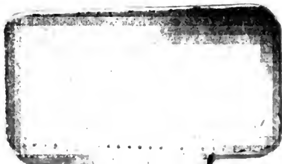
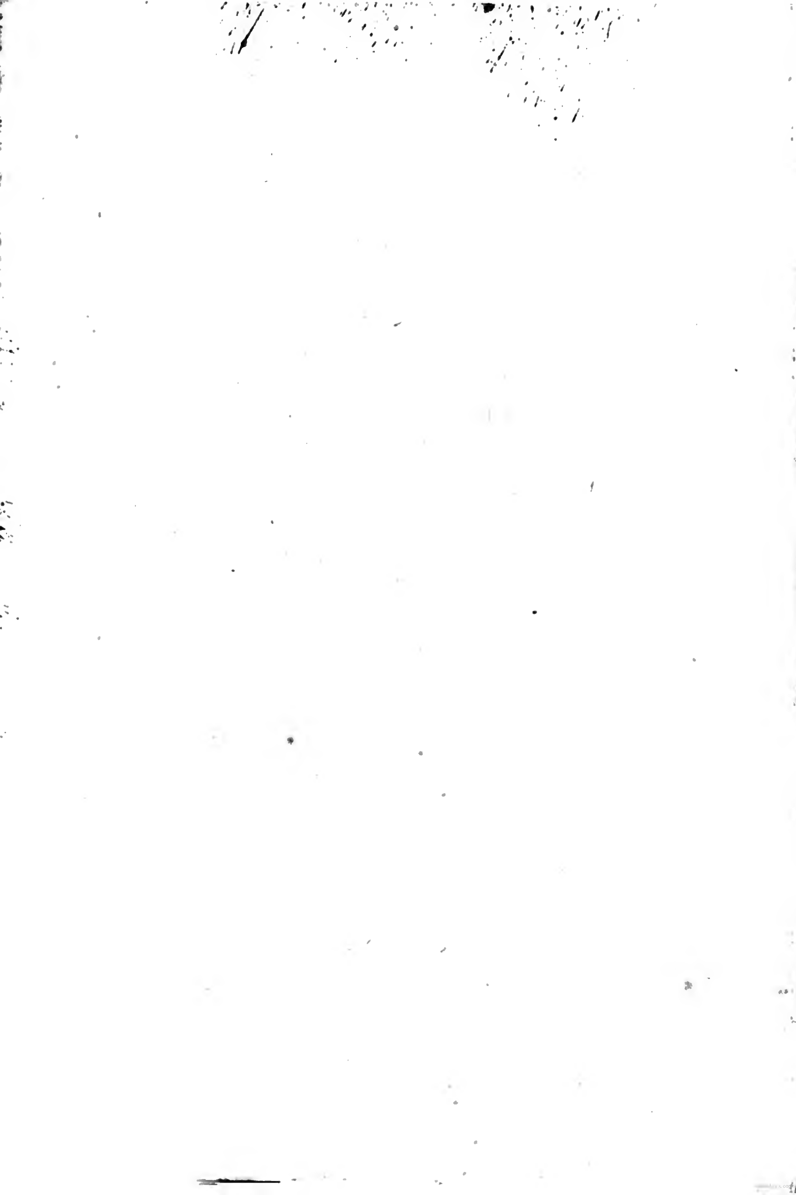

HISTORIA HÆRETICORUM, ET HÆRESUM

HISTORIA
HÆRETICORUM, ET HÆRESUM
Anteà Inscripta
LUX FIDEI,
SEU
D. THOMAS
DOCTOR ANGELICUS

OMNIUM ERRORUM ANTE VITAM, in vita, & post vitam ad hæc usque tempora ab incunabulis Ecclesiæ exortorum tenebras è Literis Sacris profligans, ac prædebellans;

Cujuslibet sæculi ERRORIBUS pręfigitur ERRONUM vita historicè deducta:
Accessit singularis Dissertatio adversus modernos Sectarios;

AUTHORE

F. FRANCISCO VAN-RANST
S. Ordinis FF. Prædicatorum in Alma Universitate Lovaniensi S. T. Licentiato, ac Studii Generalis Antverpiensis Regente.

EDITIO SECUNDA VENETA,
Appendicibus suo loco positis illustrior, & Præadamitarum Historia nunc primùm Auctior.

[illegible]

VENETIIS, MDCCXXXV.
Apud Laurentium Basilium.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

[illegible]

AMPLISSIMO
DOMINO
D. JACOBO HACHE
CELEBERRIMÆ ABBATIÆ VILLARIENSIS S. ORDINIS CISTERCIENSIS.
PRÆSULI DIGNISSIMO,
ORDINUM BRABANTIÆ DEPUTATO;
Toparchæ in Thil, Torembais-les Beginnes, Mellery, S. Mariæ, Scooten, Horst, S. Job in Goora &c.

SUb cujus aptiùs auspiciis, quam sub tuis, vir AMPLISSIME, liber hic continens Errores omnes ab incunabulis Ecclesiæ ad hæc usque tempora per Doctorem ANGELICUM profligatos in medium prodeat? scilicet ubique præclarum Lemma tuum *Fortiter*, & *Suaviter* cum THOMAM AQUINATEM, tum vitam Amplitudinis tuæ repræsentat. Nonne THOMAS *Fortiter*, & *Suaviter* infinitas expugnavit Hæreses? quanta ejus in scriptis emicat soliditas, modestia, suavitas! nonne illustres illæ prærogativæ vel ipsis adversariis laudem extorquent? sed quàm egregiè hoc in Te Lemma exprimis; vos appello tecta, & Delubra Villariensia. Nonne illic in Te effulsit Regularis vitæ observantia, mira in Deum pietas, singularis erga omnes comitas? in quocumque casu inconcussa animi fortitudo? nonne è nutu Superiorum pependisti? his sa-

* 3 nè

nè auspiciis, & condebas Lemma, & Abbatiali præludebas dignitati: nullus enim rectè præesse novit, qui non subesse didicit. Quid tuam memorem in agendo dexteritatem? quid recenseam calamitosissimis, difficillimisque temporibus tentatam, sed non labefactatam prudentiam? in fervente rerum æstu mens stabat erecta, immota, sui secura, eventuum exploratrix futurorum, & præsentium moderatrix. Quis non suspiciat in medio bellorum turbine tuam in *Scootensi* villa administranda Industriam? dum Mars omnia quassat, pessumdat, evertit, tu ornas ædificia, seris Arbores, ingratam terram subigis: pacem nactus è locis inamœnis & incultis hortos eruis Semiramis, Antverpiensis agri delicias, solitudini sacros, sepositarum curarum receptacula. Certarunt hic inter se, & Industria, & affabilitas, qua summos, Medios, Infimos, tenacissimo tibi amore agglutinasti, ita ut nova quadam Metempsychosi omnium in Te animi transformati esse videantur. Quid ex his pro commisso tibi Grege non augurer? qua non dulcedine, quo non amoris illicio subditorum nectis pectora? scitè proinde binos tibi *Agnos* adscivisti: ne verò Mansuetudo despectui sit, illam binis armasti *Leonibus*: hos reformident, si qui forent à virtute degeneres. In Arca fœderis Moyses Manna recondebat, & Virgam Clementiæ utique, & justitiæ Symbola. Hæc in se continent argumenta tum *Agni*, tum *Leones* tui Gentilitii. Accedit, quod & Asciam (HACHE) nomine tuo præferas. Quemadmodùm hęc in Arboribus luxuriantia scindit ligna, ut reliqui fructum Rami producant, ita & in Grege tuo pręstò es, ut omnem succidas, amputes, convellas, si quis oriatur, abusum. Quò me, quò rapis, Patria? nonne Te eximia hęc virtutum ornamenta impulere, ut ABBAS Villariensis Ordinum Brabantiæ Deputatus constitueretur? scilicet pro Patria excubabunt *Leones*,
per

per *Agnos* reluctantia Reip. Saluti pectora emollientur. Pergerem, sed ecce innata tibi Modestia promerita sistit Encomia. Pareo imperanti: apud Te sanè virtutis *Laus est Actio*. Virtutem amas, non laudes. Atque hęc tua laus est maxima.

Suscipe igitur opus hoc sponte sua in Patrocinii tui sinum convolans, meque egregia, qua omnes, nostrumque pręsertim Ordinem (quem tenerrimè diligis) complecti soles, benevolentia prosequi non dedignare. Ita ex animo precatur, & seipsum Amplitudini tuæ Dedicat, consecrat, ac devovet;

AMPLISSIME DOMINE;

Vestræ Amplitudinis Observantissimus Famulus Fr.
FRANCISCUS VAN-RANST Ord. Præd.

PRÆFATIO.

SIc est. Jam dudum Doctor Angelicus omnium audiit profligator, & prædebellator Hæresum, ac Errorum *S. Doctor Apostolicam Ecclesiam* (Pius V.) *infinitis confutatis Hæresibus illustravit*: & Paulus V. *Hujus scriptorum Clypeo militans Ecclesia Hæreticorum tela feliciter eludit*. His accedit inter alios *Jacobus Florentinus* Ord. Minorum Præf. in Opus *Rayneri de Pisis*. *Dispositione*, inquit, *summi Dei factum esse reor, ut novissimis diebus, cum nulla ferè mirabilium rerum opera coruscarent, hujus viri* (S. Thomæ) *doctrina profundissimis, ac validissimis rationibus præmunita claresceret, per quam Ecclesia Hæreticorum prælia & quondam exorta, & inposterum oritura repellere posset. Quisnam Error per eum illicò non est extinctus? aut quis novus fidei oppugnator accessit, in quem non protinus jacula Catholici sui Dogmatis contorserit?*

Hæc, iisque æquipollentia millies è Cathedris, pulpitis, libris certatim effusa sunt in Thomam Aquinatem encomia: sed an per singula probatum est sæcula, eum fuisse Hæresum expugnatorem? an Error quilibet cum S. Præceptoris doctrina collatus est? demonstretur, ajebat nonnullus, hæc Elogia non solùm in genere, sed in specie Doctori posse aptari Angelico.

Hoc igitur in præsenti demonstrandum suscipio. Hunc in finem cuilibet Errori substernere conatus fui D. Thomæ Authoritatem omnis Hæresis ante vitam, in vita, & post vitam exortæ è Literis sacris peremptricem, ac præsuffocatricem. Si nova nascantur monstra, arma sibi Thomas suis in scriptis reservat expedita, quibus illa Herculis instar monstrorum domitoris enecet. Si velut Hydra renascantur, capita excidet, & conteret nunquam ampliùs repullulatura. Sed profana hæc facessant. Aquinas est alter Angelus, *qui percussit in castris Assyriorum centum octoginta quinque millia*. 4. Reg. 19. Est alter Sampson, *qui plures occidit moriens, quàm ante vivus occiderat*. Jud. 16. In nupero Opusculo nostro (cui titulus *Veritas in medio*) D. Thomas utrumque extremum, *Laxitatem, & rigorem, Baianismum*, infelicem *Jansenii Pentadem*, & famosas propositiones 101. *Quesnellianas* Damnatarum in *Bajo*, & *Jansenio* assertionũ renovatrices prædamnavit; ab istis modò ad dogmata *Sectariorum*, & antiquas, totque à sæculis proscriptas me converto hæ-

reses:

reses: ut scilicet omninò pateat, Doctorem Angelicum fuisse cunctorum planè errorum, quorum Authores vel gremio Ecclesiæ immortui, vel extra illam extincti sunt, prędebellatorē.

Quàm felix proindè Orbis foret, si una D. Thomæ doctrina ubique obtineret? illud sanè ferventissimi summa desiderii est: eò & in altero collimavit, & in hoc collimat libro qualiscumque labor meus. Eminentissimus *Palavicinus* insignis S. J. Theologus hęc olim in scriptis protulit. *Aquinate*, inquit, *tantoperè nunc delector, ut vix alium è Scholasticis diù teram sine fastidio: non quod in cæteris multa non inveniam oppidò pulchra; sed alia longè pulchriora me inventurum fuisse intelligo, si divo Thomæ tempus illud impendissem.*

Cæterùm per quælibet sæcula Erroribus præfigendam esse duxi Erronum vitam, cum ob connexionem mutuam inter se, tum quòd Theologo perutilis sit historię Ecclesiasticæ præsertim hæreses concernentis notitia. Omnibus in promptu non sunt ingentia illa *Baronii*, *Spondani*, aliorumque volumina: hic in Epitomen contracta sunt, quæcumque ab iis fusiùs pertractantur.

Ad 5. Prima Sęcula adhibui *Epiphanium*, *Irenæum*, *Augustinum*, *Clementem Alexandrinum*, *Tertullianum* de præscriptionibus, *Philastrium*, *Theodoretum*, *Eusebium*. Ad 6. *Baronium*. Ad 7. & 8. *Joannem* potissimùm *Damascenum*: & *Baronium*. Ad sequentia præcitatum *Baronium*, *Spondanum*, aliosque castigatiores Historicos. Ad 17. *Gualterium* S. J. *Moreri*, Modernosque aliquot: ita ut de veritate historiæ, & Errorum prudenter dubitari nequeat.

Porrò præcipuos tantùm recensui Errores, tum quod in multis Hęreticis (licet vario tempore extiterint) conveniant, tum quòd alias in infinitum quodammodò fuisset procedendum.

Hinc cęteras non memoro propositiones *Antonii de Dominis*, de quo pag. 468. Pleræque enim illæ *Wicleffi*, *Hussi*, *Sectariorumque* suis refutata locis refricant Dogmata. Vide Bail. t. 1. Conc.

Fruere igitur hoc opere, Lector Benevole: in quo si quid acrimoniam quandam (quam prorsùs aversor) præ se ferre videatur, id ex animo reiicio, & retracto. Ama veritatem à Thoma signatam.

thoMas LUX CLara fIDeI.

IN-

INDEX ERRONUM

PER SÆCULA DIVISORUM.

No-

APPENDIX.

Errones sæculi XIII.

APPENDIX.

Errones sæculi XIV.

Errones sæculi XV.

Errones sæculi XVI.

Ioan-

Con-

NOI RIFORMATORI
Dello Studio di Padova.

CONcedemo Licenza a Lorenzo Baſeggio, che poſſi ſtampare li due Libri intitolati, l' uno *Hiſtoria Hæreticorum & Hæreſum*, l' altro *Veritas in medio &c. Authore Franciſco Van-Ranſt S. Ord. FF. Præd.* giuſta l' eſemplare ſtampato nell' anno 1720. Data 20. Aprile 1732.

(
(Alviſe Piſani K. Proc. Riform.
(Zan-Piero Paſqualigo Riform.

Agoſtino Gadaldini Segr.

ERRONES

SÆCULI PRIMI.

ANtiquus humani generis hostis & nova semper moliens, & gloriæ Christi ęmulus cum vidisset super Simonem Petrum suam à Christo ędificatam, ac firmiter stabilitam Ecclesiam; suo quoque noluit carere *Simone*, cui ut fundamento erigendum per quęlibet sęcula omnis hęresis, & impietatis Theatrum incumberet. *Simon* ille natione Samaritanus fuit ex quodam vico, cui *Gitthon* nomen est, magicis artibus insigniter imbutus, ideoque *Simon Magus* appellatus. Suis pręstigiis ita Samaritanorum oculos, mentesque perstrinxerat, ut omnes in illius admirationem rapti certatim ad eum confluerent, ipsique acclamarent: *Hic est virtus Dei magna* Act. 8. interim *Philippus* Diaconus qui una cum cæteris discipulis Hierosolymis pulsus fuerat, adit Civitatem Samariam, Evangelium prędicat, convertuntur innumeri, quos inter & Simon *Magus* non valens obniti veris divini pręconis Miraculis credit, & à *Philippo* baptizatur. Mittuntur *Petrus*, & *Joannes*, ut Samaritanis conversis manus imponant. *Cum vidisset autem Simon, quia per impositionem manus Apostolorum daretur Spiritus Sanctus, obtulit eis pecuniam dicens: date & mihi hanc potestatem, ut cuicumque imposuero manus, accipiat Spiritum Sanctum. Petrus autem dixit ad eum: pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam*

Simon Magus

 do-

donum Dei existimasti pecunia possideri. Non est tibi pars, neque sors in sermone isto. Cor enim tuum non est rectum coram Deo. Pœnitentiam itaque age ab hac nequitia tua, & roga Deum, si remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui. Respondens autem Simon dixit: precamini vos pro me ad Dominum, ut nihil veniat super me horum, quæ dixistis. Act. ibid.

Sed non diu *Petri* correctioni acquievit: post illius enim discessum deposita ementitæ pœnitentiæ larva, *primus* evasit Hæresiarcha, sinumque Matris Ecclesiæ, quo benignè fuerat per Baptismum exceptus, quasi vipereus partus laceravit. Apostolorum itaque Doctrinæ totis cœpit viribus reluctari. Cum Judæos videret esse infensos Apostolis, commentum, quod olim Samaritanis suis, jactans se esse *Magnam Dei virtutem* propinaverat, illis communicavit, eis per horribilem blasphemiam se persuadens esse Filium Dei. Docebat semetipsum esse, qui inter Judæos quidem quasi Filius Dei apparuerit, in Samaria quasi Pater descenderit, in reliquas verò Gentes quasi Spiritus sanctus ignearum linguarum specie diffusus fuerit.

A Tyro Civitate Phænices quæstuariam meretricem *Helenam* secum circumducens, effutiebat eam esse primam mentis suæ conceptionem, matremque omnium, per quam initio creasset Angelos, à quibus postea Mundus fuisset conditus: porrò Angelos ægrè ferentes se cujusquam alterius putari progeniem, in ipsam *Helenam* fuisse commotos, ac eam detinuisse in terra, ne sursum ad suum Patrem recurreret, usque adeò, ut in corpore humano includeretur, & per sæcula veluti de vase in vas in altera muliebria corpora transmigraret, fuisseque & in famosa illa *Helena*, quæ facem bello Trojano subministraverat: commigrantem verò de corpore in corpus, & semper ab Angelis contumelias patientem, postremò etiam in fornice prostitisse *Helenam* viliorem, & *hanc* esse perditam illam ovem, quapropter & se de Cœlo descendisse, ut eam peccati vinculis primam liberaret, ac deindè per illius jam redemptæ agnitionem salutem humano generi præstaret, quare in *se* duntaxat, & in *Helena* spem salutis collocandam esse, ac

de

de cætero licere cuicumque vivere, ut libuerit.

Imperabat ea tempestate Nero coronatum illud omnium flagitiorum Monstrum: cætera inter crimina eminebat in eo incredibile magiæ studium, ita ut non solum ejusmodi circulatores sponte artes suas offerentes, ac vili pretio venditantes avidè exciperet, verùm etiam è remotis planè Regionibus accersiret, quos insignes novisset istius artis professores. Hac igitur fama percrebrescente stimulatus *Simon* Romam rapitur Imperatori, Orbique terrarum explicaturus amplissimum suæ scientiæ magicæ Theatrum. Sub idem tempus benigna, & propria Dei totius hujus Universitatis Rectoris erga humanum Genus providentia omnium Apostolorum Principem, ac primum visibilem Ecclesiæ moderatorem *Petrum* Romam versus ad hujusmodi pestiferam vitæ humanæ corruptelam prosternendam quasi manu sua deduxit. Simon Magus illicò suis se præstigiis amicitiæ Neronis insinuans divinos ab eo sibi honores comparavit, ita ut instar Jovis ille, sua verò *Helena* instar *Minervæ* adoraretur. Quinimò ad utriusque imagines in omnium conspectu auctoritate publica mira Neronis cæcitate constitutas adoratio illa protendebatur. Ut verò Cœlestes promeritus fuisse honores videretur, per aera volatum in Cœlum usque Imperatori pollicitus est. Nec promissum moratur exequi. Volat itaque totá urbe in insolitum effusa spectaculum, jamque malignis spiritibus in sublimem aerem subvectus erat, Cæsare, & universo ei applaudente populo, cum ecce admirabilis ille *Petrus* Orationis suæ vi dissipatis præstigiis, eum in ima præcipitem egit, ex quo lapsu cruribus effractis, totoque corpore elisus, lacer & saucius brevi miserrimè interiit.

Talis fuit exitus & Hæreticorum Coryphæi, & Magi nefandissimi, qui (ut narrat Anastasius Nicætas) ita arte sua oculos spectantium fascinabat, ut in sui admirationem omnes fermè converteret. Statuis motum imprimebat, in igne volutatus non exurebatur; in aere volabat, & ex lapidibus panes eliciebat. Fiebat serpens, & in reliqua animantia transformabatur: binas habebat facies, in aurum convertebatur: fores clausas

aperiebat, in conviviis exhibebat formarum omnis generis spectra. Vasa, quæ erant in ædibus, ejus opera videbantur tamquam quæ sua sponte moverentur ad ministerium, iis, qui ea gestabant, non visis, efficiebatque, ut multæ eum umbræ præcederent, quas dicebat esse mortuorum animas. A Cæsare aliquandò quæsitus, & territus aufugit, sua forma alteri imposita.

Præter terribilem illam blasphemiam, qua dicebat tum se esse Deum, qui in Samaria apparuit ut Pater, in Judæa ut Filius, in Gentibus ut Spiritus Sanctus, tum in se, suaque Helena tantummodò habendam esse spem salutis, quæ narrasse, refutasse est, hi sunt potissimi Simonis Magi errores.

1. *Donum Dei potest pecunia possideri.*
2. *Mundus non est creatus à Deo, sed ab Angelis.*
3. *Homo non est Liberi Arbitrij.*
4. *Non sunt necessaria ad salutem bona opera, sed sufficit fides.*
5. *Non est futura corporum resurrectio.*
6. *Anima transit de uno corpore ad aliud corpus.*

Menander, Menander pariter Samaritanus (ex vico *Caporotaia*) & Magus fuit; dignus Natione, Professione, doctrina, moribus *Simone* Magistro Discipulus. Antiochiæ hæc sparsit dogmata.

1. Cùm Simone docuit *Mundum non esse conditum à Deo, sed ab Angelis.*
2. Asseruit, *perpetuam in hac vita immunitatem à senio, & à morte dandam esse illis, qui tincti essent lavacro Baptismatis à se collati.*

Saturninus. Saturninus *Menandrum* sectatus est. patria fuit Antiochenus, & in Syria scholam erroris aperuit.

1. Ajebat, *Mundum fuisse creatum à septem Angelis.*
2. *Christum umbratili dumtaxat in carne apparuisse.*
3. *Nubere, & generare esse à Satana.*

Cum suis ab animatorum esu abstinebat, ut ficta hujus abstinentiæ Religione faciliùs hominibus imponeret.

Basilides. Basilides Genere Alexandrinus, condiscipulus *Saturnini*, & *Menandri* auditor gloriabatur se *Glauciam* habuisse Præceptorem, interpretem Apostoli Petri teste Cle-

Clemente Alexandrino lib. 7. stromatum. Profectus in Ægyptum, ibi suæ fudit venena Hæreseos, quam ultra *Simonis*, *Menandri*, & *Saturnini* deliria se extendens, majoribus ornavit commentis. *Nus* ab innato natus est Patre, qui vocatur *Abraxas*. *A No* prodiit *Logos*, deinde à Logo *Phronesis*, à Phronesi *Sophia*, & *Dynamis*, ab his fluxerunt *Virtutes*, & *Principes*, & *Angeli primi*. Hi condiderunt primum Cœlum; ab eorum verò derivatione alii simpliciter procedentes aliud Cœlum æquale priori crearunt: rursus verò ex istis alii provenientes tertium formarunt Cœlum; & sic deinceps Angelorum propagine usque ad trecentos sexaginta quinque Ordines dilatata; totidem ab illis Cœli fabricati sunt; juxta quorum numerum tot etiam diebus compositus fuit annus. Porrò Angeli novissimi Cœli, nobisque viciniores hæc inferiora crearunt, ac orbem terrarum, Gentesque omnes inter se distribuerunt. Princeps autem ipsorum est ille, qui Judæorum putatur esse Deus. Quia verò iste, suis hominibus, id est, Judæis cæteras voluit Gentes substernere, cuncti Angeli conglomeratis viribus ei restiterunt, ejusque Genti Gentes reliquæ. Ingenitus autem Pater videns miserrimam rerum faciem, misit Primogenitum suum *Nun* in forma hominis, (& *hic* est, qui dicitur *Christus*) ut credentes in eum è potestate Angelorum Mundi hujus Conditorum erueret. Cæterùm Basilides asserebat Christum specie tenus mortalibus apparuisse, neque hominem reverà extitisse, nec passum, aut crucifixum, eò quòd esset virtus æterni Patris incorporalis, impassibilis, omnibus invisibilis, transfigurans se quemadmodum vellet, atque adeò cum non posset teneri, suam formam indidisse Simoni Cyrenæo, qui crucem ejus gestavit, & vice illius crucifixus est; ipsum verò effigiem Simonis induentem adstitisse cruci irridentem eos, qui Simonem crucifigebant; itaque non credendum esse in eum, qui sit crucifixus, ne quis confiteatur se in Simonem credidisse.

Suis Discipulis, cum primùm se in illius disciplinam tradebant, quinquennii silentium Pythagoreorum more, institutoque præcipiebat, illis & hoc dedit manda-

 tum.

tum: *Date operam, ut omnia cognoscatis, nemo verò vos cognoscat*. Tam nefaria namque erant ipsorum Sacra, ac tam obscœna facinora, ut suæ impuritatem doctrinæ evulgari formidarent.

Palmaris ejus Error est iste jam descriptus.

Christus non est crucifixus, sed Simon Cyrenæus, qui angariatus sustulit Crucem.

Filium reliquit *Isidorum* nomine, impietatis suæ & hæredem, & propagatorem.

Hym. & Phil. Hymenæus, & Philetus odio adversus Paulum inflammati *corporalem* mortuorum resurrectionem (quam suis ille auditoribus strenuè inculcabat) mala fide ad novam, & commentitiam significationem detorserunt, ad *Spiritualem* scilicet dumtaxat resurrectionem, quæ consistebat in excitatione à morte peccati ad vitam gratiæ, à tenebris erroris, & infidelitatis ad lumen veritatis, & fidei, inficiantes omninò futuram resurrectionem *corporum*. De his loquitur Apostolus 2. ad Timoth. 2. de quo loco in refutatione erroris.

Nicol. Nicolaitæ nomen deprompserunt à *Nicolao* Patria Antiocheno, uno ex septem Diaconis.

Cum essent in omnem effusi libidinem, docuerunt, *licitum esse promiscuum fæminarum usum*.

Ajebant præterea initio tenebras, ac voraginem fuisse, & aquam, à Spiritu deinde secretas. Verùm tenebras contra Spiritum commotas sursum excurrisse, & cum eo fuisse congressas. Ex hoc consortio prodiisse Matricem quandam; quæ rursus eidem Spiritui juncta quatuor Æones peperit. Hi 4. alios procrearunt; dexteram, & sinistram, lucem & tenebras. Ex his inquiebant, genitus est turpis Æon: ex cujus cum præfata Matrice consortio Dii, Angeli, homines, & septem spiritus Dæmoniorum ortum habuere. Talia ne fabularum portenta ab humano formari potuisse intellectu!

Cæterùm an verè istius hæresis author fuerit Nicolaus unus è septem Diaconis, in dubium revocatur. Nonnulli ex Antiquis ipsum Hæreseos caput asserunt, alii hanc ab ipso labem depellunt, quorum sententiæ ob sequentes rationes suffragandum esse existimamus.

1. Incredibile est eum, quem Scriptura sacra annume-

merat viris boni testimonii, plenis Spiritu sancto, & sapientia, & quem nullibi damnat, aut perstringit, fuisse caput, & auctorem nefariæ hæresis, sed Scriptura sacra *Nicolaum Advenam Antiochenum* septem Diaconorum unum, annumerat *viris boni testimonii, plenis Spiritu sancto, & sapientia*: Act. 6. & nullibi innuit ipsum tam divinas dotes hæresi, aut libidine maculasse: etsi enim *facta Nicolaitarum* execretur Apocal. 2. Nicolai tamen Nomini nullam notam inurit; verisimile igitur est, ipsum non fuisse Hæreseos auctorem. *Vindicatur Nicolaus Diaconus ab hæresi Nicolaitarum.*

Idem probat Eminentissimus *Baronius* ex sancto *Ignatio* Martyre in Epistola ad Trallianos dicente: *fugiamus quoque impuros Nicolaitas*, Falsum sibi nomen sumentes, *voluptatum amatores, & Sycophantas*.

Probatur secundò ex *Sancto Clemente Alexandrino* libro 2. stromatum pag. 301. ubi postquam de quibusdam hæreticis locutus est, qui per usum voluptatis pugnare se cum voluptate dicebant, hæc subjungit: *tales sunt etiam hi, qui dicunt se sequi Nicolaum, adducentes ejus viri aliquid literarum monumentis mandatum, sed ab eis* Detortum, nempe oportere carne uti. *Sed ille vir præclarus significabat, oportere voluptates arcere, eas frenando jejuniis, vel intra casti thori limites. Qui verò instar Hircorum effusi sunt in voluptatem, hi decretum ipsius voluptatis, non autem viri Apostolici sequuntur.* Et libro 3. pag. 318. sic rursus Nicolaum Diaconum ab impura hæresi vindicat. *Ego audio Nicolaum nulla unquam alia, quàm ea, quæ ei nupserat, uxore usum esse: & ex illius liberis filias quidem consenuisse virgines, filium autem permansisse incorruptum. Docebat autem illud*, uti carne oportere; *hoc est exercere carnem*: ne feratur extra matrimonii terminos, sed nec in eo unicè quærat voluptatem: *neque enim volebat duobus dominis servire, voluptati, & Deo. Dicunt enim Matthiam quoque sic docuisse, cum carne quidem pugnare*, & ea uti nihil ei impudicum largiendo ad voluptatem effrænem, *fovere autem animam per fidem, & agnitionem*. Certè *uti carne* licet. Qui enim ea utitur, nec excedit matrimonium, nec constituit finem in voluptatibus corporis, nec dicit cum Epicuro, *Mihi frui mea carne bo-*

num est, unde aliud est *uti*, aliud *frui carne*, quod nunquam Nicolaus asseruit. Nicolaitæ igitur nomine Nicolai viri Apostolici abusi sunt, & ejus verba pravum in sensum detorsere, ut tanto Nomine sectam impurissimam ornarent. In eam Sententiam conspirant *Eusebius* lib. 3. Historiæ Ecclesiasticæ cap. 29. *Theodoretus* lib. 3. Hæreticarum fabularum c. 23. *Victorinus Petabionensis* Commentario in Apocalypsim, quibus adstipulantur castigatiores Critici moderni.

Cerinthus. Cerinthus Philosophiæ in Ægypto operam dedit, deindè Hierosolymis, Cæsareæ, Antiochiæ ipsis Apostolis frequenter restitit.

In Asiam profectus virulentam illic doctrinam profudit. Fertur Joannes Evangelista intraturus in Balneum, conspecto Cerintho, qui eò quoque fortuitò accesserat, dixisse discipulis. *Fugiamus extemplo, ne balneum, in quo Cerinthus veritatis hostis moratur, subitò concidens nos opprimat.* Euseb. lib. 3. Historię Eccl. c. 22.

Porrò hæc sunt præcipua illius doctrinæ Capita.

1. *Beatitudo consistit in carnis deliciis.*

2. *Legalia sunt observanda cum Lege nova, ut quis salutem consequatur.*

3. *Christus est merus homo.*

Cæterùm ex primo dogmate effutiebat post resurrectionem carnis humanæ, Regnum Christi terrestre futurum, ac Hierosolymis homines carnis cupiditatibus, & voluptatum illecebris servituros: & numerum mille annorum in nuptiarum festis, & celebritate consumendum. Hinc istius Erroris sectatores Chiliastæ, id est, Millenarii sunt nuncupati. Sed de hisce Sæculo 4.

Ebion Ebion, cum in docendo Paulum primas ferre videret, in eum maledicta jacere, contumeliisque illum proscindere orsus est: idque eo consilio, ut Judæorum animos ab eo redderet alienos. Ajebat enim ipsum esse Grecum, non natura Judæum, factumque ex Gentilibus proselytum ea occasione, quod Hierosolymis agens adamasset filiam Pontificis, quam cuperet ducere in uxorem, utque fieret voti compos, accepisse circumcisionem: sed cum nec ita, quod optasset, fuisset assecutus, ad impugnandum circumcisionem, & legem esse

con-

conversum. Sic igitur existimans hac ratioue Pauli Prædicationem, & Scripta à se esse convulsa, alios Apostolorum actus, a Canonicis distinctos edidit figmentis, erroribusque refertos.,

Præter dogma *de legalibus una cum Lege nova observandis* illi cum Cerintho commune, asseruit *Christum esse conceptum ex semine viri*, vel potiùs est idem utriusque error.

Refelluntur Errores Sæculi primi.

1. *Donum Dei pecunia potest comparari*. **Errores Simonis Magi.**

D. Th. 2. 2. q. 100. a. 1. *Actus aliquis est malus ex genere eò quòd cadit super materiam indebitam; emptionis autem, & venditionis est materia indebita res spiritualis* (seu donum Dei) *triplici ratione. Primò quidem, quia res spiritualis non potest aliquo terreno pretio compensari, ut de sapientia dicitur Prov. 3. pretiosior est cunctis opibus, & omnia, quæ desiderantur, huic non valent comparari. Ideò etiam Petrus in ipsa sui radice Simonis pravitatem condemnans dixit: pecunia tua tecum sit in perditionem:* Quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri. *Secundò quia id non potest esse debita venditionis materia, cujus venditor non est dominus, Prælatus autem Ecclesiæ non est dominus spiritualium rerum, sed dispensator, secundùm illud 1. ad Corinth. 7. Sic nos existimet homo ut Ministros Christi, & dispensatores Mysteriorum Dei. Tertiò quia venditio repugnat spiritualium origini, quæ ex gratuita Dei voluntate proveniunt. Unde & Dominus dixit Matth.* 10. Gratis accepistis, gratis date.

Cæterùm licèt Simonia sic dicta ab illius Parente Simone Mago, propriè loquendo non sit Hæresis, in Simone tamen fuit Hæresis. Iste enim non tantùm voluit emere donum Spiritus Sancti, sed etiam credidit hoc posse fieri. *Existimabat enim, quòd donum Dei posset pecunia possideri*, seu comparari.

2. *Mundus non est creatus à Deo, sed ab Angelis*.

D. Th. 1. p. q. 65. art. 3. *dicitur Genes. 1. in principio* crea-

Creavit Deus *Cœlum* , *& terram* , non eſt igitur Mundus productus ab Angelis.

Ratio autem eſt, quia *producere aliquid hoc modo, ut nihil præſupponatur* (quod fit in creatione) *eſt virtutis infinitæ, quod nulli creaturæ competit*. ibid.ad 3.

3. *Homo non eſt Liberi Arbitrij*.

D. Thomas 1. p. q. 83. art. 1. *dicitur Eccleſiaſtici* 15. *Deus ab initio conſtituit hominem , & reliquit eum in manu conſilij ſui, id eſt, in libertate arbitrij, inquit Gloſſa interlinearis ibidem*.

Ne quis verò hæc ad hominem in ſtatu Innocentiæ reſtringat, dicatque hominem poſt lapſum Adæ libero carere Arbitrio, (ut poſtea, longa evoluta ſæculorum ſerie voluere Sectarij ; quibus hic Simon præluſit) en alia Scripturæ loca. *Si quis vult poſt me venire, abneget ſemetipſum , & ſequatur me*. Lucæ 9. *noli repellere Conſilia matris tuæ*. Prov. 3. *dedi illi tempus pœnitentiæ, & non vult pœnitere*. Apocalypſis 2. & Matth. 10. *Nolite timere eos, qui occidunt corpus*.

Sectarij.

4. *Non ſunt neceſſaria ad ſalutem bona opera , ſed ſufficit Fides*.

D. Th. 2. 2. q. 124. art. 5. *Dicitur Iacobi* 2. *Ego oſtendam tibi ex operibus fidem meam, Quid prodeſt*, Si quis fidem dicat ſe habere, opera autem non habeat? *Sanè ſicut corpus ſinè ſpiritu mortuum eſt, ita & Fides ſinè operibus mortua eſt*, & ad Rom. 2. *Non auditores legis juſti ſunt apud Deum, ſed factores legis juſtificabuntur*.

5. *Non eſt futura corporum reſurrectio*.

Sectarij.

D.Thomas in ſupplemento q.75.art.1. *dicitur Iob*.19. *Scio, quod redemptor meus vivit, & in Noviſſimo die de terra ſurrecturus ſum, & rurſum circumdabor pelle mea: ergo reſurrectio corporum erit*.

Reſurrectionem etiam corporum novum exprimit Teſtamentum 1.Corinth.c.15.deducto argumento à reſurrectione Chriſti. *Si Chriſtus prædicavit, quòd reſurrexit à mortuis, quomodo quidam dicunt in vobis, quoniam reſurrectio mortuorum non eſt? ſi autem reſurrectio mortuorum non eſt, neque Chriſtus reſurrexit. Si autem Chriſtus non reſurrexit, inanis eſt ergò prædicatio noſtra, inanis eſt & fides noſtra: invenimur autem & falſi teſtes*

Dei,

Dei, quoniam testimonium diximus adversus Deum, quòd suscitavit Christum, quem non suscitavit, si mortui non resurgunt.

Hinc D. Th. ibid. *membra*, inquit, *debent esse Capiti conformia: sed Caput nostrum vivit, & in æternum vivet in corpore, & anima; quia Christus resurgens ex mortuis jam non moritur, ut patet Rom. 6. ergo & homines, qui sunt ejus membra, vivent in corpore, & anima, & sic oportet carnis resurrectionem esse.*

Præter argumentum petitum ex fide, rationem moralem resurrectionis assignat S. Doctor ad 3. *Quia operanti debetur operis merces, oportet, quod ipse homo compositus ex anima, & corpore operis sui mercedem* in resurrecturo corpore *accipiat*. Et artic. 2. *Resurrectio ad hoc necessaria est, ut resurgentes accipiant pro meritis pœnam, vel præmium.*

6. *Anima transit de uno corpore ad aliud corpus.*

D. Th. 2. contra Gentes c.83. fermè circa finem. *Plures ponunt transitum animæ de corpore in corpus. Hoc est autem impossibile: animæ enim humanæ non differunt specie ab invicem, sed numero solo. Alioquin & homines specie differrent, differentia autem secundùm numerum inest secundùm principia materialia; oportet igitur diversitatem animarum humanarum secundùm aliquid materiale* (seu corpus) *sumi: si igitur sunt diversa corpora, necesse est, quod habeant diversas animas sibi unitas; non igitur* unitur una Pluribus (corporibus) seu simul, seu successivè. *Hinc etiam dicitur Psal.32. qui finxit singillatim corda eorum: quia scilicet unicuique* seorsim *Deus animam fecit: nec* unam diversis corporibus adjunxit. Proindè anima non transit de corpore ad aliud corpus, sed in diversis corporibus diversa regnat anima.

Primus illius Error, *de Mundo non à Deo, sed ab Angelis condito*, statim in *Simone* refutatus est. *Errores Menandri.*

Alia ejus fabula, scilicet *Discipulos suos nunquam morituros à se tinctos Baptismate*, sola, quæ illos morte involvit, refellitur experientia.

Porrò D. Th. disertè dicit 3. p. q.68. art.3. ad 2. *Duplex est pœna peccati, gehennalis, & temporalis. Gehennalem prorsus delevit Christus, ut eam non sentiant bapti-*

baptizati, & veri pœnitentes, temporalem verò nondum penitùs tulit: manet enim fames, sitis, & mors, *& hujusmodi.*

Sed juvat, prȩter Aquinatem, tantisper audire Tertullianum de anima c. 50. ubi has ineptias egregiè explodit. *Publica totius Generis humani sententia mortem naturæ debitam pronuntiamus. Hoc spopondit omne, quod nascitur. Quænam, & ubinam ista felicitas aquarum Menandri, quas nec Ioannes Baptizator præministravit, nec Christus ipse Discipulis demonstravit? quod hoc Menandri balneum? translatus est Enoch, & Elias, nec mors eorum reperta est, dilata scilicet, cæterum* morituri *reservantur, ut Antichristum suo sanguine extinguant. Postremò ubi sunt illi, quos Menander ipse perfudit? veniant Apostoli perennes, ac immortales.*

Errores Saturnini.

1. *Mundus conditus est à septem Angelis.*

Cum Mundus non sit conditus ab Angelis, nec à septem conditus est.

2. *Christus umbratili duntaxat in carne apparuit.*

D. Th. 3. p. q. 5. art. 3. *Cum Christus sit veritas, non decuit, ut in ejus opere aliqua fictio esset, undè & Dominus hunc Errorem per se ipsum excludere dignatus est Lucæ ultimo: cum discipuli conturbati, & conterriti putabant se spiritum videre, & non verum corpus, & ideò se eis palpandum præbuit dicens. Palpate, & videte, quia spiritus carnem, & ossa non habet,* sicut me videtis habere. Deindè dicitur de Christo ad Rom. 1. *Factus est ex semine David* secundum carnem. Et 1. Joan. 4. *Omnis spiritus, qui non confitetur Jesum Christum in Carne venisse, ex Deo non est, & hic est Antichristus.* Dicitur etiam Is. 50. *Corpus meum dedi percutientibus,* corpus verò umbratile, seu phantasticum percuti nequit. Undè *si non fuerit verum Christi corpus, ergo nec veram mortem sustinuit; nec aliquid eorum, quæ Evangelistȩ de eo narrant, secundùm veritatem gessit, & sic etiam sequeretur, quod non fuerit vera salus Hominis subsecuta.*

3. *Nubere, & generare, seu actus matrimonialis est à satana.*

D.Th. in supp. q.41. a.3. ad 1. *ad Corinth. 7. dicitur. Si nupserit virgo, non peccavit. &* 1. *ad Timoth.* 5.

Volo

Volo juniores nubere, filios procreare, sed procreatio filiorum non potest fieri sine carnali conjunctione, ergo actus matrimonialis non est peccatum, cujus author est satanas.

Praeterea: nullum peccatum est in praecepto, sed actus matrimonialis est in praecepto 1. *ad Corinth.* 7. *Uxori vir debitum reddat: ergo non est peccatum.*

Christus non fuit crucifixus, sed Simon Cyrenaeus, qui angariatus sustulit Crucem. **Error Basilidis.**

D.Th.3.p.q.46.a.4. *Dicitur Phil.*2. *Christus factus est obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis.* Apostolo omnes quatuor consonant Evangelistę.

Nonne iterum Paulus 1.ad Corinth. 1.apertissimè asserit, *Nos praedicamus* Christum crucifixum? quęnam apud Apostolum, Evangelistas, aut alibi fit vel umbra mentionis, *Simonem Cyrenęum*, quamvis Crucem Christi angariatus tulerit, illi fuisse affixum? Unde hęc est horribilis planè blasphemia.

Resurrectio mortuorum jam facta est. **Error Hymenaei, & Phileti.**

D. Th.4. contra Gent. c.79. *Quidam perversè intelligentes, resurrectionem corporum futuram non credunt, sed quod de Resurrectione legitur in Scripturis, ad spiritualem resurrectionem referre conantur, secundùm quod aliqui à morte peccati resurgunt per gratiam. Hic autem Error ab ipso Apostolo reprobatur: dicit enim* 2. *ad Timoth.* 2. *Profana, & vaniloquia devita: multùm enim proficiunt ad impietatem, & sermo eorum, ut cancer serpit, ex quibus est* Hymenęus, & Philetus, *qui à veritate fidei exciderunt, dicentes resurrectionem jam factam esse, quod non poterat intelligi, nisi de resurrectione spirituali. Est autem contrà veritatem Fidei ponere Resurrectionem spiritualem, & negare corporalem:* ut vidimus circa Errorem quintum Simonis Magi.

Licitus est promiscuus foeminarum usus. **Error Nicolaitarum.**

Vel per promiscuum foeminarum usum intelligitur foemina libera, vel conjugata, aut aliis vinculis, puta sanguinis ligata, nulla autem ex iis, uti licet, quod ostendit D. Th. 2.2. q. 154. a.2. *dicitur Tobiae* 4. *Attende tibi ab omni fornicatione, & pręter uxorem tuam numquam patiaris crimen scire. Crimen autem importat*

pec-

peccatum mortale. Itaque fornicatio, & omnis concubitus, qui est præter uxorem, est peccatum mortale, adeò que omnis ille concubitus, seu promiscuus fœminarum usus est illicitus.

Id etiam liquet, de fornicatione quidem ad Galatas 5. Ubi Apostolus, præmissa fornicatione, subdit, *qui talia agunt, Regnum Dei non consequentur*: de adulterio autem. Exod. 2. *Non mœchaberis;* de incestu Levit. 18. *omnis homo ad proximam sanguinis sui non accedet, ut revelet turpitudinem ejus.*

Ratio autem est, quoad fornicationem; *quia est contra bonum prolis educandæ;* quoad adulterium, *quia violatur matrimonii fides;* quoad incestum, *quia homo debet naturaliter quandam honorificentiam Parentibus, & per consequens aliis consanguineis, qui ex eisdem parentibus de propinquo originem trahunt, manifestum est autem, quòd in actibus venereis maxime consistit quædam turpitudo honorificentiæ contraria, unde de his homines verecundantur. a.2.8. & 9.*

Errores Cerinthi & Ebionis.

1. *Beatitudo consistit in carnis deliciis.*

D. Th. 1.2. q.2. a.8. In solo Deo beatitudo hominis consistit. His adde citata verba Apostoli circa errorem præcedentem ad Galatas. Si fornicatio, si opera carnis consecutioni Regni Dei adversentur, qui fiet, ut Regnum Dei in operibus carnis consistat? Sanè si *illa homines beatos efficere possent, nihil causæ esset, quin pecudes quoque beatæ esse dicantur.* 1.2. q.2. a. 6.

2. *Legalia sunt observanda cum Lege nova, ut quis salutem consequatur.*

D. Th. 1.2. q.103. art.3. ad 2. *Dominus dixit moriens, consummatum est. Joan.* 19. *Et ideò tunc totaliter cessarunt Legalia, jam veritate eorum consummata; in cujus signum in Passione Christi velum templi legitur esse scissum Matth.* 27. Non igitur, cum cessassent post mortem Christi Legalia, illa quis observare tenebatur cum Lege nova, multò minus illorum observationi salus erat adstricta.

Quin imò temporibus Cerinthi, cum jam sufficienter esset promulgatum Evangelium, ne quidem Legalia observari poterant, undè tunc erant, & *mortua, & mortifera,*

visera, à fortiori ea quis observare non tenebatur.

3. *Christus non habuit naturam Divinam, sed solùm humanam*, Est error Cerintho, & Ebioni communis.

D. Th. 3. p. q. 16. a. 2. *Dicitur Rom. 9. Ex quibus est Christus secundùm carnem, qui est super omnia* Deus *benedictus in sæcula.*

Et 1. Joan. c. 5. *Scimus quoniam Filius Dei venit, & dedit nobis sensum, ut cognoscamus Deum verum, & simus in vero filio ejus: Hic est* verus Deus, *& vita æterna.*

Item Apostolus ad Titum 3. *Apparuit Benignitas, & humanitas Salvatoris nostri* Dei.

Adversùs hunc errorem, ut Christi Divinitatem assereret, scripsit omnium novissimus Evangelium Joannes sic intonans. *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, &* Deus erat Verbum.

Oportebat autem, inquit Angelicus 3. p. q. 1. art. 2. *Jesum Christum esse* Deum, *& hominem, quia homo purus satisfacere non poterat pro toto humano genere. Undè & Leo Papa dicit in sermone de Nativitate. Suscipitur à Virtute infirmitas, à Majestate Humilitas, ut quod nostris remediis congruebat, unus, atque idem Dei, & hominum Mediator, & mori ex uno, & resurgere posset ex altero. Nisi enim esset* Verus Deus, *non adferret remedium, nisi esset verus Homo, non præberet exemplum.*

4. *Christus conceptus est ex semine viri.* Est error magis attributus Ebioni.

D. Th. 3. p. q. 28. a. 1. *dicitur Isa.* 7. Ecce Virgo concipiet.

Sed quomodò? Respondens Angelus dixit Mariæ. *Spiritus sanctus superveniet in te, & Virtus Altissimi obumbrabit tibi, ideòque & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei. Quia non erit impossibile apud Deum omne verbum.* Lucæ 1.

Hinc virtus supernaturalis divina, cum sit infinita, sicut non est determinata ad unum effectum, ita non est determinata ad modum producendi quemcumque effectum. Et ideò sicut virtute divina fieri potuit, ut primus homo de limo terræ formaretur, ita etiam fieri potuit, ut divina virtute Corpus Christi formaretur de Virgine absque virili semine.

APPEN-

APPENDIX AD SÆCULUM PRIMUM.

ERrores quosdam circa sæcula XVIII. studio omiseram, tum quia levioris momenti sunt, ita ut de se facilè refellantur; tum quia ad alios (de quibus meminimus) reducuntur. Quia tamen plures me hortati sunt, ut & ipsos (qualescunque sint) in medium proferrem: idcircò votis eorum obsecundans, illos ad sua (quibus errores viguere) pandimus sæcula.

Thebutes. Thebutes incidit in errores ipsi cum *Simone Mago*, & *Menandro* communes, quòd ab Episcopatu ambitiosè petito repulsam tulisset. Ejus Discipuli fuerunt hæc hominum, & nominum portenta *Cleobius*, *Dositheus*, *Gortheus*, & *Malbotheus*. De his omnibus Nicephorus l. 4. c. 7.

Alexander Ærarius. De Alexandro Ærario sic loquitur Apostolus 1. ad Timoth. 1. *Quidam . . circa fidem naufragaverunt; ex quibus est Hymenæus, & Alexander; quos tradidi satanæ, ut discant non blasphemare.* Item 2. ad Timoth. 4. *Alexander Ærarius multa mala mihi ostendit: reddet illi Dominus secundùm opera ejus, quem & tu devita: valdè enim restitit verbis nostris.*

Verosimile est, eum cum *Hymenæo*, & *Phileto* corporalem resurrectionem corporum detorsisse ad novam, & commentitiam significationem, ad *spiritualem* scilicet duntaxat resurrectionem. Vide paginam 6. & 13.

Diotrephes. Diotrephes à Joanne Apostolo epist. 3. v. 9. 10. condemnatus est, quòd *amaret primatum gerere*, quod ipsum Apostolum Joannem *non reciperet*, imò *verbis malignis* in eum *garriret*, quòd neque *ipse susciperet fratres* peregrinos pro nomine Dei itinera conficientes, & *eos, qui suscipiebant, prohiberet, & de Ecclesia ejiceret.*

ERRONES

SÆCULI SECUNDI.

HUjus Author hęresis fuit *Elxai* Pseudo-propheta ex Judæis oriundus. *Helceseitę.*

Spiritum sanctum sexu esse fœminam, & Christi sororem evomebant Helceseitę, utrique molem corpoream portentosam affigentes.

Sed hac pretermissa blasphemia, quam vel referre pudet, pręcipuus illorum error consistebat in eo, quod docerent, *non esse peccatum ore negare fidem, dummodo quis corde in fide permaneat.*

Nefarium id dogma viam stravit Sęculo 3. Dissimulationi impię, perniciosę, execrandę Libellaticorum, qui libellos à Magistratibus Ethnicis numerata pecunia obtinuerant fidem facientes ipsos Cęsarum edictis de cultu Idolorum (quę tamen non adoraverant) paruisse. *Prodromi Libellaticorũ.*

Porrò librum circumferebant Helceseitę, quem jactabant è Cœlo delapsum, cujus doctrinę qui credidisset, remissionem peccatorum consequeretur diversam à remissione peccatorum per Jesum Christum. Tempore S. Epiphanii duas mulierculas ex stirpe Elxai *Marthum*, & *Marthanam* tanta veneratione prosequebantur, ut pulverem pedibus earum adhęrentem, & sputa ad amuleta, & phylacteria facienda colligerent, quę morbis pręsentissima esse remedia asseverabant.

Carpocras natus Alexandrię fręna laxans carni fuit author *Gnosticorum*. Omni rupto vel umbratilis honestatis repagulo, in quamcumque se isti obscęnitatem pręcipitabant. Impuritatis exercebant non tam crimina, quàm monstra. Nulla fuit turpitudo, aut modus ullus libidinis imaginationi pervius, quo se non conspurcarint. Semine humano in sacris libabant, & ne in coitu mulier conciperet; studiosè obsistebant; at si quę fortè concepisset, fœtum ex utero erutum (horresco referens) ei aromata admiscentes, in mortario contundebant, coctum manducabant, & hoc nefan- *Gnostici.*

nefandum Lycaonis epulum *Pascha* appellabant. Quamvis in rebus ad fidem, & mores spectantibus fuerint talpis cæciores, sibi nihilominus *Gnosticorum*, id est, Sapientum nomen arrogabant.

Cætera ipsorum flagitia sanctus Epiphanius, licet renitens accuratè narrat hæresi 26. Sed ea tamquam mortui cadaver fœtidi, ac cujusdam pestiferi afflatus, in sepulchrum abiici jam satius est, ne vel auditu ipso perniciem afferant.

Nulla sanè Hęresis plus detrimenti, quam ista intulit Ecclesię. Nam Ethnici, cum tot profligata scirent committi flagitia à Gnosticis, qui de Christiano nomine gloriabantur, illa etiam à veris Christianis perpetrari sibi persuadebant, ea ipsis exprobrabant, & falsa de Religione nostra opinione imbuti, eam omnibus diris devovebant velut sectam propudiosarum etiam naturę adversantium sentinam libidinum, & infanda offerentem Sacrificia.

Hi communiter de Gnosticis circumferuntur errores.

1. *Licita est omnis luxuria.*

2. *Christus non est natus de Maria, sed per Mariam ostensus.*

3. *Martyrium non est sanctum, seu actus virtutis.* Eheu! quot homines hoc perverso dogmate à martyrio non arcuerunt Gnostici!

4. *Non est futurum judicium extremum.*

5. *Non sunt admittendæ Traditiones.* Hoc docuerut etiam Marcion, Eunomius, Macedonius, Nestorius, Eutyches, aliique infrà recensendi.

Adamitæ. *Prodicus* è *Gnosticorum* Schola infamem Adamitarum sectam, ne quid carnis spurcitię deesset, instituit. Hi suis in conventiculis, omni pudore deposito, nudi suos ritus obibant. Uxorum communio decretum erat sectę, promiscuus concubitus mystica initiatio. Si quis eorum judicio in culpam lapsus videretur, hunc è sua pellebant Ecclesia, ut Adamum è Paradiso: suam namque Ecclesiam Paradisi nomine decorabant.

Ne doctrina à factis degeneraret, docuerunt, *nudita-*

ditatem Adæ in statu innocentiæ imitandam esse.

Antitactæ prodierunt quoque è Gnosticorum colluvie. Docebant *peccatum non esse supplicio, sed præmio dignum.* *Antitactæ.*

Cerdon primò errorem sparsit in Syria; deindè Romam se contulit sub Hyginio Pontifice maximo. Verùm admiratione res digna est, procacissimum Hæresiarcham Romam advenientem, ita Majestate ejus Ecclesiæ perculsum fuisse, ut non ausus fuerit palam suas eructare blasphemias, sed fidem Catholicam simulando, se æquè Catholicum professus fuerit, & non nisi clanculùm disputationis occasione capta Hæreses propinaverit. *Cerdon.*

Detectus palinodiam cecinit, & acta pœnitentia, fuit Ecclesiæ restitutus: sed relapsus, & varias iterum nunc resipiscentiæ, nunc erroris indutus formas, tandem hæresi immortuus est.

Introduxit *duos Deos, unum Bonum, alterum malum,* ita facem præferens *Manichæis.* Negavit etiam Christi Incarnationem.

Dirissima ex Ponto afflata pestis Marcion vehementer afflixit Ecclesiam. Oriundus erat ex urbe cui nomen *Synope*, ad Pontum sita Euxinum, à Patre genitus, qui post mortem Conjugis, ob vitæ integritatem, ad Episcopatum promotus fuit. Ab hoc Marcion sanctè educatus, in teterrima vitia deflexit, consecratam Deo virginem corrumpens; qua ex causa à proprio Patre excommunicatus, Romam confugit sperans se communioni à Romano Pontifice redditum iri. Verùm ob nequitiam suam spe illa frustratus, Cerdoni se adiunxit, illumque nactus Impietatis magistrum, eo superior Hæreseos suæ virus latius diffudit, multosque pervertit, ex quibus tamen plurimos divinus ille Polycarpus, qui tunc Romam cum Aniceto Papa de rebus Ecclesiæ collaturus advenerat, ad Fidem reduxit Catholicam. Polycarpo Marcion aliquando Romæ occurrens procaciter dixit: *Cognoscisne nos?* cui ille: *Cognosco te primogenitum Diaboli.* *Marcion.*

Sed audiatur Tertullianus omnem styli & energiam, & gravitatem in hunc vibrans Hæresiarcham lib. 1. con-

tra Marcio: c. 1. *Nihil tam Barbarum, ac triste apud Pontum, quàm quòd illic Marcion natus est, Scytha tetrior, Massageta inhumanior, Amazone audacior, nubilo obscurior, hyeme frigidior, gelu fragilior, Istro fallacior, Caucaso abruptior: jam & bestiis illius Barbariæ importunior Marcion. Quis enim tam castrator carnis castor, quàm qui Nuptias abstulit? quis tam comesor mus Ponticus, quàm qui Evangelia corrosit? Næ tu, Euxine, probabiliorem feram Philosophis edidisti, quàm Christianis. Nam illa Canicula Diogenes hominem invenire cupiebat lucernam meridie circumferens: Marcion Deum, quem invenerat, extincto Fidei suæ lumine amisit.*

Hi verò sunt ipsius errores.

1. *Conjugia sunt illicita.*

1. *Non est futura corporum resurrectio.*

3. *Lex vetus fuit mala.*

Solum Lucæ, sed truncatum quoque, cæteris explosis, Evangelium admittebat. Et circa hoc alludit citatus Tertullianus.

Apelles. Apelles Marcionis discipulus, præter alios errores, quos cum ipso communes habuit, à Virgine quadam Philumene revelationes, & miracula fabricante, deceptus, ac depravatus, finxit, quòd *Filius Dei è Cælo descendens carnem sibi contexuerit aeream, eamque in ascensu singulis reddiderit elementis.*

Sustinuit etiam *Prophetias esse falsas.*

Valentinus. Valentinus Ægyptius ob amissum, quem spe devoraverat, Episcopatum, ab Ecclesia defecit. Romam veniens errores abjurat, sed mox ad vomitum reversus, ab iis avelli non potuit. Unde obiit pertinax.

Præter suos Æonas à Nicolaitis depromptos, Palmaris ejus error consistebat in eo, quod doceret, *Christum Dominum corpus de Cælo detulisse, nec quidquam de Virgine sumpsisse; sed per eam, quasi aquam per fistulam transiisse;* seu (ut Tertulliani verbis utar) *illum per Virginem, non ex Virgine fuisse ed tum, quia delatus in Virginem transmeatorio potiùs, quàm generatorio more processit, per ipsam, non ex ipsa; non Matrem eam, sed viam passus.*

E Va-

E Valentino proruperunt *Cainani*, *Ophitæ*, *Sethiani*. Cainani dicebant *Cainum* à potentiori quadam virtute esse derivatum, nec non *Core*, *Dathan*, *& Abiron*, *& Sodomitas; Judam* etiam *Iscariotem*. Quapropter impios illos, ac reprobos *divino* quoque colebant *honore*. Evangelium sub ejusdem Judæ nomine, aliosque nefarios libellos dispergebant. Præter hæc, addebant Core, Dathan, & Abiron ita Deo fuisse absconditos, ut nihil eis mali inferre potuerit. *Cainani.*

Ophitæ Christum in serpentis speciem transformatum asserebant, sive *hunc ipsum* serpentem esse dicebant, qui Adamum, & Evam decepit. Serpentem propterea adorabant, & in mensam, ubi propositi panes erant, incantationibus quibusdam è Spelunca, in qua nutriebatur, advocatum, & circa panes illos gyrantem osculabantur: sic verò panes à serpente Christo sanctificatos confringebant in Eucharistiam, ac populo tradebant. *Ophitæ.*

Sethiani hanc fabulam procuderunt. Dicebant duos esse homines ab Angelis creatos, *Cain*, *& Abel*, & propter hoc magnas inter Angelos contentiones extitisse; atque hanc ob causam, illam virtutem, quæ super omnes virtutes esset, quam Matrem pronuntiabant, Abele interfecto, voluisse concipi ejus loco *Seth* purum semen, ut evacuarentur Angeli illi, qui duos priores illos homines condidissent. Permixtiones autem Angelorum, & hominum iniquas fuisse; ideoque illam virtutem Matrem, ad vindictam Cataclysmum induxisse, ut illud permixtionis semen tolleretur, & solum semen purum conservaretur: Verùm & illos, qui semen prius instituissent, clam Matre virtute, cum octo animabus in arca misisse etiam semen *Cain*, ut semen malitiæ non periret, sed post Cataclysmum exemplo cæterorum excresceret, ac totum orbem impleret, & occuparet. *Sethiani.*

Porrò Sethiani sustinebant *Seth* esse *ipsum Christum*, illumque ut talem ab omnibus *adorandum* exhibebant.

Ex eodem Valentini seminario profluxere *Ptolomæus*, *Archontici*, *Florinus*, *& Blastus*.

Ptolomæus. Ptolomæus, præter Æonas diverso modo, prout labefactata ferebat phantasia, explicatos docuit: *Deum præcipere impossibilia.*

Per istos autem *Æones* vel intelliguntur *Sæcula*, vel mediæ illæ Deum inter, & Creaturam substantiæ, quę necessariò à Deo emanabant, nec tamen Deus ipse erant: atque has, post Platonicos finxere tum hic Ptolomæus, tum Basilides, Nicolaitæ, Valentinus, aliique. Sed hæc apage commenta.

Archontici. Archontici penitus abjiciebant *Sacramenta*: dicentes, *non oportet esse Divina Mysteria, quæ sunt invisibilium signa, nec incorporalia per visibilia, ac corporalia esse communicanda.* Porrò illi cœteris ad alios fallendos erant astutiores, quod solitariè agentes renuntiationem omnium præ se ferrent, & se fuco sanctitatis oblinirent. Testatur Epiphanius eos ad sua usque tempora viguisse in Palestina.

Florinus Florinus evibravit *Deum esse auctorem peccati.*

Blastus Dux Quartodecimanorum. Blastus docuit *Pascha celebrandum esse more Judæorum Luna decima-quarta mensis primi*, ita Legalia resuscitans. Vide refutationem erroris.

Tatianus. Tatianus Natione Syrus, S. Justini Philosophi, & Martyris, (à quo Fidem hausit) Discipulus, strenuè pro Fide dimicavit, quoad vixit Professor ejus: post illius verò felicem obitum, scientia sua elatus, & Doctoris nomen sibi arrogans, in hæresim lapsus est, & sectæ *Encratiarum* ortum dedit.

Illi à vino abstinebant, quòd improbos eo duntaxat uti censerent. Detestabantur etiam *Nuptias*. Hinç *Encratitæ* dicti sunt, id est, continentes. Deinde solam aquam ad Mysteria sua adhibebant, undè & *Aquarii* appellati sunt. Hi sunt igitur potissimi ipsorum errores.

1. *Sola aqua in Altaris sacrificio offerenda est.*
2. *Usus vini est illicitus.*

Cæterum Evangelium composuit Tatianus, quod *Diatessaron* dicitur; id est, unum ex aliis quatuor compactum, in quo desiderabantur Genealogiæ, & omnes textus, qui Dominum ex semine David secundum carnem natum ostendunt. Ex quo liquet, illum cum *Sa-*

tur-

turnino, Cerdone, aliisque Dominicam negasse Incarnationem.

Severus Tatiani errores amplexus; ultra istos, Pauli Epistolas, & Acta Apostolorum rejiciebat. Sacrarum etiam Literarum sensus, & sententias pro *Arbitratu* interpretabatur: sic certè tot ante sęcula viam signans *Sectariis nostris* idem factitantibus. **Sectarij.**

Montanus in Mysia Phrygię natus insatiabili Primatus cupiditate incensus malo arreptus spiritu, furioso impetu, ac peregrinis vocibus Prophetam cœpit profiteri: nactus ad eam rem duas, quas à maritis abduxit, Nobiles, & opulentas Mulieres *Priscillam*, & *Maximillam*, quas pariter maligno spiritu afflatus prophetare docuit. Libros etiam scribebant illæ, quos propheticis adæquabat *Montanus*. Porrò ut plures ille deciperet, interdum promissorum magnitudine sectatores alliciebat; interdum conjecturis, & rationibus in speciem probabilibus nixus, apertè eorum peccata arguebat, ut vitiorum hostis, & corrector videretur. Catholicos, qui ipsi, & ejus Prophetissis furiosè, ineptè, & novo, ac peregrino modo garrientibus resistebant, Prophetarum vocabat interfectores. Silentium frustra indixit ei Ecclesia, & illum tandem cum sequacibus anathemate feriit. Denique *Montanum*, & *Maximillam* sibi laqueo mortem consciviſſe, & eorum instar Judę proditoris, effusa fuisse viscera, testatur Apollinaris Hierapolitanus apud Eusebium lib. 5. c. 15. **Montanus.**

Hi modo sunt pręcipui Montanistarum errores.

1. Docebant, *promissionem Domini de dando Spiritu sancto Paraclito, non fuisse completam in Apostolis, sed in Montano, & Priscilla.*

2. Damnabant *secundas Nuptias tamquam scortationes.*

3. Asserebant *nunquam licere persecutionis tempore fugere Martyrium.*

4. *Nunquam à fortiori*, dicebant, *licet illud fugere Episcopis, vel Pastoribus in iisdem circumstantiis.*

5. Nova jejunia observanda statuebant *tanquam ad salutem necessaria, tres scilicet Quadragesimas.*

Ex Montani hęresi varii pullularunt surculi, ut *Ca-*

taphryges, *Artotyritæ*, *Pepuziani*, *Ascodrogitæ*, *Pattalorinchitæ*,

Cataphryges. Cataphryges perhibebantur de infantis sanguine, quem de toto ejus corpore minutis punctionum vulneribus extorquebant, quasi Eucharistiam suam conficere, miscentes eum cum farina, panemque inde conflantes. Puer ille si moreretur, apud eos habebatur pro Martyre; si superstes foret, pro magno Sacerdote. Sunt nonnulli, qui factum negant ob horribilem criminis immanitatem, sed videtur prævalere illustrium Doctorum, ut *Epiphanii*, & *Augustini* authoritas illud asserentium.

Proclus. Inter Cataphrygas celebrior extitit *Proclus*. Illi Gajus vir disertissimus coram Zephyrino Pontifice disputans os planè obstruxit.

Inter alia tradidit, *concupiscentiam esse peccatum*.

Artotyritæ. Artotyritæ sic appellati sunt, quòd *in Sacramento Eucharistiæ panem, & caseum offerrent*,

Pepuziani. Pepuziani a *Pepuza* vico Phrygiæ, quem incolebant nuncupati, Mulieres ad Episcopatum, & Presbyteratum evehebant, docentes, *illas esse istorum graduum capaces, nec ullum sexus habendum esse discrimen*.

Ascodrogitæ. Ascodrogitæ se *Montani* spiritu instructos esse jactantes, insanis mentibus instar bacchantium furentes agebantur. Hinc pellem novo vino juxta Altare adimplebant, & linteolis tectam choreis dissolutioribus vacantes circuibant, dicentes se esse *utres novos*, de quibus Christus loquitur Matth. 9. *Vinum novum in utres novos mittunt, & ambo conservantur*.

Pattalorinchitæ. Pattalorinchitæ sic vocati sunt, quòd superstitiosè naribus, vel ori palum, aut hujus defectu digitum apponerent, ut sic strictius servarent silentium. *Pattalos* enim palum significat, & *Rinchos* nasum.

Bardesanes. Bardesanes Syrus Edessæ natus, fuit in Ecclesia celeberrimus, tum ob singularem eruditionem, tum ob eximiam in fide propaganda constantiam. Cum enim Apollonius Chalcedonius inter Stoicos illius Sæculi Philosophos facilè Princeps, & Imperatoris Aurelii Antonini familiaris aliquando conatus esset illum Gentilismo inserere, non solùm id constanter renuit, sed egregiam quoque pro Christiana Religione defensionem

sionem edidit, quod ejus opus laudat Hieronymus libro de Scriptoribus Ecclesiasticis.

Sed eheu! Valentiniani erroris maculam, quamvis non in omnibus illum sectatus fuerit, tam preclare famę inspersit. Undè lugendus profectò est tanti viri lapsus. Scripsit enim propemodum infinita adversùs omnes fermè Hęreticos, qui ejus ętate emerserant: in quibus eminet Liber ille *de fato*, quem Cęsari Aurelio inscripsit. Undè falsum est, eum docuisse, quod *sideribus*, *& fato esset imputanda hominum conversatio*. Nihil enim validius, quam *fatum* Bardesanes in eo opere impugnat. Credendum est, assertionem illam fuisse Bardesanis insinuatam libris ab ejus sectariis, qui postea fuerunt; & ab eo sunt dicti *Bardesanistæ*. Proindè error ille non est Bardesanis, sed *Bardesanistarum*.

Theodotus patria Bysantinus, arte Coriarius, Christi nomine sub Marco Aurelio in persecutione negato, ut se à justis fidelium exprobrationibus tueretur, Deum se non negasse, sed hominem duntaxat, Christum scilicet, blateravit, ac deinceps *Christum esse purum, ac merum hominem* impiè cum Cerintho, Ebione, aliisque sustinuit. *Theodotus Coriarius.*

Theodoto Coriario sese adjunxit *Theodotus* Argentarius, qui ejus errori addidit, *Melchisedech esse ipsum Christum, cum Melchisedech sit sine Patre, & Matre*, imò *Christo majorem*, eo Davidis versu abusus, *tu es Sacerdos in æternum secundùm Ordinem Melchisedech*. ejus sectatores *Melchisedechiani* vocati sunt. *Theodotus Argentarius.*

Sanè mirandum non est, Sectarios, pręsertim Sęculo 16. è Sutrinis, Calceariis, vel Fabrilibus tabernis conscendisse crebrò Cathedram; pręiverant *Theodoti* ignobilium artium professores: nec rursùs mirum est, quod Hęretici tam audacter Scripturas sacras negent, detruncent, augeant, immutent, corrumpant & pervertant secundùm libitum: viam illis hi pręclari Duces aperuerunt. Hi magna inscitia, & impudentia ausi sunt dicere, *se illa corrigere, quæ non benè in Sacris Paginis haberentur*, atque ita se Spiritu Sancto sapientiores pronuntiare. *Reflexio ad Sectarios.*

Praxeas Montanista primum, deinde Montani fuit *Praxea.*

fuit hostis infensissimus, Romamque se conferens, Pontificem de secta illius reddidit certiorem : sed detectus & ipse Hæreticus, erroris pœnitens illum retractavit. At eundem rursùs postea excussa fronte disseminavit.

Docuit, Deum Patrem Omnipotentem esse Jesum Christum, *illumque Crucifixum, Passum, ac Mortuum, præterea seipsum sibi sedere ad dexteram Patris*. Hinc ejus asseclæ *Patro-passiani* sunt nuncupati. Vide *Noetum*, & *Sabellium* Sæculo 3. quorum fuit præcursor.

Hermogenes. Hermogenes primò docuit in Africa, deinde, cadente secundo Sæculo, à Christianis ad Philosophos stoicos defecit. Illius præcipuus error in eo fuit, quòd assereret *materiam esse Deo coæternam*.

Seleucus Ex cœnoso Hermogenis gurgite manavit Seleucus. Hic præter errorem illius de *materia*, negavit *Salvatorem in Carne sedere ad dexteram Patris*, asserens, *quod Carnem in sole posuerit*.

Refelluntur Errores Sæculi secundi.

Error Helcesei-tarum. *Non est peccatum ore negare fidem, dummodò quis corde in Fide permaneat.*

D. Thomas 2. 2. qu. 110. art. 3. & 4. *Dicitur Ecclesiastici 7. Noli velle mentiri omne mendacium, unde omne mendacium est peccatum : consistit autem mendacium in hoc, quòd quis voce significet id, quod non habet in mente :* proinde mendacium est Fidem corde retentam ore negare; cumque mendacium illud versetur in materia *Religionis*, *peccatum est* sanè *gravissimum*.

Licet quidem interdum celare Fidem, dum quis V. G. à legitima non interrogatur Authoritate, nunquam tamen licet negare Fidem. *Qui negaverit me coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo, qui in Cœlis est*. Matth. 10.

Errores Gnosticorum. 1. *Licita est omnis Luxuria.*

D. Thomas 2. 2. q. 153. art. 3. *Galatarum quinto Luxuria enumeratur inter opera carnis. Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia,*

tia, Luxuria. Opera autem carnis sunt illicita. Proinde que illicita est Luxuria.

Ratio autem inter alias, hæc est. *Quia per luxuriam, cum ista sit inordinatus usus corporis, injuria fit Deo, qui est principalis Dominus corporis nostri. Unde dicitur 1. ad Corinth. 6. Empti estis pretio magno, glorificate, & portate Deum in corpore vestro.* Portaturne Deus in corpore *Gnosticorum*, dum se tot illi horrendis, infandisque libidinibus contaminabant? vide etiam errorem Nicolaitarum Sæculo 1.

2. *Christus non est natus de Maria, sed per Mariam ostensus.*

D.Th.3.p.q.31.a.4. *Dicitur Gal. 14. Misit Deus Filium suum factum ex Muliere:* ergo non per illam ostensum: si enim tantum per illam fuisset *ostensus*, destrueretur Incarnatio, per ejus verò ex Maria Nativitatem, *veritas Incarnationis astruitur. Undè Ambrosius dicit in Libro de Incarnatione. Multa in Christo secundùm naturam invenies, & ultra naturam. Secundùm enim conditionem naturæ, in utero fœminei Corporis fuit: sed supra conditionem Virgo concepit, Virgo generavit. Ut crederes, quia Deus erat, qui innovabat naturam, & Homo erat, qui secundum naturam nascebatur ex homine. Et Augustinus dicit in Epistola ad Volusianum. Si Omnipotens Deus hominem ubicumque formatum non ex Materno utero crearet, sed repentinum inferret* (seu ostenderet) *aspectibus, nonnè opinionem confirmaret erroris, nec Hominem verum suscepisse ullo modo crederetur? dum omnia mirabiliter facit, auferret, quod misericorditer fecit.*

3. *Martyrium non est Sanctum*, seu *actus virtutis.*

D. Th.2.2. q.124. art.1. & 3. *Præmium Beatitudinis non debetur nisi actui virtutis: debetur autem tale premium Martyrio secundùm illud Matth. 5. Beati, qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est Regnum Cœlorum. Martyrium* itaque *est actus virtutis.*

Imò maximæ Virtutis, & perfectionis; *quia ut Apostolus dicit ad Coloss. 3. Charitas est vinculum perfectionis. Martyrium autem inter omnes actus virtutis,* ma-

maximè demonstrat perfectionem Charitatis: quia tantò magis ostenditur aliquis rem amare: quantò pro ea rem magis amatam contemnit, & rem magis odiosam eligit pati. Manifestum est autem, quòd inter omnia alia bona præsentis vitæ maximè amat homo ipsam vitam, & è contrario maximè odit ipsam mortem, & præcipuè cum doloribus corporalium tormentorum. Adeòque Martyrium est maximæ perfectionis, utpote *maximæ Charitatis signum, secundùm illud Jo: 5. Majorem Charitatem nemo habet, quàm ut animam suam ponat quis pro amicis suis.*

Sectarij. 4. *Non est futurum judicium.*

D. Th. in suppl. q. 88. art. 1. *Matth. 12. dicitur: Viri Ninivitæ surgent in judicio cum Generatione ista, & condemnabunt eam: igitur post resurrectionem, aliquod judicium fiet.*

Præterea Jo. 5. dicitur: Procedent, qui bona fecerunt, in resurrectionem vitæ, qui verò mala egerunt, in resurrectionem judicii.

Nec tamen Deus judicabit bis in idipsum; quia non duas pœnas pro uno peccato inferet, sed pęna, quæ ante judicium completè inflicta non erat, in ultimo judicio complebitur: tunc impii cruciabuntur quoad corpus, & animam simul.

5. *Non sunt admittendæ Traditiones.*

D. Th. 3. p. q. 25. ad 4. *Dicitur 2. ad Thess. 2. State, & tenete Traditiones, quas didicistis sive per Sermonem, scilicet ore prolatum, sive per Epistolam scilicet scripto transmissam.*

Nuditas Adæ in statu innocentiæ imitanda est.

Error Adamitarum. D.Th. Opusculo 5. cui titulus de Sacramentis Ecclesiæ, fermè circa finem. *Est error quorumdam, qui dicuntur Adamani* (seu Adamitæ,) *hi imitantur nuditatem Adæ, nudi Mares, Fęminæque conveniunt, nudi lectionem audiunt, nudi orant, Sacramenta nudi celebrant: contra quos dicitur* 1. *Corinth.* 14. *Omnia honestè fiant in vobis.*

Adæ etiam, & Evæ post peccatum(quod omnes Adę posteri contrahunt) *fecit Dominus tunicas pelliceas, & induit eos. Genes.* 3.

Pec-

Peccatum non ſupplicio, ſed prœmio dignum eſt. **Error Antitactarum.**

D. Th. in ſuppl. q. 99. a. 1. in corp. *Dicitur Matth. 25. Ibunt* (*ſcilicet peccatores*) *in ſupplicium æternum*. Non igitur peccatum prœmio, ſed ſupplicio dignum eſt.

Duo ſunt Dii, unus bonus, alter malus. **Error Cerdonis.**

D. Th. 1. p. q. 11. a. 3. *Dicitur Deuter. 6. Audi Iſrael, Dominus Deus tuus*. Deus unus eſt. Plura infra ad errorem 1. Manichęorum, Sæculo 3.

1. & 2. Errores Marcionis concernentes *Nuptias*, & *reſurrectionem corporum* ſupra Sęculo 1. tum in Saturnino, tum Simone Mago refutati ſunt. **Errores Marcionis.**

3. *Lex vetus fuit mala.*

D. Th. 1. 2. q. 98. ar. 1. *Apoſtolus dicit ad Rom. 7. Itaque lex ſancta eſt, & mandatum ſanctum, & juſtum, & bonum*. Et paulò poſt, *Conſentio legi, quoniam bona eſt*. Vide infra errorem 8. Manichæorum citato Sæculo.

1. *Chriſtus aeream ſibi carnem contexuit, eamque in aſcenſu ſingulis elementis reddidit*. De eo ſtatim ad errorem *Valentini*. **Errores Apellis.**

2. *Prophetiæ ſunt falſæ.*

D. Th. 2. 2. q. 171. a. 6. *Prophetia eſt quædam cognitio intellectui Prophetæ impreſſa ex revelatione divina, cui impoſſibile eſt ſubeſſe falſum: unde* Prophetiæ nequit ſubeſſe falſum. Alioquin iſta falſitas in ipſum Deum refunderetur. *Non enim voluntate humana allata eſt aliquando Prophetia, ſed Spiritu Sancto locuti ſancti Dei homines* 2. Petri 1.

Chriſtus de Cęlo Corpus detulit, & ſic nihil aſſumpſit de Beata Virgine, ſed per eam, quaſi per fiſtulam tranſiit. **Error Valentini.**

D. Th. 4. contra Gentes c. 30. ſub initium. *Valentinus dixit, quòd Chriſtus non terrenum corpus habuit, ſed de Cœlo apportavit, & quod nihil de Virgine Matre accepit, ſed per eam quaſi per aquæductum tranſivit. Sed* certè *ſi Chriſti corpus non fuit terrenum, in ipſo non fuit vera* Caro, *at omnia in eo fuerunt ſecundum apparentiam tantum, & ita etiam non fuit verus Homo, ſed apparens:* nec verè paſſionem, & mortem ſuſtinuit, *cum corpus cęleſte ſit impaſſibile*.

Quòd

Quòd verò Christus per Deiparam tanquam per fistulam non transierit, sic probat S. Doctor. *Apostolus dicit ad Galat.* 4. *Quòd Deus misit Filium suum factum ex Muliere, & Matt.* 1. *dicitur, quòd Jacob genuit Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus.* Non autem, vel ex ea factus, vel ex ea natus diceretur, si solum per eam, sicut per fistulam transiisset. Sanè cum ex eâ natus sit, ex ea verè Corpus assumpsit.

Atque hinc sponte sua ruit Error 1. Apellis de *carne aerea* à Christo sibi contexta: cum enim sit natus ex Muliere, non carnem aeream, sed veram suscepit.

Error Cainanorum, Ophitarum, Sethianorum, *Cain, Core, Dathan, Abiron &c. Divino honore colendi sunt, item serpens, qui Evan decepit, & Seth.*

D. Th. 2.2. q. 84. art. 1. *Dicitur Matth.* 4. *Dominum tuum adorabis, & illi soli servies*: ita ut adoratio, seu divinus honor ne quidem Sanctis impendi possit. Poteritne ille igitur impendi istis, quorum infandam memoriam universum genus humanum execratur?

Quoad *Ophitas, & Sethianos*, quamvis eorum terribilis sit blasphemia (quæ refutatione non indiget) consequentiùs tamen errant, cum & *serpentem*, qui Evam decepit, & *Seth Cristum* fuisse, adeòque adorandum esse dicant.

Error Ptolomai. Sectarii. *Deus præcipit impossibilia.*

D. Th. 2. 2. q. 107. a. 4. *Dicitur* 1. *Joa.* 5. *Mandata ejus gravia non sunt.* Et *Matth.* 11. *Jugum meum suave est, & onus meum leve.* Deinde Deuteron. 30. dicitur. *Mandatum, quod ego prçcipio tibi hodie, non supra te est, neque procul positum ... juxta te est sermo valde in ore tuo, & in corde tuo, ut facias illum*, scilicet per gratiam Dei. Unde & Apostolus ad Philipp. 4. *Omnia*, inquit, *possum in eo, qui me confortat.* Nonne etiam plures tum in antiquo, tum novo Testamento mandata Dei adimplerunt? *Josue non præteriit de universis mandatis, nec unum quidem verbum, quod jusserat Dominus.* Josue 11. Et 3. Regum 14. *Non fuisti, sicut servus meus David, qui custodivit mandata mea.* Porrò Lucæ 1. Legitur de Zacharia, & Elizabeth.

Erant

Erant ambo justi ante Deum incedentes in omnibus mandatis Domini. Et Joan. 17. Christus loquens de Apostolis: *tui erant*, inquit, *Pater*, *& mihi eos dedisti*, & sermonem tuum servaverunt. Si multi mandata Dei servarunt possunt igitur illa servari, proinde Deus non precipit impossibilia, *Illud*, *quod precipit Deus*, *non est impossibile homini ad servandum* q. 24. de veritate art. 17.

Sanè si Deus (ut alia omittamus) talia preciperet, injustus maximè foret, & crudelis, utpote & imponens homini mandata, que adimplere non posset, & aliundè ob eorum transgressionem gravissimis, ac sempiternis illum tormentis excrucians. Enormem hanc quilibet vel superficie Deitatis obumbratus aversatur blasphemiam.

Nulla omninò Sacramenta admittenda sunt. *Error Archonticorum.*

D. Th. 3. p. q. 61. a. 1. *Pertinet ad divinam providentiam*, *ut unicuique rei provideat secundum modum suæ conditionis*, *conditionis autem naturæ humanæ proprium est*, *ut per corporalia*, *& sensibilia in spiritualia deducatur*. *Et ideò divina sapientia homini auxilia salutis confert sub quibusdam corporalibus signis*, *que Sacramenta dicuntur*.

Ceterum Sacramenta sunt septem: & hec de Fide admittenda sunt. De omnibus fit mentio in Scripturis. Baptismus exprimitur Joannis 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua*, *& Spiritu Sancto*, *non potest introire in Regnum Dei*. Confirmatio habetur Act. 8. *Oraverunt pro ipsis* (Apostoli) *& tunc imponebant manus super illos*, *& accipiebant Spiritum Sanctum*. Item 2. ad Corinth. 1. *Qui* confirmat *nos Deus*, *& qui unxit nos*, *& qui signavit nos*, *& dedit pignus spiritus in cordibus nostris*. Eucharistia patet ex Joannis sexto. *Qui manducat meam Carnem*, *& bibit meum Sanguinem*, *habet vitam æternam*. Pœnitentia ex Joann. 20. *Accipite Spiritum Sanctum*, *quorum remiseritis peccata*, *remittuntur eis*, *& quorum retinueritis*, *retenta sunt*. Extrema unctio ex Jacobi 5. *Infirmatur quis ex vobis*, *inducat Presbyteros Ecclesiæ*, *& orent super eum ungentes cum oleo in Nomine Domini*, *& oratio Fidei salvabit* *Sectarii.*

infirmum, *& alleviabit eum Dominus*, *& si in peccatis sit*, *remittentur ei*. Ordo liquet ex 1. ad Timoth. 4. & 2. ad Timot. 1. *Admoneo te*, *ut resuscites Gratiam*, *quæ est in Te per impositionem manuum mearum*. Matrimonium ex 5. ad Ephesios. *Viri diligite Uxores vestras*, *sicut Christus dilexit Ecclesiam*, *& seipsum tradidit pro ea*. Mox subjungitur. *Sacramentum hoc magnum est*, *ego autem dico in Christo*, *& in Ecclesia*.

Error Florini. *Deus est Auctor peccati*.

D. Th. 1. 2. q. 79. a. 1. *Sapientiæ* 11. *Dicitur*. *Nihil odisti eorum*, *quæ fecisti: odit autem Deus peccatum secundùm illud sapientiæ* 14. *Odio est Deo impius*, *& impietas ejus*, *ergo Deus non est causa peccati*.

Sectarii. Sed nec esse potest. *Quia omne peccatum est per recessum ab ordine*, *qui est in Deum*, *sicut in finem: Deus autem omnia inclinat*, *& convertit in seipsum*, *sicut in ultimum finem*. *Undè impossibile est*, *quod alicui sit causa discedendi ab ordine ultimi finis*. *Unde non* potest esse causa peccati. Causa peccati est sola Creatura. *Perditio tua ex te Israel*, *tantummodò in me auxilium tuum*. Os. 13.

Error Quartadecimanorum. *Pascha debet celebrari more Judæorum Luna decima quarta Mensis primi*.

D. Th. 1. 2. q. 103. art. 3. *Dominus dixit moriens Joan.* 19. *Consummatum est: Et ideò tunc totaliter debuerunt cessare legalia*, *scilicet jam veritate eorum consummata*. Inter legalia verò etiam referebatur celebratio Paschatis luna decima-quarta, illud proindè præfato nunc tempore celebrari nequit.

quædam memorantur circa celebrationem Paschatis. Porrò Pascha ex perpetua Traditione Romanæ Ecclesiæ præsertim post Concilium Nicænum, celebratur in Dominica, ut pote Resurrectione Domini consecrata, eaque Lunam 14. primi Mensis immediatè sequente.

Nonnulli quidem Asiatici antè Nicænum Pascha celebrabant Luna 14. Sed per hoc noluerunt extinctas dudum Legis Mosaicæ suscitare observantias, nec asseruerunt usquam non posse Paschatis solemnitatem celebrari extra Lunam 14. Sed consuetudinis suæ, quam tra-

traditionem Apostolicam arbitrabantur, tenaciòres cum iis, qui aliter Pascha observabant, communione conjuncti semper extiterunt, nec à Romana Ecclesia, quæ Centrum est Ecclesiasticæ unitatis, sese ullatenus separarunt. *Blastus* verò *Quartadecimanorum* Pater docebat cum suis, non aliter *custodiendum esse Pascha nisi* Secundum legem Moysis luna 14. mensis. *Quis autem nesciat*, inquit Tertullianus de præscriptionibus num. 329. *Quoniam gratia Evangelica evacuatur, si ad* legem Christum redigit? In hoc igitur erravit *Blastus*, & se ab Ecclesia divisit.

Errores Tatiani

1. *Sola Aqua in Altaris sacrificio offerenda est.*

D. Thomas 3. p. q. 74. art. 1. *Quidam, qui dicuntur Aquarii, aquam solam sub specie sobrietatis in hoc Sacramento offerunt: sed hic error excluditur per hoc, quod Christus hoc Sacramentum sub specie panis, & vini instituit, ut patet Matth. 26. Unde panis, &* Vinum *sunt materia hujus Sacramenti*. Proindèque sola aqua (quæ ex ordinatione Ecclesiæ vino apponitur) non est in Altaris sacrificio offerenda.

2. *Usus Vini est illicitus.*

D. Thomas 2. 2. q. 149. art. 3. *Apostolus dicit* 1. *ad Timoth:* 5. *Modico vino utere propter stomachum tuum*. Et Ecclesiastici 31. *dicitur, Æqua vita Hominibus vinum in sobrietate*. Deinde 1. ad Tim: 4. *Omnis creatura Dei bona est*. Et Ecclesiastici 31. *Vinum in jucunditatem creatum est ab initio*. Imò, & Christus Dominus vino usus est, & aquas Joan. 2. mutavit in vinum optimum. Apage igitur dementem istum errorem.

Errores Montani.

1. *Promissio Domini de dando Spiritu Sancto Paracleto, non fuit completa in Apostolis, sed in Montano, & Priscilla.*

D. Thomas 1. 2. q. 106. art. 4. *Augustinus dicit in Libro contra Faustum, & libro de Hæresibus, quod Montanus, & Priscilla posuerunt, quòd Promissio Domini de Spiritu Sancto dando non fuit completa in Apostolis, sed in eis: Et ideò non recipiebant Actus Apostolorum, in quibus manifestè ostenditur, quòd illa promissio fuit in Apostolis completa, sicut Dominus eis iteratò promisit Act. 1. Baptizabimini in Spir. Sancto non post multos hos dies,*

quod impletum legitur Act. 2. Cum enim *complerentur dies Pentecostes factus est repentè de Cœlo sonus tanquam advenientis spiritus vehementis, & replevit totam domum, ubi erant Apostoli sedentes, & repleti sunt omnes Spiritu Sancto.* Sed & Montani error *excluditur per hoc, quod dicitur Joan. 7. Nondum erat spiritus datus, quia nondum Jesus erat Glorificatus. Ex quo datur intelligi, quod statim Glorificato Christo in Resurrectione, & Ascensione, fuit eis Spiritus Sanctus datus.*

Ex Montani exemplo negantis Actus Apostolorum ob rationem hìc à D. *Thoma* assignatam, colligitur, mirandum non esse, quòd moderni Sectarii varios è canone Scripturarum Sanctarum libros expunxerint. *Sectarii.* Id certè tum Antiquis, tum Novis familiare fuit, & est Hæreticis. Manichæi, cum Manetem (de quo Sæculo 3.) etiam dicerent esse Spiritum Paracletum, non recipiebant (ad Montani exemplum) actus Apostolorum: Marcion solum Lucæ (demptis quibusdam capitibus, quæ Christi Incarnationem, cui adversabatur, continebant) admittebat Evangelium. *Tatianus* composuit Evangelium, quod nuncupavit *Diatessaron*, unum scilicet ex quatuor coacervatum, sed orbatum Genealogia, Dominum ex semine David secundùm carnem natum ostendente; ut idem eluderet Mysterium. Cerinthus, & Ebion inficiati sunt eos libros, ea capitula, quæ Christi Divinitatem adstruebant. Id & alii factitarunt negantes, quæ sibi refragabantur (prout ferax errorum phantasia dictabat) amplectentes quæ suffragabantur, Scripturas. Ita & modò Sectarii exosculantur, qui sibi favent, qui repugnant, hos repudiant Codices. Alios inter reiiciunt Machabæorum Libros quia patrocinantur (quas aversantur) *precibus pro defunctis*. Lutherus Epistolam Jacobi *contentiosam*, *tumidam*, *aridam*, *stramineam* appellat: quia hoc scripto confoditur, dum in *sola Fide* (sine operibus) justitiam collocat. Alia prætereo passim obvia. Ecclesiæ sanè solius est judicare, quinam sint Libri veri, genuini, indubitati, Canonici; illa sola est discretrix sacrarum Literarum, cum sit *Columna, & firmamentum veritatis*, 1. ad Timoth. 3.

2. Se-

2. *Secundæ Nuptiæ non sunt Licitæ, sed scortationes.*

D. Thomas in supplemento q. 63. a. 1. *Dicit Apostolus 1. ad Timoth. 5. Volo ego juniores (scilicet viduas) nubere, filios procreare.* Et ad Rom. 7. *Mulier, vivente viro, vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro, si autem mortuus fuerit vir ejus, liberata est à lege viri, ut non sit adultera, si fuerit cum alio viro. Et sic non solùm* secundæ, *sed tertiæ, & deinceps Nuptiæ sunt licitæ.* Proinde illæ non sunt scortationes.

3. *Non licet persecutionis tempore fugere Martyrium.*

D. Thomas 2. 2. q. 185. a. 5. *Apostolis dixit Dominus Matth. 10. Si vos persecuti fuerint in una civitate, fugite in aliam.*

Et ratio est (2. 2. q. 3. a. 2.) quia *confessio fidei cum sit quoddam affirmativum, non potest cadere, nisi sub præcepto affirmativo. Præcepta autem affirmativa non obligant ad semper: adeòque confiteri Fidem non semper, neque in quolibet loco est de necessitate salutis;* licet igitur per fugam declinare confessionem fidei, proindeque emergens ex fidei confessione Martyrium.

4. *Nunquam licet à fortiori Episcopis, vel Pastoribus fugere Martyrium.*

Præter authoritatem Scripturæ, & rationem Angelici adversùs hanc quoque assertionem militantes, sic præterea D. Thomas loco priori citato in corpore. *In qualibet obligatione præcipuè attendi debet obligationis finis. Obligant autem se Episcopi, & Pastores ad exequendum Pastorale officium propter subditorum salutem ... & ideo si subditorum saluti possit sufficienter in absentia Pastoris per alium provideri: tunc* licet Pastori vel propter aliquod Ecclesiæ commodum, vel propter personæ periculum corporaliter gregem deserere. *Unde Augustinus dicit in Epistola ad Honoratum. Fugiant de civitate in civitatem servi Christi, quando eorum quisquam specialiter à persecutoribus quæritur, ut ab aliis, qui non ita quæruntur, non deseratur Ecclesia.* Itaque Episcopis, vel Pastoribus quandoque licet fugere Martyrium.

Illud etiam constat ex eo, quòd ipsemet Apostolus

vividum illud, & prçclarissimum Pastoralis officii exemplar, cognitis Judçorum insidiis, eas declinarit *per murum in sportam dimissus* Act. 9. & quod, cum plures quàm quadraginta viri devovissent, se nihil gustaturos donec eum interficerent, per filium sororis suç curarit hoc tribuno significari ut ejus industria posset evadere Act. 23.

Quod si tamen *subditorum salus exigit* (inquit S. Doctor) *personæ Pastoris præsentiam, non debet Pastor personaliter suum gregem deserere, neque propter aliquod commodum temporale, neque propter aliquod periculum personale imminens, cum bonus Pastor animam suam ponere teneatur pro ovibus suis.*

3. *Tres Quadragesimæ observandæ sunt tamquam ad salutem necessariæ.*

D. Thomas 2. 2. q. 10. a. 12. *Consuetudo Ecclesiæ semper est in omnibus æmulanda.* Fuit verò semper Ecclesiæ consuetudo, quòd illa duntaxat *unam* ex Apostolica Traditione observarit Quadragesimam, non igitur tres observandæ sunt tamquam ad salutem necessariæ.

Multi quidem Regulares Ordines plura in anno servant jejunia tribus quodammodò Quadragesimis æquivalentia, sed hujusmodi leges non sunt *universæ*, ut Montanus volebat, præscriptæ Ecclesiæ, at illis tantùm, qui arctiori disciplinæ vinculo, voto, inquam, se, Constitutionibus talia jejunia continentibus adstrinxerint.

Perperam proindè nonnulli sectarii, Religiosos *Montanismi* arguunt, qui ultra Quadragesimam alia prolixa observant in anno jejunia.

Error Cataphrygum.

Materia Eucharistiæ est Panis ex infantis sanguine, & farina confectus.

Refutabitur cum errore mediatè sequenti.

Error Procli.

Concupiscentia est peccatum.

D. Thomas 1. 2. q. 80. a. 3. ad 3. *Concupiscentia carnis contra spiritum, quando ratio ei actualiter resistit,* non est peccatum, *sed materia exercendæ Virtutis.*

Sed nonnè dicitur, *non concupisces?* Sanè adversùs præceptum illud non impingit homo, dum motus illos carnis, seu concupiscentiæ invitus, & non consentiens pati-

patitur. *Frustrà dictum est*, inquit Augustinus lib. 5. Contra Julianum cap. 3. Post concupiscentias tuas non eas. Ecclesiastici 18. *Si jam quisque reus est, quia tumultuantes, & ad mala trahere nitentes sentit eas*. Concupiscentia igitur, seu fomes peccati, stimulus carnis peccatum non est: relinquitur ille in homine *propter spirituale exercitium*. *Homo habet concupiscentiam, cum qua pugnet, eamque adjuvante Deo superet*. 3. p. q. 69. a. 3. in corp.

In Sacramento Eucharistiæ offerendus est Panis, & Caseus. *Error Artotyritarum*

D. Thomas 3. p. q. 74. a. 1. *Circa materiam hujus Sacramenti aliqui multipliciter erraverunt. Quidam enim... scillcet Cataphryga de infantis sanguine, quem de toto ejus corpore minutis punctionum vulneribus extorquent, quasi Eucharistiam suam conficere perhibentur miscentes eum farina, panemque indè conficientes. Alii qui dicuntur Artotyritæ (ut Augustinus dicit in lib. de Hæresibus) offerunt Panem, & Caseum in hoc Sacramento dicentes à primis Hominibus oblationes de fructibus terræ, & ovium fuisse celebratas.. Omnes autem hi, & similes errores excluduntur per hoc, quod Christus hoc Sacramentum sub specie Panis, & vini instituit; ut patet Matth. 26. Undè panis, & vinum sunt materia hujusmodi Sacramenti, & hoc rationabiliter quantum ad usum hujus Sacramenti, qui est manducatio. Sicut enim aqua assumitur in Sacramento Baptismi ad usum spiritualis ablutionis, quia corporalis ablutio communiter fit in aqua: ita Panis, & vinum, quibus communiùs homines reficiuntur, assumuntur in hoc Sacramento ad usum spiritualis manducationis.*

Fœminæ Presbyteratus, & Episcopatus sunt capaces. *Error Pepuzianorum*

D. Thomas in suppl. q. 39. a. 1. *Dicitur 1. ad Timoth. 2. Mulierem in Ecclesia docere non permitto*, docere autem maximè Presbyteris, & Episcopis convenit, unde habetur Malachiæ 2. *Labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirent ex ore ejus.*

Ratio quoque suffragatur. *Quia in Sacramentis requiritur significatio Sacramenti.. cum igitur in sexu fœmineo non possit significari aliqua eminentia gradus*, quæ ad Sacramentum Ordinis requiritur: *Mulier enim statum*

subjectionis habet, ideò nec licitè, nec validè *potest Sacramentum suscipere*: proindè à fortiori neque Presbyteratus, neque Episcopatus est capax.

Quædam notanda circa Diaconissas. Fuerunt quidem olim in primitiva Ecclesia (paulò etiam ante tempora Pepuzianorum) *Diaconissæ*, & *Presbyteræ*, sed sine ulla ordinatione. *Viduæ*, scilicet seniores *dicebantur Presbyteræ*, *Diaconissæ* verò appellabantur illæ, quæ ministerium in Ecclesia præstabant affine functionibus alicujus Ordinis. Earum officium primum erat, custodire Januas, per quas in Ecclesiam intrabant Mulieres; secundum, comitari eas Mulieres, quæ ad Diaconum, vel Episcopum ibant. Nulli enim Mulieri tunc temporis sine Diaconissa licebat eos accedere. Tertium, ad Christianas mitti fœminas, eas vel consolandi, vel sublevandi gratia. Quartum, subservire Presbytero, vel Episcopo Baptizanti Mulieres: Ita S. Ignatius Martyr in Epistola ad Antiochenses, & Clemens lib.8. Constitutionum c.28. Quintum illarum officium, erat curam gerere pauperum viduarum, ut de Phœbe Ministra, seu Diaconissa patet ad Rom. 16.

Cæterùm *Presbyteræ*, imò & *Episcopæ* fuerunt quondam vocatę illæ etiam Mulieres, quarum Mariti cum consensu mutuo perpetuæ castitatis, facti erant Presbyteri, vel Episcopi.

Ascodrogitæ, & *Pattalorinchitæ*, præsertim ultimi, *taliter* tacentes tacendo vincantur.

Error Bardesanistarum. *Sideribus, & fato conversatio hominum est imputanda.*

D. Th. 1. p. q. 115. art. 4. Si hominum conversatio sideribus imputaretur, *sequeretur, quod homo non esset liberi arbitrii, nam illud quod fit in istis inferioribus ex impressione corporum cœlestium, naturaliter agitur, unde homo haberet actiones determinatas: sicut & cæteræ res naturales. Quæ manifestè sunt falsa, & conversationi humanæ contraria.*

Nec etiam fato subditur hominum conversatio. Non enim tunc erit opus pugnare adversùs vitia: imò talis pugna est inanis, sed expectandum erit, quò fata ducant, quibus homo non potest repugnare, cum sit inevitabili, & necessitanti (ut dicunt) fato subjectus; fru-

frustrà igitur persuadetur boni amor, & prosecutio, & dissuadetur vitium: frustra dixit Propheta: *declina à malo, & fac bonum*: frustrà etiam præcepit Paulus, *fugite fornicationem*. Quis enim alicui præcipiat ea, quæ non sunt in ejus potestate? Cur interdicitur mihi furtum, si me ad furtum fata impellunt?

Si tamen consideremus *omnia quæ hic aguntur* (q. 116. a. 1.) *Divinæ providentiæ subdi tanquam per eam ordinata; sic fatum ponere possumus: licet hoc nomine S. Doctores uti recusaverint propter eos* (præsertim Bardesanistas) *qui ad vim positionis siderum hoc nomen detorquebant. Unde Augustinus dicit in 5. de Civitate Dei. Si propterea quisquam res humanas fato tribuit, quia ipsam Dei voluntatem, vel potestatem fati nomine appellat, sententiam teneat, & linguam corrigat.*

Melchisedech est ipse Christus, cum Melchisedech sit sine Patre, & Matre, imò Christo major, cum Christus dicatur Sacerdos secundùm ordinem Melchisedech. *Error Theodoti Argentarii.*

D. Th. 3. p. q. 22. a. 6. ad 3. *Melchisedech dictus est ad Hebr. 7. sine Patre, & sine Matre, & sine Genealogia, & quòd non habet initium dierum, neque finem: non* quia ista non habuerit, *sed quia in scriptura Sacra ista de eo non leguntur. Et per hoc assimilatus est* (scilicet per figuram) *Filio Dei, qui in terris est sine Patre, & in Cœlis sine Matre, & sine Genealogia secundùm illud Is. 53. Generationem ejus quis enarrabit? Et secundum divinitatem neque principium neque finem habet dierum.*

Quantum ad secundam partem Erroris, *Christus non dicitur Sacerdos secundùm ordinem Melchisedech quasi* principalioris Sacerdotis, *Sed quia excellentia Sacerdotii Christi ad Sacerdotium Leviticum fuit figurata in Sacerdotio Melchisedech, qui ab Abraham decimas sumpsit, in cujus lumbis decimatus est quodamodò ipse sacerdos legalis.*

Deus Pater mortem in Cruce sustinuit. *Error Praxeæ.*

D. Th. 3. p. q. 47. a. 3. *Dicitur ad Rom. 8. Proprio Filio suo non pepercit Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* Et Lucæ 23. *Clamans voce magna Jesus ait: Pater in manus tuas commendo spiritum meum, & hæc dicens expiravit.* Non ergo Deus Pater mortem in

Cruce sustinuit, sed Filius ejus Jesus Christus.

Materia est Deo coæterna.

Error Hermogenis. D. Th. 1. p. q. 45. art. 1. *Dicitur Genes.* 1. *In principio* (scilicet temporis) *creavit Deus Cœlum, & terram:* adeòque, & materiam, cum sine illa formæ nequeant existere. Proindè materia non est Deo coęterna.

Huc etiam spectant verba illa Psal. 89. Priusquam . . formaretur terra, & orbis, *à sæculo, & usque in sæculum tu es Deus.*

Accedit & Augustinus citatus q. 44. art. 2. *Duo fecisti Domine* in tempore, *unum prope te, scilicet Angelum, aliud prope nihil, scilicet materiam primam.* Lib. 12. Confess. c. 7.

Salvator ascendens carnem in sole posuit.

Error Seleuci. D. Th. Opusc. 5. titulo de articulis fidei. *Seleuciani negant Salvatorem sedere in carne ad dexteram Dei Patris, sed asserunt, quòd eam exuit, & in sole posuit. Contra quod dicitur Marci ult. Dominus quidem Jesus, postquam locutus est eis, ascendit in Cœlum, &* sedet a dextris Dei. Et 3. p. q. 57. a. 1. *Christus humanam naturam assumptam in Cœlo collocavit.* Unde exulet commentum de *carne exuta, & in sole posita.*

APPENDIX AD SÆCULUM II.

Lucanus DE Lucano sic Tertullianus libro *de præscriptionibus* c. 51. *Lucanus per eadem vadens blasphemiæ genera, eadem docuit, quæ Marcion, & Cerdon docuerant.* lustra paginam. 19.

Nazaræi Nazaræi licet Jesum confiterentur esse Filium Dei, adeòque hoc in puncto à Judæis recederent, judicabant nihilominùs *totam legem judaicam esse observandam.*

Secundus Conveniunt cum errore 2. *Cerinthi.* p. 14.

Secundus Valentini, Ptolomęique perfidię succedens ad fabulas eorum plus quàm Pythagoricas, uxorumque communitatem haustam à Nicolaitis, *novus* adjunxit *impudicitiæ fœditates.*

Marcus Marcus etiam Valentini Discipulus, insuper Magiam exercens efficiebat, ut colores cęrulei, purpureique in calice apparerent, quo postremo colore misellis, præser-

sertim Mulierculis persuadebat, Sanguinem Christi in Calicem distillari: ita à verbis incantatoriis, non consecratoriis vim Sanguinis Christi confectivam depromebat impius.

Colarbasius (qui apud *Philastrium* etiam *Bassus* dictus reperitur) Marci Sectator fuit. *Colarbasius.*

Magistri præstigiis hanc fabulam addidit *omnium hominum vitam, & generationem ex septem dependere sideribus.*

Heracleon Marci, & Colarbasii pressit vestigia. Consueverat præterea invocatis super morientes quorumdam principatuum nominibus ungere defunctos oleo, ut incomprehensibiles fierent supernis principatibus, & sic ab eorum potestate redimerentur. Qualis superstitio! *Heracleon.*

Hydroparastatæ græcè iidem sunt qui *Aquarii*. Vide pag. 33. *Hydroparastatæ.*

Lucianus Samosatensis Rhetoricis apprimè disciplinis instructus posteà à fide defecit Gentilismum amplexus. Refert Suidas, eum à canibus, postquam diù adversùs Ecclesiam latrasset, fuisse discerptum. *Lucianus.*

Alogi (grecè *sine verbo*) non differunt à sectatoribus *Theodoti Coriarii*, qui dixit *Christum non esse æternum Dei Verbum, sed purum, ac merum hominem*. Vide pag. 25. & etiam errorem 3. Cerinthi Sæculo 1. pag. 15. *Alogi.*

Artemon (nihil de ejus Patria, aut Professione didici) istius *Theodoti* adoptavit blasphemiam. Veteres à se stare Patres calumniosissimè jactabat. *Artemon.*

ERRONES
SÆCULI TERTII.

Septimius, Florens, Tertullianus Carthaginensis, Centurionis proconsularis filius, Ethnicus olim, ut ex ejus libris constat, Carthagine causarum Patronus, Christianam postea amplexus religionem, Latinorum Patrum Princeps ab omnibus est habitus. Vir fuit acris & vehementis ingenii; in omni disciplinarum genere ver- *Tertullianus.*

versatissimus. Omnem Philosophiam, & cunctas Philosophorum sectas, Authores, Assertoresque sectarum, omnem Historiarum, & Studiorum varietatem mira quadam mentis capacitate complexus erat. Nihil in divinis, humanisque scientiis reconditum fuit, quo non vi ingenii penetrarit; nulla ei difficultas proposita, quam non pondere argumentorum eliserit. Disertissimi viri quot verba, tot erunt sententiæ, quot sensus, tot Victoriæ, Palmæ, Triumphi. Norunt hoc *Marciones*, *Apelles*, *Praxeæ*, *Hermogenes*, *Gentiles*, *Gnostici*, cæterique, quorum ille blasphemias multis, ac magnis voluminum suorum molibus, velut quibusdam fulminibus evertit. Stylus ejus gravis est, elegans, sublimis, nervosus, Heroicus, & singularem spirans Majestatem.

. Hic tamen tot, tantisque dotibus exornatus Tertullianus à *Montano*, quem inter hæreticos in præclaro suo de Præscriptionibus libro connumerarat, ita fuit dementatus, ut ejus partes adversus Ecclesiam Catholicam præfracte defenderit. Scilicet hominem proprii ingenii fiducia superbientem, & ad omnia, quæ severitatem sapiebant, immodicè propensum mirabiliter deluserunt magnifica illa Paracleti in Montanum diffusi larva, vitę ejus austeritas, continentia à secundis nuptiis, appetentia Martyrii, quod nunquam juxta Montanum alicui licebat per fugam declinare, jejunia per tres in anno deducta Quadragesimas. Hinc furere cœpit in Catholicos, quòd *unam* inter alia tantùm observarent Quadragesimam, eos, idcircò non Christianos, sed *psychicos* nempè animales appellans, calumniis insuper, ac contumeliis eosdem onerare non cessans. Undè quantum aliis elucubrationibus profuit Ecclesię, tantùm illi nocuit libris in hęresi conscriptis.

Tanti faciebat opera Tertulliani S. Cyprianus, ut nullam diem sinè illorum lectione prætermitteret, & crebrò Notario suo diceret, *da Magistrum* Tertullianum innuens.

Præter Errores Montanistis proprios, quibus vir tantus turpissimè fuit involutus, hæc sunt privata ipsius dogmata.

1. *Anima rationalis fit ex traduce, seu traducitur, vel*

vel generatur à parentibus.

2. *Deus est corporeus.*

Sunt nonnulli eruditi, qui hunc postremum à Tertulliano removent Errorem: sed præponderat authoritas D. Th. 1. contra Gentes c. 20. ubi dicit, *Tertullianus, Audiani, fide Anthropomorphiæ Deum corporalibus lineamentis figurabant.* Unde Tertullianus his prolusit, de quibus sæculo 4.

Arabici, seu Arabes, tales dicti sunt, eò quod in Arabia quidam assererent, *animas hominum una cùm corporibus extingui, sed postmodum in resurrectione simul cum corporibus resurrecturas.* In Synodo ibidem adversùs illos habita, plerosque eorum Origenes illic præsens disputatione superatos rectæ fidei restituit. **Arabici.**

Illorum author fuit Arabs nomine. *Valens.* Quoscumque obvios si viribus prævalerent, mutilabant, dictitantes, *non posse obtineri salutem, nisi membra, quæ offensioni sunt, & in quibus regnat concupiscentia, abjicerentur.* **Valens.**

Origenes Patria Alexandrinus, Leonidis Martyris Filius, Sacras Literas una cum humanioris literaturæ studiis combibit. Pater sententias aliquot Scripturæ Sacræ, quas ei memoriter recitandas præscribebat, ab eo in dies singulos exigebat. Non satis videbatur admirabili puero simplices, & apertos Sacrarum paginarum sensus eruere, sed reconditiores in ea etiam ætate, & magis abstrusos scrutabatur. Pueri dormientis pectus cum reverentia sępius exosculabatur pius parens (id referente Eusebio lib. 6. Hist. Eccl. c. 2.) velut templum Spiritui Sancto consecratum. Dum Pater ad Martyrium raperetur, vix à Matre, non quidem precibus, sed vestium subtractione potuit retineri, ne seipsum persecutoribus offerret, & Parenti commoreretur. Cum hoc non posset, saltem illum in carcere detentum ad subeundum fortiter Martyrium literis exhortatus est, **Origenes.**

Post laureatam mortem SS. Patris completo anno 17. ætatis suæ, simul cum Matre, & sex Fratribus natu minoribus; opibus paternis in fiscum relatis, in summam redactus est inopiam. Hunc mulier nobilitate conspicua, & locuples magna excepit, fovitque huma-

nitate. Annum ætatis agens 18. Scholis Alexandriæ præfectus est: quo tempore incredibili ardore Martyribus prestò fuit, eosque multis Christianæ pietatis officiis promeritus est. Hinc ob rem adeò persecutionis æstus adversus eum efferbuit, ut tota Civitas Alexandrina non ampliùs illum tenere, aut tueri potuerit; sed ubique dirissima perpessus, domicilium subinde mutare cogeretur. Grammaticæ interea professioni nuntium remittens; seque divinarum literarum interpretationi devoturus veterum Oratorum libros divendidit, pacta conditione, ut ab emptore 4. Obolos ad victum in dies singulos exigeret, ne externis indigeret subsidiis. Sanè severa fuit Origenis etiamnum Adolescentis vita, omnium expugnatrix voluptatum, omniumque laborum patientissima. Dum Alexandriæ Grammaticam exponeret, & non solum viri, sed & mulieres juventute floridæ ad eum confluerent, & ex illius ore penderent, Origenes suæ timens castitati se castravit, quæ res ei postmodum ingentes conflavit procellas.

Porrò dum Sacras literas omni studio, & industria, nec minori tam Catholicorum cujuscumque generis, & conditionis, quam ipsorum etiam Hæreticorum, atque Gentilium fructu explicat, inter plures alios Ambrosium quemdam virum eruditissimum, sed Valentini, Marcionisque hæresibus infectum ad Catholicam fidem convertit: à quo idem Origenes omnibus rebus tam ad victum, quàm ad studia necessariis adjutus, illius maximè impulsu commentarios in Sacras Literas scribere adorsus est; idq; tanto & ardore, & facilitate, ut celeres Scribæ plures, quàm septem ei dictanti prestò adessent, qui præstitutis temporibus scribendi laborem vicissim susciperent, ac librarii non pauciores, à quibus eadem dictata scitè, & concinnè exscriberentur.

Cæterùm celeberrimus est Origenes per sua *Tetrapla Hexapla*, & *Octapla*. Tetrapla vocavit editionem Scripturæ Sacræ quatuor columnis per singulas paginas distinctam. Prima exhibebat versionem 70. Interpretum: altera translationem Aquilæ, tertia Symmachi; quarta Theodotionisi. *Hexapla* continebant sex columnas in singulis paginis: quarum prima comprehendebat tex-

tum

tum Hebraicum Hebraicè ſcriptum, ſecunda eundem textum Hebraicum, ſed Græco charactere exaratum, tertia verſionem Aquilæ, quarta Symmachi, quinta ſeptuaginta Interpretum, ſexta Theodotionis. *Octapla* complectebantur octo columnas, nimirum ſex illas verſiones, & præterea duas alias editiones ab Hebræis, ſed piis (ut putat Hieronymus) hominibus elaboratas.

Hinc innumeri ex ſinu ſuo Doctores, Sacerdotes, Confeſſores, & Martyres promanarunt. Ex omnibus etiam reconditis mundi partibus ad eum Diſcipuli confluebant quod maximam illi authoritatem conciliabat. A Mamæa Matre Alexandri Imperatoris, religioſa fœmina rogatus venit Antiochiam, & ab ea ſummo in honore habitus eſt. Ad Philippum Cæſarem, qui primus è Romanis Principibus fertur fuiſſe Chriſtianus, & ad Matrem ejus Literas dedit, quarum meminit Sanctus Hieronymus.

Tantus tamen ac talis Origenes, dum ingenio ſuo nimium indulget, dum ſe plus cunctis ſapere præſumit, incidit in Errores tanto viro indignos.

Hæc verò eſt Errorum ejus œconomia. Ponebat animas humanas ejuſdem eſſe naturæ cum ſpiritibus cœleſtibus, & Corporibus ſuis, ac mundi creationi prexiſtere; propter priora autem peccata corporibus jungi, in illis purgari, eis tandem liberari, ac liberas eouſque felices eſſe, donec novorum peccatorum merito rurſus eiſdem alligentur. Ex quo deducebat, nullam dari felicitatem ſtabilem, ſeu inamiſſibilem, ſed perpetuum eſſe circulum ſpirituum, qui juxta meritorum, aut demeritorum diverſitatem, vel eiſdem corporibus affixi manent, vel deterioribus adſtringuntur, vel meliori fato emergunt ad ſupera, ea tamen lege, ut aliis ſubinde aliiſque affigantur, nec uſquam iis ita ſolvantur, ut non alios iterum & fortaſſe deteriores carceres ſemper formidare debeant. Ex iſta variatione domicilii animarum, inferebat etiam pœnas Dæmonum, & damnatorum aliquando eſſe finiendas. Porrò hęc ſui cerebri figmenta Incarnationis materiæ applicans Origenes; dicebat animam Chriſti ab initio ante corporales creaturas, cum omnibus aliis ſpiritualibus creaturis creatam, & à

ver-

verbo Dei assumptam, & demum circa finem sæculorum pro salute hominum carnem fuisse indutam.

En modò Errores ordine digestos.

1. *Animæ humanæ ejusdem naturæ sunt cum spiritibus cœlestibus.*

2. *Animæ humanæ, quemadmodum Spiritus, mundi corporalis creationi praexistunt.*

3. *Omnes illæ animæ simul creatæ sunt, sed propter peccata sua in Corpus, velut in carcerem detruduntur.*

4. *Anima Christi ab initio ante Corporales creaturas, cum omnibus aliis spiritualibus creaturis creata est, & à Verbo Dei assumpta, & demum circa finem sæculorum pro salute hominum carnem fuit induta.*

5. *Beatitudo potest amitti.*

6. *Damnatio dæmonum, & impiorum aliquando finem habitura est.*

Cæterùm variæ pro Origene scriptæ sunt Apologiæ, quæ ipsum conatæ sunt purgare ab Erroribus; aliis è contra Scriptoribus eum illis esse vel immortuum contendentibus. Ut ut est, notior est certè peccans, quàm pœnitens, novusque Salomon, qui prȩter sua de salute ambiguitatem, docuit summa ingenia magnis esse navigiis paria, quȩ mergantur faciliùs, quòd magna sunt, nisi gubernaculo pareant.

Novatus

Novatus, & Novatianus hæresim Novatianorum condiderunt. Novatus Presbyter Carthaginensis erat gravissimorum criminum reus, ob quȩ cum se propediem ab Episcopis damnandum, excommunicandumque prævideret, Carthagine furtim discessit, & Romam profectus, Novatiano conflandi schismatis adversùs Pontificem Cornelium ritè electum author fuit, eum ad supremos inEcclesia prensandos honores assiduè stimulans, & nonnullos è populo(ut in Communitate semper aliqui in turbas proclives sunt) hunc sibi in finem devincire studens.

Novatianus.

Novatianus quondam fuit energumenus,in lecto Baptizatus urgente morbo, ex quo cum convaluisset, cœremonias Baptismi in se suppleri nequaquam curavit, nec Sacramentum Confirmationis, quod tunc temporis

ex

ex Ecclesię disciplina statim post Baptismum conferebatur, suscepit. Hinc *Confirmationem Sacramentum esse*, negarunt ejus sectatores. Post Baptismum, aliquanto tempore elapso, Presbyter ordinatus est, Episcopo de regulis cum ipso dispensante Ecclesiasticis, quæ prohibebant ad Clerum eos promoveri, qui in lecto Baptizati essent: cui dispensationi Clerus universus, pluresque è populo refragabantur; qui ægrè tandem in ejus Ordinationem consenserunt. Sanè tam eximio fuit gradu indignus. Tempore enim persecutionis admonitus, & rogatus à Diaconis, ut ex cubiculo, in cujus latebris se præ metu mortis abdiderat, egrederetur, fidelibusque succurreret, non solùm nòn Christianis opitulatus fuit raptatis ad Martyrium, sed ira percitus respondit, nolle se amplius esse Presbyterum, sed *alterius rei* desiderio teneri.

Scilicet *res* illa, fuit *Suprema in Ecclesia dignitas*, quam diu animo ambitionis æstu fervente præconceperat. Ambitio illa proruperat è nonnullo applausu ex dicendi facundia sibi comparato. Itaq; nihil non molitus tandem per tres rudiores, ac simpliciores Episcopos ad hoc vi, & fraude adactos, eosdemq; ebrios redditos clandestinè fuit ordinatus Pontifex. Atque ita turpi schismate Romana fuit divisa Ecclesia, quæ hactenus unita permanserat juncta capiti firma compaginatione membrorum. Idem verò Novatianus adeò fuit in fulciendo schismate sacrilegus ut etiam in ipsa distributione Eucharistiæ unicuique ex asseclis suis hoc execrandum planè extorqueret juramentum. *Jura mihi per Corpus, & Sanguinem Domini nostri Jesu Christi, te nunquam meas partes deserturum, nec ad Cornelium reversurum.*

Hi modò sunt pręcipui utriusque Errores.

1. *Post primam pœnitentiam, quæ agitur Baptismo, peccans non potest iteratò per pœnitentiam restitui.*

2. *Non datur Sacramentum Confirmationis.*

Primus omnium, qui asseruit *Baptizatos ab Hæreticis secundùm Catholicæ Ecclesiæ formam, esse absolutè rebaptizandos*, fuit *Agrippinus* S. Cypriani decessor; ardore quodam pietatis abreptus, quòd quęcumque Hęreticorum essent, deberet abominari Ecclesia. Error **Rebaptizantes.**

iste

iste ex Africa citò in Asiam transmeavit, ibique magni nominis viros, & sanctitate etiam insignes propugnatores nactus est, Firmilianum præcipuè Cæsareæ in Capadocia Episcopum, & S. Dionysium Alexandrinum.

Sed nullus pro ista stetit acriùs sententia, quàm *Cyprianus*, tribus hac de re Conciliis, quibus frequentissimi interfuere Episcopi, habitis Carthagine. Ex secundo Concilio Divus Cyprianus una cum cęteris Præsulibus synodicam ad Stephanum Romanum Pontificem Epistolam direxit, quæ illiùs inter Epist. est 72. qua ipsum de suæ Synodi Actis, quæ sanciverat invalidum esse Hæreticorum Baptisma, proindèque illud iterandum, certiorem fecit, illisque, ut præberet assensum, atque Authoritatis suæ pondus adjiceret, efficere conatus est.

Sed Pontifex Stephanus universo Torrenti Episcoporum Africæ intrepidè, inconcussè, irrefragabiliter opposuit, *validumque* esse *Hæreticorum Baptisma*, nec ab illis Baptizatos *absolutè* esse *rebaptizandos* Pontificiæ vi, pondere, & plenitudine Authoritatis invictissimo armatus *Traditionis* Clypeo decrevit.

Cæterùm licèt Cyprianus erraverit, notam tamen nec Hæreseos, nec Schismatis incurrit, quod præsertim liquet ex ejus literis datis ad Jubajanum Episcopum, quibus contestatus est se salvo pacis, & concordiæ vinculo, liberum cuique relinquere quam vellet sequi sententiam: quod sincerum ejus propositum de unitate conservanda & Hieronymus, & Augustinus sæpè laudarunt. Errorem porro Sanguine pro Jesu Christi nomine profuso diluit.

Apostolici. Apostolici germen *Encratitarum*, seu *Continentium* (de quibus sæculo 2.) hoc se nomine appellarunt ob exactum disciplinæ studium: sed & dici voluere *Apostatici* à *renunciatione*, quòd conjugiis, & bonorum possessionibus renunciarent. At non in hoc consistit ipsorum Error; cum *tales* habeat plurimos Ecclesia, scilicet *Religiosos*; sed ideò isti sunt habiti Hęretici, quòd se ab Ecclesia separantes docerent, *nullam iis esse spem salutis, qui possident divitias*.

Fue-

Fuerunt & alii Hæretici, dicti *Apostolici*, de quibus sæculo 12.

Noetus fuit oriundus ex urbe Smyrna, de qua Joannes Evangelista meminit 1. & 2. Apocalypsis: modò illa est Emporium sub ditione Turcarum, navigatione, & commercio percelebre. Vehementiùs propugnavit hæresim *Patripassianorum*, quam *Praxeas* (de quo sæculo 2. sub finem) præformaverat. In tantum fastum elatus erat, ut auderet se *Moysem*, & Fratrem suum *Aaron* asserere. Noetus unà cum suis ab Ecclesia ejectus, paulò post extinctus est simul cum fratre suo; nullusque fidelium eos verè & natura, & impietate germanos tradere voluit sepulchro. *Noetus.*

Sed hanc hęresim suo nomine, patrocinio, propagatione celebriorem fecit *Sabellius* Ptolemaide in Lydia natus. Negabat *personarum in Trinitate distinctionem* dicens *eas tantùm esse tria unius Dei nomina ad insinuandos diversos divinitatis effectus composita*. Undè cum unam solummodò Personam profiteretur, illa necessariò deducebatur consequentia, ut sicut Filius, ità & Pater, & Spiritus Sanctus dicerentur incarnati, & passi. *Sabellius.*

Paulus Samosatenus Antistes Antiochenus antè Episcopatum pauper, & mendicus, sceleribus, sacrilegiis, fratrum concussionibus, aliisque pravis actibus immensas corrasit divitias. Divitiis abusus est ad fastum, quo maximum Christianis conflavit scandalum. *Paulus Samosatenus.*

In concionibus soli applausui, & gloriæ inhiabat. Se Angelum è Cœlo delapsum a suis prædicari assentatoribus patiebatur; & in locum psalmorum, & cantus Ecclesiastici in media Ecclesia, ipso solemni Paschatis die, inanes cantilenas in laudem suam à Mulierculis depromi imperabat.

Zenobiæ Reginæ Palmyrenorum (quæ Romanis rerum Dominis fuit ausa resistere) patrocinio fultus suam propagavit hæresim. Palmaris ejus Error versabatur circa Christi *Divinitatem*, quam abrogabat, utpote confingens *Divinitatem in Christo non per naturam; sed per quandam excellentem gloriæ participationem, quam per bona opera meruerat*. Ita Photino prælusit, de quo Sæculo 4.

Cum Patribus Antiochiæ ea de re congregatis semel illusisset tum simulatione fidei Catholicæ, tum emendationis specie, iterum in secunda Synodo id tentans versipellis Hæresiarcha, à *Malchione* disertissimo Ecclesiæ Antiochenæ Presbytero, egregia disputatione impietatis, & Hæreseos convictus est, anathemate ictus, & Episcopatu privatus, Domno in ejus locum subrogato. Verùm cum è domo Episcopali egredi nollet, *Aurelianus* Imperator à Catholicis Episcopis interpellatus, gentilis licet, tam justam ea in causa sententiam tulit, quam proferre potuisset Christianus Imperator: iis domum tradi jussit, quibus Romanus Episcopus scriberet concedendam.

Sectæ Manichæorum authores.

Execrabilis sectæ Manichæorum primus artifex fuit *Scythianus*, genere Saracenus, in Arabia enutritus. Cum ingentes ex Mercatura Indica divitias sibi comparasset, in Ægyptum se contulit, & Alexandriæ Græcas literas, præsertim Philosophiam hausit, qua abusus est perniciosissimi vir ingenii ad condendum dogma de *duobus principiis*, *bono*, & *malo*. Ibidem Mulierculam è Lupanari abductam sibi matrimonio junxit.

Scythianus.

Tum libros conscripsit quatuor, quibus hæresim firmaret; unum *Mysteriorum*, alterum *Capitulorum*; tertium, quem *Evangelium* appellavit, quartum *Thesaurorum*. Post hæc profectus Jerosolymam cum *Terebintho* Discipulo, cum fidem Christianam, quam argumentis evertere non poterat ab illius Ecclesię Presbyteris confutatus, concutere præstigiis niteretur, atque in eum finem summum ædium tectum conscendisset, inde Deo vindice, lapsus in præceps miserrimè interiit.

Terebinthus auri, librorum, & Hæreseos illius factus hæres, è Judæa pellitur, hinc fugit in Persidem, & ne cognosceretur ex nomine, *Buddam* se vocat. Verùm cum illic adversarios haberet Sacerdotes Solis, variisque ab eis disputationibus impeteretur, ubique extorris, ædibus se inseruit cujusdam Viduæ. Deinde *Scythiani* Magistri premens vestigia, nec illius exitu perterritus, dum fastigium domus ascenderet, ac maleficiis operaretur, ibidem correptus à Dæmone, & in terram deturbatus terrām efflavit animam.

Buddas.

Vi-

Vidua verò pecuniarum,ac librorum compos effecta, cum nec cognatum, nec amicum ullum possideret, servum Persam emit *Cubricum* nomine, quem postea adoptavit, & Persicis disciplinis erudiendum curavit. Is in Semi-Philosophum evadens, defuncta Benefactrice, cujus & Hęres erat,ne servitutis nomen ei contumeliosum foret, *Manes*, quæ vox lingua Persica *Homiliam*, seu *Allocutionem* significat, tanquam optimus argumentator appellari voluit. Sed divina providentia contigit, ut nolens seipsum argueret, indito sibi eo nomine, quod apud Gręcos *insaniam* exprimit. Undè hoc ejus advertentes Discipuli, eum posteà M*anichæum*, quasi *Manna fundentem* nominarunt.Ut sectę suę majorem conciliaret auctoritatem, Filium *Saporis* Persarum Regis tunc fortè ęgrotantem magię innixus curandum suscepit. Amandantur omnes procul Medici, solus ipse infallibilem pollicitus sanitatem lecto Principis agglutinatur. At ecce Filius *Manetis* inter manus nequidquam vim omnem magicarum artium exerentis expirat. Quare in carcerem præstigiator coniicitur. Inde erumpit, corruptis pecunia custodibus, missisque varias in partes Discipulis, ut hæresim suam longè, latèque diffunderent, in Mesopotamiæ fines ipse contendit, ibi Marcellum virum nobilitate, & omnibus religionis Christianæ officiis percelebrem, qui in Oppido *Caschatà* morabatur, seducere molitus est, data ad eum Epistola præcipuos suos Errores continente. In ea se *Apostolum Jesu Christi* infamis vocabat impostor. Nec mirum, quòd istud sibi nomen arrogaret, qui & se Paracletum esse jactabat, Montani delirium, & blasphemam æmulatus superbiam: Marcellus illum accersit; res defertur ad Archelaum Episcopum; initur disputatio; constitutis communi consensu judicibus Philosopho, Medico, Grammatico, & Sophista, quos licet Ethnicos Archelaus non recusabat, ut magis adversarii, hominis etiam ethnici os impudens obstrueret. Omnium sententia superatus *Manes*, nescius quò declinaret; tandem incidit in Regis potestatem, quem deluserat; quo jubente, cutis illi vivo detracta est. Atque ita qui se Deum finxerat, infrà hominem periit. Ob id Manichæi

Manes.

arundinibus incubabant: quod scilicet arundine pellis detracta esset Maneti.

1. Primum, ac præcipuum ipsius dogma, ex quo alii velut rivi è limoso fonte dimanarunt, fuit, quod constituerit duos Deos, seu *duo principia*, *unum bonorum*, *aliud malorum*.

2. Docebat *corporalia* condita fuisse à *principio illo malorum*, proindèque & *carnem nostram esse de se malam*. Hinc Manichæi perpetuum adversùs eam bellum insulso more movebant dicentes illam continuis afficiendam esse immunditiis. Eo insano prætextu in immensũ gurgitem turpitudinum mersi omne genus libidinum exercebant, quòd dicerent eo modo carnem proscindi injuria, malumque purgari.

3. Eadem quoque ex causa, quod carnem ex malo principio profluere dicerent, licet ad explendam libidinem mulieribus uterentur, omnem tamen generationem sedulò vitabant, ne malum principium suos extenderet limites, undè & *nuptias* damnabant.

4. Hinc etiam inficiabantur *Christum humanam suscepisse naturam*: sed tantùm asserebant *eum in corpore apparuisse phantastico*, ne scilicet vera carne indutus a *malo* principio progenitus esse videretur.

5. Ex eadem radice pullulabat, quòd *Manes* doceret *nefas esse occidere animalia in usus hominum*, quia caro scilicet esset generata à *malo* principio. Unde & abstinentiam à carnibus suis præcipiebat Discipulis.

6. Admittebat Manes *transmigrationem animarum de uno corpore in aliud*.

7. Tradebat, *legem veterem fuisse malam*.

Manichæi etiam negabant liberum in homine arbitriũ.

8. Denique ex falso illo fundamento de *duobus principiis* jam descriptis, inferebant Manichæi in homine duas esse naturas, alteram *Bonam*, determinatam ad *Bonum* ex illo *bono* principio, alteram *malam*, & determinatam ad *malum* ex *malo* illo principio. Ex quo etiam deducebant, Hominem *nullo modo habere libertatem*, sed eum omnia, *sive bona*, *sive mala ex necessitate naturæ operari*, vel ex natura illa *boni*, & ad *bonum* determinata, vel ex natura *mali* etiam determinata *ad malum*.

Se-

Sectarii ex alio medio scilicet ex *lapsu* Adæ dicunt hominem *non esse liberi arbitrii*, sed illud per Originale extinctum esse peccatum, hominemque necessitari, ex gratia ad bonum, & ex concupiscentia ad malum, de quo sæculo 16. *Ex diverso medio illud postea negarunt sectarii.*

Hierax Ægyptius ex urbe (cui *Leontum* nomen est) vir liberalium artium studiis & linguarum peritia clarissimus, hæc inter alia invenit, & propugnavit dogmata. *Hierax.*

1. *Paradisus non est locus sensibilis, seu corporeus.*

2. *Melchisedech est Spiritus Sanctus.*

Ad severioris normam disciplinæ vitam suam exigebat, ab animatis: & vino sibi temperans. Unde & ejus Discipuli *abstinentes* nuncupati sunt.

Porrò, & Manichæi *usum vini* dicebant *esse illicitum* tanquam à *malo* creati *principio*.

Refelluntur Errores Sæculi tertii.

1. *Anima rationalis traducitur, seu generatur a Parentibus.* *Errores Tertuliani.*

D. Th. 1. p. q. 118. art. 2. *Anima intellectiva, cum* sit immaterialis substantia, *non potest* causari per generationem, *sed solum per creationem à Deo.* Hoc etiam innuit Sacra Scriptura Genes. 1. *Cum enim* (contra Gent. c. 87.) *de institutione aliorum animalium loquens eorum animas aliis causis adscribat*, *ut cum dicit: producant aquæ reptile animæ viventis: & similiter de aliis, ad hominem veniens, animam ejus à Deo creari ostendit, dicens; formavit Deus hominem de limo terræ, & inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ.*

Deinde *ponere animam intellectivam à generante causari, nihil est aliud, quàm ponere corrumpi eam cum corpore. Et ideò hæreticum est dicere, quod* anima intellectiva traducatur cum semine. 1. p. q. citata.

2. *Deus est corporeus.*

D. Th. 1. p. q. 3. a. 1. *Dicitur Jo. 4. Spiritus est Deus*, non ergo est Corporeus.

Ratio autem est, *quia Deus est id, quod est nobilissi-*

mum in entibus, impossibile autem est aliquod Corpus, (cum sit materiale) *esse nobilissimum in entibus, impossibile est igitur* Deum, qui est expers omnis materiæ, & cujuscumque compositionis, sed actus purissimus, esse corpus.

At Scriptura, inquis, sæpè nominat Dei membra, ut caput, oculos, aures, manus, brachia, & his similia. Sed hæc explicat Angelicus ad 3. *Dicendùm, quòd partes corporea attribuuntur Deo in scripturis ratione suorum actuum secundum quandam similitudinem,*(seu Metaphoram)*sicut actus oculi est videre: unde oculus de Deo dictus significat virtutem ejus ad videndum* modo intelligibili, non sensibili: *& simile est de aliis partibus.*

Anima Hominum unà cum corporibus corrumpuntur, sed postmodum in resurrectione simul cum corporibus resuscitabuntur.

Error Arabicorum. Ex dictis ad Errorem primum Tertulliani, posset sufficienter hic Error dilui, sed tamen eum specialiter refellit D. Thomas 2. contra Gent. cap. 79. *Dicitur in libro de Ecclesiasticis dogmatibus: solum hominem credimus habere animam substantivam, qua & exuta corpore vivit, & ingenium vivaciter tenet,* neque cum corpore moritur, sicut Arabs posuit. Et hoc ideò, quia *quod per se habet esse, non potest corrumpi* (1. p. q. 75. a. 2.) *anima autem humana per se subsistit, unde anima humana non potest corrumpi. Sed animæ brutorum, cum non sint per se subsistentes, corrumpuntur corruptis corporibus.*

Dicitur quidem de homine *Ecclesiasta* 3. *unus interitus est hominis, & jumentorum, & aqua utriusque conditio.. & nihil habet homo jumento amplius. sed Salomon hoc inducit ex persona insipientium, ut exprimitur sapientia* 2. *Dixerunt cogitantes apud se non rectè.. post hoc erimus tanquam non fuerimus,* ut fert brutorum conditio. Deinde, *similis est interitus hominis, & bruti quantum ad corpus, sed non quantum ad animam.. unde de homine concluditur Ecclesiasta ult. revertatur pulvis,* seu corpus hominis *in terram, undè erat, & Spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum.*

Ani-

Animæ incorruptibilitati suffragatur etiam maximè illud Matth. 10. *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere.* Si enim anima simul cum corpore periret, qui occideret corpus, is & occideret animam, ut fit in bruto, cujus anima ab interficiente corpus occiditur.

Homines debent se castrare, seu abjicere membra, in quibus regnat concupiscentia.

Error Valesiorum.

D. Th. 2. 2. q. 65. art. 1. ad 3. *Membrum non est præscindendum propter corporalem salutem totius, nisi quando aliter toti subveniri non potest. Saluti autem spirituali* (quæ ad castrationem malesanos Valesios impellebat) *semper potest aliter subveniri, quam per membri præcisionem: quia peccatum subjacet voluntati. Et ideò* in nullo casu licet membrum præscindere propter quodcumque peccatum vitandum. *Undè Chrysostomus exponens illud Matth.* 19. *sunt Eunuchi, qui seipsos castraverunt propter Regnum Cœlorum* (quod perperam acceptum erat Valesiorum fundamentum) *dicit, non per membrorum abscissionem, sed malarum cogitationum interemptionem. Maledictioni enim est obnoxius, qui membrum abscindit: etenim Homicidæ sunt, qui talia præsumunt.* Cum pręcepto *non occides* Matth. 5. non solum prohibeatur occisio, sed etiam omne illud, quod ad occisionem quoquomodo (ut fit in castratione) tendit. *Et posteà subdit: neque concupiscentia mansuetior ita fit, sed molestior. Aliunde enim habet fontes sperma, quod in nobis est, & præcipuè à proposito incontinenti, & mente negligente.*

1. *Animæ humanæ ejusdem naturæ sunt cum spiritibus cælestibus.*

Errores Origenis.

D. Th. 2. contra Gentes c.45. *Operi à summo Artifice facto non debuit deesse summa perfectio, deesset autem illa, si diversitas, & inæqualitas creaturarum non esset:* animæ igitur humanæ non sunt ejusdem naturæ cum spiritibus cœlestibus. *Atque hinc est, quod dicitur Genes. 1. Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona. Cum de singulis dixisset Deus quod sunt bona, singula enim sunt in suis naturis bona,*

dixit esse simul omnia valde bona propter ordinem, & varietatem *universi, quæ est ultima, & nobilissima perfectio in rebus.*

Deinde; *anima humana est imperfecta in genere intellectualium substantiarum non habens in sui natura plenitudinem scientiæ, sed acquirens eam per sensus corporeos a sensibilibus rebus; in quocunque autem genere invenitur aliquid imperfectum, oportet praexistere aliquid perfectum in genere illo: sunt igitur aliquæ substantiæ perfectè intellectuales in natura intellectuali non indigentes acquirere scientiam à sensibilibus rebus. Et has diximus Angelos* 1. p. q. 51. art. 1. Non itaque anima humana ejusdem naturæ est cum Angelis, seu spiritibus cœlestibus.

Denique; *anima ex natura sua essentiæ habet quòd sit corpori unibilis, Angelus verò corpori non unitur.* Unde ruit assertio *Origenis, qui posuit omnes animas humanas, & Angelos esse unius speciei.* 1. p. q. 75. art. 7.

2. *Animæ humanæ quemadmodum spiritus, mundi corporalis creationi praexistunt.*

D. Thomas 1. p. q. 61. art. 3. *Dicitur Genes. 1. In principio creavit Deus Cœlum, & terram. Non autem hoc esset verum, si aliquid creasset ante, ergo Angeli non sunt ante naturam corpoream creati.* Si igitur Angeli, seu Spiritus Mundi creationi non præexistunt, nec præexistunt animæ humanæ, etiam concesso, quod ejusdem forent cum illis naturæ.

3. *Omnes illæ animæ simul creatæ sunt, sed propter peccata sua in Corpus, velut in carcerem detruduntur.*

D. Thomas 2. contra Gent. cap. 83. sub finem. *Dicitur in Psal. 32. qui finxit singillatim corda eorum; quia scilicet unicuique seorsim propriè Deus animam fecit:* non autem simul omnes creavit.

Ratio quoque adstipulatur: *quia anima sine corpore existens non habet suæ naturæ perfectionem. Non fuit autem conveniens, ut Deus ab imperfectis suum opus inchoaret, & ab his, quæ sunt præter naturam. Non enim fecit hominem sine manu, aut sine pede, quæ sunt partes naturales hominis. Multò igitur minùs fecit animam sine* cor-

corpore.... Sed ſimul animæ creantur cum corporibus, & infunduntur.

At nonnè dicitur Geneſ. 1. *Deus requievit ab omni opere quod patrarat?* Hoc certè non eſſet, ſi novas quotidiè animas crearet; non igitur animæ humanæ eſſe incipiunt, ſed ſimul omnes creatæ ſunt. *Object.*

Sed ecce ſolutionem Angelici cap. 84. *Quies Dei ab omni opere, quod patravit, eſt intelligenda ſecundùm ceſſationem à novis ſpeciebus condendis, non autem à novis individuis, quorum ſimilia ſecundùm ſpeciem præceſſerunt. Et ſic, cum omnes animæ humanæ ſint unius ſpeciei, ſicut & omnes homines, non repugnat prædictæ quieti*, ſi Deus quotidie novas animas creat. *Reſp.*

Quoad 2. partem Propoſitionis, ſic D. Thom. cap. 83. *Origenes dixit, quod animæ corporibus unitæ ſunt, ſed in earum pœnam. Nam ante corpora eas peccaſſe exiſtimavit: & pro quantitate peccati corporibus nobilioribus, vel minùs nobilibus eas unitas eſſe, quaſi quibuſdam carceribus incluſas. Sed hæc poſitio ſtare non poteſt. Pœna enim bono naturæ adverſatur, & ex hoc dicitur mala. Si igitur unio animæ, & corporis eſt quoddam pœnale, non eſt bonum naturæ, quod eſt impoſſibile. Eſt enim intentum per naturam: nam ad hoc naturalis generatio terminatur. Et iterum ſequeretur, quòd eſſe hominem, non eſſet bonum ſecundùm naturam, cum tamen Gen. 1. dicatur poſt hominis creationem: vidit Deus cuncta, quæ fecerat & erant valdè bona.* Sanè *creaturæ ideò ſunt factæ* (cap. 44.) *quia bonum eſt eas eſſe, quod eſt conſonum divinæ bonitati*, & non propter aliqua creaturarum rationalium merita, vel peccata.

His adde, quòd ſi animæ in corpus velut in carcerem detruderentur, nullo pacto anima corpus diligeret: nullus enim diligit carcerem, nec dolet, ſed gaudet, dum ex iſto eruitur, quanto autem mœrore, acerbitate, repugnantia, reniſu anima à corpore avellitur?

4. *Anima Chriſti ab initio ante corporales creaturas cum omnibus aliis ſpiritualibus creaturis creata eſt, & à verbo Dei aſſumpta, & demum circa finem Sæculorum pro ſalute hominum carnem fuit induta.*

D. Tho-

D. Thomas 4. contra Gentes cap. 33. *Christus carnem, & humanam animam habuit: unde manifestum est, animam Christi non fuisse ante corporis ejus conceptionem. Ostensum est enim, quod animæ humanæ propriis corporibus non preaxistunt. Unde patet falsum esse Origenis dogma dicentis animam Christi ab initio ante corporales creaturas cum omnibus aliis creaturis spiritualibus creatam, & à Verbo Dei assumptam, & demum circa finem Sæculorum pro salute hominum carne fuisse indutam.*

5. *Beatitudo hominis potest amitti.*

D. Thomas 1. 2. q. 5. art. 4. *Dicitur Matth. 23. de justis quòd ibunt in vitam æternam.*

Et Psal. 83. *Beati, qui habitant in domo tua, Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te.*

Rursus Sap. 5. *Justi in perpetuum vivent*, itaque beatitudo hominis nequit amitti... ut Origenes posuit.

Ratio autem est, *quia beatitudo hominis in visione divinę essentiæ consistit, est autem impossibile, quòd aliquis videns divinam essentiam eam velit non videre, quia omne bonum habitum, quo aliquis carere vult, aut est insufficiens, & quæritur aliquid sufficientius loco ipsius: aut habet aliquod incommodum annexum, propter quod in fastidium venit: visio autem divinæ essentię replet animam omnibus bonis, cum conjungat fonti totius bonitatis; unde dicitur in Psal. 16. Satiabor, cum apparuerit Gloria tua, Similiter etiam non habet aliquod incommodum adjunctum quia de contemplatione sapientiæ dicitur sapientiæ 8. Non habet amaritudinem conversatio illius, nec tędium convictus ejus. Non itaque propria vo'untate beatus potest beatitudinem deserere. Similiter non potest eam perdere Deo subtrahente. Quia cum subtractio Beatitudinis sit quædam pæna, non potest talis subtractio a Deo justo judice provenire nisi pro aliqua culpa, in quam cadere non potest.*

6. *Damnatio Dæmonum, & impiorum aliquando finem habitura est.*

D. Thomas in suppl. q. 99. art. 2. *Dicitur Matth. 25. Discedite à me maledicti in ignem ęternum, qui paratus est diabolo: & Angelis ejus*, ergo & diaboli, & damnati *ęternaliter punientur.*

Dein-

Deindè in corp. *Error Origenis fuit (ut August. lib. 22. c. 17. de Civitate Dei dicit) quod dæmones quandoque per Dei misericordiam liberandi sunt à pœnis. Sed iste Error est ab Ecclesia reprobatus, quia manifestè authoritati Sacræ Scripturæ repugnat, quæ habetur Apocalypsis 20. Diabolus qui seducebat eos, missus est in stagnum ignis, & sulphuris, ubi & bestia, & pseudo-Propheta cruciabuntur die, ac nocte in sæcula sæculorum; per quod in Scriptura significari æternitas consuevit.*

Deus quidem (ad 1.) *quantum in ipso est, miseretur omnibus, sed quia ejus misericordia sapientiæ ordine regulatur, inde est, quòd ad quosdam non se extendit, qui se misericordia fecerunt indignos, sicut Dæmones, & damnati, qui sunt in malitia obstinati.*

1. *Post primam pœnitentiam, quæ agitur in Baptismo, peccans non potest iteratò per pœnitentiam restitui.* *Errores Novati & Novatianorum.*

D. Thomas 3. p. q. 84. a. 10. *Circa pænitentiam quidam erraverunt dicentes non posse hominem per pænitentiam consequi veniam peccatorum post Baptismum, ut Novatiani dixerunt. Videtur autem hujusmodi Error processisse ex eo.. quòd putarent adeò grave esse peccatum, quod aliquis committit post veniam impetratam, quod non sit possibile ipsum remitti. In quo quidem errabant & ex parte peccati, (quod etiam post remissionem consecutam potest esse, & gravius, & levius, quam fuerit primum peccatum remissum) & multò magis contra infinitatem divinæ misericordiæ, quæ superat omnem numerum, & magnitudinem peccatorum secundùm illud Psal. 50. Miserere mei Deus secundùm magnam misericordiam tuam, & secundùm multitudinem miserationum tuarum, dele iniquitatem meam. Unde reprobatur verbum Cain dicentis Genes. 4. Major est iniquitas mea, quàm ut veniam merear. Et ideò misericordia Dei peccantibus, per pœnitentiam veniam præbet absque ullo termino. unde dicitur 2. Paral. ult. Immensa, & investigabilis misericordia promissionis tuæ super malitiam hominum, unde manifestum est, quod pænitentia pluries est iterabilis.*

Object. Novatiani objiciebant perpetuò illud Apoſtoli ad Hebræos 6. *Impoſſibile eſt eos, qui ſemel ſunt illuminati, & guſtaverunt Cœleſte donum, & participes ſunt facti ſpiritus Sancti, & prolapſi ſunt, renovari rurſus ad pœnitentiam.*

Reſp. Sed ſenſus verborum Apoſtoli eſt, quòd impoſſibile ſit ſemel illuminatos, id eſt, Baptizatos rurſus renovari ad pœnitentiam, id eſt, iterum Baptizari, ut egregiè explicat S. Doctor ad 1. *Quia apud Judæos erant ſecundùm legem quædam Lavacra, in quibus pluries ſe ab immunditiis purgabant, credebant aliqui Judæorum, quòd etiam per Lavacrum Baptiſmi aliquis pluries purificari poſſet. Ad quod excludendum Apoſtolus ſcribit Hebr. 6. quòd impoſſibile eſt eos, qui ſemel ſunt illuminati ſcilicet per Baptiſmum, rurſum renovari per pœnitentiam, ſcilicet per Baptiſmum, qui eſt Lavacrum regenerationis, & renovationis ſpiritus Sancti, ut dicitur ad Tit. 3. Et rationem aſſignat ex hoc, quòd per Baptiſmum homo Chriſto commoritur, unde ſubdit, rurſum crucifigentes ſibimetipſis Filium Dei.* Baptiſmus itaque iterari nequit, benè autem, & ſæpius Sacramentum pœnitentiæ.

2. *Non datur Sacramentum confirmationis.*

Sectarii. D. Thomas. Opuſculo 5. quod eſt de Sacramentis Eccleſiæ. *Dicitur, Act. 8. Imponebant* (Apoſtoli) *manus ſuper illos*, qui erant Baptizati à Philippo Diacono, *& accipiebant Spiritum Sanctum.* Per impoſitionem verò manuum ſuper Baptizatos factam ab Epiſcopis (quales erant Apoſt.) & collationem ſpirit. Sancti, ſemper Eccleſia intellexit *confirmationis Sacramentum.*

Error Rebaptizantium. *Baptizati ab Hæreticis, abſolutè rebaptizandi ſunt.*

D. Thomas. 3. p. q. 64. art. 9. *Quia miniſter in Sacr. inſtrumentaliter operatur, non agit in virtute propria, ſed in virtute Chriſti*, qui interiùs Baptizat ſecundùm illud Joan. 1. *Super quem videris ſpiritum deſcendentem, & manentem, hic eſt, qui Baptizat*... Undè & hæretici (ad 2.) Qui ſervant Eccleſiæ formam, conferunt Sacramentum Baptiſmi, proindèque ab illis Baptizati non ſunt abſolutè, ſeu ſimpliciter rebaptizandi.

Cyprianus quidem nullo modo Sacramentum conferre hæreticos poſſe credebat; ſed in hoc ejus ſententia non tenetur.

Unde

Unde Augustinus dicit: Marytrem Cyprianum, qui apud hæreticos, vel schismaticos datum Baptismum nolebat cognoscere, tanta merita usque ad Triumphum Martyrii secuta sunt, ut Charitatis, qua excellebat, luce obumbratio illa fugaretur, & si quid purgandum erat, Passionis falce tolleretur.

Hodie ob suspicionem non infundatam de mente Hæreticorum in collatione Baptis. ab intentione Ecclesiæ aliena, plerumque in nostro Belgio in cautelam Baptizati ab Hæreticis, *sub conditione* Baptizantur. Sed nunquam tales licuit, nec licet absolutè rebaptizare.

Nulla spes salutis est illis, qui possident divitias.

D. Thomas 2. 2. q. 100. art. 10. *Dominus dixit Matth. 19. Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*, exprimens autem quæ essent hæc mandata, nullum de abdicanda rerum suarum possessione explicuit. Non est itaque necessaria ad salutem divitiarum abdicatio: quamvis illis renuntiare majoris sit perfectionis, ut patet ex sequentibus: *si vis perfectus esse, vende omnia, quæ habes; & da pauperibus*. Majoris id, inquam, perfectionis opus est, non necessitatis. **Error Apostolicorum.**

Unde Augustinus expendens verba Apostoli 1. ad Timoth. 6. *Præcipe divitibus hujus sæculi non superbè sapere: neque sperare in incerto divitiarum; non ait Apostolus:* inquit, *præcipe divitibus hujus mundi, ut vendant omnia, quæ habent, & dent pauperibus, sed præcipe non superbè sapere, neque sperare in incerto divitiarum*. Epist. 89.

In Trinitate non est Personarum distinctio, sed tantùm sunt tria unius Dei nomina ad insinuandos diversos Divinitatis effectus composita. **Error Sabellii.**

D. Thomas 1. p. q. 47. art. 1. *Sabellius dixit, ipsum Deum Patrem Filium dici, secundùm quod carnem assumpsit ex Virgine* (ex quo necessariò deducebatur Deum Patrem esse passum, undè & ipsius sectatores etiam *Patri-passiani* appellati sunt) *& eundem dici spiritum Sanctum, secundùm quòd creaturam rationalem sanctificat, & ad vitam movet:* ita ut sicut una est in divinis essentia, ita juxta Sabellium, una etiam sit tantum Persona. *Huic autem acceptioni repugnant verba*

Domi-

Domini de se dicentis Joan. 5. *Non potest facere à se Filius quidquam:* & illud 1. Joan. 5. *Ut simus in vero Filio ejus:* est igitur in Deo vera Paternitas, & Filiatio, ubi autem est vera Paternitas, & Filiatio, debet esse diversum suppositum, seu persona, cum hæc relativè opponatur.

Sed præter duas personas, Patrem scilicet, & Filium, etiam tertia nempè Spiritus Sanctus clarissimè in Scripturis exprimitur Matth. 28. *Baptizantes eos in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti:* & 1. Jo: iterum 5. *Tres sunt qui Testimonium dant in Cœlo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus, & hi tres unum sunt.* Tres scilicet in *Persona*(quod negavit Sabellius,) & unum in essentia.

Accedit quæst. 30. artic. 1. *Dicit Athanasius* in suo famoso Symbolo. *Alia est Persona Patris, alia Filii, alia Spiritus Sancti, Ergo Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus sunt plures Personæ.*

Errores Manichæorum

1. *Dantur duo Dii, seu duo principia, unum bonorum, aliud malorum.*

D. Th. 1. p. q. 11. art. 3. *Dicitur Deuter. 6. Audi Israel; Dominus Deus tuus*, Deus unus est. Et iterum 27. *Videte, quod ego sim solus, & non sit alius præter me.* Et Isai. 45. *Ego Dominus, & non est alter.*

Sed in novo Testamento dicitur 1. ad Corinth. 8. *Nullus est Deus, nisi unus.* Ad Ephesios etiam. 4. *Unus Dominus, una fides, unum Baptisma, unus Deus, & Pater omnium, qui est super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis.*

Ratio autem istius potissimum petitur loco citato D. Th. ex infinitate perfectionis Dei. *Deus enim comprehendit in se totam perfectionem essendi. Si ergo essent plures Dii, oporteret eos differre. Aliquid ergo conveniret uni, quod non alteri. Et sic ille, in quo esset privatio, non foret simpliciter perfectus. Si autem hoc esset, perfectio alteri eorum deesset. Impossibile est ergò esse plures Deos.*

Ex infinitate perfectionis Dei evidentissimè constat non posse dari malum Deum. Sed audiatur ulterius

S. Do-

S. Doctor id explanans 1. contra Gentes cap. 39. *Malum*, inquit, *bono oppositum est: natura autem boni, vel ratio in perfectione consistit, ergo ratio mali in imperfectione, defectus autem vel imperfectio in Deo, qui est perfectus, esse non potest. In Deo igitur malum esse non potest*; adeoque dari nequit malus Deus. Sed & Scriptura id clare asserit Matth. 10. *Nemo bonus nisi solus Deus*. Et Exodi 2. Dicitur, *non est Sanctus, ut est Dominus*: atque hoc universa etiam certatim natura demonstrat.

2. *Principium corporalium, & carnis nostræ est Diabolus, proindèque Caro nostra de se mala est.*

D. Thomas 1. p. q. 65. a. 1. *Dicitur Psal.* 12. *Qui fecit* (Deus) *Cœlum, & terram, mare, & omnia, quæ in eis sunt.*

Et in Nova lege dicitur ad Hebræos 3. *Qui autem omnia creavit, Deus est*. Et Joann. 1. *Omnia per ipsum Facta sunt.*

Causa autem hujus Erroris est (Opusc. 6. paulò post initium) *quia Manichæi nescientes discernere, quid sit malum, & quid bonum: crediderunt, quòd omnia illa, quæ sunt aliqualiter mala, simpliciter essent mala: sicut ignis quia urit, dicitur ab eis simpliciter malus, & aqua quia suffocat, & sic de aliis. Unde quia nihil istorum sensibilium* (seu corporalium) *est simpliciter bonum, sed aliqualiter malum, & deficiens, dixerunt, quòd visibilia*, seu corporalia *omnia non sunt facta à Deo bono, sed à malo*, vel à Diabolo. *Contrà hos ponit Augustinus tale exemplum. Si aliquis intraret domum fabri, & inveniret instrumenta, ad quæ impingeret, & læderent eum; & ex hoc reputaret illum fabrum malum, quia tenet talia instrumenta, stultus esset, cum faber ea teneat ad opus suum: ita stultum est dicere, quod creaturæ sunt malæ, quia sunt in aliquo nocivæ. Nam quod uni est nocivum, alteri est utile*. Proindèque maximè à ratione alienum est dicere Deum non esse creatorem omnium visibilium. Cum habeatur *Gen.* 1. *In principio creavit Deus Cœlum, & terram. Ad hunc* proindè *Errorem removendum dicitur factorem Cœli, & terræ*, visibilium, seu cor-

Object. corporalium *omnium*, *& invisibilium*.

Resp. Ad illa autem verba; *Deus hujus sæculi &c.* (quæ de Diabolo dicta aliam Manichæorum formant objectionem) respondet D. Thomas 1. p. loco præcitato. *Dicitur Diabolus esse Deus hujus sæculi: non* creatione, *sed quia sæculariter viventes ei serviunt, eo modo loquendi, quo Apostolus loquitur ad Philipp.* 3. *quorum Deus venter est*.

Cum dæmon non sit principium *corporalium*, nec per consequens principium, seu conditor est *carnis nostræ*, proinde *Caro nostra* non est de *se mala*. *Vidit Deus cuncta, quæ fecerat* (inter alia verò *creavit* Deus Hominem, qui & anima, & *carne* constat) *& erant valdè bona*. Genes. 1. & 1. ad Timoth. 4. Dicitur. *Omnis creatura Dei bona est*.

3. *Nuptiæ sunt illicitæ*.

D. Thomas in suppl. q. 41. art. 3. 1. *Ad Corinth.* 7. *Dicitur, si Nupserit virgo, non peccavit*.

Deindè hos hæreticos prævidens Spiritu Prophetico Apostolus 1. ad Timoth. 4. sic de illis ait: *Spiritus manifestè dicit, quia in novissimis temporibus discedent quidam à fide, attendentes spiritibus Erroris, & doctrinis dæmoniorum, in hypocrisi loquentium mendacium, & cauteriatam habentium suam conscientiam, prohibentium nubere*, idcircò autem prohibentium, quia falsò autumant carnem nostram, adeòque & generationem, quæ per nuptias procuratur, esse à malo Deo.

4. *Christus habuit tantùm corpus phantasticum*.

Vide sæculo 1. Errorem 2. *Saturnini*, *Basilidis*, *& Cerdonis*, aliorumque sæculo 2.

4. *Non licet occidere animalia in usum hominum*.

D. Thomas 2. 2. q. 64. art. 1. *Nullus peccat ex hoc, quòd utitur re aliqua ad hoc, ad quod est ordinatum. In rerum autem ordine imperfecta sunt propter perfectiora, sicut etiam in via generationis natura ab imperfectis ad perfecta procedit. Et inde est, quòd omnia animalia sunt Propter hominem.. ita ut illorum usus sit ei in cibum, quod sine mortificatione eorum fieri non potest. Et ideò licitum est.. mortificare animalia in usus hominum ex ipsa ordinatione divina. Dicitur enim Gen. 9. Omne, quod* move-

movetur, & vivit, erit vobis in cibum.

Huc etiam maximè ſpectant verba Apoſtoli loco præallegato ad Timotheum. *In noviſſimis temporibus diſcedent quidam à fide... prohibentes abſtinere à cibis, quos Deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione.*

6. *Animæ tranſeunt de uno corpore ad aliud corpus.*

D. Thomas 2. contra Gentes cap. 83. paulò ultra initium capitis. *Manichæi aſſerunt animas de corpore ad corpus tranſire.. ſed hoc eſt impoſſibile.* Vide Sæculo 1. Errorem 6. Simonis Magi.

7. *Lex vetus fuit mala.*

D. Thomas 1. 2. q. 98. a. 1. *Apoſtolus dicit Rom. 7. Itaque lex Sancta eſt, & mandatum Sanctum, & juſtum, & bonum.* Et 1. ad Corinth. 1. *Scimus quoniam bona eſt Lex.*

Ratio autem eſt, quia *ſicut doctrina oſtenditur eſſe vera ex hoc, quod conſonat rectæ rationi, ita etiam lex aliqua oſtenditur eſſe bona ex hoc, quòd conſonat rationi. Lex autem vetus rationi conſonabat: quia concupiſcentiam reprimebat, quæ rationi adverſatur, ut patet in illo mandato: non concupiſces rem proximi tui. Ut ponitur Exodi 20. Ipſa etiam omnia peccata prohibebat, quæ ſunt contra rationem. Undè manifeſtum eſt, quod bona erat, & hæc eſt ratio Apoſtoli Rom. 7. Condelector, inquit legi ſecundùm interiorem hominem: & iterum; conſentio legi, quoniam bona eſt.*

8. *Homo non eſt liberi arbitrii, ſed neceſſitatur ad agendum: benè quidem ex bono principio, malè autem ex malo principio.*

D. Thomas 1. p. q. 83. a. 1. Homo eſt liberi arbitrii. *Alioquin fruſtra eſſent conſilia, exhortationes, præcepta, prohibitiones, præmia, & pœnæ.* Nec diſtingueretur à bruto, *& pro tanto neceſſe eſt, quod homo ſit liberi arbitrii, ex hoc ipſo, quod rationalis eſt.*

Nec neceſſitatur ad agendum. *Homo* (ibidem) *eſt liberi arbitrii potens in diverſa ferri.* Hinc dicitur 1. ad Corinth. 7. *Qui ſtatuit in corde ſuo,* non habens neceſſitatem, poteſtatem autem habens ſuæ voluntatis,

tatis, *& hoc judicavit in corde suo servare Virginem suam, benè facit.*

Confirmat hæc Angelicus 1. 2. q. 10. art. 4. *Ad providentiam divinam*, inquit, *non pertinet naturam rerum corrumpere, sed servare: undè omnia movet secundùm eorum conditionem, ita quod ex causis necessariis per motionem divinam consequantur effectus ex necessitate, ex causis autem contingentibus sequantur effectus contingenter. Quia igitur voluntas est activum principium non determinatum ad unum, sed indifferenter se habens ad multa, sic Deus ipsam movet, quòd non ex necessitate ad unum determinet, sed remanet motus ejus contingens, & non* necessarius.

Id roboratur ex loco famosissimo deprompto è quæstione 6. de malo ad 3. *Deus movet quidem voluntatem immutabiliter propter efficaciam virtutis moventis, quæ deficere non potest: sed propter naturam voluntatis mobilis, quæ indifferenter se habet ad diversa, non inducitur* necessitas, *sed manet libertas.*

Nec Deus necessitat hominem *ad benè* agendum. *Sine libertate enim, nec virtus datur, nec peccatum*, ut Patres loquuntur.

A fortiori non necessitat eum ad *malè* agendum, seu ad *malum*: alioquin Deus foret causa mali, quod est impium, & supra refutatum sæculo 2. In *Florino*.

Opponebant quidem *Manichæi*, hominem necessitari ad *malum* ex *malo principio*; sed jam supra probatum est, unum tantum dari Deum, seu rerum principium, & implicari dari *malum Deum*.

Errores Hieracis.

1. *Paradisus non est locus sensibilis*, seu Corporeus.

D. Thomas 1. q. 102. art. 3. *Dicitur Genes. 2. tulit Deus hominem, & posuit eum in Paradiso*. Homini verò utpote corporeo locus corporeus convenit.

Deinde, *ea, quæ de Paradiso in Scriptura dicuntur, per modum narrationis historiæ proponuntur. In omnibus autem, quæ sic Scriptura tradit, est pro fundamento tenenda veritas historiæ*. Art. 1. Undè oportet intelligere Paradisum talem, qualis in Scriptura describitur, hoc est, verum locum sensibilem, seu corporeum.

2. Mel-

2. *Melchisedech est Spiritus Sanctus.*

Cum Melchisedech fuerit *purus homo*, ut vidimus sæculo 2. ad Errorem *Melchisedechianorum*, dici nequit *Spiritus Sanctus*.

APPENDIX AD SÆCULUM III.

Angelici (quorum incertus est Author) eam denominationem obtinuere, vel quod mundum ab Angelis conditum censerent, (qua de re pagina 9. adversus *Simonem Magum*) vel quod Angelicam se vitam ducere jactitarent, vel certè quòd propensi essent ad Angelos adorandos, ut testis est Augustinus hæresi 39. *Angelici*

Beryllus Bostrorum Arabiæ Episcopus asseruit, *Christum ante Incarnationem non habuisse divinitatem propriam, sed solam Patris in eo extitisse.* *Beryllus.*

Eum Origenes ad sanam fidem reduxit.

Convenit error præcipuè cum *Sabellio*, p. 62. Videtur etiam nonnihil accedere ad *Photinum* p. 90.

ERRONES SÆCULI QUARTI.

Lucilla mulier Hispana prædives, & factiosa Schismatis Donatistarum, dirissimique subsecuti incendii non leve fuit instrumentum. Hæc morans Carthagine à *Cæciliano* Carthaginensis Ecclesiæ Archidiacono reprehensa, quòd ante Sacram Communionem os cujusdam hominis mortui, etsi Martyris; sed nondum vindicati, & ab Ecclesia agniti, superstitiosis osculis veneraretur, se ulciscendi ira muliebri exæstuans moliebatur occasionem. Fortè accidit, ut *Mensurius* Carthaginensis Episcopus à Tyranno *Maxentio* Romam evocatus propterea quod Diaconum quemdam *Felicem* nomine famosæ adversus Imperatorem illum Epistolæ authorem apud se occultasset, nec repræsentare vellet, Senioribus Ecclesiæ vasa, & ornamenta commendaret. Quo defuncto, *Cæcilianus* in ejus locum electus est, & *Donatistæ.*

à *Felice* Aptungitano ordinatus. Cum verò à senioribus illis depositum Sacrum repeteret, hi communionem ejus aversati sunt. Iis se *Lucilla* conjunxit cum Botro, & *Cælesio*, qui eundem Episcopatum spe devorarant, & illa fuerant dejecti. Sic tribus convenientibus diversis causis, & personis, ingens schisma formatum est, quod Fœminæ iracundia peperit, ambitio virorum nutrivit, avaritia roboravit. Ut autem schismati suo colorem aliquem obtenderent, vitiosam esse *Cæciliani* ordinationem confinxerunt, quòd *Felix* Aptungitunas ejus ordinator, Sacros Codices tempore persecutionis Infidelibus tradidisset: & ipse *Cæcilianus* Confessoribus olim in carcere constitutis victum afferri prohibuisset. Exindè à Schismaticis accersitus est Carthaginem Traditorum Princeps *Secundus* Tigisitanus Numidiæ Primas, cum aliis Traditoribus 70. Episcopis; qui seorsim à *Cæciliano* coeuntes adversus eum crearunt pseudo-Episcopum *Majorinum* antea domesticum *Lucillæ*, & qui Rector fuerat in Ecclesia, dum *Cæcilianus* munere Archidiaconi fungebatur. Porrò *Traditorum* nomen ab eo profluxit, quòd in Synodo *Cirtæ* in Numidia durante Diocletiani, & Maximiniani persecutione, celebrata præfatus *Secundus* cum aliis plerisque Episcopis convictus esset de codicibus ex Imperatorum edicto combustioni traditis.

Præcipuus verò author, & fautor schismatis Donatistarum, fuit *Donatus à Casis Nigris* in Numidia Episcopus, à quo *Majorinus* ordinatus est. At erubescentes Donatistæ ab *eo* denominari, qui in Concilio Romano anno 316. per *Melchiadem* Pontificem Maximum damnatus fuerat; confirmato è contra ab eodem Melchiade *Cæciliano*, ab alio postea *Donato*, qui *Majorino*, in schismate successit, nomen se accepisse jactarunt quem ab omni labe purissimum esse defendebant, & qui magnas eloquentia sua factioni vires subministravit.

Schisma Donatistarum in hæresim evasit, cujus hi sunt præcipui Errores.

1. *Ecclesia est tantùm in ea parte Africa, qua adharet Donato, ita ut alibi terrarum perierit*. Ad illud commentum fulciendum verbis Sponsæ in canticis canticorum utebantur: *indica mihi, quem diligit anima mea, ubi pa-*

pascas, ubi cubes in Meridie: illũ textũ Errori suo, quòd Africa sita sit in meridiana orbis parte favere arbitrãtes, ut testatur Augustinus lib. de unitate Ecclesiæ cap. 16.

2. *Intrà Ecclesiam non sunt boni, & mali, sed soli boni.* Quales erant, juxta ipsos, *soli* Donatistæ.

3. *Baptismus extrà Ecclesiam collatus nullus est.* Et quia Ecclesiam in toto terrarum orbe defecisse, & intrà suam sectam coarctari comminiscebantur, ideò Catholicos, qui illorum schismati inserebantur, extra Ecclesiam, ut supponebant, Baptizatos, rebaptizabant.

Juvat modo lustrare *Donatistarum* in res Sacras furorem.

Donatistarum in res Sacras furor.

Sacro-Sancta Ecclesiæ Sacram, indignissimè tractabant Eucharistiam canibus projicientes, & Sanctum Chrisma effundentes. Altaria etiam evertere solebant: quod si ab Altarium eversione aliquando temperarent, ea sacrilego ritu radebant quasi à Catholicis violata. Calices quoque Sacros frangebant, ut graviter exponit lib. 6. contra *Donatistas* pag. 95. *Optatus* Milevi in Numidia Episcopus, ac indè dictus *Milevitanus*. *Fregistis Calices Christi Sanguinis portitores, quorum species revocastis in massas mercem nefariis nundinis procurantes, ad quam nec emptores eligere voluistis sacrilegi, dum inconsideratè eos vendidistis... emerunt Pagani facturi vasa, in quibus incenderent Idolis suis. O scelus nefarium! ò facinus inauditum! auferre Deo, quod Idolis præstes; subducere Christo, quod proficiat sacrilegio*, Codices, pallas, & vela Sacra per vim extorquebant, & velut profanata à Catholicis purificabant. Immanitatem, & horribilem in Catholicos sævitiam exercebant. Nec in vivos tantum, sed in mortuos quoque illorum grassabatur furor. Id testatur præfatus Author pag. 99. *Ad hoc Basilicas invadere voluistis, ut vobis solis cœmeteria vendicetis, non permittentes sepeliri corpora Catholica. Ut terreatis vivos, malè tractatis & mortuos, negantes funeribus locum. Si inter viventes fuerat certamen, odia vestra vel mors aliena compescat. Jam tacet, cum quo paulò ante litigabas. Quid insultas funeri? quid impetis sepulturam? quid cum mortuis litigas? perdidisti malitiæ fructum. Etsi enim corpora non vis in unum quiescere, animas tamen in uno*

apud Deum positas non poteris separare.

Circum-celliones Sub eodem *Donato*, ipſoque docente, & hortante, oborti ſunt in Africa *Circumcelliones* ſic dicti (inquit Auguſtinus in Pſalm. 132.) quòd circum cellas vagarentur; quos tamen à Donato *Agoniſticos*, & eorum præfectos *duces Sanctorum*, appellatos eſſe ſcribit *Optatus*. Erant hi ſectæ Propugnatores, audebant Magiſtratibus reſiſtere: per nundinas, villas, vicoſque circumvagantes jactabant ſe eſſe publicæ juſtitiæ vindices, eoque prætextu & ſervos in libertatem aſſerebant, & oppreſſos ære alieno è creditorum poteſtate eruebant. Seipſos inſano Martyrii furore agitati necabant præcipitio, aqua, aut igne, aut alios ad inferendam ſibi mortem ut lauream Martyrii capeſſerent, cogebant: undè hoc erat potiſſimum ipſorum dogma.

Licitum eſt ſeipſum occidere, ut quis coronam Martyrii accipiat.

Jam per tria ſęcula, ferventibus Tyrannorum perſecutionibus, totus quodammodò orcus in Eccleſiam effuſus fuerat. Deſęvierant in Martyres ingenia crudelitatis. Nemo niſi tortus, vel tortor erat. Cum tandem pax optatiſſima fugatis, oppreſſis, extinctis Tyrannis, *Pax affulget Eccleſiæ per Conſtantinum,* ſub *Conſtantino Magno*, Eccleſiæ illuxit. Sed ſanè *in pace amaritudo* illius *fuit amariſſima*. Fuerat enim antè, tot inter cruciatus Eccleſia damnis ſuis ferax, miſeriis felix, ruinis erecta, jacturis dives, rediviva in morte, mortalium victrix, & dæmonum: mediis in fluctibus immota, & quieta: pace verò ſibi per *Conſtantinum* reddita; tot quaſſata fuit tempeſtatibus, tot avulſa innumeris dolis, fraudibus, & machinationibus à ſe membra conſpexit, & ingemuit, ut non ſolùm concuſſa, ſed etiam penè ſubmerſa videretur navis *Petri*. Sed *fluctuat, at nunquam mergitur illa ratis.*

Arius. Fluctus illos Eccleſię movit *Arius*, ex Lybia oriundus teſte S. Epiphanio, ea videlicet, quæ Ægypto vicina eſt, & Alexandriæ contributa. Undè Alexandria paſſim dicitur ejus patria. Schiſmaticus fuerat, antequam Hæreſiarcha; Meletio quippe Licopolis in Ægypto Antiſtiti, qui à S. Petro Alexandrino ob idololatrię crimen, aliaque ſcelera in Concilio Epiſcoporum depo-

ſitus

ſitus fuerat, & ſchiſma excierat, res novas molienti comitem ſe adjunxit. Schiſmati in ſpeciem renuntians à S. Petro Diaconus ordinatus eſt. Sed cum interim Petrus Meletium, cui clam communicabat Arius, excommunicaſſet, ille hujus impatiens, & vituperator diſciplinæ, ab eo pulſus eſt ex Eccleſia. Commemorant acta S. Petri Alexandrini, cum Arius Eccleſię reddi à S. Petro in carcere conſtituto, & jam Martyrio proximo vehementiùs poſtularet, Chriſtum Sanctiſſimo Pręſuli noctu apparuiſſe veſte diſciſſa, cauſamque rei ſciſcitanti reſpondiſſe: *hanc mihi ſcidit Arius. Præcave omnino, ne eum in communionem recipias. Quin potius jubeto Achillę, & Alexandro Presbyteris, qui poſt tuum exitum recturi ſunt Eccleſiam meam, ne eum in illam admittant.*

Apud Baronium ad Ann Chriſti 310. *nu.* 4. *&* 5.

Poſt S. Petri Martyrium, in Eccleſiam Arius irrepſit, & ab Achilla ſuſceptus in communionem, Presbyter creatus eſt. Porrò ad fabricandam hęreſim eum impulit Ambitio, & invidia in Sanctum Alexandrum, quem ſibi poſt mortem Achillę prȩlatum in electione ad Epiſcopatum Alexandrinum ægrè ferebat. Cum igitur Sanctiſſimi Pręſulis vitam non poſſet, doctrinam criminari ſtatuit. Utque elati animi fęditatem, quam deformi fatebatur aſpectu, ſacrilega fateretur & lingua, novo, atque impio dogmate diſſeminato, ad quem honoris gradum nequiverat ingredi per oſtium, aliundè velut fur, & latro aſcendere nixus eſt. Itaque de Dei Filio illa jactare in vulgus cępit. *Erat aliquando, quando non erat. Genitus non ex ſubſtantia Patris. Ex tempore non ab æterno; haudquaquam Deus verus de Deo vero; ſed ex nihilo creatus, & minor Patre.* Quæ, aliaque cum impiè eructaret, innumeris ſanè calamitatibus afflixit Eccleſiam. Primò ſeptingentas Virgines Deo Sacras, ſeptem Presbyteros, Diaconos 12. Epiſcopos duos peſtilenter infecit, quos S. Alexander coacta ex Lybia, & Ægypto centum Epiſcoporum Synodo, Anathemate feriit. Sed nec his Arii furor repreſſus eſt. Alexandria fugiens debacchari magis in dies, pellicere quoſcumque poſſet, in ſceleris conſortium, turbare privatas domos, doctiſſimos etiam Eccleſiarum Paſtores ut in lupos verteret, allaborare: Euſebium in primis Nicome-

diensem Episcopum tot malorum subsecutorum artificem sibi devincit: interea suam quoque Thalejam adornat. Cantilena hæc erat mollis, & affabrè composita, in qua omne suæ Hæreseos virus expressit, ut illud suavibus modulis in hominum, & præsertim muliercularum ad voluptates proclivium animos infunderet. Aulæ etiam se inseruit vaferrimus Hæresiarcha, & *Constantiam* Augustam Constantini sororem suis partibus addixit, ejusque deinceps patrocinio usus est.

Post hæc Eusebii *Nicomediensis* opera, qui & Eusebium *Cæsariensem* alterum malorum Architectum Arii partibus alligarat, Arianorum Episcoporum Conciliabulo in Bythinia celebrato, Arius in Ecclesiæ contubernium recipi jubetur. Ad gravissimum hoc malum, quod longè, latèque serpebat, opprimendum; Alexander dedit Literas ad *S. Sylvestrum* Pontificem maximum, utpotè ad quem præcipuè pertineret judicium de causis Fidei. Deindè Constantinum Imperatorem etiam atque etiam obtestatus est, ut Ariani incendii flammas quæ immmaniter grassabantur, & in populares etiam tumultus erumpebant, sua authoritate restingueret. Mittitur itaque à Sylvestro in Ægyptum magnus ille *Osius* Cordubæ in Hispania Bætica Episcopus. Hic cum res æquissimè in copiosa Synodo Alexandriæ congregata componere studuisset, tantùm abest, ut pax Ecclesiæ sit reddita, ut è contra Ariana quotidiè Hæresis magis, magisque invaluerit.

Visum est itaque Sylvestro Pontifici ultimum ingravescenti malo remedium esse afferendum ex Concilio œcumenico. Hoc Pontifex promovente rem egregiè Constantino Magno, Niceæ in Bythinia Asię Provincia indixit. Eò convenerunt præclarissima mundi lumina, spirantes Sanctorum Reliquię, in contritis corpusculis plurès Diocletiani Victores, quos inter eminuerunt Nicolaus, & Spiridion, ille Myræ in Lycia, hic Heracleę Ægyptiorum Episcopus. Synodo Constantinus non ut Judex, sed ut pacis conservator, & conciliator interfuit; cujus præsentia, & Majestas omnem, quæ suboriri posset, insolentiam intra officii limites cohiberet. Concilio præsedere Legati Apostolici à Sylvestro

vestro electi præfatus Osius Cordubensis, Vitusque & Vincentius Presbyteri. Arius ibi præsens a trecentis, & octodecim Patribus damnatus est, assertusque Filius *æqualis*, *& coæternus Patri*. Concilio quoque interfuit *Athanasius* etiamnum juvenis, & Diaconus, illuc una cum Antistite suo Alexandro profectus, isque tanta vi animi, & subtilitate Arii cavillationes, argumenta, evasiones, argutias, & sophismata elusit, ut ingentem à Catholicis gloriam, & ab Hæreticis invidiam, & odium sibi deinceps implacabile accersiverit. Post terminatam Synodum, Arius à Constantino in exilium amandatus est. Decrevit etiam Imperator, ut ejus Thaleja, & quidquam uspiam librorum illius extaret, igni traderetur, pœna capitis in eos constituta, qui ipsos penes se retinerent. At aliquot post annos, Constantia Magni Constantini sorore Arii revocationem, ut erat morti proxima, singularis beneficii loco ab Imperatore postulante, in aulam ab ipso vocatus est. Illic fraudulenter Nicænæ formulæ subscribens Constantini mandato Alexandriam reversus est; & Eusebii etiam Nicomediensis Epistolam ad Athanasium S. Alexandri in Patriarchatu illo successorem detulit, qua ipsum precabatur, ut Arium susciperet. Restitit Athanasius, nec vel Imperatoris literis, quibus ipsi & depositionem, & exilium minabatur, nisi Arium in Ecclesiam admitteret, flecti potuit impavidi, inconcussi, immoti, invicti, & Heroici pectoris Antistes.

Sanctissimi Præsulis constantia magis exasperati Eusebiani Hierosolymis, quò ad Templi dedicationem Constantini munificentia extructi cum suis convenerant, conciliabulum celebrant, & rogati, ut professionem fidei, quam in Aula fictè Arius Imperatori obtulerat, expenderent, jussique ab eodem Principe, ut si recta videretur, illum Ecclesiæ reunirent, in præfata Arii formula nihil non Orthodoxum, & Catholicum contineri pronuntiant, admittuntque in Ecclesiam tum Arium ipsum, tum Arianos omnes, quasi per invidiam olim Anathemate damnatos.

Sed hoc non labefactavit Athanasium; plebs Alexandrina prestantissimum secuta Pastorem Arium arcet

ab

ab ingressu Ecclesiæ, & execratur, ut Hæresiarcham: urgent è contra Ariani, ut ipse illicò restituatur, gratiaque fruatur, quam ipsi concesserat Hierosolymitana synodus; jussu deinde Cæsaris, Magna Eusebianorum stipante caterva, Arius tendit Constantinopolim. Illic rogatus ab eo, an *Nicænam* servaret *formulam*, illam *ipsissimam*, ut narrat Socrates, lib. 1. cap. 25. Imperatori obtulit, atque, *ita* se credere cum juramento affirmavit, aliam interim perfidiæ suæ formulam sub ala recondens, de qua juramentum suum restrictione mentali intelligebat. Harum rerum nescius Imper. contestatus est, si dolosè jurasset, Deum perjurii vindicem futurum; mandavitque Alexandro Patriarchæ Constantinopolitano, ut eum Excommunicatione solveret: Sed restitit piissimus Antistes, asserens non debere nefarium hæreseos fabricatorem refundi in Ecclesiam: contra verò minitati sunt Eusebiani, Arium die postera (erat tunc Sabbatum) ipso incassum renitente, à se esse in Ecclesiam introducendum. Tum Alexander Templum ingressus, seque humi ad Altare prosternens, atque imbrem lacrymarum profundens tota nocte ardentissimè Deum rogavit, ut si Arius Ecclesiæ obtrudendus esset, ipse Alexander priùs eriperetur è vita, sin autem Ecclesiæ suæ Deus misereri dignaretur, Arium è medio tolleret. Et ecce, dum Eusebiani Hæresiarcham Triumphabundi ad Ecclesiam gravi passu contendentem circumcingunt, Arius subitò, lacessente alvo ad latrinas publicas ponè forum Constantini accurrens teterrimo loco male olentem animam effusis visceribus exhalat.

Arii mors horrenda.

At mors tam fœda, tam improvisa, tam horribilis, tamque perspicuum exhibens divinæ ultionis argumentum nequivit illius Sectatores ab errore avellere. Quinimò pestifera hæresis latiùs se extendit. Ex Asia in Europam penetrans Italiam, & Illyricum per Valentem, & Ursacium Arianos, & Antistites infecit. Gallias Saturninus Arelatensium Episcopus dirè laceravit. Lues in Africam quoque, & Hispanias prorupit efferatas Vandalorum, & Gothorum Gentes præcipuè involvens. In hisce tamen angustiis,

Progressus Arianismi.

suis

ſuis Eccleſia non caruit defenſoribus: quos inter emicuerunt Hilarius Pictavienſis, & Euſebius Vercellenſis (ne omnes *Euſebii* forent hæreſi contaminati) ille pro Gallia, hic pro Italia excubans. Sed omnibus fidei propugnatoribus palmam Magnus præripuit *Athanaſius* a prima adoleſcentia Arianiſmi terror, & fulmen, invidiæ, odii, detractionis, contumeliæ, acerbitatum, perſecutionum, telorum omnium ſcopus. Fugiens, exulans, latens, & de toto orbe præter ſepulchrum (fuit illud ſepulchrum Patris, in quo per quatuor menſes Alexandriæ delituit) præ inimicorum ſuorum barbarie omnes ut illum comprehenderent, latebras perſcrutantium, expunctus. Fuit ſæpiùs ſede ſua exturbatus; ſæpiùs eidem cum incredibili civium applauſu reſtitutus; ac tandem Alexandriæ, poſtquam Eccleſiam ſuam inter maximos rerum turbines 46. Annis Sanctiſſimè gubernaſſet, in lectulo defunctus glorioſiſſimis de Ariana impietate trophæis erectis. *Laus S. Athanaſii acerrimi fidei propugnatoris.*

Arianis ſuccedit ingens illa Semiarianorum congeries, quæ tot per ſæcula tam dirè proſcidit Eccleſiam Dei. Hi quidem Arii Blaſphemias deteſtari viſi ſunt, eaſque variis incruſtare fucis tentaverunt, ſed fruſtrà. *Homoiouſion*, ſeu Patri ſimilem Filium profitebantur, ſed *Homoouſion*, ſeu conſubſtantialem eſſe pernegabant. Quot procellas litera una peperit! nonnulli eum ſimilem per omnia, alii in aliquibus, alii in pluribus, aut pleriſque tantum ſimilem prędicabant: atque hinc tanta inter illos litigia, & in Synodalibus ſuis definitionibus, expoſitionibus, & fidei formulis mira eorundem à ſe, & ab aliis diſcrepantia. *Semiariani.*

Eorum aliqui rem ſibi magnam præſtitiſſe viſi ſunt, quòd *aliquam Filio æternitatem tribuerint*.

Colluthus fuit Alexandrinæ Eccleſiæ Presbyter Ario coævus. Hic merus Presbyter cum eſſet, unique ex Eccleſiis Alexandriæ prępoſitus, Epiſcopalia munia uſurpavit, & nonnullos auſus eſt ordinare Sacerdotes. *Colluthus.*

Præcipuus ejus Error fuit, *mala pœna non eſſe à Deo*.

Aetius cum Eunomio purum ſectatus Arianiſmum, *Aetius*

mum, docuit *Filium esse Patri dissimilem*.

Fuit autem Aetius patria Antiochenus, pauperibus & vilibus natus parentibus. Primò Aurificis artem apprimè edoctus est, ac postmodum liberales disciplinas amplexus totum se deinde argutiis, & sophismatibus devovit. Ob horrendas impietates vulgò *Atheus*, vel impius, cognominatus fuit.

Eunomius. Eunomius fuit Aetii discipulus. Ab Eudoxio Ariano Cyzicenus Antistes creatus est; sed à civibus propter summam in dicendo impietatem ejectus Constantinopolim apud Eudoxium se recepit.

Docebat cum Simone Mago *solam fidem necessariam esse ad salutem*. Ex hoc tam perdito principio, totius moralis Christianæ corruptela scaturiebat, & flagitii cujuslibet impunè perpetrandi licentia, cujus exemplum profert Epiphanius, quod à testibus oculatis hauserit; scilicet, Eunomium, cum quidam ob stuprum fœminæ illatum accusarentur, & ab aliis damnarentur; hisce nihil commotum, sed factum illud cum risu excipientem dixisse: *Nullius istud momenti est: corporis enim hæc est necessitas, quemadmodum aurem nonnunquam scalpimus, vel nares emungimus*.

Licèt totus esset in carnis spurcitiis volutatus, animo tamen se supra Cœli cardines ambulare jactabat. Unde docebat, *ab homine posse Deum comprehendi: cum ipse tam perfectè*, ut ajebat, *Deum cognosceret, sicut Deus cognoscit seipsum*.

Hinc etiam asseruit *ab intellectu creato posse à fortiori naturaliter Deum videri*.

Si ad retundendam quandòque perfrictam hominis procacissimi frontem quædam deprompta à Prophetis, vel Apostolis testimonia adversus eum proferrentur, impudenter respondebat: *Apostolos, sicut cæteros homines in Errorem lapsos esse*.

Metangismonitæ. Horum Author ignoratur. Dicebant *Filium sic esse in Patre, ut vas minus in majori*.

Theophronius Theophronius Cappadox primum Eunomii castra secutus tandem Agnoitas progenuit: diversos tamen ab Agnoitis sæculi 6.

Tra-

Tradebat, *scientiam Dei esse variabilem.*

Eustathius Arianarum partium Sebastæ in Armenia minori Episcopus *Eustathianis* Hæreticis nomen dedit. Damnabat Nuptias cum *Saturnino* (de quo sæculo 1.) & conjugatis spem omnem ęternæ Beatitudinis adimebat. Undè contigit, ut mulieres plurimæ viris relictis, & viri, uxoribus dimissis, Matrimonii vincula dissolverent. *Eustathius.*

Palmaris ejus Error fuit, *jejunandum esse die Dominica, reliqua verò jejunia ab Ecclesia servari solita esse dissolvenda.*

Audæus è Mesopotamia oriundus, vivensque Arii temporibus Audianos progenuit. Vir fuit morum integritate conspicuus, veritatis cultor, severioris disciplinæ æmulator, a cujus observantia deviantes Clericos, & ipsos Episcopos liberius arguebat. Hinc ab illis varia perpessus, tandem injuriarum impatiens secessit ab Ecclesia, & privatos cum suis conventus agitare cœpit. *Audæus.*

Nimis crudè hæc verba interpretans; *faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram;* sustinuit cum Tertulliano *Deum humana præditum esse forma*, seu *figura*. Hinc & ejus Discipuli *Anthropomorphitæ*, id est humanam Deo figuram attribuentes, appellati sunt.

Photinus Natione Galata ex urbe Ancyra, fuit Episcopus Sirmiensis. *Sirmium* vulgò *Sirmich* est Pannoniæ, seu Hungariæ inferioris civitas. Vir erat & ingenii viribus eminens, & eloquio præpotens: quippe qui utroque sermone copiosè, & graviter disputaret, & scriberet: quod suorum declaratur monumentis librorum, quos partim græco, partim latino sermone composuit. Sed hæc præclara ornamenta, famamque Doctrina partam impia expunxit hæresi, quæ fuit hæc. *Photinus.*

In Christo sola fuit natura humana, divina verò non per naturam, sed per quandam excellentem gratiam adoptionis, quam per bona opera meruerat.

Macedonius Arianas partes secutus, defuncto Eusebio Nicomediensi mortalium perditissimo, qui in sedem Pauli Constantinopolitani intrusus fuerat, ab Aria- *Macedonius.*

Arianis illius Ecclesiæ Episcopus constitutus est, reluctante populo, qui Paulo Catholico, & legitimo Antistiti suffragabatur. Favit verò Constantius Macedonio, Ariano Præsuli Arianus Imperator. Confestim ille, Paulo in exilium pulso, Præfectum misit cum militari manu, qui perfidum & adulterum in Ecclesiam intruderet. At civibus se militi opponentibus, gravissima illorum cædes perpetrata est, tribus mille pro Pastore suo interemptis, Sede per talem Carnificinam occupata. Clericos Pauli, & Innocentiæ propugnatores primùm Ecclesiis exturbavit; deinde vim illis intulit, ut suam ad communionem accederent. Plures verberibus attriti, eo auctore perierunt: alios fortunis, Urbe alios privavit; aliis in fronte notam inuri jussit.

Ausus est etiam Macedonius, Constantio Imperatore inconsulto, & magna populi multitudine repugnante, corpusConstantini ex Apostolorum templo in aliud transferre. Quæ res & immanem civium stragem, & iram in se Constantii, & sui è sede Constantinopolitana expulsionem peperit. Statim ac Episcopatu abdicatus est, novam commentus est Hæresim asserens *Spiritum Sanctum non esse Deum;* ne qua Sanctissimæ Triadis Persona ab Orci veneno foret illibata.

Damnata fuit Hæresis Macedoniana à S. Damaso Pontifice Maximo in Synodo œcumenica secunda, quæ est Constantinopolitana 1.

Apollinaris.

Uterque Apollinaris Pater, & Filius Apollinaristarum condidit hæresim. Junioris parens fuit Alexandrinus, ac primùm Beryti, deindè Laodiceæ docuit Grammaticam, & post susceptum ab Uxore Filium, SacrisOrdinibus initiatus est,Presbyteratusque gradum adeptus. Filius fuit Rhetoricis apprimè disciplinis excultus, ac ejusdem Ecclesiæ Laodicenæ Lector. Uterque à Theodoto Episcopo Laodiceno sæpè commonitus, ut abstineret à familiaritate cujusdam Epiphanii insignis eo tempore Sophistæ Gentilis, tandem ab Ecclesia ob contumaciam segregatus est. Quodam tamen temporis præterlapso intervallo, cum lacrymis, & jejuniis veniam flagitassent; peracta pœnitentia, denuò recepti sunt.

Theo-

Theodoto defuncto, cum Georgius Arianiſmi ſectator Laodicenam regeret Eccleſiam, S. Athanaſio fortè Laodiceam tranſeunti obviam factus eſt junior Apollinaris, & cum Sanctiſſimo Præſule familiariter congreſſus illius ſibi devinxit amicitiam. Id indignè ferens Georgius Laodicenus, Apollinarem ab Eccleſiaſtica communione removit. Ariano enim Epiſcopo piaculum videbatur inita cum Athanaſio ab Apollinari communio. Quod ille contumeliæ loco ducens (debuiſſet ſibi ſanè honori ducere pelli ab Arianis & fidei, & innocentiæ perſecutoribus,) novam excogitavit hæreſim.

Profectò deploranda fuit tanti viri ruina. Nihil eo erat præſtantius acumine ingenii, exercitatione, doctrina. Multùm profuerat Eccleſiæ ſub Juliani Imperio. Cum enim edicto prohibuiſſet perfidus Imperator, ne Chriſtiana juventus Gentilium imbueretur Diſciplinis, ſeu Artibus, quas liberales vocat, Apollinaris in gratiam juventutis, Hebræorum hiſtoriam uſque ad regnum Saulis deſcripſit, alioſque edidit humanioris literaturæ libros argumentis ex Scriptura Sacra depromptis. Librum etiam vulgavit adversùs Julianum, ſive adversùs Philoſophos Gentiles, quo eorum circa Deum pudendos Errores proſtravit: quod opus irridens Julianus apoſtata, ſcripſit ad Epiſcopos: *legi, intellexi, improbavi*. Ad quæ ipſi reſponderunt. *Legiſti quidem, ſed non intellexiſti: nam ſi intellexiſſes, non improbaſſes*. Undè ſummis Eccleſiæ Patribus par eſſe potuiſſet, niſi profana hæreticæ novitatis libidine cunctos labores ſuos velut cujuſdam lepræ admixtione fœdaſſet.

Hi modò ſunt Apollinaris Errores.

1. *Verbum aſſumpſit ſolam carnem, non verò animam, ita ut Verbum fuerit carni loco animæ.*

2. *Verbum non aſſumpſit intellectum*, ſeu *mentem*, *ſed iterum Verbum fuit loco ejus.*

Renovavit etiam Errorem *Chiliaſtarum*, ſeu *Millenariorum*, de quo ſtatim.

S. Papias Epiſcopus Hierapolitanus, vir ingenii quidem pertenuis, ut ex ejus libris judicavit Euſebius, *Millenarii.*

ſed

ſed tamen ob convictum, & familiaritatem cum Diſcipulis Apoſtolorum, nec non Martyrii coronam, venerationem maximam apud Patres ſecundi ſæculi promeritus Auctor fuit opinionis *Millenariorum*. Millenarii dicti ſunt, quod ſuſtinerent *Chriſtum mille annis hìc in terra cum Sanctis poſt Reſurrectionem regnaturum*. Multos authoritate ſua *Papias* ſuæ adſtrinxit ſententiæ: quos inter Principes fuerunt *S. Irenæus*, *S. Juſtinus* Martyr, *Nepos* Epiſcopus in Egypto, qui etiam libros pro illius opinionis aſſertione cudit; ſectatoribus poſt obitum ſuum relictis, quorum præcipuæ notæ fuit *Coracion*, qui publicè convictus eſt per *Sanctum Dionyſium Alexandrinum*.

Cæterum latiſſimum fuit diſcrimen inter Errorem Cerinthi, & ſententiam Papiæ. Ille enim docebat regnum Chriſti per mille annos, poſt Reſurrectionem carnis humanæ, terreſtre futurum: & toto illo tempore carnales voluptates, & omnia libidinum portenta eſſe in illo regno exercenda, imò & in poſterum, mille iſtis annis evolutis, futuras in illo regno carnis delicias, atque *in illis* ſitam eſſe beatitudinem: qua de re ſæculo 1. Papias verò aſſeruit Chriſtum mille annis hìc in terra cum Sanctis poſt Reſurrectionem regnaturum ſimpliciter in deliciis, ſed talibus, quæ Sanctorum Populum, Chriſtique amicos decerent.

Aſſertio Papiæ profluxit ex verbis Apocalypſis 20. ſiniſtrè intellectis, *Vidi animas decollatorum propter teſtimonium Jeſu, & propter verbum Dei, & qui non adoraverunt Beſtiam .... & vixerunt, & regnaverunt cum Chriſto* mille annis.

Porrò hic Error non fuit hæreſis in præfatis Patribus, cum nihil tunc certi Eccleſia hac de aſſertione determinaſſet; tandem *Damaſus* Papa ſæculo 4. Sententiam de *Millenariis*, quam Apollinaris inſtaurabat, alia inter dogmata, ut *Hæreticam* condemnavit.

Aerius. Aerius ex Arianorum ſecta profluxit, *Euſtathii* (de quo hìc ſupra) Sebaſtæ in minori Armenia Epiſcopi Sodalis, deindè ęmulus. Ab ipſo Presbyter creatus & Xenodochio pręfectus eſt. Suum deinde pręinvidia non ferens Antiſtitem, hos diſſeminavit Errores.

1. *Epi-*

1. *Episcopus non est simplici Sacerdote superior.*
2. *Non est orandum pro Defunctis.*
3. *Non est observandum jejunium Quadragesimale, aut alia stata jejunia.*

Messalianorum hæresis in Mesopotamia Constantii temporibus erupit. *Messaliani.*

Asserebant *semper esse orandum*, undè etiam *Euchitæ*, seu *Precatores* dicti sunt.

Nullum apud illos erat jejunium: nullum observabant præceptum, sed *solam orationem ad salutem sufficere* existimabant.

Commenti etiam sunt, se per *juge orationis exercitium capaces esse Sanctissimam oculis corporeis videndi Trinitatem.*

Visionibus, ac præsumptis quibusdam rerum futurarum revelationibus eò insaniæ proruperunt, ut non tantum dicerent se esse perfectos, sed vel Angelum, vel Prophetam, imò & se Christum esse jactarent: reliquos autem indignos esse Christiano nomine. Sed & repentè saltabant, ac saltu isto, substratum, ut putabant, saltantium pedibus dæmonem conteri affirmabant; digitisque sagittantium speciem repræsentantes se in dæmonem jaculari vociferabantur. Ob hæc omnia & *Enthusiastæ* appellati sunt, id est, afflati, seu divini.

Solebant etiam incedere saccis induti. Undè & *Saccophori* sunt nuncupati.

Collyridianorum hæresis exorta fuit in Arabia. Qui hanc sectabantur, Virginem Deiparam ut *Deum* colebant, & in ejus nomen collyridem, seu placentam panis per mulieres *in sacrificium* offerebant. Huic enim sexui more *Pepuzianorum* (de quibus sæculo 2.) secta ista Sacerdotii munia deferebat; imò solæ ferè mulieres hanc sectam conficiebant. *Collyridiani.*

Hoc eodem sæculo extiterunt quidam Hæretici, quorum meminit D. Augustinus; qui nudis semper pedibus ambulabant, atque ita *Christianis omnibus*, docebant *esse incedendum* ob verba illa Domini ad Moysem habita; *solve calceamentum de pedibus tuis.* Exodi 3. *Nudipedes.*

Gnosticorum lues, quæ jam credebatur à sæculis *Priscillianus*

extincta, Duce quodam *Marco* Ægyptio Memphitico, ex Ægypto in Hispanias pervadens *Priscillianum* virum nobilem, prædivitem, ingenio, eruditione, eloquentia conspicuum infecit. Is magicis etiam artibus ab Adolescentia imbutus plures Nobiles, nec non & mulierum ad se confluentium catervam sibi adjungens singularem sectam formavit; quam *Instantius*, & *Salvianus* Episcopi Hispani ejus persuasionibus deliniti susceptam sua Authoritate roborarunt.

Cum verò nonnulli Catholici Episcopi illis acriter adversarentur, demùm Synodo apud Cęsar-augustam convocata, iidem Hæretici committere se Concilii judicio non ausi, absentes condemnati sunt, nempe Instantius, & Salvianus Episcopi, Helpidius, & Priscilianus Laici. Illi tamen ad confirmandas vires suas, eundem Priscillianum Abulensem Episcopum constituerunt. E contrà verò adversus illos Idacius, atque Ithacius Episcopi Catholici acriùs instantes à Gratiano Imperatore edictum impetrarunt, cujus vigore iidem Hæretici extrà Hispanias facti sunt extorres. Sed isti cum mulieribus quibusdam (in quibus erat *Procula*, quæ credita est Priscilliani stupro gravida sibi partum abegisse) Romam profecti sunt, ut apud Damasum Pontificem se purgarent, & in ejus adreperent communionem. At ne in conspectum quidem Pontificis admissi sunt. Accurrentes Mediolanum æquè rejecti sunt à S. Ambrosio. Hinc sibi aditum ad Gratianum Imperatorem, per Macedonium Cæsari familiarem, quem pecunia corruptum suis partibus manciparant, aperuere. Hujus beneficio, rescriptum elicuerunt à Principe, quo, rescissis prioribus decretis, restitui in integrum jubebantur. Hoc freti Instantius, & Priscillianus repetiverunt Hispanias, & luctuosam rerum faciem universo Regno pestiferis factionibus impresserunt. Mortuo Gratiano, Priscillianus damnatus in Synodo Burdegalensi provocat ad Maximũ Imperatorem, sed persequentibus eum Catholicis, jussu Maximi capite pœnas luit.

Capitalis Error Priscilliani fuit; quòd doceret, *licitum esse mendacium etiam juncto perjurio*. Hinc Augustinus, ut Errorem refelleret, librum conscripsit adver-

versus mendacium. Addit S. Doctor capite 70. de Hæresibus, Priscillianistis ad turpitudines suas occultandas communem fuisse versum illum; posteà à *Machiavello* in sua pseudopolitica adoptatum.

Jura, perjura, secretum prodere noli.

Helvidius homo imperitissimus, sed teterrimarum blasphemiarum eructator, edito impiissimo libello, perpetuam Sanctissimæ Deiparæ Virginitatem impugnavit, effutiens *ipsam non fuisse Virginem post partum*; sed post illum, ex Josepho conjuge Filios procreasse. *Helvidius.*

Helvidiani à S. Epiphanio vocati sunt *Antidicomarianitæ.*

Jovinianus è Monasterio Mediolanensi egressus, cujus disciplinam delicatulus ferre non poterat, mollem, voluptatique devotam vitam cum nomine Monachi (quo titulo, etiam post desertum Monasterium, gloriabatur) conjunxit. Ea verò spargere cœpit dogmata, ob quæ à S. Hieronymo *Christianorum Epicurus* meritò appellatus est. *Jovinianus.*

1. Docuit, *Virginitatem non esse matrimonio præferendam.*

Hunc Errorem cum Romæ seminaret, nonnullas Sanctimoniales, de quarum pudicitia suspicio nulla præcesserat, in Nuptias præcipitavit, hoc maximè ipsas premens argumento: *tu ergo melior, quàm Sara, melior, quàm Susanna, quàm Anna? cæteræque mulieres Sacrarum Testimonio, Scripturarum commendatissimæ, quibus vos meliores, vel etiam pares esse non potestis?* His etiam illecebris magnorum virorum cœlibatum, commemorans insignem Patrum conjugatorum vitam, arietabat.

2. Asseruit, *omnia peccata esse paria*, seu *æqualia.*

Honorius Imperator Jovinianum servili supplicio affectum in Boam Insulam relegavit: ejusque Sectarios remotissimis etiam insulis adstrinxit; ut pestifera lues compesceretur.

Rhetorius ad tantam vanitatem devolutus est, ut diceret, *quemlibet posse salvari in sua fide*; undè sustinebat, *omnes Hæreticos rectè ambulare.* *Rhetorius.*

Paterniani *inferiores corporis humani partes non à* *Paterniani*

 Deo,

Deo, *sed à diabolo factas esse* opinabantur. Hinc illis partibus omnem flagitiorum licentiam impertientes, impurissimè vivebant.

Refelluntur Errores Sæculi quarti.

Errores Donatistarum.

1. *Ecclesia est tantum in ea parte Africæ, quæ adhæret* Donato, *ita ut alibi terrarum perierit*.

D. Thomas Opusc. 6. quo exponit Symbolum Apostolorum circa illa verba: *Ecclesiam Catholicam*. *Ecclesia est Catholica*, *id est*, *universalis*, *primò quantùm ad locum*, *quia est* per totum mundum contra Donatistas. *Rom.* 1. *Fides vestra annunciatur in universo mundo*, *Et Matth. ult. euntes in mundum universum*, *prædicate Evangelium omni creaturæ*. *Undè antiquitùs Deus erat notus tantùm in Judæa*, *nunc autem per universum mundum*. Non igitur Ecclesia circumscribitur Africæ terminis, à fortiori non angustis illis terræ limitibus, quæ in Africa *Donato* adhærebat. Apage porrò ridiculam illam interpretationem verborum præcitatorum ex Canticis Canticorum *indica mihi*, *ubi cubes in meridie*. Expendantur potiùs magni Augustini verba commentantis libr. de unitate Ecclesiæ cap. 16. in illud Psal. *Replebitur Majestate ejus omnis terra*, *fiat*, *fiat*. *Ite nunc*, inquit, *Donatistæ*, *& clamate*, *non fiat*, *non fiat*. Non diffundatur in omnem terram Ecclesia, *vicit vos Verbum Dei*, *dicens*, *fiat*, *fiat*. Undè etiam alibi Terrarum Ecclesia non periit.

Sed illud præthereà evidentissimè patet ex verbis Christi. Matth. 28. *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi*. Quæ verba peremptoria expendens Augustinus conc. 2. in Psalm. 101. sic exagitat Donatistas. *Quid est*, *quod nescio qui recedentes à me murmurant contra me? Quid est*, *quod perditi me periisse contendunt? Certè enim hoc dicunt*, *quia fui*, *& non sum: annuntia mihi exiguitatem dierum meorum*, *quandiu ero in isto sæculo? annuntia mihi propter illos*, *qui dicunt*, *fuit*, *& jam non est*, *apostatavit*, *& perit Ecclesia de omnibus gentibus*.

tibus. Et annuntiavit: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi.

2. *Intrà Ecclesiam non sunt boni, & mali; sed soli boni.*

D. Thomas 3. p. q. 8. art. 3. *Multi sunt fideles, in quibus invenitur macula, aut ruga peccati.* Undè *si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, ut dicitur prima Joannis primo.*

Hinc Ecclesia assimilatur *sagenæ missæ in mare*, (Matth. 13.) *& ex omni genere piscium congreganti, quam, cum impleta esset educentes, ac secus littus sedentes, elegerunt bonos in vasa; malos autem foràs miserunt.* Itaque & Ecclesia bonos, ac malos continet. *Sectarii.*

3. *Baptismus extra Ecclesiam collatus nullus est.*

D. Thomas 3. p. q. 67. art. 5. ad 1. *Homo Baptizans adhibet tantummodò ministerium exterius, Christus autem est, qui interiùs Baptizat* juxta illud Joann. 1. *Super quem videris Spiritum descendentem, & manentem super eum, hic est qui Baptizat in Spiritu Sanctô: Christus verò potest uti omnibus hominibus ad quodcumque voluerit, & ideò non Baptizati*, seu extra Ecclesiam existentes *possunt Baptizare*. Adeòque validus erat Baptismus collatus ab iis, qui non stabant à parte *Donati*, etiam dato (quod tamen erat falsissimum) quod illi essent extra Ecclesiam, sive non verè Baptizati. Proindè Donatistæ ab iis Baptizatos, & suæ sectæ se aggregantes rebaptizare non poterant. Vide etiam supra sæculo 3. Errorem rebaptizantium.

Licitum est seipsum occidere, ut quis coronam Martyrii accipiat.

D. Thomas 2. 2. q. 64. art. 5. *Seipsum occidere est omnino illicitum. Quia vita est quoddam donum divinitùs homini attributum, & ejus potestati subjectum, qui occidit, & vivere facit. Et ideò qui seipsum vita privat, in Deum peccat; sicut qui alienum servum interficit, peccat in Dominum, cujus est servus, & sicut peccat ille, qui usurpat sibi judicium in re sibi non commissa. Ad solum enim Deum pertinet judicium mortis, & vitæ secundùm illud Deut. 32. Ego occidam, & ego vivere faciam.* Deindè; *naturaliter qualibet res seipsam amat,*

& ad hoc pertinet, quòd qualibet res naturaliter conservat se in esse, & corrumpentibus resistit, quantùm potest, & ideò quòd aliquis seipsum occidat, est contra inclinationem naturalem, & contra Charitatem, qua quilibet debet seipsum diligere. Non occides, Exodi 20. Nec alterum; ergo necte, à quo primò incipit dilectio.

Obj. At Martyrium, inquiebant, quod à charitate Dei imperatur, præferendum est dilectioni suipsius; seu vitæ propriæ.

Resp. Quò non ruit Error! imperatur quidem Martyrium à charitate Dei, verùm ea non imperat, ut quis sibi mortem consciscat, sed ut eam patiatur. *Meritum Martyrii est in ipsa voluntaria sustinentia mortis, prout scilicet aliquis voluntarie* patitur inflictionem mortis 2. 2. q. 124. a. 4. ad 4.

Obj. Quod legitur *de quibusdam Sanctis fœminis, quæ seipsas tempore persecutionis occiderunt, quarum memoria in Ecclesia celebratur*; hoc contigit *ex eo, quòd*

Resp. *latenter Spiritus Sanctus hoc jusserat.* Et *ità excusatur Sampson quòd seipsum cum hostibus ruina domus oppressit* 2. 2. q. 64. a. 5. ad 4.

Error Arii. *Christus est creatura: non est æqualis Patri: nec ejusdem cum eo essentia, & natura: non est coæternus Patri, undè erat, quando non erat.*

D. Thomas 4. contra Gentes c. 7. *Positio Arii videtur a Platonicorum dictis exorta, qui ponebant Deum Patrem, & Creatorem omnium rerum, à quo primitùs effluxisse dicebant quandam mentem, in qua essent omnium rerum formæ, superiorem omnibus aliis rebus, quam Paternum intellectum nominabant* (simile quid cuderat Basilides sæculo 1.) *& post hanc animam mundi, & deinde alias creaturas. Quod ergo in Scripturis Sacris de Dei Filio dicitur, hoc de mente prædicta intelligebat. Sic igitur Ariani de Dei Filio suspicati sunt, quòd esset quædam creatura supereminens omnibus aliis creaturis, qua mediante Deus omnia creasset.* Alibi advertit S Doctor, quòd *Arius sustinuerit Christum supremum fuisse Cœlestium Spirituum*: undè Origenem (de quo sæculo 3.) meritò Arianorum fontem appellat.

Sed hæc positio divinæ Scripturæ repugnat. Nihil enim crea-

creatum Deus dici potest, ipse autem Jesus Christus est verus Deus. Dicitur enim 1. Joan. ult. hic est verus Deus, & vita aeterna, Christus ergo non est creatura.

Deinde *Christus est verè Filius Dei: ut simus in vero Filio ejus Jesu Christo, Joan.* ibidem : *undè de necessitate sequitur, quòd sit verus Deus, non enim vere Filius potest dici, quod ab alio gignitur, nisi in similem speciem generantis procedat. Oportet enim, quòd filius hominis homo sit. Si igitur Christus est verus Filius Dei, oportet, quòd sit verus Deus. Non est igitur aliquid creatum.*

Quoad secundam partem: Filius est aequalis Patri, *dicitur enim Ioannis 5. Querebant eum Judaei interficere: quia non solùm solvebat Sabbatum, sed & Patrem suum dicebat Deum, aequalem se faciens Deo. Hae est ergo Evangelistę narratio, cujus testimonium verum est, quòd Christus Filium Dei se dicebat, & Deo aequalem, & propterea eum Iudaei persequebantur. Dicit etiam Apostolus Philipp. 2. non rapinam arbitratus est esse se ęqualem Deo.*

Quoad tertiam. *Omnia quę habet Pater, sunt Filii: dicit enim ipse Filius Ioan.* 16. *Omnia, quae habet Pater, mea sunt, & Ioan.* 17. *Ad Patrem loquens ait. Mea omnia tua sunt, & tua mea sunt. Est ergo eadem essentia; & natura Patris, & Filii.*

4. Partem sic refellit Angelicus in cap. 7. ad Hebræos. *Dicitur Ioan. 1. In Principio erat Verbum, id est, tempore quocumque dato, antè erat Verbum.* Et 1. p. q. 42. art. 2. *Verbum non est posterius eo, à quo procedit nisi sit talis intellectus, qui exeat de potentia in actum, quod de Deo dici non potest. Unde Filius, qui est Verbum, semper generatur, & Pater semper generat, adeòque Filius est coaeternus Patri: ac* proinde de Filio *dici nequit*: erat, quando non erat, ut Arianus posuit.

Filius est similis Patri, non tamen ei consubstantialis. *Eror Semiarianorum.*

D. Thomas 1. p. q. 42. art. 1. *Natura Patris, & Filii aequè perfecta est in utroque, & ideò non solùm dicimus Filium esse similem Patri, sed etiam dicimus aequalem*, seu consubstantialem. Et art, 2. ad 1. *Dicitur in Synodo*

nodo Ephesina : coexistere semper coæternum Patri, Filium splendor tibi denuntiet . . consubstantialitatem Filii *nomen insinuet* . Huc accedunt, & verba hęc Joann. 10. *Ego, & Pater unum sumus*, & alia Scripturę loca hìc statim allata ad 2. & 3. partem Erroris Ariani.

Quantùm verò ad illud: Semiariani *aliquam Filio æternitatem* tribuerunt: vel illa ęternitas erat participata, vel necessaria: si participata; sic D. Thomas Opusculo 27. *Non est necesse, ut causa agens scilicet Deus præcedat duratione suum effectum . . . undè mundus potuit esse ab æterno*. Cum igitur creaturę non repugnet participata ęternitas, liquet, quòd Semiariani à purę creaturę conditione Filium hac via nondum exemerint. Si verò ęternitatem necessariam Verbo concesserint, ejusdem consubstantialitatem sine evidenti rationis naturalis eversione, diutiùs negare non poterant. Sanè similis fermè naturę esse Dei Filium hos Hęreticos finxisse necesse est, qualis naturę fuerunt famosi Æones, vel medię illę Deum inter, & creaturam substantię, quę necessariò à Deo profluebant, nec tamen Deus ipse erant; quas traditas à Platonicis tam avidè quidam antiqui sęculis pręcedentibus hauserunt Hęretici. Errabant profectò omnes isti. Quod enim necessariò à Deo est, id Deus est. Non igitur erant medię tantùm inter Deum, & creaturam substantię: sed si necessariò dimanabant à Deo, Deus erant. Atque hęc applicanda sunt Semiarianis, si ęternitatem necessariam Verbo concesserint.

Error Cerinthi

Mala pœnæ non sunt à Deo.

D. Thomas 1. p. 49. a. 2. *Deus est Author mali, quod est pœna . . . . dicitur enim Isaiæ* 43. *Ego Dominus faciens pacem, & creans malum. Et Amos* 3. *Si erit malum in civitate, quod Dominus non fecerit.*

Undè omne malum pœnę, omnis calamitas, omnis adversitas à Deo provenit. Magnam sanè hoc afflictis materiam consolationis prębeat, necesse est.

Error Aetii.

Filius est dissimilis Patri.

Jam refutatus est in *Ario*.

Errores Eunomii

1. *Homo potest Deum comprehendere.*

D. Tho-

D. Thomas 1. p. q. 12. art. 7. *Dicitur Hier. 32. Fortissime, Magne, Potens, Dominus exercituum nomen tibi; Magnus Consilio, & Incomprehensibilis.*

Accedit ratio. *Quia Deus, cujus esse est infinitum, infinitè cognoscibilis est. Nullus autem intellectus creatus potest Deum infinitè cognoscere ... undè impossibile est, quod Deum comprehendat.*

Quoad verba Apostoli ad Philipp. 3. *Sequor, si quomodo comprehendam;* & 1. ad Corinth. 9. *Sic currite, ut comprehendatis ... comprehensio largius ibi sumitur, secundùm quod comprehensio consecutioni opponitur. Qui enim attingit aliquem, quando jam tenet ipsum comprehendere eum dicitur. Et sic Deus comprehenditur à Beatis, secundùm illud Cant. 3. tenui eum, nec dimittam; & sic intelliguntur auctoritates Apostoli de comprehensione.* Si Deus propriè non comprehendatur à Beatis, nec à fortiori à nobis in via comprehensibilis est, ut volebat Eunomius. Object. Resp.

2. *Intellectus creatus potest naturaliter Deum videre.*

D. Thomas 1. p. q. 12. art. 4. *dicitur Rom. 6. Gratia Dei vita æterna. Sed vita æterna consistit in visione divinæ essentiæ, secundùm illud Joann. 17. hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum; ergo videre Dei essentiam, convenit intellectui creato per gratiam, &* non naturam.

Filius sic est in Patre, ut vas minus in majori. Error Metangismonitarum.

D. Thomas 1. part. quæst. 42. art. 4. ad 1. *Verba illa* Joannis 14. *Pater major me est* (quæ hujus occasionem Erroris suppeditarunt) *intelliguntur dicta de Christo secundùm humanam naturam, in qua minor est Patre.* Sed secundum naturam divinam æqualis est Patri. Idque liquet ex præcitatis Scripturæ Testimoniis. *Non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo: Ego, & Pater unum sumus:* aliisque: Undè & Athanasius in famoso Symbolo. *In hac Trinitate nihil* majus, aut minus: *sed totæ tres Personæ sibi sunt coæquales.* Absit proindè Filium esse in Patre, ut vas minus in majori.

Scientia Dei est variabilis, seu mutabilis. Error Theophronii.

D. Tho-

D. Thomas 1. part. qu. 14. art. 15. *Dicitur Jacobi* 1. *apud Deum non est transmutatio, neque vicissitudinis obumbratio.*

Sed & rationem expendamus. *Scientia Dei est ejus substantia, substantia autem ejus est omninò immutabilis. undè oportet scientiam ejus omninò invariabilem esse.*

Res quidem creata (ut objectioni occurratur) *in seipsis variabiliter sunt, in Deo autem invariabiliter.*

Jejunandum est die Dominica: reliqua verò jejunia ab Ecclesia servari solita sunt dissolvenda.

Error Eustathii D. Thomas 2. 2. q. 147, art. 5. ad 3. *Jejunia non conveniunt in diebus lætitiæ. Propter quod non est jejunium ab Ecclesia institutum in toto Paschali tempore, nec etiam in diebus Dominicis, in quibus si quis jejunaret ex aliquo Errore (sicut Manichæi jejunant* prodromi Eustathii, *quasi necessarium tale jejunium arbitrantes) non esset à peccato immunis,* præsertim reliqua dissolvendo jejunia ab Ecclesia instituta. *Qui vos* (id est, Ecclesiam) *audit, me audit, qui vos spernit, me spernit.* Lucæ 10.

Error Photini. *In Christo sola fuit natura humana; divina verò non per naturam, sed per quandam excellentem gratiam adoptionis, quam per bona opera meruerat.*

D. Thomas Opusc. 6. quod exponit Symbolum Apostolorum, circa illa verba, *qui conceptus est. Photinus voluit, quòd Christus natus esset ex Maria Virgine, sed addidit, quòd esset purus homo, qui benè vivendo, & faciendo voluntatem Dei meruit Filius Dei fieri, sicut & alii Sancti: contra quod dicitur Joan.* 6. *Descendi de Cœlo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus, qui misit me; constat autem, quòd non descendisset, nisi ibi fuisset, & si fuisset purus homo, non fuisset in Cœlo, & ideò ad hoc removendum dicitur: descendit de Cœlis.*

Deinde 4. contra Gent. cap. 4. circa medium. *De Dei Filio dicitur Joannis* 3. *Nemo ascendit in Cœlum, nisi qui descendit de Cœlo. Apparet ergo eum fuisse, antequam de Cęlo descenderet.*

Præterea: *secundùm prædictam positionem Photini, homo*

homo per vitæ meritum profecit in Deum: Apostolus autem è converso ostendit, quòd cum Deus esset, *factus est Homo. Dicit enim ad Philip. 2. cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens in similitudinem hominum factus, & habitu inventus, ut homo.*

Denique, *inter cæteros, qui Dei gratiam habuerunt, Moyses eam habuit copiosè, de quo dicitur Exodi 33. Quòd loquebatur ei Dominus facie ad faciem, sicut loqui solet homo ad amicum suum, si igitur Jesus Christus non diceretur Dei Filius, nisi propter gratiam adoptionis, eadem ratione Moyses Filius Dei diceretur, qua & Christus, licet etiam abundantiori gratia Christus fuerit dotatus: nam & inter alios Sanctos unus præ alio majori gratia repletur: & tamen omnes eadem ratione Filii Dei dicuntur, Moyses autem non eadem ratione dicitur Filius, qua Christus. Distinguit enim Apostolus Christum à Moyse, sicut Filium à servo. Dicitur enim ad Hebr. 3. Moyses quidem fidelis erat in tota domo ejus tanquam famulus in Testimonium eorum, quæ dicenda erant: Christus verò tanquam Filius in domo sua. Manifestum est ergo, quòd Christus non dicitur Dei Filius per adoptionis gratiam: sed est verus Filius Dei naturalis. Simus in vero Filio ejus Jesu Christo. Hic est* verus Deus, *& vita æterna. 1. Joannis 5.*

Spiritus Sanctus non est Deus. *Error Macedonii.*

D. Thomas 1. p. q. 27. art. 1. *De Spiritu Sancto dicitur 1. Corinth. 3. Nescitis, quia membra vestra templum sunt Spiritus Sancti? Templum autem habere solius Dei est.*

Et in eadem Epistola cap. 12. habetur. *Divisiones gratiarum sunt, idem autem Spiritus. Et divisiones ministrantium sunt, idem autem Dominus. Et divisiones operationum sunt, idem verò* Deus, *qui operatur omnia in omnibus.* Ecce hìc Spiritum Sanctum *Dominum* appellatum, & *Deum.*

Deindè: *sanctificare homines* (contra Gent. cap. 17.) *proprium opus Dei est. Dicitur enim Levitici 22. Ego Dominus, qui sanctifico vos. Est autem Spiritus*

San-

Sanctus, qui sanctificat, dicit enim Apostolus 1. Corinth. 6. abluti, & sanctificati estis; justificati estis in nomine Domini nostri Jesu Christi, & in Spiritu Dei nostri. Et 2. ad Thessal. 2. dicitur. Elegit nos Deus primitias in salutem, in sanctificatione Spiritus, & fide veritatis, oportet igitur Spiritum Sanctum esse Deum.

Sed clarissimè, & omninò ineluctabiliter panditur hæc veritas Act. 5. ubi Petrus sic Ananiam alloquitur. *Anania, cur tentavit Satanas cor tuum mentiri te Spiritui Sancto? Non es mentitus hominibus, sed* Deo.

Errores Apollinaris.

1. Verbum assumpsit solam carnem, non verò animam, ita ut Verbum fuerit carni loco anima.

D. Thomas 3. p. q. 5. art. 3. *Sicut Augustinus dicit in libro de Heresibus cap. 55. Opinio fuit Apollinaris, quod Filius Dei solam carnem assumpserit absque anima, quod autem Verbum fuerit carni loco anima: ex quo sequebatur, quod in Christo non fuerint dua natura, sed una tantùm, ex anima enim, & carne, una natura humana constituitur.*

Sed hac opinio Apollinaris stare non potest; potissimum propter duo. Primò quidem, quia repugnat authoritati Scriptura, in qua Dominus de sua anima facit mentionem Matth. 26. Tristis est anima mea usque ad mortem, & Joann. 10. potestatem habeo ponendi animam meam. Sed ad hoc respondebat Apollinaris, quod in his verbis anima Metaphoricè sumitur, per quem modum in veteri Testamento Dei anima commemoratur Isai. 1. Calendas vestras, & solemnitates vestras odivit anima mea. Sed sicut Augustinus dicit lib. 83. Quastionum, Evangelista in Evangelica narratione narrant, quòd miratus est Jesus, & iratus, & contristatus. Qua quidem ita demonstrant eum veram animam habuisse, sicut ex hoc quod comedit, & dormivit, & fatigatus est, demonstratur, eum habuisse verum corpus humanum; alioquin si & hac ad Metaphoram referantur, cum similia legantur in veteri Testamento de Deo, peribit fides Evangelica narrationis.. qua secundum rerum proprietatem ab Evangelistis scribitur. Undè & hæc positio, & explicatio est *contra ipsam Incarnationis veritatem*: caro enim & anima constituunt hominem. Hinc Athanasius dicit. *Perfectus Deus,*

Deus, perfectus Homo, ex anima rationali, *& humana carne subsistens.*

2. *Verbum non assumpsit intellectum,* seu *mentem: sed iterum Verbum fuit loco ejus.*

D. Thomas. Ejusdem quæstionis art. 4. *Christus intellectum quoque animæ ostendit se habere dicens, discite à me, quia mitis sum, & humilis corde Matth. 11. Et de ipso per Prophetam Deus dicit, ecce intelliget puer meus Isaiæ* 52.

Rationes si consulas, *iisdem hæc positio rationibus convincitur, quibus & prædicta. Primo enim hoc adversatur narrationi Evangelicæ, quæ commemorat eum fuisse miratum: ut patet Matth.* 8. Audiens Jesus (scilicet verba centurionis) miratus est: *admiratio autem sine ratione esse non potest, quia importat collationem effectus ad causam. Secundò hoc repugnat veritati Incarnationis: cum enim corpus proportionetur animæ, sicut materia propria formæ, non est verè caro humana, quæ non est perfecta anima humana, scilicet rationali. Et ideò si Christus animam* sine mente *habuisset, non habuisset veram carnem humanam, sed bestialem.*

Sancti post Resurrectionem regnabunt in terra cum Christo mille annis.

D. Thomas in supplemento q. 77. art. 1. *Occasione verborum Apocalypsis* 20. *vidi animas decollatorum propter Testimonium Jesu.. & vixerunt, & regnaverunt cum Christo mille annis: quidam posuerunt, ut narrat Augustinus libr. 26. de Civitate Dei cap. 7. Resurrectionem futuram esse mortuorum, ut cum Christo in terra* mille annis *regnarent. undè vocati sunt Chiliastæ, seu Millenarii.* Sed hæc verba, *mille annis,* aliter planè intelligenda sunt. *Millenarius* enim *annorum non significat certum aliquem numerum,* sed sumitur pro universitate: idque liquet ex *Psalm.* 104. *Ubi dicitur memor fuit in sæculum testamenti sui, verbi, quod mandavit in* mille *generationes, id est, in* omnes. Quod ulterius patet. Denarius enim numerus aliquando etiam ponitur pro universitate; ut apud Matt. 25, Dicitur, *Regnum Cœlorum.* quod est Ecclesia militans, *assimilari decem virginibus,* quo numero omnes homines tam boni, quam mali

Error Millenariorum.

mali designantur. Denarius autem numerus radix est *Millenarii, qui est numerus solidus ex duplici ductu denarii in seipsum surgens, quia decies decem centum sunt, & centum decies, mille sunt.* Si ergo numerus denarius pro universitate ponitur, *Millenarius*, qui ex denario bis ducto consurgit, multò rectius pro *universitate* ponetur. Dum igitur Evangelista de Sanctis jam defunctis loquens, dixit, *quòd regnaverunt in terra cum Christo mille annis*, illud sic accipiendum est, ut intelligatur illos in cœlestibus atriis regnare cum Christo *in æternum*. Quod verò Regnum Christi sit æternum, patet ex Lucæ 1. *Regnabit in domo Jacob* in æternum, *& regni ejus non erit finis*.

Errores Aerii.

1. *Episcopus non est simplici Sacerdote superior.*

D. Thomas in suppl, q. 40. a. 4. ad 1. *Aaron Sacerdos fuit, & Pontifex, id est, Sacerdotum Princeps.... in quantum fuit Sacerdos, Sacrificia offerebat, quod etiam minoribus Sacerdotibus licebat.. sed in quantùm Pontifex poterat aliqua facere, ut intrare semel in anno in Sancta Sanctorum* ad Hebræos 9. *Quod aliis non licebat.* Cur & in nova lege, quæ sanè est præstantior antiqua, sua quoque non sit Hierarchia?

Nonnè Act. 20. dicit Apostolus, *attendite vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit* Episcopos *regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo?* certè *humanorum officiorum ordo exigit, ut in quolibet officio præponatur unus, qui sit Princeps illius officii: sicut præponitur militibus Dux. Ergo & Sacerdotibus debet aliquis præponi, qui sit Sacerdotum Princeps. Et hic* est Episcopus. D. T. art. citato in Arg. sed contra.

Sectarii.

2. *Non est orandum pro Defunctis.*

Sectarii.

D. Thomas in suppl. q. 71. a. 2. *Habetur* 2. *Machab.* 12. *Sancta & salubris est cogitatio pro Defunctis exorare, ut à peccatis solvantur.*

3. *Non est observandum* jejunium *Quadragesimale, aut alia stata* jejunia.

D. Thomas 2. 2. q. 147. a. 5. *Jejunium ad duo ordinatur, scilicet ad deletionem culpæ, & ad elevationem mentis in superna, & ideò illis temporibus specialiter*

tialiter fuerunt jejunia indicenda, in quibus oportebat homines à peccato purgari, & mentem fidelium elevari in Deum per devotionem. Quæ quidem præcipuè imminent ante Paſchalem ſolemnitatem, ut diſponamur ad æternitatis gloriam, quam Chriſtus reſurgendo inchoavit: & ideò ante illam ſolemnitatem jejunandum eſt. Jejunandum verò eſt Quadraginta dierum ſpatio, prout Apoſtoli nobis tradiderunt. Traditio autem illa fundatur, ut Antiquitas obſervavit, in exemplo Chriſti, *qui jejunavit Quadraginta diebus*. Matth. 4. **Sectarii**

Jejunandum eſt etiam in Vigiliis præcipuarum Solemnitatum, ut nos præparemus ad Feſta futura devotè celebranda.

Similiter cum conſuetudo Eccleſiaſtica habeat, ut in ſingulis quartis anni, ſeu quatuor anni temporibus *ſacri ordines conferantur: ad illorum ſuſceptionem oportet per jejunium præparari & eos, qui ordinant, & illos qui ordinandi ſunt, & etiam totum populum, pro cujus utilitate ordinantur. Undè & legitur Lucæ 6. quòd Dominus ante Diſcipulorum electionem exivit in montem orare*. Servandum eſt itaque jejunium Quadrageſimale, & alia ſtata jejunia.

1. *Oportet continuò orare, imò oratio tanti momenti eſt, ut illa ſola ad ſalutem ſufficiat.* **Errores Meſſalianorum.**

D. Thomas 2. 2. q. 83. art. 14. *Oratio ſecundùm ſe conſiderata non poteſt eſſe aſſidua, quia oportet, & aliis operibus occupari*. Porrò illa verba Lucæ 18. *Oportet ſemper orare, & non deficere*, in quibus ſe fundabant Meſſaliani, *ſic ſaniſſimè accipiuntur*, inquit Auguſtinus Hæreſi 57. *ut nulla dies ſine oratione intermittatur*. Undè Auguſtino ſemper orare, eſt qualibet die orare.

Secunda pars apertiſſimè refellitur. 19. Matth. *Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata*, ſcilicet decalogi, & alia, proinde *ſola* Oratio non ſufficit ad ſalutem.

2. *Homo capax eſt per juge Orationis ſacrificium ſanctiſſimam oculis corporeis videndi Trinitatem.*

D. Thomas. 1. p. q. 12. a. 3. *Nulla potentia ſenſitiva poteſt ſe extendere ultra corporalia. Deus autem incorporeus eſt: Spiritus eſt Deus*. Joann. 4. *Unde* nec

ſenſu

sensu visus, *vel quocumque alio sensu, nec imaginatione* (quæ in Messalianis ita Orationi affixis principabatur.) *videri potest, sed solo intellectu.*

Error Collyridianorum. *Mater Dei Maria, ut Deus colenda est.*

D. Thomas 3. p. q. 25. a. 5. *Mater Dei est pura creatura*, non ergo ut Deus colenda est, seu *ei non debetur adoratio latriæ:* sed soli Deo. *Ego Dominus, & non est alter.* Isai. 45. *Debetur tamen ei, quia est Mater Dei, non qualiscumque dulia, sed Hyperdulia.*

S. Epiphanius Collyridianorum dogma referens hæc subnectit Hæresi 79. *Honoretur sanè Maria: Pater verò, Filius, & Spiritus Sanctus adorentur. Mariam adorare nemo velit.* Et paulò infrà; *Maria in honore sit, Dominus adoretur.* Unde nec Mariæ sacrificium) ut Collyridiani volebant,) sed *soli Deo* offerendum est.

Error Nudipedum. *Homo debet incedere nudis pedibus.*

D. Thomas 2. 2. q. 169. a. 1. *Dicitur* 1. *ad Timoth.* 5. *Habentes alimenta, & quibus* tegamur, *his contenti simus.* An Apostolus ab operimento corporis tegumentum pedum excipit? procul facessat illud, *solve calceamentum de pedibus tuis:* hìc tam malè applicatum: scilicet hæc peculiariter dicta sunt Moysi, ut majori veneratione ad locum illum (ubi *rubus ardebat, & non comburebatur*) accederet, quem Deus, seu Angelus Dei personam referens jam sua præsentia sanctificarat. Quænam verò illinc sequela deducitur, *ergo homo debet incedere nudis pedibus?*

Error Priscilliani. *Mendacium non est peccatum etiam juncto periurio.*

D. Thomas 2. 2. p. q. 110. a. 3. *Dicitur Ecclesiastici* 7. *noli velle mentiri omne mendacium.*

Ratio verò Theologica damnans mendacium hęc est. *Quod est secundùm se malum, nullo modo potest esse bonum, & licitum: quia ad hoc, quòd aliquid sit bonum, requiritur, quòd omnia rectè concurrant. Bonum enim est ex integra causa, malum verò ex quocumque defectu. Mendacium autem est malum ex genere. Est enim actus cadens super indebitam materiam. Cum enim voces sint naturaliter signa intellectuum, innaturale est, & indebitum, quod aliquis voce significet id, quod non habet in mente. Undè omne mendacium est peccatum.* A fortiori

itaque

itaque peccatum eſt, *juncto perjurio: jurabis* (Hier. 4.) in veritate, *in judicio, & in juſtitia*. Et Levit. 19. dicitur. *Non perjurabis in nomine meo.*

Hinc pertinet ad Dei irreverentiam, quod aliquis eum teſtem invocet falſitatis: quia per hoc dat intelligere, vel quòd Deus veritatem non cognoſcat, vel quod falſitatem teſtificari velit: adeoque perjurium de ſui ratione peccatum, & quidem *grave eſt*. 2. 2. q. 98. a. 3.

Mater Chriſti non fuit Virgo poſt partum. **Error Helvidii, ſeu Antidicomarianitarum.**

D. Thomas 3. p. q. 28. a. 3. *Dicitur Ezech. 44. porta hæc clauſa erit, & non aperietur, & vir non tranſibit per eam, quoniam Dominus Deus Iſrael ingreſſus eſt per eam. Quod exponens Auguſtinus in quodam ſermone* (eſt 14. de Natali Domini) *dicit: quid eſt porta in domo Domini clauſa, niſi quod Maria ſemper erit intacta, & quid eſt, homo non tranſibit per eam, niſi quod Joſeph non cognoſcet eam? & quid eſt, Dominus ſolus intrat, & egreditur per eam, niſi quod Spiritus Sanctus impregnavit eam, & Angelorum Dominus naſcetur per eam? & quid eſt, clauſa erit in æternum, niſi quod Maria Virgo eſt ante partum, & Virgo in partu, & Virgo* poſt partum?

Deinde; Angelo ſibi Incarnationem proponenti, Maria reſpondit Lucæ 1. *Quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco? hoc non diceret*, inquit Auguſtinus, *niſi Deo Virginem perpetuò ſe ante voviſſet.*

Nec obſtet illud Matth. 1. *Antequam convenirent, inventa eſt* (Maria) *in utero habens de Spiritu Sancto.* **Object.**

Non enim ſequitur, ait Hieronymus commentans in locum illum, *quòd poſteà convenerint, ſed Scriptura, quod factum non ſit, oſtendit*. Eodem modo explicat illa verba in libro contra Helvidium. **Reſp.**

Undè *abſque omni dubio deteſtandus eſt Error* illius Hæreſiarchæ, *qui dicere præſumpſit, Matrem Chriſti poſt partum à Joſeph eſſe carnaliter cognitam, & alios Filios genuiſſe. Hoc enim derogat Chriſti perfectioni, qui ſicut ſecundum divinam naturam unigenitus eſt Patris tanquam perfectus per omnia Filius ejus, ita decuit, ut eſſet unigenitus Matris tanquam perfectiſſimum germen ejus.* S. Doctor loco citato.

Error Joviniani. 1. *Virginitas non est Matrimonio præferenda.*

D. Thomas 2. 2. q. 152. art. 4. *Apostolus 1. ad Corinth. 7. Virginitatem consuluit tanquam melius bonum* dicens, *qui Matrimonio jungit Virginem, bene facit, & qui non jungit,* melius facit, adeòque Virginitas est præferenda matrimonio.

Error etiam Joviniani destruitur, & Exemplo Christi, qui & Matrem Virginem elegit, & ipse virginitatem servavit, & evidenti ratione. Tum quia bonum divinum est potius humano bono, tum etiam quia bonum contemplativæ vitæ præfertur bono activæ. Virginitas autem ordinatur ad bonum animæ secundum vitam contemplativam: conjugium autem ordinatur ad bonum Corporis, & pertinet ad vitam activam. Qui sine uxore est (inquit ibidem Apostolus) *sollicitus est, quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo. Qui autem cum uxore est, sollicitus est, quæ sunt mundi, quomodò placeat uxori, & divisus est. Et mulier innupta, & virgo, cogitat, quæ Domini sunt, ut sit Sancta corpore, & Spiritu. Quæ autem nupta est, cogitat, quæ sunt mundi, quomodò placeat viro. Unde indubitanter virginitas præferenda est continentiæ conjugali.*

2. *Omnia peccata sunt paria,* seu *æqualia.*

Sectarii. D. Thomas 1. 2. q. 73. art. 2. *Dominus dicit ad Pilatum Joan.* 19. *Qui tradidit me tibi, majus peccatum habet, & tamen constat, quod Pilatus aliquod peccatum habuerit, ergo unum peccatum* etiam mortale *est majus alio.*

Deindè, si omnia peccata sint paria, non erit igitur distinctio inter peccatum mortale, & veniale, proindè æquale peccatum erit furtum centum aureorum, & unius assis, æquale peccatum erit blasphemia, & verbum otiosum. Qualia commenta!

Error Rhetorii. *Quilibet potest salvari in sua fide, undè omnes Hæretici rectè ambulant.*

D. Thomas 2. 2. q. 4. art. 6. *Apostolus dicit ad Ephesios 4. Unus Dominus,* una Fides. Non igitur quilibet potest salvari in sua fide, sed *debet esse idem, quod ab omnibus creditur.* Proindè omnes Hæretici non rectè ambulant. Alioquin rectè ambulassent impurissimi

Sectarii. Gnostici, Saturninus, Cerdon, Marcion, Valentinus, Manichæi, aliique, qui nefandissima, & contradi-

ctoria

ctoria sæpè dogmata eructarunt. Undè dicit Augustinus Hæresi 72. *Illud commentum Rhetorii ita absurdum est, ut mihi incredibile videatur.*

Homo ab umbilico usque ad plantas à diabolo creatus est. *Error Paternianorum.*

D. Thomas 1. p. q. 91. a. 2. *Dicitur Ecclesiastici* 17. *Deus de terra* quoad corpus, statim corpori infundens animam, *creavit hominem*, proindèque omnes partes humani corporis, *Dei* enim *perfecta sunt opera* Deut. 32. Adeoque creavit & umbilicum, & partes reliquas usque ad plantas. Absit igitur illas fuisse creatas à *Diabolo*.

APPENDIX AD SÆCULUM IV.

Asterius

ASterius Sophista genere Cappadox, Arianus Episcopus, Arii fautor fuit acerrimus. Durante persecutione Maximiani Herculei, Idolis sacrificarat.

Docuit, *Christum esse Dei virtutem, eo pacto, quo dixit Moyses locustam, & Bruchum esse magnam Dei virtutem*. Proindè Christum ad conditionem creaturæ insulsiori etiam modo, quam Arius, deprimebat. Vide paginam 86.

Cum à tempore Concilii Nicæni Fidelibus ubique insultasset, & Ario fax paratissima ad inflammandas Ecclesias semper fuisset, tandem S. Juliani cognomento Sabæ Religiosi gratia miraculorum insignis exsufflatioue (ut refert *Theodoretus* in solitariorum historia) extinctus est.

Acesius

Acesius, Præsul Novatianus à Nicæna Synodo adduci nunquam potuit, ut se Ecclesiæ reconciliaret. Illum etiam incassum delinire conatus est Constantinus Imperator.

Docebat, *Apostatas à fide non esse ad pœnitentiam admittendos, sed remissionem criminis istius soli Deo reservatam esse*. Undè conveniebat cum errore 1. *Novatianorum*, pagina 59.

Troglodytæ.

Baronius hos refert ad *Eunomianos*; qui hoc sæculo fuere. Philastrius autem verosimilius existimat *Troglodytas* (id est Cavernarum inhabitatores) extitisse

olim inter Judæos, quòd plures ex iſtis *in occultis quibuſdam ſpeluncis reſidentes & idola colerent, & execranda facinora perpetrarent*. De quibus Ezechiel cap. 8.

Hypſiſtarii. Conſtabat hæc hæreſis ex Judaiſmo, & Paganiſmo.

1. *Paganorum more illi ignem* adorabant.

2. *Sabbathum* obſervabant *more Judæorum*.

Conveniunt (quoad poſterius Dogma) cum errore 2. *Cerinthi*. pagina 14. & *Sabbathariis* Anabaptiſtis pagina 346.

Zachæus Ejus à veritate aberratio in ſuperbam cordis temeritatem referenda eſt. Temeraria ejus cæcitas in duobus conſiſtebat.

1. *Cum nullo orare volebat*. Qualis arrogantia!

Alii dicunt, Zachæum hoc feciſſe, quod ſuſtineret, *preces privatas majoris eſſe ponderis apud Deum, quam communes*.

D. Thomas 2. 2. q. 83. art. 7. ad 4. *Multorum preces faciliùs exaudiuntur ... unde multorum preces impoſſibile eſt quod non impetrent, quod eſt impetrabile*.

2. Cum eſſet *Laicus*, *ſacra myſteria*, & *ſacrificia tractare neutiquam* reformidabat.

Non differt hæc praxis ab errore 5. *Waldenſium* pag. 217.

Incoluit Zachæus præruptum montem circa urbem Jeroſolymam magis à ſe, quam ab hominum ſocietate remotus.

Timotheus. Timotheus fuit fervidus *Apollinaris* ſectator, de quo pag. 92. Unà cum Apollinare à S. Damaſo damnatus eſt.

Bonoſus. Bonoſus cujuſdam civitatis in Macedonia Epiſcopus, ſecutus impietatem *Helvidii* (pag. 97.) *Dei genitricis virginitatem poſt partum* negavit.

Agapetæ Manavit hæc ſecta ab Hiſpana muliere, cui nomen *Agape*, & ab *Elpidio* quodam diverſo ab Helpidio Priſcillianiſta.

Agapetarum cæcitas in eo ſita erat, quod *ſpiritualis vitæ prætextu ſine matrimonio cohabitarent, impudicèque viverent*.

Non diſcrepant ab *Apoſtolicis* ſæculi 12. pag. 215. imò illos in ſpurcitiis ſuperant.

Cæte-

Cæterùm noli confundere *Agapetas* hæreticos & *Agapes*. Hæ erant conviviola ſeu cœnæ, quas priſci Chriſtiani primò in memoriam cœnæ Domini celebrabant in Eccleſiis. Vocabantur *Agapes*, id eſt amoris convivia; *Agape* enim Græcè amorem, charitatem, ſeu dilectionem ſignificat. Deindè, *Agapes* habitę ſunt extra Eccleſias pręcipuè circà ſepulchra Martyrum. Tandem illæ ob *abuſus* ab Eccleſia prohibitæ ſunt.

A verbo *Agape* dilectionem innuente dictę ſunt etiam *Agapetæ* quædam Virgines, quæ in primitiva Eccleſia inter ſe ſumma concordia, & dilectione vivebant.

Sed cum ob Hoſpitalitatem peregrinis, etiam viris præſtitam, nonnulli quoque abuſus exorti forent, *Agapetarum* ſocietas ab Eccleſia abolita eſt.

Lucifer Archi-Epiſcopus Calaritanus (*Cagliari*) in Sardinia à pleriſque Authoribus cenſetur Schiſmaticus tantum, non Hæreticus. Intrepidus fuit magni Athanaſii defenſor, & ingens adversùs Arianos repagulum. ***Lucifer.***

Atque hinc, ex odio in Hæreticos, tandem indiſcretiori, illius ſchiſma profluxit. Conſiſtebat in eo, *quod Epiſcopos lapſos in hæreſim, quos pœnitentes Eccleſia admiſerat, nollet recipere, ac proptereà ſe & à talibus Epiſcopis admiſſis, & ab admittentibus ſepararet.*

Porrò ſunt, qui tenent, *Luciferum* non fuiſſe extinctum in Schiſmate, quos inter Illuſtriſſimus *Spondanus* ad annum 362.

A Scriptoribus aliter excipiuntur *Luciferiani*, quorum ſchiſma diù protractum fuit.

ERRONES SÆCULI QUINTI

Vigilantius natione Hiſpanus, patria Calaguritanus, profeſſione Eccleſię Barcinonenſis Presbyter fuit. Illum S. Paulinus Nolanus Antiſtes ibidem ordinatus Sacerdos, ut virum pium, probumque laudavit, coluit, & apud ſe ægrotantem fovit. Profiſciſcen- ***Vigilantius.***

tem quoque Jerosolymam S. Hieronymo plurimum commendavit, à quo in gratiam Paulini maxima benevolentia susceptus est: sed à S. Doctore, qualis esset, detectus, non cessavit tam in Palæstina, quam in Ægypto, aliisque, quas peragravit, Provinciis oblatrare in Hieronymum, ipsumque ut Originistam traducere. In Occidentem denique reversus, quas multò tempore congesserat, blasphemiarum sordes, sed pallio obvolverat sanctitatis, cœpit primùm evomere in Galliis.

Potissima Errorum causa fuit incredibilis, qua vir licet ignarus fervebat, ambitio. Assentatorum pruritu magis accensus prensabat nomen immortale: cumque illud per scientiam non posset, voluit vel per hæresim sibi comparare.

Versatur hæc præcipuè circa Sanctos, eorumque Reliquias.

1. Asseruit, *Sanctos pro nobis non orare, adeòque frustrà a nobis invocari.*

2. *Sacras Reliquias nullo colendas esse honore*: Catholicos *cinerarios*, *&* *idololatras* appellans, qui mortuorum hominum ossa venerarentur.

3. Docuit etiam *æquè perfectos esse, qui possident divitias, ac alios, qui paupertatem voluntariam profitentur*.

Vincentius. Victor. Vincentius Victor in Africa novum de animarum origine commentum fabricavit, illas adstruens *non de nihilo, sed de divina creatas esse substantia*.

Illum Augustinus victum se fatentem, (quod mireris in Auctore Erroris) atque emendationis suæ literas sibi scribentem, ut ipse testatur 2. Retract. c. 56. Fidei Catholicæ restituit.

Abeliani Abeliani in eadem Orbis plaga prope urbem Hipponensem exorti, ab Abele Virgine Adami filio nomen sortiti sunt, quod continentiam, quam Abel servaverat, profiterentur. Ad matrimonium sese obligari existimantes, illud inibant simul habitantes, à *copula* tamen *carnali*, utpote *illam arbitrantes illicitam*, abstinebant. Ne verò secta deficeret, puerum, & puellam sibi adoptabant, suos sub ejusdem Matri-

monii,

monii, & cohabitationis pacto successores futuros. Adoptatis morte præventis alii ex utroque sexu subrogabantur post mortem adoptantium, illorum vestigiis inhæsuri: nec defuit materies, unde adoptarent: generantibus undequaque vicinis, & filios suos inopes ad spem hæreditatis alienæ eis libenter consignantibus. Tandem Abeliani circa tempora Augustini ad saniorem mentem reducti sunt.

Teodorus Mopsuestenus Episcopus S. Joannis Chrysostomi condiscipulus, ac deinde causarum Patronus, relicto strepitu forensi; solitudini, & Sacrorum virorum conversationi se devovit. Hortante Chrysostomo tum Matrimonii, in quod propendebat, propositum, tum facultates omnes abdicavit, vitamque amplexus est Monasticam. Cum illius fama per singularem ubique eruditionem dilataretur, Mopsuestiæ, urbis in Cilicia nobilissimæ Episcopus creatus est. Hæreses strenuè impugnavit, Arianam, Eunomianam, Apollinariam; sed dum ejus luxuriatur ingenium, *Nestorianam* præformavit. *Theodorus Mopsuestenus.*

Peculiare verò illius dogma fuit, *in veteri Testamento nihil propriè dici de Christo.*

Pelagius coluber ille tortuosus, qui totum gratiȩ Dei Spiritum morsu venenoso extinguere conatus est; natione fuit Britannus: professione verò Monachus. Adeò probus, & religiosus apparuit, ut pro Sancto, & in virtutibus Christianis eximiè provecto haberetur: id testatur Augustinus lib. 3. de peccatorum meritis capite 1. Hisce verbis. *Post paucos dies legi Pelagii quædam scripta viri, ut audio Sancti, & non parvo profectu Christiani.* Dein c. 3. vocat illum *egregiè Christianum.* Item lib. 2. retract. c. 33. affirmat *Pelagii vitam à multis prædicatam.* Orosius verò in Apologia asserit, eum genio suo liberius indulsisse, poculisque largioribus inhiasse. *Pelagius*

Porrò ingenio fuit præstanti, acuto, sublimi, eloquioque facundus. Id probat elegantissima Heresiarchȩ ad Demetriadem virginem epistola, adversus quam Augustinus aliam scripsit ad Julianam Demetriadis matrem, in qua sic ait. *Satis enim dici non potest, quan-*

rum cupiamus in eorum hominum scriptis (Pelagii, & Cœlestii) *quæ propter acrimoniam, & facundiam leguntur à plurimis, apertam confessionem illius gratiæ reperiri*. Illius quoque eruditionem, stylique ejus energiam declarant liber ad viduam, liber de natura, & libero arbitrio, & alii, quorum SS. Augustinus, & Hieronymus meminerunt.

Nobilium, & Sanctorum Virorum, piarum, & illustrium Matronarum, Virginum, & Viduarum benevolentiam literis suis specie sanctitatis, laudibus, & assentationibus refertis aucupabatur. Testes sunt Paulinus, & Pammachius, Proba, Juliana, Demetrias, quorum in amicitiam irrepere tentavit Hæresiarcha versipellis, ut iis Errorem afflaret.

Cœlestius ejus Discipulus.

Pelagii doctrinam, mores, industriam, simulandi, & cujusque benevolentiam captandi artificium sectatus est Cœlestius. Illum Augustinus lib. 2. contra duas Pelagianorum Epistolas, vocat *hominem acerrimi ingenii, qui si corrigeretur, plurimis profuisset*. Ejus incerta patria: fertur fuisse Eunuchus à natura. Tantam Pelagianæ Hæresi & prædicandæ, & disseminandæ navavit operam, ut istius sectæ Professores ab ipso etiam Cœlestiani nuncuparentur.

Cœlestius hæresim in Africa palam propugnans, primum Carthagine actore Paulino S. Ambrosii Diacono Erroris accusatus, convictus, & ab Ecclesiæ communione repulsus est; hinc profugit in Asiam jungendus Pelagio in Palęstina degenti, & illis una cum Magistro pestiferum sparsurus incendium.

Eros, & Lazarus Episcopi duo Gallicani fidei ardore succensi nomen Pelagii detulere apud Palęstinę Antistites. Sed cum fato infelici eorum alter, priusquam eo pervenissent, in morbum incidisset, in tempore adesse prohibiti sunt. Quare eò excerpta de Pelagii, & Cœlestii libris capitula miserunt. Ita Diospoli, seu Liddæ in Palęstina Synodus celebrata est, cui Episcopi 14. interfuerunt. Ab iis interrogatus Pelagius græcos judices linguæ suæ, ac fraudis ignaros, dubia, & ancipiti responsione elusit. Absolutus itaque Joannis potissimum Hierosolymitani eadem lue correpti opera majo-

majores induit animos; totumque terrarum orbem diro destinavit incendio. Flammæ ubique eruperunt. Sed illas stitere & in Asia Hieronymus, & in Africa Augustinus. Hìc brevissimo tempore Provinciales duę Synodi celebratæ sunt, una Carthagine, altera Milevi in Numidia (præside Silvano) cui magnus interfuit Augustinus. Hæ literas Synodicas de damnatis à se Pelagii, & Cœlestii Erroribus ad Innocentium misere Pontificem. Utrisque respondit Innocentius, ac ambos Ecclesiastica censuit communione privandos. Hac re comperta; Pelagius scripsit ad Innocentium, sed eo extincto literæ ad Zosimum pervenere: qui Cœlestii primùm ficta professione (hic enim Romam purgandi sui causa advolarat) subdolaque Pelagii (ut erat peritissimus fallendi artifex) Epistola deceptus, in Africanos Patres, nec non Erotem, & Lazarum paulò fuit commotior. Nec tamen Pelagium, & Cęlestium communioni restituit: sed bimestrem huic diem præfixit, ad quam accusatores adessent. Interim præsulibus Africanis satagentibus; & Romæ a Zosimo Hæreticorum calliditate detecta, cum se clam Cœlestius ex Urbe subduxisset; cum Pelagio pariter damnatus est, Secutum est Honorii Imperatoris edictum, utrumque proscribens. De damnationis sententia per Zosimum in eos vibrata sic S. Prosper lib. contra collatorem *Africanorum Conciliorum decretis Beatæ recordationis Papa Zosimus sententiæ suæ robur adnexuit, & ad impiorum detruncationem, gladio Petri dexteras omnium armavit Antistitum.* Plenarium deinde totius Africæ Concilium Carthagine coactum est, in quo Zosimi Epistolæ ad Afros, & ad totius orbis Episcopos prælectæ sunt, & summa Patrum gratulatione exceptæ; qui & datis ad Pontificem literis gratias ipsi amplissimas egerunt. Atque ita totum per orbem Pelagiana Hæresis confixa est.

Julianus Pelagianus.

Hujus jam profligatæ patrocinium suscepit Julianus Episcopus Capuanus. Ob id sede sua pulsus, libris pluribus cum Augustino decertavit. Acer fuit ingenio, sęcularibus & Sacris literis eruditus, eloquentia etiam conspicuus; sed homo procax, & temerarius. Ju-

venis

venis fuit, dum Pelagianorum dogmatum propugnationem aggressus est, ut colligitur ex S. Augustino l. 2. adversùs Julianum c. 8. ubi eum confidentissimum juvenem appellat. Verè confidentissimum, qui se cum Davide, S. Augustinum cum Golia conferebat: & cum illo descendere volebat in palæstram, ut sua disputatione controversia, quę Catholicam inter Ecclesiam, & sectam Pelagianam movebatur, dirimeretur.

Procedamus modò ad Errores Pelagianorum de gratia.

Cæterùm illi cum parente suo hos deducebant ab alio, quo negabant, *peccatum originale à nobis contrahi, & ab Adamo in ejus posteros derivari:* ex hoc enim inferebant, nullatenùs læsum esse liberum hominis arbitrium, sed sanum, & integrum; ex quo rursus deducebant, hominem non indigere aliquo gratiæ adjutorio vires ipsi tribuente ad divina servanda mandata, perficiendamque justitiam; sed posita illorum cognitione, ea omnia efficere posse suis sanis, & integris viribus ipsum hominis arbitrium,

At cum Pelagius Errores suos pluribus verborum involucris, captiosisque velaminibus obtegeret; varii istius Hæresis status, seu gradus distinguendi sunt. Primus fuit, Ethnicismus à Philosophis acceptus; in quo, nulla habita mentione gratiæ, docebat *solam posse naturam peccata fugere, legem servare, quæcumque virtutum opera exercere, æternamque consequi felicitatem*. Unde dicebat Pelagius in Epistola ad Demetriadem. *Spirituales divitias nullus tibi præter te conferre poterit. In his ergo jure laudanda es, in his meritò cæteris præferenda es, quæ nisi ex te, & in te esse non possunt*. Hinc & in laudem naturæ librum conscripsit, quem ad S. Augustinum miserunt Religiosi Adolescentes Timasius, & Jacobus à Pelagiana Hæresi recenter conversi. Illud verò opus S. Doctor refutavit libro, cui titulum præfixit *de Natura, & Gratia*.

Secundus status fuit, in quo gratiam verbotenùs admisit. Cum enim Christianorum sibi odium peperisset quòd negasset gratiam; quam omnes novi Testamenti paginæ, & ferè voces, ac syllabæ inculcant, urgent, impri-

imprimunt, *liberum arbitrium gratis à Deo datum*, Gratiam appellare cœpit, ut hoc inanissimo fuco, & ut ait Augustinus, acumine vitreo, quod quasi lucet vanitate, sed frangitur veritate, Catholicorum declinaret invidiam. Tale autem erat Pelagii ratiocinium. *Quia hominem Deus creavit, & ei liberum donavit arbitrium, quidquid homo potest de libero arbitrio, cujus gratiæ debetur, nisi ejus, qui eum condidit cum eo libero arbitrio? unde*, inquiebat, *non disputo contra gratiam Dei; idcircò*, ajebat, *non contra gratiam Dei disputo, quòd liberum arbitrium defendo*.

Non diu in isto statu, & in hac sola gratia perstitit Pelagius. Cum enim statim Catholici conciperent sibi imponi, & nomine gratiæ eandem iterum naturam obtrudi, hanc gratiæ confessionem velut prorsus fraudulentam exploserunt. Quare Pelagius etiamnum pulsatus fidelium objurgationibus, easque à se amoliri studens, ad aliam speciem gratiæ confugit, ad Legem scilicet, & doctrinam divinitùs traditam, *cujus auxilio* confessus est *hominem indigere, ut declinet à malo, & faciat bonum*. Hinc, ut meliùs suum hoc commentum stabiliret, legem extollebat, ut testatur Augustinus lib. 4. ad Bonifacium c. 5. ubi hæc verba Pelagii ad Demetriadem refert. *Lege veluti lima natura expolitur, & fulgori pristino redditur*. Sed quia hæc ruebant per illud ad Gal. 2. *si per legem justitia, ergo gratis Christus mortuus est;* ideò Legi Exemplum Christi addebat, qui Sanctissima nobis vita præluxit, atque illud ad vitam rectè instituendam necessarium esse prædicabat. Audiatur S. Doctor lib. de gratia Christi cap. 2. & 3. *solent dicere nobis* (Pelagiani) *in eo Christum ad non peccandum præbuisse adjutorium, quia ipse justè vivendo, justèque docendo nobis præbuit exemplum*.

Tandem Pelagiani admiserunt, *gratiam requiri ad* faciliùs *operandum, quamvis non simpliciter*. Sic Aurelius de gratia Christi cap. 26. *Iste* (Pelagius) *dicit propterea dari gratiam, ut, quod à Deo præcipitur, faciliùs impleatur. Sed quid de illa sentiat, satis ostendit, scilicet quòd etiam sine illa, etsi minùs facilè, fieri tamen, quod divinitùs præcipitur, potest*.

Idem

Idem constat ex cap. 27. ubi hæc verba èxscribit ex Epistola Pelagii ad Demetriadem, *Divinam mereamur gratiam*, & facilius *Nequam spiritui Sancti Spiritus auxilio resistamus*.

Ex verbis hisce satis innuitur; quòd docuerit etiam Pelagius *gratiam concedi secundùm merita nostra:* sed luculentiùs hoc declarat Augustinus lib. de Hæresibus cap. 88. ubi de Pelagianis ait. *Gratiam Dei, qua liberamur ab impietate, dicunt*, secundum merita nostra dari.

Semipelagiani.

Pelagiana Hæresis jam extinguenda infausti instar Cometæ, qui dum ad occasum vergit, quasdam etiamnum flammas habet superstites; scintillas post se reliquit, quæ brevi in immensum erupere incendium. Hæ scintillæ fuerunt Semi-Pelagiani. Illorum Error occasione librorum Augustini *de gratia* exortus est. Etenim cum in illis adverterent, necessitatem gratiæ Christi ad singulos actus meritorios mirificè prędicari; docuerunt, saltem *initium fidei, & bonæ voluntatis esse à nobis*. Dicti sunt quoque *Massilienses*, quòd circa Massiliam, vicinasque Civitates plerique istius sectæ patroni morarentur. Hos ad Augustinum tanquam ad strenuissimum divinæ gratiæ propugnatorem deferendos censuerunt SS. *Prosper*, & *Hilarius* insignes S. Doctoris Discipuli.

Palmare ipsorum dogma jam prælibatum est; *initium* scilicet *fidei, & bonæ voluntatis esse à nobis*. Sic verò discurrebant. Corrupta per peccatum originale natura, non remanent quidem in nobis vires ad benè operandum (quæ sunt operationes hominis sani) remanent tamen profectò ad desiderandam salutem, & petendum remedium. Cur id non operetur spiritualiter infirmus, quod operari valet is, qui corporaliter laborat? nonne hic, licet ei desint vires ad ambulandum, aliaque exercenda opera hominis sani, potest tamē corporis desiderare salutem, ac petere medicinam? cur non igitur & ille potest velle credere? cur non potest ex se petere, desiderare, quærere, anhelare salutem animæ? porro illis fidei, bonæque voluntatis initiis promoveri homines ad Christi gratiam asserebant. *Conveniunt*, inquit Hila-

Hilarius in Epiſtola ad Auguſtinum; *omnem hominem in Adam periiſſe, nec indè quempiam proprio poſſe arbitrio liberari: ſed id conveniens aſſerunt veritati, ut, cum proſtratis, & nunquam ſuis viribus ſurrecturis annuntiatur obtinendæ ſalutis occaſio; eo merito quo voluerint, & crediderint, ſe poſſe ſanari, ipſius & fidei augmentum, & ſanitatis conſequantur effectum.*

Errabant etiam Semi-Pelagiani circa perſeverantiam in gratia. Dicebant quippe *libero arbitrio adſcribendum eſſe, quòd unus præ alio finaliter perſeveret.* Unde negabant magnum illud donum preſeverantiæ; *per quod ſanctis, & prædeſtinatis perſeverantia ipſa donatur.* Hilarius in eadem Epiſtola.

Sunt & alii Maſſilienſim Errores. Sed illos alteri reſervamus occaſioni.

Poſt magni Auguſtini obitum, qui duobus libris *de prædeſtinatione, & perſeverantiæ dono* Semi-Pelagianos oppugnarat, Cæleſtinus 1. Pontifex Maximus, urgentibus Proſpero, & Hilario, illorum coercuit audaciam; & S. Auguſtini doctrinam adversùs illorum calumnias vindicavit, data ad Antiſtites Gallicanos Epiſtola.

Gelaſius deinde in Synodo Romana *Caſſiani, Fauſtique* Principum Semi-Pelagianorum libros damnavit: Sanctorum verò Auguſtini, & Proſperi opera commendavit. Sed cum nihilominus Error ſerperet, & ad ſæculum fermè continuaretur; tandem anno 529. in Concilio Arauſicano ſecundo; Romani Pontificis authoritate à S. Cæſario Arelàtenſi implorata, Semi-Pelagianiſmus ſub Felice 4. damnatus, convulſus, contritus eſt.

Neſtorius Germaniciȩ (quæ eſt Oppidum Syriȩ) natus, vitam religioſam propè Antiochiam profeſſus eſt. Mortuo deinde Siſinnio Conſtantinopolitano Epiſcopo, cum Clerus diviſus eſſet in partes, & alii Proclum, alii Philippum Presbyterum ad illius regimen Eccleſiæ promovere ſtudiis omnibus niterentur, Theodoſius junior Imperator Neſtorium, illius eloquentiæ, doctrinæque fama permotus cæteris præferendum duxit. Præclaris ejus dotibus mirum addebat ſplendorem *Neſtorius*

ſpe-

species quædam sanctitatis . Huic fidem conciliabat pallor vultus, maciesque corporis, cogitabunda frontis gravitas, & modesta tristitia, pulla vestis, amorque solitudinis. Post inaugurationem suam, cum orationem haberet ad Cæsarem, in eas statim voces erupit; *tribue mihi, Imperator, terram Hæreticis purgatam, & ego tibi Cælum tribuam. Tu mihi in profligandis Hæreticis subveni, & ego tibi in profligandis Persis subveniam*. Arianos sanè, Macedonianos, aliosque multùm exagitavit, sed teterrimam ipsemet, ex Ove (cujus naturam mentitus fuerat) transformatus in Lupum, protinus invexit hæresim.

1. Asseruit, *duplicem esse in Christo Personam, divinam, & humanam:* qua de re in refutatione Erroris.

2. Effutiit, *Beatissimam semper Virginem Mariam non esse nuncupandam Matrem Dei, sed Matrem Christi, non Deiparam, sed Christiparam, non Theotocon, sed Christotocon*.

Ad hoc restinguendum incendium, vires omnes, operam, nervosque intendit S. Cyrillus Alexandrinus Antistes, cui mandavit Cœlestinus I. Romanus Pontifex, ut vicaria potestate in causam Nestorii inquireret, eumque si fieri posset, ad palinodiam adigeret: quem in finem Cyrillus certum Hæresiarchæ tempus præfixit. At illo in contumacia persistente, ne longiùs malum exitiale dilataretur, Synodus œcumenica ducentorum Episcoporum Ephesi coacta est. Ab illis diù expectato Joannis Antiocheni Præsulis, cæterorumque, qui ei suberant, Episcoporum adventu, cum isti ex composito moras traherent (quò non cogit vel Ecclesiasticos effræne factionis studium!) & Synodus inchoata, & ter citatus nec comparens Nestorius, probationibus accuratè discussis, damnatus est, ac Episcopatu dejectus. His ritè peractis, derepentè Joannes cum suis Ephesum ingreditur, nec tamen se Sacro adjunxit Concilio, sed queritantes factam sibi omnes isti Orientales injuriam, execrabili exemplo, alio simul loco convenere, ut ducentorum Patrum in re tanti momenti Synodum rescinderent,

atque

atque ita Hæresis latiùs propagaretur. Istis Episcopis Candidianus, & Irenæus præpotentes aulici, at Nestoriana lue infecti sese annectunt, adversùs Synodum omni dolo, perversitate, machinis conspirant; acta illius revocant, irritant, convellunt. Verùm cum nec ita satis furori litatum esset, Præsidem Concilii Cyrillum Legatum Apostolicum, & secundæ sedis Patriarcham, virum sanctitatis fama celeberrimum, à satellitibus apprehensum, in carcerem conjiciunt, prohibent, ne quisquam cum ducentis aut verbis, aut literis communicet; Epistolas omnes ad illos undequaque scriptas, vel ab iis profectas intercipiunt. Cœtus interim illegitimus literas calumniis, & mendaciis refertas Constantinopolim, alioque quaquaversum, præsertim ad Imperatorem, ejusque aulicos fundit, quibus eorum animi magis indies exasperentur. At tandem nefanda erupit Machinatio. Sacra enim ducentorum Synodus hominem fidelem reperit, qui militibus observatoribus insciis (hi locum Concilii arctissimè cinxerant) Synodi legitimæ Epistolas mendici habitu recepit, easque arundini insertas Constantinopolim detulit. Sic perspecta rei veritate, annitente Pulcheria Imperatoris sorore, prudentissima, & religiosissima virgine, Theodosius gesta Antiocheni cum suis Orientalibus, reprobavit, omnem, quam poterat, sacro præstitit Concilio Authoritatem: Nestorium suo proscripsit edicto, ac in Monasterium, undè exierat, retrusit. Quia verò multos ibi hæresis suæ contagio pervertebat, Oasim situm in Libyæ desertis Oppidulum jussu Cæsaris relegatus est. Eo in loco corrosa à vermibus lingua, miserrimè in malo pervicax interiit, ante mortem exspirans sceleratissima corporis parte.

Post adeptam illam insignem de Ecclesiæ perduellibus victoriam, ubique locorum Trophæa à Catholicis erecta sunt, & Sanctissima Maria, Mater Dei omnium certatim ore prædicata est: tuncque additamentum illud accepisse creditur salutatio Angelica: *Sancta* Maria Mater Dei *ora pro nobis*, &c.

Eutyches. Eutyches Archimandrita, seu Abbas Constantinopolitani cujusdam Monasterii, dum *unam* in Christo

Per-

Personam summo animi ardore adversùs Hæresim Nestorii propugnat, in extremum abreptus est Errorem, *unam* quoque solummodò *naturam* in Christo esse asserens scilicet divinam. Intrà illam tanquam immensam voraginem absorptam esse in unione sustinebat humanitatem, undè consequebatur, vel divinam naturam humanis fuisse perpessionibus, mortique obnoxiam, vel quæ pro nostra redemptione passus dicitur Christus, mera esse commenta, illusiones, & ludibria. Cum Hæresim familiares inter Religiosos, aliosque sibi necessitudine junctos furtim docere cœpisset, Eusebius Dorylæi in Phrygia Episcopus, cui cum Eutychete amicitia intercedebat, privatis ipsum monitionibus corrigere tentavit. At frustra: rem itaque detulit ad Flavianum Constantinopolitanum Antistitem; qui causa penitiùs explorata, Eutycheti diem dicit, ut se coram Synodo sistat. Iste de morbo excusationem prætexit; sed demum post tertium citationis edictum, numerosa stipatus manu militum, quos Chrysaphius præcipuus imperii administer Flaviano pridem infensissimus, ei præbuerat, Synodum adit arrogantia tumens; & contumacis animi argumenta toto corpore præferens. A Patribus interrogatus, & jussus causam dicere, apertè respondit. *Confiteor ex duabus naturis fuisse Dominum ante unitionem, post unitionem verò* unam *naturam confiteor*. Hinc solemnem a Concilio retulit damnationis sententiam.

Ille immanibus adversùs Synodum intemperiis furit: eam libellis per compita affixis proscindit, novasque pro se factiones ubique conflat. Quin etiam apud Leonem Pontificem Maximum conqueritur, se Ephesinæ fidei assertorem injustè damnatum ab Episcoporum cum Nestorio sentientium factione Christum Personarum diversitate dividentium, nec se ullatenùs auditum, dùm ad Apostolicum tribunal appellat. De his scripsit ad Flavianum Leo, à quo totius rei veritatem addidicit.

Dioscorus. Inter hæc Dioscorus Magni olim Cyrili Diaconus, ejusdemque in Alexandrino Patriarchatu indignissimus successor; projectissimæ nequitiæ vir, plurimis homi-

homicidiis, adulteriis, rapinis, & sacrilegiis inquinatus, ac simul Chrysaphius Theodosii, & Eudoxię Augustæ animos injustis adversus Flavianum querelis pręoccupant, remque persuadent ad Synodum deferendam esse œcumenicam, in qua Flavianus non judicis, sed dumtaxat rei personam sustineat. Horum, & Eudoxię molitionibus Theodosius, Religiosissimus alioquin Princeps, sed qui nimium Assentatoribus tribuebat, generale Concilium Ephesi celebrandum indicit. Hęc est Synodus illa, quam Græci *Latrocinalem*, seu *Prædatoriam* nuncupant: in qua omnia per dolos, & vim militarem gesta sunt Dioscoro Præside. Hic protinus Eutyches communioni, dignitatique restitutus, Flavianus verò, & declaratur Nestorianus, & sede sua depulsus est. Dum autem ad Pontificis provocat tribunal, eum Dioscorus carnificem indutus tam atrociter verberibus excipit, ut mox toto corpore contusus, fractus, & saucius post triduum vita excesserit. Nunquam certè ob eximiam, heroicam, immotam, omnibusque artibus imperviam in fide tuenda constantiam, Magni obliterabitur *Flaviani* memoria. Sine mora loco ejus subrogatur Anatolius tum Dioscori apud Theodosium Apocrisiarius, tum ejusdem in crimine socius. Leo Papa his acceptis, pseudo-Synodum damnat, sed in illum Dioscorus Alexandriam reversus novo, inaudito, & temerario ausu, Catholicis omnibus exhorrescentibus, anathematis fulmen revibrat.

Tandem sub Marciano, Pulcheriaque Augustis, celebratum est, id convocante Leone Pontifice, Concilium Generale Chalcedonense sexcentorum triginta Patrum, in quo *Latrocinans* Conciliabulum unà cum Eutychete, & Dioscoro fulguritum est: asserta duplex in Christo natura, etiam post unionem, divina, & humana; unita in persona Verbi; Flaviani memoria honorificentissimè restituta, & Dioscorus tantorum author malorum Gangram (quæ est Urbs inculta Paphlagoniæ) amandatus; ac militari manu perductus. Illic impœnitens diem clausit extremum.

Porrò Eutychetis asseclæ fuerunt etiam dicti *Mono-*

physitæ, id est, *unius* naturæ assertores.

Ægyptii. Ægyptii, seu Alexandrini, plerique impium Eutychetis Errorem unà cum Dioscoro sectati sunt. Sed alium præterea procuderunt asserentes *Ordinationem divinam aliquibus sacrificiis, & Orationibus impediri posse*.

Petrus Fullo. Petrus Cnaphæus, communiter Petrus Fullo monasticam primò vitam professus est Constantinopoli in Cœnobio Acæmitensium, in quo Fullonis artem exercuit, unde & Fullonis cognomen sortitus est. Ex eo Monasterio ob Eutychianos ejectus Errores, Chalcedonem se contulit; ibique Presbyter fuit Ecclesiæ Sanctæ Bassæ. Hinc propter eandem extorris hæresim rediit Constantinopolim, ubi se Zenonis Patritii, cui Leo Augustus Ariadnem filiam suam desponderat, amicitiæ insinuavit. Ejus gratia, & authoritate fultus *Martyrium* Antistitem Antiochenum, virum Catholicum, & egregium Synodi Chalcedonensis propugnatorem Antiochiæ, quo Zenonem illi Urbi à Leone præfectum secutus fuerat, diris modis aggressus est, eum ut Nestorii asseclam traducens, & ingentes ea in civitate procellas excitans.

Martyrius seditionum, & tumultuum magis in dies increbrescentium pertæsus, Zenonemque Petro Fulloni semper faventem expertus, in publico Ecclesiæ conventu se Episcopatu abdicavit, altiori voce hæc proferens: *Clero immorigero, & populo rebelli, & Ecclesiæ contaminatæ renuntio, servata interim mihi Sacerdotii dignitate*. Post ejus discessum, Petrus Fullo sedem Antiochenam invasit. Illìc sacro Trisagio *Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis*, omnibus stupentibus, & infrendentibus Catholicis, addidit hæc verba, *qui passus es pro nobis*. De his in refutatione Erroris.

Non diu post ab Imperatore Oasim in exilium truditur. Extincto Leoni subrogatur Zeno: sed vix thronum occupans eo per Basiliscum exuitur; ab hoc Petrus sedi restituitur. Sed recuperato imperio, rursum indè pellitur ab ipso Zenone mutato in Catholicum, qui ei substituit Stephanum spectatissimæ virtutis

Præ-

Præſulem. Hunc, cum per anni circiter ſpatium Antiochenæ præfuiſſet Eccleſię, Antiochenſium Eutychianorum pueri à Petri commilitonibus exciti, calamis telorum inſtar pręacutis interficiunt. Ob cędem horribilem graviter commotus Zeno mittit Antiochiam, qui tam nefarium ſcelus vindicent, & in ſacrilegos animadvertant. Interim criminum artifex Fullo elabitur. Damnatur Romę, & Conſtantinopoli. Ne quid verò ad impietatis cumulum deeſſet, *Zenaiam* genere Perſam, hominem perditiſſimum, ſervilibus natum parentibus, ſed & ex Manichęis oriundum, cum nedum Baptiſma ſuſcepiſſet, Hierapolitanum creat Epiſcopum. Tandem anno 486. moritur, divinoque ſiſtitur Tribunali Petrus Fullo mortalium facinoroſiſſimus.

Acephali.

Acephali profeſſione fuerunt Eutychiani: ſed cum Petrus Moggus ejuſdem fuliginis Alexandrię (cujus Eccleſię ſedem invaſerat) Chalcedonenſem Synodum, Catholicos perindè ac Hęreticos demereri ſtudens, nunc reiicit, nunc adſciſcit; ab illo defecerunt: qui proindè, quòd nec Catholicarum eſſent partium, nec cum ſuo convenirent Epiſcopo, ideò *Acephali*, id eſt, *ſine capite* dicti ſunt.

Illorum dux Severus.

Huic ſectę vires addidit *Severus* patria Sozopolitanus in Piſidia, fax, lues, peſtis Orientalis Eccleſiæ, monſtrumque ex omnium vitiorum deformitate compactum. In ſedem Antiochenam intruſus fuerat, pulſo in exilium ob Fidei propugnationem Flaviano, à celebri Conſtantinopolitano non degenere. Ab hoc Severo Acephali appellati ſunt etiam *Severiani*.

Jacobitæ

Ex iſta colluvie emerſerunt *Iacobitæ*, à *Jacobo Syro* obſcuri generis homine nomen mutuati: quod nomen Eutychianis hodie dùm in Ægypto, & per totum Orientem commune eſt. Degunt & illic Neſtorianorum reliquię. Sed utraque ſecta denſiſſimis ignorantiæ tenebris immerſa eſt, deſes, iners, barbara, inculta, intractabilis, longiſſimę affixa ſervituti, & , ſi vel poſſet, ab ea avelli neſcia, Turcis ludibrio, Catholicis deſpectui, omnibus inviſa, & penè in animantium conditionem redacta.

Xenaias Erronum hujus sæculi agmen claudit præcitatus *Xenaias*, nuncupatus etiam *Philoxenus*. Dignus fuit Magistro *Fullone* Discipulus. Novum commentus est Errorem asserens, *non esse venerandas Christi, & Sanctorum imagines*: ut jam habeant Iconoclastæ, cui laudatissimo, ac probatissimo Authori statuas ipsi erigant, ejusdemque solius venerentur simulachra. *Sectarii*

Refelluntur Errores Seculi quinti.

Errores Vigilantis.

1. *Sancti pro nobis non orant, adeòque frustra à nobis invocantur.*

D. Thomas 2. 2. qu. 83. art. 11. *Dicitur 2. Machab. ult. Hic est, qui multùm orat pro populo, & universa Sancta Civitate, Hieremias Propheta.*

Deindè, Apocalypsis 8. habetur: *ascendit fumus incensorum de orationibus Sanctorum de manu Angeli coram Deo.*

Sectarii Nunc ad rationem Erroris debellatricem procedamus. *Sicut Hiero: dicit, Vigilantii Error fuit, quod dum vivimus, mutuò pro nobis orare possimus; postquam autem mortui fuerimus, nullius pro alio sit exaudienda oratio. Sed hoc est omninò falsum; quia cum oratio pro aliis facta, ex charitate proveniat, quantò Sancti, qui sunt in patria, sunt perfectioris charitatis, tantò magis orant pro viatoribus, qui orationibus juvari possunt, & quantò sunt Deo conjunctiores, tantò eorum orationes sunt magis efficaces. Habet enim hoc divinus ordo, ut ex superiorum excellentia in inferiora refundatur, sicut ex claritate solis in aerem. Unde & de Christo dicitur Hebr. 7. Accedens per semetipsum ad Deum ad interpellandum pro nobis. Et propter hoc Hieron. contra Vigilantium dicit. Si Apostolus, & Martyres adhuc in corpore constituti, quando pro se adhuc debent esse solliciti, pro aliis orant; quantò magis post Coronas, Victorias, & Triumphos?* Adeòque non frustrà à nobis invocantur.

2. *Non sunt colendæ Sanctorum Reliquiæ.*

Sectarii D. Thomas 3. p. qu. 25. art. 6. *Augustinus dicit in libro de Civitate Dei* (lib. 1. cap. 13. *si paterna vestis,*

stis, & annulus, ac si quid est hujusmodi, tantò carius est posteris, quantò erga parentes est major affectus, nullo modo ipsa spernenda sunt corpora, quæ utique multo familiarius, atque conjunctius, quàm qualibet indumenta gestamus. Hæc enim ad ipsam naturam hominis pertinent. Ex quo patet, quod qui habet affectum ad aliquem, etiam ea, quæ de ipso post mortem relinquuntur, veneratur: non solum corpus, aut partes corporis ejus, sed etiam aliqua exteriora, puta vestes, & similia. Manifestum est autem, quod Sanctos Dei in veneratione habere debemus tanquam membra Christi, Dei Filios, & amicos, & nostros intercessores. Et ideò eorum Reliquias qualescumque honore congruo in eorum memoriam venerari debemus, & præcipuè eorum corpora, quæ fuerunt templa, & organa Spiritus Sancti in eis habitantis, & operantis, & sunt Corpori Christi configuranda per gloriosam resurrectionem.

3. *Æquè perfecti sunt illi, qui possident divitias, ac illi, qui voluntariam paupertatem profitentur.*

D. Thomas. Opusc. 5. cui titulus de Articulis fidei: circa Articulum 4. *Vigilantius æquavit statum divitias possidentium statui paupertatis propter Christum assumpta. Contra quem dicit Dominus Matth. 19. Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis Thesaurum in Cælo, & veni, sequere me.*

Anima non de nihilo, sed de divina creata est substantia.

D. Thomas 1. p. q. 90. art. 1. *Augustinus in libro de Origine animæ cap. 3. & 4. Enumerat quædam, quæ dicit esse multum, apertèque perversa, & fidei Catholicæ adversa. Inter quæ primum est, quod quidam dixerunt, Deum animam non de nihilo, sed de seipso fecisse.* *Error Vincentii Victoris.*

Ideò autem hæc positio perversa, & erronea est, quia in sacris Literis multa animæ attribuuntur, quæ Deo convenire nequeunt, ut, quòd peccet, Ezech. 18. *anima, quæ peccaverit, ipsa morietur*: quòd sanetur, Psalm. 40. *Sana animam meam, quia peccavi tibi*, quod sit tristis, & conturbetur. Psalm. 41. *Quare*

tristis es anima mea, & quare conturbas me?

Object. His adde rationem *D. Thomæ. Anima humana est quandòque intelligens in potentia, & scientiam à rebus quodammodò acquirit, & habet diversas potentias. Quæ omnia aliena sunt à natura Dei, qui est actus purus, & nihil ab alio accipiens, & nullam in se diversitatem habens.. undè falsum est, animam esse de substantia Dei.*

Potuit autem (S. Doctor. 2. contra Gent. c. 85.) *ex ipsa similitudine animæ nostræ ad Deum hæc opinio nasci. Intelligere enim quod maximè æstimatur proprium Dei, nulli substantiæ in mundo inferiori convenire invenitur, nisi homini propter animam: undè videri potuit animam ad naturam divinam pertinere. Adhuc etiam coadiuvare videtur illud Gen. 1. faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram: & Deus inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ. Qui enim in faciem alterius inspirat, idem numero, quod in ipso erat, in alium emittit, & sic videtur scriptura innuere. quòd aliquid divinum à Deo in hominem ad ipsum vivificandum immissum sit.*

Resp. *Sed similitudo prædicta non ostendit animam hominis esse aliquid substantiæ divinæ, cum in intelligendo defectum multipliciter patiatur: quod de Deo dici non potest. Undè hæc similitudo magis est indicativa cujusdam imperfectæ imaginis Dei, quam alicujus substantialitatis, Deus* autem *inspirasse in faciem hominis spiraculum vitæ dicitur, quia Spiritum vitæ homini dedit*, non eum ex sua substantia decidendo. *Nam & qui corporaliter insufflat in faciem alicujus. undè videtur esse sumpta Metaphora, aerem in faciem ejus impellit, non autem aliquam suæ substantiæ partem in ipsum emittit.*

Error Abelianorum. *In Matrimonio copula carnalis illicita est.*

D. Thomas in suppl. q. 41. art. 3. *Dicitur 1. ad Timoth. 5. Volo juniores nubere; Filios procreare; sed procreatio filiorum non potest fieri sine carnali conjunctione*, ergo carnalis conjunctio, seu copula in Matrimonio *non est peccatum*, proinde illa non est illicita.

Error Theodori Mopsuesteni. *In veteri Testamento nihil propriè dicitur de Christo.*

D. Thomas. 1. 2. quæst. 98 art. 2. *Christus dicit.*

Lucæ

Lucæ 24. *Oportet impleri omnia, quæ scripta sunt in Lege, & in Psalmis, & in Prophetis de me.* Scriptum est utique de eo, quòd esset nasciturus ex semine Abrahę. (Gen. 22. 18.) quòd ex familia David. (Hieremię 23. 5.) quòd ex Virgine (Isaię 7. 14.) quod in Bethleem (Micheę 5. 2.) quòd pro humano genere moriturus. (Isaię 53. 4.) Scriptum est etiam in veteri Testamento, Christum fore Deum simul, & hominem. Hoc liquet ex nativitate, & morte pręnuntiata, quę quidem non possunt intelligi nisi secundùm humanitatem: illud verò colligitur primò ex Psalmo 2. 7. *Filius meus es tu; ego hodiè genui te.* Ex quo loco probat Apostolus Hebr. 15. Christum esse majorem Angelis, quia ab ęterno genitus est à Deo Patre per divinam generationem. Dicitur etiam Psalmo 109. 1. *Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis*, quem locum clare de divinitate explicat ipsemet Christus. Matth. 22. 44. Item dicitur Isaię 35. 4. Deus ipse *veniet*, *& salvabit nos*, ubi is apertè loquitur de Christo, ut ex contextu patet. His adde locum Baruch. 3. 36. *Hic est* Deus *noster*, *& non æstimabitur alius adversus eum*: ubi quoque est Sermo de Christo, quia sequitur; *post hæc in terris visus est*, *& cum hominibus conversatus est*. Sed nonnè etiam fatur de Christo Psalmus 39. *In capite libri scriptum est de me?* sanè *in capite libri Psalmorum: primus enim Psalmus est de Christo. Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in viis peccatorum non sedit &c...* ità *D. Thomas* in citatum Psalmum. Infinitus sim, si omnia antiquę Legis, quę de Christo meminerunt, loca recenseam.

1. *Non datur in parvulis peccatum originale.* *Errores Pelagii.*

D. Thomas 1. 2. q. 81. a. 1. *Apostolus dicit Rom. 5. per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.* Plura suppetunt Scripturę Sacrę testimonia; sed hoc sufficit utpote luculentissimum.

Augustino Julianus perpetuò hęc obiiciebat. *Non peccat iste, qui nascitur, non peccat ille, qui genuit: non peccat iste, qui condidit, per quas rimas, inter* *Object.*

tot præsidia innocentiæ, peccatum fingis ingressum?

Resp. His lepidè, & egregiè respondet Augustinus. *Quid quæris latentem rimam, cum habeas apertissimam januam? per unum hominem, ait Apostolus, per unius delictum, ait Apostolus, per inobedientiam unius hominis, ait Apostolus. Quid quæris amplius? quid quæris apertius? quid quæris inculcatius?*

Ratio autem Theologica potissimum sumitur ex Christi redemptione: Christus enim est redemptor omnium hominum, nec solum adultorum, sed etiam parvulorum, cum mortuus sit non solum pro adultis, sed etiam pro parvulis juxta illud Pauli 2. ad Corinth. 5. *Christus pro omnibus mortuus est*, redemptio autem supponit servitutem, seu mortem peccati, ut præfato loco dicitur, *ergo omnes mortui sunt*, itaque non tantùm adulti, sed etiam parvuli sunt infecti peccato, non actuali, ut constat, ergo originali. *Propter quod* (*D. Thomas* loco citato) *pueri mox nati deferuntur ad Baptismum ab infectione culpæ abluendi, contrarium autem est* Hæresis Pelagiana, *ut patet per Augustinum in plurimis suis libris.*

Sed qui peccatum originale est voluntarium, cum hoc requiratur ad rationem peccati? audiatur Angelicus ibidem. *Omnes homines, qui nascuntur ex Adam, possunt considerari, ut unus homo, in quantum conveniunt in natura, quam à primo parente accipiunt, secundùm quòd in civilibus omnes homines, qui sunt unius communitatis, reputantur quasi unum corpus, & tota communitas quasi unus homo. Unde homines ex Adam derivati sunt tanquam membra unius corporis: actus autem unius membri corporalis, puta manus, non est voluntarius voluntate ipsius manus, sed voluntate animæ, quæ primò movet membrum, sic igitur inordinatio, seu culpa, quæ est in isto homine ex Adam generato, non est voluntaria voluntate ipsius, sed* voluntate primi parentis, *qui movet motione generationis omnes, qui ex ejus origine derivantur*. Præsertim cum in Adamo tanquam in capite totius generis humani omnes omnium voluntates, (ut & pupillorum, ac minorum voluntates ex jussu Principis in voluntatem curatoris,

vel

vel tutoris transferuntur) fuerint comprehensæ.

Undè Augustinus lib. 2. de Nuptiis cap. 5. *Per unius illius voluntatem malam omnes peccaverunt, quando omnes illi unus fuerunt, de quo propterea singuli peccatum originale traxerunt.* Similiter in Psal. 84. *Adam ille omnes nos eramus, quia in Adam omnes moriuntur. Non eramus jam nos, sed eramus in Adam.*

2. *Liberum arbitrium potest sine gratia Dei facere opus bonum vita æterna meritorium.*

D. Thomas 1. 2. q. 109. art. 2. *Apostolus dicit Rom. 9. Non est volentis, scilicet velle, neque currentis, scilicet currere, sed miserentis Dei.* Et Joann. 15. dicitur. *Sine me nihil potestis facere*; in ordine scilicet ad vitam æternam. Item 6. *nemo venit ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum.* Deinde 1. ad Corinth. 12. *Nemo potest*, ait Doctor Gentium, *dicere Dominus Jesus, nisi in Spiritu Sancto.* Unde *Augustinus* loco citato allegatus à *D. Thoma dicit in libro de correptione, & gratia cap. 2. quòd sine gratia nullum prorsus sive cogitando, sive volendo, & amando, sive agendo faciunt homines bonum.* Ad Rom. etiam 6. habetur. *Gratia Dei vita æterna: quod ideò dicitur,* inquit Augustinus de gratia, & libero arbitrio (apud Angelicum art. 5.) *ut intelligeremus, Deum ad* vitam æternam pro sua miseratione nos perducere.

Et ratio est; *quia actus perducentes ad finem* (eodem articulo) *oportet esse fini proportionatos; nullus autem actus excedit proportionem principii activi. Et ideo videmus in rebus naturalibus, quod nulla res potest perficere effectum per suam operationem, qui excedat virtutem activam, sed solùm potest producere per operationem suam effectum suæ virtuti proportionatum. Vita autem æterna est finis excedens* (utpotè supernaturalis) *proportionem naturæ humanæ. Et ideò homo per sua naturalia non potest producere opera meritoria proportionata vitæ æternæ, sed ad hoc exigitur altior virtus, quæ est* virtus gratiæ.

3. *Ipsa natura, seu liberum arbitrium gratis à Deo datum est gratia, adeòque ad benè operandum non negatur gratia.*

Hæc

Hæc positio non differt nisi puro nomine ab Errore præcedenti. Sed breviter audiatur Augustinus. Serm. 11. de verbis Apostoli cap. 47. *Videte, quomodo generalem illam gratiam* (Pelagiani) *prædicent, qua creatus est homo, qua homines sumus: utique & cum impiis homines sumus: sed non cum impiis Christiani sumus. Hanc ergo gratiam, qua Christiani sumus, ipsi, volumus, prædicent*. Commune est sanè liberum omnibus arbitrium, *communis est omnibus natura, non gratia. cap. 4.*

4. *Præter naturam data sunt homini Lex, doctrina, præceptaque divina, per quæ declinet à malo, & faciat bonum, & etiam exemplum Christi.*

D. Thomas 1. 2. q. citata a. 8. *Dicit Augustinus in libro de perfectione justitiæ. Quisquis negat nos orare debere, ne intremus in tentationem, negat autem hoc, qui contendit ad non peccandum, gratiæ Dei adjutorium non esse homini necessarium, sed* Sola lege *accepta, humanam sufficere voluntatem, ab auribus omnium removendum, & ore omnium Anathematizandum esse non dubito.*

Certè Lex non justificat. *Si enim per legem justitia, ergo gratis Christus mortuus est.* ad Gal. 2.

Sed nec sufficit exemplum Christi, cnm illud, licet Christianum vehementer ad vitæ integritatem excitet, non tamen internam ei virtutem tribuat: requiritur gratia Christi, cujus gratiæ munus est internam illam virtutem, vim, robur, vigorem ad vitam conferre æternam.

5. *Gratia necessaria non est, ad simpliciter, sed tantùm ad faciliùs promerendum vitam æternam.*

D. Thomas 1. 2. q. præcedenti a. 6. ad 2. *Dicitur Joan. 15. sine me nihil potestis facere*. Non ait Dominus; sine me non tam facilè potestis facere, seu operari vestram salutem, sed ait clarè, disertè, perspicuè; sine me nihil potestis facere. Ita ut magnum illud opus vestræ salutis à mea gratia miserante simpliciter, absolutè, necessariò, omninò dependeat.

Roboratur hæc veritas ex celeberrimo loco 2. ad Corinth. 3. *Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis,*

bis, tanquam ex nobis, ſed omnis noſtra ſufficientia ex Deo eſt. Si non ſimus ſufficientes cogitare aliquid ex nobis, tanquam ex nobis, multò minùs ſumus ſufficientes velle aliquid ex nobis: etenim quæ non cognoſcimus, velle non poſſumus, & ſi velle non poſſumus, nec operari poſſumus. *Unde omnis noſtra ſufficientia ex Deo eſt.* Non dicit Apoſtolus, facilitas ex Deo eſt, ſufficientia ex nobis, ſed: omnis noſtra ſufficientia ex Deo eſt. Accedit ejuſdem Epiſtolæ caput nonum, ubi Paulus eadem confirmat hiſce verbis. *Potens eſt autem Deus omnem gratiam abundare facere in vobis, ut in omnibus ſemper omnem ſufficientiam habentes abundetis in omne opus bonum.*

Denique, cum idem Paulus tertiò rogaret Dominum, ut auferret ab eo ſtimulum carnis, reſponſum eſt illi a Domino. *Sufficit tibi gratia mea.* Non dixit ei Dominus, tu ipſe tibi ſufficis, ſed dixit clariſſimè: ſufficit tibi Gratia mea.

Unde Auguſtinus hìc citatus ad Errorem 2. Pelagii, ſine gratia, inquit, nullum prorſus ſive cogitando, ſive volendo, & amando, & agendo faciunt homines bonum.

Ratio fundamentalis eſt iterùm improportio naturæ humanæ ad fidem ſupernaturalem, qualis eſt vita æterna.

6. *Gratia datur ſecundùm merita.*

D. Thomas 1. 2. q. 114. a. 5. Omne meritum repugnat gratiȩ. *Quia, ut ad Rom. undecimo Apoſtolus dicit; ſi gratia, jam non ex operibus: alioquin gratia jam non eſſet gratia.*

Deinde, 1. 2. q. 110. a. 2. ad 3. *Gratia dicitur creari, ex eo, quod homines ſecundùm ipſam creantur, id eſt, in novo eſſe conſtituuntur ex nihilo, id eſt*, non ex meritis, *ſecundùm illud ad Epheſ. 2. Creati in Chriſto Jeſu in operibus bonis.*

Errores Semi-Pelagianorum.

1. *Initium fidei, & bonæ voluntatis eſt à nobis.*

D. Thomas 2. 2. q. 6. a. 1. *Dicitur ad Epheſ. 2. Gratia eſtis ſalvati per fidem, & hæc* non ex vobis; Dei enim donum eſt: non ex operibus, ut ne quis glorietur.

Dein-

Deinde ad Corinth. 4. Sic discurrit Apostolus. *Quis te discernit? quid habes, quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis?* si verò initium fidei esset à nobis, posset Fidelis dicere præ Infideli: ego per initium fidei discrevi me ab eo, adeòque posset de magno illo, & eximio dono fidei gloriari, quasi non esset donum, quod à Deo accepisset.

Ratio autem cur initium fidei non sit à nobis, assignatur ab Angelico loco citato. *Homo enim assentiendo his, quæ sunt fidei, elevatur supra naturam suam, proindèque oportet, quod* initium fidei insit ei ex supernaturali principio interius movente per gratiam; quod est Deus.

Nec etiam initium bonæ voluntatis est à nobis. Per tale enim initium, intelligitur dispositio, seu præparatio ad gratiam, nullus autem potest se pręparare ad gratiam sine gratia. Quod constat ex 1. 2. q. 109. a. 6. *Dicitur Joan. 6. Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum. Si autem homo seipsum præparare posset, non oporteret, quod ab alio traheretur: ergo homo non potest se ad gratiam præparare absque auxilio gratiæ. Unde dicitur Threnorum ultimo. Converte nos Domine ad te, & convertemur.* Et ad Philipp. 2. *Deus est, qui operatur in nobis, & velle, & perficere pro bona voluntate*, adeòque non solùm perfectio, seu consummatio bonę voluntatis, sed etiam illius initium est à Deo.

Nunc ad rationem Theologicam, quæ jam insinuari cœpta est. *Præparare se ad gratiam, est ad Deum converti. Sicut ille, qui habet oculum aversum à lumine solis, per hoc se præparat ad recipiendum lumen solis, quod oculos suos convertit versus solem, quòd autem homo convertatur ad Deum, hoc non potest esse, nisi Deo ipsum convertente: secundùm illud Hier. 31. Converte me, & convertar: quia tu Dominus Deus meus.* 1. 2. eodem loco.

Et ideò (ad 2.) *cum dicitur homo facere, quod in se est*, (quod erat ordinarium Semi-Pelagianorum argumentum) *dicitur, hoc esse in potestate hominis, secundùm quòd est motus*, seu conversus à Deo.

Ex

Ex dictis ruit exemplum de infirmo, cui licet desint vires ad ambulandum, aliaque exercenda opera hominis sani; potest tamen iste desiderare salutem corporis, & petere medicinam.

Etenim & Sanitas corporalis, & desiderium illius sanitatis totum naturale est; ejusdemque lineæ: sanitas verò spiritualis, & illius desiderium; totum supernaturale est, & altioris ordinis. Undè nec fidei, nec bonæ voluntatis initium est à nobis, sed *à Deo* nos *movente per gratiam*. *Deus est*, *qui operatur in nobis velle*, *& perficere*. Loco memorato ad Philip.

2. *Libero arbitrio adscribendum est, quod unùs præ alio finaliter perseveret.*

D. Thomas 1. 2. q. 109. a. 20. *Augustinus dicit in libro de perseverantia. Cur perseverantia poscitur à Deo, si non datur à Deo? nonnè ista irrisoria petitio est, cum id ab eo petitur, quod scitur non ipsum dare, sed ipso non dante, esse in hominis potestate? perseverantia autem petitur etiam ab illis, qui sunt per gratiam sanctificati, quod intelligitur, cum dicimus, sanctificetur nomen tuum*. Matth. 6. *Ergo homo etiam in gratia constitutus indiget, ut ei perseverantia à Deo detur*. Si indiget, ut ei perseverantia à Deo detur, non itaque libero arbitrio adscribendum est, quod unus prę alio finaliter perseveret.

Eadem habet Angelicus in corp. *Postquam aliquis est justificatus per gratiam, necesse habet à Deò petere prædictum perseverantiæ donum, ut scilicet custodiatur à malo usque ad finem vitæ*, multis enim datur gratia, quibus non datur perseverare in gratia. Et quæst. 114. a. 9. Perseverantia dependet solum ex motione divina. *Unde Deus* gratis *perseverantiæ donum largitur, cuicumque illud largitur*.

Huc etiam spectant verba illa Oseę 13. *Perditio tua ex te Israel, tantummodò in me auxilium tuum;* præsertim in termino vitę.

Errores Nestorii.

1. *Duplex est in Christo persona, alia Dei, alia hominis.*

D. Thomas 4. contra Gentes c. 34. *Theodorus Mopsuestenus, & Nestorius ejus sectator dixerunt, quòd in hoc homine Deus habitavit sicut in Templo suo, scilicet*

illi unitum, nisi secundum inhabitationem per gratiam, ex qua consequitur unio voluntatum; inhabitatio autem Verbi Dei in homine non est Verbum Dei Incarnatum, habitavit enim Verbum Dei, & ipse Deus in omnibus Sanctis à constitutione mundi secundum illud Apostoli. 2. ad Corinth. 6. Vos estis templum Dei vivi, sicut dicit Deus, quoniam inhabitabo in illis; quæ tamen inhabitatio, Incarnatio dici non potest; alioquin frequenter ab initio mundi Deus Incarnatus fuisset. Nec sufficit, si Deus pleniori gratia habitavit in illo homine, quia magis, & minus speciem non diversificant unionis. Cum igitur Christiana religio in fine Incarnationis fundetur, evidenter apparet, quod prædicta positio fundamentum Christianæ religionis tollit.

Porrò in Nestorianismum, quem declinare nitebantur, illos relabi necesse erat, *qui posuerunt* (*D. Thomas* cap. 27.) *quod persona assumpta se haberet ad personam Filii Dei, sicut vestis ad hominem.. nihil enim refert dicere, quod Verbum est in homine, sicut in templo, & quod natura humana Verbo uniatur, sicut vestimentum vestito.* Undè *manifestum est*, (3. p. q. 2. a. 6.) & hunc, & *modos omnes* recensitos *accidentalem unionem importare.. fides autem Catholica non dicit unionem factam Dei, & hominis secundum accidens*, seu *accidentalem, sed substantialem, & personalem.*

Audiit hęc Nestorius, & ne ulterius ab Orthodoxis premeretur, admisit homo versipellis unionem naturarum in Christo substantialem, & personalem, unam in Christo Hypostasim, seu personam.

Sed sanè hisce licet ornatus larvis, Catholicus non erat, quantumvis esse videretur: latitabat anguis in herba: quęcumque proponebat, fraudulenta condiebat acceptione *personæ*, illam scilicet subintelligens pro explicata persona honoraria, seu dignitatis, vel pro persona civili, qualiter vir, & uxor, tutor, & pupillus, principalis, & commissarius una persona sunt: vel tandem pro persona, ut eam sumunt grammatici, qualiter tragędi varias personas induere dicuntur in theatro. Semper autem negabat unam reverà simpliciter in Christo personam.

Illam autem in Christo admittendam esse, fides docet. *Manifestum est enim* (S. D. capite præcitato 34.) *quòd ascendere in Cœlum Christo homini convenit, qui videntibus Apostolis, elevatus est, ut dicitur Act. 1. Descendere autem de Cœlo Verbo Dei convenit. Sed Apostolus dicit ad Ephesios 4. Qui descendit, ipse est, & qui ascendit, ipsa igitur eadem est persona illius hominis, quæ est persona Verbi Dei.* Videatur, volvatur, lustretur Angelicus per caput integrum, ubi rem hanc mirificè tractat.

Nestorium fefellit potissimùm hoc *pseudo-principium: natura totalis non distinguitur à supposito, vel persona:* atqui, dicebat Nestorius, sunt in Christo duæ naturæ: ergo duæ personæ: sed & illud idem ei directè oppositam peperit hæresim, Eutychianam scilicet: unde subsumebat Eutyches: atqui est una tantùm in Christo persona, ergo non sunt duæ naturæ. Sed de hoc Errore statim infrà.

Cæterùm injurius forem incomparabili Vincentio Lirinensi, si eum præterirem in aureo suo opusculo contra hæreses cap. 19. de una Christi persona sic discurrentem.

Non est alter Christus Deus, alter homo, non alter increatus, alter creatus, non alter impassibilis, alter passibilis, non alter æqualis Patri, alter minor Patre, non alter ex Patre, alter ex Matre, sed unus, idemque Christus Deus & homo: idem non creatus, & creatus, idem incommutabilis, & impassibilis, idem commutatus, & passus, idem Patri & æqualis & minor, idem ex Patre ante sæcula genitus, idem in sæculo ex Matre generatus. Unus, idemque Filius Dei, & Filius hominis, & unius, ejusdemque una, eademque Persona.

2. *Beata Virgo Maria non est dicenda Mater Dei*, seu *Deipara, sed tantùm Christipara.*

D. Thomas 3. p. q. 35. art. 4. *In capitulis Cyrilli approbatis in Ephesina Synodo Can. 10. legitur. Si quis non confitetur Deum esse secundùm veritatem Emmanuel, & propter hoc esse* Dei Genitricem Sanctam Virginem (*genuit enim carnaliter carnem factum Dei Verbum*) *anathema sit.*

Sed & veritas potiſſimùm eruitur ex 9. ad Rom. *ubi dicitur, quòd Chriſtus ex Judæis eſt ſecundùm carnem, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula; non eſt autem ex Judæis, niſi mediante Beata Virgine. Unde ille, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula, eſt verè natus ex Beata Virgine, ſicut* ex ſua Matre. Hic ad 1.

Præterea: *concipi, & generari perſonæ attribuitur, & hypoſtaſi, ſecundùm naturam illam, in qua concipitur; & naſcitur; cum igitur in ipſo principio conceptionis fuerit humana natura aſſumpta à divina perſona, conſequens eſt quòd verè poſſit dici, Deum eſſe conceptum, & natum de virgine. Ex hoc autem dicitur aliqua mulier alicujus mater, quòd eum concepit: & genuit: unde conſequens eſt, quòd Beata Virgo verè dicatur* Mater Dei.

In Chriſto una tantùm eſt natura poſt unionem, ſcilicet divina, in quam caro in ipſo Incarnationis momento converſa eſt. *Error Eutychetis.*

D. Thomas 4. contra Gent. cap. 35. *Euthyches ut unitatem perſonæ contra Neſtorium ſervaret in Chriſto, dicit in Chriſto eſſe etiam unam naturam: ita quòd quamvis ante unionem eſſent duæ naturæ diſtinctæ, in unione tamen coierunt in unam naturam.* Sanè *videtur à fide alienum eſſe, quod Eutyches dixit, ante unionem in Chriſto fuiſſe duas naturas. Cum enim humana natura ex anima, & corpore conſtituatur, ſequitur, quòd vel anima, vel corpus, aut utrumque ante Incarnationem fuerit, quod patet eſſe falſum.* Unde hæc ſtupida planè fuit imaginatio.

Contrarium quoque *fidei eſt dicere, quòd poſt unionem* una *fuerit natura in Chriſto. Natura enim eſt, ſecundùm quam res aliqua dicitur eſſe naturalis: dicitur autem res naturalis ex hoc, quòd habet formam, ſicut & res artificialis. Non enim dicitur domus, antequam habeat formam artis. Forma igitur rei naturalis eſt ejus natura. Oportet ergo dicere, quòd in Chriſto ſint duæ formæ etiam poſt unionem. Dicit enim Apoſtolus ad Philipp. 2. de Chriſto Jeſu, quòd, cum in forma Dei eſſet, formam ſervi accepit; non autem poteſt dici, quòd ſit eadem forma Dei, & forma ſervi. Nihil enim accipit, quòd*

jam habet, *& sic*, *si eadem est forma Dei*, *& forma servi*, *cum jam formam Dei habuisset*, *non accepisset formam servi*. *Neque potest dici*, *quòd forma servi sit corrupta in unione* (ita ut caro sit conversa in divinitatem) *quia sic non accepisset formam servi*.. *& sic oportet dici secundùm verba Apostoli*, *quòd in Christo etiam post* unionem fuerunt *duæ formæ*, *ergo* duæ naturæ.

Hinc *dicitur in determinatione Concilii Chalcedonensis*. *Confitemur in novissimis diebus Filium Dei unigenitum in* duabus naturis *inconfusè*, *immutabiliter*, *indivisè*, *inseparabiliter agnoscendum* nunquam soblata differentia naturarum propter unionem. 3. par. qu. 2. art. 1.

His adde, ex assertione *de conversione* carnis in *divinitatem*, evidenter sequi, ipsam divinitatem Christi in Cruce fuisse passam. Quod repugnat illis verbis 1. Petri 4. *Christo igitur passo in carne*, *& vos eadem cogitatione armamini*. Carne passum dixit, non divinitate. Et Paulus Apostolus ait. 2. ad Corinth. 13. *An experimentum quæritis ejus*, *qui in me loquitur Christus*? *qui non infirmatur*, *sed potens est in vobis*? *nam & si Crucifixus est ex infirmitate*; *sed vivit ex virtute Dei*. Passus est ergo Christus, & mortuus, sed ex nostræ humanitatis infirmitate: vivit autem impassibilis, & immortalis, at ex suæ divinitatis virtute.

Undè Magnus Leo in gravissima Epistola ad Flavianum ordine decima. Salva igitur Proprietate utriusque naturæ, *& in unam coeunte personam*, *suscepta est à majestate humilitas*, *à virtute infirmitas*, *ab æternitate mortalitas*, *& ad resolvendum conditionis nostræ debitum*, *natura inviolabilis naturæ est unita passibili*, *ut quod nostris remediis congruebat*, *unus atque idem mediator Dei*, *& hominum homo Jesus Christus* & mori posset ex uno, & non mori posset ex altero.

Error Ægyptiorum.

Ordinatio divina aliquibus sacrificiis, *& orationibus impediri potest*.

D. Thomas 1. p. q. 23. art. 8. *Dicitur fuisse opinio Ægyptiorum*, *ordinationem divinam aliquibus sacrificiis*, *& ora-*

& orationibus impediri posse. Sed contra hoc est authoritas Sacræ Scripturæ. Dicitur enim 1. *Reg.* 15. *Porro Triumphator Israel non parcet, neque pœnitudine flectetur. Et Rom.* 11. *Dicitur, quod sine pœnitentia sunt dona Dei, & vocatio.*

Sacro trisagio Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis, addendum est, qui passus es pro nobis. **Error Petri Fullonis**

D. Thomas 3. p. q. 46. a. 12. In corp. Divina natura est Impassibilis. Et ad 1. *Dominus*, seu Deus *gloriæ dicitur Crucifixus, non secundùm*, Quod est Dominus gloriæ: *sed secundùm quod erat homo passibilis.* Impium est igitur illud additamentum ad Trisagium; *qui passus es pro nobis*; utpote innuens Deum esse passum, vel totam Trinitatem Crucifixam. Unde Petrus Fullo *Theopaschitarum* invexit, vel potiùs instauravit blasphemiam. Solus Christus secunda Trinitatis persona pro nobis omnibus sustinuit Crucem *ratione naturæ passibilis assumptæ, non autem ratione naturæ divinæ impassibilis.* Loco allegato in corp. Vide statim refutatum Errorem Eutychetis, cujus, Error Fullonis appendix est.

Non sunt venerandæ Christi, & Sanctorum imagines. **Error Xenaja.**

Vide infra *Iconoclastas* sæculo 8.

APPENDIX AD SÆCULUM V.

SEcundinus Manichæus S. Augustinum literis hortatus est ad Manichæismum, à quo tam solemniter discesserat, denuo amplectendum. **Secundinus.**

At Augustinus librum egregium adversùs illum conscripsit, in quo phreneticam istius sectæ delirationem mirè depingit.

Docuit, *Deum esse mutabilem.*

Convenit cum *Theophronio* pag. 89. & *Conrado VVorstio* de quo, sæculo 17.

Prędestinatiani problema sunto. Alii sunt qui contendunt, non extitisse hoc sęculo, nec unquam aliàs *Prædestinatianos*, sed eo nomine S. Augustini Discipulos ob *prædestinationem gratuitam*, à semi- **Prædestinatiani.**

Pelagianis Hæreticorum more & genio, qui Catholicis alicujus hæresis notam inurunt, ut eos speciosiùs impugnent, calumniosè fuisse traductos. Sic Eutychiani Catholicos distinctas in Christo naturas propugnantes, ut Nestorianos calumniabantur. Sic Pelagiani Augustinum gratiæ per se efficacis, seu victricis patronum tanquam Manichæum proscindebant.

Alii asserunt, tales reverà fuisse, & docuisse; *quòd Deus sicut quosdam prædestinavit ad vitam, ita alios prædestinarit ad mortem æternam*. Quæ sanè propositio hæretica est.

Convenit autem illa cum hac 1. Positione Gotheschalci. *Sicut Deus quosdam ad vitam æternam prædestinavit, sic etiam alios ad mortem æternam prædestinavit, cogitque homines interire*. pag. 171.

ERRONES SÆCULI SEXTI.

SEvero Acephalorum duci (de quo sæculo præcedenti sub finem) non diu licuit Antiochiæ vitiorum suorum exercere Tyrannidem. Extorris inde per Justinum Imperatorem, Alexandriam se recepit cum Juliano ejusdem furfuris Antistite Halicarnasseo. Alexandrinæ Ecclesiæ præerat Timotheus Asterius non minimus inter *Acephalos*. Dum insignes illi triumviri variis de rebus inter se conferrent; à Severo Religiosus quidem scicitatus est; utrum Christi Domini corpus corruptibile fuisset, an corruptionis expers? per hanc quæstionem, ut nobiliores volunt scriptores, in controversiam vocabatur, corpusne Christi, perinde ac nostrum, defectibus corporalibus, ut sunt fames, sitis, mors, *verè* fuisset subditum; an *specietenùs*? priorem sententiam amplexus est Severus, addens tamen Christum ex *necessitate* illos suscepisse defectus; hanc verò sustinuit Julianus Halicarnassensis. Uterque suam stabilire opinionem, & adversarium

Passibiles

Impassibiles.

rium scriptis cœpit lacessere. Hinc binæ exortæ sunt sectæ: quarum altera *corrupticolarum*, seu *passibiliam*, altera *incorrupticolarum*, seu *impassibilium*, appellata est. Utraque materiam populari subministravit seditioni, quæ ad cædos usque, domorumque incendia exarsit.

Dum hæc Alexandriæ ferveret de *passibilis*, & *impassibili* contentio, quæsivit ex Timotheo Præsule Alexandrino Themistius Diaconus etiam Acephalus, an Christus, quà homo aliqua ignorasset? allegabat autem Themistius hæc verba Marci 13. (*De die illa* extremi judicii) *nemo scit, neque Angeli in* Cœlo, *neque Filius, nisi Pater*. Timotheus ignorantiam in Christo negavit. Ob responsum Themistius ab eo deficiens, & ignorantiam Christo adscribere perseverans Agnoitarum sectam condidit. Hi quoque *Themistiani* ab Authore suo dicti sunt. Mirum sanè est, belluam sine capite (ita Acephalorum hæresis nuncupata est) pluribus prodiisse capitibus inter se pugnantibus.

Joannes Philoponus author Tritheitarum.

Joannes Cognomento Philoponus, Grammaticus Alexandrinus ex Eutychianorum castris, *Tritheitas* formavit. Cum enim adversùs Catholicos argumentaretur, eò tandem vi, & consequentia disputationis abreptus est, ut tres esse in Trinitate naturas, sicut tres hypostases assereret. Sic autem ratiocinabatur. Si naturæ duæ sint in Christo, sequitur duas esse in eodem hypostases. Responderunt Catholici, id non esse consequens, cum non sint idem omninò natura, & hypostasis: alioquin tres fore in divinitate naturas, quemadmodum tres hypostasses. Hanc legitimam esse consecutionem Philoponus admisit, & profitendum, contendit, *tres esse in Trinitate naturas*.

Refelluntur Errores Sæculi sexti.

Error Passibilium.

Christus ex necessitate defectus corporales suscepit.

D. Thomas 3. p. qu. 15. art. 4. ad 1. *Christus propria voluntate se passionibus corporalibus subjecit*. *Et q. 14. art. 3. ad* 1. Christus Potuisset naturam

assumere *absque pœna, sed voluit suscipere pœnam propter opus nostræ redemptionis implendum: & ideò habet hujusmodi defectus* (corporales) voluntarie eos assumendo.

Error Impassibilium.

Corpus Christi non fuit verè subditum corporalibus defectibus, ut v.g. sunt fames, sitis, mors, & hujusmodi.

D. Thomas 3. p. q. 14. art. 4. *Sunt defectus, qui communiter in omnibus hominibus inveniuntur.. sicut mors, fames, sitis, & alia hujusmodi. Et hos defectus omnes Christus suscepit. Et* art. 1. *Corpus assumptum à Filio Dei humanis infirmitatibus, & defectibus subjacuit præcipuè propter duo. Primò quidem quia ad hoc Filius Dei carne assumpta, venit in mundum, ut pro peccato humani generis satisfaceret. Unus autem pro peccatis alterius satisfacit, dum pœnam pro peccato alterius debitam in se suscipit. Hujusmodi autem defectus corporales, scilicet mors, fames, sitis, & hujusmodi sunt pœna peccati, quod est in mundum per Adam introductum, secundum illud Rom. 5. Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors. Unde Christus propter finem Incarnationis, hujusmodi pœnalitates in nostra natura suscepit vice nostra secundum illud Isaï.* 53. Vere *languores nostros ipse tulit. Secundò propter fidem Incarnationis adstruendam. Cum enim natura humana non aliter esset nota hominibus, nisi prout hujusmodi corporalibus defectibus subjacet; si sine his defectibus Filius Dei humanam naturam assumpsisset, videretur non fuisse verus homo, nec veram carnem habuisse, sed Phantasticam, ut Manichæi posuerunt.* (Hinc & Impassibiles à nonnullis *Phantasiastæ* vocati sunt.) *Et ideò, ut dicitur Philipp. 2. Christus exinanivit semetipsum, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo.*

Ex sententia denique Impassibilium, Crux & mors Christi in nihilum corruerent, adeòque magnum illud redemptionis nostræ opus destrueretur. Vide etiam, præter Errorem Manichæorum sæculo 3. Errorem 2. Saturnini, & Basilidis sæculo 1.

Error Agnoitarum.

Christus ut homo penitus nescit diem judicii, & sic in Christo fuit ignorantia.

Cum illorum Error profluxerit ex verbis illis apud Mar-

Marcum 13. *De die illa nemo scit, neque Angeli in Cœlo, neque Filius, nisi Pater*; videamus, qui illa D. Thomas exponat 3. p. q. 10. art. 2. ad 1. *Dicitur Christus nescire diem, & horam judicii, quia non facit scire: interrogatus enim super hoc ab Apostolis Act. 1. hoc eis noluit revelare, sicut è contrario legitur Gen. 22. Nunc cognovi, quod timeat Deum, id est nunc cognoscere feci.. dicitur autem Pater scire, quia hujusmodi cognitionem tradidit Filio. Unde in hoc ipso, quod dicitur, nisi Pater, datur intelligi quod Filius cognoscit non solùm quantum ad divinam naturam, sed etiam* quantum ad humanam: *si enim, ut Chrysostomus argumentatur*, Homil. 72. in Matth. *Christo homini datum est, ut sciat, qualiter oporteat judicare, quod est majus, multò magis datum est ei scire, quod minus est, scilicet* tempus judicii.

Quòd autem nulla in Christo etiam *quà homine* fuerit ignorantia, constat ex articulo 3. quæstionis 15. *Sicut in Christo fuit plenitudo gratiæ Joan. 1. Ita in ipso fuit plenitudo omnis scientiæ.. sicut autem in Christo* (etiam quà homo est) *plenitudo gratiæ excludit fomitem peccati, ita pariter plenitudo scientiæ excludit* ignorantiam, *quæ scientiæ opponitur*. Undè *in ipso omnes Thesauri sapientiæ, & scientiæ sunt absconditi*. Ad Col. 2.

Tres sunt in Sanctissima Trinitate naturæ.

Error Joannis Philoponi.

D. Thomas 1. p. qu. 31. art. 1. *Athanasius* dicit (in Symbolo fidei) *quod* unitas *in Trinitate, & Trinitas in unitate veneranda sit*. Et ad 4. *Cum dicimus Trinitatem in unitate, non ponimus numerum in unitate essentiæ, quasi sit ter una; sed personas numeratas ponimus in* unitate naturæ.

Sed & apertissimè hoc testatur Scriptura 1. Joann. 5. *Tres sunt qui testimonium dant in Cœlo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus, &* hi tres unum sunt.

Reflexio quædam ad Errores aliquos hujus Sæculi.

Porrò sunt Authores nonnulli, qui huic inserunt sæculo *Caucobabditas, Damianistas, Tetraditas, Petritas, & Paulitas*, quæ sane nomina sunt ipso penè timenda sono; sed hæc portenta, diversa sunt Acephalorum capita ex *Severi* nata cerebro monstrorum feraci.

Alli *Christolytas* præsenti sæculo annectunt, at eos potius in sequenti cum S. Joanne Damasceno collocandos esse existimamus.

ERRONES SÆCULI SEPTIMI.

Mahomet. SÆculum hoc orbi perniciosissimam, regnante Heraclio, pestem peperit, impium scilicet Mahometem. Ortus ex Arabia felici veriùs ob erutum illud è suo sinu portentum infelici, Ismaelitæ cuidam diviti Mercatori venditus est, cui nomen erat *Abdemonaplis*. Ipsi & venustas oris, & agendi industria Hæri sui conciliavit amorem, qui illum Camelorum negotiationi, quam exercebat, præfecit. Defuncto *Abdemonaple*. Viduæ amori se insinuavit, eamque duxit uxorem. His Nuptiis locupletatus, mercaturam dedignatus est, militiamque professus Principatum ambire cœpit. Calliditate ingenii, facundia, largitionibus, prædonum, militumque sibi devinxit animos, eorumque ingentem numerum suis signis implicuit. Tum adjutore *Sergio* Monacho, qui ob Nestorianam hæresim ab Ecclesia ejectus erat, & cujus beneficio Judaicarum, & Christianarum literarum levis aliqua in eum distillarat uotitia, novum religionis monstrum parturiit, legemque conscripsit, & promulgavit, quam Alcoran Arabicè nuncupavit, id est, volumen præceptorum. Hanc paulatim per tomos ab Archangelo Gabriele ad se delatam mentitus est. Colloquii cum Archangelo confingendi occasionem præbuit morbus comitialis, quo interdum correptus terræ allidebatur. Mœrenti ob id uxori persuasit, se Prophetam inauguratum, & Gabrielis alloquio donatum sic affici, percelli, consternari. Sparsit fabulam muliercula, *Sergius* imposturam sciens volens testimonio suo roboravit, ac inter Arabes propalavit. His artibus à popularibus suis habitus est Princeps, belli Dux, & Legislator; suamque sectam longè, latèque tum ineptæ ad verum discernendum

nendum plebis suffragio, quæ ipsum ut Dei internuntium, & Prophetam venerabatur, tum armorum terrore propagavit. Contigit tamen aliquando, ut Errorum novitas quosdam ab eo alienarit, ideòque fugam arripuerit anno scilicet Christi 622. die 16. Julii feria 6. quam fugam, *Hegyram* vocant Arabes, à qua suam Epocham auspicari solent. Cæterum cunctis ad illum, quos spoliorum opulentia, urbium deprædationes, scelerumque impunitas pelliciebant, certatim confluentibus, usque adeò nova, & bellatrix religio invaluit, ut vivens Mahomet universam Arabiam, Ægyptum, Palestinam armis subjugarit. Morti proximus in urbe *Mecha*, prædixit se ab Archangelo Gabriele tertia die resuscitandum, sed cum, Gabriele non comparente, corpus putresceret, ad velandam ignominiam *Omarus* illius successor magnificum ei sepulchrum erexit. Pendet illud sublime in medio Templo, vi magnetica elatum, lapidibus ornatum pretiosis. Ad illud Mahometani saltem semel in vita ex remotissimis etiam Regionibus miris in se & austeritatibus, & suppliciis in itinere sævientes Religionis ergò peregrinari solent.

Porrò hæc legis Mahometanæ summa est.

1. *Deum unum* prædicat cum Judæis, eumque universi conditorem profitetur, pium, misericordem, bonorum remuneratorem, malorumque judicem; sed negat esse *trinum*.

2. Christum *Filium Dei*, *Deumque esse* inficiatur, eosque incredulos vocat, quì ipsum Deo æqualem statuunt. Cæterùm illum nuncupat Prophetarum excellentissimum, cui Deus animam suam, vim, atque virtutem præ cæteris tribuerit.

3. De partu Virginis multa fabulatur. Ait, *ipsam juxta palmam Christum peperisse, & propter dolores partus animo defecisse, Christumque ex ejus utero locutum jussisse palmæ, ut fructus excuteret, quorum esu recrearetur.*

4. Asserit, *Judæos voluisse quidem Christum in Crucem agere, sed cum eum tenuissent, ejus tantùm umbram in Crucem egisse ipsum verò nec in Crucem actum fuisse, nec mortuum;* illum enim à Deo translatum es-

ſe in Cœlum, quòd ei foret chariſſimus: *ibique interrogatum à Deo, an ſe Filium Dei dixiſſet, id negaſſe, & tantummodò ſe ſervum Dei profeſſum eſſe.*

5. *Circumciſionem ex Judaica Religione acceperunt* Mahometani: non verò octava die ipſam celebrant, ſed anno decimo-tertio, quòd ea ętate circumciſus fuerit *Iſmael*, quo parente gloriantur.

6. Permittit Lex Mahometana *Polygamiam*, ſeu *uxorum pluralitatem*.

7. Promittit, quòd poſt *carnis reſurrectionem, ſectatoribus ſuis, in beatiſſimo Paradiſo formoſiſſimarum copia puelllarum promiſcuè ad uſum ſuum ſuppetet*.

His ſanè carnis illecebris, cum in hac vita concedens multitudinem fœminarum, tum in futura pulcherrimarum uſum pollicens verſutus Mahomet, plurimos irretiit, ſectamque incredibiliter extendit. Hac de re ſic D. T. 1. contra Gent. cap. 6. *Mahomet carnalium voluptatum promiſſis, ad quarum deſiderium carnalis concupiſcentia inſtigat, populos illexit.*

8. Ut ſuos ad bellum exſtimulet, Paradiſum non patere affirmat, niſi fortibus, & magnanimis in pręlio. Maximè verò adverſus incredulos, id eſt, Chriſtianos arma vertenda decernit. Fugientibus in bello cum eis gerendo ignem perpetuum comminatur.

Cauſa odii Turcarum in chriſtianos. Hinc ſcaturit dirum illud, implacabile, aſperum, inexſaturabile Mahometanorum in Chriſtianos odium. Victoriis de Republica Veneta in Morea relatis tumidi, integrę modò Europę innumeris copiis incubant. Stragem à nobis Deus pro ſua avertat Clementia, fluctuſque infrementes elidat.

Dum his vacamus; Eugenius Sabaudię Princeps, Magna hujus ſęculi pagina Turcas ad urbem *Petervvaradinium* memorabili pręlio, Chriſtianis opitulante Numine, profligat, (qua ex clade *Corfuum* obſidione; Italia metu ſolvitur,) *Temeſvvarium* ex Infidelium faucibus eruit: jamque victricibus Aquilis civitati *Belgradenſi*, & Turcici imminet everſioni Imperii.

Monothelitæ. Monothelitarum hereſis etiam ſub Heraclio ex inferis erupit. Hac verò occaſione emerſit, & funeſtum Eccleſię peperit incendium. Dum Heraclius, bello Perſico,

ſico, quo Romanas Provincias à Perſis occupatas recuperarat, feliciter perfunctus Hierapoli verſatur, ipſum officio, & gratulandi ſtudio convenit Athanaſius Jacobitarum Antiſtes. Hunc Imperator ratus ſe fidei conſulere, in ſpem erexit potiundi Patriarchatus Antiocheni, ſi Synodum Chalcedonenſem (erat enim Eutychiana lue infectus) amplecti vellet. Ea compellatione allectus Athanaſius ſe Synodum Chalcedonenſem ſuſcipere, duaſque in Chriſto eſſe naturas ſimulatè dixit. Sed vafer homo viciſſim rogavit Heraclium, utrùm duplex in Chriſto eſſet admittenda voluntas, & operatio, an una dumtaxat? Imperator *Sergium* Pręſulem Conſtantinopolitanum abſentem, & Cyrum Phaſidis Epiſcopum de propoſita quæſtione conſuluit. Perſuaſerunt ambo conjurati malorum artifices Heraclio, unam eſſe in *Chriſto voluntatem*, unamque *actionem*. Cæſar verò tam obfirmato animo hujus fautor Hæreſis evaſit, ut illam publico edicto, quod *Ecteſim* vocant, tanquam certum fidei articulum omnibus prędicandam propoſuerit. Cyrus in ſceleris præmium in locum demortui Georgii Alexandrini Patriarchæ ſufficitur: Athanaſius in promiſſa ſede Antiochena collocatur. Sergius coacta ſubditorum ſibi Epiſcoporum pſeudo-Synodo, novam Hæreſim quanto potuit, molimine, vi, ope, induſtria ſtabilit, ſimulque *Ecteſim* Heraclianam græcorum Præſulum ſubſcriptione roboratam, univerſo ſpectante populo, foribus Baſilicæ S. Sophiæ affigi jubet. Eadem omnia Cyrus Alexandriæ exequitur. Atque his protinus turbis univerſus Oriens concuſſus eſt.

Diù protracta Hæreſis, varioſque patronos adepta, nacta eſt etiam inter alios *Macarium* Antiſtitem Antiochenum; ita ut tres Patriarchę principes ad fidem evertendam conſpirarent; unus è Patriarchis defuit *Sophronius* Hieroſolymitanus Epiſcopus, qui ſe ut validiſſimum tribus iſtis repagulum & voce, & nervoſiſſimis ſcriptis intrepidè, conſtanter, invictè objecit.

Tandem ſub Conſtantino Pogonato religioſiſſimo Principe; ſub auſpiciis Agathonis Romani Pontificis,

ficis, ad hæresim istam extirpandam, habitum est universale Concilium Constantinopoli Præsederunt in eo legati Agathonis. Hujus Synodi Decretis confixa est Heraclii *Ecthesis*, & definitum, *duas* in Christo *voluntates*, & *actiones esse*, *divinam*, & *humanam*, vibratumque Anathema in Sergium, Cyrum, Macarium, aliosque, qui secus docuerant, aut docturi essent.

Armeni. Jacobus Syrus (de quo sub finem sæculi 5.) Jacobitarum Parens, dictus etiam *Zanzalus* Armenis primò venenum Hæreseos instillavit, illud alii soverunt subsecuti Errorum propinatores; sed maximè *Echanius Mantacunes*, ut refert Nicephorus Callistus Historiarum libro 18. cap. 53. Illo duce, Hæresis Armenorum hoc sæcculo cœpit dilatari. Hæc certè dicenda est potiùs sentina Hæresum.

Admittit ista cum Eutychete tantùm *unam* in Christo naturam: item *unam* cum Monothelitis in Christo voluntatem; ut nihil dicam de adoptata Theopaschitarum impietate, ut statim infra patebit.

Sequentes verò Errores sunt Armenis proprii.

1. Cum Novatianis (de quibus supra sæculo 3.) respuunt *Sacramentum Confirmationis*.

2. In oblatione incruenti sacrificii *vino solùm utuntur nulla admixta aqua*.

3. *Annuntiationem Beatæ Mariæ Virginis*, *Nativitatem Domini nostri Jesu Christi*, *ejusdem circumcisionem*, *ac Epiphaniam*, *Purificationem Dei genitricis celebrant temporibus à ritu Ecclesiæ & latinæ*, *& græcæ discrepantibus*.

Tradit verò cum pluribus aliis *Michaelle Fevre* in suo Theatro Turcico, Armenos colere Nativitatem, & Baptismum Christi 6. Januarii ob illa verba Lucæ. 3. *Erat Jesus* (dum Baptizabantur) *incipiens quasi annorum triginta*. Unde volunt, eum *præcisè* natum esse 6. Januarii, quo die Baptizatus est, utpote tunc *incipientem* annum trigesimum; proinde existimant se conformiores esse Scripturæ, celebrantes *simul* nativitatem, & Baptismum Christi 6. Januarii. Atque hinc (ut præsumendum est,) diversus ille ordo temporis in dictis omnibus festivitatibus celebrandis profluxit.

Arme-

Armeni pluribus sæculis a Romana avulsi Ecclesia, eidem uniti fuere in Concilio Florentino sub Eugenio 4. eo tempore, quo communi latinorum, græcorumque consensu confecta est toties desiderata inter utrosque fidei, & religionis unio. Contigit id anno 1439.

Armeni uniuntur Ecclesiæ sub Eugenio 4. in Concilio Florentino. Decretum unionis.

Juvat hìc subnectere Decretum unionis Armenorum.

Eugenius Episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

„ Exultate Deo salutari nostro; jubilate Deo Ja-
„ cob, omnes, qui ubique censemini nomine Chri-
„ stiano. Ecce enim iterum Dominus recordatus
„ misericordiæ suæ, alium dissidii lapidem; de Ec-
„ clesia sua, auferre dignatus est, & qui facit con-
„ cordiam in sublimibus, & per quem in terra pax
„ est hominibus bonæ voluntatis, optatissimam Ar-
„ menorum unionem sua ineffabili miseratione con-
„ cessit. Benedictus Deus, & Pater Domini nostri
„ Jesu Christi, Pater misericordiarum, & Deus to-
„ tius consolationis, qui consolatur nos in omni
„ tribulatione nostra. Intuens namque piissimus
„ Dominus, suam Ecclesiam modò ab his, qui
„ foris sunt, modò ab his, qui intrà non parvis
„ agitari turbinibus, ut inter ipsas respirare angu-
„ stias, & ad resistendum fortior assurgere valeat,
„ multis eam modis quotidiè consolari, & robora-
„ re dignatur.

Nonnullis deinde interiectis, sic prosequitur Pontifex.

„ Tradimus eis (Armenis) diffinitionem quarti
„ universalis Concilii Chalcedonensis de *duabus na-*
„ *turis in una Christi Persona*.

„ Deinde diffinitionem de *duabus voluntatibus*,
„ *duabusque Christi operationibus*.

„ Ecclesiasticorum etiam Sacramentorum verita-
„ tem pro ipsorum Armenorum tam præsentium, quàm

futu-

„ futurorum faciliori doctrina, sub hac brevissima „ redigimus forma. Novæ legis septem sunt Sacramenta, videlicet Baptismus, & sex reliqua notissima. Circa *Confirmationem*, tantùm Armeni dissidebant ab Ecclesia.

„ Quoad Eucharistiæ Sacramentum; illi ante consecrationem aqua modicissima admisceri debet .. „ decernimus autem, ut etiam ipsi Armeni se cum „ universo orbe Christiano conforment, eorumque „ Sacerdotes in calicis oblatione paululùm aquæ vino admisceant.

„ Cum verò inter alia, sit etiam cum ipsis Armenis disputatnm, quibus diebus festivitates Annunciationis Beatæ Mariæ Virginis, Nativitatis, „ & Circumcisionis Domini nostri Jesu Christi, ac „ Purificationis Beatæ Mariæ Virginis celebrari debeant, satisque dilucide veritas patefacta fuerit „ consuetudine Romanæ Ecclesiæ, & omnium aliarum universaliter apud Latinos, & Græcos: ne „ in tantis celebritatibus dispar sit Christianorum ritus; unde perturbandæ charitatis occasio possit oriri; decernimus tanquam veritati, & rationi consentaneum, ut juxta totius reliqui orbis observantiam, ipsi etiam Armeni festum Annunciationis „ Beatæ Mariæ die 25. mensis Martii, Nativitatis „ secundùm carnem Salvatoris nostri 25. Decembris, „ Circumcisionis ejusdem 1. Januarii, Epiphaniæ „ 6. Januarii, Purificationis Dei Genitricis 2. Februarii debeant solemniter celebrare.

His omnibus explicatis, Oratores Armenorum responderũnt. Nos Oratores nomine nostro, nostrique Reverendi Patriarchæ, & omnium Armenorum, hoc saluberrimum synodale Decretum cum omnibus suis diffinitionibus, præceptis, & statutis, omnèmque doctrinam in ipso descriptam, nec non quidquid tenet, & docet Sancta sedes Apostolica, & Romana Ecclesia, cum omni devotione, & obedientia acceptamus, suscipimus, & amplectimur ... quidquid autem Romana Ecclesia reprobat, & damnat, id nos pro reprobatis, & damnatis habemus.

Hæc

Hæc ideò protulimus, ut nonnulli retundantur Critici, qui sustinuerunt, hæc recensita puncta perperam illis attribui.

Cæterùm Nicephorus & hujus meminit Erroris. Crucem, inquit, Armeni non venerantur, nisi priùs illam instar hominis Baptizaverint, & in medio ejus *unum* clavum fixerint, ac sacrificii Sanguine ipsam inunxerint. Per clavum innuere volunt, *unum* ex Trinitate Crucifixum esse, id est, divinam ejus naturam.

Hic Error sanè, seu superstitio quoad fixionem clavi illorum principiis (cum essent peste Eutychiana infecti) conformis est. Verùm alia sunt commenta, à quibusdam Scriptoribus illis affricata, quibus, cum ea nec in Conciliis, nec in Authoribus coævis, vel gravioribus repererim, duxi esse supersedendum. Quis inter alia adduci potest, ut credat asseruisse Armenos, quòd *Deus sit Mendax*? nonne hanc immanem blasphemiam & boni, & mali, totaque universitas refellit, horret, aversatur, detestatur?

Porro Armeni vix Patriæ redditi in Errores turpissimè revoluti sunt, Græcorum cum in unione, tum in levitate, ac inconstantia æmulatores. ***Armeni relabuntur in Errores.***

Non integræ tamen Nationi hæc nota Hæreseos, & inconstantiæ inurenda est: sunt & hodiè plures Armeni Romano-Catholici. Provinciam incolunt *Naksivan* sub Regis Persarum Dominio. Persis, Turcis, Nestorianis, & præsertim falsis fratribus Armenis Hæreticis, seu Schismaticis (qui omnibus diris illos devovent) circumdati, etiamnum fidem illibatam conservant, & propugnant; nullo modo degeneres à Majorum suorum vestigiis, qui anno 1320. à Patribus Ordinis nostri per Joannem 22. missis in Armeniam (qui & illic degunt hactenus jam à tot sæculis continuata serie soli Armenorum Episcopi) è densissimis, miserante Numine, fuerunt eruti Errorum tenebris, & communioni restituti Ecclesiæ. Ante unionem Majores multa quidem à Schismaticis perpessi fuerant; sed illa dissoluta, vis acrior fraudis, & violentiæ in fideles Armenos incubuit. Tales tamen hi machinas, ***Dantur & Armeni Romano-catholici.***

nas, dolos, persecutiones, & mille nocendi artes susceptæ tenaces fidei eluserunt. Virtus hæc, & pectus pro defendenda religione nostra Heroicum innumera inter pericula, & agitationes perpetuas Modernis perseverat.

Gnosimachi. Gnosimachorum lues insanissima de sua ignorantia gloriabatur. *Omnem scientiam Scripturę Sacræ Christianis esse contrariam, vanam, & inutilem* reputabat, dicens Deum nihil aliud ab homine expetere, quam bonam actionem.

Ethnophrones. Ethnophrones Paganismum impiè cum Fide nostra profitentes, stultè existimabant, quòd *hæc ambo simul licet exercere*. Præterea Astrologiæ judiciariæ, divinationibus, auguriis, sortilegiis, aliisque criminibus addicti erant.

Christolytæ. Christolytæ dixerunt, quòd *Christus cum sola Deitate & resurrexerit, & in Cælos ascenderit.*

Parermeneutæ. Parermeneutæ asserebant, *quemlibet Scripturam Sacram juxta opinionem propriam interpretari posse*. Atque hoc in praxim redigebant, Bibliis evolvendis, & explicandis affixi.

Ejusmodi Parermeneutas modernos inter sectarios reperire est. Cum enim omnes illic Sacras corrodant paginas sine discrimine sexus, ætatis, & scientiæ, penè contingit, infinitos quodammodò inter eos esse Parermeneutas.

Refelluntur Errores Sæculi septimi.

Errores Mahometis. 1. Frror de *Trinitate*, sæculo 3. in *Sabellio*: 2. de *Incarnatione*, sæculo 1. in Cerintho confixus est.

3. *Maria Dolores in Chisti partu sustinuit.*

D. Thomas 3. p. q. 35. a. 6. *Dolor parientis causatur ex apertione meatuum, per quos proles egreditur. Christus autem egressus est ex clauso utero Matris, & sic nulla violentia apertionis meatuum, ibi fuit, & propter hoc in illo partu* nullus fuit dolor. *Sed fuit ibi maxima jucunditas, ex hoc, quod homo Deus est*

natus

natus in mundum, secundùm illud Is. 35. Germinans germinabit sicut lilium, & exultabit lætabunda, & gaudens.

4. *Christus non est actus in Crucem, nec mortuus.*

D. Thomas 3. p. q. 46. a. 4. *Dicitur Philipp. 2. Christus factus est obediens usque ad mortem*, mortem autem Crucis. Vide sæculo 1. Errorem Basilidis, qui effutiebat, Christum non fuisse Crucifixum, sed Simonem Cyrenæum: unde eadem est in substantia utriusque blasphemia.

5. *Circumcisio observanda est.*

D. Thomas 1. 2. q. 103. a. 4. *Apostolus dicit ad Galatas 5. Si circumcidamini, Christus, nihil vobis prodest: sed nihil excludit fructum Christi, nisi peccatum mortale, ergo circumcidi post passionem Christi*, præsertim jam à tot sæculis promulgatam, *est peccatum mortale*, proinde circumcisio modò licita non est, adeòque nec observanda. Apage verò commentum de circumcisióne exercenda decimo-tertio ætatis anno. Nullo enim modo licita est circumcisio post passionem Christi: igitur nec octava die juxta ritum legis Moysaicæ, nec anno decimo-tertio ad imitationem ridiculam Ismaelis, quo parente Mahometani gloriantur.

6. *Licita modò est Polygamia, seu Uxorum pluralitas.*

D. Thomas in suppl. q. 65. a. 2. *David, & plures alii Deo acceptissimi plures leguntur habuisse uxores; unde fuit hoc* licitum in lege *veteri, ut major esset multiplicatio prolis ad cultum Dei educandæ;... tunc enim cultus Dei carnali propagatione multiplicabatur, & conservabatur...* nunc autem post Christi adventum *tempus est plenitudinis gratiæ Christi, per quam cultus Dei in omnes gentes spirituali propagatione diffusus est, & ideò non est modò eadem ratio dispensationis* quoad Uxorum pluralitatem, *quæ erat ante Christi adventum.*

Accedit maximè, quod Christus Matth. 19. & Marci. 10. conjugium reduxerit ad primævam suam institutionem, & naturam, scilicet Monogamiam. *Non legistis*, inquit, *quia qui fecit hominem ab initio, masculum, & fœminam fecit eos? propter hoc dimittet homo Pa-*

trem, & Matrem, & adhærebit uxori suæ: non dixit *uxoribus*, unde modò illicita est uxorum pluralitas.

7. *Post carnis resurrectionem, sectatoribus Mahometis in beatissimo paradiso pulcherrimarum fœminarum copia promiscuè ad usum suum suppetet.*

D. Thomas Opusculo 6. quod explicat Symbolum; circa illa verba, *carnis resurrectionem*: *dicitur Matth. 22. in resurrectione neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei*, unde post resurrectionem *nullus erit venereorum usus*, ne quidem inter limites Matrimonii; nullum enim tunc erit; à fortiori non erit promiscuus fœminarum usus. Talemne Errorem & menti cujusdam imprimi potuisse, & hactenùs à tot jam evolutis sæculis, integræ infixum esse Nationi! adeò caligat animus, dum carnalibus immergitur: nec inscitè dixit Augustinus: *spargit Deus pœnales cæcitates super illicitas cupiditates.*

Error Monothelitarum. *In Christo una tantum est voluntas, & operatio.*

D. Thomas 3. p. q. 18. art. 1. *Dominus dicit Lucæ 22. Pater, si vis, transfer calicem istum à me: veruntamen non mea, sed tua voluntas fiat: super quod Ambrosius dicit, voluntatem suam Christus ad hominem retulit, Patris ad divinitatem.*

Deinde in corp. *Macarius Antiochenus Patriarcha, & Cyrus Alexandrinus, & Sergius Constantinopolitanus, & quidam eorum sequaces posuerunt in Christo unam voluntatem: quamvis ponerent duas naturas in Christo secundum hypostasim unitas, quia opinabantur, quòd humana natura in Christo nunquam movebatur proprio motu, sed solùm secundùm quòd erat mota à Divinitate: ut patet ex Epistola Synodica Agathonis Papæ. Et ideò in sexta Synodo* (ad quam illa fuit missa epistola) *apud Constantinopolim celebrata determinatum est, oportere dici, quòd in Christo sint duæ voluntates. Ubi sic legitur; juxta quòd olim Propheta de Christo, & ipse nos erudivit, & Sanctorum Patrum nobis tradidit Symbolum, duas voluntates naturales in eo, & duas naturales operationes prædicamus.*

Erroris verò fibras (quæ jam insinuari cœptæ sunt) hoc modo, præsertim quoad *operationem* detegit Angeli-

gelicus in q.q. disputatis, de unione verbi, Art. 5. *Considerandum est*, inquit, *quod si virtus, quæ est actionis principium, ab alia superiori virtute moveatur, operatio ab ipsa procedens, non solùm est actio, sed etiam passio, in quantùm scilicet procedit à virtute, quæ à superiori movetur. Sic audire, videre, imaginari, concupiscere, & irasci, non tantùm sunt actiones; sed etiam passiones quædam procedentes à motione voluntatis. Et ideò licet in uno homine secundùm diversas potentias, videantur esse plures actiones specie differentes; tamen quia omnes procedunt ab una prima actione voluntatis: dicitur esse una actio unius hominis. Sicut si unus artifex per multa instrumenta operatur, una ejus operatio diceretur. Secundùm ergo hunc modum, aliqui posuerunt*, (scilicet Monothelitæ.) *quod in Christo est una operatio, eò quod humana natura in eo divinæ operationi subiicitur, & ab ea movetur, & sic actio humanæ naturæ in comparatione ad divinam magis habet rationem passionis. Unde propter virtutem divinæ actionis, dicebant in Christo unam tantum esse actionem. Sed hoc irrationabiliter dicebatur. Virtus enim, quæ habet dominium sui actus, scilicet voluntas, sic movetur à superiori, scilicet à Deo, quod non solùm agitur, sed etiam agit, motus ergo humanæ voluntatis in Christo, actio est, & non solùm passio, alioquin secundùm humanam naturam mereri non potuisset*. Proinde *necesse est, quod sint duæ actiones in Christo, divina, & humana.*

Confirmatur veritas Catholica 3. p. loco præcitato. Ubi, cum S. Doctor sibi objecisset: Instrumentum non movetur propria voluntate, sed voluntate moventis; ergo natura humana non movebatur propria voluntate, sed divina, utpote Divinitatis instrumentum, sic respondet ad 2. *Proprium est instrumenti, quod moveatur à principali agente, diversimodè tamen, secundùm proprietatem naturæ ipsius. Nam instrumentum inanimatum, sicut securis, aut serra, movetur ab Artifice per solum motum corporalem. Instrumentum verò animatum anima sensibili, per appetitum sensitivum: sicut equus à sessore. Instrumentum vero animatum anima rationali, movetur per voluntatem ejus. Sic ergo huma-*

na natura in Christo fuit instrumentum divinitatis, ut moveretur per propriam voluntatem. Præsertim cum *Filius Dei assumpserit naturam humanam perfectam. Ad perfectionem autem humanæ naturæ pertinet voluntas, quæ est naturalis ejus potestas.* Proinde *necesse est dicere, quod in Christo sint duæ voluntates*: scilicet non solum *divina*, sed & *humana*. In corp.

Errores Armenorum.

Aliis rationibus supersedeo. Has videre est locis præallegatis, præcipuè articulo de *unione verbi*.

Prætermissis Erroribus illicò in Monothelitis, & Eutychete (seculo 5.) & supra sæculo 3. in Novato proscriptis, ad particulares descendimus.

1. *In oblatione incruenti sacrificii, vino minimè aqua admiscenda est.*

D. Thomas 3. p. q. 74. art. 5. *Vino, quod offertur in hoc Sacramento, debet aqua misceri. Primò quidem propter institutionem: creditur enim, quod Dominus, hoc Sacramentum instituerit in vino aqua permixto secundùm morem illius terræ. Unde & Proverb.* 9. *Dicitur, bibite vinum, quod miscui vobis. Secundò, quia hoc convenit repræsentationi dominicæ passionis. Unde dicit Alexander Papa, non debet in Calice Domini aut vinum solùm, aut aqua sola offerri, sed utrumque permixtum: quia ex latere ejus utrumque in passione sua profluisse legitur. Tertiò, quia hoc convenit ad significandum effectum hujus Sacramenti, qui est unio populi Christiani ad Christum: dicit enim Julius Papa: videmus in aqua populum intelligi, in vino verò ostendi Sanguinem Christi: ergo cum in calice vino aqua miscetur, Christo populus adunatur.* Hactenus Doctor Angelicus, vel ipsum potiùs Concilium Florentinum in Decreto unionis, quod hæc D. Th. verba sibi adoptivit. Unde perspicuum est, quanta sit ejus in Ecclesia Authoritas. Pergit deinde Florentina Synodus. *Cum ergo*, inquit, *tam Sancta Romana Ecclesia, quàm reliquæ omnes Latinorum, Græcorumque Ecclesiæ ab initio nascentis Ecclesiæ, sic servaverint, & modò servent; inconveniens admodùm videtur, ut alia quævis Regio ab hac universali, & rationabili discrepet observantia. Decernimus igitur, ut etiam ipsi Armeni... Sacerdotes in calicis oblatione paululùm aquæ vino admisceant.*

2. *An-*

2. *Annuntiatio Beatæ Mariæ Virginis, Nativitas Domini nostri Jesu Christi, ejusdem Circumcisio, ac Epiphania, Purificatio Dei Genitricis, possunt celebrari temporibus à ritu Ecclesiæ Latinæ, & Græcæ discrepantibus.*

D. Thomas 2. 2. q. 10. art. 12. *Ecclesiæ consuetudo* (ut etiam Florentinum declarat Concilium) *semper est in omnibus æmulanda*: proinde præfatæ festivitates celebrandæ sunt temporibus ab Ecclesia præfixis. Illa verò verba Lucæ 3. *Erat Jesus* (dum Baptizabatur,) *incipiens quasi annorum triginta*, (quæ supra ad hunc Errorem tertium expendimus) non sunt sic *mathematicè* accipienda, quasi eo die, quo Baptizatus est, *præcisè*, seu *strictè* inceperit annum trigesimum, sed intelligenda sunt juxta interpretationem, & mentem Ecclesiæ, quæ præfata verba non *mathematicè*, sed *moraliter* accipit, sustinens Christum non *rigorosè* die primo anni trigesimi, sed aliquot diebus post inchoationem anni trigesimi, fuisse Baptizatum: proinde Nativitas, & Baptismus Christi non sunt simul colendi 6. Januarii, seu in Festo Epiphaniæ, sed temporibus ab Ecclesia designatis. Interpretatio, mens, consuetudo Ecclesiæ semper est in omnibus æmulanda.

Error Gnosimachorum.

Scientia Scripturæ Sacræ Christiano inutilis est, Deus enim nihil aliud ab homine exigit, quam bonam actionem.

D. Thomas 1. p. q. 1. art. 1. *Dicitur* 2. *ad* Timoth. 3. *omnis Scriptura divinitùs inspirata* utilis *est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in justitia, ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus* bonum *instructus*: unde & studere Scripturæ Sacræ, cum & studium illud lectorem virtutes doceat, actio bona est.

Error Ethnophronum.

Licet exercere simul Paganismum cum Fide nostra.

D. Thomas 2. 2. q. 110. art. 4. *Dicitur Ecclesiastici* 7. *noli velle mentiri omne mendacium*: mentitur autem, & sibi contradicit, qui simul profitetur Paganismum cum Fide nostra; qua Paganus enim plures Deos colit, qua Christianus plures Deos non colit. Non licet igitur Paganismum exercere cum Fide nostra. *Quæ*

societas lucis ad tenebras? quæ conventio Christi ad Belial? 2. ad Corinth. 6.

At nonnè licet exterius Idola colere, dummodò quis fidem in mente conservet?

Hunc sanè reor fuisse Errorem Ethnophronum; (aperta enim Idololatriæ, & Christianismi professio de se ruit,) sed & hanc evasionem, & Ethnophrones tacito nomine refellit Doctor Angelicus 2. 2. q. 94. a. 2. *Quidam Hæretici asseruerunt non esse periculosum, si quis exterius Idola colat, dum tamen fidem in mente servet: sed hoc apparet manifestè falsum. Nam cum exterior cultus sit signum interioris cultus: sicut est perniciosum mendacium, si quis verbis asserat contrarium ejus, quod per veram fidem tenet in corde: ita etiam est perniciosa falsitas, si quis exteriorem cultum exhibeat alicui contra id, quod sentit in mente. Unde Augusti. dicit contra Senecam libro 6. de Civitate Dei: quod eò damnabiliùs colebat Idola, quò illa, quæ mendaciter agebat, sic ageret, ut eum populus veraciter agere existimaret.* Vide *Helceseitas*, quibuscum hæc assertio conspirat seculo 2.

Error Christolytarum

Christus cum sola Deitate & resurrexit, & in Cœlos ascendit.

D. Thomas 3. p. q. 54. a. 1. *Dicitur Lucæ ultimo, quod, Christo Discipulis post resurrectionem apparente, illi conturbati, & conterriti existimabant se Spiritum videre, quibus Christus dixit: palpate, & videte, quia Spiritus* carnem, & ossa non habet; *sicut me videtis habere*; itaque Christus cum *carne sua*, seu corpore, & non cum sola Deitate (licet resurrectio Deitati adscribenda sit) resurrexit.

Deinde; si Christus sine carne resurrexit, quis fuit ille, quem *in medio Discipulorum* (Joan. 2.) constitutum Thomas tetigit? cujus erant illę manuum cicatrices? cujus lateris vulnera, quæ Thomæ ostendit, & palpanda præbuit? Divinitas enim nec oculis videri poterat, nec tangi manibus, nec habere cicatrices.

Quòd verò cum Corpore in Cœlum ascenderit, & non cum sola Deitate, patet clarissimè ex Actorum 1. Tum ex illis verbis, *videntibus illis, elevatus est;*

Divi-

Divinitas enim nequit cerni oculis; tum ex sequentibus: *hic Jesus, qui assumptus est à vobis in Cœlum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in Cœlum*. Veniet autem judicaturus in forma humana, proindeque & in illa in Cœlos ascendit.

Quilibet Scripturam Sacram juxta propriam opinionem interpretari potest. *Error Parermeneutarum.*

D. Thomas 2. 2. p. q. 171. a. 3. *Dicitur* 2. *Petri* 1. *omnis prophetia Scripturæ* propria interpretatione non fit. Spectat ad Ecclesiam, *quæ est columna, & firmamentum veritatis*. 1. ad Timoth. 3. non ad privatum quemlibet hominem, judicare de vero sensu Sanctarum Scripturarum.

Sanè quàm gravis est temeritas indiscriminatim assumere provinciam Sacros interpretandi codices? nonnè illi permultis sunt involuti obscuritatibus? nonnè arcana, ænigmata, oracula, mysteria abscondita à sæculis in Deo; nonnè plurima intellectu difficillima continent? id testantur & Discipuli euntes in Emaus, qui non intelligebant Scripturam, nisi eam Christus interpretaretur Lucæ 24. & Eunuchus Reginæ Æthiopum, qui rogatus à Philippo, an intelligeret Isaiam Prophetam, quem legebat, respondit. Act. 8. *Quomodò possum, si non aliquis ostenderit mihi?* Princeps quoque Apostolorum in sua posteriori Epistola c. 3. disserens de Epistolis Paulinis sic ait. *In quibus sunt* quædam difficilia intellectù, *quæ indocti, & instabiles depravant; sicut & cæteras Scripturas ad suam ipsorum perditionem.* *Obscuritas S. Scripturæ.*

Hæc cum ita sint, cur promiscua Scripturæ lectio vulgaribus, agricolis, cæmentariis, mulierculis apud Sectarios (qui sunt hodierni Parermeneutæ) effusis habenis conceditur? nonnè illic in una familia scrutandis Bibliis devota tanta crebrò cernitur opinionum differentia, ut implacabilis belli civilis speciem præ se ferre videatur? profectò, ut tollatur effrænis diversa opinandi pruritus, ipsa ratio dictaret, resecandam esse lectionem Scripturæ in versione vernacula. Considerarunt, & ipsi passim Acatholicorum ministri feraces, & infelices sequelas ex præfata le- *Sectarii.*

ctione profluentes: animadverterunt Anabaptistas, Socinianos, Mennonistas, aliosque tenebriones, quos ipsi æquè, ac nos damnant, ex tali fonte prodiisse, imò quotidie experiuntur malum longiùs serpere, & tot fermè nasci sectas, quot sunt capita. Quid agent igitur? fontem illum libenter obstruerent, sed verentur torrentem populi statim ad præceptam à reformationis fundatoribus Scripturæ lectionem provocaturi, hæc Sectarii vel fatentur inter se, vel mussitant in cordibus suis, vel hæc invitis licet, & reluctantibus pectoribus veritas extorqueat, necesse est.

Justa proinde, & prudens fuit lex Ecclesię, quę prohibuit passim lectitationem Bibliorum in lingua vulgari. Cuilibet nota est quarta illa regula Indicis Concilii Tridentini. *Cum experimento manifestum sit, si Sacra Biblia vulgari lingua passim sine discrimine permittantur, plus indè ob hominum temeritatem detrimenti quàm utilitatis oriri, hac in parte judicio Episcopi, aut Inquisitoris stetur, ut cum consilio Parochi, vel confessarii, Bibliorum a Catholicis authoribus versorum lectionem in lingua vulgari iis concedere possint, quos intellexerint ex hujusmodi lectione non damnum, sed fidei, atque pietatis incrementum capere posse; qui autem absque tali facultate ea legere, aut habere præsumpserit, nisi Bibliis Ordinario redditis, peccatorum absolutionem percipere non possit*. Neque in hoc crudelitatis arguenda est Ecclesia, sed pia Mater censenda, utpote consulens infirmiæ Pusillorum conscientiæ, & occasionem resecans Erroris. Nonnè enim, si irrefragabilia Sanctorum Patrum expendantur testimonia, omnes passim ex Scriptura male intellecta pullularunt Hæreses.

Huc maxime spectant ea, quæ *D. Thomas* adducit 1. 2. q. 101. art. 2. ad 1. *Dicendum, quòd divina non sunt revelanda hominibus, nisi* secundum eorum capacitatem, *alioquin daretur eis præcipitii materia, dum contemnerent*, aut sinistre interpretarentur ea, *quæ* capere non possunt?

At nonne jam cessavit, inquies, saltem in hoc nostro Belgio regula 4. Indicis.

Minime verò; non recenseo, & antiqua, & nova

Anti-

Antistitum nostrorum statuta observationem istius regulæ præcipientia. Adversantium ora obstruantur, necesse est per recentissimam Constitutionem Clementis XI. feliciter regnantis, quæ famosas centum inter Propositiones & unam, hanc etiam vaticano fulmine feriit, *lectio Scripturæ Sacræ est pro omnibus. Roma rescripta venerunt*, (hoc cum Augustino repetimus) *causa finita est*. Desinant nonnulli varias tum hujus, tum aliarum propositionum explicationes disseminare: desinant Romano obstrepere oraculo; desinant vires omnes, studium, industriam, opem, machinas harum defensioni consecrare: Roma intonuit: lis omnis terminata, & dirempta est.

Clemens XI. etiam definit lectionem S. Scripturæ non esse pro omnibus.

Fuerint olim *Paulæ*, *Marcellæ*, *Fabiolæ*, *Demetriades*, aliæque viragines in lectione Bibliorum assiduæ (id quod *P. Quesnel* potissimùm urget dans sa sixieme memoire contre la Constitution;) fuerit praxis diversa priscis illis temporibus: alia modò est Ecclesiæ, quæ se circumstantiis, temporum angustiis, subditorum imbecillitati, pronis in scandalum, & Errores animis accommodat, consuetudo. Ecclesia non minus *hodiè*, quam *heri est columna, & firmamentum veritatis*. Vide Opusculum nostrum *in prop. damnatas*. pag. 220. & sequentibus.

APPENDIX AD SÆCULUM VII.

HEicetæ vitam Religiosam profitebantur, & in omnibus Ecclesiæ authoritatem reverebantur, nisi quòd Dei se laudibus præclare defungi opinarentur, si unà cum Sanctimonialium turmis, Choreis, tripudiisque vacarent. Qua in re imitari se gloriabantur institutum *tunc* à Moyse Chorum, cùm in mari rubro Ægyptios fluctus oppressit.

Heicetæ.

Imitatio ridicula, nec à peccati exempta periculo. Quoties SS. Patres tripudium cum dispari sexu non appellarunt *centrum Diaboli*?

Chazinzarii Armenorum hæreticorom proles à voce *Chazus* vernacula eorum lingua Crucem denotante nomen hauserunt. Nullam enim præter *Crucem*, venerabantur imaginem.

Chazinzarii.

Re-

Reducuntur ad *Iconoclaſtas* pag. 160.

Thneto-pſychitæ. Thnetopſychitæ animas hominum unà cum corporibus inſtar pecudum interire (cui errori ipſum nomen aptè reſpondet) fabulabantur.

Vide *Arabicos* pag. 54.

Theocatagnoſtæ. Theocatagnoſtæ, id eſt in Deum blaſphemi ſic nominati ſunt, quòd quædam, quæ à Deo facta, vel dicta fuerant in ſacris literis, reprehenderent.

Non ita remoti ſunt à *Florino* pag. 32.

Lampetiani. Lampetiani (à Lampetio quodam) vota condemnabant *Monaſtica*.

Illum errorem poſt 700. annos redintegrarunt *Wicleffiſtæ*. pag. 273.

ERRONES SÆCULI OCTAVI.

Agonyclitæ. AGonyclitę *genuflexionem in fundendis precibus* condemnabant. Hinc dum orabant, genuflectere nolebant, ſed ſemper *ſtantes* precabantut.

Iconoclaſtæ. Iconoclaſtarum Hęreſis, cujus Author fuerat *Xenaias* Perſa, Hierapolitanus Epiſcopus, (de quo ſub calcem ſæculi quinti) anno 723. à Judęis inſtaurata eſt. Judęorum illorum, qui tam atroci in ſuperos bello facem ſubminiſtrarunt, Dux fuit *Sarantaphechys*, veneficus, ac pręſtigiator inſignis. Is, ut conceptum jam diù adverſùs Chriſtianos odium aliquandò exſaturaret, *Ezidum* Arabum Regem, cujus leviſſimum eſſe norat ingenium, convenit: vaticinandi illi artem oſtentat, diuturnum ei ſpondet imperium, ſi ex Chriſtianorum templis, totiuſque regni ſui finibus Chriſti & Sanctorum eliminet imagines. Pręſtigiatori auſcultavit Princeps imprudentiſſimus. E veſtigio imagines omnes ſive in templo, ſive in foro eſſent, revelli, ac perfringi jubet. Cumque imperata exequi nollent Chriſtiani ſatellites, ea Hebrei, & Arabes alacriter perfecere. Cęterùm fallax vaticinium nulli magis, quàm vel vaticinanti, vel obſequenti fuit exitio. Nam

& Rex

& Rex ipſe poſt ſeſquiannum interiit, & *Ulidus* ejus Filius, ac hæres Hębræum vatem, ut Patris inrerfectorem de medio ſuſtulit.

Dum hęc geruntur; *Leo*, dictus anteà *Conon* obſcuro in Iſauria genere natus, ſed militaribus ſuffragiis imperio admotus, meditatum diù ſcelus explicat; bellumque implacabile ſacris indicit Iconibus. Ad id porro ſe obſtrictum eſſe vi ſacramenti exiſtimavit. Duobus enim Judæis ei, dum gregarium ageret militem, imperium prædicentibus, ſed exigentibus juramentum, quòd tunc imagines demoliretur, illud impiè præſtiterat. Leoni calcar addidit *Conſtantinus* ignobilis oppidi in Pamphylia Epiſcopus; ob enormia crimina à civibus ſede ſua deturbatus. Acceſſit quidam *Bezeris*, qui ex Chriſtianis ortus parentibus, cum captivus in Syriam eſſet abductus, ex Arabum conſortio Mahometanis ſuperſtitionibus imbutus erat. Hic libertate donatus, cum ad Romanorum ditiones rediiſſet, primò familiariter egit cum Conſtantino, deinde ſe in gratiam Imperatoris penitus inſinuavit. Utriuſque ſuaſionibus inflammatus Leo, qui de ſe aliunde ad omnia properans flagitia, in criminum verticem enitebatur, totum animi impetum in everſionem effundit imaginum: eas non ex templis tantùm, & privatis ædibus dejicit, & abradit, ſed etiam pervetuſtæ, magnæque Religionis ſtatuam Salvatoris Domini noſtri Jeſu Chriſti, quæ ad ęneam urbis portam in excelſo, illuſtrique loco diù ſteterat, vi, ferroque convellit, comminuit, conterit. Percellitur tam triſti ſpectaculo civitas; undique ad arma concurritur. Regii diſcerpuntur apparitores, & adminiſtri: fremit Imperator, accepta injuria, & natura ferox, ac truculentus ferinam exardeſcit in rabiem; publico edicto omnem imaginum cultum abrogat; earum cultoribus interdicit aqua, & igne; alios in exilium relegat, aliis manus abſcindit, alios crudeliter jugulat, totam denique Rempublicam velut immaniſſimus verè Leo lacerat, & cruentat. Duodecim deinde aggreditur imperialis Collegii Profeſſores, viros pietate, ac rerum divinarũ ſcientia conſpicuos, & ſine quorum conſilio quidquam agere præ-

Leo Iſaurus.

præcedentes Imperatores nefas duxerant. Hos cum in ſuorum Errorum ſentinam pertrahere non poſſet, ſed acerrimos experiretur adverſarios, unà cum inſtructa Bibliotheca noctu imperat concremari. Sanctorum præterea opem deridere, loculos perfodere, Reliquias fœdare, Sacratos cineres in aerem, plateas, mare projicere, nec homines, nec Deum vereri. Efferatum Leonem ſiſtere conatus eſt *Germanus* Patriarcha Conſtantinopolitanus, cujus eximiam ſanctitatem, venerandam canitiem, & ſingularem in paſcendis, inſtruendis, conſervandis ovibus vigilantiam colebant univerſi. Proponit, & exponit Imperatori Eccleſiæ in colendis Iconibus deductam ab Apoſtolis uſque conſuetudinem; ſolemnia, quæ emiſerat, promiſſa de non convellendis Eccleſiæ ritibus, dum Imperator inauguratus eſt, revocat in memoriam; ipſum per ſacra omnia obteſtatur, ut à Sanctarum deſiſtat violatione imaginum. Excanduit impotens ſui Imperator, inflictaque ei alapa, Antiſtitem Regia expulit. Nec iræ litatum ſatis; illum impietati ſuæ ſubſcribere renuentem ſolio dejecit Conſtantinopolitano, ac in ſedem intruſit *Anaſtaſium* ejuſdem Hæreſeos propugnatorem. Nec Joanni pepercit Damaſceno, humanarum, divinarumque rerum eruditione florentiſſimo; qui tunc in aula verſans *Hiliam* Saracenorum Principis, ipſi à Conſiliis primarius, & Damaſci præfectus, fidem ſcriptis adversùs naſcentem hæreſim ſolidiſſimis tuebatur. Ipſum itaque pravis artibus perdere decrevit. Quadam ſcilicet epiſtola illius intercepta, aliam characteribus perſimilem à ſcribis exarari juſſit peritiſſimis, quæ tanquam ad ipſum Leonem ſcripta, illum ad regiam urbem Damaſcum oppugnandam invitaret, deditionem ei ſpondens. Hanc ad Saracenorum Ducem tranſmiſit, ut ipſum in *Joannem*, velut in proditorem Patriæ, & reum Majeſtatis accenderet. Nec inanis fuit impii Leonis conatus. Dux enim vocato *Joanni* Epiſtolam objecit, proditionemque exprobravit. Is lecta Epiſtola, literarum formas ſuis quidem ſimiles eſſe reſpondit, ſe verò neque epiſtolam illam exaraſſe, neque machinationem in ea contentam unquam

Joannes Damaſcenus, Imaginum propugnator.

ſibi

ſibi in mentem incidiſſe, conteſtatus eſt. Juſtam purgationem audire noluit Princeps Barbarus: illi confeſtim dextram amputari juſſit, quam tamen eodem, quo abſciſſa eſt, die ei reſtituit Clementiſſima Dei Mater, ad cujus ille imaginem velut ad ſacram anchoram, piis fletibus, & ſupplici fide confugerat. Felix vulnus, quod à Maria curari debuit. Tandem Leo diris afflictatus torminibus inter angores, & ejulatus impiam exhalat animam.

Amputatam ſibi dextram, ope deiparæ recuperat.

Leonis imperio,& impietati ſucceſſit ejus Filius *Conſtantinus*, dictus *Copronymus*, quòd Sacros fontes ventris onere in Baptiſmo conſpurcaſſet. Ad hoc attonitus Patriarcha *Germanus* prædixerat Rempublicam, & Eccleſiam ejus aliquando flagitiis polluendam. Prædictionem comprobavit eventus. Nam ſi flagellis Leo, ſcorpionibus cecidit Eccleſiam Copronymus, homo natus ad eradicandam omnem, quantùm in ipſo fuit, Religionem. Ut ſui principatus initia bonis videlicet auſpiciis conſecraret, generali ſtatim vetuit edicto, ne quis aut eos, qui vitæ Sanctimonia excelluerunt, Divos appellaret, aut eorum Reliquias veneraretur, aut tanquam Patronos, ac advocatos imploraret, quòd illos nihil nobis prodeſſe poſſe effutiret,ne Deiparam quidem Virginem, quam nec ſic quidem voluit nominari. Quin etiam ſumptis aliquando loculis auro plenis, ex iis, qui aderant, ſciſcitatus eſt, quanti eos æſtimarent: reſponderunt: *magni*: vacuos deinde eoſdem oſtendit percontatus, quanti eos licerentur; cumque reſponſum eſſet, *nihil: ita*, inquit, *Maria quoque, dum Chriſtum geſtavit utero, in honore fuit, poſtquam verò eum peperit, nihilo reliquis mulieribus præſtantior eſt*. O execrandam blaſphemiam! Hanc cives impietatem graviſſimè ferentes *Artabaſdum* Curopolatem Copronymi affinem è ſororis conjugio, Imperatorem deſignant, *Bezerem* tot malorum machinatorem interimunt, Copronymum convitiis proſciſſum exuunt imperio. Curopolates urbem ingreſſus mox Sacras imagines reſtituit, quo facto populum demeritus eſt. Verùm breviſſima fuit de Tyranni exauctoratione, & redintegrato imaginum cultu lætitia; coacto enim exercitu,

Conſtantinus Copronymus.

citu, *Artabasdum* fudit Copronymus, eoque cum Filiis trucidato, imperio sine æmulo potitus est: quo ex tempore bellum adversùs Sanctorum effigies, earumque cultores renovavit ardentiùs. Impium namque Concilium trecentorum triginta, & octo Episcoporum, qui à fide defecerant, convocavit Constantinopolim, ut Sacras imagines authoritate, & decreto Ecclesiæ abolevisse videretur. Horum Episcoporum facilè Principes erant *Theodosius* Ephesi, & *Pastillas* Pergæ in Pamphylia Antistites. Hi nemine è Catholicis vocato Præsulibus; Romano Pontifice, seu ejusdem Legato, Alexandrino, Antiocheno, & Hierosolymitano Patriarchis absentibus, & ne quidem invitatis, aut consultis, à decima die Februarii usque ad octavam Augusti anni 754. pseudo-Synodum prorogarunt. In ea dictum fuit anathema imaginum cultoribus, ac defensoribus, præsertim *Germano* Constantinopolitano anteà Patriarchæ, & *Joanni Damasceno*. Ea re peracta, Copronymus ad suę Synodi subscriptionem Presbyteros, ac Monachos universos adigere conatus est. Verùm restitit eorum optimus quisque, nec illi Constantini tyrannidem timuere jam jam suis cervicibus imminentem, sed lubentibus animis excepere oblatam sibi facultatem bibendi calicem Domini, & *lavandi stolas suas in sanguine agni*. Desævierunt in defensores imaginum carceres, flagra, lapides, gladii, ignes, rotæ, sed frustra: nullis enim suppliciis à cultu imaginum Clerus uterque avelli potuit. Tandem novus Julianus à Maria profligatus, ut vetus à Christo in expeditione Bulgarica igne interno conflagrans, cum exclamaret se vivum cremari propter Mariam Deiparam, cruciatibus æternis animam tradidit.

Leo Porphyrogenitus.

Leo Porphyrogenitus dira etiam bella Imaginum causâ gessit in Orthodoxos, donec anno quinto imperii, sacrilegio cumulavit priora crimina: coronam enim insignem è Sanctæ Sophiæ raptam capiti cum applicuisset, carbunculis igneis è capite tumescentibus, acerbissimos inter dolores periit.

Tandem sub Constantino etiam Porphyrogento-Leonis Filio, curante Irene Matre Religionis maiore

in-

incensa, convocata est secunda Synodus generalis Nicæna (aliàs Synodus septima) in qua Adriano 1. Pontifice Maximo illic per Legatos præsidente, & præsentibus 350. Episcopis, cultus imaginum instauratus est; vibratum Anathema in eos, qui dicunt, *Quòd Christiani ad Iconas, veluti ad Idola accedant*, pseudo-Synodus damnata, & pax Ecclesiæ restituta est, Deo per infirmam mulierē trium Imperatorū Hęresim convellente.

Christianocategori. Christianocategori, latinè *accusatores Christianorum* dicti sunt, quòd ipsorum causa, Christiani ab adversariis dicerentur *Idolorum cultores*, quasi *ut Deos* imagines colerent, sicut & eandem hodiè calumniam à Sectariis Catholici patiuntur.

Adalbertus Gallus & Clemens Scotus. Hoc etiam sæculo insignes duo emerserunt impostores *Adalbertus Gallus*, & *Clemens Scotus* pseudo-Episcopi. *Adalbertus* Sacerdotium luxuria commaculans, ac publicis relictis Ecclesiis, Cruces, & Oratoriola in campis ubique statuens falsis signis populum ludificabat, sibique sanctitatem ac secretorum cordium scientiam vendicans, suo quoque nomine Ecclesias consecrabat. Eò usque prorupit, ut & capillos suos, & ungulas pro Reliquiis circumferendos, honorandosque omnibus traderet. Multa deinde de mirabili suo ortu mentitus est, & Epistolam ineptissimam velut Jesu Christi divulgavit: illam vero finxit è Cœlo in civitatem Jerusalem cecidisse, & per Archangelum Michaelem inventam aliis innotuisse. Ignotorum denique Angelorum nomina invocans Dæmones in sui patrocinium implorabat.

Clemens sacros canones, expositiones Sanctorum Patrum, & Decreta Synodalia respuebat: sed & impudicitiam cum Sacerdotio conjungens affirmabat se post duos Filios ex adulterio susceptos, licitè posse esse legis Christianæ Episcopum.

Hos verò vitæ facinorosissimæ adjunxit Errores.

1. *In nova lege potest frater defuncti fratris uxorem sibi in matrimonio jungere.*

2. *Dominus Jesus Christus descendens ad inferos, pios, & impios simul indè eduxit.*

Felix Urgelitanus & Elipandus. *Felix* natione Hispanus, Urgellę, quę civitas est in Pi-

Pirenæi montis jugo sita, Antistes ab *Elipando* Archiepiscopo Toletano consultus, quid de humana Christi Servatoris natura sentiendum foret: utrum quà *homo* est, proprius, an adoptivus Dei Filius dicendus esset: adversùs antiquam Ecclesiæ Catholicæ doctrinam *adoptivum* esse non solùm asseruit, sed etiam scriptis ad præfatum Præsulem libris, pravum dogma, *Nestorianismum* novis fucis obsitum renovans omni, quà potuit, contentione animi propugnavit. Ambo Antistites varias Provincias teterrimo Erroris sui veneno infecerunt: *Elipandus* Asturiam, & Galæciam; *Felix* Septimaniam: Galli verò & Germani virus sibi propinatum divina virtute eliserunt. Porro *Felix*, instar Prothei varias formas induit. Cum enim Hæresim in Concilio Ratisponensi anno 792. ejurasset, sopitos hæresis cineres Elipando stimulante suscitavit. Posteà verò Aquisgrani, præsente etiam Imperatore Carolo Magno, erroris convictus, veram fidem confessus est, & ad Ecclesiæ unitatem seriò reverti visus; at reperta quædam post ejus obitum schedula ingens de illius conversione dubium posteris impressit. *Elipandus* pervicacissimus senex diù veritati reluctatus est; sed ipsi tandem, miserante Dei gratia emollitus cessit, & Romanæ se acquiescere definitioni professus, in Ecclesiæ gremio, ut communior fert opinio, occubuit.

Eorum error, jam antea in *Nestorio* per Ephesinos Patres confixus, denuo proscriptus est à trecentis circiter Episcopis *Francofurti* ad Mænum Fluvium in Germania, ex universa Italia, Gal ia, Germania, & Britannia collectis. Unde Concilium illud *Francofurtense* tum ob numerum Antistitum, tum ob præsentiam Legatorum sedis Apostolicę, illi nomine *Adriani* I. Pręsidentium *Generale* quodammodò appellari potest.

Refelluntur Errores Sæculi octavi.

Error Agonicly-tarum

Non valet genuflexio, dum preces fundimus.

D. Thomas 2. 2. q. 84. art. 2. ad 2. Genuflectimus orando, *nostram infirmitatem designantes in ordine*

dine ad Deum. Nonnè etiam Dominus Lucæ 22. *positis genibus orabat*?

Non licet colere Christi & Sanctorum imagines. *Error Iconoclastarum.*

D. Thomas in 3. dist. 9. 1. art. 2. quæstiuncula 2. ad 3. *Apostoli multa tradiderunt* (standum verò est Traditionibus iuxta illud Apostoli 2. ad Thessal. 2. *State, & tenete Traditiones, quas didicistis, sive per sermonem, sive per epistolam nostram,*) *inter quæ tradita unum est de usu imaginum. Fuit autem triplex ratio institutionis imaginum in Ecclesia. Primò ad instructionem rudium, qui eis quasi quibusdam libris edocentur. Secundò, ut Incarnationis mysterium, & Sanctorum exempla magis in memoria essent; dum quotidiè oculis repræsentantur. Tertiò ad excitandum devotionis affectum, qui ex visis efficacius excitatur, quàm ex auditis.* *Sectarii.*

Catholici sunt Idolorum cultores, quia ut Deos, colunt imagines. *Error Christianocategorum.*

Est & error, & calumnia tum hoc, tum sæculo 16. impacta Catholicis, ut Orthodoxæ fidei confletur invidia, unde & hodie Sectarii dici queunt *Christianocategori.* *Sectarii.*

1. *In nova lege potest frater defuncti fratris uxorem sibi in matrimonio jungere.* *Errores Clementis Scoti.*

D. Thomas in supplem. q. 55. art. 8. ad 2. *Frater poterat accipere uxorem fratris sui defuncti in casu, quando ille moriebatur sine prole, ut suscitaret semen fratri suo, quod tunc requirebatur, quando per propagationem carnis cultus religionis multiplicabatur, quod* nunc in nova lege, in qua per spiritualem gratiam, non per carnis commixtionem cultus Dei extenditur *locum non habet.*

Porrò assertio Clementis Scoti *universalis* erat; & sic falsa est. Potest alioquin summus Pontifex hoc in negotio certis de causis interdum dispensare, prout nonnulla cum antiqua, cum recentiora probant exempla.

2. *Dominus Jesus descendens ad inferos, pios, & impios simul indè eduxit.*

D. Thomas 2. p. quæst. 52. art. 6. *Dicitur Osee 13. ero mors tua, ò Mors, morsus tuus ero, inferne; electos, ait*

glossa interlinearis, *educendo*, reprobos ibidem relinquendo.

Et ratio est, quia *Christus descendens ad inferos operatus est in virtute suæ passionis, & ideò ejus descensus ad inferos, illis solis liberationis contulit fructum, qui fuerunt passioni Christi conjuncti per fidem charitate formatam; per quam peccata tolluntur. Illi autem, qui erant in inferno damnatorum, aut penitus fidem passionis Christi non habuerant, sicut infideles; aut si fidem habuerant; nullam conformitatem habebant ad charitatem Christi patientis, unde nec à peccatis suis erant mundati. Et propter hoc descensus Christi ad inferos non contulit eis liberationem à reatu pœnæ infernalis.*

Huc etiam spectant verba illà Matth. 25. *Discedite à me maledictis ignem æternum* &c. supra allegata sæculo 3. ad Errorem 6. Origenis de *damnatione impiorum quandoque finienda*, cui errori hic vicinus est.

Error Felicis Urgelitani & Elipandi.

Christus secundùm humanitatem, tantùm est Filius Dei adoptivus.

D. Thomas 3. p. q. 23. art. 4. *Ambrosius dicit in libro de Incarnatione adoptivum Filium non dicimus Filium esse natura, seu eum dicimus natura esse Filium, qui verus est Filius. Christus autem est verus, & naturalis Dei Filius, secundùm illud* 1. *Joan. ult. ut simus in* vero Filio Jus Jesu Christo, & Matth. 3. *Hic est Filius meus dilectus*, aliaque Scripturarum testimonia, *igitur Christus secundùm quòd homo, non est Filius Dei adoptivus.*

Ratio etiam id evincit Theologica. *Filiatio proprii convenit hypostasi, vel personæ, non autem naturæ, filiatio enim est proprietas personalis, in Christo autem non est alia Persona, vel Hypostasis, quàm increata, cui convenit esse Filium per naturam. Porrò filiatio adoptionis est participata similitudo filiationis naturalis. Non autem recipitur aliquid dici participativè, quod per se dicitur. Et ideò Christus, qui est Filius Dei naturalis, nullo modo potest dici Filius adoptivus. Secundùm autem illos, qui ponunt in Christo duas personas* ut ponebat Nestorius, quem *Felix*, & *Elipandus* pone sequuntur) *nihil prohiberet, Christum hominem, dici Filium adoptivum.*

At

At audio: Christus ut homo non est genitus à Patre per æternam generationem: ergo nec est Filius Dei naturalis. *Object.*

Sed negatur sequela. Idem enim ille, qui ut Deus, est Filius Dei naturalis per æternam generationem; est in quantùm homo, Filius naturalis per unionem Hypostaticam: quia per eam factum est, ut Humanitas, verè, & propriè sit substantialis natura Filii Dei: & consequenter, ut hic, in quantum homo, sit Filius Dei naturalis. Quapropter duobus modis Christus potest dici Filius Dei naturalis. Uno modo per æternam generationem. Alio modo per unionem substantialem. Illo modo Christus ut Deus, est Filius Dei naturalis: hoc modo Christus, ut homo, est, & dicitur Filius Dei etiam naturalis. *Resp.*

APPENDIX AD SÆCULUM VII.

PAuliciani seu *Paulo-Joannitæ* nomen sortiti sunt *Paulo*, & *Joanne* verè natura, & impietate germanis. Fuerunt natione Armeni. ***Pauliciani.***

Præter *Manichæismum*, quem refricabant, docuerunt, *his verbis contineri Baptismum*, ego sum aqua viva: *istis autem Eucharistiam*, accipite, manducate, & bibite.

Deinde; *omnem honorem Cruci* detrahebant.

Si tamen in morbum incidissent, Crucem quamdam ligneam tanquam efficax remedium sibi applicabant: morbo cessante, eam summa impietate in mille partes secabant.

Hic error consentit cum *Iconoclastis* pag. 160. *Bongomolis* pag. 198. *Petro de Bruis* pag. 200.

Alter convellitur per verba formæ utriusque Sacramenti. De quibus D. T. 3. p. quæst. 66. art. 5. & q. 78. art. 2. & 3.

ERRONES SÆCULI NONI.

Sergius.

SErgius à Sergio Monothelita, aliisque istius nominis distinctus, Manichæorum in Asia instauravit Errores. Se nominabat Apostoli Discipulum scilicet *Tychicum*, (ad Ephes. 6.) seque & *Lucidam stellam*, & *Paracletum* fingens plurima sub fuco Sanctitatis perpetravit scelera, ac doctrinam perniciosissimam evomuit.

Præcipuum illius dogma, hoc erat. *Fornicatio peccatum non est, sed naturæ potiùs beneficium.*

Claudius Taurinensis.

Claudius natione Hispanus fuit, professione Presbyter; *Felicis* verò *Urgelitani* (de quo sæculo 8.) Discipulus. Cum in Gallias venisset, in palatio *Ludovici Pii* Imperatoris subsistens, illius Principis beneficio ad Episcopatum Taurinensem in subalpinis promotus est. Cum verò suam lustrans Diœcesim, quosdam abusus in sacrarum cultum imaginum irrepsisse comperisset, in ipsam *venerationem imaginnm* invectus fuit, quin & eo temeritatis, ac sacrilegii prorupit, ut figuram Crucis Domini suo jussu ex Ecclesiis dejectam proculcarit: Hæc cum à Theodorico Abbate fuissent reprehensa, prolixam adversus eundem pro impio errore suo scripsit Apologiam, quæ ab Episcopis discussa justissimè damnata est.

Cum error errorem præsertim affinem seminet, effutiit etiam cum Vigilantio non esse *colendas Sanctorum Reliquias.*

Thiota pseudo Prophetissa.

Thiota, seu Theoda in regno Suecia nata est. Adversùs Apostoli præceptum (*docere mulieri non permitto* 1. *ad Timoth.* 2.) docendi, & prædicandi munus arripuit. *Moguntia* illud doctrinæ monstrum vidit fundens etiam vaticinia. Determinare audebat *diem & horam extremi judicii*. Ob illum errorem, & tumultum popularem indè exortum verberibus affecta, in exilium pulsa est.

Gothe-

Gotheſchalcus ex Germania oriundus, vitam religioſam profeſſus eſt in Gallia, in Abbatia Orbacenſi (Orbais) ordinis Benedictini Diœceſeos Sueſſionenſis. SS. Patrum, ſed præſertim Auguſtini doctrinę impigram navavit operam. At illius Dogmata in alienos ſenſus detorquens, in hos lapſus eſt Errores. *Gotheſchalcus.*

1. *Sicut Deus quoſdam ad vitam æternam prædeſtinavit, ſic etiam alios ad mortem æternam prædeſtinavit, cogitque homines interire.*

2. *Non vult omnes homines ſalvos fieri, ſed eos duntaxat, qui ſalvantur.*

3. *Chriſtus tantum pro electorum ſalute mortuus eſt, non autem pro redemptione omnium hominum.*

Fuit homo quietis impatiens, ſcientia tumidus, protervus, ciendis tumultibus, ac diſſidiis devotus. Sine ſuperiorum licentia peregrinationis cauſa Romam ſe contulit, ac diù multùmque divagatus, & prędicandi munus ſine miſſione uſurpans ſua ubique ſparſit dogmata. Damnatus eſt Gotheſchalcus, ejuſque Errores confixi ſunt in Synodo Moguntina ſub Archiepiſcopo *Rabano* celebrata. Inde ad ſuum Metropolitam Rhemenſem (*Hincmarum*) remiſſus, in Synodo * Cariſiaca ab Epiſcopis Gallię declaratus pariter fuit Hęreticus: cumque errores prefractè tueretur, eorum Decreto virgis cęſus, ac ne alios veneno doctrinę inficeret, in quoddam Monaſterium Diœceſis Rhemenſis detruſus, carcerique mancipatus eſt. *Hincmarus* nihil non tentavit, ut *Gotheſchalcum* ad ſaniorem mentem revocaret, maximè dum Lethali morbo correptus vergere ad exitum cœpit. Ad ipſum miſit formulam ejus aſſertionibus oppoſitam, cui ſubſcriberet, id ni faceret, & Viatico, & poſt mortem Eccleſiaſtica privandus ſepultura: ſed à ſua nequiit ſententia dimoveri; preces, minas, pœnas, rationes eluſit; ſuumque eſſe procaciter jactitans *Auguſtinum* ſine Sacramentis errori immortuus eſt, & Sacra orbatus ſepultura.

* *Cariſiacum vulgo Kierſy villa Regia in pago ſueſſionenſi.*

Cęterùm nonnulli hoc ſęculo 9. Gotheſchalchi patrocinium ſuſcepiſſe viſi ſunt, quos inter *Prudentius* Tricaſſinus Antiſtes ſcribens ad *Hincmarum* Rhemenſem, & *Pardulum* Laudunenſem Epiſcopos, *Lupus*

Abbas Ferrarienſis in libello de tribus quæſtionibus: aliique. His quidam acceſſerunt Recentiores, ſed hæ certè, quæ circumferuntur, propoſitiones omnino ſunt erroneæ.

Photius

Cum Ignatius Michaelis Curopalatæ Græcorum Imperatoris Filius, & Conſtantinopolitanus Patriarcha ſanctiſſimus, Bardam, hominem impuriſſimum, ſed in aula præpotentem Fidelium communione ſubmoviſſet ob ſtupri cum propria Nuru conſuetudinem, graviſſimam illius indignationem incurrit. Relegatur in inſulam Terebinthum à ſubornatis teſtibus accuſatus, quod adverſus Michaelem Porphyrogenitum Imperatorem conſpiraſſet. Mittuntur deinde Epiſcopi aulici, qui ceſſionem Patriarchatus, Eccleſiaſticæ pacis gratia apud Ignatium vehementer urgent. At invictiſſimus Præſul nec precibus, nec minis adduci potuit, ut ſe Epiſcopatu abdicaret. Quam illi conſtantiam, non dignitatis amor, ſed Eccleſiaſticæ libertatis, & æquitatis ſtudium, quam ceſſione ſua videbat oppreſſam iri, imperabat. Varia interim molitur Bardas, ſuis partibus agglutinat *Gregorium* Syracuſanum Antiſtitem, ante aliquot annos ab Ignatio ob inſignia crimina in Concilio damnatum, & ſua dignitate privatum, quam Ignatii ſententiam poſtea *Benedictus* Papa tertius confirmarat. Ille ultioni inhians: initio inter ſe conſilio, in nonnullorum, quos aulæ peſtilens aura infecerat, Epiſcoporum conventiculo depoſitum pronuntiat *Ignatium*, & *Photium* Laicum, Patriarcham proclamat, ac conſecrat, ſex dierum ſpatio ad omnes gradus ipſum promovens, prima ſcilicet die eum creans Monachum (ut moris erat apud Græcos) altera Lectorem; tertia ſubdiaconum, quarta Diaconum, quinta Presbyterum, ſexta Epiſcopum ordinans. Atque hæc promotio fons & origo eſt infinitarum, quibus deinceps Eccleſia Dei conflictata eſt, calamitatum. Porrò *Photius* vir erat nobilitate conſpicuus, Sancti *Tharaſii* quondam Patriarchæ Conſtantinopolitani ex ſorore Nepos, *Sergii* Patritii frater, Legatus Imperatoris in Perſidem, tunc verò eidem primus à ſecretis, divitiis affluens, ingenio & literatura nulli ſecundus: ambi-

tionis

tionis autem ſtimulis, ad quodvis audendum nefas promptiſſimus. Non contentus Sancti Præſulis exilio, Imperatori ſuggeſſit, nova quædam adverſus Cæſaream Majeſtatem machinari *Ignatium*. Miſſi illicò ſunt ſatellites, qui eum longiùs propellerent, in Copronymi ſepulchro incluſus, fœtore, & fame extinctus fuiſſet, niſi viri Pii deluſis, aut prœmio conciliatis cuſtodibus, ipſum inde eruiſſent. Mutatis deinde ſæpiùs carceribus, & exilii locis, quaſi nullus ad ipſum cruciandum ſatis aſper atroci *Bardæ*, & immiti *Photio* videretur, famem, verbera, dentium contuſionem paſſus à barbaro milite, cum Patriarchatus ceſſioni ſubſcribere heroica conſtantia recuſaret, in Mytilenem inſulam gravatus vinculis detruſus eſt. *Photius* deinde in conciliabulo Conſtantinopoli coacto, *Ignatium* ſolemniori judicio exauctoratum declaravit, & Anathemate perculit, ut faciliùs populum innocentiſſimo Paſtori pro majori parte ſuffragantem ab ejus communione abſterreret. Sed ipſemet *Photius* à *Nicolao* I. Pontifice maximo Damnatus, auſus eſt viciſſim *Nicolaum* Damnationis ſententiâ perſtringere.

Hinc ſcelera ſceleribus accumulans varias in ſedem Romanam vibravit calumnias. Inter alias, eidem objecit, quod perperam doceret, Spiritum Sanctum à Pátre, *filioque* procedere; atque hoc punctum præcipuus ſtatim fuit utramque inter Eccleſiam cardo controverſię.

At Deus non diſtulit promeritas pœnas de malorum Authoribus ſumere; Michael enim Imperator Bardæ ſuperbiam peroſus, eique diffidens, eundem per Baſilium Macedonem trucidari juſſit. Illius cadaver fœdè diſcerptum, lacerumque plebs per vicos, & compita raptavit. Deinde Baſilius à Michaele donatus Auguſti dignitate, quam morum probitate, juſtitiæ ſtudio, & bellicis de Saracenis ſucceſſibus illuſtrarat, extincto Michaele, mox Photium ſua ſede dejecit, ad eamque *Ignatium* poſt novem perſecutionis annos, ſummis, & infimis applaudentibus revocavit.

Tandem opera, & cura *Baſilii*, ac *Ignatii* octava, ultimaque Græcorum habita eſt Conſtantinopo-

li Synodus Oecumenica, cui per suos præsedit legatos Adrianus ejus nominis secundus. Actione quinta, sexta, & septima *Photius* invitus, in Synodum jussu Basilii est introductus tanquam laicus, qui, cum *Baculo*, seu *Pedo* innixus ingrederetur, *Marinus* Romanæ Ecclesiæ Diaconus, & Legatus jussit ipsi auferri Pastoralis istud insigne dignitatis. Tollite, inquit, *Baculum de manu ejus: signum est enim Pastoralis dignitatis, quod hic nullatenus habere debet, quia lupus est, & non Pater*. Pluries interrogatus hoc unum impudenter respondit, se tacere *Christi* exemplo, cum judicaretur. A Patribus fuere unanimiter in Photium prolati Anathematismi, & omnia, quæ per eum, ejusque pseudo-Synodum gesta fuerant, abrogata, & damnata sunt. Inter Anathemata, hæc eminent fulmina. *Photio curiali, & invasori Anathema. Photio inventori perversorum dogmatum Anathema. Novo Dioscoro Anathema. Novo Judæ Anathema.*

Postea tamen *Photius* tot ille malorum artifex, & tam solemniter Patriarchali dignitate exutus, sedem pristinam recuperavit hac scilicet fraude usus. Commentus est *Basilii* Imperatoris Genealogiam; ejusque perobscurum genus à Magno Tyridate Armenorum Rege deduxit. Cum ad Patrem Basilii venisset novo fabricato nomine, filios ejus ad imperium provehendos auguratus est. Nomen illud erat *Beclas*, cujus literę nominum *Basilii*, ejusque Uxoris, ac Filiorum initiales erant, ut ex sequenti schemate colligitur.

Basilius Imperator.
Eudoxia Augusta.
Constantinus Filius.
Leo Filius.
Alexander Filius.
Stephanus Filius.

Cum sexcentis fabulis Genealogiam illam historicam adornasset, eam vetustissimis in membranis, Alexandrinis etiam characteribus ementitis descripsit: codi-

codicemque antiquis chartis involutum in bibliotheca Palatina recondi curavit. *Photio* in ſtruenda fraude adjutor fuit *Theophanes* Regius tunc temporis Clericus, magnæque apud Cæſarem authoritatis, poſteà verò in fraudis præmium Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus. Is librum plane mirabilem, & exquiſitum ſe in bibliotheca reperiſſe *Baſilio* Imperatori indicat, qui res arcanas & vaticinia ipſius Majeſtatem concernentia complecteretur; cæterùm illius arcana præter *Photium* immenſæ eruditionis virum, poſſe reſerare neminem. Codex ad *Photium* protinus mittitur in exilio degentem; jubetur myſticam Genealogiam reſolvere. Negat ille, ſe res arcanas, quæ ad Imperatorem ſpectarent, alteri, quàm Sacræ Majeſtati revelaturum. Imperator ambitioſa curioſitate illectus *Photium* Conſtantinopolim ab exilio revocat. Is *Baſilio*, qui ruſticam ex Macedonia ſtirpem erubeſcebat, de natalium ſplendore adulatur, confictamque Genealogiam explicans, & vaticinia, quæ jam maxima ex parte impleta erant, & quorum eventus ſpem faciebat fore, ut cætera, quæ glorioſiſſimum, ac feliciſſimum illi portendebant imperium, pariter implerentur, ſeſe in Principis animum penitus inſinuat coluber vaferrimus: aſſiduè verſatur in Palatio; exquiſitis verborum lenociniis Proceres demeretur; *Theodorum Santabarenum* profligatiſſimæ vitæ virum, ſolo habitu Monachum, fuco tamen Sanctimoniæ incautis illudentem Imperatori ſiſtit, commendat, familiarem reddit; eo adjutore tendit inſidias *Ignatio*, illumque præcipitare è ſolio, ac iſtud rurſus invadere meditatur.

Obiit interim tot procellis jactatus *S. Ignatius*: cui ſanè mortem *Photii*, & *Santabareni* nequitia fuiſſe maturatam, non levis fuit ſuſpicio. Vix corpus ejus tumulo mandatum erat miraculis etiam coruſcans: cum Photius Imperatoris facilitate abuſus ſedem Patriarchalem nova tyrannide occupavit. Annitente deinde Cæſare, obtinet confirmationem ſuæ ſedis à *Joanne* 8. Legatos Pontificis Conſtantinopolim diſſidiorum omnino ſopiendorum cauſa miſſos ſeducit; pſeudo-Synodum falsò dictam octavam celebrat, Joannis

annis literas interpolat; ſed ab eodem, re planè explorata, condemnatur, actaque Conciliabuli reſcinduntur. Tandem *à Leone* Auguſto *Baſilii* Filio; meritò *Sapientis* nomen ob ſtudium, ſummamque prudentiam conſecuto, *Photius* jam exauctoratus, procul ab urbe Regia in Monaſterium aliquod Armenorum relegatus eſt; ubi vitam terminavit vinctus Anathemate, non autem illo expeditus, ut nonnulli Scriptores levioris authoritatis perperam exiſtimarunt.

Refelluntur Errores ſæculi noni.

Error Sergii. *Fornicatio non eſt peccatum, ſed potiùs naturæ beneficium.*

D. Thomas 2. 2. q. 154. art. 2. *Fornicatio excludit à regno Dei, ut patet per Apoſtolum ad Gal.* 5. *Ubi præmiſſa fornicatione . . . ſubdit, qui talia agunt, regnum Dei non conſequentur; nihil autem excludit a regno Dei, niſi peccatum mortale; unde fornicatio ſimplex eſt peccatum mortale.* Quis verò unquam dixerit, quòd peccatum mortale ſit naturæ beneficium?

Object. At natura, inquiebat *Sergius*, proclivis eſt in concubitum.

Reſp. Id verum eſt de natura *animalis*, quæ ſæpe dominatur homini, & *qua ille comparatur jumentis inſipientibus, & ſimilis fit illis.* Pſal. 48. Secùs de natura ipſa *hominis. Non enim intendit natura in homine ſolùm generationem prolis, ſed etiam illius traductionem, & promotionem uſque ad perfectum ſtatum hominis. Unde tria à parentibus habemus, ſcilicet eſſe, nutrimentum, & diſciplinam. Filius autem à parente educari, & inſtrui non poſſet, niſi determinatos, & certos parentes haberet; quod non eſſet, niſi eſſet aliqua obligatio viri ad mulierem determinatam, quæ matrimonium facit . . . Unde ad matrimonium inclinat natura hominis ex parte differentiæ,* ſeu quatenus *homo* eſt; non verò ad fornicationem, *quæ eſt contra bonum prolis educandæ.* In ſuppl. q. 41. a. 1. O. & ad 1. His adde verba hæc articuli præcitati ex ſecunda ſecundæ, contrà naturam hominis eſt, quod

utatur

utatur vago concubitu. Vide & errorem Nicolaitarum ſæculo 1. & Opuſculum noſtrum *in propoſitiones damnatas*, ubi hæc propoſitio confixa conſpicitur pa. 98. *Tam elarum videtur, fornicationem ſecundùm ſe nullam involvere malitiam, & ſolùm eſſe malam, quia interdicta eſt, ut contrarium omninò rationi diſſonum videatur*. Eſt 48. Innoc. Magna iſtam inter aſſertionem *innocentianam*, & *hanc præſentem* eſt connexio.

Errores Claudii Taurinenſis.

Errores Claudii circa *cultum imaginum, & Reliquiarum* tum in Iconoclaſtis 8. tum in Vigilantio, ſæculo 5. à *D. Thoma* prædebellatos vidimus.

Quantùm ad abuſus, qui ipſius temporibus in cultum imaginum irrepſerant, ex quibus Claudii errores profluxere; illos ſemper Eccleſia pluribus in Conciliis deteſtata eſt. Iuvat hic noviſſimi etiam verba Concilii (Tridentini) expendere ſeſſ. 25. *In has Sanctas, & ſalutares* (de imaginibus & Reliquiis) *obſervationes ſi qui abuſus irrepſerint, eos prorſus aboleri Sancta Synodus vehementer cupit: ita ut nullæ falſi dogmatis imagines, & rudibus periculoſi erroris occaſionem præbentes ſtatuantur*. Paucis deinde interjectis, *omnis ſuperſtitio*, inquit Synodus, *in Reliquiarum veneratione tollatur*. Ecce Eccleſia quemcumque averſatur, & prohibet abuſum. Itaque nec debuit ille Claudium, nec modernos debet adversùs *cultum imaginum, & Reliquiarum* movere, excire, a-cendere Sectarios.

Sectarii.

Error Thiotæ.

Poteſt ab homine ſciri dies, & hora extremi judicii.

D. Thomas. In ſupplem. q. 77. a. 2. *Illud, quod eſt ignoratum ab Angelis, multò magis hominibus eſt occultum, quia ea, ad quæ homines naturali ratione pertingere poſſunt, multò limpidiùs, & certiùs Angeli naturali ratione cognoſcunt. Sed Angeli neſciunt tempus determinatè* extremi judicii, *ut patet Matth.* 24. *de* die illa, & hora nemo ſcit, *neque Angeli Cælorum, ergo tempus illud eſt hominibus occultum.*

Unde dudum dixit Auguſtinus l. 18. de Civit. c. 53. hic citatus. *Quidam dixerunt, ab Aſcenſione Domini uſque ad ultimum ejus Adventum quadringentos annos poſſe compleri, alii quingentos, alii mille, quorum falſitas*

sitas patet, *&* patebit *similiter eorum*, *qui adhuc computare non desinunt*.

Errores Gothescalci. 1. *Sicut Deus quosdam ad vitam æternam prædestinavit, sic etiam alios ad mortem æternam prædestinavit, cogitque homines interire.*

D. Thomas 1. p. q. 23. a. 5. *Prædestinatio est causa & ejus, quod expectatur in futura vita à prædestinatis, scilicet gloriæ, & ejus, quod percipitur in præsenti, scilicet gratiæ*. Unde Deus quosdam ad vitam æternam prædestinavit gratuitò: non tamen alios prędestinavit ad mortem æternam; *mors enim æterna* designat culpam; Deus autem nequit hominem prædestinare ad culpam, cum sit ipsa sanctitas; sed pœnam *cæteris*, *quia justus est* (verba sunt Concilii Carisiaci) *prædestinavit æternam*, seu ut Scholastici loquuntur, quosdam reprobavit negativè. *Reprobatio*, inquit S. Doctor ad 2. *non est causa ejus, quod est in præsenti, scilicet* culpæ: *culpa enim provenit ex libero arbitrio ejus, qui reprobatur, est tamen causa ejus, quod redditur in futuro, scilicet pœnæ æternæ inferendæ pro culpa*. Non cogit proinde homines interire; interitus in solam creaturam deficientem refunditur. Perditio tua ex te Israel, Oseæ 13. & præfata Synodus, *Deus*, inquit, *cæteros*, non ut perirent, *prædestinavit*.

2. *Deus non vult omnes homines salvos fieri, sed eos dumtaxat, qui salvantur.*

D. Thomas 1. p. q. 19. a. 6. *Dicit Apostolus* 1. *ad Timotheum* 2. Deus vult omnes homines salvos fieri; *voluntate scilicet antecedente; secundùm Damascenum*. Qui pereunt, hoc isti suæ perversæ imputent voluntati. Id patet ex Angelico 3. Dist. 20. q. 1. a. 1. q. 1. ad 2. *Quòd omnes homines non reparantur*, seu salvantur, *non est ex insufficientia medicinæ reparantis, sed ex defectu eorum, qui reparationis effectum* in seipsis impediunt per peccata sua, ut liquet ex verbis sequentibus *D. Thomæ* scribentis in illud Matth. 26. *Qui pro multis effundetur &c.*. *Si consideremus*, inquit, *effectum passionis, non habet effectum nisi in his, qui salvantur*, & hoc ex culpa hominum.

Accedit Synodus memorata Carisiaca adversùs Gothes-

theschalcum celebrata. *Deus omnipotens omnes homines sine exceptione vult salvos fieri, licet non omnes salventur. Quòd autem quidam salvantur, salvantis est donum: quod autem quidam pereunt, pereuntium est meritum.*

3. *Christus tantùm pro electorum salute mortuus est, non autem pro redemptione omnium hominum.*

D. Thomas. Lect. 2. in cap. 2. Prioris epist. ad Timoth. *Christus est propitiatio pro peccatis nostris, pro aliquibus* (electis nimirum) *efficaciter, sed pro omnibus sufficienter; quia pretium Sanguinis ejus est sufficiens ad salutem* omnium. Nullus hìc omninò excipitur, non reprobus, non infidelis, non Scytha, non Barbarus.

Confirmatur hæc veritas ex verbis illis Apostoli 2. ad Corinth. 5. *Si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt, & pro omnibus mortuus est Christus.* Itaque tam generaliter mortuus est Christus pro omnibus, quàm omnes mortui sunt in Adamo, omnes autem omnino, & singuli mortui sunt in Adamo, igitur & Christus pro omnibus, & singulis prorsus hominibus mortuus est.

Hisce adstipulatur citatum Concilium. *Sicut nullus homo est, fuit, vel erit, cujus natura in Christo assumpta non fuerit, ita nullus est, fuit, vel erit homo, pro quo Christus passus non fuerit, licet non omnes passionis ejus mysterio redimantur*... ob culpam suam.

Sanè *Gothescalchus* fuit Prodromus harum propositionum *Jansenii*, & *Quesnellii*. *Christus pro omnibus omnino hominibus mortuus non est, aut Sanguinem fudit.* Janseniana 5. *Jesus Christus se morti tradidit ad liberandum pro semper suo sanguine primogenitos, id est, electos, de manu Angeli exterminatores.* Quisnelliana propositio 32. Vide citatum Opusculum nostrum pag. 57 & 203.

Spiritus Sanctus non procedit à Patre, & Filio.

D. Thomas q. 10. de potentia. art. 4. *Ioan.* 16. *ex persona Filii de Spiritu Sancto dicitur, ille me clarificabit, quia de meo accipiet. Quid autem de Filio acceperit Spiritus Sanctus, ipsemet Filius subjunxit dicens. Omnia, quæcunque habet Pater, mea sunt, propterea dixi,* *Error Photii.*

quia

quia de meo accipiet, quasi diceret, quia eadem est essentia Patris, & mea, non potest Spiritus Sanctus esse de essentia Patris, quin sit de mea essentia. Sicut igitur Spiritus Sanctus habet essentiam à Patre, ita etiam habet illam à Filio.

Confirmatur hoc ex 1. p. q. 36. art. 2. ad 1. Ubi dicitur. *Regulariter id, quod de Patre dicitur, oportet intelligi de Filio* (excepto eo, in quo relativè opponuntur, seu quòd *hic sit Pater, & ille Filius*) cum igitur Pater sit Principium Spiritus Sancti, illud debet pariter convenire Filio. *Quantùm enim ad hoc, quod est esse principium Spiritus Sancti, non opponuntur Pater, & Filius*: proinde Spiritus Sanctus non solùm procedit a Patre, sed etiam à Filio.

Assertioni quoque Catholicæ suffragatur illud ad Rom. 8. *Si quis Spiritum Christi non habet, hic non est ejus*. Et ad Galat. 4. *Misit Deus Spiritum Filii sui in corda vestra*: non potest autem Spiritus Sanctus dici Spiritus Filii, nisi quia est à Filio: unde & simili modo dictus est Spiritus Patris Matth. 10. *Spiritus Patris, qui loquitur in vobis*, quia scilicet est à Patre. Accedunt & alia præclara loca tum Joan. 14. *Paraclitus Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo*, tum 15. *Cum venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis*. Quæ verba expendens Athanasius in epistola ad Serapionem sic discurrit. *Hic est ordo naturæ divinæ, ut qui à nullo est, à nullo mittatur, & qui est ab alio, in nomine suo non veniat, sed in nomine illius, à quo existit. Ita igitur Spiritus Sanctus, qui à se non est, à se venire non debuit, sed in nomine illius, à quo est: quemadmodum de eo dicit Filius, Paraclitus Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo. Patet ergo, quòd ex hoc, quòd Spiritus Sanctus mittitur à Filio, sequatur, quòd à Filio existat æternaliter, & ab eo habeat, quòd sit Deus*. Ita D.T. Opusc.1. (quod militat adversùs errores Græcorum) cap.32.

Unde rursus Athanasius præfulgidum Grecæ Ecclesiæ ornamentum in famoso dicit Symbolo. *Spiritus Sanctus à Patre, &* Filio *non factus, nec creatus, nec genitus, sed procedens*. Huic adde Epiphanium *sermone de Incarnatione verbi. Pater*, inquit, *semper erat, & Filius*

lius erat semper, & Spiritus Sanctus à Patre & Filio erat semper. S. D. ibidem.

Binæ etiam *D. Thomæ* rationes hanc fidei veritatem stabiliunt, quarum prima est. *Si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, nullo modo posset ab eo personaliter distingui*: certum verò est, quòd distinguatur, alioquin enim non forent tres divinæ Personę. Quod autem non posset distingui à Filio, probatur. Distinctiò realis in personis oritur ex oppositione relativa juxta illud celebre Theologorum proloquium, *omnia in divinis sunt unum, nisi ubi obviat relationis oppositio*, hæc verò oppositio relativa fundatur in Origine unius personæ ab alia, adeòque si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, non distingueretur ab eo.

Altera est hæc. *Filius procedit per modum intellectus, ut verbum, Spiritus Sanctus autem per modum voluntatis, ut amor. Necesse est autem, quòd amor à verbo procedat. Non enim aliquid amamus, nisi secundùm quòd conceptione mentis apprehendimus. Undè & secundùm hoc manifestum est, quòd Spiritus Sanctus procedit à Filio.* 1. p. loco hìc præallegato.

Obiiciebat Photius id, quod hodiedùm Græci Schismatici objectare non desinunt. *In determinatione Concilii Constantinopolitani* 1. (quod celebratum est adversùs Macedonium, negantem Spititum Sanctum esse Deum) *non habetur, quòd Spiritus Sanctus procedat à Filio, sed solùm quòd procedat à* Patre; *legitur enim in symbolo istius Synodi, credimus in Spiritum Sanctum Dominum, & vivificantem ex Patre procedentem, cum Patre, & Filio adorandum, & conglorificandum. Nullo ergo modo debuit addi in Symbolo fidei, quod Spiritus Sanctus procedat à Filio* *Object.*

Objectioni quam pro Græcis format Angelicus, sic respondet loco præcitato da potentia ad 13. *Dicendum est, quòd processio Spiritus Sancti à Filio implicitè in symbolo Constantinopolitano continetur, in quantùm continetur ibi, quòd procedit à Patre. Quia quod de Patre intelligitur, oportet & de Filio intelligi, quæcumque enim habet Pater,* (Jon. 16.) *mea sunt*: unde *in nullo differunt, nisi quòd hic est Filius, & ille Pater.* *Resp.*

rer. Sed propter insurgentes errores eorum, qui Spiritum Sanctum à Filio esse negabant, conveniens fuit, ut id in symbolo poneretur; non quasi aliquid additum, sed explicitè interpretatum, quod implicitè continebatur; sicut si insurgeret Hæresis, quæ negaret, Spiritum Sanctum esse factorem Cœli, & terræ, oporteret hoc explicitè poni, cum in prædicto symbolo hoc non dicatur nisi de Patre. Lustra Aquinatem & integro illo articulo, & prelaudato Opusculo 1. Certè utrobique tum prolatis in favorem fidei Grecis Patribus, tum copiosis sibi propositis, solutisque argumentis hanc, quantùm homini licet, materiam exhaurit.

SÆCULUM DECIMUM.

Nulla hoc sæculo fuerunt Hæreses per singularem Dei providentiam. Hoc sæculo etiam non fuit continuatum schisma Græcorum.

HOc seculum nulla continet in fide Monstra: singulari profectò Dei pro Ecclesia excubante providentia, quę arcebat ab illa hereses eo tempore, quo ob supremorum illius Moderatorum incuriam maximè in Ecclesiam inundare poterant.

Aliis tempestatibus, fluctuabat navis Petri per varias heresum Procellas; hoc seculo, dum perversi Pontificum mores illam quassant; subsidunt horribiles errorum furię.

Sed nec schisma Photii, hoc seculo, ut quibusdam videtur, continuatum fuit, verùm cum suo Authore extinctum: quod breviter lustremus. *Photio* exauthorato subrogatus fuit *Stephanus Leonis* sapientis frater, hic cum Romano Pontifice communionem fovit, ut ex Appendice liquet Synodi octavę. Id & prestitit ejus successor *Antonius Cauleas*, sub cujus Patriarchatu *Stylianus*, aliique fautores *Photii* ad summum Pontificem pro absolutione, & dispensatione lapsorum scripsere, agnoscentes *se ab Apostolica sede regi, & gubernari debere*. Sub *Nicolao Mystico* Ecclesia Constantinopolitana turbata est ob quartas *Leonis* Imperatoris nuptias, quas ille approbare noluit. Imperatorē ob

eas

eas etiam à communione removens. Hinc tamen non eſt interrupta utriuſque unio Eccleſiæ, ſed magis potiùs roborata. Romanus enim Pontifex *Ioannes nonus* ab Imperatore appellatus, Legatos miſit Conſtantinopolim, qui ſedis Apoſtolicæ Authoritate nuptias ipſius confirmarunt. Poſt varios deinde Patriarchas, ſedem tenuit *Nicolaus Chryſoberges*. Sub eo, dum Synodus quædam circa res varias haberetur circa annum 980. jactam ſunt aliqua ſchiſmatis renovandi ſemina, dum à ſeditioſis *Photii* memoria æquè, ac *Ignatii*, & aliorum Patriarcharum Orthodoxorum ſolemni acclamatione impunè celebrata eſt. Nonnullis deinde Patriarchis interpoſitis, *Euſtathius* ſedi Conſtantinopolitanæ admotus eſt. Eo ſuadente, Baſilius Auguſtus miſſis Romam Legatis, à *Ioanne* 19. Pontifice Maximo petiit, ut titulum *Univerſalis*, & *Oecumenici* Patriarchæ, vellet Antiſtiti Conſtantinopolitano concedere. Sed repulſam tulerunt Legati: ſtetit tamen unio ad annum uſque milleſimum quinquageſimum tertium, quo *Michael Cerularius* Patriarcha indole turbulentiſſimus venenum diù occultatum adverſus Eccleſiam Romanam effudit ſcripta ad *Ioannem Tranenſem* in Apulia Antiſtitem epiſtola, quæ ab Humberto Silvæ-candidæ Epiſcopo Latinitate donata, ad *Leonem nonum* Pontificem Maximum delata eſt. Aliam quoque anno ſequenti ad Petrum Antiochenum Patriarcham dedit, fœdis in Eccleſiam latinam calumniis, & accuſationibus refertam. Hæc verò accuſationum ſunt capita: quæ ſanè accuſationes in Latinos vibratæ ſunt ipſi Græcorum Errores.

Schiſma renovatur anno 1053 ſub Michaele Cerulario.

Errores Græcorum.

1. *Latini malè Symbolo addiderunt particulam* Filioque, *& malè de Spiritu Sancto ſentiunt.*

2. *Sacramentum Euchariſtiæ non poteſt confici in pane Azymo. Damnandi ſunt iſti Azymitæ Romani.*

3. *Beatitudo non datur juſtis ante extremum diem judicii, ut Latini volunt.*

4. *Romanus Pontifex non eſt ſummus, ac univerſalis Eccleſiæ Paſtor, & Caput.*

Leo IX. *Michaelis* Patriarchæ & inſultus in Romanam Eccleſiam procaciſſimos, & errores prolixa, *Leonis noni*

Epistola contra schismaticos,

erudita, & vehementi epistola redarguit. Ea *Leo* pacem illi offert, Ecclesiæ unitatem impensè commendat, sedisque Apostolicæ firmitatem, robur, & Authoritatem ostendit. Michael sive jussu Imperatoris *Constantini Monomachi*, sive etiam minis civium erga Romanam Ecclesiam propensiorum, ad eundem Pontificem conciliatrices pacis literas scripsit. Pontifex unitatis Ecclesiarum studiosissimus Legatos pro pace concilianda misit Constantinopolim, qui honorificentissimè ab Imperatore excepti sunt. *Nicetas Pectoratus* studita discordiæ fautor, & machinator scelerum, librum adversus Romanam Ecclesiam à se editum coram Legatis igni tradidit, (id approbante Imperatore) omnesque errare professus est, qui Romanæ Ecclesiæ Primatum negarent, vel qui ejus fidem oppugnarent. Cum Pontificiis Michael Patriarcha Decretis parere nollet, colloquiumque Legatorum declinaret, quin etiam templa, ad sacra peragenda civibus interdixisset, ideò crebriùs admonitus, nec resipiscens in magna *Sanctæ Sophiæ* Ecclesia coram effusissimo populo una cum suis asseclis Anathemate a Legatis ictus est. His peractis, illi Michaelis Patriarchę insidiis per Imperatorem liberati, in Italiam remearunt. Patriarcha Schismaticos Excommunicationem in ipsos Legatos Apostolicos retorquere, nomenque Romani Pontificis è Dypitchis, seu Canone delere ausus est. Datis deinde literis ad *Petrum Antiochenum*, aliosque Patriarchas mendaciis, ac calumniis scatentibus, eos a Romanæ communione Ecclesiæ conatus est avellere. Petrus Antiochenus (quid alii Patriarchæ egerint, incertum est) *Michaeli Cerulario* respondit; & multas illius objectiones tanquam leves, futilesque refutavit: non ita tamen, ut in quibusdam, Latinos etiam non carperet.

Michael Cerularius, cum suis asseclis excommunicatur.

Ita sensim Schisma (proh dolor!) in Orientalem irrepsit Ecclesiam. Illud per aliquot continuatum sæcula altiores semper egit radices, usque ad annum millesimum quadringentesimum trigesimum nonum, qua de re inferiùs.

Refellamus modò Græcorum errores.

Juxta ordinem temporis, illos sibi vendicabat sæcu-

sæculum *undecimum*; sed eos huic potiùs sæculo reservavimus, quod tota rei œconomia sit connexa cum *Photio* Authore Schismatis, cujus recens est memoria.

Ob connexionem doctrinæ Photii hoc sæculo tractantur errores Græcorum.

Refelluntur Errores Græcorum.

1. *Latini malè Symbolo addiderunt particulam* Filioque, *& malè de Spiritu Sancto sentiunt.*

Vide errorem *Photii* sæculo 9.

2. *Sacramentum Eucharistiæ non potest confici in pane azymo.*

D. Thomas 3. p. q. 74. art. 4. *Circa materiam hujus Sacramenti duo possunt considerari, scilicet quid sit necessarium, & quid conveniens. Necessarium quidem est, ut sit panis triticeus, sine quo non perficitur Sacramentum: non est autem de necessitate Sacramenti, quod sit azymus, vel fermentatus, quia* in unoquoque confici potest... *tamen consuetudo in pane azymo celebrandi* (quæ in Latina observatur Ecclesia) *rationabilior est*; præcipuè *propter institutionem Christi, qui hoc Sacramentum instituit prima die azymorum, ut habetur Matth. 26. Marci 14. & Lucæ 22. qua die nihil fermentatum in domibus Judæorum esse poterat; ut habetur Exod. 12. Habet tamen aliquam rationem consuetudo Græcorum.. offerentium panem fermentatum, ex eo, quod Verbum Patris indutum est carne, sicut fermentum miscetur farinæ.* Sed desinant Græci Romanam lacessere consuetudinem, *& unusquisque servet ritum suæ Ecclesiæ in hujus Sacramenti celebratione.*

3. *Beatitudo non datur justis ante extremum diem judicii.*

D. Thomas in supplemento q. 69. art. 2. *Dicitur 2. ad Corinth. 2. scimus, quoniam si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur, quòd ædificationem ex Deo habemus domum non manufactam, conservatam in Cœlis. Igitur, carne dissoluta, anima habet mansionem, quæ ei in Cœlis fuerat conservata.*

Præterea *ad Philipp. 1. dicit Apostolus: cupio dissolvi, & esse cum Christo*, per hoc indicans, quòd Sancti

post dissolutionem corporis sint cum Christo: neque id quomodocumque (nam & hic in gratia degentes cum Christo sunt) sed modò Beatis proprio, de quo 1. ad Thessal. 4. dicit, *& sic semper cum Domino erimus*.

Ratio est, quia animas illas Sanctorum nihil impedit à Cœlesti gloria statim consequenda, Cœlum enim quod antea erat occlusum, per Christum fuit apertum. Unde *sicut corpus per levitatem statim fertur in locum suum, nisi prohibeatur: ita anima* statim, *soluto vinculo carnis . . ad Cœlos evolat, nisi impediatur aliquo reatu, quo oporteat evolationem differri, ut prius anima purgetur*.

Perperam hìc allegatur à quibusdam *Joannes XXII.* quasi mandasset, ut hæc de cœlesti gloria *ad diem judicii dilata* ab omnibus teneretur sententia. Sanè & ipsemet Thomam Aquinatem in Album Sanctorum retulit, ac in Bulla Canonizationis ejus animam *Cœlum possidere* asseruit, & decreverat (quidquid sit, an ut Doctor particularis in opinionem præfatam inclinarit) definire è Cathedra, Sanctorum animas post mortem *statim* frui visione Beatifica; sed morte præventus hoc efficere non potuit.

Id ejus præstitit successor *Benedictus XI.* Decretali edita, quæ determinat, *animas Sanctorum nihil habentes expurgabile*, statim *ut decedunt, ante diem judicii faciem Dei cernere*.

4. *Romanus Pontifex non est summus, ac universalis Ecclesiæ Pastor, & Caput*.

D. Thomas percelebri Opusculo 1. contra errores Græcorum. *Christi Vicarius Romanæ Ecclesiæ Pontifex in totam Ecclesiam* Christi *universalem Prælationem obtinet. Legitur enim in Chalcedonensi Concilio, quod tota Synodus acclamavit Leoni Papæ; Leo sanctissimus*, Caput universalis Ecclesiæ, *Petri Apostoli preditus dignitate, per multos annos vivat. Et Chrysostomus scribens in Ioan. Homil.* 85. *Christus*, ait, *Iacobum localiter in loco terminat, Petrum autem* totius orbis ordinat Magistrum, & Doctorem. *Item supra Actus Apostolorum. Petrus à Filio super omnes, qui Filii sunt, potesta-*

potestatem accepit, non ut Moyses in gente una, sed in universo orbe. *Hoc etiam* trahitur ex authoritate sacræ scripturæ. *Nam Petro* non limitatè ad unam Civitatem, vel Regnum, sed *indistinctè* per mundum universum *oves suas, Christus commisit, dicens, pasce oves meas. Joan.* 21. Cumque Romanus Pontifex sit Petri successor, invictè sequitur, eum esse summum totius Ecclesiæ Pastorem, Caput, Moderatorem.

Hisce favet eodem Opusc. *Beatus Cyrillus Patriarcha Alexandrinus in libro Thesaurorum. Ut membra*, inquit, *maneamus in Capite nostro, Apostolico throno Romanorum Pontificum, à quo nostrum est quærere, quid credere, & quid tenere debeamus ... nulli alii, quam Petro, quod suum est, plenum, sed ipsi* soli *dedit ... illi omnes jure divino caput inclinant, & Primates mundi tanquam ipsi Domino Jesu obediunt. Item * Maximus in Epistola Orientalibus directa dicit. Omnes fines Orbis, qui Dominum sincerè receperunt, & ubique terrarum Catholici veram fidem confitentes, in Ecclesiam Romanorum tanquam in Solem respiciunt, & ex ipsa lumen Catholicæ, & Apostolicæ fidei recipiunt, nec immeritò. Nam Petrus legitur primò perfectam fidem esse confessus Domino revelante, cum dixit Matth. 16. tu es Christus Filius Dei vivi. Unde & idem Dominus dicit, Ego pro te rogavi, Petre, ut non deficiat fides tua.*

* *Sæculi 7. scriptor egregius.*

Patet etiam, quod ipse Patriarchis, (adeoque & Constantinopolitano, qui sibi titulum *Universalis* Patriarchæ arrogabat) Prælatus existat, *ex hoc quòd Cyrillus dicit, quòd ipsius, scilicet Apostolici Throni Romanorum Pontificum* solius *est reprehendere, corrigere, statuere, solvere, disponere, & loco illius ligare, qui ipsum* (Thronum) *ædificavit. Et Chrys. super Actus Apostolorum dicit, quod Petrus est vertex sanctissimus Beati Apostolici Throni, Pastor Bonus. Item etiam hoc patet ex Authoritate Domini dicentis Lucæ 22. tu aliquando conversus confirma fratres tuos.*

Prætereo torrentem Latinorum Patrum eadem certatim, & fusè affirmantium: solos Græcos ad Græcos convincendos produxisse suffecerit.

Porrò quantum ad *Purgatorium*; in hoc differunt

Græci à Latinis, quod illi non admittant in eo (ut Latini) pœnam ignis, seu sensus, sed tantùm pęnam damni, dicentes animas illic detineri ut in carcere perobscuro, donec æternæ claritatis lumen aspiciant.

Unio Ecclesiæ Græcæ cum latina in Concilio Florentino sub Eugenio 4. anno 1439.

Tandem Schisma per tot protractum sæcula sub *Eugenio* 4. Pontifice Maximo in Concilio Florentino anno 1439. miserante Numine, cum erroribus profligatum est, utriusque Ecclesiæ unio tot antea votis expetita coram Pontifice, Græcorum Imperatore *Joanne Palęologo*, omnibus Patriarchis, & Episcopis, confertissimoque populo solemnissimè promulgata, cunctis præ ingenti gaudio in lacrymas erumpentibus. En modò Decretum unionis.

Decretum unionis

Eugenius Episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

„ Lætentur Cœli, & exultet terra: sublatus est enim „ de medio paries; qui Occidentalem, Orientalemque „ dividebat Ecclesiam: & pax, atque concordia re„ diit, illo Angulari lapide Christo, qui fecit utraque „ unum, vinculo fortissimo charitatis, & pacis utrum„ que jungente parietem, & perpetuæ unitatis fœdere „ copulante, ac continente post longam męroris nebu„ lam, & dissidii diuturni atram, ingentemque caligi„ nem, serenum omnibus *unionis* optatæ jubar illuxit. „ Gaudeat & Mater Ecclesia, quæ Filios suos hacte„ nus ab invicem dissidentes jam videt in unitatem, „ pacemque rediisse: & quæ antea in eorum separatio„ ne amarissimè flebat; ex ipsorum modò mirà con„ cordia cum ineffabili gaudio omnipotenti Deo gra„ tias referat. Cuncti gratulentur Fideles ubique per „ Orbem, & qui Christiano censentur nomine Matri „ Catholicæ Ecclesiæ collætentur. Ecce enim Occi„ dentales, Orientalesque Patres, post longissimum „ dissensionis atque discordiæ tempus, se maris, & „ terrę periculis exponentes, omnibusque superatis „ laboribus, ad hoc sacrum Oecumenicum Concilium „ desiderio sacratissimæ *unionis*, & antiquæ charitatis

„ rein-

„ reintegrandæ gratia, læti, alacreſque convenerunt, „ & intentione ſua nequaquam fruſtrati ſunt. Poſt longam enim, laborioſamque indaginem, tandem Spiritus Sancti Clementia ipſam optatiſſimam, ſanctiſſimamque *unionem* conſecuti ſunt. Quis igitur dignas „ omnipotentis Dei beneficiis gratias referre ſufficiat? „ quis tantæ divinæ miſerationis divitias non obſtupeſcat? cujus vel ferreum pectus tanta ſupernæ pietatis magnitudo non molliat? ſunt iſta prorſus divina „ opera, non humanæ fragilitatis inventa, atque ideò „ eximia cum veneratione ſuſcipienda, & divinis laudibus proſequenda. Tibi laus, tibi gloria, tibi gratiarum actio, Chriſte, fons miſericordiarum, qui „ tantum boni Sponſæ tuæ Catholicæ Eccleſiæ contuliſti, atque in generatione noſtra tuæ pietatis miracula demonſtraſti, ut enarrent omnes mirabilia tua. „ Magnum ſiquidem, divinumque munus nobis Deus „ largitus eſt: oculis videmus, quod ante Nos multi, „ cum valdè cupierint, aſpicere nequiverunt.

Sequuntur deinde deffinitiones Concilii Græcorum erroribus oppoſitæ.

Diffinitiones, Græcorum Erroribus oppoſitæ.

1. *Diffinimus, explicationem verborum illorum* Filioque *veritatis declarandæ gratia, & imminente tunc neceſſitate, licitè, & rationabiliter Symbolo fuiſſe appoſitam.*

2. *Item in azymo, ſive fermentato pane triticeo Corpus Chriſti veraciter confici, Sacerdoteſque in alterutro ipſum Domini corpus conficere debere, unumquemque ſcilicet juxta ſuæ Eccleſiæ, ſive Occidentalis, ſive Orientalis conſuetudinem.*

3. *Diffinimus.. illorum animas, qui poſt Baptiſma ſuſceptum, nullam omnino peccati maculam incurrerunt, illas etiam, quæ poſt contractam peccati maculam, in ſuis corporibus, vel eiſdem exutæ corporibus, ſunt purgatæ, in* Cœlum mox recipi, *& intueri clare ipſum Deum trinum, & unum, ſicut eſt, pro meritorum tamen diverſitate alium alio perfectiùs.*

4. *Item diffinimus, Sanctam Apoſtolicam ſedem, & Romanum Pontificem* in univerſum Orbem tenere Primatum, *& ipſum Pontificem Romanum ſucceſſorem eſſe*

Beati Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ Caput, & omnium Christianorum Patrem, & Doctorem existere, & ipsi in Beato Petro pascendi, regendi, & gubernandi universalem Ecclesiam à Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse.

Græci reversi ad vomitum.

Sed non diù stetit tot desideriis, votis, suspiriis, viribus, laboribus, precibus, periculis instaurata *unio*. Græci reversi sunt ad vomitum. Gemit nunc infelix Natio in pœnam schismatis, errorum, inconstantiæ, & discordiæ sub immanissimo Turcarum jugo.

Misera modò facies Eccl. Græcæ

Florentissima olim Ecclesia, quæ *Athanasios*, *Joannes Chrysostomos*, *Gregorios Nazianzenos*, *Nyssenos*, *Basilios*, innumerosque alios protulit, nunc prostrata jacet: sanctimoniæ successit impietas, virtuti vitium, literaturæ ignorantia, celeberrimo olim Athenæo Theatrum desidiæ. Verbo: Græcia Sanctorum, Doctorum, Bellatorum, Musarum, Scientiarum Genitrix, in horribilem, deplorandamque degeneravit Barbariem.

Cæterùm *Alphonsus à Castro* cum pluribus aliis, Græcorum erroribus hos sequentes superaddit.

Alii Græcorum errores.

1. *In Sacrificio Missæ aqua minimè vino miscenda est.*

2. *Per adulterium solvitur Matrimonium etiam consummatum.*

3. *Non est peccatum dare aliquid ad usuram.*

4. *Non est necessaria rei furto ablatæ restitutio, ut quis vitam possit consequi æternam.*

Narrat porrò citatus *Alphonsus*, usurarios oleo simplici ungi à Sacerdote, nulla quidem iis imposita obligatione restituendi extorta per usuram, sed eos obstringi ad aliquam pecuniæ portionem sibi Sacerdoti tantùm distribuendam, atque ita absolvi: quod sanè, si fiat, turpe, vile, injustum, & impium est.

Refellamus modò errores more solito per *D. Thomam*.

1. *In Sacrificio Missæ aqua minimè vino miscenda est.*

Vide errorem 1. *Armenorum* sæculo 7.

2. *Per*

2. *Per adulterium solvitur matrimonium etiam consummatum*.

D. Thomas in supplemento. q. 62. a. 6. *Dicitur* 1. *ad Corinth*. 7. *præcipio non ego, sed Dominus, uxorem à viro non discedere, quod si discesserit* (ob adulterium mariti) *manere innuptam*. Et Marci. 10. *Quicumque dimiserit uxorem suam, & aliam duxerit, adulterium committit super* (id est) contra *eam: & si uxor dimiserit virum suum, & alii nupserit, mœchatur*.

Nec obstat illud Matth. 19. *Quicumque dimiserit uxorem suam nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur*, ergo qui eam dimittit ob fornicationem, & aliam ducit, non mœchatur. **Object.**

Respondetur enim, quòd exceptio illa: *nisi ob fornicationem*, seu adulterium, tantùm referatur ad verba ista, *qui dimiserit uxorem*; ita ut ob fornicationem tantùm non expectato etiam Ecclesiæ judicio, uxor à marito quoad *Thorum* possit dimitti, aliàs ipsum matrimonii vinculum etiam in casu adulterii omninò est indissolubile. Atque hæc est concors Theologorum sententia. **Resp.**

3. *Non est peccatum dare aliquid ad usuram*.

D. Thomas 2. 2. q. 78. a. 1. *Dicitur Exodi* 22. *si pecuniam mutuam dederis populo, qui habitat tecum, non urgebis eum quasi exactor, nec usuris opprimes*. Et Psal. 14. post illud: *Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo?* subjungitur; *qui pecuniam suam non dedit ad usuram*.

Id ex novo etiam liquet Testamento Lucæ 6. *Mutuum date, nihil indè sperantes*, per *mutuum date*, innuitur *consilium*, per illud *nihil inde sperantes*; id est nihil ultra sortem accipientes, *præceptum*, juxta communem explanationem Patrum.

Ratio verò, cur nihil possit accipi ultra sortem, quod fit in usura, hæc est. Quia per hoc *venditur id, quod non est, per quod manifestè inæqualitas constituitur, quæ justitiæ repugnat. Ad cujus evidentiam sciendum est, quod quædam res sunt, quarum usus est ipsarum rerum consumptio, sicut vinum consumimus eo utendo ad potum, triticum consumimus eo utendo ad cibum. Unde*

in

in talibus non debet seorsim computari usus rei à re ipsa, sed cuicumque conceditur usus, ex hoc ipso conceditur res... proprius autem, & principalis pecuniæ usus est ipsius consumptio, sive distractio; secundùm quod in commutationes expenditur. Et propter hoc secundùm se est illicitum pro usu *pecuniæ mutuatæ accipere pretium, quod dicitur usura.*

4. *Non est necessaria rei furto ablatæ restitutio, ut quis vitam possit consequi æternam.*

D. Thomas 2.2. q. 62. art. 2. *Augustinus dicit in epistola 54. ad Maced. si res aliena, propter quam peccatum est, reddi possit, & non redditur, pœnitentia non agitur, sed simulatur. Si autem veraciter agitur*, non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum.

Sed & Scriptura Sacra id exprimit Ezech. 33. *Impius vita vivet, si egerit pœnitentiam, & pignus* restituerit, *rapinamque reddiderit.*

Suffragatur ratio, *quia restitutio est actus justitiæ commutativæ, quæ in quadam æqualitate consistit, & ideo restituere importat redditionem illius rei, quæ injustè ablata est. Sic enim per iteratam ejus exhibitionem æqualitas reparatur... cum ergo conservare justitiam sit de necessitate salutis, consequens est, quòd restituere id quod injustè ablatum est alicui*, sit de necessitate salutis.

ERRONES SÆCULI UNDECIMI.

Heribertus & Lisoius.

PRima, quæ hoc sæculo exorta est hæresis, fuit recentior Manichæismi propago: hæc diutiùs occultè germinata, in perditionis segetem malè pullulans, propè urbem Aurelianensem in Gallia plures in suæ cæcitatis præcipitavit laqueum. Ab Itala quadam muliere invecta non solùm Idiotas, & rudiores, verùm etiam *Heribertum* Ecclesiæ S. Petri Aureliis Scholasticum, & *Lisoium* ibidem Sanctæ Crucis Canonicum viros tum Religionis, tum sapientiæ opinione celebres veneno suo infecit.

Erro-

Errorum capita hæc erant.

1. Negabant *Scripturas Sacras*; illas reiicientes velut figmenta carnalium hominum, solamque legem in cordibus scriptam se admittere gloriantes.

2. Inficiabantur *Incarnationem Christi* cum *Saturnino*, aliisque antiquis Hæreticis.

3. Ajebant, *mundum non à Deo, sed ex seipso conditum esse fortuito.*

Istis erroribus has execrandas addebant spurcitias. Nocturnos agebant conventus, in quibus singuli lucernas tenentes nomina Dæmonum, Litaniæ instar, recitabant, donec Dæmonem sub cujusdam forma bestiolæ conspicerent. Tum extinctis lucernis, promiscuam exercebant libidinem, nulla consanguinitatis, voti, aut vinculi cujusdam habita ratione. Ex fœdo concubitu compaginatus infans, octava die (horresco referens) cremabatur. Cineres studiosè colligebantur, & religione servabantur non minori, quam Christi corpus distribuendum moribundis fidelibus in viaticum asservat Ecclesia: ex iis porro qui vel tantillum prælibarant, ita roborabantur in hæresi, ut ex ipsa vix unquam possent eluctari.

Heribertus, & *Lisoius* in Aurelianensi Synodo interrogati, an memorata tenerent dogmata: responderunt se illa tenere, nec ab iis esse amovendos. Cum verò illa *Guarinus* Antistes Bellovacensis discutiens, & ad mysterium Incarnationis perveniens, istis inter alia objiceret: *Christum nasci voluisse de Virgine, quia potuit, & pro nostra salute pati in Humanitate:* replicarunt Episcopo: *nos neque interfuimus, neque hæc vera esse credere possumus. Hæc eis narrare potes, qui credunt figmenta carnalium hominum* (Scripturas) *Scripta in membranis animalium: nobis autem, qui legem scriptam habemus in interiori homine à Spiritu Sancto, incassùm superflua, & à divinitate devia profers: idcircò verbis finem impone, & de nobis, quidquid velis, facito. Jam Regem nostrum in Cœlestibus regnantem videmus, qui ad immortales Triumphos dextera sua nos sublevat.* Diù, sed frustra laborarunt Episcopi, ut eos è densis errorum tenebris eruerent. Tandē Sacris vestibus juxta Ordines

suos

suos induti, moxque iisdem ad execrationem spoliati, exauctorati, ex Ecclesia pulsi, & sæculari brachio traditi sunt. Dum extra muros civitatis cremandi ducerentur, rabida adacti dementia in accensum sponte rogum prosilierunt, ex temporali igne in perpetuum irruentes.

Berengarius. Berengarius natione Gallus, Patria Turonensis fuit. Adolescens ad scholam Carnotensem tunc celebrem missus, & *Fulberti*, qui posteà Ecclesiæ illi præfuit, viri sanctissimi, & doctissimi disciplinæ consignatus est. Elatus ingenii levitate, ipsius Magistri sensum non adeò curabat, condiscipulorum pro nihilo reputabat: novis verò verborum interpretationibus singularis scientiæ laudem sibi arrogare, & cujusdam excellentiæ applausum venari, qualitercumque poterat, affectabat. Sæpe adolescentem Præceptor quasi futurorum præsagus hortabatur, ne à via regia, hoc est, à fide Apostolica, & SS. Patrum doctrina aliquando deflecteret.

Variis deinde officiis perfunctus; tandem Andegavensis Ecclesiæ Archidiaconus creatus est. Tum demum hanc novam ex inquieto cerebro enixus est hæresim, quæ negat *realem corporis, & sanguinis Christi in Eucharistia præsentiam*. Quamvis autem in initio hæreseos nihil Corporis, & Sanguinis Domini, Sacramento inesse contenderit, sed *umbras* tantùm, & *figuras*, in progressu tamen, Ecclesiæ rationibus convictus dixit, in Eucharistia Corpus Domini *verè*, sed *impanatum* contineri, *Transubstantiationem* inficiens. Atque ita per primum dogma *Calvino*, per hoc alterum, *Luthero* præcinuit.

Berengarii hæresis in Galliis sæpè proscripta, ad Apostolicam tandem sedem delata, primùm sub *Leone IX.* in Concilio Romano, deinde in Vercellensi (Urbs est in subalpinis) sub eodem Pontifice anno 1053. damnata est. E vita deinde migravit *Leo IX.* quem defunctum Hæresiarcha Berengarius ut refert *Guitmundus*, conviciis laceravit, eum inter alia, Concilium vanitatis coegisse eructans. Petulcam ejus linguam compressurus *Victor II.* Leonis successor Synodum

dumTuronenſem celebrari juſſit anno 1055. cui per Legatos, maximè per celeberrimum *Hildebrandum*, qui poſteà fuit Gregorius VII. præſedit. Data eſt ibi *Berengario* cauſæ ſuæ defendendæ optio, quam tamen defendere reformidans, communem Eccleſiæ fidem confeſſus eſt, & præſtito juramento, ab ea nunquam ſe receſſurum ſpopondit. At Hæreſiarcha ſacramenti immemor, & violator, in errores relapſus eſt. Unde virus ne ſerperet, *Nicolaus II.* Romæ Concilium ex centum tredecim Epiſcopis anno 1059. convocat. Ibi ejus ſententia à Patribus audita, perpenſa, & confixa fuit. Ipſe *Berengarius* Sanctæ Synodo ſuos concedens libros perverſum dogma continentes, eos in medio ſacri Concilii propalam igni devovit, jurans ſe fidem à Patribus præſentibus traditam inviolabiliter ſervaturum. Auctoritate Sanctæ Synodi *Umberto* Epiſcopo Cardinali commiſſa provincia eſt, ut verę fidei formulam ederet, eamque Berengario prælegeret. Acquieſcens Berengarius eam accepit, legit, ſe ita credere jurejurando firmavit, & manu propria profeſſioni fidei ſubſcripſit. Hęc autem profeſſio ad hanc formam redacta eſt. *Ego Berengarius indignus Diaconus S. Mauritii Andegavenſis cognoſcens veram, Catholicam, & Apoſtolicam fidem anathematizo omnem hæreſim; præcipuè eam, de qua hactenus infamatus ſum, quæ aſtruere conatur, panem & vinum, quæ in Altari ponuntur, poſt conſecrationem non eſſe verum Corpus & Sanguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti &c.* Hanc formulam *Nicolaus* ad reparationem ſcandali per omnem Italiam, Galliam, & Germaniam promulgari juſſit.

Poſt tam ſolemne juramentum, verſatilis, & arundini vento agitatę ſimilis Berengarius virulenta de novo ſcripta adverſus fidem Catholicam auſus eſt ſpargere, quę contrariis, iiſque nervoſiſſimis ſcriptis *Lanfrancus*, *Guitmundus* Epiſcopus Averſanus, & *Algerus* pręclara Ordinis Benedictini ornamenta refutarunt. Ut extremum malo remedium afferret, *Gregorius VII.* Romę Concilium anno 1709. contra Berengarii toties lapſi impietatem indixit. In eo firmata eſt veritas Catholica: convictus iterum Berengarius,

ab

ab ea Sede, quæ more Dei non vult mortem peccatoris, sed ut magis convertatur, & vivat, veniam impetravit, & in hunc modum juravit. *Ego Berengarius corde credo, & ore confiteor, panem, & vinum, quæ ponuntur in Altari per mysterium Sacræ orationis, & verba nostri Redemptoris, substantialiter converti in veram, & propriam, ac vivificatricem carnem, & Sanguinem Jesu Christi Domini nostri, & post consecrationem esse verum Christi Corpus, quod natum est de Virgine, & quod pro salute mundi oblatum in Cruce pependit, & quod sedet ad dexteram Patris: & verum Christi Sanguinem, qui de latere ejus effusus est, non tantùm per signum, & virtutem Sacramenti, sed in proprietate naturæ, & veritate substantiæ, sicut in hoc brevi continetur, & ego legi, & vos intelligitis. Sic credo, nec contra hanc fidem ulterius docebo. Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.*

„ Tunc Dominus Papa (ajunt acta Concilii) præ„ cepit Berengario ex Authoritate Dei Omnipoten„ tis, & Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, „ ut de Corpore, & Sanguine Domini nunquam „ ulteriùs cum aliquo disputare, vel aliquem docere „ præsumeret, excepta causa reducendi ad fidem hanc „ eos, qui per ejus doctrinam ab ea recesserant.

Ut autem viri hujus, alterius sanè *Prothei* instabilitatem figeret, fideique constantiam tentaret, Berengarium absoluto Concilio, secum per aliquod tempus paterna benignitate summus Pontifex detinuit. Explorata illius per miserantem Dei gratiam, in fide firmitate, eum ad proprios tandem lares perbenevolè remisit.

Tandem nonagenarius in professione, & unione Catholica, ut & communior, & nobiliorum Authorum est sententia, *Berengarius* die Epiphaniæ obiit anno 1088. Narrat *Guilielmus Malmesburiensis* Ordinis sancti Benedicti in Anglia sæculo 12. Religiosus & Bibliothecarius, *Berengarium* morientem producto gemitu dixisse. *Hodiè in die Apparitionis suæ apparebit mihi Dominus meus Jesus Christus propter pænitentiam, ut spero, ad gloriam, vel propter alios, ut timeo, ad pænam.*

Sectarii, quem sequuntur *errantem*, sequantur *pœnitentem*.

Simoniaca labes non solùm hoc sæculo viguit, sed & plures sibi adscivit Scriptores, qui Simoniam à peccato eximere studuerunt. Unde sustinebant, *licitum esse vendere beneficia Ecclesiastica, ut Prælaturas, Canonicatus* &c. ***Simoniaci.***

Dum hos probi omnes Catholici reprimere conantur, nonnulli ingenti ardore, sed non secundùm scientiam in Episcopos Simoniacos inflammati, asseruerunt, *ordinatos ab eis, non esse recipiendos, sed iterum ordinandos.* ***Reordinantes.***

Sed & alia hoc sæculum monstra peperit. Quò me, quò rapiunt ferrea ista tempora? plures Clerici (dicti sunt *Novi Nicolaitæ* ob effusam in fœminas libidinem) plures, inquam, ut velum aliquod infami (hæc flens commemoro) concubinatui obtenderent, contenderunt, *licitum esse Clericis in Sacris ordinibus constitutis, ducere uxores.* ***Novi Nicolaitæ.***

Incredibile dictu est, quot labores pro Ecclesia hac tempestate devorarit *S. Petrus Damiani*, Religiosus, Cardinalis, & Episcopus Ostiensis. Ut alter Joannes Baptista, *vox clamantis in deserto*, ab eremo (quam amore solitudinis incolebat) calami, ut tubæ Dei, ubique clangore personans, pios Clericos excitavit ad pugnam, improbosque vel colla subiicere Ecclesiasticæ disciplinæ coegit, vel eos fidelium oculis subducens, enorme stitit scandalum.

Petrus Damiani iisdem compescuit temporibus hęresim *incestuosorum*. Docebant illi, *licitum esse conjugium in quarto gradu consanguinitatis*. Ravennæ potissimùm error iste efferbuit, in multos, quos nullus æternæ damnationis metus à talibus arcere potuit connubiis, deplorandam exercens tyrannidem. ***Incestuosi.***

Eidem *Petro* tunc dimicandum fuit adversùs novam aliam emergentem quorumdam Hæresim, tradentium, *licitè Episcopatus à Principibus laicis sine simoniæ crimine emi posse, dummodò consecratio gratis acciperetur. Sic enim non dignitatem emi Episcopalem, sed possessionem prædiorum, quæ venalia sunt*. Scilicet jam pude- ***Tudechinus, & Joannes Venetus simoniaci Palliati.***

pudebat *Simoniacos* (de quibus hìc statim) antea nudos, *sine pallio* incedere. Hujus *palliatæ* seminatores Simoniæ fuerunt *Tuderchinus* quidam natione barbarus, & *Ioannes* patria Venetus.

Wecilo. *Wecilo*, quem *Henricus III.* Imperator ex fugitivo Clerico, post obitum *Sigefridi*, in Moguntinum Archiepiscopatum in remunerationem causæ ab eo adversus *Gregorium VII.* defensæ intruserat, * in Synodo *Quintilineburgensi* declaratus est Hæresiarcha; quòd teneret, *sæculares suis rebus spoliatos, Ecclesiastico non subjacere judicio, nec excommunicari posse pro suis excessibus*, quòdque contenderet, *excommunicatos sine reconciliatione recipi posse*.

** Quintilinibur-gum vulgò Quedlinbourg, Abbatia olim celebris in Diœcesi Halberstatensi, in Saxonia.*

Roscelinus. Roscelinus Patria Compendiensis (Compiegne) in Gallia, famosi *Petri Abailardi* Præceptor, in Hæresim circa mysterium Sanctæ Trinitatis impegit, *Sabellianum* renovans errorem. In Concilio Suessionensi damnatus errorem coram Synodo ejuravit, sed in eundem relapsus est, cui fictè, & ex metu mortis renunciarat.

Refelluntur Errores Sæculi Undecimi.

1. *Non dantur Scriptura Sacra.*

Errores Heribeeti & Lisoii. D. Thomas 1. 2. q. 98. art. 2. *Christus dicit Lucæ* 24. *oportet impleri omnia, quæ scripta sunt in lege & in Psalmis, & in Prophetis de me. Tunc aperuit illis sensum, ut intelligerent* Scripturas. Hæc certè non intelliguntur, nisi de *Scripturis Sacris*, ut nec illud Joan. 5. ubi Christus dicebat, *scrutamini* Scripturas. Non de alia quoque quàm de *Scriptura Sacra* sermo est, dum dicitur, quòd Christus à morte redivivus duobus Discipulis euntibus in Castellum Emaus *interpretabatur in* omnibus Scripturis, *quæ de ipso erant*. An de alia etiam, quam de *Scriptura divina* Petrus Actorum 1. dixit, *oportet impleri* Scripturam, *quam prædixit Spiritus Sanctus per os David de Iuda*? dantur ergo Scripturæ Sacræ.

Cæterùm, quare oporteat esse Scripturas Sacras, hæc, inter alias, potest reddi ratio. Juxta enim suavem,

vem, & communem divinæ providentiæ modum; doctrina revelata, non benè potest tota in perpetuum servari, & ad absentes (maximè ad posteros) transfundi sine scripto. Quamvis enim quædam documenta etiam supernaturalia possint viva Traditione, & vocali magisterio traduci, & conservari, non tamen possunt omnia, eo quod nonnulla sint multùm difficilia: & hominum corruptio, quæ successu temporis multùm invaluit reddat illos ad ea retinenda, & fideliter transmittenda ineptiores: unde & citatæ quæstionis art. 6. docetur, quare oportuerit dari legem scriptam: *in remedium scilicet humanæ ignorantiæ*. Accedit, quod *omnis Scriptura* (2. ad Timoth. 3.) *divinitùs inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in justitia*. Cur illa nos igitur Deus privet?

Sed & Scripturas Sacras extare, affirmant Concilia Carthaginense tertium, Laodicenum, Florentinum, Tridentinum, & perpetuus Ecclesiæ usus, firmissimaque ipsius Traditio.

2. *Mundus non à Deo, sed ex seipso fortuitò conditus est*.

D. Thomas. 1. p. q. 65. art. 3. *Dicitur Gen. 1. in principio creavit* Deus Cœlum, & Terram.

Adstipulatur Augustinus libro 10. confess. *Mundus*, inquit, *iste ordinatissima sua mutabilitate, & mobilitate, & visibilium omnium pulcherrima specie, & factum se esse, & non nisi à* Deo *ineffabiliter pulchro fieri se potuisse tacitè proclamat*. Deinde; si mundus ille corporeus tanta partium multitudine, & varietate, tamque apta dispositione spectabilis, fortuitò ex seipso conditus sit, cur non etiam, ut ait *Tullius* lib. 2. de natura Deorum, annales *Ennii*, & *Homeri* poemata ex *fortuito* characterum concursu resultarunt? cur non sunt elegantissimæ tabulæ ex *fortuito* colorum in eas delapsu formatæ? unde Trismegistus in Pœmandro cap. 5. *Cum statuam absque fabro, & pictore fieri nullus asserere audeat: miram hujus mundi constitutionem sine* conditore *profluxisse putabimus*? en, qui vel Gentiles *Heriberti*, & *Lisoii* ora constringant.

Errores Berengarii. Sectarii

1. *Corpus, & Sanguis Christi non sunt in Sacramento Eucharistiæ verè, & realiter, sed tantum in figura.*

D. Thomas 3. p. q. 79. art. 1. *Dominus dicit Joan. 6. Panis, quem ego dabo, Caro mea est pro mundi vita:* Matth. verò 26. hoc Sacramentum instituens, & adimplens id, quod loco isto Joannis promiserat; *accipiens Jesus Panem, accipite*, inquit Discipulis, *& comedite:* Hoc est Corpus meum. Non ait: Hoc est *signum, figura* Corporis mei. Sumens etiam calicem, *bibite*, inquit, *ex hoc omnes;* Hic est enim Sanguis meus *novi Testamenti* &c. Non dixit, hic est *signum*, seu *figura* Sanguinis mei. Præsertim cum verba, quibus conditur Testamentum (ut *hisce* Christus condidit) debeat esse clara, perspicua, plana, ab omnibus tropis, figuris, ambiguitatibus remotissima: adeoque citata ponderosissima verba, *Hoc est Corpus meum, hic est Sanguis meus*, in sensu proprio, & naturali intelligenda sunt, nec dari possent, quæ præsentiam realem Corporis, & Sanguinis Christi, in hoc Sacramento luculentiùs exprimerent.

Sectarii

Cæterùm conveniens etiam fuit, ut verum Christi Corpus, & Sanguis in hoc Sacramento contineretur. *Primò quidem* (inquit Angelicus q. 75. art. 1.) *ob perfectionem novæ legis. Sacrificia enim veteris legis verum sacrificium passionis Christi continebant solùm in figura, secundùm illud Hebr.* 10. *umbram habens lex futurorum bonorum, non ipsam rerum imaginem, & ideò oportebat, ut aliquid plus haberet Sacrificium novæ legis à Christo institutum, ut scilicet contineret ipsum Christum passum, non solùm in significatione, vel figura, sed etiam* in rei veritate. *Et ideò hoc Sacramentum, quod ipsum Christum realiter continet, est perfectivum aliorum Sacramentorum, in quibus virtus Christi participatur. Secundò hoc competit perfectioni fidei, quæ sicut est de Divinitate Christi, ita est de ejus Humanitate secundùm illud Joann.* 14. *creditis in Deum, & in me credite. Et quia fides est invisibilium, ideò, & in hoc Sacramento Christus carnem suam nobis exhibet invisibili modò. Quæ quidam non attendentes posuerunt Corpus, & Sanguinem Christi non esse in Sacramento, nisi sicut*

cut in signo, quod est tanquam Hæreticum abjiciendum, utpote verbis Christi (hic præcitatis) *contrarium. Unde &* Berengarius, *qui primus hujus erroris Auctor fuerat, posteà coactus est suum errorem revocare, & veritatem fidei confiteri.* Ille tamen processu temporis, in errorem lapsus est sequentem.

2. *In hoc Sacramento Corpus Domini verè, sed impanatum continetur*, seu, *cum Christi corpore etiam est substantia panis.*

D. Thomas 3. p. q. 75. art. 2. *Hæc positio contrariatur formæ hujus Sacramenti, in qua dicitur, Hoc est Corpus meum.* Matth. 26. Marci 14. Lucæ 22. *quod non esset verum, si substantia Panis ibi remaneret. Nunquam enim substantia Panis est Corpus Christi, sed potiùs esset dicendum*, hic est Corpus meum.. *unde hæc positio vitanda est tanquam hæretica.* *Sectarii.*

Licitum est vendere beneficia Ecclesiastica, ut Prælaturas, Canonicatus &c.

D. Thomas 2. 2. q. 100. art. 4. *Habere beneficia Ecclesiastica, dicitur spiritualibus annexum: quia non competit nisi habenti beneficium clericale. Unde hujusmodi nullo modo possunt esse sinè spiritualibus.* Et propter hoc ea nullo modo vendere licet: quia eis venditis, intelliguntur etiam spiritualia venditioni subjici. Id quod nullo pacto licet, cum repugnet illis verbis Christi Matth. 10. *gratis accepistis, gratis date.* Vide errorem primum *Simonis Magi* (cujus hi pressere vestigia) sæculo 1. *Error Simoniacorum.*

Ordinati à Simoniacis sunt reordinandi.

D. Thomas in supplem. q. 38. art. 2. *Omnis potestas, quæ datur cum aliqua consecratione, tolli non potest, sicut nec ipsa consecratio annullari.. unde, cum Episcopalis potestas* etiam per Simoniam impetrata, *cum quadam consecratione detur, oportet, quod perpetua maneat.* Si perpetuò maneat, ergò Episcopus Simoniace promotus potest validè ordinare, adeòque à tali ordinati non sunt reordinandi. *Error Reordinantium.*

Huic rationi conformis est praxis Ecclesiæ, quæ nunquam Ordines à Simoniacis collatos reiteravit.

Error Novorum Nicolaitarum.

Licet Clericis in sacris Ordinibus constitutis ducere uxores.

D. Thomas in supplem. q.53. art. 3. *Ordo Sacer... impedit matrimonium per constitutionem Ecclesiæ.. ex vi Ordinis, & ulterius ex voto continentiæ, quod est Ordinibus Sacris annexum, quod etiamsi quis verbo tenus non emittat; ex hoc ipso tamen, quod Ordinem suscipit, intelligitur emisisse; ita ut etiam Ordo sacer impediat matrimonii usum*, illudque etiam dirimat contractum. Fundatur autem illa constitutio Ecclesiæ *in quadam congruentia; quia in Sacris Ordinibus constituti Sacra vasa, & Sacramenta tractant; & ideò decens est, ut munditiam corporalem per continentiam servent.*

Sectarii

Sanè lex antiqua præcipiebat Sacerdotibus, qui *secundùm vices* sacra tractabant, ne eo tempore *appropinquarent uxoribus*: & Apostolus 1. ad Corinth. 7. vult conjugatos abstinere ad tempus ab usu conjugali, *ut vacent orationi*. A novæ igitur legis Presbytero, cui semper pro populo sacrificia Deo offerre, semperque orare incumbit, continentia servanda est perpetua. Ita discurrit Hieronymus lib. 1. contra Jovinianum, & Ambrosius lib. 1. Offic. capit. ulti. Paulus etiam 1. ad Timotheum 4. monet eum, *ut exemplum sit fidelium... in castitate*: & cap. 5. *te ipsum*, inquit, *castum custodi*. Non metuebat Apostolus Timotheo, quem Episcopum in crearat, ab adulteriis. Sed cum juvenis esset, & innuptus, hortabatur eum ad colendam castitatem, utique virginalem.

Unde liquet, jam inde ab Apostolorum temporibus Clerum fuisse obstrictum cælibatui. Illud apertè declarat, obligationemque hanc reiterat Concilium secundum Carthaginense canone 2. *Ut quod Apostoli decreverunt, & ipsa servavit antiquitas; nos quoque custodiamus, omnibus placuit, ut Episcopi, Presbyteri, & Diaconi, pudicitiæ costodes ab uxoribus se abstineant.*

Idque locum habuit tam apud *Græcos*, quam Latinos. Prima Synodus Nicæna (celebeata in Græcia) Canone 3. interdicit Episcopis, Presbyteris, Diaconis, ne secum habeant ullam mulierem, *præter Matrem, Sororem, Aviam, Amitam, vel Materteram.*

Cui

Cui legi nullus erat locus, si poterant ducere uxores: nam Episcoporum, & Presbyterorum, (imo nec laicorum) uxores, nullæ ex hoc genere mulierum, quæ isto Canone prohibebantur, ob propinquitatem sanguinis esse poterant. Et quamvis eo Canone non exprimantur Subdiaconi, comprehenduntur tamen. Sub nomine enim Diaconorum, tanquam generali, sæpe apud Veteres continentur etiam Subdiaconi, tanquam Diaconi inferiores. Deinde Concilium Romanum sub eodem Pontifice, sub quo Nicænum fuerat, scilicet Sylvestro, habitum, expresso nomine Subdiaconorum Can. 8. evidenter statuit, *nullum Subdiaconorum ad nuptias transire posse*,

Hæc communis continentiæ praxis observata passim fuit à Clericis usque ad sæculum 7. quo Græci illam cœperunt (Ecclesia dissimulante) exuere. Quamvis autem hoc in *Græcis* Roma toleret, id tamen nec *hisce Nicolaitis* favet, nec *modernis Sectariis*, apud quos juxta *Authorum suorum* exempla tum Presbyteri, tum etiam Religiosi solemniter professi ab Ecclesia nostra transfugæ uxores ducunt. Sane hoc aversantur Græci, vel *schismatici*. Retinent illi ad Sacros Ordines promoti ductas ante ordinationem conjuges, in Ordinibus verò sacris *jam constitutis*, multò minus Religiosis professis, Matrimonium inire non licet.

Licitum est conjugium in quarto gradu consanguinitatis. *Error Incestuosorum*.

D. Thomas in supplem. q. 54. art. 4. *Dominus dixit Discipulis* Luc. 10. *qui vos audit, me audit: ergo præceptum Ecclesiæ habet firmitatem, sicut præceptum Dei, sed Ecclesia prohibet matrimonium.. usque ad quartum gradum consanguinitatis*: itaque non est licitum in præfato gradu matrimonium.

Convenienter autem illa prohibitio (olim in Ecclesia extendebatur ista usque ad septimum) *facta est usque ad quartum gradum, tum quia homines usque ad quartam generationem vivere consueverant: tum quia in qualibet generatione fit nova mixtio sanguinis, cujus identitas facit consanguinitatem, cum sanguine alieno: cumque*

elementa sint quatuor, in singulis generationbus evanescit sanguinis identitas quantùm ad aliquod elementum; ita ut post quartam, primus sanguis quasi in totum absorbeatur: unde *convenienter post* quartam generationem (non ante) potest reiterari carnalis conjunctio.

Error Simoniacorum Palliatorum: *Licitè Episcopatus à Principibus laicis sine Simoniæ crimine emi possunt, dummodò consecratio gratis accipiatur, sic enim non dignitas emitur Episcopalis, sed possessio prædiorum quæ venalia sunt.*

D. Thomas 2. 2. q. 100. art. 4. *Beneficia Ecclesiastica* (quoad temporalia, ut sunt prædia, reditus, & quævis alia) *nullo modo vendere*, proinde nec emere *licet*, *quia eis* (temporalibus) venditis, vel emptis, intelliguntur etiam spiritualia; ipsi scilicet *Episcopatus* venditioni, vel emptioni subiici. Reiiciatur enorme illud Pallium, quo hæc assertio Simoniam velabat.

Huic errori affinis est hæc Propositio Damnata. *Non est contra justitiam, beneficia Ecclesiastica non conferre gratis, quia collator conferens illa beneficia, pecunia interveniente, non exigit illam pro collatione beneficii, sed pro emolumento temporali.* Alex. 22. Utinam aliquando omnis palliata, larvata, fucata Simonia ex Ecclesia eradicetur. Vide Opusculum nostrum *in propositiones damnatas* pag. 112.

Errores Wiclefitarum. 1. *Sæculares suis rebus spoliati Ecclesiastico non subjacent judicio, nec excommunicari possunt pro suis excessibus.*

D. Thomas 2. 2. 185. art. 2. *Dicitur Ioan. 21. Petre, pasce oves meas*; oves autem etiam lanis orbatæ oves esse non desinunt, proinde sæculares, qui omnes sunt oves Ecclesiæ, *rebus suis spoliati*, Ecclesiastico quoque subjacent regimini & judicio; adeòque & excommunicari possunt pro suis excessibus.

2. *Excommunicati sine reconciliatione recipi possunt.*

D. Thomas in suppl. q. 24. art. 1. *Excommunicatus non debet absolvi, nisi ab eo, qui excommunicavit*. ille autem non absolvit, seu recipit excommunicatum sine recõciliatione, tum ut ille pareat Ecclesiæ, tum

tum ut datum ſcandalum tollatur. Hæc ſanè aſſertio quantùm Eccleſiaſticam poteſtatem, authoritatem, diſciplinam, ſubordinationem enervabat!

ERRONES SÆCULI DUODECIMI.

Circa initium hujus ſæculi *Durandus de VValdach* Germanus, cum ſocio quodam Hæreſes non paucas ſeminavit, quarum hæc præcipua fuit. *Matrimonium nihil aliud eſt, quàm fornicatio palliata.* ***Durandus de VValdach.***

Sub Alexio Comneno Græcorum Imperatore apprimè Catholico detecta eſt *Bongomilorum* Hæreſis. Sectæ illius Author fuit *Baſilius* profeſſione Medicus; execrandus certè Medicus, qui, dum corporibus medebatur, mactabat animas. ***Bongomili.***

Varios inter illius errores, hi potiſſimùm eminent.

1. *In divinis* (cum *Sabellio*) *non datur Trinitas.*

2. *Michael Archangelus* (de quo ineptiſſima fabulabatur) *fuit Incarnatus.*

3. *Baptiſmus ab Eccleſia adhiberi ſolitus non eſt Chriſti, ſed Joannis Baptiſtæ, Bongomilorum verò, eſt Baptiſmus Chriſti ob Spiritum Sanctum in ipſis reſidentem:*

Sacris etiam imaginibus (imitatus *Iconoclaſtas*) præſertim Cruci Baſilius bellum indixit. illius impietatem repreſſurus Cæſar, eum cum pluribus aliis in carcerem compingi jubet. Inde cum aſſeclis ad ignem rapitur. Cum autem inter eos nonnulli forent, quorum hæreſis non ita explorata videbatur, prudens Imperator Pyras duas parari juſſit, quarum uni Crux ſupereminebat, optionemque dedit, ut captivi omnes, quàm vellent, Pyram eligerent: *Bongomili* Pyram Cruce carentem elegerunt; Catholici rogum Cruce inſignem. Atque ita innocentes à ſontibus diſcreti, & dimiſſi ſunt, illi verò cum ſuo Duce igni immolati.

Tanchelinus homo perditiſſimus hereſi infecit Antverpiam, celebrem in Brabantia Civitatem, nuper princeps totius orbis Emporium. Illa in Urbe, cum eo, ***Tanchelinus.***

ut præesset plebi, advenisset, nec vita, nec moribus cives sibi commissos fovit. Pastor fuit ovium, sed (ò tempora Civitatis nostræ, dilectissimæ Patriæ miserrima!) dirissimo lupo truculentior. In Gregem enim ita apparatu magnifico, vestibus deauratis, lautissimis extructis conviviis, verborum lenociniis, blanditiis, aliisque vitiorum irritamentis desæviit;ut omnium sentina flagitiorum cives involverit. Adeò Antverpiensium fascinarat animos; ut qua corpus suum laverat, plures aquam biberent; alii verò lotiones Reliquiarum loco reconderet. Cum filias in conspectu matrum, sponsas maritis videntibus constupraret, opus id esse spirituale asserebat, miserisque persuadebat Ganeo spurcissimus. Ad hoc debellandum impuritatis monstrum, S. Archi-Præsul *Norbertus* Præmonstratensium, ob castigatissimos mores, & strictissimam Regularis vitæ observantiam cum antiquis Patribus conferendorum Conditor, cum electis Fratribus venit Antuerpiam: *venit*, *vidit*, *vicit* Tanchelinum, civesque moribus, & fidei restituit olim ab Apostolis nostris *Amando*, *Eligio*, *VVilebrordo*, Majoribus nostris insertæ. Hoc scitè exprimitur per hæc verba Abbatiæ S. Michaelis Antverpiæ prefati Ordinis, ea parte, qua illa Schaldim respicit, inscripta infrà lapideam Norberti imaginem.

Quod Amandus incboarat,
Quod Eligius plantarat,
VVillebrordus irrigarat
Tanchelinus devastarat,
Norbertus restituit.

Cęterùm hi sunt palmares *Tanchelini* errores.

1. *Sacro-Sancti Corporis, & Sanguinis Christi perceptio nihil prodest ad salutem perpetuam.*

2. *Fornicatio, & adulterium sunt opus beatitudinis meritorium.*

Petrobrusiani

Non dissimilis *Tanchelino* impietate fuit *Petrus de Bru-*

Bruis, qui Hæresim suam in Provincia Arelatensi, aliisque contiguis in Gallia sparsit.

Hæc sunt præcipua illius dogmata.

1. Crux Christi (cum *Iconoclastis*, & *Bongomilis*) *non est colenda.*

2. *Baptismus nihil prodest parvulis ante intelligibilem ætatem.*

3. *Ecclesiæ omnes diruendæ sunt: nulla enim Christianis sunt deputata, vel necessaria loca sacra ad orandum.*

Hinc in templorum destructionem innumeraque sacrilegia se Petrus cum asseclis effudit. Sed dignum impietate sua finem consecutus tandem est, in villa *S. Egidii* in Diœcesi Nemausensi vindici flammæ alligatus; *vindici*, inquam: inter alia enim crimina, ipso die sancto Parasceves in inauditam sacræ Redemptionis nostræ contumeliam, magno ex ligneis Crucibus aggeri constructo, ignem universo spectante populo, immiserat; ita divinam vel invitam provocans, irritans, lacessens ultionem, & patientiam exsibilans.

Henricus Petro-Brusianus.

Henricus patria Tolosanus, Religiosus Apostata, addidit *Petrobrusianæ* Hæresi, *Deum irrideri cantibus Ecclesiasticis: quia, qui solis piis affectibus delectatur, nec altis vocibus advocari, nec cantu potest mulceri.*

Ad Henricianam luem extinguendam *Eugenius* 3. Pontifex Maximus legationem Apostolicam in Gallias commisit *Alberico* Ostiensi Episcopo, qui *S. Bernardum* legationis suæ comitem adscivit. Hic verò sui temporis Matathias totum se laborantis defensioni Ecclesiæ devovit. Ferventissimis concionibus, collationibus, miraculis innumeros ad fidem revocavit Hæreticos. Henricus fugiens, ac delitescens, tandem captus, Legatoque Apostolico consignatus est: à quo carceri mancipatus est perpetuo, ne plures deinceps perverteret.

Petrus Abailardus.

PetrusAbailardus ex Oppido quodam oriundus, quod in ingressu minoris Britanniæ positum, ab urbe Nannetica versus Orientem octo circiter remotum milliaribus appellatur *Palatium*, ex piis parentibus *Berengario*, & *Lucia* natus est. Pater militiæ adscriptus, & nihilo-

minus

minùs in literarum studium propensus, filios ante literis instrui, quàm armis curabat. Hic professionem Religiosam provecta jam ætate amplexus est, quem in sacro proposito æmulata est Lucia conjux. *Petrus Abailardus* expedito pre fratribus ingenio preditus, Marti renunciavit, ut se totum Minerve consecraret. Dialectice presertim incubuit, ejusque artis magisterio famosissimum sibi nomen peperit. Innumeri ad eum confluebant Discipuli, quos inter infelix ille *Arnaldus de Brixia*, de quo statim infrà.

Sed & inter Discipulos nactus est Discipulam *Heloissam*, nobilem virginem; *Fulberti* Canonici insignis Ecclesie Parisiensis Neptem, forma prestantem, doctrina prestantiorem, toto Regno ob singulares dotes percelebrem. At doctrina se Viris securè, non Fœminis communicat. Furtivis *Abailardi* amoribus supersedeo. Heloissam ducit uxorem, quamvis ei matrimonium ob illius onera, que egrè cum studiis sociari queunt, virili animo dissuadentem.

Mutuo deinde consensu *Abailardus* in Abbatia *S. Dionisii* propè Parisios sacrum suscepit habitum: *Heloissa* verò benedictum ab Episcopo velum in monasterio Argenteolensi (Argentevil) etiam propè Parisios, Oratorium deinde *Paracleti* ab *Abailardo* constructum rexit, ut prima Abbatissa, atque illic vitam ad omnem virtutis normam Religiosè instituit.

Porro Petrus semper immersus studiis, pluribus suos inspersit libros erroribus. Illos *Cono* Prenestinus Episcopus, & Legatus in Concilio Suessionensi justa damnatione perstrinxit. Sed superbus ille spiritus sententie Legati nullatenùs acquievit. Quinimo magis indè exasperatus, magnum ratus est patrocinium sue cause accessurum, si *Bernardo Claravallensi* viro toto orbe celeberrimo superior in disputando evaderet. Victoriam sibi haud fore difficilē tum proprii ingenii fiducia, tum argutiis Syllogisticis, continuoque disputandi usu sibi persuasit, cui nequaquam adversarius, quem provocabat, erat assuetus. Illa spe fretus instititit apud *Joselinum* Senonensem Metropolitanum, (Civitas ea est ad fluvium Sequanam 20. leucis distans Parisiis)

ut

ut Synodum Prælatorum ſibi ſubiectorum indiceret, Bernardumque ad ſecum publicè diſputandum invitaret. Vir ſanctus diù reſtitit, ſed urgentibus Senonenſi, aliiſque Epiſcopis in arenam prodiit. Eò ſpectatores advenerunt Rex ipſe Ludovicus VIII. aliique Principes viri: Concilio interfuerunt Metropolitani Senonenſis, & Rhemenſis, plures Epiſcopi, ac Abbates, accitique inſigniores Theologi. Ubi ad rem ventum eſt, *Bernardus* ea dogmata de ſcriptis *Abailardi* protulit, quæ planè eſſe hæretica demonſtrare nitebatur. *Abailardus* verò inops animi, non expectata diſcuſſione rei, ante omne præſentis Synodi judicium, neque vel mutire auſus, unicè provocavit ad ſummi Pontificis judicium: Concilio confuſione obrutus ſe ſubduxit, erupit, evaſit, quamvis *Bernardus* fugientem comiter retinere conaretur. Non poterat *Abailardus* reſiſtere ſapientiæ, & Spiritui Dei in Bernardo emicanti, ipſeque ſuis confeſſus eſt, ſibi ea hora memoriam excidiſſe, mentem caligaſſe, ſenſumque interiorem defeciſſe. Evaſio tamen ejus non impedivit, quin Synodus illius propoſitiones palam lectas examinarit, & condemnarit. Per Cathedram Apoſtolicam, ſub *Innocentio II.* confirmata eſt Concilii Senonenſis ſententia; Abailardus quoque Anathemate obtritus; mandatumque fuit Patribus, ut in Monaſterio arctæ cuſtodiæ includeretur pœnitentiam reliqua vita peracturus, & ut illius libri, quicumque reperiri poſſent, comburerentur.

Abailardus dum Romam versùs ante vaticana hæc fulmina, variis ideis irretitus, & vanam præſertim proſecuturus appellationem iter intendit, *Cluniacum* divertit. Illic ſe totum, repentè victrice Dei gratia motus, arbitrio Abbatis *Petri Venerabilis* dedit, illius opera omnes ſuos errores ejuravit, *S. Bernardum* impensè coluit, perfectèque pœnitens in profundo ſui deſpectu, vitæque auſteritate ſancto demum fine quievit. Eundem, poſtquam obiit, *Petrus Venerabilis* impensè laudavit ſcripta ad Abbatiſſam *Heloiſſam* epiſtola, de viri quondam ſui ſalute admodùm ſollicitam.

Hi ſunt principes, qui de *Abailardo* celebrantur, errores.

1. *Deus*

1. *Deus non videtur per essentiam à Beatis.*

2. *In Christo non fuit Spiritus timoris Domini.*

3. *Timor Domini castus non est futurus in Beatis,*

4. *Nihil est credendum, quod excedit virtutem nostri intellectus.*

5. *Non dantur peccata ignorantiæ.*

6. *Judæi, utpotè Christum ignorantes, eum crucifigendo non peccarunt.*

7. *Per liberum arbitrium sine adjuvante Dei gratia benè possumus & velle, & agere.*

Arnaldus de Brixia. Arnaldus natione Italus, patria *Brixiensis*, ibidem Clericus, in Galliis Abailardi Auditor fuit. Vir quidem erat naturę non hebetis, plus tamen verborum profluvio, quàm sententiarum pondere copiosus, singularitatis amator, novitatis cupidus, atque hinc ad fabricandas pronus hęreses, & schismata. E Gallia reversus, in ipsamet urbe Roma exeruit hęresim, atque illic omnia susdeque vertit.

Docebat, *Clerico illicitum esse possidere bona temporalia, & hæc ad solos Laicos pertinere.*

Damnatus est in Synodo Oecumenica Lateranensi sub *Innocentio II.*

Arnaldus ex Italia fugiens in ignobili quodam oppidulo Germanię Doctoris officium assumpsit, & perniciosum ibi dogma aliquo tempore divulgavit.

Sic vero de *Arnaldo* S. Bernardus epist. 196. *Arnaldus de Brixia, cujus conversatio mel, & doctrina venenum, cui caput columbæ, cauda scorpionis est, quem Brixia evomuit, Roma exhorruit, Francia repulit, Germania abominatur, Italia non vult recipere, omnia perturbat.*

Sub *Eugenio 3.* olim S. Bernardi discipulo, licèt proscriptus in urbem irrepsit. Cum esset fax seditionis paulò ante motę adversùs Pontificem, illa magis, magisque, Arnaldo pręsente, exarsit. Ut Romanis adularetur, instaurandum contendit esse Capitolium, renovandam dignitatem Senatoriam, excutiendumque jugum, sibi Orbis olim debellatoribus nunc perperam à Pontificibus impositum; irent illi, solaque forent Ecclesiastica jurisdictione contenti. In tantum verò seditiosę

hujus

hujus doctrinæ malum cœpit invalescere, ut plebs furibunda non solùm Cardinalium Palatia uno impetu diruerit, sed & plures sauciarit.

Novas denique Turbas cum moliretur *Arnaldus*, jussu Imperatoris *Frederici I.* captus,& à *Petro* urbis præfecto ad rogum damnatus est, ejusque cineres in Tyberim projecti sunt, ut *Ottho Frisingensis*, & *Guntherus* celebres Authores referunt;

Ne stolidæ plebis, quem fecerat, improbus error
Martyris ossa novo, cineresque foveret honore.

Talem finem nactus est Urbis, & Orbis perturbator.

Gilbertus Porretanus Pictaviensis Episcopus,cum ab Adolescentia in diversis Gallię locis Philosophiam magna sui nominis celebritate tradidisset; ut ante consueverat subtiliter de quæstionibus Philosophicis disputare, ita & cœpit ad dignitatem evectus Pontificalem, multa de rebus divinis præter communem Ecclesiæ morem proferre. Contigit verò, ut in sermone quodam ad Clericos de fide *SS.Trinitatis* differens nonnulla diceret, quæ Catholicæ doctrinæ refragari videbantur. Quapropter ab *Arnaldo*, & *Calone* Archidiaconis suis ad Romani Pontificis tribunal vocatus est. Illi *Eugenio 3.* Senis supplicarunt, ut causæ, in qua de fide agebatur, cognitionem susciperet. Is, cum in Gallias tenderet, examen controversiæ, donec illam ipsemet in Galliis discuteret, distulit. Archi-diaconi verò Bernardum Claravallensem incredibili Catholicæ fidei ardore flagrantem convenientes, ab eo obtinuerunt, ut errorum *à Gilberto Porretano* assertorum condemnationem urgeret. Primò negotium illud agitatum est in Synodo *Parisiensi* præsente *Eugenio 3.* deinde in *Rhemensi* eodem præside Pontifice Maximo. Illic suis damnatis assertionibus cum magna animi submissione subscripsit, & Archi-diaconis, qui eum accusarant, in gratiam receptis; ad suam honorificè Ecclesiam remissus est. ***Gilbertus Porretanus.***

Illius porro errores, hi fuerunt.

1. *Deus non est Deitas.*
2. *Relationes in Divinis sunt assistentes, sive extrinsecus*

ſecùs affixæ ; & ita non ſunt realiter idem quod ſua eſſentia.

3. *Nullus Baptizatur, niſi ſalvandus.*

Eon. Eon, ſive Eudo de *ſtella* ex Britannia oriundus, *homo* planè illiteratus, dæmonum tamen præſtigiis nudam ſibi plebeculam copulans in eadem Rhemenſi Synodo Pontifici Eugenio oblatus eſt. Malignorum ludificatione ſpirituum ita dementatus erat, ut cum ipſe diceretur *Eon*, ſe eſſe crederet eum, qui in Exorciſmis Eccleſiaſticis dicitur *venturus judicare vivos & mortuos, & ſæculum per ignem*, ita planè fatuus, ut *Eon*, & *eum* neſciret diſtinguere: ſed & ſtupenda prorſus cæcitate ſe crederet, & jactitaret dominatorem, ac judicem vivorum, & mortuorum.

Juſſu *Eugenii* miſſus eſt in carcerem, ubi paulò poſt extinctus eſt.

Apoſtolici. *Eugenii* temporibus alii ex inferis proruperunt Hæretici. Ii, cum certo carerent Authore, à quo denominari poſſent, ſe ipſos *Apoſtolicos* ambitioſè nuncupabant.

Sectarii. Se *Apoſtolorum* ſucceſſores eſſe dictitabant: id quod & *Sectariis* familiare eſt: cum tamen illi exorti ſæculo 16. ſuam ab Apoſtolis ad ſeipſos ſine ulla interruptione ſucceſſionem in lucem proferre nequeant.

Continentiæ voto ſe obſtringentes invehebantur *in nuptias*: illas docebant *eſſe illicitas*: & tamen mulieribus indivulsè adhærebant.

Si morum luſtres corticem, apparebant integerrimi. *Videas*, inquit *Bernardus* ſerm. 66. in Cantica, *Apoſtolicos in teſtimonium ſuæ fidei frequentare Eccleſias, honorare Presbyteros, Confeſſiones facere, Sacramentis communicare ... pallent inſuper ora jejuniis. Panem nemo comedit otioſus. Omnis operatur manibus, ut vitam ſuſtentet.* Sed quidquid id eſt, neceſſe erat, ut fœminarum contubernium virtutes demoliretur, & quid lateret in illis continentiæ, proderet. Vide eos in refutatione erroris à *S. Bernardo* egregiè exagitatos.

Porro *Apoſtolicorum* pertinacia etiam in ſuppliciis ſeſe diſtinguebat. Duo iſtius ſectæ profeſſores prope Coloniam, cum per triduum admoniti, reſipiſcere nollent,

lent, rapti à populo nimio ardore permoto, ac in ignem projecti, non solùm patienti, sed & alacri animo inundantes in se flammas exceperunt. Adeò vel Dęmon sibi vendicat Martyres.

Sectę *VValdensium* Author est Petrus *VValdo*, quam hac occasione fabricavit. Cum civis quidam Lugdunensis inter prçcipuos, in plurium conspectu subito expirasset; *Petrus VValdo* mortis imagine perculsus ingentem pecunię vim pauperibus distribuit. Hęc beneficentia maximam egenorum multitudinem ejus lateri agglutinavit. Sed dum curat corpora, benignitate prępostera perdit animas. Cum enim foret aliquantulùm literatus, novi Testamenti textum docuit eos vulgariter, variaque effudit dogmata à doctrina Ecclesię aliena. Hanc ob temeritatem à Prçlatis Ecclesiasticis reprehensus, eorum correptionem sprevit, persuadens Discipulis, Clerum, quòd moribus esset dissolutioribus, tum sanctę ipsorum vitę, tum doctrinę invidere. Cum verò Anathemate à Romano essent confixi Pontifice, illum contempserunt, abnegarunt, ejurarunt. Hinc & miserrima rerum facies, & errorum profluxit colluvies. Prçcipuos hic subnectimus. *VValdenses.*

1. *Ecclesia Romana defecit sub Sylvestro Papa; unde Ecclesia Romana est modò omnium sentina vitiorum.*

2. *Hinc non est obediendum Prælatis Ecclesiasticis, sed tantùm Deo.*

3. *Duo sunt solummodò Sacramenta, Baptismus, & Eucharistia.*

4. *Sacerdos amittit potestatem consecrandi, si peccatum mortale commiserit.*

5. *Laici possunt conficere Eucharistiam non quidem prolatione verborum, quæ in Cœna Christus instituit, sed recitatione orationis Dominicæ.*

6. *Papa non habet potestatem concedendi Indulgentias.*

7. *Jejunium nullius est meriti apud Deum.*

8. *Christianis interdictum est juramentum, ita ut eis nunquam jurare liceat.*

9. *Frustra tempus teritur in cantibus Ecclesiasticis.*

10. Re-

10. *Rejiciendæ ſunt omnes Cerimoniæ in Eccleſia Romana adhiberi ſolitæ.*

Illorum Miniſtri appellabantur *Barbæ*, unde & hodiedùm *Waldenſes*, ſeu Waldenſium reliquiæ (vulgò *les Vaudois*) nuncupantur *les Barbets*. Degunt in vallibus *Sabaudiæ*, & *Pedemontii*. De eorum fraternitate *Sectarii* gloriantur.

Porro Waldenſes dicti etiam ſunt *Patareni*, *Cathari*, *Pauperes de Lugduno*: ſed de his, præſertim *Catharis* ſæculò ſequenti.

Damnati fuerunt *Waldenſes* 1. ſub *Alexandro* 3. in Concilio Generali Lateranenſi 3. anno 1179. canone 27. deinde etiam unà *cum Albigenſibus* (de quibus eodem ſæculo) in œcumenico Lateranenſi 4. ſub *Innocentio* anno 1225. item à *Gregorio* 9. in Conſtitutione edita 1236. quæ inſerta eſt libro 5. Decretalium tit. 7. *de Hæreticis* cap. *excommunicamus*. Conſtitutionis hæc ſunt verba. *Excommunicamus, & Anathematizamus univerſos Hæreticos, Catharos, Patarenos, Pauperes de Lugduno, Albigenſes, &c.*

Refelluntur Errores Sæculi duodecimi.

Error Durandi de Waldach.

Matrimonium eſt fornicatio palliata.

D. Thomas. In ſuppl. q. 41. art. 3. *Dicitur* 1. *ad Corinth.* 7. *ſi nupſerit virgo, non peccavit*: fornicatio autem peccatum eſt. Matrimonium igitur non eſt fornicatio palliata.

Errores Bongomilorum.

1. *Michael Archangelus fuit Incarnatus.*

D. Thomas 3. p. q. 16. art. 2. *Dicitur Rom.* 1. *ex quibus eſt* Chriſtus ſecundum carnem, *qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula.*

Et Joan. 1. *Et Verbum Caro Factum eſt.*

Item 1. Joan. 4. *Omnis Spiritus, qui confitetur, Jeſum* Chriſtum in carne veniſſe, ex Deo eſt. Quænam ſit vel umbra mentionis in Sacris Literis de Incarnatione Michaelis Archangeli? unde apage horribilem illam adversùs Chriſtum blaſphemiam.

2. *Baptiſmus ab Eccleſia adhiberi ſolitus, non eſt*

Chri-

Christi, sed Joannis Baptistæ, Bongomilorum verò est Baptismus Christi ob Spiritum Sanctum in ipsis residentem.

D. Thomas 3. p. q. 38. art. 5. & 6. Cessavit Baptismus Joannis.. *qui tantùm Baptizavit in aqua... Baptismus autem Christi non solùm fit in aqua, sed etiam in Spiritu Sancto: secundùm illud Joan. 8. nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non potest introire in regnum Dei. Unde illi, qui tantum baptizati erant Baptismo Joannis.. erant iteratò totaliter baptizandi in aqua & Spiritu.* Baptismus autem Christi non reiteratur. Proinde Baptismus ab Ecclesia adhiberi solitus, qui etiam iterabilis non est, non Joannis, sed *Christi* Baptismus est. Quod verò Baptismus *Bongomilorum* sit Baptismus Christi ob Spiritum Sanctum in ipsis residentem, commentum est, quòd refutatione non indiget.

1. *Sacro-Sancti Corporis, & Sanguinis Christi perceptio nihil prodest ad salutem perpetuam.* *Errores Tanchelini.*

D. Thomas 3. p. q. 79. art. 2. *Dicitur Ioan. 6. si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum, sed vita æterna est vita gloriæ, ergo effectus hujus Sacramenti est adeptio gloriæ.*

Deinde; *Christus per suam passionem in hoc Sacramento maximè repræsentatam aperuit nobis aditum* vitæ æternæ: *secundùm illud Hebr. 9. novi Testamenti Mediator est, ut morte intercedente, qui vocati sunt, accipiant repromissionem æternæ hæreditatis. Unde & in forma hujus Sacramenti dicitur: Hic est Calix Sanguinis mei novi, & æterni Testamenti.* Itaque Sacro-Sancti Corporis, & Sanguinis Domini nostri Jesu Christi perceptio (si requisita adsit dispositio) prodest ad salutem perpetuam.

2. *Fornicatio, & adulterium sunt opus beatitudinis meritorium.*

D. Thomas in suppl. q. 99. art. 5. *Dicitur 1. ad Corinth.* 6. Neque fornicarii, neque adulteri regnum Dei possidebunt.

1. *Baptismus nihil prodest parvulis ante intelligibilem ætatem.* *Errores Petri de Bruis.*

D. Thomas. 3. p. quæst. 68. art. 9. *Dominus dicit*

O *Joan.*

Joan. 3. *quod nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei*. Unde necessarium fuit parvulos Baptizari, *ut sicut per Adam damnationem incurrerunt nascendo, ita per Christum salutem consequantur renascendo*.

At pueri, inquiebat Petrus, ante intelligibilem ætatem non credunt actu proprio, *sine fide* autem *impossibile est placere Deo*. Ad Hebr. 10.

Sanè *ad aliena verba salvantur, qui ad factum alienum vulnerantur*, inquit Augustinus serm. 14. de verbis Apostoli cap. 11. hinc *puer, cum Baptizatur, non per seipsum, sed per alios* (scilicet susceptores suos) *credit*. Hic ad 3. Vide errorem *Anabaptistarum* sæculo 16.

2. *Ecclesiæ omnes diruendæ sunt, nulla enim sunt deputata, vel necessaria loca ad orandum*.

D. Thomas 2. 2, q. 84. art. 3. in corp. *Dicitur Lucæ* 19. *domus mea, domus orationis vocabitur*. Ad 2. verò; *determinatus locus*, inquit S. Doctor, *eligitur ad orandum: non propter Deum, quasi loco concludatur, sed propter ipsos orantes. Et hoc triplici ratione. Primò propter loci consecrationem, ex qua spiritualem devotionem concipiunt orantes, ut magis exaudiantur. Secundò propter Sacra mysteria, & alia sanctitatis signa, quæ ibi continentur. Tertiò propter concursum multorum orantium, ex quo fit oratio magis exaudibilis, secundùm illud Matth.* 18. *ubi sunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum*. An ergo Ecclesiæ diruendæ sunt?

Error Henrici Petrobrusiani, *Deus irridetur cantibus Ecclesiasticis: quia qui solis piis affectibus delectatur, nec altis vocibus advocari, nec cantu potest mulceri*.

D. Thomas 2. 2. q. 91. art. 1. *In Psalm* 62. *Dicitur, labiis exultationis laudabit os meum*. Et Psalm. 49. Sacrificium laudis honorificabit me. Non igitur per cantum Ecclesiasticum Deus irridetur, sed honoratur.

In divinas autem laudes (ut inane ipsius argumentum elidatur) *cantus assumuntur, ut animi magis provocentur ad devotionem. Unde Augustinus dicit libr.* 10. *confessionum cap.* 33. *adducor cantandi consuetudinem ap-*

pro-

probare in Ecclesia, ut per oblectamenta aurium, animus in affectum pietatis assurgat. art. 2. Affectus autem pietatis Deum mulcet, unde Deus tum altis vocibus advocari, tum cantu potest mulceri.

Errores Petri Abaïlardi.

1. *Deus non videtur per essentiam à Beatis.*

D. Thomas. 1. p. q. 12. art. 1. *Dicitur* 1. *Joan.* 3. *videbimus eum sicuti est.* Et 1. ad Corinth. 13. *Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem.* Deinde, Matth. 18. *Angeli eorum in Cœlis semper vident faciem Patris mei, qui in Cœlis est.*

Ratio etiam suffragatur: *cum enim ultima hominis beatitudo in altissima ejus operatione consistat, quæ est operatio intellectus, si nunquam essentiam Dei videre potest intellectus creatus, vel nunquam beatitudinem obtinebit, vel in alio ejus beatitudo consistet, quàm in Deo. Quod est alienum à fide: in ipso enim est ultima perfectio rationalis creaturæ.* Si verò intellectus nunquam beatitudinem obtinere possit; *remanebit inane desiderium naturæ, quæ (cum insit ei naturale desiderium cognoscendi causam, dum intuetur effectum) pertingere non valebit ad primam causam,* quæ est Deus.

2. *In Christo non fuit Spiritus timoris Domini.*

D. Thomas 3. p. q. 7. art. 6. *Dicitur Isai.* 11. Replebit eum Spiritus timoris Domini.

Spiritus autem Domini non est timor servilis, sed reverentialis, divinam scilicet respiciens eminentiam, qui sanè fuit in Christo. *Anima* enim *illius quodam affectu reverentiæ movebatur in Deum à Spiritu Sancto acta. Unde Hebr.* 5. *Dicitur, quòd in omnibus exauditus est pro sua reverentia.*

3. *Timor Domini castus non est futurus in Beatis.*

D. Thomas 2. 2. quæst. 19. art. 11. *Dicitur in Psalmo* 18. *timor Domini sanctus permanens in sæculum sæculi.*

Nec obest, quod Beati non timeant separari à Deo per culpam. Timor enim castus *seu filialis habet duos actus,* (1. 2. q. 67. art. 4. ad 2.) *scilicet timere separationem à Deo, & revereri Deum: quantùm* ad priorem *actum, ille non manet in Beatis, quantùm* verò

ad hunc actum manet. Beati enim divinam reverentur Majestatem, ac illi se penitus substernunt.

In hunc sensum interpretatur Gregorius 16. moralium verba illa Job. 26. *Columnæ Cœli contremiscunt, & pavent ad nutum ejus*. Sic etiam accipitur timor Lucæ 7. *Accepit autem omnes timor*, id est reverentia Majestatis Christi relucentis in miraculis, & *magnificabant Deum*. Dicitur etiam Matth. 9. *videntes turba* stupenda Christi opera *timebant, & glorificabant Deum*.

4. *Nihil est credendum, quod excedit virtutem nostri intellectus*.

D. Thomas 2. 2. q. 2 art. 3. *Dicitur Hebr. 11. sine fide impossibile est placere Deo: est autem fides* (ibidem) *sperandarum substantia rerum., argumentum* non apparentium. Apparerent autem res fidei, si humana possent ratione investigari; proindeque falsum est, nihil esse credendum, quod excedit virturem nostri intellectus; sed debemus *captivare intellectum in obsequium fidei* 2. ad Corinth. 10.

Accedunt verba Apostoli 1. ad Corinth. 2. *Sermo meus & prædicatio mea non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione Spiritus, & virtutis, ut fides vestra non sit in sapientia hominum, sed in virtute Dei*. Si non sint credenda (ut vult Abailardus) nisi ea quæ intellectu seu ratione percipi possunt; tunc nostra fides ex humana pendebit sapientia: cum tamen Paulus disertè dicat, fidem nostram non esse in sapientia hominum, sed in virtute Dei. Denique, fides tunc erit *humana*, non *divina*.

5. *Non dantur peccata ignorantiæ*.

D. Thomas 1. 2. q. 76. art. 2. *Nihil meretur pœnam nisi peccatum: sed ignorantia meretur pœnam, secundùm illud 1. ad Corinth. 14. si quis ignorat, ignorabitur, ergo ignorantia est peccatum*, adeòque dantur peccata ignorantiæ.

Id etiam exprimit Psalmus 24. *Delicta juventutis meę, & ignorantias meas ne memineris Domine*. Deinde Isaiæ 5. dicitur; *propterea captivus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam*. Item Oseæ 4. *Populus non intelligens vapulabit*.

Deni-

Denique ad Hebræos 9. *Sacerdos veteris Testamenti offerebat sanguinem pro sua, & populi ignorantia.*

Ratio autem, cur ignorantia sit peccatum, à priori hæc est. Quia *quicumque negligit facere id, quod tenetur facere, ille peccat; itaque & ignorantia eorum, quæ aliquis scire tenetur, est peccatum.*

6. *Judæi utpote Christum ignorantes, eum crucifigendo non peccarunt.*

D. Thomas 3. p. q. 47. art. 5. ad 3. *Ignorantia affectata non excusat à culpa, sed magis videtur culpam aggravare: ostendit enim hominem sic vehementer affectum esse ad peccandum, quod vult ignorantiam incurrere, ne peccatum vitet.* Et ideo Judæi peccaverunt, *non solùm hominis Christi, sed etiam tanquam Dei crucifixores.*

7. *Per liberum arbitrium sine adjuvante Dei gratia bene possumus & velle, & agere.*

Vide errorem 2. *Pelagii* sæculo 5.

Clerico illicitum est possidere bona temporalia, & hæc ad solos laicos pertinent. *Error Arnaldi de Brixia.*

D. Thomas in supplem. q. 40. art. 3. *Jeremias fuit de ordine Sacerdotali ut patet Jerem. 1. sed ipse habuit possessionem bonorum temporalium, ut patet Ierem. 32. emi agrum; & appendi* (venditori) *argentum septem stateres, & decem argenteos; possunt igitur Clerici habere bona temporalia*; proindeque hæc non pertinet ad solos Laicos.

Deinde, *terrenorum possessio non contrariatur divino cultui, ad quem Clerici deputantur, sed nimia eorum sollicitudo . . . unde Clerici, dum coronam accipiunt, non renuntiant rebus temporalibus.*

Imo, reponebat Arnaldus, Clerici, dum coronantur, dicunt, *Dominus pars hæreditatis meæ*: unde & Hieronymus dicit in epistola ad Nepotianum, *Dominus* in his temporalibus *pars fieri dedignatur*, Clerici proinde renuntiant temporalibus. *Object.*

At solutionem hìc accipe ad 1. *Dominus dedignatur, pars fieri eorum, qui res* mundi ita possident, *ut ponant finem suum in Deo, & in rebus mundi: non ta-* *Resp.*

men dedignatur pars fieri eorum, qui res mundi ita possident, ut per eas à divino cultu non retrahantur. Deus igitur non culpat bonorum temporalium possessionem in Clericis, sed exigit, ut cor eorum non sit illis affixum.

Errores Gilberti Porretani.

1. *Deus non est Deitas.*

D. Thomas 1. p. q. 3. art. 3. *De Deo dicitur, quod est vita, & non solùm quod est vivens, ut patet Joan. 4. ego sum via, veritas, & vita. Sicut autem se habet vita ad viventem, ita Deitas ad Deum, itaque* Deus est ipsa deitas.

2. *Relationes in Divinis sunt assistentes, sive extrinsecus affixæ, & ita non sunt realiter idem, quod sua essentia.*

D. Thomas. 1. p. qu. 28. art. 2. *Circa hoc dicitur Gilbertus Porretanus erasse.. dixit enim, quod relationes in Divinis sint assistentes, sive extrinsecus affixæ.. at errorem suum postmodum in Rhemensi Concilio revocavit.*

Fuit autem in istum errorem inductus Gilbertus, ex eo, quod non benè relationes consideraret. Reales enim relationes in creaturis habent duo: *Unum in quantùm sunt accidentia*, nimirum *inhærere subjecto, accidentis enim est inesse.* Alterum, quod relationi convenit, in quantum est relatio, est dicere respectum ad terminum extra se existentem.

Si igitur considerentur relationes tantùm secundùm quod relationes sunt, semoto eo, quod habent in quantum sunt accidentia, *sic inveniuntur esse assistentes, extra se existentes, & quasi extrinsecùs affixæ. Et hoc modo tantùm Gilbertus Porretanus consideravit relationem*: & propterea dixit relationes in Divinis esse assistentes, ac ideò eas non esse idem quod est sua essentia.

Sed hoc refellitur ex celebri illo Theologorum axiomate: *omnia sunt unum in Divinis, nisi ubi obviat relationis oppositio*, relationes autem divinæ nullam habent oppositionem ad essentiam, proindeque sunt unum, & idem cum Divina essentia, sic non sunt tantùm extrinsecùs assistentes.

Præfatum verò axioma fundamentum habet in sacris Literis scilicet Joann. 16. ubi Christus dicit: *Omnia, quæ-*

quæcumque habet Pater, mea sunt. Et cap. 17. *Mea omnia tua sunt: & tua mea sunt.* Illic enim significatur, Filium habere omnia, quæcumqe competunt Patri, demptis iis, quæ pertinent ad Paternitatem, seu ad oppositionem relativam Patris ad Filium.

Si verò relationes spectentur ut accidentia, sic *quidquid in rebus creatis habet esse accidentale; secundùm quod transfertur in Deum, habet esse substantiale, nihil enim est in Deo, ut accidens in subjecto: sed quidquid est in Deo, est ejus essentia.. & ita patet,* quod in Deo non est aliud esse relationis, & esse essentiæ, sed unum, & idem,

3. *Nullus Baptizatur nisi salvandus.*

D. Thomas 3. p. q. 69. art. 10. *Effectus Baptismi non est tollere* peccata futura. Multi igitur Baptizantur, qui æternum (proh dolor!) ob peccata post Baptismum commissa sunt perituri.

Eonis, seu *Eudonis* insania de se refellitur. *Eon.*

Nuptiæ sunt illicitæ.

D. Thomas hìc supra ad errorem *Durandi de VValdach.*

Error Apostolicorum. Cum tamen *Apostolici* mulieribus cohabitarent, sic illos observatores continentiæ, nuptiarumque condemnatores S. *Bernardus* exagitat sermone 65. & 66. *in Cantica. Inter Apostolicos nemo est, qui fœmina careat. Interrogo unumquempiam horum: heus tu, bone vir, quænam hæc mulier, & unde hæc tibi? uxorne tua? non inquit, nam voto meo istud non convenit. Filia ergò? Non. Quid? num Soror, num Neptis, num aliquo saltem propinquitatis, vel affinitatis gradu attinens tibi? nullo prorsus. Et quomodò tuta tibi cum ista continentia tua? Verùm quispiam* (prosequitur) *de illis successoribus Apostolorum, qui mortuos suscitabant, sinistrum quispiam suspicabitur? fac tu similiter, Apostolice, suscita mortuos. cum fœmina semper esse, & non cognoscere fœminam, nonne plus est, quam mortuum suscitare? quid? quod minus est, non potes, & quod majus est, vis credam tibi? scandalo mihi es, tolle scandali causam, ut te probes verum, ut jactitas, Evangelii æmulatorem... si non vis scandalizare Ecclesiam, ejice fœminam.*

Errores Waldensium.

1. *Ecclesia Romana defecit sub Sylvestro Papa, unde Ecclesia Romana est modò sentina vitiorum.*

D. Thomas Opusculo 6. à nobis sæpè allegato. *Aliqui dixerunt* (antea *Donatistæ* sæculo 4. & modò *Waldenses*) *quod Ecclesia debet durare usque ad certum tempus. Sed hoc est falsum, quia Ecclesia durabit usque ad finem sæculi. Dicitur enim* Matth. ult. Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi. Nec itaque defecit Ecclesia sub *Sylvestro*, nec unquam deficiet.

Sint nonnulli in ea, fuerint, futuri sint à Majorum virtute degeneres, eorum improbitas non est in *totam* refundenda Ecclesiam.

2. *Non est obediendum Prælatis, sed tantùm Deo.*

D. Thomas 2. 2. q. 104. art. 1. *Præcipitur ad Hebr. ult. obedite Præpositis vestris, & subjacete eis.* Quod autem loquatur Apostolus de Prælatis Ecclesiasticis, convincitur per id, quod in eodem capite promiserat. *Mementote Præpositorum vestrorum, qui vobis locuti sunt verbum Dei.*

Deinde: Christus loquens Discipulis suis, & in eis, omnibus Prælatis illorum successoribus ait Lucæ 10. *Qui vos audit, me audit, qui vos spernit, me spernit.*

Object. At qui audiendi sunt, inquiebant VValdenses, quorum opera verbis non correspondent?

Resp. Lustrent illi caput 23. Matthæi. *Super Cathedram Moysi* verè, & cum legitima potestate *sederunt Scribæ, & Pharisæi. Omnia ergo quæcumque dixerint vobis*, servate, & facite, obedite illis; prædicantes audite, colite, veneremini: *secundùm opera verò eorum nolite facere.* Hæc in præsenti materia quibusdam Prælatis illis, si Scribas, & Pharisæos imitentur, applicanda sunt.

3. *Tantùm duo sunt Sacramenta Baptismus, & Eucharistia.*

Vide tum *Archonticos* sæculo 2. tum *Sectarios* sub finem operis.

4. *Sacerdos amittit potestatem consecrandi, si peccatum mortale commiserit.*

D. Tho-

D. Thomas 3. p. q. 82. art. 5. *Sacerdos consecrat hoc Sacramentum non virtute propria, sed sicut minister Christi, in cujus persona consecrat hoc Sacramentum. Non autem ex hoc ipso desinit aliquis minister esse Christi, quod est malus: habet enim Dominus bonos, & malos ministros, seu servos. Unde Matth. 24. Dominus dicit. Quis; putas, est fidelis servus, & prudens &c. Et posteà subdit, si autem dixerit malus ille servus in corde suo &c. Et Apostolus dicit 1. Corinth. 4. sic nos existimet homo, ut ministros Christi: & tamen posteà subdit, nihil mihi conscius sum: sed non in hoc justificatus sum. Erat ergo certus, se esse ministrum Christi: tamen non erat certus, se esse justum. Potest ergo aliquis esse minister Christi, etiamsi justus non sit: & hoc ad excellentiam Christi pertinet; cui sicut vero Deo serviunt non solùm bona, sed etiam mala, quæ per ejus providentiam in ejus gloriam ordinantur. Unde manifestum est, quòd Sacerdotes, etiamsi non sint justi, sed peccatores, possunt Eucharistiam consecrare.*

5. *Laici possunt conficere Eucharistiam non quidem prolatione verborum, quæ in cœna Christus instituit, sed recitatione orationis Dominicæ.*

D. Thomas 3. p. q. 82. art. 1. ad 1. & 3. *Virtus consecrativa*, seu confectiva Eucharistiæ *consistit in ipsis verbis* consecrationis (quantùm hæc differunt ab oratione Dominica!) *sicut virtus Baptismi consistit in ipsis verbis. Consistit & in potestate Sacerdoti tradita in sua consecratione & ordinatione; cum ei dicitur ab Episcopo, accipe potestatem offerendi in Ecclesia sacrificium tam pro vivis, quàm pro mortuis.. unde laicus non potest hoc Sacramentum conficere*, etiamsi vel verba consecrationis proferret, multò minùs igitur proferendo verba orationis Dominicæ.

6. *Papa non habet potestatem concedendi Indulgentias.*

D. Thomas in suppl. q. 25. art. 1. *Habetur 2. ad Corinth. 2. nam & ego quod donavi* incestuoso partem pœnæ, quam subire debebat, *si quid donavi propter vos in persona Christi, id est, ac si Christus donasset, inquit glossa. Si Paulus hoc potuit, ergo & Papa potest, qui*

non est minoris, sed majoris *potestatis in Ecclesia quàm Paulus fuit*.

Id etiam colligitur & ex Matth. 16. & Joan. 20. ubi Petro, ejusque successoribus (qui sunt Romani Pontifices) potestas *ligandi*, & *solvendi*, item *peccata remittendi*, & *retinendi* est tradita. *Indulgentia* enim ad potestatem *solvendi*, item *remittendi* spectat.

7. *Jejunium nullius est meriti apud Deum*.

D. Thomas 2. 2. q. 147. art. 1. *Jejunium connumeratur aliis virtutum actibus* (adeòque operibus meritoriis) 2. *ad Corinth.* 6. *ubi Apostolus dicit*, *in* jejuniis, *in scientia*, *in castitate* &c. Et Tobiæ 12. dicitur: *bona est oratio cum jejunio*, & *Eleemosyna*.

Hinc Anna Prophetissa Filia Phanuelis laudatur Lucæ 2. quòd *non discederet de Templo jejuniis*, & *obsecrationibus serviens die*, *ac nocte*.

Ratio autem, *cur jejunium sit actus virtuosus*, proindeque meritorius, hæc est, *quia illud per rationem ordinatur ad aliquod bonum honestum*. *Assumitur enim jejunium principaliter ad tria*. *Primò quidem ad concupiscentias carnis reprimendas*, *unde Apostolus dicit in authoritate inducta* ad Corinth. *in jejuniis*, *in castitate*: *quia per jejunia castitas conservatur dicente Hieronymo*, *sine Cerere*, & *Baccho friget Venus*. *Secundò assumitur ad hoc*, *quod mens liberiùs elevetur ad sublimia contemplanda*. *Unde dicitur Danielis* 10. *quòd ille post jejunium trium hebdomadarum*, *revelationem accepit à Deo*. *Tertiò ad satisfaciendum pro peccatis*. *Unde dicitur Joel*. 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro*, *in jejunio*, & *fletu*, & *planctu*.

8. *Christianis interdictum est juramentum*, *ita ut nunquam illis jurare liceat*.

D. Thomas 2. 2. q. 89. art. 2. *Dicitur Deut.* 6. *Dominum Deum tuum timebis*, & *per nomen ejus jurabis*.

Sed ne solis Judæis juramentum permissum esse videatur, prohibitum verò Christianis, en testimonium è novo Testamento depromptum. *Testis est mihi Deus*, inquit Apostolus 1. ad Rom. *quòd memoriam vestri semper facio in orationibus meis*. Et 2. ad Corinth. 1. *Ego testem Deum invoco in animam meam*.

Lici-

Licitum autem, & honestum est juramentum tum ex fide, qua homines credunt, Deum habere infallibilem veritatem, & universalem omnium cognitionem, tum ad justificandum homines, & ad finiendum controversias, ut dicitur ad Hebr. 6.

Licitum est, inquam, juramentum; dummodò tribus famosis stipetur comitibus veritate, judicio, & justitia. *Iurabis in, veritate, in judicio, & in justitia*. Hierem. 4.

Cæterùm quæcumque loca à *Waldensibus* ex Evãgelio allegari solita tantùm probant, prohibitum esse à Christo abusum juramenti, non verò ipsum juramentum,

9. *Frustra tempus teritur in cantibus Ecclesiasticis.*

D. Thomas 1. p. q. 107. art. 4. *Isaiæ 6. Dicitur, quòd duo Seraphim clamabant alter ad alterum; Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus exercituum, plena est omnis terra gloria ejus.* Ad quorum similitudinem duo sunt chori in Ecclesia, qui per vices alternas cantant, & tanquam duo Seraphim alter ad alterum clamant.

Deinde, Psaltes Regius ait Psal. 33. *Benedicam Domino in omni tempore, semper laus ejus in o e meo. Audiant mansueti, & lætentur .. magnificate Dominum mecum, & exaltemus nomen ejus in idipsum.* Et disertissimè Psal. 32. *Cantate Domino canticum novum, bene psallite ei* in vociferatione. Ecce ne detorqueatur Scriptura, ut volebant *Waldenses* ad orationem mentalem; clarè dicitur: *bene psallite ei in vociferatione.*

10. *Reiiciendæ sunt omnes Cæremoniæ in Ecclesia Romana adhiberi solitæ.*

D. Thomas 1. 2. q. 99. art. 3. *Ordinatur homo in Deum non solùm per interiores actus mentis (qui sunt credere, sperare, & amare,) sed etiam per quædam exteriora opera,* quibus hominis tum attentio, tum reverentia erga supremam Majestatem, coram qua *Reges sunt, tanquam non sint* Isa. 40. excitetur. *Talia* autem *opera externa .. vocantur Cæremoniæ*, seu Cæremonialia. Non sunt igitur reiiciendæ Cæremoniæ in Ecclesia Romana adhiberi solitæ; cum ad dictum finem ordinentur.

APPEN-

APPENDIX AD SÆCULUM XII.

Marsilius Paduanus.

MArsilius Paduanus his assertionibus in Ecclesiam, & Ecclesiasticas personas debacchatus est.

1. *Pontifex Romanus non est Christi in terris Vicarius, ille Cæsari in spiritualibus subiicitur*, imo *Imperator, sede vacante, summo potest Pontifici succedere*. Confusio horribilis, quæ Cœlum terræ, ac spiritualia temporalibus non modò exæquat, verùm etiam substernit.

2. *Episcopum inter, & Sacerdotem nihil est discriminis*.

3. *Ecclesiasticis illicita est bonorum temporalium possessio*.

Prælusit Marsilius *Arnaldo de Brixia* pag. 213. *Waldensibus* pag. 215. *Wicleffo* pag. 265. 273. *Ioanni Husso* pag. 295.

Quoad Propositionem 2. sectatus est *Aerium* (sæculo 4.) pag. 94.

Barulenses.

Barulensium hi sunt errores.

1. *Animæ hominum ante mundi constitutionem creatæ sunt, atque etiam tunc peccarunt*.

2. *Christus assumpsit Corpus cæleste, non verò humanam carnem ex utero Virginis*.

Conspirant cum *Origene* (sæculo 3.) pag. 56. & *Valentino* (sæculo 2.) pag. 29.

Porro (cur ingenuè non loquar?) non videntur *Barulenses* extitisse in rerum natura, cum de iis vel coævi, vel subactioris judicii Scriptores nihil delibarint.

Ioachim Abbas.

Joachim Calaber Abbas Ord. S. Benedicti varias prædictiones venditans multarum fuit disseminator fabellarum.

In eo libro, quem scripsit adversùs *Petrum Lombardum* Magistrum sententiarum: asseruit, *in Trinitatis Mysterio essentiam generare essentiam*: per hoc innuens, quamlibet Personam sibi particularem vendicare essentiam: atque hinc fluebat, & renovabatur *Tritheismus*, cujus Author fuit *Ioannes Philoponus* sæculo 6.

Vide paginam 135.

Pro-

Propositio ista Joachimi damnata, ac hæretica pronunciata fuit à Concilio Generali Lateranensi 4. sub *Innocentio III.* an. 1215.

ERRONES
SÆCULI DECIMI-TERTII.

Albigenses.

ALbigenses *VValdensium*, maximè *Catharorum* sunt progenies. Inter Waldenses enim eminebant *Cathari*, id est *puri*, tales per ironiam dicti, Principiis imbuti Manichæorum: illa verò *Albigenses* pro majori parte sectabantur: porro *Albigenses* appellati sunt, quòd Albigensium præsertim, totamque Tolosatum Provinciam suis infecerint erroribus.

1. Primum Hæreseos caput erat, quòd *duos* (more Manichæorum) constituerent Creatores, *invisibilium* scilicet, quem vocabant *benignum Deum*, & *visibilium*, quem *malignum Deum* nuncupabant. Novum Testamentum benigno Deo, vetus vero maligno attribuebant hoc omninò repudiantes. Authorem veteris Testamenti homicidam nominabant, tum quia Sodomitas, & Gomorrhæos incineravit, & aquis diluvii mundum delevit, tum quia Pharaonem, & Ægyptios mari obruit.

2. *Resurrectionem carnis*, sectantes errorem *Simonis Magi*, inficiabantur.

3. Comminiscebantur, animas nostras esse Spiritus illos Apostatas, qui ob superbiam præcipites è Cœlo cecidere, unde reliquerunt corpora sua in Aere: ipsas verò met animas, postquam finierint successivam habitationem terrestrium corporum, tamquam absoluta pœnitentia, in priora corpora, quæ reliquerant, reverti debere.

Commentum illud affine erat errori sexto *Simonis Magi* (sæculo 1.) & tertio Origenis (sæculo 3.)

4. *Sacrarum imaginum usum, ac venerationem* cum *Iconoclastis* (sæculo 8.) *Idololatriam esse* asserebant.

De-

Deformes pingebant Sanctorum imagines, ut earum intuitu ab imaginum cultu populus arceretur.

5. Dicebant, *Baptismum esse inutilem ad expianda peccata, proindèque undam Baptismatis non differre quoad virtutem ab aqua fluviali.*

6. *Beatam Mariam Genitricem*, proh nefas! *meretricem esse* effutiebant.

7. Docebant, *non peccare graviùs eum, qui cum Matre, vel Sorore concumbit, quàm qui cum alia.*

Fœdi & sacrilegi Albigensium mores.

Sanè quod docebant, id opere complebant, in omne vitiorum, & libidinum genus effusi. Quidam, scorto super altare collocato, in ipso sacrificii loco veneri indulserunt. O flagitium diris omnibus devovendum! aliis spurcitiarum portentis supersedeo. Ausus est & Hæreticus aliquis eò usque abominationis, & sacrilegii prorumpere, ut in odium Christi, & confusionem fidei juxta Altare Majoris Ecclesiæ *Tolosæ* ventrem purgarit, & palla Altaris immunditias detersérit.

Cæterùm nonnulli sunt errores illis attributi, quos negarunt esse suos, ut inter alios, *Indulgentias, quæ fiunt à summo Pontifice, non proficere, & à justo Laico, sibi confitentes posse absolvi.* Unde videntur & *Indulgentias*, & *Confessionem* admisisse *Sacramentalem*.

Albigenses impugnant Cistercienses, ac Didacus Oxomensis Episcopus a potissimùm S. Dominicus.

Spiritualibus, ac temporalibus armis adversùs Albigenses Hæreticos, dimicatum est. Agmen spirituale instruxit *Arnaldus* Cisterciensis Abbas cum nonnullis suis Ordinis professoribus. Accessit *Didacus* Oxomensis in Hispania, Episcopus, infatigabilis Evangelii præco, ac integritate vitæ illustris.

Sed Albigensis Hæreseos confutatio, & Hæreticorum conversio (ut est admirabilis Dei providentia suum cuilibet malo remedium destinantis) reservata fuit S. Dominico. Hic miraculo insigni Catholicæ veritatem fidei confirmavit, Deo eloquia casta per ignem probante. Illud verbis refero *Petri de valle Cernaii* Ordinis Cisterciensis, coævi Authoris in sua Albigensium historia cap. 7. *Disputaverant quadam die nostri adversùs hæreticos. Unus autem de nostris Dominicus nomine, vir totius sanctitatis, qui Socius fuerat Episcopi Oxomen-*

mensis, auctoritates, quas in medium produxerat, redegit in scriptum, & cuidam hæretico tradidit schedulam illam, ut supra objectis deliberaret. Nocte igitur illa erant Hæretici congregati in una domo sedentes ad ignem. Ille autem, cui vir Dei tradiderat schedulam, produxit eam in medium. Tunc dixerunt socii sui, ut in medium ignem illam proiiceret, & asseruerunt, quòd, si combureretur, vera esset fides sua, si verò incombusta permaneret, fidem, quam prædicabant nostri, veram esse faterentur. Quid plura? schedula in ignem proiicitur. Sed cum in medio igne aliquantulum moram fecisset, incombusta penitus ab igne resilivit. Stupentibus, qui aderant, unus cæteris durior ait illis: proiiciatur in ignem iterum, & tunc experiemini pleniùs veritatem: proiicitur iterùm, iterum resiliit incombusta: quod videns ille durus, & tardus ad credendum, dixit iterum; tertia vice proiiciatur, & tunc sine dubio rei exitum cognoscemus: projicitur tertio, nec tunc quidem comburitur; sed integra ab igne resilit, & illæsa. Hæretici autem visis tot signis, nec tunc ad fidem voluerunt converti, sed in sua manentes malitia, districtissimè sibi invicem inhibuerunt, ne miraculum istud, per narrationem alicujus ad nostrorum notitiam perveniret: sed miles quidam, qui erat cum illis, qui aliquantulùm consentiebat fidei nostræ, noluit celare, quod viderat, sed id pluribus enarravit. Factum est autem hoc apud Montem regalem, sicut ab ore viri religiosissimi (ipsius *S. Dominici*) *audivi, qui schedulam Hæretico tradidit superscriptam.*

Libellus S. Dominici ter in ignem projectus, & illæsus.

Porrò S. Dominicus evertendis hæreticis septem devovit annos, plurimis eorum per ferventissimas prædicationes ad Catholicam fidem adductis. Sed nullum efficaciùs remedium impietati Albigensium opponi potuit, quàm ab eodem *Rosarii* Beatæ Virginis Deiparæ, (ipsa Cœlorum Regina, quæ cunctas interemit hæreses hanc revelavit) inventa devotio. *S. Dominicum* illius Authorem fuisse *Leo* decimus, *S. Pius* quintus, *Gregorius* decimus tertius, & *Sixtu* quintus Apostolicis diplomatibus profitentur.

Rosarium à S. Dominico institutum efficacissimum adversus hæreses remedium.

Est autem *Rosarium* sacra quędam formula predicandi Deum in honorem Beatę Marię, qua per quindecim salu-

ſalutationis Angelicæ decades, interjecta ſingulis oratione Dominica, quindecim præcipua Redemptionis humanæ myſteria piis meditationibus percenſentur.

Devotionem illam ut fortiſſimum inundanti Hæreſi repagulum *Dominicus* obiiciens cum incredibili animarum fructu & promulgavit ipſe, & alumnis ſuis ubique prædicandam hæreditario jure tradidit.

Prædicatio Roſarii ſæculo 18. etiam Belgio noſtro affulget

Prædicatio *Roſarii* in Italiam anteà, Hiſpanias, Gallias, Germaniam, Poloniam, Lithuaniam extenſa, ab aliquot annis noſtro quoque Belgio cum maximo populi applauſu, & ſingulari morum emendatione affulſit. Viget illa potiſſimum *Antuerpiæ* tota urbe, hora 5. matutina ad pulſum campanæ diebus ſingulis, etiam infremente Hyeme, per pluvias, grandines, totamque Aeris inclementiam ad Eccleſiam noſtram confluente.

Occaſione iſtius Hæreſis inſtitutus eſt Ordo Prædicatorum

Cæterùm occaſione iſtius Hæreſis, à S. Dominico novis additis ſociis, in Toloſana Provincia Ordo FF. Prędicatorum inſtitutus eſt, *Fulcone* Toloſatum Epiſcopo, & *Simone Montisfortis* comite faventibus anno 1215. approbatus verò anno ſequenti ab *Innocentio III.* Cœleſti oſtenſa viſione ruentis Baſilicæ Lateranenſis, quam *S. Dominicus* ſubjectis humeris ſuſtentabat. Ex eo innumera ſanctitatis, & doctrinæ exempla in Eccleſiam promanarunt. Sed hìc ſufficiat breve Ordinis elogium, profectum à *Gregorio IX.* contentum literis Apoſtolicis, quibus fratres noſtros omnibus orbis Chriſtiani Prælatis commendavit ſexto idus Maii 1227.

Breve Ordinis elogium.

Quoniam abundavit iniquitas, & refriguit charitas plurimorum, ecce Ordinem dilectorum filiorum FF. Prædicatorum *Dominus ſuſcitavit, qui non quæ ſua, ſed quæ ſunt Chriſti, quærentes, tam ad profligandas* Hæreſes, *quam peſtes alias mortiferas extirpandas, ſe dedicarunt Evangelizationi verbi Dei in abjectione voluntaria paupertatis. Nos igitur eorum Sanctum propoſitum, & neceſſarium miniſterium favore benevolo proſequentes, univerſitati veſtræ ipſos affectuosè duximus commendandos.*

Suſcipitur & Sacra militia adverſùs

Sed ad extirpandam Albigenſium Hæreſim, Sacram quoque militiam conſcribere oportuit. Dux Belli electus eſt præcitatus *Simon* Comes *Monfortius*. Poſt

urbes

urbes varias expugnatas, Heros ille Christianus cum octingentis equitibus, & mille peditibus confessione priùs, ac Sacra communione munitis pugnam propè incredibilem circa oppidum * *Murellum* (Garumnæ illud incumbit) feliciter suscepit, profligatis centum millibus Albigensium. Et ne turbam inconditam credas, aut prælium tantum delibatum, ducebant Hæreticorum ordines *Petrus* Arragonum Rex, & *Raymundus* Comes Tolosanus, quorum ille in acie pugnans occubuit.

Albigenses.

Profligantur à comite Monfortio.

* *Muret propè Tolosam.*

Strenuo Catholicæ fidei propugnatore *Monfortio* in obsidione Tolosana ictu lapidis interfecto, sacrum bellum à *Ludovico* 8. Sancti Ludovici Patre anno 1226. instauratum, & ab ejus Filio terminatum est anno 1228. quo Comes *Raymundus* junior (pater fertur extinctus in hæresi) ejuratis erroribus, Lutetiæ Parisiorum Filiam suam unicam *Joannam Alphonso* S. Regis fratri cum Tolosani comitatus dote in matrimonio locavit.

Terminatur bellum à S. Ludovico.

Almaricus literarum scientia in universitate Parisiensi non ignobilis, Patria Carnotensis, hos sparsit errores.

Almaricus.

1. *Si Adam permansisset in justitia, non solùm non fuisset generatio per coitum, sed nec ulla sexuum differentia.*

2. *Nullus est infernus, sed ille, qui habet peccatum mortale, habet in se infernum, scilicet vermem conscientiæ.*

Ad abjurandos errores à Sacra facultate compulsus; ore retractavit, corde retinuit, ac fovit hæresim. Præ dolore deinde, ac indignatione, in morbum lapsus obiit. Damnata est potissimum Almarici hæresis sub *Innocentio* 3. in Concilio Generali Lateranensi 4. cap. 11. hisce verbis. *Reprobamus, & damnamus perversissimum dogma impii Almarici, cujus mentem sic Pater mendacii excæcavit, ut ejus doctrina non tam hæretica censenda sit, quam insana.*

David de Dinando, seu Dinantius Almarici Discipulus stultissimè asseruit; *Deum esse materiam primam.*

David de Dinando

P Gu-

Guilielmus de Sancto Amore.

Guilielmus de *Sancto Amore* ita nuncupatus à natalis soli Oppido (*saint Amour*) in Comitatu Burgundiæ sito, in Sacra facultate Parisiensi Doctor Theologus, gravissimas adversùs recentes FF. Prædicatorum, & Minorum Ordines in Academia Parisiensi procellas concitavit, Magistris *Odone de Duaco*, & *Christiano* Canonico Bellovacensi, aliisque sibi adscitis. Scriptis & concionibus in viros Religiosos invectus est, illosque etiam ex Academiæ gremio expelli curavit. Tempestas potissimùm incubuit in duo fulgentissima Universitatis, & Ecclesiæ lumina SS. *Thomam Aquinatem*, & *Bonaventuram*. Hi dum publicè docerent, per *Guilielmum*, ejus asseclas, ac Discipulos à seditionum fautoribus in Sanctissimos Professores subornatos, cum ingenti contumelia è Scholis pulsi sunt. Neque hìc stitit infremens invidia. *Guilielmus* virus suum evibravit in concione de Publicano, & Pharisæo, in libro *de periculis novissimorum temporum*, & in quæstione, *de valido Mendicante*, in quibus hæ propositiones erroneæ ubique erant obviæ.

S. Thomas Aquinas, & Bonaventura docentes publicè è scholis per Guilielmum eiiciuntur.

1. *Paupertas habitualis licita est, non autem actualis, id est, licita est animi promptitado ad omnia pro Christo relinquenda, cum urget necessitas, hac tamen necessitate seclusa illicita est bonorum renunciatio, quæ fit ad serviendum Deo liberiùs.*

2. *Religiosi tenentur ad victum opere manuali sibi comparandum.*

3. Unde, *illicitum est illis de Eleemosynis vivere.*

4. *Religiosis committi non potest officium prædicandi & confessiones excipiendi. Per tales instant pericula novissimorum temporum universæ Ecclesiæ.*

5. *Non licet Religiosis docere.*

6. *Religiosi non possunt esse de Collegio Magistrorum sæcularium*, seu *Religiosi non possunt sæculares docere.*

Alexander 4. damnat librum Guiliel-

Ordinum mendicantium causam strenuè suscepit *Alexander IV.* Pontifex maximus, librumque *Guilielmi*, totius scandali, & errorum Seminarium, aliaque scripta feriit.

Authoritas Pontificia, visque veritatis, quam *An-*

gelicus

gelicus in aureo planè Opusculo *contra impugnantes Religionem*, & *Seraphicus* in libello *de paupertate Christi, & apologia pauperum*, invictissimè defenderunt, Magistros *Odonem de Duaco*, & *Christianum* Canonicum Bellovacensem ad ejurandos errores compulere: *Guilielmo* autem *de Sancto Amore*, in Religiosorum mendicantium impugnatione pertinaciori, Pontificia, Regiaque S. *Ludovici* Authoritate Regni Galliarum aditus, omnisque docendi, ac prædicandi facultas interdicta est. Strictissimè deinde præfatis Magistris injunctum fuit, ut Fratres Prædicatores, & Minores in societatem Scholasticam, & universitatem Parisiensem reciperent, nominatim verò, ut Fratres Thomam de Aquino ex Ordine Prædicatorum, & Bonaventuram ex Ordine Minorum, (quos tamen insigni affecerant injuria) ea, qua par erat, veneratione animi, ut Magistros prosequerentur. *mi de periculis novissimorum temporũ.* *SS. Thomas & Bonaventura in Accademiam denuò recipiuntur.*

Utroque Doctore cum Religiosis in Academiam, unde amoti fuerant, summo cum applausu refuso, post *Alexandri IV.* & *Urbani IV.* qui ipsi proximè successit, obitum, Guilielmus *de Sancto Amore* Parisios reversus est. An FF. Mendicantibus perfectè reconciliatus fuerit, incertum est. Res ista problema esto. Malim tamen, cum dubia meliorem in partem interpretanda sint, resipiscentiæ ipsius suffragari.

Occidit hoc Sæculo, anno scilicet Christi 1274. nonis Martii Sol noster Angelicus: attamen incomparabilis doctrinæ suæ radiis subsequentes hæreticorum tenebras fugare non desiit. *D. Thomas doctor Angelicus moritur anno 1274. nonis Martii.*

Nonnulli tres errores (de quibus statim) attribuunt *Petro Joannis*; qui fertur fuisse Discipulus *Joachimi Abbatis* sub finem sæculi 12. alii Petro Joanni *Olivi* insignis cujusdam Ordinis Professori ex Oppido *Seignano* Diœcesis Bezierensis (*Beziers*) in Gallia; qui vixit circa hæc tempora.

Ut ut est, hi sunt errores *Petro Ioannis* communiter adscripti. Damnati sunt in Concilio generali sub Clemente V. anno 1311. suppresso Authoris nomine. *Petrus Joannis*

1. *Anima rationalis non est forma corporis humani.*

2. *Gratiæ, & virtutes non infunduntur in Baptismo.*

3. *Christus vixit, dum miles ejus latus lancea aperuit.*

Fratri-celli. *Fratricellorum*, seu *Bizochorum* Dux fuit *Hermannus* quidam *Pongilupus*, Patria Ferrariensis. Illius ossa, postquam diu Orbem fucata pietatis specie delusefrat, detecta impietate, & hæresi, post mortem exhumata, flammisque tradita sunt. In locis subterraneis *Fratricelli* infanda perpetrabant.

Præcipuum dogma illorum fuit, *nefas esse Christiano gubernare rempublicam.*

Gerardus Segarellus Gerardus Segarellus Patria Parmensis, fuit Author *pseudo-Apostolorum.*

Illi per Italiam, aliasque mundi partes mendicando vagantes, & jactitantes, se imitari Apostolos, hos eructarunt errores.

1. *Non fuit licitum Apostolis aliquid servare in crastinum, nec ulla est spes salutis aliquid in crastinum servantibus.*

2. *Decimæ non debent dari Sacerdotibus Romanæ Ecclesiæ, quia non sunt pauperes, sicut Apostoli.*

3. *Perfectius est vivere sine voto, quàm cum voto.*

4. *Ecclesia Romana dudum desiit propter malitiam Prælatorum.* Effutiebant passim, omnes Romanæ Ecclesiæ Moderatores à tempore S. *Sylvestri* fuisse & prævaricatores, & seductores dempto F. Petro *Murrhone*, qui nuper fuerat S. Pontifex *Cœlestinus* 5.

Tandem *Segarellus* meritas per ignem pœnas luit. Distinguuntur porrò *pseudo-Apostolici ab Apostolicis* 3. & 12. sæculi.

Refelluntur Errores Sæculi decimi-tertii.

Errores Albigensium. 1. *Duo sunt Creatores, seu Dii, invisibilium scilicet qui est benignus Deus, & visibilium, qui est malignus Deus.*

D. Thomas 1. p. quæst. 11. art. 3. *Dicitur Deuter. 6. audi Israel, Dominus Deus tuus, Deus* unus est. Facessat verò horribilis blasphemia de Deo homicida in vete-

veteri lege. An Deus homicida, an malignus est, quia justus, justitiamque in *Sodomitas*, *Pharaonem*, & mundum priùs peccatis immersum, antequam aquis involveretur, exerens? vide errorem 1. Manichæorum sæculo 3.

Omissis erroribus circa *resurrectionem carnis*, *transmigrationem animæ in diversa corpora*, *cultumque imaginum*, ad priora sæcula expensis, ad alios progredimur.

2. *Baptismus est inutilis ad expianda peccata, unde non differt quoad virtutem ab aqua fluviali.*

D. Thomas 3. p. q. 69. art. 1. *Dicitur Ezech. 36. effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris. Et Apostolus dicit Com. 6. quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius Baptizati sumus: ac posteà concludit, ita & vos existimate, vos mortuos quidem esse peccato, viventes autem Deo in Christo Jesu Domino nostro. Ex quo patet, quod per Baptismum homo moritur vetustati peccati, & incipit vivere novitati vitæ. Omne autem peccatum ad pristinam vetustatem pertinet. Unde consequens est, quòd omne peccatum per Baptismum tollatur*. Unde differt ab *aqua fluviali*.

3. *Beata Maria Dei Genitrix est meretrix.*

D. Thomas 3. p. q. 28. art. 1. & 3. *Dicitur Isai. 7.* Ecce Virgo concipiet. Et Ezech. 44. *Porta hæc clausa erit, & non aperietur, & vir non transibit per eam, quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam*. Quæ quidem verba de intemerato Virginis pudore semper intellexit Ecclesia.

Sed non opus est, pluribus hanc teterrimam, quæ omnibus horrori est, blasphemiam convellere.

4. *Non peccat graviùs, qui cum Matre, vel Sorore concumbit, quàm qui cum alia.*

D. Thomas 2. 2. q. 154. art. 9. Illud est majus peccatum in venereis, quod est *magis repugnans rationi*, commixtio autem cum Matre, vel Sorore magis repugnat rationi, quam commixtio cum alia; *cum Homo peculiarem debeat honorificentiam parentibus, & per consequens aliis consanguineis, qui de parentibus de propin-*

quo originem trahunt, in actibus autem venereis maxime consistit quædam turpitudo bonorificentiæ contraria.

Unde specialiter *dicitur Lev.* 8. *Mater tua est, non revelabis turpitudinem ejus, turpitudinem Sororis tuæ non revelabis.* Quis ergo dubitet, peccare eum graviùs, qui cum *Matre*, vel *Sorore*, quam illum, qui cum alia concumbit.

Errores Amarici. 1. *Si Adam permansisset in justitia, non solùm non fuisset generatio per coitum, sed nec ulla sexuum differentia.*

D. Thomas 1. p. q. 98. art. 2. *Genes.* 2. *Dicitur, quod mulier est facta in adjutorium viri. Sed non ad aliud, nisi ad generationem, quæ fit per coitum;.. itaque in statu Innocentiæ fuisset generatio per coitum.*

Deformitas tamen *immoderatæ concupiscentiæ* (quæ nunc est in coitu post peccatum) *in statu Innocentiæ non fuisset. Tunc enim inferiores vires omnino fuissent subditæ rationi. Unde Augustinus dicit in Libr.* 14. *De Civit. Dei cap.* 26. *Absit, ut suspicemur, non potuisse prolem fieri sine libidinis morbo.*

Ex dictis ruit altera pars, *ad generationem enim per coitum requiritur distinctio sexuum.*

Sed præterea id constat ex eo, *quòd ante peccatum Deus masculum, & fœminam creavit eos.* Genes. 1.

Dissertissimè etiam Marci 10. Dicitur: *ab initio creaturæ* (igitur ante peccatum) *masculum, & fœminam fecit eos Deus.*

2. *Nullus est infernus, sed ille, qui habet peccatum mortale, habet in se infernum, scilicet vermem conscientiæ.*

D. Thomas in supplemento q. 69. art. 2. *Dicitur Lucæ* 16. *Mortuus est autem & dives, & sepultus est in inferno.* Est itaque infernus.

Gravis quidem, fateor, & hic, & in damnatis pœna est, propriæ accusatio conscientiæ, quæ peccatorem semper cruciat, exedit, corrodit: & de qua intelligitur à Patribus illud Isai. ult. *Vermis eorum*, id est vermis conscientiæ, *non morietur*. Sunt tamen & aliæ pœnæ acerbissimæ, quas hoc in sæculo non experiuntur peccatores, scilicet *ignis*, *tenebræ*, *fumus Sulphureus*,

reus, quapropter dici nequit, peccatorem hic in seipso propriè habere *infernum*, ita ut post hanc vitam infernus non detur.

De igne dicitur Isai. ult. *ignis eorum non extinguetur*. Et Ecclesiastici 7. *Vindicta carnis impii ignis.* Item Judith. 16. *Dabit ignem in carnes eorum, ut urantur usque in sempiternum.*

De tenebris damnatorum testatur Jobus dicens illorum nomine cap. 30. *Præstolabar lucem; & eruperunt tenebræ*. Et 38. clarissimè : *Auferetur ab impiis lux*.

De fumo autem sulphureo David loquitur Psalmo 10. *Pluet super peccatores laqueos: ignis, &* Sulphur *& Spiritus procellarum pars calicis eorum*. Et Apocal. 19. Dicitur, *Vivi missi sunt hi duo in stagnum ignis ardentis Sulphure.*

Deus est materia prima.

Error Davidis de Dinando.

D. Thomas I. Contra Gentes. cap. 17. *Deus est actus purus, materia prima, potentia pura... ex quo insania Davidis de Dinando apertè confunditur, qui ausus est dicere, Deum esse idem, quod materia prima.*

1. *Paupertas habitualis licita est, non autem actualis.*

Errores Gulielmi de Sancto Amore.

D. Thomas Opusculo contra impugnantes Religionem (quod est Opusculum 19.) cap. 5. paragr. 3. *Dicitur Matth. 19. si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, sed ille qui sua vendit, & pauperibus tribuit, non solùm habitualem paupertatem eligit, sed etiam actualem, ergo actualis paupertas ad Evangelicam perfectionem pertinet:* adeòque illa licita est, quin imo maximè laudabilis.

Id confirmatur eodem capite Matth. exemplo Petri, omnium Apostolorum nomine dicentis Domino; Ecce nos reliquimus omnia non habitu, sed *actu*, non solùm affectu, sed & *effectu*, & secuti simus te. Unde *Hieronymus dicit ad Hebidiam*. *Vis esse perfecta, & in primo stare fastigio dignitatis? Fac quod fecerunt Apostoli, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & sequere Salvatorem, & nudam, solamque Crucem nuda sequaris, & sola.*

Item Marci 10. super illud, quam difficile, qui pecunias

habent in regnum Dei intrabunt, dicit glossa. Aliud est, pecuniam habere, aliud amare. Multi habent, & non amant, & multi non habent, & amant. Item alii & habent, & amant: alii verò nec habere, nec amare se gaudent; qui tutiores sunt, & quidem cum Apostolo dicere possunt: mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Ergo actualis paupertas, & habitualis simul, præferenda est habituali paupertati.

Deinde 2. 2. q. 186. art. 3. ad 2. *Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli. 1. ad Timoth. 6. iste autem affectus deponitur ab iis, qui voluntariam paupertatem sequuntur.*

Et ad 4. *Voluntaria paupertas est efficax exercitium perveniendi ad perfectam charitatem, & ideò multùm valet ad Cœlestem beatitudinem consequendam... divitiæ autem habitæ per se quidem natæ sunt perfectionem charitatis impedire. Unde Matth. 18. dicitur quod sollicitudo sæculi, & fallacia divitiarum suffocans verbum Dei.*

Denique ad 6. ait Angelicus ex D. Gregorii sententia. *Qui ex rebus possessis subsidia egentibus ministrant.. & aliquid sibi reservant, Deo sacrificium offerunt.. qui verò nihil sibi reservant* (ut fit in paupertatem profitentibus) *offerunt holocaustum, quod est majus*, imo excellentissimum inter sacrificia. Actualis proindè paupertas summoperè laudabilis est.

2. *Religiosi debent manibus laborare.*

D. Thomas Opusculo citato cap. 4. parag. 3. *laborare manibus aut est consilium, aut præceptum ... si consilium est, nullus tenetur ad laborandum manibus, nisi qui ad hoc voto se obstrinxit, ergo Religiosi, qui ex sua regula non habent, quod debeant manibus laborare, ad laborem manuum non tenentur. Si autem est in præcepto, cum ad præcepta divina, & apostolica æqualiter teneantur Religiosi, & Sæculares, non magis ad laborem manuum tenentur Religiosi quam Sæculares. Ergo si licebat alicui sine labore manuum vivere, quando erat in sæculo, idem licebit, quando in Religione aliqua erit.*

Item illi, qui habent aliàs unde vivant, quam de labore manuum, non tenentur manibus operari: alioquin omnes di-

divites, & omnes Clerici, & Laici, qui non laborant, essent in statu damnationis, quod est absurdum: sed aliqui Religiosi sunt qui habent, unde aliàs vivant, quàm de labore manuum, quia habent possessiones, quæ ad eorum vitam sustentandam à fidelibus collatæ sunt; vel habent ministerium prædicationis sibi commissum, de quo vivere possunt 1. Corinth. 9. Dominus ordinavit his, qui Evangelium annuntiant de Evangelio vivere. Non igitur tenentur Religiosi laborare manibus.

Similiter aliqui Religiosi sunt, qui Ecclesiæ deserviunt in divino officio: & de hoc etiam licitè vivere possunt; unde dicitur 1. Corinth. 9. qui Altari deserviunt, cum Altari participant.

Postremò; *opera misericordiæ præferuntur corporalibus exercitiis 1. Timoth. 4. corporalis quidem exercitatio ad modicum utilis est, pietas autem ad omnia valet; sed opera pietatis sunt intermittenda, ut vacetur prædicationi, Act. 6. non est æquum nos derelinquere Verbum Dei, & ministrare mensis; & Lucæ 9. sine, ut mortui sepeliant mortuos suos, tu autem vade, & annuntia regnum Dei, ubi dicit glossa. Majus est animas mortuorum prædicando suscitare, quàm corpus mortui terra abscondere; ergo & illi, qui licitè prædicare possunt qualitercumque, debent laborem manuum propter prædicationem intermittere.*

3. *Illicitum est Religiosis de Eleemosynis vivere.*

D. Thomas eodem Opusculo cap. 6. par. 7. *Apostolus dicit 1. Corinth. 9. quis plantat vineam, & de fructu ejus non edit? quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat? ... si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est, si nos carnalia vestra metamus? sed eadem spiritualia, quæ prædicant Prælati, prædicant Religiosi ex eorum authoritate, ergo etiam ipsi possunt ab his, quibus prædicant, carnalia accipere, unde vivant.*

Item, Augustinus dicit in libro de opere Monach. si Evangelistæ sunt, scilicet hi Religiosi, fateor habent potestatem scilicet vivendi de sumptibus fidelium; sed non soli Prælati sunt Evangelistæ, sed omnes, qui Evangelizare possunt, etiam Diacones, unde Ephes. 4. Apostolus dicit; dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas; alios verò Evangelistas, alios autem Pastores,

& Do-

& Doctores; distinguens Evangelistas à Pastoribus, & Apostolis, per quos Prælati intelliguntur; ergò quicumque prædicant, sive sint Prælati, sive non, possunt de evangelio vivere.

Item, inter omnes occupationes Ecclesiasticas, dignior est occupatio eorum, qui verbum Dei annuntiant, unde ad hoc Christus venisse se monstrat Marci 1. ad hoc missus sum: demonstratur id etiam Isai. 61. ad Evangelizandum pauperibus misit me. Et ad hoc etiam Paulus missum se dicit 1. Corinth. 1. non enim misit me Christus Baptizare, sed Evangelizare: sed illi, qui occupationibus Ecclesiasticis implicantur, non debent manibus laborare, sed de rebus Ecclesiæ vivere.. ergo multò fortiùs illi, qui occupantur in prædicatione verbi Dei, possunt sine labore manuum de Evangelio vivere.

Denique; *sanitas animæ præferenda est sanitati corporis: sed Medici dantes consilium de salute corporis etsi nihil manibus operentur, possunt licite accipere, unde vivant, ergo multò fortiùs illi, qui consulunt saluti animarum, etiamsi manibus non laborent.*

At audire videor *Guilielmum de Sancto Amore* totis viribus urgentem, *Religiosis committi non posse* prædicandi *officium*, atque indè inferentem, omnia de se ruere, quæ hactenus pro Religiosis allata sunt:

Hoc igitur refellendum est: ac simul ponitur *Guilielmi* assertio 4.

4. *Religiosis committi non potest officium prædicandi, & confessiones excipiendi.*

D. Thomas, Opusculo præfato cap. 3. parag. 8. 9. 10. *Apostoli, quorum Episcopi sunt successores, per Civitates, & Castella Presbyteros ordinabant, qui continuò cum populis sibi subjectis commorabantur, & tamen alios mittebant ad prædicandum, & ad alia exercitia, quæ pertinent ad salutem animarum 2. Corinth. 12. rogavi Titum, & misi cum illo Fratrem. Ergo & alii, quam Presbyteri Parochiales possunt prædicare, & confessiones audire* ex commissione Episcoporum.

Item prædicare & confessiones audire sunt jurisdictionis, & Ordinis simul: sed ea quæ sunt hujusmodi, possunt his committi, qui Ordinem habent, ergo Religiosis in Ordinibus

bus constitutis committi potest officium prædicandi, & confessiones excipiendi.

Deinde 16. quæst. 1. cap. *sunt tamen nonnulli, dicit Bonifacius Papa: credimus à Sacerdotibus monachis ligandi, solvendique officium Deo operante, dignè administrari, si eos contigerit hoc ministerio sublimari. Et cap. pervenit. Ex authoritate hujus Decreti (quod Apostolico moderamine, & pietatis officio à nobis est constitutum) Sacerdotibus monachis liceat prædicare, communionem dare, pœnitentias imponere, atque peccata solvere.*

Præterea: *majus est, prædicationis officium ex propria authoritate assequi, quàm ex commissione alterius; sed Religiosi possunt ad Prælationis gradus sublimari, in quo eis competit & prædicare, & alia propria authoritate exequi, quæ ad salutem pertinent animarum; ergo multò magis debent idonei reputari, ut prædicationis officium, & alia hujusmodi ex commissione Episcopi exequantur.*

Item, *ad illud, quod maximè competit perfectis, non redditur aliquis minùs idoneus ex hoc, quod in statu perfectionis se ponit: sed prædicationis officium competit maximè perfectis, quem statum Religiosi assumunt... ergo Religiosi non redduntur minùs idonei ad exequendum prædicationis officium, quàm alii: proindèque hoc illis æquè, ac aliis, potest committi.*

Quinimò *saluti animarum expedit, etiam aliis, quàm Sacerdotibus Parochialibus prædicationem committi, & alia, quæ ad salutem pertinent animarum*; adeòque Religiosis præfatum potest committi officium. *Id ostenditur primò per hoc, quod Dominus dicit Matth. 9. messis quidem multa, ubi glossa. Turba populorum suscipiendo verbo, & ferendo fructui apta. Operarii autem pauci. Glossa: Prædicatores, ad congregandum electorum Ecclesiam. Rogate ergo Dominum messis, ut mittat operarios in messem suam. Ex quo patet, quod salubre est Ecclesiæ per multos prædicari Dei fidelibus, & maximè turba fidelium crescente.*

Hoc idem potest ostendi per multa exempla veteris Testamenti. David enim laudatur de hoc, quod cultum Dei ampliavit, viginti quatuor Sacerdotes constituendo, ut magis

gis posset populus expediri; ut patet 1. Paralip. 23. & 24. Similiter patet de Ezechia 2. Paral. 30. pervenerunt cursores cum Epistolis ex Regis Imperio, & principum ejus in universum Israel, & Judam, juxta id, quod Rex jusserat, prædicantes: Filii Israel revertimini ad Dominum Deum Abraham, & Isaac, & Israel: ergo multo magis saluberrimè hoc fieri potest, ut aliis, quàm Sacerdotibus Parochialibus, prædicationis officium committatur, & alia quæ pertinent ad salutem animarum. His adde *Gregorium in 5. homilia super Ezechi. dicentem. Hi qui animarum custodes sunt, & pascendi gregis onera susceperunt, mutare loca minimè permittuntur. Hi autem, qui amore Domini in prædicatione discurrunt, rota ejus ignis ardens sunt, quia cum ex ejus desiderio per varia loca discurrunt, inde ipsi ardent, & alios incendunt. Ex quo patet, quod conveniens est, ut præter Rectores Ecclesiarum, qui resident in suis Ecclesiis, aliis prædicationis officium committatur, qui per diversa loca discurrant.*

Ad confessiones verò quod spectat; in illis audiendis *non minor necessitas apparet ob multitudinem plebis, quæ interdum uni Sacerdoti gubernanda committitur*, qui si toto tempore vitæ suæ nihil aliud ageret, vix omnium confessiones diligenter audire posset.

Hanc postremò *necessitatem ostendit difficultas confitendi. Quidam enim, ut experimento inventum est, à confessionibus desisterent, nisi possent aliis, quàm suis Sacerdotibus confiteri: tum propter verecundiam, quia erubescunt confiteri illis peccata, cum quibus quotidie conversantur, tum propter multa alia. Undè piè Prælati iis condescendunt, ne omninò in desperationem labantur de aliis Confessoribus illis providendo.* Unde *per Religiosos* certè non instant pericula *novissimorum temporum* universæ Ecclesiæ.

Ab hac propositione *Guilielmi de S. Amore* non multùm abhorret hæc quorumdam *Guilielmi* sequacium per *Alexandrum VIII.* 1690. 7. Decembris damnata assertio. *Confessiones apud Religiosos factæ pleræque vel sacrilegæ sunt, vel invalidæ.* Vide Opusculum nostrum in propos. damnatas pag. 148.

5. *Non*

5. *Non licet Religiosis docere.*

D. Thomas laudato Opusculo; cap. 1. parag. 4. *Monachi possunt suscipere docendi officium, quod ostenditur exemplis Sanctorum qui in Religione viventes docuerunt: sicut patet de Gregorio Nazianzeno, qui cum Monachus esset, Constantinopolim est adductus, ut Sacram Scripturam ibi doceret: ut Ecclesiastica narrat historia. Hiero. etiam in prologo Biblia, licet Monachus esset, doctrinam Sacra Scriptura promittit Paulino Monacho, scilicet quòd eum docebit. De Augustino quoque legitur, quod postquam Monasterium instituit, in quo cœpit vivere secundùm regulam sub SS. Apostolis constitutam, scribebat libros, & docebat indoctos. Hoc etiam patet de aliis Ecclesia Doctoribus, scilicet Gregorio, Basilio, Chrysostomo, & aliis multis, qui* Religiosi fuerunt, & præcipui Ecclesiæ Doctores.

Prætereà; ridiculum est dicere, quòd ex hoc aliquis à doctrina repellatur, per quod magis quietus ad vacandum studio, & doctrina redditur: sicut ridiculum esset, quòd à currendo impediretur, qui impedientia cursum relinquit. Sed Religiosi per triplex votum reliquerunt illa, quibus animus maximè inquietatur, & a studio removetur: *ergo eis maximè docere, & studere competit.*

Item; *magis remota videtur à Religionis proposito corporalis militia, qua corporalibus armis exercetur, quàm militia spiritualis, qua utitur armis spiritualibus, scilicet, Sacris documentis ad errorum impugnationem, de quibus dicitur 2. ad Corinth. 10. Arma militia nostra non sunt carnalia. Sed Religiones aliqua providè instituta sunt ad exequendam militiam corporalem in tutelam Ecclesia ab hostibus corporalibus, quamvis non desint Ecclesia Principes saculares; qui ex officio Ecclesiam defendere debent: ergo & salubriter instituta sunt aliqua Religiones ad docendum, ut sic per eorum doctrinam Ecclesia ab hostibus defendatur: quamvis etiam sint alii, ad quos pertinet hoc modo Ecclesiam defensare.*

Nec valet, quod dicunt, quod hoc posset fieri, quando necessitas immineret, qua nunc non apparet, cum Magistrorum sacularium jam copia habeatur. **Object.**

Utilitas enim communis non solùm debet procurari, ut

sit

sit quocumque modo, sed ut sit optimo modo, quo fieri potest, quantò autem Doctores magis multiplicantur, tantò utilitas communis, quæ ex doctrina provenit, magis crescit, quia uni manifestatur, quod alteri nondum notum est; propter quod dicitur Sap. 6. Multitudo sapientium sanitas est Orbis Terrarum. Quo Zelo Moyses ductus dixit Num. 11. quis tribuat, ut omnis populus prophetet? licèt igitur Religiosis docere.

Denique; *ejusdem est verbo præsentes & scripto absentes docere; ut habetur 2. ad Corinth. 10. quales sumus per Epistolas absentes, tales & præsentes in facto. Sed nullus dubitat, quin Religiosi possint docere absentes scripto, cum omnia Armaria plena inveniantur operibus, sive libris, quos Religiosi fecerunt ad Ecclesiæ instructionem, ergo & præsentes possunt verbo docere.*

6. *Religiosi non possunt esse de Collegio Magistrorum sæcularium, seu Religiosi non possunt sæculares docere.*

D. Thomas celebri Opusculo cap. 2. parag. 4. *Hæc sententia & damnosa, & falsa est. Damnosa quidem est, quia derogat Ecclesiasticæ unitati, quæ consistit secundùm Apostolum ad Rom. 12. in hoc, quod multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra; ubi dicit glossa, qui habet gratiam docendi, est membrum alterius in exhibitione doctrinæ; ..derogat proindè Ecclesiasticæ unitati, quicumque Religiosos impedit, ne quemquam docere possint, vel à quocumque addiscere. Derogant etiam prædicta charitati, quia in communicatione amicitia fundatur. Vir amicabilis ad societatem magis amicus erit, quàm frater. Prov. 18. Unde qui prohibet sæculares in studio Religiosis communicare, vel è converso, impedit charitatem: & ex hoc etiam dissensionis, & rixæ disseminat incentivum.*

Derogat hæc quoque sententia profectui studentium. In omnibus enim negotiis, quæ à pluribus exerceri possunt, plurium societas multùm prodest. Unde Prov. 18. Frater, qui adjuvatur à Fratre, quasi civitas firma. Et Ecclesiastes 4. melius est duos esse simul, quàm unum, habent enim emolumentum societatis suæ. Sed præcipuè in acquisitione scientiæ, plerumque societas multorum studentium prodest, quia interdum alter ignorat, quod alius inve-

invenit, aut quod ei revelatur... quicumque ergo aliquod genus hominum à societate studentium segregat, manifestè commune studium impedit. Et hoc præcipuè verum est de Religiosis; qui quantò sunt à curis sæcularibus absoluti, tantò ad studium inveniuntur magis idonei secundùm illud Ecclesiastici 38. qui minoratur actu, sapientiam percipiet.

Est etiam eadem sententia falsa; quia est contraria doctrinæ Apostolicæ, quæ falsa esse non potest. Dicitur enim 1. Petri 4. unusquisque sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes, sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei. Ubi glossa. Si quis habet scientiam loquendi, non sibi, sed Deo adscribat. Timeat autem, ne præter voluntatem Dei, vel authoritatem Sanctarum Scripturarum, vel præter utilitatem Fratrem doceat, nec etiam quod docendum est, taceat. *Qui igitur dicit, quòd Religiosi, & sæculares in alterutrum, donum scientiæ non communicent, manifestè authoritati Apostolicæ contradicit. Item ex ore sapientis dicitur Ecclesiastici 33. respicite, quòd non mihi soli laboravi, sed* omnibus *exquirentibus disciplinam, quod ad Ecclesiasticum doctorem pertinet, ut glossa ibidem dicit, qui non solùm sibi, sed aliis scribendo, & docendo proficit. Qui* omnes *dicit, nullum excipit; ergo tam Religiosi, quàm sæculares Doctores omnibus communiter & sæcularibus & Religiosis proficere debent docendo:*

Accedit, *quòd diversa officia sunt in Ecclesia, sicut diversa membra in corpore... sicut autem oculi sunt in corpore, ita Doctores sunt in Ecclesia... in corpore autem humano ita est, quòd oculus omnibus membris providet indifferenter, & similiter quodlibet aliud membrum alteri subservit in suo officio 1. Corinth. 12. non potest autem dicere oculus manui, opera tua non indigeo, aut iterum caput pedibus, non estis mihi necessarii; ergo & quicumque sumuntur ad officium doctrinæ, debent omnibus, cujuscumque conditionis fuerint, docendo proficere*, & Religiosi sæcularibus, & sæculares Religiosis.

Errores Petri Joannis.

1. *Anima rationalis non est forma corporis.*

D. Thomas 2. p. q. 76. art. 1. *Illud, quo primò ali-*

aliquid vivit, & operatur, est forma ejus... anima autem est id, quo primùm vivimus, sentimus, movemur, & intelligimus, unde anima rationalis, seu intellectiva est forma Corporis.

Hinc in Concilio Viennensi sub Clemente V. celebrato definitur. *Quòd, quisquis deinceps asserere, defendere, seu tenere pertinaciter præsumpserit, quòd anima rationalis, seu intellectiva, non sit forma corporis per se, & essentialiter, is tanquam Hæreticus censendus sit.*

2. *Gratia & virtutes non infunduntur in Baptismo.*

D. Thomas 3. p. q. 69. art 6. *Quidam posuerunt* (fuerunt igitur & alii prævié hoc errore imbuti) posuerunt, inquam, *quòd pueris in Baptismo non dantur gratia, & virtutes, sed imprimitur eis character Christi, cujus virtute, cum ad perfectam ætatem venerint, consequuntur & gratiam, & virtutes.*

Sed hoc patet esse falsum dupliciter. Primò quidem: quia pueri, sicut & adulti in Baptismo efficiuntur membra Christi: unde necesse est, quòd à capite recipiant influxum gratiæ, & virtutis. Secundò, quia secundùm hoc pueri decedentes post Baptismum, non pervenirent ad vitam æternam: quia, ut dicitur Rom. 6. Gratia Dei est vita æterna. Et ita non profuisset eis ad salutem Baptizatos fuisse. Causa autem erroris fuit, quia nescierunt distinguere inter habitum, & actum, & sic videntes pueros inhabiles ad actus virtutum, crediderunt, eos post Baptismum nullatenus habere virtutem. Sed ista impotentia operandi non accidit pueris ex defectu habituum, sed ex impedimento corporali: sicut etiam dormientes, quamvis habeant habitus virtutum, impediuntur tamen ab actibus propter somnum.

3. *Christus vixit, dum miles ejus latus lancea aperuit.*

D. Thomas 3. p. q. 66. art. 4. ad 3. *Aqua fluens de latere Christi* lancea perforato .. fuit aqua egrediens de corpore mortuo, *sicut & sanguis.*

Christum etiam tunc fuisse mortuum, disertè exprimit Scriptura Sacra Joan. 19. *Milites .. ad Jesum cum venissent, ut viderunt, eum jam* mortuum, *non fregerunt ejus crura. Sed unus militum lancea latus*

ejus

ejus aperuit, & continuò exivit Sanguis, & aqua.

Nefas est Christiano gubernare rempublicam.

D. Thomas 2. 2. q. 47. art. 10. *Dicitur 1. ad Corinth. 13. non quærens, quod sibi utile sit, sed quod multis.... Unde bonum commune melius est, quàm bonum unius;* non est autem nefas Christiano, quærere bonum commune, proindèque, nec gubernare rempublicam, cum gubernatio illius tendat ad bonum, & utilitatem communitatis.

Error Fratricellorum.

Præthereà: id, ad quod collimat intentio multitudinem gubernantis, est unitas, sive pax, non est autem nefas, sed summopere laudabile *Christiano*, tum procurare, tum fovere pacem. *Beati pacifici, quoniam Filii Dei vocabuntur*. Matth. 5.

Sed nonnè & Constantini, Theodosii, Ludovici, Henrici, aliique Imperii, & reip. Moderatores præstantissimi, fuere *Christiani*?

1. *Non fuit licitum Apostolis aliquid servare in crastinum, nec ulla est spes salutis aliquid in crastinum servantibus.*

Errores Gerardi Segarelli.

D. Thomas 2. 2. q. 188. art. 7. ad 2. & in corp. *Per hoc, quod Dominus dicit Matth. 6. nolite solliciti esse in crastinum* (quæ verba fuerunt fundamentum Segarelli) *non intelligitur, quod nihil reservetur in futurum*, seu in crastinum. *Nam & ipse hoc Dominus docuit suo exemplo. Habebat enim loculos Juda commissos, in quibus recondebantur ei oblata, ut habetur Ioan. 12. in actibus etiam Apostolorum* (2. 2. q. 55. a. 7. ad 3.) *scriptum est, ea qua ad victum sunt necessaria, procurata esse in futurum propter imminentem famem* ab Agabo prædictam. *Dominus* autem *improbat* nimiam necessariorum sollicitudinem: *ne quis* scilicet *propter ista non militet Deo*.

Hinc de se corruit alia pars erroris. Est enim spes salutis Christum, & Apostolos sectantibus.

2. *Decima non debent dari Sacerdotibus Romana Ecclesia, non enim sunt pauperes, sicut Apostoli.*

D. Thomas 2. 2. q. 87. art. 3. *Dicitur Num. 18. Filiis Levi dedi omnes decimas Israel in possessione pro ministerio, quo serviunt mihi in tabernaculo. Filiis autem*

Levi succedunt Clerici in novo Testamento. Ergo illis decimæ debentur.

Hoc & confirmat Apostolus 1. ad Corinth. 9. *Si seminamus vobis spiritualia, magnum est, si nos carnalia*, id est, temporalia *vestra metamus*?

At, inquiebat *Segarellus*, Clerici modò non sunt pauperes sicut Apostoli, habent, unde vivant, cur igitur eis debentur decimæ?

Profectò & plures sunt Clerici, qui non habent, unde vivant, nisi *decimas*; & aliunde, etiamsi alii essent divites, deberentur tamen illis *decimæ*: *cum radix solutionis decimarum, sit debitum, quo seminantibus spiritualia debentur carnalia* secundùm præfata verba Apostoli.

3. *Perfectius est vivere sine voto, quàm cum voto*.

D. Thomas 2. 2. q. 88. art. 6. *Nobilioris virtutis est opus melius, & magis meritorium, unde actus inferioris virtutis est melior, & magis meritorius ex hoc, quod imperatur à superiori virtute, sicut actus fidei, vel spei melior est, si imperetur à charitate. Et ideò actus aliarum virtutum moralium, puta jejunare, quod est actus abstinentiæ; & continere, quod est actus castitatis, sunt meliora & magis meritoria*, si fiant ex voto, *quia sic jam pertinet ad divinum cultum*, seu Religionem, cum votum sit actus Religionis. Hinc dicitur Isai. 19. *Colent eum in Hostiis, & muneribus, &* vota vovebunt *Domino*: *& solvent*.

Deinde: *ille, qui vovet aliquid, & facit, plus se Deo subiicit, quàm ille, qui solùm facit. Subiicit enim se Deo non solùm quantùm ad actum, sed etiam quantùm ad potestatem, quia de cætero non potest aliud facere, sicut plus daret homini, qui daret ei arborem cum fructibus, quàm qui daret ei fructus tantùm*.

4. *Ecclesia Romana dudum desiit propter malitiam Prælatorum*.

D. Thomas Opusc. 6. non semel citato. *Dicitur Matth. ult. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi*.

Non dixit Dominus; *vobiscum sum* eò usque, dum sancti erunt Prælati, *sed ecce vobiscum sum* (licèt

non-

nonnullos præsciret à prædecessorum sanctitate degeneraturos) omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi.

Sed & omnino falsum est, omnes Romanæ Ecclesiæ Rectores à temporibus S. *Sylvestri*, fuisse dempto *S. Cælestino V.* & prævaricatores, & seductores, seu vitæ improbæ.

Nunquid sanè post *Sylvestrum*, sanctissimè Ecclesiam moderati sunt, ipsisque fidei hostibus laudem extorserunt, ut alios prætereain, Leones magni, Gregorii, Innocentii?

Vide errorem 1. *Donastitarum* sæculo 4. errorem 1. *VValdensium* sæculo 12. *Sectarios* sub finem operis.

APPENDIX AD SÆCULUM XIII.

NOnnulli *Albanenses* interserunt sæculo 8. Verùm his obstant *Baronius*, *Spondanus*, aliique nobiliores Historici, qui certè eorum neque *isto* sæculo, neque alibi meminere. Crediderim ego *Albanenses* spectare ad *Albigenses* tum ob propinquitatem nominis, tum ob conformitatem dogmatum: eadem enim fermè omnia quæ *Albanensibus*, (ut est dogma v. g. *de duobus diis bono, & malo*) attribuuntur etiam *Albigensibus*; proinde *Albanenses* ad sæculum 13. (quo vixere *Albigenses*) videntur referendi.

ERRONES
SÆCULI DECIMI-QUARTI.

IMpia *Gerardi Segarelli* dogmata (de quo sub calcem elapsi sæculi) pluribus hominum millibus sub hujus initium sęculi afflavit *Dulcinus* Patria Novariensis in Lombardia, *Segarelli* Discipulus. Cum numero pestifera lues prævaleret, omniaque jura tum divina, tum humana pessumdaret, ad illam extirpandam Cruce signati milites sub *Clemente V.* directi sunt. Dulcinus *Dulcinus & Margarita.*

una cum ſcorto *Margarita* etiam Itala captus, flammiſque *Vercellis* in Pedemontio devotus eſt.

Beguardi & Beguinæ.

Beguardi formam quandam vitæ Monaſticæ quoad habitum, & convictum, ac aliquam ſpeciem trium votorum præſe tulerunt: Illorum Anteſignani fuerunt *Jacobus Juſti*, & *Bononatus* Catalani.

Beguinæ Religioſam quoque vitam prætexuerunt. Harum fundatrix, vel præcipua propagatrix putatur fuiſſe *Margarita* Porreta, non ſcortum *Dulcini*, ſed ex Hannonia oriunda, quæ librum compoſuerat, in quo innumeros inter errores docuerat, *animam in amore Conditoris annihilatam, ſine ullo conſcientiæ morſu poſſe, & debere naturæ indulgere, quidquid illa appetit & deſiderat:* hic ipſiſſimus eſt error ſecundus *Beguardorum*, & *Beguinarum*, de quo ſtatim.

Horum inſtitutum penitus abolendum eſſe Sacra Synodus Oecumenica Viennenſis ſub *Clemente V.* decrevit. Cujus conſtitutionem quoad *Beguinas* cum poſt hęc nonnulli ad Sorores *de pænitentia* dictas extenderent, *Joannes* 22. *Clementis* ſucceſſor declaravit, nequaquam illas *ſub iſtis* comprehendi.

A famoſis Beguardis & Beguinis diſtinguuntur PP. Beguardi 3. Regulam S. Franciſci profeſſi, & Beguinæ præſertim Belgicæ.

Porrò a *Beguardis*, & *Beguinis* diſtinguuntur tum *PP. Beguardi*, qui tertiam S. Franciſci Regulam in hoc præſertim Belgio profeſſi benè de Eccleſia merentur, tum *Beguinæ*, quarum plurimæ in *Brabantia*, *Flandria*, Diœceſi *Leodienſi*, viciniſque provinciis ſine votis monaſticis cum ſingulari degunt morum, ac pudicitiæ integritate: ut meritò *caſtus Orbis* Germania noſtra inferior ab exteris nuncupetur. Ducunt illæ originem ſive à *S. Begga* Pipini Landenſis (quem primum Brabantiæ ducem appellant) filia, & *S. Geltrudis* Nivellenſis, quæ *Canonicas* nobiles Virgines fundavit, ſorore: quæ obiit anno 698. ſive *Lamberto Beguio* pio Sacerdote Leodienſi, qui anno 1170. floruit. De his vide eximium noſtrum *Bertrandum Loth* in *reſolutionibus Theologicis* quæſtione de *Beguinis Belgii* pagina 145.

Cæterùm famoſorum Beguardorum, & Beguinarum hi fuerunt errores.

1. *Homo in hac vita poteſt talem perfectionis gradum*

dum assequi, ut reddatur penitus impeccabilis, nec ampliùs in gratia proficere queat.

2. *Jejunare non oportet hominem, nec orare, postquam gradum perfectionis hujusmodi fuerit assecutus; quia tunc sensualitas est ita perfectè spiritui, & rationi subjecta, ut possit homo libere corpori concedere, quidquid placet.*

Error à Quietistis renovatus anno 1688.

3. *Illi, qui sunt in prædicto gradu perfectionis, non sunt humanæ subjecti obedientiæ, nec ad aliqua præcepta Ecclesiæ obligantur.*

4. *Homo potest ita finalem beatitudinem secundum omnem gradum perfectionis in præsenti assequi, sicut eam in vita beata obtinebit.*

5. *Qualibet intellectualis natura in seipsa naturaliter est beata, nec anima indiget lumine gloriæ ad Deum videndum.*

6. *In actibus virtutum se exercere, est hominis imperfecti; quia anima perfecti dimittit à se virtutes.*

7. *Mulieris osculum (cum ad hoc natura non inclinet) est mortale peccatum; actus autem carnalis (cum ad hoc natura inclinet) peccatum non est; maximè cum tentatur exercens.*

Hos etiam Errores adoptarunt Quietistæ.

8. *In elevatione Corporis Christi non debet hujusmodi perfectus homo ei reverentiam exhibere; foret enim imperfectio, si ab altitudine suæ contemplationis, ad cogitationem Eucharistiæ, seu Humanitatis Christi descenderet.*

Hæc secta potissimum per Germaniam grassata est.

Joannes de Poliaco Doctor Parisiensis, Joanne 22. moderante Ecclesiam, hunc periculosum errorem de Sacramento pœnitentiæ cum in scholis, tum in prædicationibus evulgavit. *Aliquis confessus Fratribus, seu viris Religiosis, habentibus licentiam audiendi confessiones, tenetur eadem peccata iterum confiteri proprio Parocho, imo Pontifex non potest facere, ut Parochianus non teneatur (stante capite,* omnis utriusque Sexus) *omnia sua peccata semel in anno Parocho suo confiteri.*

Joannes de Poliaco.

Hanc propositionem ipse Joannes de Poliaco *Avenione* coram Joanne 22. publicè retractavit, & Pontifex authoritate Apostolica condemnavit severissimè

inhibens, ne quis eam tenere, defendere, vel docere, aut in praxin redigere auderet. Jussit etiam, ut Joannes disseminatum errorem solemni sermone revocaret: quod & præstitit. Pontifex quoque imperavit, ut ab Episcopis omnibus in Civitatibus,& Diœcesibus suis doctrina contraria convocato & Clero, & populo promulgaretur.

Vvaltherus Lolhardus. Vvaltherus Lolhardus fœdissimis per Germaniam, Austriam, & Bohemiam eructatis erroribus, sectæ *Lolhardorum* nomen dedit. Varia inter commenta docuit, *Deum nescire mala, quæ sub terra fiunt*. Narratur de quadam hujus professionis Puella, hanc, dum flammis esset tradenda, fortuitò interrogatam, num esset virgo, respondisse: *sum virgo super terram; non sub terra*. Lolhardus sectæ Princeps exustus fuit Coloniæ, anno 1321.

Ceccus Asculanus. Ceccus ex urbe *Ascoli* in Italia, dictus indè *Asculanus*, Florentiæ Ducis Astrologus, Bononiæ tractatum edidit, in quo inter alias blasphemias docebat, *Christum ex necessitate Astrorum & pauperem natum esse, & turpem mortem obiisse*.

Flagellantes. *Flagellantium* secta *Perusii* primùm, deinde *Romæ* circa annum 1274. exorta est. Pœnitentiæ, pietatisque fervore accensus populus, ab umbilico sursum nudis corporibus, catervatim per agros, & civitates, Presbyteris cum Crucibus, & vexillis præeuntibus, procedebat flagellis armatus. Lacrymis, & singultibus divinam implorans clementiam per 33. dies bis in die corpus suum ad Sanguinis effusionem usque castigabat. Siluerunt tunc temporis omnia musica instrumenta, & cantilenæ amorem spirantes: solus lugubris pœnitentium cantus ubique & in villis, & urbibus resonabat.

Singularis morum emendatio occasione Flagellantium. Ad flebilem ejulatum corda etiam ferrea movebantur: obduratorum oculi pias solvebantur in lacrymas; quisque inter se de morum emendatione egregia æmulatione concertabat. Diffidentes, anteà flecti nescii ad offensorum genua corruebant: gravissimæ condonabantur injuriæ: usurarii & raptores male parta restituere festinabant: impuritatis delubra, in templa Spiritus Sancti erigebantur: opes ante præ avaritia in terræ visce-

sceribus abditæ in sinus effundebantur pauperum, omnia sanctitatis, & misericordiæ passim opera exercebantur.

Sed hęc omnia tandem in superstitionem, imò in Hęresim degenerarunt: docuerunt flagellantes, *necessarium esse ad salutem solum Baptismum Sanguinis per proprii corporis flagellationem.*

Flagellantes degenerant in Heresim.

Isti errori hos sequentes addiderunt.

Licita est simulatio.

Licitum est perjurium.

Secta hæc in Hungaria, & Germania renovata est anno 1349. per *Clementem* verò sextum exterminata.

Bertholdus de Rorbach Germanus *Herbipoli* evomuit, *Christum præ doloris magnitudine de sua salute in Cruce desperasse.* Hanc blasphemiam cum ejurasset; ad vomitum rediit, & *Spiræ* ultricibus flammis traditus est.

Bertholdus de Rorbach.

Bartholomæus Janovezius Majoricanus hos errores docuit.

Bartholomæus Janovezius.

1. *Antichristus die Pentecostes anni millesimi trecentesimi sexagesimi venturus est.* Adventum illum dicebat se metiri ex tot bellis, periculis, & erroribus, quibus huc usque orbis quassatus erat.

2. *Adulti Christiani, qui semel Antichristi charactere insigniti erunt, nunquam ampliùs ad fidem Christi redire poterunt.*

3. *Judæi, Saraceni, & Infideles omnes ab eodem Antichristo seducti, eo extincto, ad Christum convertentur.*

4. *Antichristi tempore omnia Ecclesiæ Sacramenta, & incruentum Sacrificium cessabunt.*

Errores pœnitens publicè retractavit.

Turlupini in Galliis, & Allobrogibus præter *Beguardorum*, & *Beguinarum*, quorum sectabantur Paradoxa, has evibrarunt insanias.

Turlupini.

1. *Nihil debet pudere quemquam eorum, quæ à natura accepimus.* Hinc nudi pecudum more palam coibant.

2. *Voce non est orandum, sed solùm corde.*

Secta cum Parisiis, tum alibi partim igne deleta,

partim suæ turpitudinis horrore illicò extincta est.

Joannes VVicleff.

Joannes VVicleff natione Anglus, Doctor Theologus, Ecclesiæ de *Lutthlevvorth* Lincolniensis Diœcesis Rector circa hujus sæculi finem, in Anglia regnante *Eduardo III.* ingens in Ecclesia excitavit incendium. Homo fuit ingenii non mediocris, sed honorum pruritu exæstuans. Hinc, quòd Pontificis Decreto à præfectura Collegii Cantuariensis *Oxonii*, quam præter jus, fasque invaserat, causa cognita, fuisset abdicatus, implacabile adversùs Romanum Pontificem concepit odium. Quam deinde passus fuit, VVigorinensis Episcopatus, quem deperibat, repulsa, majores novaturienti animo flammas admovit.

Porro temporis circumstantias opportunam esse serendis erroribus occasionem judicavit *VVicleffus*. Rex, Proceresque à Romano Pontifice ob quasdam collationes beneficiorum, in quas nonnulli irrepserant abusus, erant subalienati: *Eduardi* Regis inclinata jam erat ętas: indè debilior emergebat Reip. gerendæ ratio, & major Ministrorum, ut fieri assolet, ambitio; partiumque studium: hos inter eminebat *Joannes* Lancastriæ Dux, omnia fermè authoritate sua administrans, & cujus favori se *VVicleffus* inseruerat: accedebat *Gregorii XI.* vigilantissimi Pontificis, qui sedem *Avenione Romam* refuderat, obitus, & Schisma subsecutum, quod tanto tempore exagitavit Ecclesiam. Ipsi etiam authoritatem conciliavit quædam vitæ rigidioris species. Nudis enim pedibus *VVicleff* incedebat, pannis vilioribus amictus, ut incautos faciliùs seduceret. Populum & præcipuè Magnates potissimùm demereri studuit per doctrinam, qua *Ecclesiasticis non esse licitum habere possessiones* (ut infra patebit) asserebat.

Primum in *VVicleffum* quæstio habita est Londini à *Simone Subduriensi* Cantuariensi Archi-præsule, sed ob fautorum suorum potentiam impunè dimissus est, indicto ei in posterum silentio. Hinc malum (cum crimen impunitum indomitam induat belluam) latiùs se diffudit. *Joannes Bellæus* ex Episcopi sui carcere profugus *VVicleffo* se adjunxit, audacior magistro

Di-

Discipulus, civilis incentor Belli, conjurationisque in primaria Cleri, & nobilitatis Anglicanæ capita: qua *Simon Subduriensis* Archi-Episcopus, Primas Angliæ, & regni Cancellarius trucidatus est.

Guilielmus de Courtenay Simonis Subduriensis successor, Concilio *Londini* Episcoporum, & selectiorum Doctorum coacto, plures *Wicleffi* propositiones feriit anno 1382.

Anno 1384. moritur Hæresiarcha *Lutth-levvorthii* in Diœcesi Lincolniensi die *Sancto Sylvestro* Pontifici maximo sacra, Paralysi ante biduum correptus, die scilicet *divi Thomæ* Cantuariensis Archi-Episcopi, & Martyris memoria solemni, cum gloriosum sanctissimi Antistitis nomen Satyrica Oratione proscindere Panegyrici loco impiè decrevisset. *Wicleffi mors.*

Hæresim cum Authore minimè extinctam, sed immaniùs grassantem sequens Archi-Episcopus *Thomas Arundelius*, strenuè aggressus est, ac Synodicis damnavit decretis anno 1396.

Altera ab eodem *Arundelio* Synodus adversùs *Wicleffi* hæresim celebrata est *Oxonii* anno 1408.

Eodem anno Academia etiam *Pragensis*, cum *Wicleffi* libri in Bohemiam à *Petro Payne* Anglo Wicleffista allati essent, jamque per illud regnum gliſceret Hæresis, illius errores proscripsit. Archi-Episcopus quoque Pragensis, ipsius libros, ne lues ampliùs serperet, ignibus immolavit. *Academia Pragensis illius errores proscribit.*

At *Joannes Hus* (de quo plura *sæculo* 15.) qui librorum, errorumque *Wicleffi* susceperat patrocinium, artibus suis, dolis, machinationibus, illitis veneno, concionibus rem totam in regione illa evertit, tantamque civibus erga hœretici libros venerationem impressit, ut eos non solùm domi studiosè retinerent, verùm etiam *auro*, *&* *argento* codices pestilentissimos exornarent. *Omnia perturbantur illic per Ioannem Hus.*

Anno denique 1415. sacrum universale Concilium *Constantiense* sessione 8. articulos 45. *Ioannis Wicleffi* post accuratum examen, solemniter condemnavit, *plures* quidem, ut *notoriè hæreticos, & à SS. Patribus dudum reprobatos*, alios, ut *scandalosos, & blasphemos*, quosdam, *Wicleffi Errores Solemniter in Concilio Constantiensi damnantur.*

dam, ut *piarum aurium offensivos*, nonnullos, ut *temerarios*, *&* *seditiosos*.

En ipsius articulos, cum procemio Synodi sess. 8.

„ Fidem Catholicam, *sine qua*, ut ait Apostolus „ Hebr. 11. *impossibile est placere Deo*, à falsis ejusdem „ fidei cultoribus, imò perversis impugnatoribus, & „ per superbam curiositatem intendentibus plus sapere, quàm oportet, oppugnatam sæpius, & contra illos, per fideles Ecclesiæ milites spirituales opposito „ scuto fidei defensatam fuisse, Sanctorum Patrum „ Scripturis, atque gestis instruimur. Hæc quippè bellorum genera in bellis carnalibus Israelitici populi „ adversùs gentes idololatras præsignata fuerunt. In his „ itaque spiritualibus bellis Sancta Ecclesia Catholica „ in fidei veritate superni luminis radiis illustrata, Domino providente, & Sanctorum patrocinio opem „ ferente semper immaculata permanens de erroris tenebris, velut hostibus profugatis gloriosissimè „ triumphavit. Nostris verò temporibus vetus ille & „ invidus hostis nova certamina (ut probati temporis „ hujus manifesti fiant) suscitavit, quorum Dux & „ Princeps extitit quondam *Joannes Wicleff* pseudo-„ Christianus, qui dum viveret, adversus religionem „ Christianam pertinaciter asseruit, & dogmatizavit „ plures articulos, quorum 45. huic paginæ duximus „ inferendos.

1. *Substantia panis materialis, & similiter substantia vini materialis, remanent in Sacramento Altaris.*

2. *Accidentia panis non manent sine subjecto in eodem Sacramento.*

3. *Christus non est in eodem Sacramento identicè, & realiter in propria præsentia corporali.*

4. *Si Episcopus, vel Sacerdos existat in peccato mortali, non ordinat, non consecrat, non conficit, non baptizat.*

5. *Non est fundatum in Scriptura, quod Christus Missam ordinaverit.*

6. *Deus debet obedire diabolo.*

7. *Si homo fuerit debitè contritus, omnis confessio exterior est superflua, & inutilis.*

8. *Si Papa sit præscitus, & malus, & per consequens*

mem-

membrum Diaboli, non habet potestatem super fideles.

9. *Post Urbanum VI. non est aliquis recipiendus in Papam, sed vivendum est more Græcorum sub legibus propriis.*

10. *Contra Scripturam Sacram est, quod viri Ecclesiastici habeant possessiones.*

11. *Nullus Prælatus debet excommunicare aliquem, nisi prius eum sciat excommunicatum à Deo, & qui aliter excommunicat, fit ex hoc Hæreticus, vel excommunicatus.*

12. *Prælatus excommunicans Clericum, qui appellavit ad Regem, vel ad Concilium Regni, eo ipso traditor est Regis, & Regni.*

13. *Illi, qui dimittunt prædicare, sive audire Verbum Dei propter excommunicationem hominum, sunt excommunicati, & in Dei judicio traditores Christi habentur:*

14. *Licet alicui Diacono, vel Presbytero prædicare Verbum Dei, absque auctoritate sedis Apostolicæ, sive Episcopi Catholici.*

15. *Nullus est Dominus civilis, nullus est Prælatus, nullus est Episcopus, dum est in peccato mortali.*

16. *Domini temporales possunt ad arbitrium suum auferre bona temporalia ab Ecclesia, possessionatis habitualiter delinquentibus, id est ex habitu, non solum actu delinquentibus.*

17. *Populares possunt ad suum libitum Dominos delinquentes corrigere.*

18. *Decimæ sunt puræ Eleemosynæ, & possunt Parochiani propter peccata suorum Prælatorum, ad libitum suum eas auferre.*

19. *Speciales orationes applicatæ uni personæ per Prælatos, vel Religiosos, non plus prosunt eidem, quam generales, cæteris paribus.*

20. *Conferens Eleemosynam Fratribus, est excommunicatus eo facto.*

21. *Si aliquis ingreditur Religionem privatam qualemcumque, tam possessionatorum, quam mendicantium, redditur ineptior, & inhabilior ad observationem mandatorum Dei.*

22. *San-*

22. *Sancti instituendo Religiones privatas, sic instituendo peccaverunt.*

23. *Religiosi viventes in Regionibus privatis non sunt de religione Christiana.*

24. *Fratres tenentur per labores manuum victum acquirere, & non per mendicitatem.*

25. *Omnes sunt Simoniaci, qui se obligant orare pro aliis, eis in temporalibus subvenientibus.*

26. *Oratio præsciti nulli valet.*

27. *Omnia de necessitate absoluta eveniunt.*

28. *Confirmatio juvenum, Clericorum ordinatio, locorum consecratio, reservantur Papæ, & Episcopis, propter cupiditatem lucri temporalis, & honoris.*

29. *Universitates, Studia, Collegia, Graduationes, & Magisteria in eisdem, sunt vana gentilitate introducta, & tantùm prosunt Ecclesiæ, sicut diabolus.*

30. *Excommunicatio Papæ, vel cujuscumque Prælati, non est timenda, quia est censura Antichristi.*

31. *Peccant fundantes Claustra, & ingredientes sunt viri diabolici.*

32. *Ditare Clerum, est contra regulam Christi.*

33. *Sylvester Papa, & Constantinus Imperator erraverunt Ecclesiam dotando.*

34. *Omnes de Ordine Mendicantium sunt Hæretici & dantes eis Eleemosynam sunt excommunicati.*

35. *Ingredientes Religionem, aut aliquem Ordinem, eo ipso inhabiles sunt ad observanda divina praecepta, & per consequens ad perveniendum ad Regna Cælorum, nisi apostataverint ab eisdem.*

36. *Papa cum omnibus Clericis suis possessionem habentibus sunt Heretici, eo quòd possessiones habent, & consentientes eis, omnes videlicet Domini seculares, & cæteri Laici.*

37 *Ecclesia Romana est synagoga satanæ: nec Papa est proximus & immediatus Vicarius Christi.*

38. *Decretales Epistolæ sunt Apocryphæ, & seducunt à fide Christi: & Clerici sunt stulti, qui student eis.*

39. *Imperator, & Domini sæculares sunt seducti a diabolo, ut Ecclesiam dotarent bonis temporalibus.*

40. *Ele-*

40. *Electio Papæ à Cardinalibus, à diabolo est introducta.*

41. *Non est de necessitate salutis, credere Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias Ecclesias.*

42. *Fatuum est credere indulgentiis Papæ, & Episcorporum.*

43. *Juramenta illicita sunt, quæ fiunt ad corroborandos contractus, & commercia civilia.*

44. *Augustinus, Benedictus, & Bernardus damnati sunt, nisi pœnituerint de hoc, quod habuerunt possessiones, & instituerunt, & intraverunt Religiones, & sic a Papa usque ad ultimum Religiosum omnes sunt hæretici.*

45. *Omnes Religiones indifferenter introductæ sunt à diabolo.*

Nonnullis deinde interpositis, sic prosequitur Concilium.

Hæc Sancta Synodus declarat, & definit, *Ioannem* „ Wicleff notorium fuisse, & pertinacem Hæreticum . . „ decernitque, & ordinat corpus, & ejus ossa (si ab a„ liis Fidelium corporibus discerni queant) exhuma„ ri: & procul ab Ecclesiæ sepultura jactari, secundùm „ Canonicas, & legitimas sanctiones.

Iubet Synodus illius ossa exhumari

Refelluntur Errores Sæculi decimi-quarti.

1. *Homo in hac vita potest talem perfectionis gradum assequi, ut reddatur penitus impeccabilis, nec ampliùs in gratia proficere possit.*

Errores Beguardorum, & Beguinarum.

D. Thomas 2. 2. q. 24. art. 11. *Charitas in hac vita potest amitti*, adeòque homo nequit in hac vita talem assequi perfectionis gradum, ut reddatur penitus impeccabilis.

Quod verò charitas illa possit amitti, patet ex multis Scripturæ locis. Dicitur Gal. 4. *Evacuati estis à Christo . . à gratia excidistis.* Et Apoc. 2. *Habeo adversum te, quod charitatem tuam primam reliquisti.* Deinde Apostolus ait 1. ad Corinth. 10. *Qui se existimat stare, videat ne cadat:* sentiebat ergo, justum posse à justitia, seu à charitate excidere.

Suf-

Suffragatur, & ratio. *Quia charitas viæ non replet potentialitatem subjecti, cum non semper actu feratur in Deum, unde potest aliquid occurrere, per quod charitas amittatur.*

Secunda pars refellitur tum ex Apocalypsis capite ultimo: *qui justus est, justificetur adhuc*: tum ex 4. ad Ephesios. *Veritatem facientes in charitate, crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus.*

Ratio est, quia *si charitas viæ non posset augeri, seu homo in illa proficere, jam cessaret viæ progressus. Et ideò Apostolus charitatem, viam nominat dicens 1. ad Corinth. 12. adhuc excellentiorem viam vobis demonstro.* Ejusdem quæstionis art. 4.

Quoad propositiones *secundam, tertiam, sextam*, videor mihi videre magnum illum Apostolum, illud sanctitatis prodigium, vas electionis, raptum in tertium Cœlum, divinum illum Paulum dicentem, & ingeminantem 1. ad Corinth. 9. *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo: ne fortè, cùm aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar.* Ad Rom. etiam 8. *Si secundùm carnem*, ait, *vixeritis, moriemini, si autem spiritu facta carnis* mortificaveritis, *vivetis*. Itaque Paulus non concedebat corpori, quidquid concupiscentiæ placebat.

An ille ab *humana* se *obedientia* an ab *Ecclesiæ præceptorum observatione* eximebat? an dimittebat à se *virtutes*? sanè se in actibus virtutum exercere non *imperfecti*, sed perfecti est hominis; & D. Thomas 2. 2. q. 189. art. 1. dudum docuit, quod per jejunium, *vigilias, & alia hujusmodi*, (quæ spernebant Beguardi) *retrahatur homo à quibuscumque peccatis* præsertim *luxuria*, quo Systema *Beguardorum*, uti, & *Quietistarum*, Duce *Michaele Molinos* anno 1688. unicè collimabat.

4. *Homo potest ita finalem beatitudinem secundùm omnem gradum perfectionis in præsenti assequi, sicut eam in vita beata obtinebit.*

D. Thomas 1. 2. q. 5. art. 3. *Dicitur Iob. 14. Homo natus de muliere brevi vivens tempore repletur multis miseriis: sed beatitudo excludit miseriam, homo igitur in hac vita non potest esse beatus*, seu finalem beatitudi-

tudinem secundùm omnem perfectionis gradum assequi, maximè cum *boni desiderium in hac vita satiari non possit*, sed tantùm in futura. *Satiabor cum apparuerit gloria tua*. Psalmo 16. Aliis rationibus passim obviis supersedeo.

5. *Quælibet intellectualis natura in seipsa naturaliter est beata, nec anima indiget lumine gloriæ ad Deum videndum.*

D. Thomas 1. p. q. 12. art. 4. *Dicitur Rom. 6. gratia Dei vita æterna*. Et cap. 3. *Iustificati gratis per gratiam ipsius*. Si non per nostra naturalia, sed gratis justificamur, multò magis non per nostra naturalia *beati* efficimur. Hinc dicitur Psalm. 83. *gratiam, & gloriam dabit Dominus*. Unde apage paradoxum, quod natura intellectualis per seipsam naturaliter sit beata.

2. Pars prædebellatur 1. p. q. 12. art. 4. & 5. *Dicitur Psalmo 35. in lumine tuo videbimus lumen*.

Deinde: *omne, quod elevatur ad aliquid, quod excedit suam naturam, oportet, quod disponatur aliqua dispositione, quæ sit supra suam naturam, visio autem divinæ essentiæ excedit facultatem naturalem cujuslibet intellectus creati, unde oportet, quod ex divina gratia supercrescat ei virtus intelligendi, &* hoc augmentum virtutis intellectivæ vocatur lumen gloriæ.

7. *Mulieris osculum (cum ad hoc natura non inclinet) est mortale peccatum: actus autem carnalis, (cum ad hoc natura inclinet) peccatum non est, maximè, cum tentatur exercens illum actum.*

D. Thomas 2. 2. q. 154. art. 2. *Fornicatio, cum sit concubitus vagus, utpote præter Matrimonium existens, est contra naturam prolis educandæ, & ideò est peccatum* mortale. Nonnè etiam à tanto jam tempore pronuntiavit Apostolus, fornicarii Regnum Dei non possidebunt?

At, inquiebant *Beguardi*, natura ad hoc inclinat. Id verum est: unde & Paulus carnis stimulis agitatus in hæc verba prorumpit ad Rom. 7. *Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis hujus?* Sentio aliam legem in membris meis repugnantem Legi mentis meæ, & *captivantem me in lege peccati, quæ est in mem-*

membris meis. Sed an Paulus sequitur carnis impetum? nonne illam castigat, & affligit, nonne reluctans sibi corpus substernit spiritui? Castigo, inquit, corpus meum, et in servitutem redigo.

Illud porro, quod *ad mulieris osculum natura non inclinet*, omnino falsum est. Carnale enim osculum, quid est aliud, quàm repraesentatio, praeludium, & praegustatio carnalis actus? cumque ad illum natura inclinet, inclinat etiam *ad Osculum*. Nonne certè natura, dum osculum illud figitur, vel sopita resuscitatur, provocatur, irritatur? unde & *mulieris* fugiat osculum, qui suae consulit saluti.

8. *In Elevatione Corporis Christi non debet hujusmodi homo perfectus ei reverentiam exhibere; foret enim imperfectio, si ab altitudine sua contemplationis, ad cogitationem Eucharistia, seu Humanitatis Christi descenderet.*

D. Thomas 2.2. q. 82. art. 3. ad 2. *Sicut mens humana indiget manuductione ad cognitionem divinorum: ita ad dilectionem ducitur per aliqua sensibilia nobis nota: inter qua pracipuum est Humanitas Christi... & ideò qua pertinent ad Humanitatem Christi* (qui praesertim in Eucharistia amoris viscera in homines effundit) illa profectò *maximè devotionem excitant*. Procul igitur impium abigatur commentum.

Error Ioannis de Poliaco. *Aliquis confessus Fratribus, seu viris Religiosis habentibus licentiam audiendi confessiones, tenetur eadem peccata iterum confiteri proprio Parocho: imò Pontifex non potest facere, ut Parochianus non teneatur (stante capite* Omnis utriusque sexus) *omnia sua peccata semel in anno Parocho suo confiteri.*

D. Thomas in suppl. q. 8. art. 5. ad 1. & ad 4. *Iurisdictionis potestas non est commissa alicui homini in favorem suum, sed in utilitatem plebis, & honorem Dei. Et ideò si superioribus Pralatis expedire videatur ad salutem plebis, & honorem Dei promovendum, quòd aliis, qua sunt jurisdictionis, committant, in nullo fit prajudicium inferioribus Pralatis, nisi illis, qui quarunt, qua sua sunt; non qua Jesu Christi, & qui gregi prasunt, non ut eum pascant, sed ut ab eo pascantur.. unde si quis alicui commissionem habenti confessus fuerit, cum sint sibi dimissa*

missa peccata, & quoad Deum, & quoad Ecclesiam, non tenetur ea confiteri proprio Sacerdoti, quantumcumque petat.

Suffragatur Angelicus, & radicem propositionis evellit Opusculo aureo contra impugnantes Religionem cap. 3. parag. 13. *Ad illud, quod obiicitur* (*à Guilielmo de S. Amore*, & modò *à Joanne de Poliaco*) *quod quilibet tenetur in anno semel confiteri proprio Sacerdoti; dicendum, quod Sacerdos proprius, non est* Parochialis, *sed etiam Papa, vel Episcopus, ad quos etiam magis pertinet cura populi, quam ad Sacerdotem. Proprium enim hic non accipitur secundùm quòd dividitur contra commune, sed secundùm quod dividitur contra alienum. Unde qui confessus est Episcopo suo, vel alicui habenti vicem ejus* (ut est Religiosus ab Ordinario approbatus) confessus est proprio Sacerdoti. Vide etiam supra *sæculo* 13. errorem 4. præfati *Guilielmi*.

Peccata, quæ fiunt sub terra, sive in locis subterraneis, à Deo ignorantur. *Error Lolhardorum.*

D. Thomas 1. p. q. 14. art. 5. *Dicitur Hebr.* 4. *omnia nuda, & aperta sunt oculis ejus*. Et Psalm. 32. *qui intelligit omnia opera eorum*. Item Prov. 15. *in omni loco oculi Domini contemplantur bonos, & malos*. Unde *quo ibo à Spiritu tuo* (Psal. 138.) *& quo à facie tua fugiam? si ascendero in Cœlum, tu illic es, si descendero in infernum*, in intima terræ penetralia, sinus, viscera, & tu illic *ades* omnia videns & perlustrans. Non itaque Deus ignorat peccata, quæ in locis fiunt subterraneis.

Ratio autem est, quia Deus est communis omnium judex, proindèque & omnes & omnia cognoscit, sive bona, sive mala, quæ fiunt ubicumque locorum, alioquin non posset omnibus retribuere secundùm merita.

Christus ex necessitate astrorum & pauper natus est, & turpem mortem obiit. *Error Cecci Asculani.*

D. Thomas 3. p. q. 35. art. 7. ad 3. *Christus pauperculam* elegit *Matrem, & pauperiorem Patriam*, scilicet Bethleem in qua *non erat* Matri *locus in diversorio*; Lucæ 2. electio autem supponit libertatem. Et ad 1. *Christus in civitate ignobili nasci* voluit, & *in civitate nobili pati opprobrium*.

Dicitur deinde Isaiæ 53. *Oblatus est, quia ipse voluit*, & Joann. 10. *Ego pono animam meam, & iterum sumo eam.. potestatem habeo ponendi eam*. Unde Christus, & pauper natus est, & turpem mortem obiit liberè, non ex necessitate, multò minùs *ex necessitate illa astrorum*.

Denique, *si astra necessitarent, homo* (adeòque nec Christus) *non esset liberi arbitrii, quod manifestè falsum est*. 1. p. q. 115. art. 4. Non solùm proinde blasphema, & Theologiæ, sed & Philosophiæ morali adversa fuit *Cecci* sententia.

Errores Flagellantium.

1. *Necessarius est ad salutem solus Baptismus sanguinis per proprii corporis flagellationem*.

D. Thomas 3. p. q. 66. art. 3. *Dominus dixit Joann. 3. nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto*, (de aqua, non de sanguinea flagellatione fit mentio) *non potest introire in Regnum Dei*.

Tria quidem allegantur à Theologis Baptismata, nempe *fluminis*, seu aquæ, *flaminis*, sive desiderii, & *sanguinis*, quorum duo posteriora vicem prioris, dum conferri nequit Baptismus aquæ, supplent: sed nullus unquam dixit, *solum* Baptismum *Sanguinis* esse necessarium ad salutem.

Deinde; Baptismus *sanguinis* consistit in eo, quod quis *patiatur* pro Christi nomine non in eo, quod quis *in se agat*, sanguinem sibi flagellationibus eliciens. Unde apage insanum errorem.

2. *Licita est simulatio*.

D. Thomas 2. 2. q. 111. art. 1. *Opponitur veritati, quòd aliquis per aliqua signa factorum, vel rerum, aliquod significet contrarium ejus, quod in eo est; quod propriè simulatio dicitur. Unde simulatio propriè est mendacium quoddam in exteriorum signis factorum consistens. Non refert autem, utrum aliquis mentiatur verbo, vel quocumque alio facto. Unde cum omne mendacium sit peccatum, (noli velle mentiri omne mendacium Ecclesiastici 7.) consequens est etiam, quod omnis simulatio est peccatum*.

3. *Licitum est perjurium*.

D. Thomas 2. 2. q. 98. art. 3. *Dicitur Lev. 19. non*

perju-

perjurabis in nomine meo. Vide errorem Priscillianistarum sæculo 4.

Christus præ doloris magnitudine de sua salute in Cruce desperavit. *Error Bertholdi de Rorbach.*

D. Thomas 3. p. q. 46. art. 6. *In aliis patientibus mitigatur tristitia interior, & etiam dolor exterior per quandam derivationem, seu redundantiam consolationis à superioribus viribus ad inferiores: quod in Christo patiente non fuit, quia unicuique virium permisit agere, quod est sibi proprium.* Unde dolor Christi fuit maximus, ita ut etiam diceret Matth. 27. *Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* maximus, inquam, fuit dolor Christi; sed non excessit Regulam rationis. Nonnè autem excessisset regulam rationis, si Christus de sua salute desperasset? unde procul repellenda est enormis illa *Bertholdi* blasphemia, quam *Calvinus* cum suorum etiam scandalo sæculo 16. renovavit.

1. *Antichristus die Pentecostes anni millesimi trecentesimi sexagesimi venturus est.* *Errores Bartholomæi Janovezii.*

D. Thomas in supplem. q. 88. art. 3. *Non potest determinari, quæ sit illa quantitas periculorum,* bellorum, errorum (illa moverunt *Janovezium* ad hoc fingendum paradoxum) *quæ immediatè diem judicii præcedent, vel* Antichristi adventum; *cum etiam circa tempora primitivæ Ecclesiæ* bella, & *corruptiones errorum adeò abundarent, ut ab aliquibus tunc vicinus expectaretur, vel imminens Antichristi adventus.*

Sanè *cognitio finis mundi*, seu Antichristi adventus Soli Deo reservatur; *& hanc rationem ipse Dominus assignat Act. 1. Non est* (inquit) *vestrum nosse tempora, vel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate: seu quæ* soli *potestati ejus reservata sunt.* Unde de se Error corruit *Janovezii.* Vide etiam errorem *Thioræ* sæculo 9.

2. *Adulti Christiani, qui semel Antichristi charactere insigniti erunt, nunquam ampliùs ad fidem Christi redire poterunt.*

D. Thomas 2. 2. q. 14. art. 3. *Per quodcumque peccatum non præcluditur via illud sanandi misericordia Dei. Unde de nullo peccatore desperandum est in hac vita,*

considerata misericordia, & omnipotentia Dei. Et 3. p. q. 86. art. 1. *dicere, quod aliquod peccatum sit in hac vita, de quo quis pœnitere non possit, erroneum est. Primò quidem, quia per hoc tolleretur libertas arbitrii. Secundò; quia per hoc derogaretur virtuti gratiæ*, per quam moveri potest cor cujuscumque peccatoris ad pœnitendum; *secundum illud Prov. 21. cor Regis in manu Dei, quocumque voluerit, flectet illud*. Proinde adulti Christiani, qui semel charactere Antichristi insigniti erunt: imò illis pejores, ad fidem Christi, & virtutis exercitium redire poterunt.

3. *Judæi, Saraceni, & infideles* omnes *ab eodem Antichristo seducti, eo extincto, ad Christum convertentur*.

D. Thomas 3. p. q. 86. art. 1. *Liberum hominis viatoris arbitrium flexibile est ad bonum, & ad malum*. Hinc, licet plurimi ex allegatis juxta communem sententiam sint convertendi, id tamen non sequitur de *omnibus* propter flexibilitatem liberi arbitrii hominis in iisdem etiam circumstantiis constituti.

Porrò juvat hìc audire eximium *Sylvium* in suppl. q. 73. art. 1. quæsito 4. commentantem in hæc verba ad Rom. 11. *Cum plenitudo gentium intraverit: tunc omnis Israel salvus fiet*. „ Quod dicit Apostolus „ *omnis Israel*, non est necesse sic accipere, quasi „ ex Israelitico populo circa extremi judicii tempo- „ ra nullus sit permansurus in infidelitate, nam „ *omnem Israelem* vocat, sicut dicit *plenitudinem* „ *gentium*, quamvis non significet *omnes gentiles* sine „ exceptione. Non enim tunc omnes omninò gen- „ tiles, seu singuli gentilium convertentur.

4. *Antichristi tempore omnia Ecclesiæ Sacramenta, & incruentum Sacrificium cessabunt*.

D. Thomas Opusculo celebri 6. *Dicitur Matth. ult. Ecce ego vobiscum sum* (qui verò essem sine Sacramentis & Sacrificio?) *omnibus diebus usque ad* consummationem Sæculi: non igitur ad tempora tantùm Antichristi.

Deinde: de Sacrificio Corporis Domini dicit Apostolus 1. ad Corinth. 11. *Quotiescumque manducabitis*

Panem hunc & Calicem bibetis, mortem Domini annunciabitis donec veniat ipse Dominus judicaturus. Proinde illud non cessabit tempore Antichristi.

At nonnè dicitur Danielis 8. *tulit*, seu auferet *juge Sacrificium*? Object.

„ Quoad literam, ut explicat eximius *Estius* commentans in caput illud, verba hæc referenda sunt ad *juge Sacrificium Iudæorum*, seu *legis*, id est, ad Sacrificium, quod secundùm legem manè, & vesperi offerri debebat: quando scilicet Antiochus Epiphanes, de quo in libris Machabæorum, qui hìc intelligitur per *cornu modicum*, (verba sunt Danielis præcedentia ly *tulit juge Sacrificium*) civitatem Jerosolymorum vastavit, & templi desolationem induxit. Cessavit enim tunc per tres annos, & ampliùs *juge Sacrificium*; constituto in templo Dei, Jovis Olympii simulacro, post quos Judas Machabęus templum repurgavit, ut est 1. Machab. 4. Resp.

„ Sunt verò & nonnulli, prosequitur idem Author, „ qui verba hæc ad tempora *Antichristi* referunt, quem „ dicunt moturum tam gravem in Christianos perse„ cutionem, ut etiam ab eis sit ablaturus *juge Sacrificium Christianorum*.

„ At contra est: quia Sacrificium Christianorum „ non est, nisi Sacrificium Altaris: At verò illud du„ raturum est cum ipsa Ecclesia usque ad finem sæculi: „ Dictum est enim Matth. 28. *Ecce ego vobiscum sum* „ *usque ad consummationem sæculi*. Et de Sacrificio „ Corporis Dominici expresse dicit Paulus 1. Co„ rinth. 11. *Quotiescumque manducabitis Panem hunc*, „ *& Calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis*, „ *donec veniat*. Non igitur *tunc* cessabit juge Sacri„ ficium Christianorum *absolutè*. Cessabit autem „ quantùm ad solemnitatem, & publicum ejus usum, „ quia scilicet Missarum solemnia in tanto ardore per„ secutionis publicè celebrari non poterunt: occulto ta„ men usu, & celebratione continuabitur Sacrificium „ sine ulla temporis interruptione: quemadmodum „ etiam nunc multis in locis proh dolor! propter Hæ„ reticorum persecutionem publicè Sacrificium Altaris

 offer-

„ offerri non poteſt . Ubi tamen ſimpliciter Sacrifi-
„ cium non ceſſat , quia illud in domibus privatis,
„ aliiſve locis abditis adhuc quotidie ibi offertur.

Errores Turlupinorum

1. *Nihil debet pudere quemquam eorum, quæ à natura accepimus.*

D. Thomas Opuſc. 15. *Dicitur* 1. *Corinth.* 14. *omnia honeſtè fiant in vobis.*

Et ſanè hunc errorem redarguit ipſa natura, à qua impreſſam habemus quarumdam corporis partium verecundiam.

Hanc verecundiam teſtantur *folia ficus, ex quibus* Adam, & Eva, *cum cognoviſſent ſe eſſe nudos, fecerunt ſibi Perizomata.* Vide errorem *Adamitarum* ſæculo 2.

2. *Voce non eſt orandum, ſed ſolùm corde.*

D. Thomas 2. 2. q. 83. art. 12. *Dicitur Pſalm.* 141. Voce mea *ad Dominum clamavi*, voce mea *ad Dominum deprecatus ſum.*

Fit autem Oratio vocalis ad excitandam interiorem devotionem, qua mens orantis elevetur in Deum; quia per exteriora ſigna ſive vocum, ſive etiam aliquorum factorum movetur mens hominis & ſecundum apprehenſionem, & per conſequens ſecundùm affectionem.

Commendatur quidem etiam oratio *mentalis*, ſeu illa, quæ fit corde, illaque exprimitur tum Pſal. 29. *Tibi dixit cor meum, exquiſivit te facies mea*, tum 1. Reg. 1. *Anna loquebatur in corde ſuo.* Non tamen ſic *mentalis* extollenda eſt, ut reſpuatur vocalis.

Errores Joannis VVicleff. De Euchariſtia.

Viſum eſt hìc propoſitiones, ob earum copiam, in diverſas partiri materias.

Subſtantia panis materialis; & ſimiliter ſubſtantia vini materialis remanent in Sacramento Altaris. Eſt propoſitio *prima.*

Chriſtus non eſt in eodem Sacramento identicè, & realiter in propria præſentia corporali Eſt 3.

Vide Errores 1. & 2. *Berengarii* ſæculo 11. item infra *Sectarios.*

Accidentia panis non manent ſine ſubjecto in eodem Sacramento. Eſt 2.

D. Thomas Opuſculo 57. Lect. 3. Accidentia ſine ſubjecto in eodem Sacramento ſubſiſtunt, *ut*

fides

fides locum habeat, dum invisibile visibiliter sumitur aliena specie occultatum; & sensus à deceptione immunes reddantur, qui de accidentibus judicant sibi notis. Et Opusc. 59. cap. 4. *Accidentia, quæ priùs inerant substantiæ panis,* post consecratiònem sunt ibi sine subjecto.

Sed lustretur potissimum Opusc. illius cap. 2. ubi Doctor *Eucharisticus* rem hanc admirabiliter explanat. *Fides Ecclesiæ Sanctæ credit, circa Sacramentum Eucharistiæ substantiam panis converti in substantiam Carnis, & substantiam vini in substantiam sanguinis Christi.. & ista conversio proprie transubstantiatio appellatur. Quamvis autem istud sit summum miraculum, & solius divinæ virtutis scilicet facere subitò per pauca verba talem, tantam, & tam ineffabilem conversionem, & substantiarum mutationem: nihilominus hoc non apparebit impossibile; si consideremus aliqua similia in scriptura, & aliqua similia in natura. Uxor enim Loth, quia retrospexit contra mandatum Dei, subitò conversa est in statuam salis, ut habetur Gen. 19. Virga etiam Moysis conversa est in colubrum, & posteà in virgam. Exod. 4. Et diabolus dicebat Christo sciens ejus potentiam, dic, ut lapides isti panes fiant. Matt. 4. In Evangelio quoque apud Joannem 2. cap. legitur, quomodò Christus convertit aquam in vinum, & multa sunt talia in Scriptura. In natura quoque videmus, quod homo comedit panem, & in suo corpore ille convertitur in carnem, bibit vinum, & convertitur in sanguinem.. si Deus dedit talem potestatem ventri, & stomacho, non est mirandum, si talem potestatem contulit Sacerdoti, ut mediante verbo Dei, virtute divina, quæ omnia in omnibus operatur, conversionem, & mutationem efficiat supradictam.* Denique; *si Deus in principio creavit Cœlum, & terram & omnia quæ in eis sunt solo verbo suo, secundum illud Genes. 1. fiat lux, & facta est lux &c.. si tanta est virtus in sermone Domini, ut inciperent esse, quæ non erant, quantò magìs operatur, ut quæ erant* (panis & vinum) *in aliud* (Corpus & Sanguinem Christi) *commutentur?* non remanet igitur substanstia panis, & vini in hoc Sacrificio: cumque oculis cernamus illorum accidentia, manifestè sequitur, accidentia ista manere sine subjecto, seu substantia in hoc Sacramento.

De Missa. *Non est fundatum in Scriptura, quod Christus Missam ordinaverit.* Est 5.

D. Thomas 3. p. qu. 22. art. 3. ad 2. *Sacrificium, quod quotidie in Ecclesia offertur.. est commemoratio sacrificii Christi.* Unde Christus consecrans corpus suum per hæc verba, *hoc est Corpus meum*, *dixit* (1. ad Corinth. 11.) Hoc facite in meam commemorationem. Consecrate, conficite, sumite Corpus meum in memoriam Passionis meæ. *Similiter* & Sanguinem suum consecrans per hæc: *Hic Calix novum Testamentum est in meo Sanguine*, *dixit*, hoc facite, quotiescumque bibetis, in meam commemorationem. Quotiescumque enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat. Hoc vero, quid est aliud, nisi institutio, & ordinatio *Sacrificii Missæ? celebratio* enim *Missæ est imago repræsentativa passionis Christi*, *& Altare* (in quo Missa celebratur) *est repræsentativum Crucis, in quo Christus in propria specie immolatus est*. 3. p. q. 83. art. 1. Fundatum igitur est in *Scriptura*, quod Christus Missam ordinaverit. Sed de Sacrific. Missæ fusiùs infrà adversùs *Sectarios*.

De Confessione. *Si homo fuerit debitè contritus, omnis confessio exterior est superflua, & inutilis.* Est 7.

D. Thomas 3. p. q. 90. art. 2. Contritio.. implicat propositum *confitendi*, proindè in casu posito *confessio exterior* non est superflua, & inutilis.

Roboratur istud ex suppl. q. 1. art. 1. ad 3. ubi S. Doctor opponens sibi illud, *non est necessarium semper* (in vehementer contrito) *quod contritus habeat propositum confitendi*, sic respondet: Adhuc necessaria est confessio: *tum quia homo non potest esse certius de sua contritione.. tum quia confessio est in præcepto*. Unde contritus transsgressor constitueretur, si non confiteretur. Non poterat Angelicus, si in ipsa Wicleffi tempora incidisset, directiùs, & evidentiùs errorem perimere.

De conficientibus Sacramenta in peccato mortali. *Si Episcopus, vel Sacerdos est in peccato mortali, non ordinat, non conficit, non consecrat, non baptizat.* Est. 4.

Hic error convenit cum isto quarto *Waldensium*:

Sacer-

Sacerdos amittit potestatem consecrandi, si peccatum mortale commiserit. De quo sæculo 12. Restat aliquid expendendum circa illud, *non baptizat, qui est in peccato mortali*.

D. Thomas 3. p. q. 64. art. 5. *Dicitur Ioannis* 1. *super quem videris Spiritum descendentem, & manentem super eum*, hic est, qui baptizat. Quæ verba magnus expendens Augustinus tract. 5. in Joannem: *quid tibi facit*, inquit, *malus minister, ubi bonus est Dominus?.. Petrus baptizet, Paulus baptizet*, hic est, (scilicet Christus) qui Baptizat. Unde & *Baptisma, si quod datum est à Juda* (3. p. q. 38. art. 6.) Baptisma fuit Christi. In Baptismo quippe *consideratur ille, in cujus virtute, seu potestate datur*, non ille *cujus ministerio datur*. Itaque qui est in peccato mortali, dummodò omnia requisita adhibeat, *verè* baptizat.

Ab hac assertione non adeo remota est hæc ... *nullus est Prælatus, nullus est Episcopus, dum est in peccato mortali*. Sed tamen illa infrà specialiter refelletur.

De possessionibus Ecclesiasticorum.

Contra Scripturam Sacram est, quod Ecclesiastici habeant possessiones. Est 10.

Sylvester Papa, & Constantinus Imperator errarunt Ecclesiam dotando. Est 33.

Papa cum omnibus suis Clericis possessionem habentibus sunt Hæretici, eo quod possessiones habeant, & consentientes eis, omnes videlicet Domini sæculares, & cæteri Laici. Est 36.

Domini temporales possunt ad arbitrium suum auferre bona temporalia ab Ecclesia, possessionatis habitualiter delinquentibus, id est, ex habitu, non solùm actu delinquentibus. Est 16.

Ditare Clerum est contra regulam Christi. Est 32.

Imperator, & Domini sæculares sunt seducti à diabolo; ut Ecclesiam dotarent bonis temporalibus. Est 39.

D. Thomas in supplem. q. 40. art. 3. *Ieremias fuit de ordine Sacerdotali, ut patet Ierem.* 1. *sed ipse habuit possessionem* bonorum temporalium, *ut patet Ierem.* 32. *emi agrum .. & appendi ei argentum septem stateres, & decem argenteos; possunt ergo Clerici habere*

bona

bona temporalia, seu *possessiones*, nec id Sacræ Scripturæ repugnat.

Obiiciebat *Wicleffus*, (& est hìc ipsissima D. Thomę eorum omnium præsagi, & prædebellatoris objectio.)

Object. Justitia ministrorum novi Testamenti debet abundare super ministros veteris Testamenti, ut patet Matth. 5. sed ministri veteris Testamenti scilicet Levitæ, non acceperunt partem hæreditatis cum fratribus suis: dicitur enim Deut. 18. *Non habebunt Sacerdotes, & Levitæ.. partem, & hæreditatem cum reliquo Israel.. Dominus enim ipse est hæreditas eorum*. Ergo nec ministri novi Testamenti habere debent possessiones.

Resp. Hanc objectionem sic diluit Angelicus ad 2. *Levitæ in veteri Testamento habebant* jus in hæreditate paterna: *sed ideò non acceperunt partem cum aliis Tribubus, quia erant per omnes Tribus dispergendi, quod fieri non potuisset, si unam determinatam partem terræ accepissent, sicut aliæ Tribus*. Aliunde verò Levitas & Sacerdotes, urbes, pascua, & agros, aliaque bona possedisse, ex aliis Scripturæ locis compertum est. Numerorum 35. dicit Dominus Moysi. *Præcipe Filiis Israel, ut dent Levitis de possessionibus suis urbes ad habitandum, & Suburbana earum per circuitum: ut ipsi in Oppidis maneant, & Suburbana sint pecoribus, ac jumentis*. Et Josue 21. *Dederunt filii Israel Levitis de possessionibus suis, juxta imperium Domini, Civitates & Suburbana eorum*. Et ibidem sub finem capitis. Itaque *Civitatis universæ Levitarum in medio possessionis filiorum Israel fuerunt quadraginta octo cum suburbanis suis*. 3. quoque Regnum 2. dixit Salomon Rex Abiathar *Sacerdoti*. *Vade in Anathoth ad* agrum tuum.

Supersedeo bonis temporalibus *Ieremiæ*, qui fuit de genere *Sacerdotali*, & de quo statim dictum est. Denique Act. 4. *Joseph, qui cognominatus est Barnabas ab Apostolis*, Levites *Cyprius genere* cum haberet agrum, *vendidit eum*. Unde hæc *Wicleffi* objectio in illius caput retunditur.

Si *Levitis* habere possessiones licuit, an Clerici, an *Sacerdotes* Levitis digniores, excellentiores, præstantiores *illis* privabuntur? an bonorum temporalium

pos-

possessio ullis Christi, Apostolorum, Pontificum, Conciliorum mandatis, aut decretis, vel SS. Doctrina Patrum prohibita fuit *viris Ecclesiasticis?* sanè, ut alios Patres prætercam, S. Gregorius Nazianzenus epistola 80. qua duos fratres adhortatur ad supremam voluntatem matris implendam, quæ pecuniam non modicam Ecclesiæ contulerat, ita eos affatur. *Cogitate, complures extitisse, qui totas etiam domos Ecclesiis adduci passi sunt, non etiam defuisse, qui suapte sponte facultates suas eis omnes obtulerint.* S. quoque *Cyrillum* Patriarcham Alexandrinum successori suo multa Testamento reliquisse, testatur *Athanasius* Alexandrinus Presbyter ejus ex sorore Nepos, in libello supplici Patribus Concilii Chalcedonensis oblato actione 3. *Hic* (inquit) *moriturus Testamentum condens, honoravit eum, quicumque post eum ordinatus fuisset Archi-Episcopus, plurimis & magnis legatis de propria sua substantia.*

Hinc *nec Sylvester* Papa, nec *Constantinus* Imperator errarunt *Ecclesiam dotando*, ut habet *propositio* 33.

Nec Papa cum omnibus suis Clericis possessionem habentibus sunt hæretici; *eò quòd possessiones habeant. Prop.* 36.

Hinc & solvuntur propositiones, *decimasexta, trigesima secunda, & trigesima nona*, quæ in idem redeunt. *Vide etiam errorem Arnaldi de Brixia* sæculo 12.

De Decimis.

Decimæ sunt puræ Eleemosynæ, & possunt Parochiani propter peccata suorum Prælatorum, ad libitum suum eas auferre. Est. 18.

D. Thomas 2. 2. q. 87. art. 1. 2. & 3. *Augustinus dicit, & habetur* 16. q. 1. c. *Decimæ.* Decimæ ex debito requiruntur, & qui eas dare noluerint, res alienas invadunt... *debentur autem decimæ, quia seminantibus spiritualia debentur temporalia. Quis pascit Gregem, & de lacte Gregis non manducat?* .. *si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est, si carnalia vestra metamus.* 1. ad Corinth. 9. non igitur decimæ sunt puræ *Eleemosynæ*, proindè Parochiani non possunt eas propter peccata suorum Prelatorũ auferre illis ad libitum.

De Correctione.

Populares possunt ad suum libitum Dominos delinquentes corrigere, Est. 17.

D. Tho-

D. Thomas 2. 2. q. 33. art. 3. *Duplex est correctio. Una quidem, quæ est actus charitatis, quæ specialiter tendit ad emendationem fratris delinquentis per simplicem admonitionem, & talis correctio pertinet ad quemlibet charitatem habentem, sive sit subditus*, seu popularis, *sive Prælatus. Est autem alia correctio, quæ est actus justitiæ... & talis correctio* pertinet ad solos Prælatos, *qui non solùm habent admonere* simpliciter, *sed etiam corrigere puniendo.* Populares igitur non possunt ad suum libitum imperiosè, & cum insulsa authoritate Dominos delinquentes corrigere. Profectò per talia omnis tolleretur subordinatio, authoritas, pax, tranquillitas.

De excommunicatione. *Nullus Prælatus debet excommunicare aliquem, nisi priùs eum sciat excommunicatum à Deo, & qui sic excommunicat, fit ex hoc hæreticus, & excommunicatus.* Est 11.

D. Thomas in suppl. q. 21. art. 3. *Nullus excommunicari debet, nisi pro peccato mortali*: potest autem contingere, quòd ille, qui excommunicatur, quamvis supponatur esse in *peccato mortali*, reverà tamen (de exterioribus enim tantùm judicat Ecclesia, non de *interioribus*) immunis sit a *peccato mortali*, proindeque coram Deo, seu à Deo excommunicatus non sit: unde Prælatus non debet *certo* scire, illum, quem excommunicat, esse priùs excommunicatum à Deo. Sufficit, Prælatum hoc scire *moraliter*. Id quod ordinariè contingit: *excommunicatio enim infligi non debet etiam pro peccato mortali, nisi quis* contumax Fuerit, vel rebellis, contumacia verò, vel rebellio reddit de se illum contumacem, *coram Deo* excommunicatum.

Prælatus excommunicans Clericum, qui appellavit ad Regem, vel ad Concilium Regni, eo ipso traditor est Regis, & Regni. Est 12.

Illi qui dimittunt prædicare, sive audire Verbum Dei propter excommunicationem hominum, sunt excommunicati, & in Dei judicio traditores Christi habentur. Est 13.

Licet alicui Diacono vel Presbytero, prædicare Verbum Dei absque authoritate sedis Apostolicæ, vel Episcopi Catholici. Est 14.

12. Po-

12. *Positio* collimat unicè (ut moliebatur *Wicleffus*) ad seminandas *Prælatos* inter, & *Regem* discordias. Sic certè D. Thomas 2. 2. q. 69. art. 1. *Aliquis obediat oportet suo superiori*, superior verò Clerici est Prælatus, seu Episcopus, proinde ei Clericus, qua *Clericus* obedire tenetur; unde non licet ei, qua *tali* ad *sæculare appellare* Tribunal. Si tamen *appellet*, cur Prælato eum castigare, eum *excommunicare* non liceat?

Ex præmissis *duæ* refelluntur propositiones sequentes. *Aliquis enim obediat oportet suo superiori:* adeòque illi, qui dimittunt prædicare, seu audire Verbum Dei propter excommunicationem hominum, atque ita suo superiori obediunt, non sunt certè *excommunicati*.

Atque hinc, seu ex *debita* illa obedientia non licet alicui Diacono, vel Presbytero *prędicare Verbum Dei* absque *authoritate* sedis Apostolicæ, vel Episcopi Catholici. *Quomodo enim prædicabunt, nisi mittantur?* Ad Rom. 10.

Excommunicatio Papæ, vel cujuscumque Prælati non est timenda, quia est censura Antichristi. Est 30.

D. Thomas in supplemento quæst. 21. art. 2. *Matthæi* 18. *Dicitur de illo, qui Ecclesiam audire contemnit; si quis Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus, sed Ethnici sunt extra Ecclesiam, itaque & illi, qui Ecclesiam audire contemnunt, per excommunicationem extra Ecclesiam sunt ponendi*. Est igitur in Ecclesia potestas excommunicandi; proinde timenda est excommunicatio Papę, & aliorum Prælatorum.

Hanc potestatem exeruit Paulus tum in Hymenæum, & Alexandrum 1. ad Timoth. 1. *Quos tradidi Satanæ, ut discant non Blasphemare*; tum in famosum illum incestuosum. 1. ad Corinth. 5. *qui habebat uxorem Patris sui*.

Ratio autem cur potestas excommunicandi sit in Ecclesia, hæc est, *quia judicium Ecclesiæ conforme debet esse judicio Dei, Deus autem* inter alia *peccatores punit eos flagellis castigando, ut ad bonum eos trahat*. *Igitur & Ecclesia* potest aliquem punire *eum flagellis castigãdo*,

tu

ut ad se redeat, quod facit, *dum illum à communione fidelium separat*.

Accedit, quòd sicut Ecclesiæ tradita est potestas credentes admittendi in Ecclesiam, ita oportuit eidem concedi, ut admissos, sed rebelles possit indè ejicere, in omni enim Republica debet esse potestas coercendi rebelles.

Quod verò Papa non sit *Antichristus*, (ut Wicleff vult innuere) patet in primis ex eo, quòd infames notæ, & characteres *Antichristi* in eum detorqueri nequeant. Sanè ab eo nomine non imitati antiquorum excessus, modò abstinent prudentiores, & moderatiores inter *Sectarios*. Quare hisce non immoror.

De Pontifice, Prælatis spiritualibus & temporalibus.

Nullus est Dominus civilis, nullus est Prælatus; nullus Episcopus, dum est in peccato mortali. Est 15.

Si Papa sit præscitus & malus; & per consequens membrum diaboli, non habet potestatem super fideles. Est 8.

Post Urbanum VI. non est aliquis recipiendus in Papam, sed vivendum est more Græcorum sub legibus propriis. Est 9.

Confirmatio juvenum, Clericorum ordinatio, locorum consecratio reservantur Papæ & Episcopis propter cupiditatem lucri temporalis, & honoris. Est 28.

D. Thomas 2. 2. q. 88. art. 10. ad 2. *Dicitur* 1. *Petri* 2. *Servi* subditi *estote in omni timore* Dominis, *non tantùm bonis, & modestis, sed etiam discolis*. Ecce *Domini*, vocantur etiam illi, qui sunt discoli, seu mali. Nonnè verò præcipit servis Petrus, ut eis sint subditi? nullus est autem subditus nisi Domino, aut superiori, proindèque etiam ille est verè *Dominus*, qui est in peccato mortali.

Id confirmatur Jer. 27. *Dedi omnes terras istas in manu Nabuchodonosor Regis Babylonis ... & servient ei Gentes multæ, & Reges magni*. Nabuchodonosor dicitur Rex, & tamen malus erat, utpote Infidelis.

Quoad *Prælatos*; dicitur Matth. 23. *Super Cathedram Moysi sederunt Scribæ, & Pharisæi*. Itaque si & quidam Prælati, vel Episcopi improbam Pharisæorum vitam imitentur, hoc non privat eos *dignitate*, vel

Ca-

Cathedra, adeòque nec *summi Pontifices* si eos peccare *mortaliter* contingat, amittunt supremam in Ecclesia autoritatem, sed cum omni *jurisdictione*, ut ante peccatum, sedent super *Cathedram Petri*.

Atque ex his convellitur propositio *octava*, uti & *nona*. Quid mihi horribile Schisma subsecutum electionem *Vrbani VI.* commemoras? certè & *tunc*, in gravissimo illo rerum turbine *verus* aliquis fuit Pontifex, licèt quis ex duobus, tribusve ille foret, ambigeretur. Unde post *Urbanum VI.* non est vivendum more Græcorum (qui se Pontifici subtraxerunt) sub legibus propriis. Quàm Ecclesiæ propitia fuit Dei providentia, quæ tandem per electionem *Martini V.* schisma diuturnum sustulit?

Propositio *vigesima octava* Pontifici, & Episcopis summè injuriosa est. Quòd si tamen nonnulli *tales* forent; an illorum esset culpa in *omnes* refundenda?

De Ecclesia Romana.

Ecclesia Romana est synagoga Satanæ: nec Papa est proximus, & immediatus Vicarius Christi. Est 37.

Non est de necessitate salutis credere Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias Ecclesias. Est 41.

D. Thomas 2. 2. q. 88. art. 12. Summus Pontifex gerit plenarie vicem Christi in tota Ecclesia.

Illa Ecclesia (Romana) non est *synagoga Satanæ*. *Christus tradidit seipsum pro Ecclesia* (Romana sola) *ut ipse exhiberet sibi gloriosam Ecclesiam* non habentem maculam, aut rugam. Ad Ephes. 5.

Illa (*Romana*) est sola, & vera Christi Ecclesia, non tantùm *suprema inter omnes Ecclesias*, sed extra quam nulla patet via salutis. *Ego Cathedræ Petri communione consocior, supra illam Petram ædificatam Ecclesiam scio; quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus est, si quis in Arca Noe non fuerit, peribit, regnante diluvio.* Hieronymus epist. 57. sed de his fusiùs sub finem operis.

De Indulgentiis.

Fatuum est credere Indulgentiis Papæ, & Episcoporum. Est 42.

Vide supra errorem 6. *Waldensium* sæculo 12.

Ele-

Electio Papæ à Cardinalibus à diabolo est introducta. Est 40.

De Electione Papæ.

D. Thomas 2. 2. q. 10. art. 12. *Ecclesiæ consuetudo semper est in omnibus æmulanda:* fuit verò à pluribus jam sæculis Ecclesiæ consuetudo, quòd Papæ à Cardinalibus eligantur, proindè illa consuetudo æmulanda est, & illi standum: adeòque talis electio non est à diabolo introducta, cum æmulandum non sit id, quod à maligno spiritu introductum est.

De Decretalibus.

Decretales epistolæ sunt apocryphæ, & seducunt à fide Christi: & Clerici sunt stulti, qui student eis. Est 38.

D. Thomas 1. 2. q. 71. art. 2. *Quilibet tenetur ea scire, quæ ad suum statum, vel officium spectant.* Ad statum verò, & officium plurium Clericorum spectat notitia juris Canonici, sub quo comprehenduntur *Decretales*, quæ sunt Romanorum Pontificum decreta in diversis Conciliis, & Epistolis sparsa: unde Clerici non sunt stulti, qui student eis; sed sapientes, cum illi dent operam scientiæ; ad quam plures ex iis tenentur. Sine fundamento autem dicitur, *Decretales* esse *apocryphas*, seu illarum ignorari originem. Illas in unum redigi volumen jussit *Gregorius IX.* Pontifex maximus per S. nostrum *Raymundum de Pennafort* doctrina, & sanctitatem percelebrem.

De Oratione.

Speciales orationes applicatæ uni personæ per Prælatos vel Religiosos, non plus prosunt idem, quàm generalis, cæteris paribus. Est 19.

D. Thomas in suppl. q. 71. art. 14. & 13. *Orationes, & suffragia specialia plus prosunt alicui, quàm communia*, seu generalia *tantùm*. Deinde: si speciales orationes applicatæ uni personæ non plus eidem prodessent, quàm generales, *Ecclesia non debuisset instituisse, ut pro aliquo fieret singulariter*, sive specialiter *Missa, vel* Oratio. Unde de se ruit sententia *VVicleffi*.

Omnes sunt Simoniaci, qui se obligant orare pro aliis, eis in temporalibus subvenientibus. Est 25.

D. Thomas 2. 2. q. 100. art. 3. ad 2. *Illi, qui dant Eleemosynas pauperibus, ut orationum ab ipsis suffragia impetrent, non eo tenore dant, quasi intendentes ora-*

tiones emere : ſed per gratuitam beneficentiam pauperum animos provocant ad hoc, quod pro eis gratis, & ex charitate orent. Unde ſicut primi non intendunt Eleemoſynis orationes emere, ita nec ſic orantes, ut propoſitio fert, intendunt orationes ſuas vendere, ſed tantùm intendunt *ſuſtentationis ſtipendium*. Proinde *tales* non ſunt Simoniaci.

Oratio preſciti nulli valet. Eſt 26.

Quantùm ſupra ex propoſitione 8. (*ſi Papa ſit* præſcitus, *& malus* :) *colligi poteſt* : per Tò *oratio praſciti* intelligitur : *oratio praſciti* ſeu *mali nulli valet*, ſeu *nullius eſt valoris*, vel *nihil valet impetrare*. Aſſertionem porrò ſic intellectam evertit D. Thomas 2. 2. q. 83. art. 16. *Si peccator orando aliquid petit inquantùm peccator, id eſt ſecundùm deſiderium peccati, in hoc non auditur à Deo ex miſericordia, ſed quandoque auditur ad vindictam; dum Deus permittit peccatorem adhuc amplius ruere in peccata. Orationem verò peccatoris ex bono naturę deſiderio proficientem Deus audit, non quaſi ex juſtitia, quia peccator hoc non meretur, ſed ex pura miſericordia*. Et ad 2. *Oratio peccatoris poteſt eſſe impetrativa*.

Suffragatur Auguſtinus tractatu 44. in Joann. *Si peccatores non exaudiret Deus*, (ſcilicet *ex miſericordia*) *fruſtra publicanus dixiſſet, Deus propitius eſto mihi peccatori*. Falſum igitur eſt, quòd oratio *preſciti*, ſeu *mali* nulli valeat.

Omnia de neceſſitate abſoluta eveniunt. Eſt 27.

D. Thomas 1. p. q. 22. art. 4. *Effectus divinę providentię non ſolùm eſt aliquid evenire quocumque modo, ſed aliquid evenire, vel* contingenter, *vel neceſſario. Et ideò evenit neceſſariò, quòd divina providentia diſponit evenire neceſſariò, & evenit* contingenter, *quod divinę providentiæ ratio habet, ut contingenter eveniat ſecundùm* conditionem proximarum cauſarum.. *quę ſunt, vel neceſſaria, vel* contingentes. Non igitur omnia de neceſſitate obſoluta eveniunt. *De Cauſarum contingentia.*

Univerſitates, Studia, Collegia, Graduationes, & Magiſteria in eiſdem, ſunt vana gentilitate introducta, & tantùm proſunt Eccleſia, ſicut diabolus. Eſt 29. *De Univerſitatibus.*

S D.Tho-

D. Thomas Opusc. 19. cap. 1. parag. 5. *Ea, quæ ad solemnitatem docendi pertinent* (ut sunt v. g. Magisteria ,) *non fiunt causa elationis , alias essent ab omnibus vitanda, quia quilibet tenetur elationem vitare, sed sunt ordinata* ad autoritatem officii ostendendam, *& sicut perfectioni nihil deperit, si Sacerdos supra Diaconum sedeat, & sericis ornetur vestimentis, ita non obstat perfectioni, si quis Magistralibus insigniis utatur. Et hoc est quod dicit quædam glossa super illud Matth. 23. Amant primos recubitus: Magistros, inquit, primos sedere non vetat : sed eos arguit, qui hæc habita, vel non habita* inani gloria *appetunt*. Non sunt igitùr Magisteria vana gentilitate (quæ unicè laudi hominum inhiabat) introducta.

Cæterùm, quot quantique fructus in Ecclesiam per Doctores dimanarunt! quantùm illam illustrarunt, ut alios prætéream,duo fulgidissima & Universitatis Parisiensis, & orbis lumina SS. *Thomas Aquinas*, & *Bonaventura!* non itaque tantum prosunt Magisteria Ecclesiæ sicut diabolus. Nonne & ipse *VVicleffus* in Universitate *Oxoniensi* lauream Magisterii adeptus est? cur culpat in aliis Gradum, quem ipsemet est consecutus.

Object. At fortè illius eum posteà pœnituit, quia gradus Magisterii humilitati opponitur, ut sæpè dixit.

Resp. Id falsum est : *potiri honoribus* , inquit ibidem S. Doctor veræ submissionis exemplar, *non opponitur humilitati: sed in honoribus se inordinatè extollere. Quis audeat dicere, quòd Gregorio aliquid de perfectione humilitatis deperierit, quia ad summum apicem Ecclesiastici honoris promotus fuit.*

Quid quod & *ipsi Apostoli seipsos Magistros, ac Doctores nominarunt* 1. *ad* Timoth. 2. *veritatem dico, non mentior, Doctor gentium in fide, & veritate. Et* 2. *ad* Timoth. 1. *in quo positus sum ego prædicator, & Apostolus, & Magister gentium*. Ecce non phohibetur magisterii nomen, *sed ambitio Magisterii.*

De Iuramento. *Juramenta illicita sunt, quæ fiunt ad roborandos contractus, & commercia civilia.*

D. Thomas 2. 2. qu. 89. art. 3. *Dicitur Hierem.* 4. *jurabis in veritate, in judicio, & in justitia.. requiritur*

ritur veritas, per quam aliquis juramento confirmat, quod verum est; & justitia, per quam confirmat, quod rectum, seu honestum *est..requiritur autem judicium ad hoc, ut aliquis ex necessaria causa juret.* Quidnam verò in rebus humanis est magis necessarium, quam *contractus humani*, pax, & tranquillitas publica? qui poterit tutò cum hostibus feriri & observari fœdus, nisi *juramento* firmetur? qui sæpe lites sopientur sine illo? omitto alia passim obvia. Non igitur præfata juramenta sunt illicita.

Si aliquis ingreditur Religionem privatam qualemcumque tam possessionatorum, quam mendicantium, redditur ineptior, & inhabilior ad observantiam mandatorum Dei. Est 21. *De Religiosis.*

Ingredientes Religionem, aut aliquem Ordinem, eo ipso inhabiles sunt ad observanda divina præcepta, & per consequens ad perveniendum ad regna Cœlorum, nisi Apostataverint ab eisdem. Est 35.

Peccant fundantes Claustra, & ea ingredientes sunt viri diabolici. Est 31.

Omnes Religiones indifferenter sunt introductæ a diabolo. Est 45.

Sancti instituendo Religiones privatas, sic instituendo peccaverunt. Est 22.

Omnes de Ordine mendicantium sunt Hæretici, & dantes eis Eleemosynam sunt Excommunicati. Est 34.

Conferens Eleemosynam Fratribus, est excommunicatus eo facto. Est 20.

Augustinus, Benedictus, & Bernardus damnati sunt, nisi pœnituerint de hoc: quod habuerunt possessiones, & instituerunt, & intraverunt Religiones: & sic à Papa usque ad ultimum Religiosum omnes sunt Hæretici. Est 44.

Religiosi viventes in Religionibus privatis non sunt de Religione Christiana. Est 23.

Fratres tenentur per labores manuum victum acquirere, & non per mendicitatem. Est 24.

D. Thomas 2.2. qu. integra. 186. Imitantes consilium Christi non redduntur ineptiores, & inhabiliores ad observantiam mandatorum Dei, sed illi qui

ingrediuntur Religionem seu *emittunt votum paupertatis continentiæ, & obedientiæ* (quod votum emittunt & *possessionati* & *mendicantes*) *imitantur consilium Christi*. Non ergo tales per hoc redduntur ineptiores, & inhabiliores ad observantiam mandatorum Dei.

De paupertate dicit Dominus Matth. 19. *Si vis perfectus esse, vade, vende, quæ habes, & da pauperibus, & veni, sequere me.*

De continentia eodem capite. Sunt Eunuchi, qui castraverunt seipsos propter Regnum Cœlorum. Qui potest capere, capiat. Unde etiam Apostolus maximè commendat continentiam dicens 1. ad Corinth. 7. *Qui sine uxore est, sollicitus est, quæ Domini sunt, quomodò placeat Deo; & mulier innupta, & virgo cogitat, quæ Domini sunt, ut sit Sancta corpore & Spiritu.*

De obedientia verò sic loquitur Christus 16. Matth. *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat Crucem suam, & sequatur me.* Nullus certè veriùs seipsum abnegat, quam qui voluntatem suam in Superioris arbitrium totam transfundit.

Hinc nec fundantes Claustra, nec illa ingredientes sunt *viri diabolici*. Essent autem diabolici, si à Religione *Apostatarent*.

Nec Sancti instituendo Religiones sic *instituendo peccarunt*.

Nec omnes de Ordine mendicantium &c. *sunt Hæretici*: Christus enim non consulit hæresim. Atque ita & *aliarum propositionum* facilè dissipatur colluvies.

Porrò intolerabiles sunt blasphemiæ, quas *Wicleff* vibrat in *SS.* præsertim *Augustinum*, *Benedictum*, & *Bernardum*; quorum castigatissima & regularis observantiæ tenacissima vita cuilibet vel umbra rationis prædito laudem extorqueat, necesse est.

Propositio *Vigesima quarta*, refutata est sæculo 13. in *Guilielmo de Sancto Amore* errore 2. & 3.

De Dæmone. *Deus debet obedire diabolo.* Est propositio 6.

D. Thomas 3. p. qu. 41. art. 4. ad 6. *Cum diabolus dixisset Christo, hæc omnia tibi dabo,* (Matth. 4.) *si cadens adoraveris me, repulit eum Dominus dicens, vade satana.* Et non obedit diabolo, sed eum reiicit

cit, arguit, increpat, retorquens: *ſcriptum eſt, Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies*, & obediens eris: ut tota Scriptura, & res omnes creatæ certatim exclamāt.

Talemne propoſitionem ex ore, vel calamo cujuſpiam eructari potuiſſe!

ERRONES.
SÆCULI DECIMI-QUINTI.

JOannes Hus obſcuro loco natus eſt in Bohemia, ex Villa *Hus*, quod *Anſerem* ſignificat, cognomen mutuatus. Profeſſione fuit Presbyter: in Academia verò Pragenſi Magiſter artium, deinde Rector Univerſitatis. Rexerant Scholam Pragenſem in ea uſque tempora *Teutones*: id ægre ferebant *Bohemi*. Hinc ii conqueri, muſſitare, inter ſe conferre, res varias moliri. **Ioannes Hus.**

Interim venenata *VVicleffi* ſcripta Regno Bohemiæ inſerit *Petrus Payne Wicleffiſta* ex Anglia profugus. Multa illico deſcribuntur exemplaria, illaque Academicis Bohemis, qui immani Teutonicos perſequebantur odio, communicantur. Hos inter eminebat *Ioannes Hus*. Hauſit ille avidè doctrinam *VVicleffi*, noviſque dogmatibus (quæ, ut erat ingenio peracri & lingua diſerta, affabrè exponebat) *Teutonicos* cœpit exagitare Magiſtros, in id primò potiſſimum intendens, ut iſti importunè laceſſiti diſcederent, & scholę regimen Bohemis relinquerent. 45. aſſertiones *Wicleffi* Pragenſis confixerat Univerſitas. Sententię tam ſolemni, cui & ipſe ſubſcripſerat, *Ioannes Hus* publicè refragari non audebat: in privatis tamen colloquiis *Wicleffi*cum pluribus venenum inſtillare non deſtitit; cumque vehementi in Teutonicos invidia flagraret, quos velut aggerem ſuis cernebat objectum machinationibus, Bohemis ſuis perſuaſit, ut Regi *Wenceslao* ſuggererent, operę pretium eſſe, ut Academia Pragenſis juxta Pariſienſis inſtitutum, mores, ſanctioneſque gubernaretur. Quatuor in nationes ab initio diſtincta erat Pragenſis univerſitas *Bohemicam*, *Bavaricam*, *Saxonicam*, & *Polonicam*, quæ

honoribus, prærogativis, & emolumentis æquo jure fruebantur. A Principe imprudenti, & imminentis non præsago tempestatis facilè impetratum est, ut Bohemica cæteris præferretur; ipsaque una tantum sibi juris vendicaret, quantùm reliquæ tres simul junctæ, & sub nationis Teutonicæ nomine deinceps confundendæ. Exacerbati Bohemorum violentia Teutonici, una die supra bis mille Pragam deseruére: nec diù post alia ad tria millia secuti. Lipsiam celebrem Saxoniæ urbem adiere, ubi nova Academia erecta est. Hinc & Academiæ Pragensis, & Religionis pariter apud Bohemos ruina profluxit. *Tunc scilicet Joannes Hus virus Wiclefficum*, quod ejus animum, medullas, præcordia penetrarat, palam incepit effundere.

Vitæ austeritatem simulans, celebrioresque conscendens suggestus, coram numerosa concione multa ex libris *Joannis Wicleffi* in medium proferebat, asserens omnem in eis contineri veritatem; & crebrò in prædicationis æstu adiiciens, se dum sibi ex hac luce migrandum esset, in ea desiderare proficisci loca, ad quæ *Wicleffi* anima pervenisset, quem virum fuisse probum, insignem, sanctum, Cœloque dignum non dubitaret. Nec lingua tantùm, sed & calamo impia illius Hæresiarchæ dogmata disseminavit *Hussus*, aliquot ejus libris in linguam Bohemicam transfusis, quos egregiè politos ingentis muneris loco, ut toxicum suavius, & fortiùs in animos serperet, ad potentiores Laicos mittebat. *Husso* præter quosdam inferioris notæ Clericos, se nonnulli etiam doctrina celebres adjunxerunt; qui cum in Ecclesia consequi dignitatem non potuissent, malo ferebant animo, potiora istis conferri beneficia, qui quamvis nobilitate excellerent, sibi tamen scientia cedebant. Ita dum quisque illorum judicem agit *in sua causa*; luctuosissimam Bohemia faciem induit. Gravissimis in quoslibet Ecclesiasticos contumeliis sævitum est, nulli pepercit vel insonti Doctorum istorum turba universaliter in Clerum, cujus quædam erant putrida membra, debacchantium.

Hieronymus de Praga.

Hos inter se distinguebat eloquentia *Hieronymus de Pra-*

Praga seu *Pragensis*, Magister artium, de quo hìc infrà.

Hieronymo non impar erat *Iacobellus Misnensis*, *qui Pragæ* ad S. *Michaelis* per id tempus magno cum applausu ad populum dicebat. *Iacobellus Misnensis.*

Cum illo congressus *Petrus Dresdensis*, mirari, se, ait, pium, Doctumque virum, qui sacræ doctrinæ pabulum populo subministraret, errorem illum non animadvertere; qui circa Eucharistiæ communionem irrepsisset in Ecclesiam: in qua sub *una* tantùm specie Corpus Christi populo daretur, cum apud Joannem Evangelistam illius sumptio sub *duplici* specie obliget; dicente Servatore Joann. 6. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis*. His imbutus *Iacobellus* vehementissimè apud populum ursit communionem sub *utraque specie*, non salvandos esse clamitans, qui sub *una* duntaxat Corpus Christi sumerent. Huic assertioni *Ioannes Hus*, ejusque asseclæ consensere, eique tam tenaciter Hussitæ Bohemi alligati sunt, ut nullo studio, nullo rationum pondere, nulla vi armorum ab ea avelli potuerint. De his infra. *Petrus Dresdensis.*

Hi porrò sunt, præter sententiam de communione sub *duplici specie*, seu *usu calicis* ipsi cum *Iacobello*, & *Petro Dresdensi*, communem, *Ioannis Hussi* errores, ut constat ex ipsius scriptis, & Concilio Constantiensi Sessione 15. ubi hisce verbis referuntur. Sunt numero triginta.

1. *Unica est Sancta universalis Ecclesia, quæ est prædestinatorum universitas.* *Articuli Ioannis Hus.*

2. *Paulus nunquam fuit membrum diaboli, licet fecerit actus quosdam actibus Ecclesiæ malignantium consimiles.*

3. *Præsciti non sunt partes Ecclesiæ, cum nulla pars ejus ab ea finaliter excidat, eo quod prædestinationis 1. Corinth. 13. Charitas quæ ipsam ligat, non excidit.*

4. *Duæ naturæ, divinitas, & humanitas sunt unus Christus.*

5. *Præscitus etsi aliquando sit in gratia secundùm præsentem justitiam, nunquam tamen est pars sancta Eccle-*

sia : & prædestinatus semper manet membrum Ecclesiæ ; licet aliquando excidat à gratia adventitia , sed non à gratia prædestinationis .

6. *Sumendo Ecclesiam pro convocatione prædestinatorum, sive sint in gratia , sive non , secundùm præsentem justitiam , isto modo Ecclesia est articulus fidei .*

7. *Petrus non fuit , nec est Caput Ecclesiæ Sanctæ Catholicæ .*

8. *Sacerdotes quomodolibet criminosè viventes , Sacerdotii polluunt potestatem , & sicut filii infideles , sentiunt infideliter de septem Sacramentis Ecclesiæ , de Clavibus , Officiis, Censuris, Moribus, Cæremoniis, & sacris rebus Ecclesiæ, veneratione Reliquiarum , Indulgentiis , & Ordinibus .*

9. *Papalis dignitas à Cæsare inolevit , & Papæ perfectio , & institutio à Cæsaris potentia emanavit .*

10. *Nullus sine revelatione assereret rationabiliter de se , vel de alio , quod esset caput particularis Sanctæ Ecclesiæ ; nec Romanus Pontifex est Caput Romanæ Ecclesiæ .*

11. *Non oportet credere , quòd iste quicumque est particularis Romanus Pontifex , sit caput cujuscumque particularis Ecclesiæ sanctæ , nisi Deus eum prædestinaverit .*

12. *Nemo gerit vicem Christi , vel Petri , nisi sequatur eum in moribus ; cùm nulla alia sequela sit pertinentior , nec aliter à Deo recipiat procuratoriam potestatem ; quia ad illud officium Vicarii requiritur & morum conformitas , & instituentis authoritas .*

13. *Papa non est manifestus , & verus successor principis Apostolorum Petri , si vivit moribus contrarius Petro : & si quærit avaritiam , tunc est Vicarius Judæ Iscariotis . Et pari evidentia Cardinales non sunt manifesti , & veri successores Collegii aliorum Apostolorum Christi , nisi vixerint more Apostolorum , servantes consilia , & mandata Domini nostri Jesu Christi .*

14. *Doctores ponentes , quod aliquis per Censuram Ecclesiasticam emendandus , si corrigi noluerit , judicio sæculari est tradendus, pro certo sequuntur in hoc Pontifices, Scribas , & Pharisæos , qui Christum nolentem eis obedire in omnibus , dicentes ,* nobis non licet interficere quemquam , *ipsum sæculari judicio tradiderunt ; eo quod*

tales

tales sunt homicidæ graviores, quam Pilatus.

15. Obedientia Ecclesiastica est obedientia secundùm adinventionem Sacerdotum Ecclesiæ præter expressam auctoritatem Scripturæ.

16. Divisio immediata humanorum operum est, quod sint virtuosa vel vitiosa, quia si homo est vitiosus, & agat quidquam, tunc agit vitiosè, & si est virtuosus & agat quidquam, tunc agit virtuosè, quia sicut vitium, quod crimen dicitur sive peccatum mortale, inficit universaliter actus hominis vitiosi, sic virtus vivificat omnes actus hominis virtuosi.

17. Sacerdos Christi vivens secundùm legem ejus, & habens notitiam Scripturæ, & affectum ad ædificandum populum, debet prædicare, non obstante prætensa excommunicatione.. quod si Papa, vel aliquis Prælatus mandat Sacerdoti sic disposito non prædicare, non debet obedire subditus.

18. Quilibet prædicantis officium de mandato accipit; qui ad Sacerdotium accedit; & illud mandatum debet exequi, prætensa excommunicatione non obstante.

19. Per Censuras Ecclesiasticas Excommunicationis, Suspensionis, & Interdicti, ad sui exaltationem Clerus populum laicalem sibi suppeditat, avaritiam multiplicat, malitiam protegit, & viam præparat Antichristo. Signum autem evidens est, quod ab Antichristo tales procedant Censuræ, quas vocant in processibus suis fulminationes, quibus Clerus principalissimè procedit contra illos, qui denudant nequitiam Antichristi, quam Clerus maximè pro se usurpavit.

20. Si Papa est malus, & præsertim si est præscitus, tunc ut Judas Apostolus, est diabolus, fur, & filius perditionis, & non est caput Sanctæ militantis Ecclesiæ, cum nec sit membrum ejus.

21. Gratia prædestinationis est vinculum, quo corpus Ecclesiæ, & quodlibet ejus membrum jungitur Christo capiti insolubiliter.

22. Papa vel Prælatus malus, & præscitus, est æquivocè pastor, & verè fur, & latro.

23. Papa non debet dici Sanctissimus etiam secundùm officium, quia aliàs Rex etiam deberet dici sanctissimus

secun-

secundum officium; & tortores, & pracones dicerentur Sancti; imò etiam diabolus deberet dici Sanctus, cum sit officiarius Dei.

24. *Si Papa vivat Christo contrariè, etiamsi ascenderet per legitimam electionem secundum constitutionem humanam vulgatam, tamen aliunde ascenderet, quàm per Christum, dato etiam, quod intraret per electionem a Deo principaliter factam. Nam Judas Scarioth ritè, & legitimè est electus à Deo Jesu Christo ad Apostolatum, & tamen ascendit aliundè in ovile ovium.*

25. *Condemnatio quadraginta quinque articulorum Joannis VVicleff per Doctores facta, est irrationabilis, & iniqua, & malè facta, & ficta est causa per eos allegata, videlicet ex eo, quod nullus eorum sit Catholicus, sed quilibet eorum aut est hæreticus, aut erroneus, aut scandalosus.*

26. *Non eo ipso, quo electores, vel major pars eorum consenserit viva voce secundùm ritus hominum in personam aliquam, eo ipso illa persona est legitime electa, vel eo ipso est verus, & manifestus Vicarius, vel successor Petri Apostoli, vel alterius Apostoli in officio Ecclesiastico. Unde sive electores benè, vel malè elegerint, operibus electi debemus credere; nam eo ipso, quo quis copiosiùs operatur meritoriè ad profectum Ecclesiæ, habet à Deo copiosiùs ad hoc potestatem.*

27. *Non est Scintilla apparentiæ, quod oporteat esse unum caput in spiritualibus regens Ecclesiam, quod semper cum ipsa militante Ecclesia converfetur, & conservetur.*

28. *Christus sine talibus capitibus monstruosis, per suos veraces Discipulos sparsos per orbem terrarum meliùs suam Ecclesiam regularet.*

29. *Apostoli, & fideles Sacerdotes Domini strenuè in necessariis ad salutem regularunt Ecclesiam, antequam Papæ officium foret introductum, sic facerent, deficiente per summè possibile Papa, usque ad diem judicii.*

30. *Nullus est Dominus civilis, nullus est Prælatus, nullus est Episcopus, dum est in peccato mortali.*

Cæterùm *Joannes Hus* tenuit *realem Corporis, & Sanguinis Christi in Eucharistia præsentiam, numerum,*

&

& efficaciam Sacramentorum; Confessionem Sacramentalem, Extremam unctionem, Purgatorium, & orationes pro Defunctis, intercessionem, & Invocationem Sanctorum.

In tractatu *de Sacramento Corporis, & Sanguinis Domini* in carcere edito Constantiæ: *Sacerdos*, inquit, *virtute verborum Sacramentalium facit ministerialiter esse sub specie panis verum Corpus Christi. Similiter sub specie vini facit ministerialiter esse verum Sanguinem Christi. Dico ministerialiter. Quia tanquam minister Christi potestate, & verbis Christi facit, quod facit Christus potestate propria transubstantians panem in Corpus suum, & vinum in Sanguinem suum, unde canit Ecclesia: Dogma datur Christianis, quod in Carnem transit panis, & vinum in Sanguinem.* *Joannes Hus tenet præsentiã realem Corporis Christi in Eucharistia.*

Accusatus quidem fuit Sess. 15. *Quòd panem materialem, vel substantiam panis, post consecrationem Hostia in Altari manere docuisset*; sed id se tenere, aut aliquando tenuisse, vel docuisse constantissimè negavit: ad accusationem verò ingeminatam respondit: *dixi, & dico, quòd in Hostia remanet ille Panis, qui dicit: Ego sum Panis vita. Et Apostolus dicit: probet autem seipsum homo, & sic de Pane illo edat, & de Calice bibat. Non remanet verò in Sacramento Altaris substantia panis* materialis, sed panis desinit esse per transubstantiationem in Corpus Christi. Hæc ex Autographo exscripsit *Joannes Przibram* magnæ quondam inter Hussitas auctoritatis: sed ad Catholicam fidem feliciter reversus, libro *de non remanentia panis* adversus Wicleffistas edito, ex quo id refert *Cochlæus* lib. 2. Historiæ Hussitarum.

De Confessione Sacramentali sic differit *Joannes Hus* in tractatu *de pœnitentia. Tres sunt partes pœnitentia: scilicet contritio, confessio, & satisfactio..., confessio est coram Deo, &* Sacerdote peccatorum recognitio, *qua debet esse plana, & integra, plana, ut Sacerdos intelligat; integra, ne confitens aliquod peccatum scienter abscondat. Qui enim abscondit scelera sua non dirigetur.* *Item confessionem Sacramentalem.*

Extremæ unctionis Sacramentum ibidem agnoscit. Explicans enim illa verba Jacobi 5. *Infirmatur quis in* *Extremam unctionem.*

in vobis &c. fuit (inquit) *hoc Sacramentum institutum ad alleviationem infirmi , & remissionem peccati .* Quibusdam deinde interjectis, septem admittit novæ legis Sacramenta.

Sacramenta.

De Purgatorio, & orationibus pro Defunctis sic discurrit in Sermone *de Exequiis* habito Pragæ ad Clerum. *Animæ Defunctorum habent post exitum à corpore triplicem mansionem. Aliquæ quidem, ut Sanctorum Martyrum & Confessorum , sic accenduntur pro articulo mortis in amore Christi, quod statim ponuntur in patria, non relicta macula expurganda. Secundæ verò animæ habentes amorem dispersum ad temporalia, licet amor in eis præponderat, habent venialia expurganda. Tertiæ verò animæ, quæ finaliter temporalia diligunt plus , quam Christum, statim perpetuam damnationem recipiunt. Primæ animæ, vel primi homines secundùm Augustinum vocantur valde boni; secundi verò non valde mali; tertii valde mali. Unde dicit B. Augustinus: cum sacrificia sive Altaris, sive quarumcumque Eleemosynarum pro Baptizatis omnibus offeruntur , pro valde bonis gratiarum actiones sunt , pro non valde malis propitiationes sunt, sed pro valde malis, etsi nulla sunt adjumenta mortuorum, tamen qualescumque sunt vivorum consolationes. Ex jam dictis habetur, quibus Defunctis prosint suffragia ad celeriorem liberationem à pœnis: quia illi, qui non sunt valde boni, nec valde mali,* sed medii, *qui nec sunt æternaliter damnati, nec actualiter in patria beatificati*, militantis Ecclesiæ suffragio expurgari queunt.

Purgatorium.

Intercessionem & Invocationem Sanctorum profitetur in elucidatione fidei. *Juxta fidem*, inquit, *mulieris Chananææ, Filiam ejus sanavit Christus Matth. 5. Si igitur homo adhuc mortalis potest apud Christum pia oratione obtinere suffragium, quis stultus auderet dicere, quod homo existens cum Christo in gloria, illud non posset? etenim foret homo minoris potentiæ, & acceptationis apud Regem gloriæ in gloria, quàm fuit in miseria, dum vixit. Rogo etiam pro meis accusatoribus Virginem Castissimam, Genitricem Salvatoris, reparatricem humani generis, Reginam Cœli, quæ ex titulo gratiæ naturæ superadditæ Angelicam naturam superat, quæ inter omnes Beatos citra suum*

Etiam intercessionem, & invocationem Sanctorum.

ſuum Filium eſt Beatior, ſingulari privilegio glorioſior, gratia, & dotibus gloriæ fæcundior.

Viderint nunc Lutherani, & Calviniſtę, quomodò cum *Ioanne Hus*, quem ut teſtem veritatis venerantur, conveniant. Viderint, qui ſuarum falſi nominis Eccleſiarum origines, aut ſucceſſionem à *Ioanne Hus* deducant, quocum in pleriſque fidei ſuę dogmatibus non conſentiunt. Viderint, qui hanc ipſam doctrinam in Eccleſia Romana damnent, & ob eam ab illius communione deſciverint, quam iſte (quem ut Spiritu Sancto refertum prędicant) acerrimè propugnavit. *Reflexio ad Sectarios à Joanne Hus ſucceſſionem ſuam deducere ſatagentes.*

Interim *Ioannes Hus* mirabilibus de ſe ideis fartus, & univerſo, ut ſibi videbatur, Concilio os obſtructurus, Conſtantiam proficiſcitur. Commeatum habebat ab Imperatore *Sigiſmundo* Religioſiſſimo Principe ea lege, ut hęreſim nullatenus diſſeminaret, ſed mandatis Concilii, poſtquam auditus fuerat, obtemperaret. At ille auſus eſt ſua dogmata Conſtantię in ſuo ſerere Hoſpitio, ad ſe populum ciere, & ad ſuam amplectendam ferventer hortari doctrinam. Quin & ſępè monitus non deſtitit. Qua de cauſa in cuſtodiam Palatii Pontificis miſſus eſt, cumque *ſalvum conductum* ſeu *commeatum* à Sigiſmundo datum proferret, dixit Pontifex illius Privilegio eum excidiſſe, poſtquam ejus *conditionem præcipuam* de non diſſeminandis erroribus (à quorum prędicatione nec crebrò admonitus abſtinuerat) infregiſſet. *Joannes Hus tendit ad Conciliũ Conſtantienſe.* *Salvo conductu munitus illius conditiones infringit.*

Ex his facillimè ſolvitur id, quod continuò nobis Sectarii obiiciunt. *In Huſſo violata eſt fides* ſalvi conductus. *Non eſt fidendum Catholicis, qui docent non eſſe ſervandam fidem datam hæreticis.* *In carcerem conjicitur.*

Hę profectò merè ſunt calumnię. Non eſt violata *ſalvi conductus* fides *in Huſſo*. *Illius* conditiones protrivit, proindeque *ſalvi conductus* Privilegium, pręſertim cum & admonitus de non adimpleta conditione *commeatus*, eandem tranſgredi, & temerare pergeret, turpiter amiſit. *Refelluntur Sectarii obiicientes fidem datam, eſſe violatam in Huſſ.*

Non ſanè Romana docet Eccleſia, *non eſſe ſervandam fidem datam hæreticis*. Candidè, ſinncerè, apertè, inge-

Servanda est fides Hæreticis.

ingenuè, clarè, & explicato vultu, ac pectore profitemur; *Hæretico*, Turcæ, Infideli extremo sub sole reposito, Barbaro, Judæo, Scythæ, cuilibet, etiam hosti juratissimo sanctè, & Religiosè *servandam esse datam fidem*. Hoc est Ecclesiæ dogma. *Promissio*, seu *fides data*, *& acceptata obligat*. Ab illa doctrina, à sacrato illo Theologorum proloquio nunquam deflexit Ecclesia. Nonnè illa fidem *salvi conductus* in Concilio liberavit Basileensi? quibus obsecro, salvus conductus in præfata datus est Synodo? illic intueor *Procopium* cognomento *Rasum*, dire in Ecclesiam armatum, *Ioannem Rokisanam* Pragensium Hussitarum Rectorem, ingentium turbarum facem, & artificem, *Nicolaum Galæcum* Thaboritarum Presbyterum: aliaque impietatis delubra. *Illis*, *illis* tamen (de quibus statim infra) a Patribus Basileensibus data est, & sanctè servata fides.

Hussus è custodia elapsus arctiori mancipatur.

Purum proinde fuit *Sectariorum* effugium, dum à Concilio Tridentino, ut cum Patribus conferrent, per *salvum conductum* non semel, sed tertiò Sess. 13. 15. & 18. perhumaniter invitati illuc accedere renuerunt, allegantes, *illum* fuisse in *Ioanne Husso* perfidè violatum; eodem se Labyrintho irretiendos fore, Romanam docere Ecclesiam, *quod non sit servanda fides hæreticis*. Purum, hoc inquam, fuit effugium; & studiosa calumnia.

Desinant modò Sectarii talia Ecclesiæ obtrudere, ac ista suis præjudicia imprimere. Sinistrè tollantur tum in hoc, tum in aliis punctis de Ecclesia opiniones, & facilè diuturnæ sopientur controversiæ.

Porrò *Ioannes Hus* (a cujus paululum digressi sumus historia) à suis affeclis adjutus è carcere Pontificis clam delapsus est, & rusticano vehiculo impositus straminibus oppleto. Sed ejus intercepta est fuga: quare tutiori custodiæ mancipatus est.

Ioannis Hussi exauctoratio.

Tandem Synodus Constantiensis, rebus omnibus discussis, & incassum retractatione errorum tentata; Sessione 15. 6. Julii anno 1415. *Ioannem Hus* pronuntiavit, ac declaravit *fuisse*, *& esse verum*, *& manifestum hæreticum*, *pertinacem*, *& incorrigibilem: ideòque ipsum ab Ordine Sacerdotali*, *& aliis*, *quibus existit insignitus*,

signitus, *Ordinibus*, *deponendum*, *& degradandum esse* decrevit. Quod munus Archi-Episcopo Mediolanensi, & 4. Episcopis commissum est. Hac execratione solemni ritu peracta, ipsum curiæ sæculari relinquendum Synodus statuit hisce verbis. *Hæc sancta Synodus Constantiensis Ioannem Hus attento, quod Ecclesia Dei non habeat ultra quid gerere valeat, judicio sæculari relinquere, & ipsum curiæ sæculari relinquendum fore decernit.*

Itaque civili potestati traditus est. Primò ejus libri, ipso spectante, nec tamen commoto *Husso*, Lictoris manu in ignem conjecti sunt. Dein ipsemet, frustra eum inflectere conantibus Bavariæ Duce & Domino *de Papenheim*, qui illum in finem ferali spectaculo jussu Imperatoris aderant; alto busto admotus est. Versum illum non semel crepitantes inter flammas repetebat; *in manus tuas Domine, commendo Spiritum meum*. His scilicet, & impavidi animi, & adulterinæ pietatis argumentis se insontem præsentibus persuadere, suos asseclas roborare in Hæresi; & Martyris apud eos nomen consequi studuit. At certè *Martyrem*, ut Patres loquuntur, *non facit pœna, sed causa: si pœnam* consideres, & suos sibi dæmon vendicat Martyres, quos falsa armat fortitudine, constantia, virtute. Combusti *Ioannis* cineres in Rhenum præterfluentem projecti sunt, ne ab illius sectatoribus in Bohemiam superstitiosè deferrentur, & colerentur. *Supplicium.*

Hieronymus de Praga vir Laicus, Hussi Discipulus, socius, & errorum ejus propugnator acerrimus, post sumptas de Magistro pœnas, annitente præcipuè Cardinali Cameracensi *Petro de Alliaco*, errores coram Synodo abjuravit. *Hieronymus de Praga Hussi Discipulus Constantiæ errores retractat.*

Ad illam se contulerat fide publica seu *salvo conductu*, munitus, salva tamen justitia (verba sunt Concilii) quibus sanè verbis illud idem ei supplicium, nisi ab Hæresi discederet, apertè Synodus minabatur. Unde ruit de se *Sectariorum* cavillatio *etiam in Hieronymo Pragensi* postea igni addicto, datam fidem læsam esse, arguentium.

Sub hac verò formula ejuravit hæresim Sessione 19.

23. Sept. anno 1415. *Ego Hieronymus de Praga, artium liberalium Magister, cognoscens veram Ecclesiam Catholicam, & Apostolicam fidem, anathematizo omnem hæresim, præcipuè eam, de qua hactenus infamatus fui, & quam præteritis temporibus dogmatizaverunt, & tenuerunt Ioannes Wicleff, & Ioannes Hus in suis Opusculis, Libellis, seu Sermonibus ad Clerum & ad Populum, propter quam causam prædicti cum suis erroribus, & dogmatibus damnati sunt ab hac Constantiensi Synodo tanquam hæretici.. consentio autem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & Apostolicæ sedi, & huic sacro Concilio, & ore, ac corde doctrinam ejus profiteor in omnibus, & per omnia &c.*

In Hæresim relabitur. Cęterùm idem in pristinam relapsus perfidiam, iterum se audiri à Patribus postulavit, prolixaque oratione disertè protestatus est, fuisse à se injustè reprobatam *VVicleffi*, & *Hussi* doctrinam, id se tunc inertem, ignavum, desidem, meticulosum, ex solo fecisse terrore incendii, sana esse, rectęque fidei conformia illorum dogmata, sanctam esse & justam *Ioannis Hussi* vitam cui vellet inhęrere, & quam constanter, & imperterritè decrevisset imitari.

Igni addicitur. Igitur recidivus, & contumax Sessione 21. 31. Maii anno 1416. Dimissus est brachio sęculari, eodemque die flammis adjudicatus. Sępe & à Synodi Patribus & viris aliis etiam immediatè ante mortis supplicium interrogatus, cętera inter puncta, de Eucharistię mysterio apertè professus est, se tenere *Transubstantiationem panis in Corpus, & vini in Sanguinem Iesu Christi*.

Amborum cineres in Rhenum proiiciuntur. Cineres ejus in Rhenum quoque, ne raperentur à Bohemis, abjecti sunt: Discipuli tamen, ut narrat *Eneas Sylvius*, posteà dictus *Pius II.* cap. 26. Historię Bohemię, terram loci, in quo *Ambo* igne consumpti sunt, abstulere, eamque velut pretiosissimas Martyrum Reliquias ardenter venerati, secum attulere in Patriam.

Hussitæ. Inter eos eminent Thaboritæ, Duce Ziska. Statim crudelissimo Bello Magistrorum suorum Manibus parentarunt *Hussitæ*. Hos inter eminuerunt *Thaboritæ*, sic dicti à loco quodam natura munitissimo, cui *Ioannes Ziska* nobilis Bohemus celeberrimus Hussitarum

rarum Dux indidit nomen *Thabor*, quod assereret, Fratres suos in eo loco, (quem potissimum incolebant) tanquam cum tribus Apostolis Transfigurationis Christi in monte *Thabor* testes fuisse, ibique sua, quæ sustinebant, dogmata didicisse. *Thaboritæ*, extincto *VVenceslao* Rege inertissimo, *Sigismundum* Imperatorem, qui Fratri substitutus erat, Duce *Ziska*, pellunt è Regno Bohemiæ, terram illam immanitate summa diripiunt, ac hæresim longè latèque ferro propagant. *Ziska* assiduis vitam illustravit Victoriis. Cum in quodam Prælio jacturam fecisset oculi, non diu post, altero etiam teli ictu amisso, in Bello tamen tam dexter, & oculatus fuit, ut Victoriam, vel utroque orbatus lumine invenerit. Tandem peste periit. Moriens suis dixisse fertur, ut cadaveri suo detracta cute, Tympanum ex ea conflarent, cujus percussi sonitus in certamine terrorem hostibus incuteret.

Thaboritæ in duas factiones sciduntur.

Mortuo *ZisKa*, scissi sunt in factiones duas *Thaboritæ*. Alii sibi Ducem præfecerunt *Procopium Magnum*, cognomen *Magni* sortitum ob res fortiter in Bello gestas: dictum quoque *Rasum*, quod post peregratam Galliam, Hispaniam, Italiam, ac lustratam Hierosolymam, *Presbyter* creatus fuisset. Alii nullum reperiri post dictitantes *ZisKæ* parem, selectis paucis, qui communi consilio rem Bellicam administrarent, sese *Orphanos* appellarunt, quos inter potior habitus est *Procopius* cognomento *Minor*: eò quod licet bellicosus alteri tamen *Procopio* concederet. Atque ita *Thaboritæ* in duos divisi sunt exercitus: alii vetus nomen retinuere: aliis, ob mortem Ducis, inditum est nomen *Orphanorum*. Hi, licèt inter se interdum dissentirent, ubi tamen vis sibi foris incumbebat, junctis illicò viribus, ruebant in Catholicos; omnemque in eos belli ardorem, crudelitatem, furias, impietatem laxabant.

Nicolaus Galæcus Thaborita.

Inter Thaboritas se exerit Nicolaus Galæcus Sacerdos, qui contendebat *Hussum*, & *Hieronymum* injustè combustos esse ex eo capite, *quòd nullus homo justè occidi possit novæ legis tempore etiam per judicis sententiam, cum novum Testamentum id non dicat*. Ipsi tamen passim Catholicos interficiebant. Ita scilicet illude-

bant populo, sibique invicem adversabantur in doctrina & moribus.

Orebitæ. Thaboritis immanitate non impares fuerunt *Orebitæ* Hussitarum altera progenies. Ut Thaboritæ urbem, quam occupabant, appellabant *Thabor* ob rationem recensitam; sic & isti locum suum nuncupabant *montem Oreb*, (tanquam ibi lex veritatis sibi innotuisset) alludentes ad *Montem Oreb*, in quo legem à Deo Moyses accepit, atque hinc nominati sunt *Orebitæ*. In Sacerdotes ita sæviebant, ut eos aut igne torrerent, aut nudos, rigente Hyeme, super glaciem prostratos ferro dividerent. Si cui vitam non eripuissent, illos in opprobrium virilibus orbabant.

Bedricus illorum Ductor Illorum caput fuit *Bedricus* Presbyter, natione Moravus, qui spreta Religione Catholica, abjectoque, cui incumbebat, Pontificii juris studio, uxorem publicè duxit, ita Sectariis viam signans.

Ioannes Roatius Ex iisdem castris prodiit *Joannes* quidam *Roatius* nobilis quidem genere, sed ingenio præditus ad omne nefas promptissimo. Hic in edito colle arcem construxit, quam *montem Sion* appellabat; asseclis suis persuadens ex ea egressuram aliquando veritatem, quæ Bohemos in *libertatem* assereret.

Ioannes Behaim Tympanista. Occasione *libertatis* emergens è tenebris miser Tympanista *Ioannes Behaim* docere ausus est, *Gabellas, Tributa, Vectigalia non esse solvenda, cum nos Christus libertate ab iis eximente donarit.*

Porro adeò *Hussitæ* ad usum calicis anhelabant, ut in ferventis desiderii indicium, passim in Parietibus, in Vexillis, Templis, ubique *calicem* pingerent. Hinc profluxit non inscitum illud cujusdam *Distichon*:

Tot pingit calices Bohemorum Terra per urbes,
Ut credas Bacchi numina sola coli.

Tendunt Hussitæ ad Concilium Basileense. Dum hæc geruntur, ampla ab Hussitis Legatio ad Synodum *Basileensem* salvo conductu instructa mittitur. Legationis Principes fuerunt *Procopius Rasus* Thaboritarum Dux, *Ioannes Rokysana* Pragensium Hussitarum *Rector*, *& Nicolaus Galæcus* (de quibus statim egimus) *Thaboritarum* Presbyter.

Sed incassum tentata *Hussitarum* (ob illorum pervica-

vicaciam) unione cum Ecclesiâ revertitur cum aliis idem *Procopius*, & *Pilznam* Oppidum, collecto Hæreticorum exercitu, à solis incultum fidelibus gravi obsidione cingit. Cum jam cives ad summas redacti essent angustias, opem à Synodo postularunt. Patres verò etsi nullum eis esset ærarium, raptim tamen pecuniam in capita collatam ad *Mainardum*, nobiliorem è Bohemis, jam quibusdam accinctum copiis misere. Statim ille in *Procopium* movit, commissæ sunt acies, justoque prælio *Thaboritarum*, *Orphanorumque* invicti ad illud tempus exercitus cum Duce *Procopio* ad internecionem deleti sunt.

Frustrà tentata ob illorum pertinaciam concordia; bellum recrudescit

Delentur ad internecionem à Mainardo nobili Bohemo

Illicò *Sigismundus* Regnum recuperat; efferati mitescunt animi, subsidit tempestas, *Iglaviæ*, Diœcesis Olumicensis, concordia cum *Hussitis* stabilitur: abjurant illi Hæresim; obedientiam Romano pollicentur Pontifici, ab Anathemate, cæterisque Censuris solvuntur. Contigit hæc *Hussitarum* reconciliatio cum Ecclesia 5. Julii 1436.

Sigismundus Regnum Bohemiæ recuperat & Hussitæ reconciliantur Ecclesiæ

Circa funestissima Bohemiæ tempora, quidam *PiKardus* nomine veterem *Adamitarum* Sectam è Belgio, in præfatum etiam Regnum omnium tunc flagitiorum seminarium invexit. Præstigiis quibusdam sibi fidem conciliabat: ita ut brevi tempore non exiguam mulierum, virorumque plebem ad se allexerit, eam jubens nudam incedere in *signum Innocentiæ*, cum primi parentes in *Innocentiæ statu nudi incessissent*. Ut quisque libidine incensus in aliquam exarserat, eam manu prensabat, & sectæ principem adiens, *in hanc*, inquit, *Spiritus meus concaluit*. Cui respondebat ille: *ite*, *crescite*, *multiplicamini*, *&* *replete terram*. Verùm non diu coaluit hæc pestis, cum enim *PiKardus* ex peninsula quadam cum suis egressus, vicinarum villarum Agrestes, quos dicebat esse Filios diaboli, interficere cœpisset, *ZisKa*, iis auditis, quamvis sceleratus ipse ab hujusmodi tamen scelere abhorrens, expugnata insula, Adamitas omnes gladio peremit.

Adamitæ.

Recruduit tamen hæc insania sæculo 16. in quibusdam Hollandiæ partibus, potissimùm Amstelodami, sed brevi eradicata fuit.

Petrus Oxomensis.

Petrus de Osma, seu *Oxomensis* Theologiæ in Academia Salmanticensi Professor, anno 1479. hos, inter alios docuit errores.

2. *Non à Christo instituta, sed ab hominibus invecta est confessio Sacramentalis.*

2. *Non sunt absolvendi pœnitentes, nisi per acta priùs pœnitentia iis injuncta.*

Illos *Sixtus IV.* feriit. Narrat verò *Bannez* commentans in 1. 2. q. 1. art. 10. *Petri Oxomensis* librum, in quo continebantur assertiones illæ, simul cum ejus Cathedra in schola fuisse igni traditum.

Hermanus Buissvich

Hermanus Ruissvich natione Batavus ob errores anno 1499. in carcerem conjectus, indè evasit: in priorem autem dementiam relapsus, gravioresque quam anteà blasphemias eructans, Hagæ comitis anno 1512. captus est, atque igni addictus.

Hæc sunt præcipua ipsius commenta.

1. *Fides nil facit ad salutem.*

2. *Non datur infernus.*

3. *Christus fuit seductor simplicium hominum.*

4. *Angeli non sunt creati à Deo.*

Error communis Ioanni Hus, Iacobello Misnensi, Petro Dresdensi, omnibusque Hussitis.

Refelluntur Errores Sæculi decimi-quinti.

Communio sub utraque specie à Domino præcepta est, proindèque Laici nequeunt privari usu calicis.

D. Thomas 3. p. q. 75. art. 1. *Dicitur Ioannis* 6. *si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum.* En Christus de unicâ tantùm specie facit mentionem.

Notandum verò est, verba illa contineri in famoso illo ipso capite Joannis sexto, ex quo tota adversariorum vis depromitur.

De Communione sub utraque specie.

Sanè ex eo capite non rectè colligitur, utriusque speciei Communionem à Domino præceptam esse. Nam qui illic dixit, *nisi manducaveritis Carnem filii hominis, & biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis*, dixit quoque: *si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum*. Et qui dixit, *qui manducat meam Carnem, & bi-*

& bibit meum Sanguinem, habet vitam æternam, dixit etiam: *Panis, quem ego dabo, Caro mea est pro mundi vita*. Et qui dixit, *qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, in me manet & ego in illo*, dixit nihilominus; *qui manducat hunc Panem, vivet in æternum*.

Dicitur denique Act. 2. *Erant (fideles) perseverantes in Communione fractionis Panis*, & 20. dicuntur illi una Sabbathi convenisse ad *fractionem Panis*. Observavit autem egregiè noster *Petrus de Ragusio*, qui hanc adversùs Hæreticos veritatem acerrimè in Concilio Basileensi propugnavit; Christum in citato capite *Joannis* undecies hujus Sacramenti meminisse sub *specie Panis*, sub nomine autem *Carnis & Sanguinis* non nisi *quater*, ut ostenderet ad salutem *solam speciem* Panis sufficere. Proindè non est præcepta à Domino sub utraque specie communio. Cum præsertim sub specie *una* totus Christus contineatur.

Potuit igitur Ecclesia, cum in Sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, ea statuere, vel mutare valeat, quæ suscipientium utilitati, vel ipsorum Sacramentorum venerationi pro rerum, temporum, & locorum varietate, magis expedire judicaverit, juxta illud Apostoli 1. ad Corinth. 4. *Sic nos existimet homo, ut dispensatores Mysteriorum Dei*, potuit, inquam, Ecclesia gravibus, & justis de causis statuere, tantùm esse communicandum *Laicis* sub *una* specie, seu justè illis potuit prohibere *usum calicis*.

Huic Ecclesiæ Decreto jam dudum præluserat Doctor Eucharisticus 3.p.q.80. a.12. ad 2. *Nihil derogat huic Sacramento, si populus sumat Corpus sine Sanguine, dummodò Sacerdos consecrans sumat utrumque*. Et in Corp. *Circa usum hujus Sacramenti duo possunt considerari. Unum ex parte hujus Sacramenti: aliud ex parte sumentium. Ex parte quidem Sacramenti utrumque sumendum est, scilicet & Corpus, & Sanguis: quia in utroque consistit perfectio Sacramenti. Et ideò quia ad Sacerdotem pertinet hoc Sacramentum consecrare, & perficere, nullo modo debet Corpus Christi sumere sine Sanguine. Ex parte autem sumentium requiritur summa reverentia, & cautela, ne aliquid accidat, quod vergat ad injuriam tanti mysterii.*

Quod præcipuè posset accidere in Sanguinis sumptione: qui quidem si incautè sumeretur, de facili posset effundi. Et quia crevit multitudo populi Christiani, in qua continentur senes, & juvenes, & parvuli, quorum quidam non sunt tantæ discretionis, ut cautelam debitam circa usum hujus Sacramenti adhibeant, ideò provide *in quibusdam Ecclesiis observatur,* ut populo Sanguis sumendus non detur, *sed solùm à Sacerdote sumatur.* Quod *providè* D. Thomæ temporibus in quibusdam observabatur Ecclesiis: id potuit Ecclesia *providè* ob graviores causas, quarum nonnullas hìc profert S. Doctor, universis observandum præcipere fidelibus.

Alii Errores Ioannis Hus.

Ecclesia est prædestinatorum universitas. Est prima assertio.

Præsciti non sunt partes Ecclesiæ, cum nulla pars ejus ab ea finaliter excidat, eò quòd prædestinationis charitas, quæ ipsam ligat, non excidit. Est 3.

De Ecclesia constante apud Ioannem Hus ex solis prædestinatis.

Præscitus, etsi aliquandò sit in gratia secundùm præsentem justitiam, nunquam tamen est pars sanctæ Ecclesiæ: & prædestinatus semper manet membrum Ecclesiæ, licet aliquando excidat à gratia adventitia, sed non à gratia prædestinationis. Est 5.

Paulus nunquam fuit membrum diaboli, licet fecerit actus quosdam actibus Ecclesiæ malignantium consimiles. Est 2.

Sumendo Ecclesiam pro convocatione prædestinatorum, sive sint in gratia, sive non secundùm præsentem justitiam, isto modo Ecclesia est articulus fidei. Est 6.

Non oportet credere, quod iste, quicumque est particularis Romanus Pontifex, sit caput cujuscumque particularis Ecclesiæ sanctæ, nisi Deus eum prædestinaverit. Est 11.

Gratia prædestinationis est vinculum, quo Corpus Ecclesiæ & quodlibet ejus membrum jungitur Christo capiti insolubiliter. Est 21.

D. Thomas 2. 2. qu. 183. art. 2. *Apostolus dicit 2. ad Timoth. 2. in magna domo non solùm sunt vasa aurea, & argentea, sed & lignea, & fictilia.* Per magnam domum Apostolus intelligit Ecclesiam: in illa domo vasa aurea, & argentea sunt *justi*, seu *prædestinati*, fictilia autem sunt *peccatores*.

Item

Item Matth. 13. Ecclesia assimilatur *sagenæ missæ in mare, & ex omni genere piscium congreganti.* Porrò præter celebrem illam de *bonis, & malis piscibus* similitudinem, SS. Patres, & Theologi, ut exprimerent Ecclesiam componi ex bonis, & malis, illam passim appellarunt *aream*, in qua sunt grana, & paleæ, *agrum*, in quo sunt frumenta, & zizania; *convivium*, in quo sunt *boni*, & *mali* discumbentes, *ovile*, in quo sunt *oves*, & *hædi*. Non igitur Ecclesia est prædestinatorum universitas.

Hinc & *præsciti*, seu *mali* (phrasi Wicleffiana, & Hussiana) sunt *partes Ecclesiæ*, & verè aliquis est Romanus Pontifex, seu caput Ecclesiæ, licet *eum Deus non prædestinaverit*. Etenim Ecclesia constat ex bonis, & *malis*: proinde membra ipsius possunt esse *mala*, quidni & *caput*?. Ut quis sit pars, membrum, vel etiam caput Ecclesiæ (præscindo ab aliis prærogativis, quæ spectari possunt in Capite Ecclesiæ) sufficit illi *uniri* per fidem. D. Thomas 3. p. q. 8. art. 3. O. Fides autem non tollitur per quodcumque peccatum mortale: cum omne peccatum mortale non destruat rationem formalem objecti fidei: nempe revelationem divinam. Unde, ut quis sit in Ecclesia, seu membrum illius, non debet jungi *Christo capiti insolubiliter*, quod fit per charitatem, vel potiùs gloriam; sufficit illi jungi *per fidem*, quæ peccatum mortale compatitur.

Quoad *Paulum*, quem propositio 2. asserit nunquam fuisse ut potè prædestinatum, *membrum diaboli*; patitur hæc positio instantiam in *Maria Magdalena*, quæ licet *prædestinata* fuerit, tamen vocatur aliquando Antonomasticè *in civitate peccatrix* Lucæ 7. adeòque quæ *tunc* membrum fuit diaboli. *Prædestinatio* quidem *certissimè, & infallibiliter consequitur suum effectum*. Unde *prædestinatum impossibile est mori in peccato mortali*; 1. p. q. 23. art. 6. in corp. & ad 2. Contingit tamen quandoque *prædestinatum* esse in peccato mortali, proindeque eo tempore esse membrum diaboli, quamvis finaliter sit moriturus Filius Dei. Et sic se res habuit *in Paulo*.

Circa hæc autem verba, *nisi Deus eum prædesti-*

naverit, & similia, quædam ulteriùs expendenda sunt. Quis est, cui certò constet, vel se, vel alium esse de numero prædestinatorum? nonne dicitur Ecclesiastę 9. *Nescit homo utrùm amore, an odio dignus sit?* nonne ait Apostolus ad Philipp. 2. *cum metu, & tremore salutem vestram operamini?* nemo igitur certò novit *se*, vel *alium esse prædestinatum*; cum tunc deberet abesse omnis timor; cur proinde nullus sit Pontifex, nisi *cum Deus prædestinaverit?* præsertim cum sciri nequeat, quis sit *prædestinatus*. Soli Deo hoc notum est, qui tamen *illud* interdum *revelat ex singulari privilegio* (1. 2. q. 112. art. 5.) sed hæc via non est ordinaria.

Sectarii. Per illas *Ioannis Hussi* propositiones iter stratum est ad dogma *Sectariorum*, qui constant Ecclesiam ex solis *prædestinatis*, quique inde deducunt (cum prædestinati sint *invisibiles*) Ecclesiam quoque esse *invisibilem*.

De S. Petro. *Petrus non fuit, nec est Caput Ecclesiæ sanctæ Catholicæ.* Est 7.

De Pontifice. *Romanus Pontifex non est Caput Romanæ Ecclesiæ.* Est 10.

Papalis dignitas à Cæsare inolevit, & Papæ prefectis, & institutio à Cæsaris potentia emanavit. Est 9.

D. Thomas in suppl. q. 17. art. 1. *Dixit Dominus Matth.* 16. *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claves Regni Cælorum &c.* Joannis verò 21. solemnissimè adimplevit id, quod promiserat, dicens *Petro* non semel; sed tertiò. Pasce oves meas: non aliquas cum Christus illas non limitaverit; itaque tradita est *Petro* cura sui ovilis, adeòque omnium ejus ovium, proinde *Petrus* fuit à Domino constitutus Caput, Pastor, & Moderator universalis Ecclesiæ.

Cum verò Petrus non potuerit semper vivere & aliunde Ecclesia à Christo fundata semper sit duratura juxta illud Matth. 28. *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi;* debuit consequenter Petrus in Pastorali suo officio, in spirituali Ecclesiæ regimine habere successores: successores autem Petri sunt Romani Pōtifices secundùm unanimem omnium

nnium Patrum sententiam. Unde *Romanus Ponti*x est Caput Romanæ Ecclesiæ.

Ex dictis etiam corruit *assertio* 9. Non enim *Cæsar*, d Christus dixit *Petro*, & in illo omnibus ejus successoribus, *pasce oves meas*; adeòque Papæ *præfectio*, *institutio* non à *Cæsaris potentia*, sed à Christi vontate *emanavit*, nec *Papalis dignitas à Cæsare* in piritualibus inolevit.

Non est Scintilla apparentiæ, quod oporteat esse unum apur in spiritualibus regens Ecclesiam, quod semper um ipsa militante Ecclesia converſetur, & conservetur. Est 27.

Christus sine talibus capitibus monstruosir per suos veaces Discipulos sparsos per orbem terrarum, meliùs uam Ecclesiam regularet. Est 28.

Apostoli, & fideles Sacerdotes Domini strenuè in necessariis ad salutem regularunt Ecclesiam, antequam Papæ officium foret introductum: sic facerent, deficiente per summè possibile Papa, usque ad diem judicii. Est 29.

D. Thomas 4. contra Gente cap. 76. *Nulli dubium esse potest, quin Ecclesiæ regimen sit optimè ordinatum, utpote per eum dispositum, per quem Reges regnant, & legum conditores justa decernunt; optimum autem regimen multitudinis est, ut regatur per* unum: *quod patet ex fine regiminis, qui est pax: pax enim, & unitas subditorum est finis regentis: unitatis autem congruentior causa* est unus, quam multi; *manifestum est igitur, regimen Ecclesiæ sic esse dispositum, ut* unus *toti Ecclesiæ præsit*. Idque constat ex Scriptura, ubi Ecclesia dicitur *unum ovile*. Joan. 10. & *unum Corpus, & unus Spiritus* ad Eph. 4. Si unum Corpus, ac unus Spiritus est Ecclesia, ergo etiam sibi vendicat unum Pastorem, & unum caput, in spiritualibus regens Ecclesiam, & quod sẽper cum ipsa militãte Ecclesia converſetur, & conservetur.

Hinc facilè convellitur & *Prop.* 28. quæ simul blasphema est in Christum, quasi per *veraces* suos illos (scilicet Hussi) Discipulos meliùs Ecclesiam regularet, & 29. quæ etiam impingit in quæstionem *facti*. Sanè Apostolorum tempore officium Papæ fuit introductum; primus Papa fuit *Petrus*, (ut statim demonstratum est)

est) Petrus, inquam, tum Apostolus, tum Apostolorum Princeps, præses, caput, vertex, & rector. Illi omnes suberant, subiiciebantur, subordinabantur Apostoli. Quoties Petrus (ut alia prætercam) non legitur in Actibus Apostolorum omnium ore fuisse locutus? Unde & magnus Leo Serm. 3. de sua Assumptione: *de toto mundo* (inquit) *unus Petrus eligitur, qui & universarum gentium vocationi*, & omnibus Apostolis, *cunctisque Ecclesiæ Patribus præponatur*. Non igitur Apostoli, & fideles Sacerdotes Domini strenuè in necessariis ad salutem regularunt Ecclesiam, antequam *Papæ officium foret introductum*. Aliæ particulæ: *sic facerent* (fideles illi Sacerdotes Domini Discipuli Joannis *Hus*) *deficiente per summè possibile Papa, usque ad diem judicii*; particulæ illæ profligantur (alias sileo rationes) per citata verba Doctoris Angelici: Optimum regimen multitudinis est, ut regatur per unum.

Eadem materia

Nemo gerit vicem Christi, vel Petri, nisi sequatur eum in moribus, cum nulla alia sequela sit pertinentior, nec aliter à Deo recipiat potestatem procuratoriam: quia ad illud officium Vicarii requiritur & morum conformitas, & instituentis authoritas. Est 12.

Papa non est manifestus, & verus successor Petri Principis Apostolorum, si vivit moribus contrarius Petro: & si quærit avaritiam, tunc est Vicarius Iudæ Iscariotis. Et pari evidentia Cardinales non sunt manifesti & veri successores collegii aliorum Apostolorum Christi nisi vixerint more Apostolorum servantes consilia, & mandata Domini nostri Iesu Christi. Est 13.

Papa, vel Prælatus malus, & præscitus est æquivocè Pastor, & verè fur, & latro. Est. 22.

Si Papa est malus, & præsertim si est præscitus, tunc ut Judas Apostolus, est diabolus, fur, & filius perditionis, & non est caput sanctæ militantis Ecclesiæ, cum nec sit membrum ejus. Est 20.

Si Papa vivat Christo contrariè, etiamsi ascenderet per legitimam electionem secundùm constitutionem humanam vulgatam, tamen aliundè ascenderet, quàm per Christum: dato etiam quod intraret per electionem à Deo principaliter factam. Nam Iudas Scarioth ritè, & legitimè

est

est electus à Deo Iesu Christo ad Apostolatum : & tamen ascendit aliunde in ovile ovium. Est 24.

Non eo ipso, quo electores vel major pars eorum consenserit viva voce secundùm ritus hominum in personam aliquam, eo ipso illa persona est legitimè electa, vel eo ipso est verus, & manifestus Vicarius, vel successor Petri Apostoli, vel alterius Apostoli in officio Ecclesiastico. Unde sive Electores benè, vel malè elegerint, operibus Electi debemus credere: nam eo ipso, quod quis copiosiùs operatur meritoriè ad profectum Ecclesiæ, habet à Deo copiosiùs ad hoc potestatem. Est 26.

Papa non debet dici Sanctissimus etiam secundùm officium, quia aliàs Rex etiam deberet dici Sanctissimus secundùm officium; & tortores, & pracones dicerentur sancti, imò etiam diabolus deberet dici sanctus, cum sit officiarius Dei. Est 23.

Sacerdotes quomodolibet criminosè viventes Sacerdotii polluunt potestatem, & sicut filii infideles sentiunt infideliter de septem Sacramentis Ecclesiæ, de Clavibus, Officiis, Censuris, Moribus, Cæremoniis, & sacris rebus Ecclesiæ, veneratione Reliquiarum, Indulgentiis, & Ordinibus, Est 8.

Nullus est Dominus civilis, nullus est Prælatus, nullus est Episcopus, dum est in peccato mortali. Est 30.

D. Thomas 2. 2. q. 10. art. 10. *Peccatum non tollit dominium, & Prælationem*, seu jurisdictionem. Et Matth. 23. dicitur *super Cathedram Moysi* verè, & cum legitima potestate *sederunt Scribæ, & Pharisæi*. Itaque nec summus Pontifex, si improbam Pharisæorum vitam sectetur, non verò *Petri* Apostolorum Principis, si sit malus, & præscitus, si vivat Christo contrariè, non amittit primariam in Ecclesia authoritatem, sed cum omni jurisdictione, pondere, potestate occupat *Cathedram Petri*.

Hæc tum Cardinalibus, aliisque Prælatis, tum Sacerdotibus, quomodolibet criminosè viventibus applicanda sunt.

Nec Sacerdotes illi sentiunt *infideliter* de septem Sacramentis Ecclesiæ, nec de aliis punctis allegatis. Fides enim per quodcumque peccatum mortale non tollitur

litur: ut hic vidimus ad propositionem 5. Ex paucis hisce tota facilè propositionum (quæ & *Wicleffum* sapiunt & ipsissimæ in quibusdam *Wicleffi* sunt) prosternitur congeries.

Cæterùm (ut aliis particulis assertionis 23. non immorer) quàm deformis est comparatio Pontificis cum dæmone? *mali Angeli mittuntur à Deo, ad puniendum* 1. p. qu. 114. art. 1. (& in tantùm demon dici potest officiarius Dei) nonne verò Petrus (cui dictum est *pasce oves meas* Joann. 21.) cum successoribus suis electus est à Deo ad regendam Ecclesiam? nonne *illud* est Pontificis *officium*? quantùm hæc inter se discrepant? certè, qui vel corticem rationis, pudoris, vel discretionis retinet, hæc, aliave istius fuliginis aversetur, necesse est.

De Punitione Hæreticorum.

Doctores ponentes, quòd aliquis per Censuram Ecclesiasticam emendandus, si corrigi noluerit, judicio seculari est tradendus, pro certo sequuntur in hoc Pontifices Scribas, & Pharisæos, qui Christum nolentem eis obedire in omnibus, dicentes, nobis non licet interficere quemquam; *ipsum sæculari judicio tradiderunt: eò quòd tales sunt homicidæ graviores, quàm Pilatus*. Est 14.

D. Thomas 2. 2. q. 11. art. 3. *Ex parte Ecclesiæ est misericordia ad errantium conversionem: & ideò non statim condemnat, sed post primam, & secundam correptionem, ut Apostolus docet ad Titum.* 3. *Postmodum verò: si ille qui errat, adhuc pertinax inveniatur, Ecclesia de ejus conversione non sperans aliorum saluti providet, cum ab Ecclesia separando per excommunicationis sententiam*, & ulterius relinquit eum judicio sæculari, a mundo exterminandum per mortem. Profectò *multò gravius est corrumpere fidem, per quam est animæ vita, quàm falsare pecuniam, per quam temporali vitæ subvenitur. Unde si falsarii pecuniæ; vel alii malefactores.. justè morti traduntur; multò magis hæretici.. possunt non solùm excommunicari, sed &* justè occidi. Hinc de se ruit intolleranda illa positio.

De Obedientia Ecclesiastica.

Obedientia Ecclesiastica est obedientia secundùm adinventionem Sacerdotum Ecclesiæ, præter expressam authoritatem Scripturæ. Est 15.

Sacer-

Sacerdos Christi vivens secundùm legem ejus, & habens notitiam Scripturæ, & affectum ad ædificandum populum debet prædicare, non obstante prætensa excommunicatione.. quòd si Papa, vel aliquis Prælatus mandat Sacerdoti sic disposito non prædicare, non debet obedire subditus. Est 17.

Quilibet prædicantis officium de mandato accipit; qui ad Sacerdotium accedit: & illud mandatum debet exequi, prætensa excommunicatione non obstante. Est 18.

Per Censuras Ecclesiasticas Excommunicationis, Suspensionis, & Interdicti, ad sui exaltationem Clerus Populum laicalem sibi suppeditat, avaritiam multiplicat, malitiam protegit & viam præparat Antichristo. Signum autem evidens est, quod ab Antichristo tales procedant Censuræ, quas vocant in processibus suis fulminationes, quibus Clerus principalissimè procedit contra illos, qui denudant nequitiam Antichristi, quam Clerus maxime pro se usurpavit. Est 19.

D. Thomas 2. 2. q. 104. art. 1. *Præcipitur ad Hebr. ult. Obedite præpositis vestris, & subjacete eis.* Quod verò loquatur Apostolus de præpositis *Ecclesiasticis*, patet tum ex verbis sequentibus: *ipsi enim pervigilant* opere, doctrina, studio, *quasi rationem pro animabus vestris reddituri:* tum ex istis ejusdem capitis. *Mementote præpositorum vestrorum, qui vobis locuti sunt Verbum Dei.* Dicitur etiam Matth. 18. *Si quis Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus*, Audienda igitur est Ecclesia, illique obediendum. Proinde obedientia Ecclesiastica non est præter, sed secundum expressam authoritatem Scripturæ.

Unde Papa, vel Prælato mandanti Sacerdoti bene disposito *non prædicare*, (nullus est judex in *sua causa*, an ille sit bene dispositus, an possit concionibus ædificare populum, ad superiorem spectat judicare) Papæ inquam, vel Prælato tali mandanti Sacerdoti non prædicare, debet obedire subditus.

Falsum quoque est, quod quilibet prædicantis officium accipiat qui ad Sacerdotium accedit. Accipit ille

pote-

poteſtatem conſecrandi Corpus, & Sanguinem Chriſti: ad prædicandum verò Verbum Dei requiritur *Licentia* Prælati, quam ipſe, prout expedire exiſtimaverit, poteſt revocare. *Docere*, ſeu *exponere Evangelium*, vel prædicare *pertinet propriè ad Epiſcopum* 3. p. q. 67. art. 1. ad 1. Committit quidem illud quibus ei libuerit, Presbyteris Epiſcopus officium, (Diaconis, ut tacite occurratur objectioni, *prædicare competit per modum Catechizantis*, ibidem) ſed officium illud revocabile eſt ad nutum Prælati. Unde peccat Sacerdos illud exercens, Antiſtitis prohibitione, & præſertim excommunicatione obſtante.

Propoſitio 19. non eſt niſi acervus calumniarum. Calumniam de *Antichriſto* vide ſæculo præcedenti ad propoſitionem 30. *Wicleffi*.

De operibus bonis, & malis.

Diviſio immediata humanorum operum eſt; quod ſint virtuoſa, vel vitioſa: quia ſi homo eſt vitioſus, & agat quidquam tunc agit vitioſè, & ſi eſt virtuoſus & agat quidquam, tunc agit virtuoſè: quia ſicut vitium quod crimen dicitur, ſive peccatum mortale, inficit univerſaliter actus hominis vitioſi, ſic virtus vivificat omnes actus hominis virtuoſi. Eſt 16.

Omnis quidam actus hominis a deliberativa ratione procedens, in individuo conſideratus bonus eſt, vel malus (1. 2. q. 18. art. 9. O.) ſed non ſequitur, quòd quidquid agit homo vitioſus, ſeu peccator, id agat *vitioſè*. Sic enim D. Thomas 2. 2. q. 10. art. 4. in corpore. *Peccatum mortale tollit gratiam gratum facientem, non autem totaliter corrumpit bonum naturæ: unde peccatores.. non poſſunt quidem operari bona opera, quæ ſunt ex gratia, ſcilicet opera meritoria*, bona tamen opera, ad quæ ſufficit bonum naturæ, ſeu opera moraliter bona operari poſſunt. Proinde non oportet, quod in omni ſuo opere peccent, ſeu quod peccatum mortale inficiat univerſaliter actus hominis vitioſi.

Ab hac poſitione non videtur abhorrere & hæc *Bajana* 35. *Omne quod agit peccator, vel ſervus peccati, peccatum eſt*. Et *Queſneiliana* 23. *Voluntas, quā gratia nō prævenit, eſt capax omnis mali, & incapax ad omne bonum*. Vide Opuſculum noſtrum in *prop. Damnatas*, pag. 28. & 248.

Prop.

Prop. 25. supra in *VVicleffo* refutata est.

Nullus homo justè occidi potest novæ legis tempore etiam per judicis sententiam, cum novum Testamentum id non dicat. *Error Nicolai Galaci Thaborita.*

D. Thomas 2. 2. qu. 104. art. 6. *Dicitur 1. Petri 2. subjecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum, sive Regi, quasi præcellenti, sive Ducibus tanquam ab eo missis* ad vindictam malefactorum. Et ad Rom. 13. *Si malum feceris, time: non enim sine causa* (judex) *gladium portat. Dei enim minister est*, vindex in iram ei, qui malum agit, mortem ei inferendo.

Ratio autem est, quæ æquè pro nova, ac antiqua Lege militat, quia *quælibet persona particularis* (q. 64. art. 2.) *comparatur ad totam Communitatem sicut pars ad totum: & ideò si aliquis homo sit periculosus Communitati, & corruptivus ipsius propter aliquod peccatum*, laudabiliter, & salubriter occiditur, *ut bonum commune conservetur. Modicum enim fermentum totam massam corrumpit, ut dicitur 1. ad Corinth.* 5. De justa autem *occisione Hæreticorum*, adeoque *Joannis Hussi*, & *Hieronymi de Praga*; Vide hìc supra propositionem 14.

Gabellæ, Tributa, Vectigalia non sunt solvenda, cum Christus nos libertate ab iis eximente donarit. *Error Ioannis Behaim Tympanista.*

D. Thomas Articulo 6. citato ad 1. *Filii Dei liberi sunt à spirituali servitute peccati*, & *hac* nos Christus libertate donavit, *non autem liberi sunt à* servitute corporali, *qua & temporalibus Dominis tenentur adstricti*, & illis obligantur tributa solvere. Hoc Christus Dominus præcepit Matth. 22. *Reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo*: & Apostolus etiam post mortem Christi, ad Rom. 13. *reddite omnibus*, inquit, *debita, cui* tributum, tributum, cui vectigal, vectigal.

Nuditas Adæ in statu Innocentiæ imitanda est. *Error Adamitarum seu Pikardorum.*

Vide errorem veterum *Adamitarum* sæculo 2. & *Turlupinorum* sæculo 14.

1. *Non à Christo instituta, sed ab hominibus invecta est confessio Sacramentalis.*

D. Tho-

D. Thomas in supplem. qu. 6. art. 2. *Confessio, quæ necessitatem Sacramentalem habet*, est de jure divino. Non igitur illa ab hominibus invecta est. Instituit eam Christus Joann. 20. dum Discipulis suis dixit, *accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*. Hisce verbis *Dominus noster Iesu Christus è terris ascensurus ad Cœlos. Sacerdotes sui ipsius Vicarios reliquit, tanquam præsides, & judices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Christifideles reciderint... constat autem Sacerdotes judicium hoc*, incognita causa, seu peccatorum declaratione, aut confessione *exercere non posse* Concilium Trid. Sess. 14. cap. 5.

Errores Petri Oxomensis.

Sectarii

Sanè si Christus confessionem Sacramentalem non instituisset, quænam lex unquam potuisset hominem obstringere, ut omnes conscientiæ sinus, latebras, recessus, arcana, penetralia, ut peccata turpia, pudenda, abominanda homini panderet?

Innocentius quidem tertius Pontifex maximus in Concilio Lateranensi 3. capite, *omnis utriusque sexus*, statuit & præcepit, ut confessio semel in anno fieret: sed illìc ipsam *Confessionem* non invexit (ur *Sectarii* contendunt) at solùm determinavit tempus annuæ confessionis.

1. *Non sunt absolvendi pœnitentes, nisi peracta priùs pœnitentia.*

Confer hanc assertionem cum *Alexandrina* 17. *per illam praxim mox absolvendi ordo pœnitentiæ est inversus*.

Sic autem D. Thomas 2. 2. q. 10. art. 12. percelebri Ecclesiæ consuetudo semper est in omnibus Æmulanda: fuit verò jam ab aliquot *sæculis* Ecclesiæ consuetudo; quod pœnitentia, seu opera pœnalia absolutionem non præcesserint, itaque ante peractam pœnitentiam (dummodò de illorum dispositione prudens possit à Confesario formari judicium) possunt absolvi pœnitentes. Vide præfatum Opusculum pagina 153.

Errores Hermani Ruisvich.

1. *Fides nihil facit ad salutem.*

D. Thomas 2. 2. quæst. 2. art. 3. *Dicitur Hebr.* 10. *Sine*

Sine fide impossibile est placere Deo.

2. *Non datur Infernus.*

D. Thomas in supplem. q. 99. art. 1. *Dicitur Matth.* 25. *Ibunt hi, scilicet peccatores, in supplicium æternum.* Et Lucæ 16. *Mortuus est dives, & sepultus est* in inferno.

Vide errorem 1. *Almarici* sæculo 13.

3. *Christus fuit seductor simplicium hominum.*

Horribilis hæc blasphemia non verbis, sed exquisitissimis tormentis refellenda est. Quam levis pęna vel ignis fuit; qui in impietatis monstrum effusus est!

4. *Angeli non sunt creati à Deo.*

D. Thomas. 1. p. q.61. art. 1. *Dicitur Psalm.*148. *Laudiate eum omnes Angeli ejus.* Et posteà subditur; *quoniam ipse dixit, & facta sunt: ipse mandavit, & creata sunt.* Et Joan. 1. *Omnia per ipsum facta sunt*, itaque & Angeli. Dicitur etiam ad Hebr. 1. *Qui facit Angelos suos Spiritus.* Et ad Coloss. 1. *In ipso condita sunt universa in Cœlis, & in terra, visibilia, &* invisibilia sive throni, sive dominationes, sive principatus. Hinc quoque legitur in Symbolo. *Credo in unum Deum ... factorem Cœli, & terræ, visibilium omnium, &* invisibilium: ut sunt Angeli.

ERRONES SÆCULI DECIMI-SEXTI.

PRogredimur tandem ad sæculum decimum sextum, in quod omnium antiquarum sentina Hæresum confluxit. Agmen Hæreticorum famosus ducit *Lutherus.*

Martinus Lutherus fuit natione Saxo, Patria verò Islebiensis in ditione Comitum Mansfeldensium: natus est è parentibus fortunæ tenuis anno Christi 1483. pridiè Sancti Martini, undè & Martini nomen ei in baptismo inditum est. *Lutherus.*

Literis humanioribus imbutus *Erfordiam* se contulit. insignem Thuringiæ urbem, ubi celebris erat Acade-

mia, in qua Magister artium creatus est anno ætatis vigesimo. Juris deinde studium aggressus, cum foris spatiaretur; fulminis in sodalem dilapsi ictu perterritus *Erfodiæ* Ordini Eremitarum *Sancti Augustini* nomen dedit anno ætatis vigesimo secundo. Biennio post Sacerdos initiatus Missam celebravit. Sequenti anno *Wittembergam* ad Albim missus, ubi Fredericus Saxoniæ Dux, & Imperii Elector paulò ante Universitatem erexerat, illic Philosophiam docuit. Orta deinde quadam inter Ordinis sui Religiosos controversia, dissidii componendi causa Romam profectus est; hinc rebus feliciter confectis, *Wittembergam* Victor rediit, ibidemque laurea Doctorali ab *Andrea Carolstadio* insignitus est, sumptus ei ad solemnitatem necessarios suppeditante *Frederico* Duce, illius fautore, patrono, columine, futuroque potissimo Hæresis brevi erupturæ fulcro. In disputatione acer erat, & vehemens: felici verò memoria, ac facili, singularique vernaculæ linguæ facundia nemini concedebat. Sed hasce qualitates intolerabili conspurcavit superbia, quæ infinitarum fuit radix calamitatum.

Ejus studia.

Munus prædicandi Indulgentias committitur Joanni Tetzelio Ord. Prædicatorum.

Accidit igitur, ut *Leo X.* Pontifex Maximus novas Indulgentias profunderet, ac per Orbem prædicari curaret occasione fabricæ Templi *S. Petri* Romæ, quam *Julius II.* inchoarat. Pontifex ei negotio in Germania pręfecit Albertum Archi-Episcopum, & Electorem Moguntinum: is munus prędicandi Indulgentias commisit *Joanni Tetzelio* Ordinis FF. Pręd catorum Professori doctissimo, inquisitori fidei, concionatori percelebri, qui parùm ante pro Equitibus Teutonicis adversùs Moscos aliosque hostes illas cum applausu promulgarat.

Illud ęgrè admodum tulit *Lutherus*, cujus Ordo talem jam dudum obierat provinciam. Inflatum Lutheri animum magis accendit *Joannes Staupitius* ejus Ordinis per Germaniam Vicarius Generalis, vir eruditus, & facundus, qui, cum varios cerneret abusus, qui in colligendis pecuniis, quas pro Indulgentiis Fideles conferebant, per nonnullorum & imprudentiam, & avaritiam committebantur, omnem suam pro concione car-

carpendi *abusus* authoritatem, simul, & arrogantiam, ignem, eloquentiam in *Lutherum* jam æstu superbiæ ebullientem effudit. Utroque igitur cum suę, tum *Staupitii* facundię in se delapsę armatus acumine Lutherus acerrimis contra Indulgentiarum promulgatores concionibus invectus est, iisque populos à pecuniarum pro illis consequendis largitione removere studuit. Manum etiam calamo admovens ultima Octobris anni 1517. tum ad Albertum Archi-Episcopum literas scripsit, quibus deplorabat per vulgus serpere audacem fiduciam, suadentem, quicumque Eleemosynam pro indulgentiis tribueret, ęternę glorię certum esse, nec alia satisfactione indigere, ut culpa pariter, & pœna solvatur: tum verò conclusiones, seu propositiones nonaginta septem ad eundem misit, simul, & affixit valvis Ecclesię Vittembergicę, quibus non solùm collectarum pecuniarum in alios usus, quàm quorum nomine exigebantur, destinationem perstringebat, verùm etiam communem, & receptam ab Ecclesia de Indulgentiis doctrinam impugnabat.

Lutheri Theses contra Idulgentias.

Lutheri propositionibus centum, & sex *Tetzelius* Francofurti ad Oderam existens reposuit, quibus Novatoris fallacias detexit, & Ecclesiæ sententiam solidè propugnavit. Illas quoque cum esset fidei Inquisitor, igni, ut hæreticas tradidit. Vulcanum *VVittembergæ* in octingenta exemplaria Thesium *Tetzelii* per insolentiores Scolasticos retorsit *Lutherus*. Atque hæc sunt turbulentæ contentionis exordia: hæ sunt scintillæ, è quibus ingentes illæ flammæ in Germaniam, vicinasque Provincias, in Daniam, Norvegiam, Sueciam, ac intimos Septentrionis recessus, latebras, viscera, brevi postea tempore extensæ, eruperunt.

Contraria Tetzelii.

Anno 1618. Lutherus edidit librum, cui titulus: *Resolutiones disputationum de Indulgentiarum virtute*. In illo, ut Lectorem sibi devinciret, miram erga Pontificem maximum subjectionem, ac reverentiam simulavit. Finxit se invitum, & reluctantem rapi in publicum, improbitate Collectarum pecuniarum. *Invitus*, inquit in præfatione ad *Leonem X. prodeo in publicum, præsertim ego indoctus, stupidus ingenio, vacuus erudi-*

Ficta Lutheri humilitas.

tione. Sed cogit necessitas me anserem strepere inter olores. Itaque, quo & ipsos adversarios mitigem, & desideria multorum expleam, emitto ecce meas nugas. Et infrà. *Quare Beatissime Pater, prostratum me pedibus tuæ Beatitudinis offero, cum omnibus, quæ sum & habeo: vivifica, occide: voca, revoca; reproba, ut placuerit. Vocem tuam vocem Christi in te præsidentis, & loquentis agnoscam. Si mortem merui, mori non recusabo.* Hisce machinis non solùm plebi, quæ cuilibet novitati patulas, ac prurientes semper aures arrigit; sed non paucis etiam viris gravibus imposuit.

Citatur Romam sed excusat se.

Interim *Lutherus* citatur Romam, sed excusat se tum ob judices, inquiebat, suspectos, tum ob rei pecuniariæ inopiam, malamque valetudinem: impetravit autem per Electorem Saxoniæ, ut intra limites Germaniæ sibi judices constituerentur.

Cardinalis Cajetani cum Luthero congressus.

Negotium mandatur à Pontifice *Thomæ de Vio* Cardinali *Cajetano* tunc sedis Apostolicæ in Germania Legato. *Lutherus* solis nixus literis commendatitiis *Frederici* Septemviri, nulla ei data fide publica à *Maximiliano* Cæsare, *Augustæ* coram Cardinali comparet. A quo perbenignè excipitur.

Tria ab eo petit Legatus: ut propositiones erroneas à se assertas improbaret, eas in posterum ne proferret, ut abstineret à quavis alia doctrina Romanæ Ecclesiæ adversa. Negavit *Lutherus*, esse à se prolatam ad eum usque diem assertionem ullam dogmatibus Ecclesiæ refragantem. Duas illi *Cajetanus* objecit, scilicet, quòd in Ecclesiæ Thesauro merita Christi, & sanctorum non contineri dixisset; & quòd ad obtinendum fructum Sacramenti, opus esset credere firmitate fidei, illum obtentum iri. Ostendit Legatus, alteram repugnare antiquæ, & communi doctrinæ Ecclesiæ, alteram refelli perspicuis Scripturæ verbis negantis posse quempiam certò scire, sibi gratiam inesse. Nonnulla cum reponeret *Lutherus*, ac Legati verba diluere conaretur, Cardinalis gravi simul, ac benigno vultu subridens declaravit, nolle se cum eo argumentis contendere, sed paterno eum hortari animo, ut errores retractaret, seque Apostolicæ sedis judicio subderet.

Lu-

Lutherus à *Cajetano* petiit, & obtinuit ſpatium deliberandi. Poſtero die reverſus ad Cardinalem ſtipantibus eum Notario publico, & quatuor Senatoribus Auguſtanis, hanc è ſcedula proteſtationem Notarii manu ſignatam recitavit. *Ego frater Martinus Lutherus Auguſtinianus, proteſtor me colere, & ſequi Sanctam Romanam Eccleſiam in omnibus meis, dictis, & factis præteritis, præſentibus, & futuris, quod ſi quid contra, vel aliter dictum fuerit, id pro non dicto haberi, & habere volo.* ***Lutherus proteſtatur ſe ſequi fidem Eccleſiæ Romanæ.***

Porrò Cardinalis non ignorans, quòd multa Lutherus ſcripſiſſet, quæ non redolebant fidem Catholicam, eum urgere perrexit, ut tria ſupra recenſita præſtaret. At ille iterum proteſtatus eſt, nihil à ſe vel dictum vel ſcriptum eſſe, quod divinis Literis, Patribus, Decretalibus Pontificum, Conciliis, aut rectæ rationi adverſaretur: cæterùm ſe acquieturum judicio cujuſcumque Academiæ ex tribus Cæſareis celeberrimis id eſt, Baſileenſis, Friburgenſis, Lovanienſis, quin etiam Pariſienſis, quam *ſtudiorum Parentem, & antiquitùs ſemper Chriſtianiſſimam, ac in Theologia Florentiſſimam* vocabat. Cum verò Cardinalis in propoſito perſiſteret, rogavit eum *Lutherus*, ut ſibi facultas ſcripto reſpondendi concederetur. Petitioni annuit Legatus. Die ſequenti regreſſus eſt Lutherus ſcriptum afferens plurimis adverſus Indulgentias, merita Sanctorum, merita bonorum operum, aliaque puncta argumentis refertum. Legatus, ut erat ſubtiliſſimus, enervatis, ſolutis, enodatis Lutheri ſophiſmatibus, totus incubuit, ut eum ad retractationem errorum perduceret; mandavitque illi, ne ad ſe rediret, niſi id executurus. Itaque *Lutherus* à conſpectu quidem Cardinalis abſtinuit, ſed per literas ei exponere auſus eſt, à ſe ſtare veritatem; litandum eſſe veritati, non poſſe ſe revocare id, quod rectum, & Sacris paginis conſentaneum noverat. Obtulit tamen, velle ſe authoritati ſubjacere Eccleſiæ, de articulis verò Indulgentiarum ſilere, modò ſilerent & adverſarii. Luthero nihil reſpondendum duxit Legatus Apoſtolicus. Quamobrem *Lutherus* variis ideis, & ſuſpicionibus agitatus clam *Auguſta* diſceſſit de Legato ad Pontificem appellans; quam ***Lutheri Tergiverſatio.*** ***Provocat ad Pontificem.***

quam appellationem palàm jussit valvis Ecclesiarum affigi.

Reflexio ad Cardinalem Cajetanum.

Ah! cur hìc *Cajetanus* non exeruit Cajetanum? Deerat fides publica *Luthero* (quam religiosissimè vel jurato hosti servare oportet) & qua se semper aliis occasionibus sibi metuens postea muniit: Cur Lutherum, quem versutum & versipellem esse videbat, non apprehendi jussit, tutoque loco mancipari? fuisset sanè præoccupatum incendium quo ingens pars Europæ conflagravit.

Interim Cardinalis ad *Fredericum* Electorem literas dedit, quibus ei aperiebat, *Lutherum* hæreticum esse, ac ejus patrocinio indignum, rogavitque ut illum, vel Romam mitteret, vel è sua ditione depelleret, innuens tam grave negotium non diu posse hærere, causamque istam mox Romæ judicandam. *Fredericus* Legati literas ad *Lutherum* transmisit. Ipsi rescripsit Lutherus, eumque jam doctrinæ suæ delibutũ veneno ad suæ susceptionem causæ acriùs inflammavit.

Provocat de Pontifice ad Concilium.

Porrò Legati literæ ad Saxoniæ Ducem *Luthero* incussere metum damnationis suæ brevi Romæ ferendæ; quare statuit eam prævertere per provocationem ab imminente sententia. A summo ergo Pontifice *non rectè consulto*, ut aiebat, ad futurum Concilium legitime, ac in loco tuto congregandum provocavit, & appellavit. Hoc eodem tempore primi adversus Lutherum strinxere calamum *Joannes Eckius* Ingolstadii pro-Cancellarius vir doctrina, ac eloquentia præstans, & *Sylvester Prieras* Ordinis FF. Prædicatorum Professor Eximius, Sacrique Palatii Magister.

Joannes Eckius & Sylvester Prieras primi scribunt adversus Lutherũ.

Disputatio Lipsica inter Eckium & Lutherum.

Anno 1519. habita est Lipsiæ celebris disputatio *Eckium* inter & *Lutherum* in Aula Ducis Georgii, Electoris *Frederici* Patruelis; Principis ardore Religionis inclyti, ad cujus ditionem Civitas illa spectabat. Difficile fuit de Arbitro convenire, qui sententiam circa discussas quæstiones postmodum ferret. Post varias tandem altercationes in *Erfordiensem* & *Parisiensem* Academias consenserunt. Primum die 27. Junii congressi sunt *Eckius*, & *Carolstadius* tunc *Luthero* junctus, posteà *Sacramentarius*. Sex congressibus de libero arbitrio,

de

de gratia, de bonis operibus disceptatum est. Deinde verò defesso, & exhausto Carolstadio successit in certamen *Lutherus* die quarta Julii u que ad 14. actumque fuit de Primatu Romani Pontificis, de Purgatorio, Indulgentiis, Pœnitentia, absolvendi Potestate, & casuum Reservatione. In his sanè *Lutherus* quamvis non Catholicè in omnibus, longè tamen minus hæreticè. quàm post disputationem, vi veritatis, & pondere argumentorum pressus se gessit; primatum Pontificis agnoscens licet non divino, sed humano jure, Purgatorium admittens, Indulgentias non simpliciter reiiciens, sed abusus, qui in illas inundarant, improbans. Cessante *Luthero* dicta die decima-quarta, succenturiatus accessit denuò *Carolstadius*; qui tam eadem, quàm subsequenti die, tribus collationibus iterum de libero arbitrio disseruit; istud Paradoxum pro coronide adjungens, *iustum in omni bono opere peccare*. Summam è disputatione laudem retulit Eruditissimus EcKius. *Parisiensis* Universitas pro *EcKii* parte judicium ferens quatuor, & centum Lutheri propositiones publico scripto feriit. Dux *Georgius* qui crebrò disputationibus interfuit, *Frederico* Patruele torrente novitatis abrepto, in avita fide perseveravit.

Damnat Lutherū universitas Parisiensis

Eodem anno Academiæ *Coloniensis*, & *Lovaniensis* plurimos *Lutheri* articulos damnarunt:

Item Coloniensis & Lovaniensis.

Anno 1420. *Leo X.* per Bullam quæ incipit, *exurge Domine*, ex libris Lutheri propositiones quadraginta & unam solemniter proscripsit, librosque ejus per ignem aboleri jussit; ita tamen, ut Authorem, ejusque Sectatores, ac fautores ad resipiscentiam invitaret, hortareturque ut Ecclesiæ pacem perturbare desinerent, reperturi apud ipsum effusum paterni animi affectum, & apertum mansuetudinis, & Clementiæ fontem: dato tamen ad errorum abjurationem in duorum Prælatorum manibus consignandam sexaginta dierum spatio: quo finito, nisi renuntiassent erroribus, excommunicati forent, ut pertinaces & contumaces Hæretici, ab omnibus vitandi, ac per Principes, ac Magistratus plectendi.

Lutheri doctrinam solemniter damnat Leo X.

Anno 1521. elapso à multo tempore concesso, & Luthero, & ejus sectatoribus à Leone Pontifice ad

resipiscendum termino, cum è contra is animadverteretur in protervia in dies obfirmari, idem Leo Pontifex novam in eum constitutionem evibravit; qua, recitatis, quæ priori decreta fuissent, non solùm ipsum Hæreticum esse pronuntiavit, verùm etiam eos omnes, cujuscumque authoritatis, dignitatis, vel conditionis, qui ei patrocinati essent, aut favorem, consilium, auxilium præbuissent, velut & ipsos Hæreticos in pœnas, & Censuras à Canonibus Hæreticis inflictas incidisse, declaravit.

Lutherus declaratur Hæreticus.

Intereà imperii Comitia à novo Imperatore *Carolo V. Wormatiæ* celebrantur. Eò accitus, data à Cæsare fide stitit se Lutherus coram Augustissimo Principe. Interrogatus est, an tanquam suos agnosceret libros suo nomine evulgatos; simulque ab eo quæsitum, an vellet res in illis contentas propugnare. Ad priorem partem respondit, eos libros revera suos esse; ad posteriorem: tempus ad deliberandum postulavit in tam arduo negotio, quod ad Dei verbum inquiebat, animarumque salutem pertineret. Tempus ad proximum diem ex Cæsaris benignitate indultum est. Tunc itaque reversus ad Conventum *Lutherus* dixit, ex libris suis, alios Religionis argumenta continere, à quorum doctrina recedere salva conscientia nequeat: in aliis Romani Pontificis Decreta, ac Pontificiorum sententias impugnari; quæ quidem omnia revocare, nihil aliud foret, quàm humani generis fulcire carnificinam: in utrisque varios aculeos in persecutores suos, Papæ assentatores, parasitos, ac mancipia sparsos esse, seque ingenuè fateri; quædam sibi elapsa esse; quæ præ mordacitate in honestatem impingunt, sed hunc procedendi modum in illos ipsos refundendum, qui se provocassent: nolle tamen se ob ea retractare libros, cum non sanctitatem, sed doctrinam profiteretur: hominem se esse: proinde errori obnoxium; atque ideò paratum se esse de suis opinionibus cum quocumque mortalium prodire in certamen; ac ubi Sacræ Scripturæ testimoniis convinceretur; suas offerre manus, quibus suamet opera in flammas proiiceret; atque ita illas futuras errorum, si demonstrari possent, ultrices.

Comitia Wormatiensia.

Impe-

Imperator infractam viri pervicaciam intuitus, colloquio interciſo, illum è Conventu dimiſit. In *Caroli* poteſtate *Lutherus erat*, ſed obſtabant ſacrata jura ſalvi conductus, quæ Religioſus Princeps inviolatè voluit obſervare. Poſt diſceſſum verò *Lutheri*, Cæſar publicum edictum de conſenſu Septemvirum, & omnium ſacri Imperii Principum, Ordinum, & Statuum ſolemniter promulgari juſſit, quo *Martinum Lutherum* ut membrum ab Eccleſia Dei præciſum, manifeſtum, & pertinacem Hæreticum ab omnibus, & ſingulis habendum eſſe decernit, denuntiatiſque graviſſimis pœnis mandat, ne quis eum recipere, defendere, ſuſtentare, fovere dicto, aut ſcripto præſumat: quin imò, ut elapſo termino ſalvi conductus, adverſus eum, ubicumque deprehenſus fuerit, procedatur.

Lutherus ab Imperatore ſolemniter proſcribitur.

Conclamatum erat de Luthero, niſi eum præſenti ſubduxiſſet periculo *Fredericus* Elector. Itaque miris artibus per quoſdam ſubornatos milites illum in via intercipi curavit, & in locum ſecurum quaſi per vim deduci; adeo ut rumore ſparſo, eum contra fidem datam attrociſſimè vinctum, carcerique mancipatum fuiſſe (nondum enim dies ſalvi conductus expirarat) gravia adverſus Cæſarem murmura tanquam fidei violatorem efferbuerint.

Lutherus ſubducitur ab Electore Saxoniæ Frederico.

Inſertus eſt autem Caſtro (cui *Watburgum* nomen eſt) ſublimi, prærupto, impervio, propè Oppidum *Alſtadium* in Thuringia. Locum illum *Lutherus* ſolebat *Patmos*, ſeu eremum ſuam nominare. Ibi ſecurè decem menſibus deliteſcens collectos omnes Spiritus in Eccleſiam diverſis ſcriptis eructavit. Inter alia hortatus eſt Theologos, ut Theologiam Scholaſticam tamquam peſtem animæ averſarentur; atque ideò in Theologorum Scholaſticorum Principem *D. Thomam Aquinatem* plurima effutiit, multa eum aſſerens (qui Hæreticorum malleus eſt) hæretica, vaſtis inſperſiſſe voluminibus.

Patmos Lutheri

Varia deinde Comitia in favorem Religionis, ut *Norimbergenſe*, *Ratiſponenſe*, *Spirenſe* celebrata ſunt. In *Spirenſi* anno 1529. inter alia ſancitum fuit, ut Miſſæ celebratio ubique libera eſſet, in iis etiam locis,

ubi

ubi labes Lutherana grassabatur ; utque Evangelium exponeretur ex Patrum interpretatione, quos Ecclesia approbarat. *Fredericus Saxonicus*, & *Georgius* Brandenburgicus Electores, *Ernestus* ac *Franciscus* Luneburgi Duces, *Philippus* Hassię Lantgravius, & *Wolfangus* Princeps Anhaltinus, cum Civitatibus quatuordecim convenere, palamque *protestati sunt*, sibi integrum non esse illi Decreto obtemperare, utpote refraganti Evangelicę veritati: proinde ad futurum se Concilium ad judicem quemcumque non suspectum provocare. Hinc profluxit famosum *Protestantium* nomen.

Oritur Protestantium nomen:

Eodem anno Marpurgi, (quod est Hassię Civitas) à *Philippo* Lantgravio Conventus ad ineundam pacem Lutheranos inter, & Zvvinglianos, seu Sacramentarios convocatus est. Sed in puncto Eucharistię partes uniri non potuerunt. Sępe eadem ardenter concordia postmodùm tentata est, ut à se *diversitatem* fidei (quam eis Catholici, quorum est una fides, ineluctabiliter obiiciebant) tandem aliquando amolirentur; at frustrà: id scilicet divina permittente providentia, ut palmare argumentum de *unitate*, & *concordia* doctrinę semper Romana posset in adversarios depromere, vibrare, effundere Ecclesia, & Acatholici hoc ratiocinio velut ictu fulminis impetiti nunquam non prosternerentur, & vincerentur.

Frustrà agitur Marpurgi, & alibi de pace ineunda Lutheranos inter, & Sacramentarios. Comitia Augustana.

Anno 1530. habita sunt Augustana Comitia. Cęsar eo pervenit 15. Junii, pridie Corporis Christi. Postridiè Principes omnes pompę, qua Christi Corpus solemniter circumferebatur, adesse jussit. *Protestantes* illi se interfuturos negarunt contendentes superstitiosos esse hujusmodi ritus. Saxoniæ Dux, cui incumbebat ensem Imperatori pro more pręferre, Theologis suis consultis, solemni pompę adfuit affirmans, ut sibi insinuatum erat, per illud ministerium, civilem tantùm à se actum exerceri, ad instar famosi *Naaman Syri* ante Idolum se cum Rege brachio ipsius innixo incurvantis.

In Comitiis Lutherani Principes Cæsari suæ professionem fidei obtulerunt. Hanc *Philippus Melanchthon* adornavit; omnique studuit ope ingenii, prætermissis in

ea

ea velemollitis, quantùm potuit, opinionibus odiosis, invidiam sectæ suæ detrahere. Atque hæc est celebris illa *Confessio Augustana*, in quam veluti in Evangelium deinceps Lutherani jurarunt.

Confessio Augustana.

At non conveniunt, nec in una sede morantur, & lux & tenebræ.

Radii veritatis, errorum licet sub mitioribus terminis occultatorum, & ab æstu Lutheri remotiorum nebulas facilè dissiparunt. Itaque nihil Protestantes obtinuerunt. E contra edictum promulgavit Cæsar, quo decretum est, ut omnes in prisca Religione persisterent, repudiatis, ac damnatis *Anabaptistarum* (qui etiam in imperium irrepserant) *Zvvinglianorum*, & *Lutheranorum* Sectis.

Protestantes Augustano edicto inobsequentes ad Sectæ suæ libertatem armis vindicandam, *SmalKaldæ* (quæ est Oppidum Franconiæ) fœdus iniere anno 1531. quod *Smalkaldicum* à loco appellatum est. Illud cruentum ad Albim anno 1547. prælium peperit, in quo Carolus Imperator de Lutheranis gloriosissimè triumphavit. In eo capti fuere Elector Saxoniæ, & Lantgravius Hassiæ, duo Belli, motuum, malorumque omnium incentores, ac fautores.

Fædus SmalKaldicum, & victoria Cæsaris.

Actum omninò erat de Secta Protestantium, nisi Septemvir Saxoniæ *Mauritius* nepos *Joannis Frederici* Electoris captivi, eique subrogatus, versis pro beneficio in Cæsarem armis, illi in Conventu *Passaviensi* anno 1553. facultatem exercendæ Religionis Lutheranæ iis in locis, ubi illa modò erat, extorsisset.

Conventus Passaviensis Religioni nocivus.

Anno 1545. 13. Decembris Tridentina Synodus tot votis expetita, Lutheranæ, aliarumque expugnatrix Hæresum sub *Paulo* 3. aperta est.

Concilium Tridentinum.

De Pontifice ad *Concilium* toties provocarat *Lutherus*, illud desiderium omnibus suis declararat, instillaerat, impresserat; at ecce, dum Tridentinum post innumeras procellas, devoratasque turbas, tandem celebratur; extremos ille spiritus, & animi in Romanam sedem exacerbati reliquias in *illud* evibravit. Scilicet is est character Hæreseos, Protheum pro temporum circumstantiis, ac omnem Metamorphosim assumere, de-

Lutherus qui provocarat de Pontifice ad Concilium illud respuit.

bi-

tamque subordinationem, & obedientiam respuere, Lutherum secuti sunt *Protestantes*, qui salvum conductum, quo ad Synodum humanissimè invitabantur, (ad quam tamen toties anhelarant) non semel repudiarunt. Concilium sub *Paulo* 3. inchoatum, sub *Julio* 3. continuatum, variis deinde de causis suspensum, ac dilatum tandem aliquando sub *Pio IV.* terminatum fuit 4. Decembris 1563.

Lutheri mors. Anno 1546. *Lutherus* ex hac vita sublatus est. Precedenti Tridentinos Patres Synodum auspicatos esse, indignans intellexerat, eosque prævidebat in doctrinam suam stricturos Anathema. Obiit autem *Islebii* in Patria sua, cum à Mansfeldensibus Comitibus componendi cujusdam dissidii causa vocatus, ad finem Januarii eò accessisset. Quibusdam illìc transactis diebus; 17. Februarii, postquam lautè & opiparè cœnatus fuisset, & facetiis de more indulsisset, doloribus pressus inter secundam, & tertiam de nocte expiravit anno ætatis 63. Ejus cadaver stanneo loculo inclusum *Wittembergam* delatum est, illud *Catharina de Bore*, quam e Moniali uxorem sibi duxerat, comitante, una cum tribus Liberis *Ioanne*, *Martino*, *Paulo*, & magna equitum, peditumque in funebrem pompam selectorum caterva.

Errores *Lutheri* reservo ad calcem operis.

Lutherani. Ex *Lutheri* schola prodierunt *Philippus*, *Melanchton* *Matthias Flaccus Illiricus*, aliique, in doctrina plerumque inter se discrepantes, quos modò recenseamus.

Philippus Melanchton. Philippus Melanchton, Germanus, *Bretæ* (quæ est inferioris Palatinatus Oppidulum) natus; viginti quatuor annorum juventutis, humanarum literarum elegantia intumescens circa annum 1521. *Luthero* nomen dedit. Pleraque ipsius dogmata mollivit; præsertim insignem illum adversus libertatem arbitrii errorem; imò hàc in controversia discessit tandem à sententia *Lutheri*.

Mollium Lutheranorum & Adiaphoristarum Author. Augustanæ Confessionis (ut hìc supra meminimus) Author fuit: unde illius sectatores *Confessionistæ* nuncupati sunt, & ob emollita duriora quædam Lutheri dogmata *Molles Lutherani*.

Dictus

Dictus etiam est Pater *Adiaphoristarum*, seu *Indifferentium*, quod doceret, *legitimas Ecclesiæ & Conciliorum constitutiones, jejunia & similia ejus esse generis, ut liberum esset unicuique, iis veluti, vel non uti sine salutis discrimine*. In tradendi dogmatibus varius fuit, & anceps. Afferitur in sola materia de *Justificatione* variasse quaterdecies. Mortuus est *Wittembergæ* anno 1556. ætatis suæ sexagesimo primo.

Fuere ferè semper ejus consilia in Religione moderata; qua arte non parùm obfuit Ecclesiæ, dum nonnullorum Catholicorum animos torrente eloquentiæ, & affabilitatis abreptorum sibi conciliavit. Plures tradunt, eum sub finem tantò dissidiorum Religionis tædio affectum fuisse, ut relicta Witenberga, in Poloniam secedere deliberasset; priùs tamen Concilio interesse Tridentino, ejusque stare Decretis. Denique, cum Mater ejus moribundum adjurasset, ut ipsi palam declararet, quænam melior foret Religio, respondisse fertur, *novam plausibiliorem esse*, antiquam securiorem.

Matthias Flaccus natione Illyricus ex Oppido *Albona Rigidorum* fuit *Lutheranorum* Coryphæus, quòd a doctrina, & scriptis Lutheri, quæ ut divina venerabatur oracula, ne in vocula quidem, aut sillaba dissentiendum esse mordicùs sustineret: unde implacabilis extitit *mollium Lutheranorum* hostis. Dictus est etiam *Antiadiaphorista*. **Flaccus Illyricus rigidorum Lutheranorum. Pater.**

Porrò peculiare illius dogma fuit, *peccatum Originis esse ipsam substantiam animæ rationalis*. Hunc errorem plurimis scriptis pertinaciter propugnavit, multosque in suam sententiam pellexit Lutheranos, qui ab ea doctrina *Substantialistæ* appellati sunt.

Celebrium Centuriarum Magdenburgensium præcipuus compilator, editorque fuit *Flaccus Illyricus*. *Baronius*, Has ut refelleret, historiam adornavit Ecclesiasticam Cardinalis *Baronius*, cujus nunquam gloria obliterabitur. **Est Author Centuriarum Magdenburgensium.**

Nicolaus Amsdorphius Misniensis docuit, *bona opera ad salutem homini esse perniciosa*. **Nicolaus Amsdorphius.**

Georgius Major Nurenburgensis, è contra sustinuit,

Georgius Major. nuit, *bona opera esse universim ad salutem necessaria, etiam infantibus* : adeò ut ex ejus sententia, *nemo unquam salvus fuerit, aut justificari unquam possit sine bonis operibus præcedentibus*.

Joannes Agricola. Joannes Agricola eandem Patriam cum Luthero (*Islebium*) sortitus asseruit, *legem operum omnino esse reiiciendam, nec ad bona opera divinæ legis homines obligari Evangelicos*: quod ipsi etiam cum Luthero commune fuit. Hinc *Agricolæ* Discipuli vocati sunt *Antinomi* voce Græca, quasi Legem impugnantes, vel Legi contrarii.

Andreas Osiander. Andreas Osiander Bavarus ob supercilium, & effrænem choleram ipsis Lutheranis invisus hæc tradidit dogmata.

1. *Homo justificatur eadem justitia, qua Deus essentialiter justus est.*

2. *Christus est justificator humani generis secundùm solam divinam ipsius naturam, exclusa humana.*

Franciscus Stancarus. Franciscus Stancarus Mantuanus, cùm tueri cupit *Jesu Christi humanitatem nostræ justificationis esse causam meritoriam*, in aliud extremum se præcipitem egit docens, *Christum Dominum esse justificatorem nostrum solummodò secundùm humanitatem, exclusa natura divina*.

Andreas Musculus. Andreas Musculus ex Oppido (*Dieuze*) in Lotharingia, dum Osiandro, & Stancaro se opponens cum Catholicis asserit, Christum esse justificatorem nostrum secundùm utramque naturam, incidit in hunc errorem: *divinam Christi naturam una cum humana in Cruce esse mortuam*.

Joannes Brentius. Joannes Brentius Suabus ex Municipio *Wil*, è Canonico VVittembergensi, & Sacerdote ad Lutheranam sectam, & nuptias convolans, Lutheri placitis hæc sua addidit commenta.

1. *Baptismus non omnia delet peccata, cum supersit concupiscentia, quæ peccatum est.*

2. *Corpus Christi ex vi unionis personalis est ubique, adeòque, & in Pane ante consecrationem : & verba Christi, hoc est Corpus meum, sunt verba dispensationis, significantia distributionem Corporis, & Sanguinis jam*

præ-

præsentis. Hinc dictus est *Ubiquitariorum* Parens.

Joannes Spanebergus Thuringus hunc specialem vulgavit errorem, *nihil esse discriminis inter consilia, & mandata*. *Joannes Spanebergus.*

Gaspar SvvencKfeldius nobilis Silesius non mediocrem in Scholis doctrinam adeptus, ac idiomate Germanico, elegantissimus; ut majorem sibi nominis celebritatem pareret; *Luthero* æquè, ac Romanæ Ecclesiæ bellum movit. Dicebat, Lutherum esse ad erudiendum vulgus ineptum, ut qui omnia secundum exteriorem speciem abusuum genera tolleret, parum interim Christi Ecclesiam fulciret, aut corroboraret: hinc planè Scepticus videri volebat, publicè subinde declarans, se nec à Pontificiorum, nec Lutheri partibus stare, eò quòd ipsorum Ecclesiæ in pluribus, quæ Doctrinam, Cæremonias, totiusque Religionis constitutiones concernunt sibi adversæ, nil nisi carnalem Spiritum sectarentur. Docebat, non pendendum esse ex verbo externo ejusque prædicatione, sed potiùs interiora spectanda, quæ Deus sine medio instillet; ideòque magis privatis contemplationibus studendum esse, quam audiendis concionibus, aut Sacramentis sumendis: quin imò *Scripturæ Sacræ non esse attendendum, utpote quæ non esset Verbum Dei*. Permultos in Germania adulterinæ spiritualitatis fuco oblinivit, ita ut plures forent, qui ei sub initium inhærerent, quàm qui *Luthero*, vel *Zvvinglio*. *Gaspar SvvencKfeldius non minus Lutheranorum quàm Ecclesiæ Romanæ hostis.*

Porrò præter Lutheranos *Confessionistas*, *Molles*, *Adiaphoristas*, seu *Indifferentes*, *Rigidos*, *Substantialistas*, *Amsdorphienses*, *Majoristas*, *Antinomos*, *Osiandros*, *Stancarios*, *Musculanos*, *Ubiquitarios*, *Spanebergenses*, *SvvencKfeldienses*, dantur, & aliæ sectæ, quæ in Germania ex Luthero pullularunt. *Aliæ sectæ Lutheranorum.*

Fredericus Staphylus è Lutherano per singularem Dei misericordiam fidei nostræ redditur, anno 1564. in sua *Theologia Lutherana Trimembris Epitome* recenset illius sectas 34. *Nunc autem* (ajebat Bellarminus anno 1583. quo lucem aspexit secundus ejus controversiarum tomus) *numerantur ferè centum diversissimæ Religionum propagines ab uno Luthero prodeuntes*.

At

Plures hodie Principes Lutherani redeunt ad gremium Ecclesiæ.

At quam Deus ita à se aversæ propitius est Germanię! plures Serenissimos utriusque sexus Principes & elapsum vidit, & præsens videt sæculum in sinum Ecclesiæ regressos. Recentis etiamnum memoriæ sunt *Christina* Regina Sueciæ, *Fredericus Augustus* ex Electore Saxonico Rex Poloniæ, *Antonius* Dux Wolfenbuttellensis, *Maximilianus* Princeps Hannovriensis, Imperatrices *Amelia*, & *Elizabetha*, quarum hæc nuper universa præ gaudio Europa in lachrymas effusa, Augustissimo Cęsari CAROLO VI. Regi, & Principi nostro peperit *Leopoldum* Archiducem, spem domus Austriacę, fulcrum imperii, solamen Christiadum, futurumque Turcarum jam prostratorum exterminatorem.

At Deus eum terris tantummodò ostendit, pro *uno* vix nato, denato Principe plures (ut ex Imperatricis fœcunditate augurari licet) nobis misericorditer impertiturus.

Dum his intendimus; Dux (*Saxen-Zeitz*) non infimus ex nobilissima illa Prosapia, fidem nostram amplexus, & professus est. Utinam hunc Religionis nostrę in Germania progressum tum in Principibus, tum subditis, qui ordinariè ad superioris rapiuntur exemplum, divina continuet Clementia.

Anabaptistæ. Secta Authores. Nicolaus Storkius.

Anno 1522. exorta est insana *Anabaptistarum* secta authore *Nicolao Storkio* Silesio. Hic cum primum *Luthero* adhęsisset, ab eo postmodùm deficiens, & insolitas revelationes factitans, Wittemberga pulsus est, incertis per Thurigiam sedibus vagatus, specie sanctitatis, quam præ se ferebat, apud barbarum, stolidumque rusticorum vulgus fidem invenit de secretis mysteriis sibi per Michaelem Archangelum revelatis. Persuasit illis, ut libertatem Evangelicam profiterentur, spretisque mundanis rebus, mentem, oculosque ad Deum dirigerent, Baptismumque denuo susciperent; omnes verò, qui huic doctrinæ reniterentur, Magistratus simul ac Principes igne, ferroque delerent, cum natura omnes liberos genuerit ac fratres, nec ab aliquibus gravari voluerit, sed omnia singulis esse communia. Persuasit & illis, ut Episcopos, & Pastores vel interimerent, vel finibus

nibus suis expellerent, bona eorum diriperent; Monasteria everterent, abusus omnes eradicarent; hanc esse, inquiebat, supremi Numinis voluntatem, cui obtemperare tenerentur. Quibusdam Sacrarum paginarum testimoniis ad inspirata divinitus (ut aiebat) mysteria detortis, horrenda illa dogmata fulciebat.

Thomas Muntzerus.

Huic se addixit *Thomas Muntzerus* Concionator *Alstetensis* (*Astat*) in Thuringia ex Sacerdote Catholico doctrinæ non mediocris Lutheranam fidem amplexus. Hic Enthusiastam posteà vitamque asperrimam scitè mentitus Sectam mirificè propagavit. Turbulentissimis concionibus immane Bellum rusticorum in Germania excivit; indisciplinatis verò illorum copiis à Principibus dissipatis, cæsisque centum & triginta efferatorum hominum millibus anno 1525. captus ipse, & capite plexus est. Errores moriens singulari Dei munere retractavit. Sed nec ita extinctus fuit *Anabaptistarum* furor. Recruduit ille in Civitate *Monasteriensi* Westphaliæ Metropoli Ducibus *Joanne Matthia* Pistore Harlemiensi, & *Joanne Bocoldo* sartore Leidensi. Hi, allecta in partes ingenti promiscuæ plebis multitudine, falsis revelationibus suis, & Enthusiasmis, proximique judicii terroribus decepta, in Magistratus irruerunt, ac eousque progressi sunt, ut quicumque rebaptizari nollent, aut urbe ejecti, aut cæsi fuerint, omnis Dei cultus abrogatus, expilatæ Ecclesiæ, Sacræ Virgines violatæ, Senatus pro eorum arbitrio mutatus, bona civium direpta, ac omnia susdeque versa fuerint. Porrò gravissima obsidione cincta civitate ab Episcopo Principe Monasteriēsi, *Joannes Matth.* in eruptione fortiter dimicans cecidit.

Furor Anabaptistarum in urbe Monasteriensi.

Joannes Matthias.

Joannes Bocoldus.

Obsidetur urbs ab Episcopo Principe.

Post ejus necem *Joannes* sartor Leidensis Anabaptisticæ Reip. regimen capessivit, multisque in civili administratione variatis, cum in adulterio fuisset deprehensus, ad dispungendam infamiam, legem divino (ut ajebat) monitu de Polygamia tulit, & sedecim uxores sibi adscivit. Ille demum à quodam fabro aurario Enthusiasta Rex subitò postulatur, in foro proclamatur, ab insana multitudine certatim suscipitur, ac inconditis laudibus in Cœlum tollitur. Rex itaque constitutus eam urbem *Sion*, & *Jerusalem* appellare cœpit; ex qua

Joannes Leidensis sartor creatur Rex à suis.

imperium in universum terrarum orbem esset propagaturus. *Rex* autem *justitiæ hujus mundi* appellari voluit. Nec Sartori Regius defuit apparatus. Aureis, & argenteis vestibus, quas ab Altaribus, Templis, Delubris avulserat, splendidè exornatur; in capite gerit diadema triplici ex auro lectissimo corona insigne, catenamque auream gemmis coruscantibus conspicuam: circumstant illum conferti Proceres; audit subditos flexo ad eum poplite accedentes; summi, medii, infimi Regem venerantur; Majestas à vultu, corpore, ornamentis, solio, fictis Magnatibus in ejus conspectu præ reverentia quasi terræ allisis, undique vibratur. Denique velut ex mandato æterni Patris, Apostolos ad novum Evangelium orbi prædicandum electurus magnificam Cœnam instruxit, in qua multitudinem universam jussit discumbere: mensis sublatis, paropsidem afferri mandavit panis tritici fragmentis repletam. Tum singulis ordine frustulum porrexit dicens, *accipite, comedite, & mortem Domini annuntiate*. Regina verò uxor ejus Princeps poculum vino refertum porrigens dixit; *bibite, & mortem Domini annuntiate*. Mox interrogatis omnibus, num pro fide parati essent occumbere, iisque consona voce promptitudinem animi pandentibus, viginti selegit, quos in quatuor orbis partes cum potestate signa, & prodigia patrandi emisit. Hi in diversa loca dispersi omnes pœnè à Magistratu extremo supplicio affecti sunt; nonnulli elapsi sectam promulgarunt. Tandem post incredibiles ab *Anabaptistis* toleratas calamitates, angustias, inediam, famem *Vespasiani* in obsidione urbis Hierosolymitanæ tempora renovantem, Civitas ab Antistite Principe recuperata est. Acies gladii in obvios quosque incubuit. Rex, & ejus Consiliarius *Knipperdollingus* capti sunt. Aliquot illi mensibus in vinculis habiti, anno 1535. horrendo supplicio exanimati sunt. Nam palis alligati, diù ignitis forcipibus lacerati, & demum adacto per pectus mucrone perempti sunt. Postremò caveis ferreis inclusa fuere cadavera & ad summam urbis turrim suspensa. Videntur hodiedùm à tanto jam tempore sceleratæ reliquiæ, oculosque horrore percellunt.

Capitur civitas.

Supplicium Regis.

Cæte-

Cæterùm hi sunt *Anabaptistarum errores.*

1. *Pueri non sunt Baptizandi, sed tantùm adulti rationis capaces.*

2. *Non potest à Christianis administrari Magistratus politicus.*

3. *Nunquam licet jurare Christianis.*

4. *Illicitum est Christianis Bellum gerere.*

Anno 1556. *Menno* ortus in Frisia ex quodam pago propè *Harlingam*, non contentus amplecti dogmata *Anabaptistis* propria, se novæ sectæ Ducem constituit. Habet hæc per Hollandiam, Frisiam, & Angliam complures asseclas, qui à *Mennone* passim *Mennonistæ* nuncupantur. *Mennonistæ.*

1. Præter errores, illis cum *Anabaptistis* communes, *Mennonistæ* malè sentiunt de mysterio *SS. Trinitatis & distinctione trium Personarum*, quibus dicunt *in Scriptura nullum fundamentum assignari.*

2. Docent Mennonistæ, *Christum de Corpore Virginis nihil accepisse, sed tantùm per illius corpus transisse, sicut Lux vitrum pertransit, ideoque dici Ioannis 1. Erat Lux vera: unde* inferunt, *Christum non fuisse verum hominem.*

In externa specie, vestitu, & verbis singularem sectantur modestiam. Sunt etiam largi in pauperes. Denique ab omni mendacio, fuco, restrictione mentali, & fraudibus in commerciis alieni reddunt unicuique quod suum est. Nonne dolendum est, hasce qualitates destitui vera fide, *sine qua impossibile est placere Deo.* ad Hebr. 11. *Illorum mores.*

Circa eadem tempora *Georgius David* Anabaptista Patre *Georgio* Amersfordiensi Histrionem agente, Matre verò Delphinensi natus, professione Gandavi Vitriarius his mundum delusit commentis & spurcitiis, sese tertium esse *Davidem*, verumque Messiam, in terris regnaturum quibusdam mulierculis persuasit: hæ se beatas existimabant, si relictis maritis, ex promisso ipsius (ut gloriabatur fœdissimus impostor) semine conciperent. *Mulierum communionem* admittebat. *Stultum esse*, ajebat, *si quis peccatum esse arbitraretur, abjurare Christum coram hominibus, atque ideò stolidos vocabat* *Davidiani Anabaptistæ.*

Apostolos, & *Martyres*, *quod eam ob causam mortem subiissent*. Omnem doctrinam hactenus à Deo per Moysem, Prophetas, Christum, & Apostolos traditam, fuisse imperfectam, & ad salutem consequendam inutilem affirmabat: suam verò perfectam esse, se enim esse dilectum Dei filium, non ex carne sed ex spiritu genitum, qui peccata verè condonet, aut reservet, qui denique judicaturus sit novissimo die.

Obiit Basileæ anno 1556. spem Fanaticis Discipulis faciens resurrectionis suæ post triennium futuræ. Nec ejus vaticinium omninò eventu caruit. Illius enim cadaver Senatus Basileensis Decreto, post triennium effossum, & cum libris & scriptis diligenter conquisitis in foro à carnifice flammis traditum est.

Anabaptistarum species. Porrò dantur & Anabaptistæ *Clancularii*, *Dæmoniaci*, *Sabbatharii*, *Communia habentes*, *Condormientes*, *Ejulantes*.

Clancularii, seu Hortenses *Clancularii* licere sibi autumant, si interrogentur, num sint Anabaptistæ, id pernegare: satisque sibi esse, quòd ipsi privatim sciant, quæ credunt; tametsi ea palam non confiteantur. Ingens est in populosis Civitatibus horum numerus. Ecclesias non frequentant: sed domi se, suosque instruunt, vel in hortos conveniunt: quam ob causam dicuntur etiam *Fratres Hortenses*.

Videntur illi quoad suæ Sectæ *negationem* nonnihil accedere quamvis in re diversa, ad *Helceseitas*, de quibus sub initium sæculi 2.

Dæmoniaci. Dæmoniaci vocantur quidam Anabaptistæ, quòd *Dæmones in fine mundi salvandos putent*.

Hic error eis cum Origene communis est. Vide errorem 6. *Origenis* sæculo 3.

Sabbatharii. *Sabbatharii* tales dicuntur, quod *diem* colant *Sabbathi more judaico*, *spreta die Dominica*.

Communia habentes. Sic appellantur nonnulli à communitate Uxorum, Liberorum, & omnium rerum more belluino inter eos factitata.

Condormientes. Alius *Anabaptistarum* surculus, qui viros, ac fœminas, juvenes, ac virgines eodem in loco vivere, & in eodem concumbere cubiculo jubebant, novam charitatem Evangelicam suæ turpitudini prætexentes.

Quo

Quo non hominem error abripit!

Illi in animum sibi inducunt, *nullam esse devotionem æquè gratam Deo, quàm perpetuò lacrymari, & ejulare.* *Ejulantes.*

Immediatè post Architectos *Anabaptistarum*, occurrebant *Libertini*, sed ob connexionem assectarum istius sectæ huc eos reservavimus. *Libertinorum* Authores fuere *Quintinus* natione Gallus è provincia Picardiæ professione sartor, & *Coppinus* Insulensis, ac pestiferum errorem circa annum 1525. in Brabantia, & Hollandia disseminarunt. Ob hæc, aliaque crimina *Quintinus* extremo supplicio Tornaci affectus est, hæresi priùs per miserantem Dei gratiam abjurata. *Coppinus* in ea creditur extinctus. *Libertini.*

Præcipuus ac fundamentalis *Libertinorum* error erat, *unicum esse Spiritum, scilicet Deum: Angelos autem, dæmones, & hominum animas nihil esse, nisi meram opinionem. Unde omne quod ab hominibus fieri videtur, sive malum, sive bonum, ab ipsis non fieri, sed ab illo unico Spiritu Deo, qui omnia in omnibus operatur: homines proinde, qui interimunt, mœchantur, furantur, aut alia perpetrant, minimè esse coarguendos, cum ista Deus propriè committat.*

Ita sanè effræni libertati quidvis audiendi, & patrandi campus latissimus pandebatur.

Sacramentariorum Parens fuit *Carolstadius*; Archi-Diaconus Wittembergensis. Hic doctoralem *Luthero* lauream imposuerat. Primus pseudo-reformatorum uxorem duxit. Dum abesset *Lutherus*, eò inconsulto, *Wittembergæ* Missam abrogavit, Sacrum habitum abjecit, Eucharistiam profanis manibus contrectari permisit, plebemque stimulavit, ut portis effusè patentibus infesta signa Templis inferret, & sacras Icones ex illis eiiceret. Mox Christi Corpus & Sanguinem reipsa, & secundùm substantiam in Eucharistia adesse negavit, quod acerrimè propugnabat *Lutherus*, & assertam olim à *Berengario* (sæculo 12.) *Sacramentariorum* de præsentia corporis *in figura* hæresim à tot jam sæculis sopitam excitavit. *Sacramentarii.* *Carolstadius.*

E *Saxonia* per *Lutherum* extorris ad Helvetios se

contulit, & à Tigurinis Diaconus creatus est. Post *Zvvinglii* mortem Basileam profectus, in Ministrum assumptus est, ibique defunctus.

Zvvinglius. Ulricus Zvvinglius, ortus è Pago, cui nomen *Mildehausen* in Helvetia, Ruralis primum, deinde Ecclesiæ cujusdam Parochianæ in urbe Tigurina (*Zurich*) Pastor, cum multos ibi privatis corrupisset colloquiis, in Indulgentias, & Romani Pontificis primatum anno 1519. invehi cœpit, aliosque errores, præsertim contra realem Christi in Eucharistia præsentiam Tigurinis afflavit. Senatus, populusque Tigurinus pseudo-Synodum indixit. *Zvvinglius* in ea summam Doctrinæ suæ exposuit. Hinc Magistratus in spiritualia involans omnibus, & urbis, & ditionis suæ Pastoribus injunxit, ne quid aliud imposterum Ecclesiis suis proponerent, & annuntiarent, quàm purum Dei Verbum. In altero Conventu primò Eucharistiæ solemni pompa circumgestatio prohibita est, sublatæ Reliquiæ; paucis deinde mensibus interjectis, Missa, & Eucharistiæ adoratio abrogatæ sunt. Anno 1528. *Bernates* à Catholica Religione ad *Zvvinglii* sectam defecerunt. Hos secuti sunt *Basileenses*, *Scafhusiani*, & pro parte *Glarenses*, & *Appenzelenses*.

Variæ Tribus Helvetiorum ad Zvvinglium deficiunt.

Zvvinglius cadit in prælio. Occubuit *Zvvinglius* in prælio adversus Catholicas Helvetiorum Tribus 11. Octobris anno 1531. annum agens ætatis 48.

Oecolampadius. Joannes Oecolampadius linguarum notitia spectabilis, Ordinis antea S. Brigittæ filius, *Zvvinglii* posteà fidus Achates, ingenii non ignobilis eandem Sacramentariorum Hæresim Basileæ prædicavit. Utinam præclara defensioni Ecclesiæ consecrasset talenta? Obiit Basileæ anno 1531. ætatis anno 49. sive ex ulcere super os erumpente, sive alio mortis genere. Ut, ut est, exanimis in lecto repertus est.

Bucerus. Martinus Bucerus, Germanus ex Urbe *Schelestat* in *Alsatia*, Professione Dominicanus, sed qui sinum matris per apostasiam laceravit, gravia Ecclesiæ inflixit vulnera. *Luthero* doctrina non inferior, linguarum peritia superior, illi primum adhæsit; diù posteà secum luctatus *Sacramentarios* ei prætulit. Illos ut cum

Lu-

Lutheranis componeret, omnes vires, & nervos variis in congressibus intendit. Sed singulari Numinis pro principe Ecclesiæ nota, quæ est unitas, excubante providentia, nunquam de fidei punctis idem sentire potuerunt. Manent, æternùmque manebunt inter se divisi, atque ita *veræ fidei* characterem in *unitate* consistentem nunquam obtinebunt. *Hermannum* Archi-Episcopum Coloniensem in Hæresim pellexit. *Argentorati* per 20. annos Theologiam docuit. Anno deinde 1549. cum *Paulo Fagio* ex Pago (*Rhynsabern* in Palatinatu) Hebraicis literis exculto, in Angliam, quo nulla ante lues Hæretica penetrarat, *Eduardo* Minorenni regnante, pervenit, & *Cantabrigiæ*, data societatis dextera *Petro Vermilio* Florentino *Martyri* nuncupato, Canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini Apostatæ errores *Zuvinglii* disseminavit. Hinc in totam florentissimam Insulam brevissimo tempore hæresis invecta est. *Hæresim in Anglia docuit cum Petro Martyre.*

Obiit *Bucerus* Cantabrigiæ anno 1551. ætatis verò suę 61. Anno 1556. *Mariæ* Reginæ Catholicæ jussu (utinam hæc diù imperasset Angliæ!) ipsius, & *Pauli Fagii* ossa exhumata, ac in ignem conjecta sunt.

Thomisticis in Ordine imbutus Principiis, vimque Doctrinæ Angelicæ percipiens fertur interdum hæc in verba erupisse. *Tolle*, *tolle* Thomam, *& dissipabo Ecclesiam*. *Notabile illius dictum de D. Thoma.*

Sed omnium Sacramentariorum celeberrimus fuit *Joannes Calvinus*. Is anno 1509. *Noviodun*i (quod est Oppidum *Picardiæ*) Patre *Gerardo Chauvino* Procuratore, & Episcopi Noviodunensis Scriba, ac Matre *Ioanna Franca* parentibus Catholicis natus est. Lutetiam Parisiorum causa studiorum missus Præceptorem nactus est in Gymnasio Marchiano *Maturinum Corderium*, qui posteà sectam Calvinisticam professus, Genevę extinctus est eo ipso anno quo *Calvinus*. In Gymnasium deinde Montis acuti translatus sub celebri quodam Professore Hispano Philosophiæ cursum emensus est. Ipsi quasi sacris destinato Pater ab Antistite Noviodunēsi duo beneficia impetrarat, primò Sacellum Beatæ Marię Virginis de Partu in Ecclesia Cathedrali, deinde curationē Parochiæ Pōtis-Episcopalis propè Noviodu- *Ioannes Calvinus.*

num. Sed Patris, Calvinique mutatus fuit animus. Itaque Clericalis vitæ professione relicta, Aureliis sub *Petro Stella* insigni Jurisconsulto, qui postmodum Parisiensis senatus Præses fuit, Jurisprudentiæ studio se applicuit. Inde *Bituriges* profectus magnum *Andream Alciatum* ex Italia illuc accitum, leges explicantem audivit. Cum ibi moraretur, in *Melchiorem Wolmarum* Germanum Rotvvilensem incidit magno tam suo, quam totius Galliæ, universæque Reipublicæ Christianæ detrimento. Erat *Wolmarus* Græcarum literarum Professor, vir multæ eruditionis. Ille in Calvino juvene singularem animi in studium propensionem, firmitatem memoriæ, sermonis elegantiam, aliasque dotes animadvertens, sedulo eum adhortari cœpit, ut se Theologię scientiarum Reginæ devoveret. Atque hic est ille *Wolmarus*, qui primus *Calvino* venenum Hæreseos instillasse dicitur.

Ejus Studia.

A Melchiore Wolmaro in urbe Bituricensi suam haurit Hæresim.

Interim Pater ejus vita Catholicè fungitur. Quare filius in Patriam revertitur; ibique duo illa Sacerdotia quæ Pater ei procurarat, pecunia vendit, Parisiosque se confert.

Ea tempestate *Ioannes Morinus* rerum capitalium æquissimus judex, & inprimis Catholicus jussu *Francisci I.* repaguli instar se inundanti Hæresi opponentis, severissimam in Novatores quæstionem exercebat, quam inter cæteros declinans Calvinus Parisiis, e Collegio *Forteti* ubi Theologiæ vacabat, pannorum linteorum ope per fenestram evadens, *Engolismam* secessit. Ibi triennium venditatione linguę Grecę, cujus aliquam à *Wolmaro* notitiam hauserat, & sumptibus *Ludovici Tily* Canonici Engolismensis commoratus, suos *Institutionum* libros delineare cœpit, ex *Oecolampadio*, *Philippo Melanchthone*, aliisque Sectariis magna ex parte compaginatos, sed nova methodo, & castigatiori stylo exornatos. Cum verò sua dogmata cum paucis specie indagandę veritatis communicasset, animo cum Lutheranis Doctoribus conferendi Germaniam petiit cum *Tilio* amico suo, ubi cum *Erasmus* eum de quibusdam Religionis capitibus differentem audivisset, *Bucero* dixisse fertur: *Video hoc in juvene magnam oriri*

Engolismæ primò sua aperit Dogmata.

In Germania confert cum Lutheranis.

pestem

pestem plurimùm Ecclesiæ nocituram. At *Ludovico Tilio* per *Joannem* fratrem Senatus Parisiensis Protonotarium à perniciosa societate avocato *Calvinus* in Galliam reversus, *Pictavium* adiit, ibique cum nonnullis eruditis in horto congressus, ac de Religione, presertim autem de Eucharistia discurrens semina Heresis infudit auditorium animis. Hi in locis secretis per Pagos, & Villas frequentes convenire, se invicem verbis accendere, ex ore differentium pendere Ministrorum; Cœnam Calvinisticam celebrare cœperunt. Erumpente verò, magisque increbrescente nascentis secte fama, *Calvinus* metuens, ne deprehenderetur; *Neracum* urbem Aquitanie secessit, ut sub *Margaritæ* Navarre Regine, *Francisci* Regis Christianissimi sororis, nove doctrine patrocinantis Presidio tutus foret. Sed illic diù latitare non potuit, edicta enim Regia adversus Novatores indies instaurabantur. Itaque supplicii metu Basileam fugit, ibi quatuor libros *Institutionum Christianæ Religionis* (ut vocat) *Engolismæ* adumbratos, polivit, & in lucem edidit.

Pictavii in Galliam reversus suam fortiùs imprimit incolis doctrinã. Metu supplicii latet Neraci apud Margaritam Navarræ Reginam.

Indè in Italiam profectus ad *Renatam* Ludovici XII. Regis Gallorum filiam, *Herculis* Ducis Ferrariensis uxorem, ipsam Sacramentariis jam impensè faventem, sectæ sue penitus adstrinxit. Ex Italia pre Inquisitione ipsi, licet nomen *Happeville* induto, inhiante, in Galliam reversus est: ibi rebus omnibus compositis *Genevam* pervenit, que Civitas tum à Sabaudie Ducis obedientia; tum à Religione Catholica ad Sacramentarios defecerat, *Guilielmi Farelli* Delphinatis opera. Hic eam *Farellus* retinuit, curavitque, ut & verbi Minister, & Theologie Professor à Magistratu eligeretur, sed obortis quibusdam dissidiis, *Geneva* in exilium pellitur. Unde *Argentoratum* se recipit, ibique docet. Eo tempore *Ioannis Storder*, Leodiensis Anabaptiste Viduam *Ideletam* nomine ad professionem suam traductam, uxorem duxit, ex qua nullos suscepit Liberos. Tandem *Genevam* reversus omnem ibi Secte sue disciplinam constituit, probante Senatu, legesque prescripsit, à quibus postea discedere nec ipsis Ministris, nec civibus liceret. Hec est illa celebris *Geneva*, ubi & suum

Fugit Basileam ibique edit libros Institutionum. In Italiam profectus redit in Galliam. Tendit Genevã. Inde pellitur. Argentorati uxorem ducit.

Genevam revertitur ibique figit Domicilium suum & secta Theatrum.

suum ad mortem usque domicilium, & sectæ suæ Theatrum *Calvinus* fixit. Ex hac Urbe suos quaquaversum novitatis præcones misit, diffudit, vibravit ministros. Sola Pyrenæorum, & Alpium juga non tam præruptarum anfractibus viarum, quàm vigili Inquisitione munita Calvinianos stitere impetus.

Hispania, & Italia ab Heresi immunes. Turba in Gallia ob Heresim

Gallia præ reliquis Europæ partibus, diris fuit turbis & procellis agitata. Dum supererant *Franciscus I.* ejusque filius *Henricus II.* non audebat Hæresis prodire in medium, & aperto marte contendere: in locis abditis sua spargebat dogmata: dum verò *Franciscus II. Henrico* Patri anno ætatis 16. Christi autem 1559. subrogatur; illa, Oceani instar, omni rupto obice florentissimum Regnum, novitatibus, discordiis, odiis, bellis atrocissimis involvit.

Potissima incendiorum fax, malorumque artifex fuit *Ioanna* Navarræ Regina, *Margaritæ* per victricem Dei gratiam fidei, quam deseruerat, immortuæ filia, Quàm validum est fœmina, & ad virtutes, & ad vitia instrumentum! *Clotildis*, converso *Clodovæo* veram fidem Gallis peperit, *Ioanna* natam à tot sæculis conservatamque fidem omnibus viribus extinguere molita est; Solebat illa suos, si quandoque in secta vacillarent, ad illam retinendam inflammare. Illa *Ludovicum Borbonium* Principem Condæum ad arma, prima data opportunitate, pro Reformatione, ut ajebat, capessenda accendit.

Colloquium Pisciacense.

Dum hæc geruntur, Pisciaci (*Poissy*) Catholicos inter & Hæreticos de controversiis fidei sub *Carolo IX.* qui *Francisco II.* fratri suo successerat, solemne habetur colloquium: in eo de *Sectariis* ingenii vi, eruditionis ubertate, eloquentiæ efficacia, & causæ meritis potissimùm triumpharunt Cardinalis à Lotharingia & *Didacus Lainez* Societatis Jesu Prępositus Generalis.

Victoria Catholicorum de sectariorum exercitu

Sed cum illi nihilominùs probatę veritati non acquiescerent, res ad arma deducitur. Multis præliis victi potiùs, quàm domiti sunt rebelles, quorum tria fuere pręcipua; primum ad Oppidum Drocas (*Dreux*) in quo Princeps Condæus à Francisco Guisio Catholicarum Partium Duce captus est anno 1561. Secundum ad

Jar-

Jarnacum (*Jarnac*) in Santonibus, quo, ducente Catholicos *Henrico* Caroli Regis fratre, idem Condæus occubuit. Anno 1569. tertium certamen in Pictonibus ad urbem Monconturium (*Moncontour*) eodem & anno, & Duce Catholico commissum est. Cæsi fuere magno numero perduelles.

Paucis ab annis antè, scilicet 1564. 27. Maji *Calvinus* gravissimis morbis oppressus *Genevæ* obierat. Vixit annos quinquaginta quatuor, menses decem, dies septemdecim. ***Mors Calvini.***

Juvat hìc audire Spondanum ad annum 1564. *Calvinum* cum Luthero conferentem. *Fuit Luthero Calvinus acumine ingenii præstantior, & ut doctrina in quibusdam, ita & in moribus dissimilis ei. Quippe natura Melancholicus, & taciturnus, cibi, & potus abstinens ob ventriculi debilitatem, & hemicraniam, quibus laborabat, ideòque tenui, & macilento corpore: summam in gestibus affectans gravitatem, dissimulandi artifex eximius, non minus consilio, quam audacia promptus. Lutherus autem crasso corpore, genio indulgens per summam hilaritatem tempus transigebat, nec linguam moderabatur; nihil sæpe celabat, sed quæcumque animus suggerebat, evomebat. Fuit Lutherus Orator, cum disertus patria lingua, tum vehemens. Calvinus nulla actionis elegantia instructus, tædium sæpe afferebat, latinè verò scribendi laude excelluit. Lutherus denique Religionem crassiorem, & pinguiorem, Calvinus subtiliorem commentus est.* ***Comparatio Calvini cum Luthero in doctrina & moribus.***

Interim tot licet præliis attriti in Gallia *Sectarii*, conteri tamen, ac fidei, Regique subiici non potuere. Sub *Henrico III.* vires recuperarunt, illorum partes propugnante, & obtenta Catholicis trophæa extorquente *Henrico* Navarræ Rege. Victorias prosequitur ex Navarræ etiam Galliarum Rex *Henricus IV.* Sed eo tandem per singularem Dei Clementiam ex errorum tenebris eruto, facies alia Galliis illuxit. Sub *Ludovico XIII.* hæresis caput attollere ausa est, *Rupellamque* cum sectæ, tum Rebellionis sedem elegit. Urbem illam ad æstuaria Oceani sitam, & loci natura, arteque munitissimam Rex anno 1627. aggressus est; & consiliorum participe celeberrimo Cardinali *Armando de Richelieu*, ope- ***Nova procella in Gallia.***

ribus

ribus, ac munitionibus, interque cætera stupendis per Oceanum actis molibus, interclusam ita anno solido tenuit, ut fame enecti cives, extremaque perpessi omnia, Regi se subdiderint. Exinde populatim rebelles ad officium rediere, Hæresis tamen extirpari non potuit. Quare *Ludovicus Magnus* publicum Calvinistis suæ Religionis exercitium, quod temporum calamitas per edictum *Nannetense* 1598. eis indulserat, & suæ, & subditorum consulens conscientiæ anno 1685. solemniter interdixit. Plures doctrinam Acatholicam abjurarunt; alii in Angliam, Hollandiam, Helvetiam, sese contulerunt, ibique fidem suam profitentur.

Calvinistis interdicitur Religionis exercitiũ in Gallia.

Migrant aliò.

Cæterùm etiam vivente Calvino, illius inter Sectatores se variis distinxere dogmatibus *Sebastianus Castellio*, *Joannes à Lasco*, *Henricus Bullingerus*, & *Petrus Boquinus*.

Sebastianus Castellio.

Sebastianus Castellio Delphinas *rem indifferentem* ducebat *eam sequi Religionem, quam quisque voluerit*.

Prætereà sentiebat, *Canticum Canticorum esse colloquium, vel cantilenam impudicam Salomonis cum Amasia quadam sua*; adeò ut illud palam jusserit ex Canone abradi non sine atrocibus in eos convitiis, qui obnitebantur.

Joannes à Lasco.

Joannes à Lasco, seu *de Laski* nobilis Polonus ex Episcopo Lutheranus, & ex Lutherano Sacramentarius, prẹter multiplices extortas expositiones sacratissimorum verborum, *hoc est Corpus meum*, Baptismum prorsus rejecit, *eum in idololatriam conversum esse* causatus. Quẹ sententia etiam suis horrori fuit.

Henricus Bulingerus.

Henricus Bulingerus ex Municipio *Bremgarten* in Helvetia propè urbem *Tigurum* (Zurich) inter immoderationes Calvinistarum palmam tulit in puncto *Antichristi*, à cujus puncti vibratione in Romanum Pontificem, modò abstinent sedatiores, & potiores Ministri.

Petrus Boquinus.

Petrus Boquinus natione Gallus, Patria Bituricensis docuit, *Christum non esse pro omnibus peccatoribus crucifixum, sed tantum pro fidelibus: hosque solos Corpus ipsius manducare.*

Hoc

Hoc nomine vocantur illi, qui descensum Jesu Christi ad inferos negant, hoc est, ad limbum Patrum secundùm animam: affirmantque Christum secundùm Corpus duntaxat descendisse, *quiescendo in sepulchro*; inferni utique nomen *sepulchro* attribuentes. Talis interpretationis Author fertur fuisse famosus Theodorus *Beza*. *Sepulchrales Authore Beza.*

Nicolaus Gallus, & Jacobus Smidelinus Calvinistæ docuerunt, *Christum descendisse usque ad locum damnatorum, ibique in anima sua dira damnatorum tormenta perpessum esse*. *Nicolaus Gallus, & Iacobus Smidelinus, Infernales.*

Hoc sibi nomen assumpsit secta quædam Calviniana in Surria comitatu Angliæ orta Duce quodam *VVitro*.

1. Ajebant, *neminem peccare, nisi eos, qui suam doctrinam non reciperent, quam veritatem appellabant*. *Uncti Anglicani.*

Paradoxum refutatione indignum, & laborans petitione principii.

2. Asserebant, *eum cui semel remissa sunt peccata, non ampliùs peccare*.

Porrò Calvinistarum tres aliæ pręcipuę eminent sectę. Prima est eorum, qui *Calvinum* adamussim sequuntur. Altera est *Anglo-Calvinianorum*. Tertia *Arminianorum*. *De his* sęculo sequenti. Sub prima continentur *pseudo-Reformati* in Anglia, Scotia, fœderato Belgio, Helvetia, quibusdam Polonię, Hungarię, Transylvanię partibus. Solebant & illi in Palatinatu hęrere, sed à tempore, quo Serenissimi Electores Palatini ad Ecclesiam reversi sunt, multùm eorum numero, vigori, & authoritati detrahitur. In Anglia, & Scotia (hęc subversionem suam debet anno 1559. *Ioanni Knoxo* Apostatę) Calvinistę vocantur *Puritani*, quod *purum*, putum sectentur Calvinismum. *Puritani*

Anglo-Calviniani à *pseudo-Reformatis* cum in disciplina, tum in dogmatibus differunt. Admittunt Ecclesiam debere conflari ex Archi-Episcopis, Episcopis, Decanis, aliisque gradibus Ecclesiasticę Hierarchię. Varios recipiunt Catholicorum ritus, Altaria, Cereos, Superpellicea. Liturgiam suo ritu celebrant diebus sacris, & in eadem Litaniam recitant diebus Mercurii, & Veneris. Festa quędam colunt, *ut Purificationis Deiparæ*, *Anglo-Calviniani, seu Ecclesia Anglicana.*

paræ, *S. Michaelis Archangeli*, *S. Georgii Martyris*, & nonnulla alia. Crucem non solùm honorant, sed etiam ejus signum Sacramentis,& in primis Baptismo adhibent. Denique, *Regem summum Ecclesiæ Anglicanæ caput agnoscunt*. Ista verò omnia respuunt, & rejiciunt *Puritani*.

Hi quoque appellantur *VVighii*, seu vulgo VVigs: Anglo-Calviniani autem Torii, seu Torys; odium inter eos fervet implacabile.

Errores *Calvinistarum* vide sub finem operis.

Antitrinitarii.

Antitrinitariorum parens est *Michael Servetus* Hispanus, Tarraconensis. Hoc monstrum quidem genuerat, sed tamen non tulit Hispania errorum, & erronum expultrix. Alio profectus est Michael. Varias terras lustrans, Lutetiæ Parisiorum Medicinæ operam dedit, inde ut Arabicam linguam addisceret, miris præludens portentis, in Africam trajecit. Ex Africa reversus Anabaptista primum fuit, Baptismum *parvulorum* velut humanum figmentum sugillans. Deinde ad *Sacramentarios* declinavit. Mox librum edens cui titulus *de Trinitatis erroribus*, tota in illam fuit impietate invectus. Nullam in Deo personarum distinctionem admittens appellabat Trinitatem triceps monstrum (horresco referens), cerberum quemdam tripartitum, imaginarios Deos, illusiones, ac tres Spiritus Dæmoniorum. Immanes blasphemias non impunè protulit *Servetus*. Existens enim Genevæ, & accusatus à *Calvino*, in carcerem projectus fuit, cumque nihil de obstinatione remitteret, urgente *Calvino*, ex Senatus Genevensis sententia, ultricibus flammis vivus traditus est 27. Octobris anno 1553.

Michael Servetus

Vivus Comburitur.

Ne verò *Calvino* hujus supplicii invidia conflaretur; scriptis ostendit, rectè à Magistratu in *Hæreticos* stringi posse mortis sententiam. Cur igitur & malè tulerunt & hodiedùm malè ferunt *Sectarii* pœnam mortis decerni in quoscumque *Hæreticos*?

Cum eo, quo consumptus est igne, non est extincta *Serveti* Hæresis. Poloniam enim, Hungariam, & Transylvaniam invasit Ducibus *Valentino Gentili*, *Georgio Blandrata*, *Alciato*, *Bernardino Ochino*, & *Fran-*

cisco Davidis, de quibus hìc breviter.

Valentinus Gentilis natione Italus, Provincia Calaber, Patria Cosentinus ex Italia profugus, quæ ut Hispania, nulla patitur in fide monstra; & tantisper *Genevæ* subsistens; mirari se dixit, cur Calvinistæ, & Lutherani in rebus minoris momenti litem Ecclesiæ moverint, puta, circa Sacramenta, Purgatorium, Jejunia, & similia, in primo autem fidei mysterio, scilicet in *Trinitate* convenirent. Unde terribiles in illam jaculatus est blasphemias. Quare in carcerem trusus est. Sed cum ficte ejurasset errores, dimissus ad *Gribaldum* Juris consultum Patavinum ejusdem sectæ asseclam in Sabaudia tunc commorantem confugit. Indè in Poloniam tetendit illuc à *Georgio Blandrata*, & *Alciato* evocatus. At Rege Poloniæ Sigismundo Augusto, ut perturbatæ in Regno suo Religioni succurreret, anno 1566. edictum promulgante, ut omnes peregrini dogmatis authores Polonia excederent, excessit & *Gentilis*. Obtulit tamen priùs Regi librum, in cujus præfatione conquestus est, monstruosas, & profanas voces in Ecclesiam invectas esse, ut sunt *Persona*, *Essentia*; *Trinitas*, quibus omnia divina mysteria pervertantur. In isto libro inter cætera ait; *Trinitatem esse merum humanum commentum: solùm Patrem unum illum Deum esse, qui in Scripturis unus, & solus Deus dicitur: Filium a Patre quidem esse, sed ei ut essentiatori subordinatum; Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, non solùm quoad personas, sed etiam quoad essentiam divisos esse, ita ut tres sint essentiæ, sicut tres Personæ, tres æterni, tres omnipotentes, sanctique Athanasii Symbolum, quod aliter docet, dicendum esse potiùs Satanasium.* Ex Polonia in Sabaudiam revertens, *Bernæ* in Helvetia comprehensus est, cumque nulla ratione à pervicacia avelli posset, capite plexus.

Valentinus Gentilis.

Capite plectitur.

In ferali pegmate constitutus jactitavit, cæteros Martyres pro Christo occubuisse, se autem mori pro *gloria*, & *eminentia Patris.*

Georgius Blandrata Saluciensis Subalpinus, Professione Medicus, Inquisitionem *Ticini* in Italia sibi imminentem fugiens, tum in Polonia, tum Transylvania impieta-

Georgius Blandrata.

tis Antitrinitariæ venenum pluribus infudit, dum curat corpora, perfidè interimens animas. Tandem trucidatus eſt in Tranſylvania ab uno cognatorum ſuorum, qui bona ejus diuturno deſiderio devorabat.

Alciatus. Joannes Paulus Alciatus Mediolanenſis, militiæ ſe dederat; cum aliis poſteà in Trinitatem blaſphemiis vinculo impietatis junctus, ſed à Sigiſmundo Rege è Polonia extorris ad Mahometanos defecit. Apud eos miſerrime interiit.

Bernardinus Ochinus. Bernardinus Ochinus Senenſis, Ordinis Capucinorum aliquot annis cultor, atque etiam Moderator, ac denique deſertor, *Serveti* quoque peſte infectus fuit. Dum in Ordine aſperrimam vitam duceret, & mirabili fervore Verbum Dei diſſeminaret, a *Valdeſio* Juris-conſulto Hiſpanô, qui in Germania Lutheraniſmum hauſerat, Neapoli in tranſverſum actus, cum præfato Petro Vermilio *Martyre* dicto ex Italia profugit. Publicis nuptiis cum abducto ſecum ſcorto contractis, ex urbe *Geneva* (quo appulerat) Apologiam de fuga ſua ad Pontificem ſcripſit, gravem calumniis in ſedem Apoſtolicam. Quam ſectam eligeret, ambigens, tandem *Serveti* blaſphemiis corruptum intellectum affixit. Sed cum doctrinam illam *Genevæ* (ubi eam *Servetus* igne luerat) profiteri non auderet, Tigurum petiit, indè paulò poſt ejectus; itidemque Baſilea, unà cum *Petro Martyre* in Angliam conceſſit: at ſub Maria Regina Catholica ex eo Regno pulſus in Germaniam, Poloniam, ac Tranſylvaniam migravit, ibique dogmata in lucem emiſit perpetuis digniſſima tenebris.

Ultra oppugnatam ab eo Sanctiſſimam Triadem, aſſeruit quoque *licitam eſſe modò Polygamiam*.

Eum immenſa Dei benignitate ante mortem reſipuiſſe, & in Eccleſiæ gremio, abjuratis hæreſibus, expiraſſe Annales Capucinorum multis diverſorum Authorum teſtimoniis affirmant. Alii Scriptores id negant, ut, ut eſt, *Ochini* pœnitentia problema eſto.

Franciſcus Davidis. Franciſcus Davidis (ejus Patria ignoratur) Lutheranus, Calviniſta, poſtremò *Serveti* impietate involutus; eadem plures Tranſylvanos immerſit. Diu ſectæ

Princeps habitus, sub *Stephano Bathori* Catholico Principe in carcerem conjectus est, in quo mente captus miseram efflavit animam.

Porrò celebrius apud *Antitrinitarios* fuit *Lælii* & *Fausti Socinorum* nomen, à quibus Secta hodiedùm appellatur *Socinianorum*. Uterque fuit Senis oriundus. Lælius admodùm adolescens, annum scilicet agens alterum, & vigesimum Patriam (in qua tutus esse non poterat) anno 1547. reliquit. Proximo quadriennio Galliam, Angliam, Belgium, Germaniam, ipsam quoque Poloniam emensus, Tiguri in Helvetia sedem fixit. Peritus dissimulandi artifex, quam à *Serveto* deprompserat, hæresim, eo combusto, occultavit. Paucos infecit Italos per Germaniæ, ac Poloniæ regiones (Heresi *Alpes* transgredi non licebat) diffusos. Obiit *Tiguri* anno 1562. ætatis 37.

Sociniani.

Secta Conditores.

De Lælii obitu certior redditus Faustus Socinus ipsius Nepos Patrui scripta sibi vendicavit, totumque exerens animum, in Transylvaniam potissimùm, & Poloniam tum ore, tum scriptis majorem ignem spirantibus hæresim extendere studuit.

Præter bellum, quòd *Socini* moverunt SS. Trinitati, sustinuerunt etiam, *Christum esse purum hominem, dici autem Verbum Dei, quia verba Dei annuntiavit, quomodò Ioannes dicitur vox*. Unde redintegrarunt blasphemias *Cerinthi*, *Pauli Samosateni*, *Arii*, *Photini*, aliorumque, qui ejus divinitatem inficiati sunt.

Docuerunt quoque, *hominem ante lapsum non habuisse justitiam Originalem*.

Obiit *Faustus Socinus* prope Cracoviam in Polonia anno 1604. De illo ejus asseclæ canere solent.

Tota urbis Babylon destruxit tecta Lutherus,
Muros Calvinus, sed fundamenta Socinus.

Impia dogmata hodiedùm præfatis in locis radices agunt, nec ea evellere Principum authoritas, Pastorumque vigilantia huc usque potuit. Grassantur etiam per Hollandiam, nec ab ista doctrinæ lue immunis est Britannia; jam dudum illa superato mari ejus viscera occupat.

Errores quorumdam Lutheranorum, Philippi Melanchthonis.

Refelluntur Errores Sæculi decimi-sexti.

Cum errores *Lutheri*, & *Calvini*, seu *Sectariorum*, (ita modò communiter illorum sectatores nuncupantur) fini operis reservemus, hìc solummodò aliorum refellemus dogmata hoc sæculo recensitorum.

Legitimæ Ecclesiæ, & Conciliorum constitutiones, jejunia, & similia ejus sunt generis, ut liberum sit unicuique vel uti, vel non uti sine salutis discrimine.

D. Thomas 2. 2. q. 5. art. 3. *Qui inhæret doctrinæ Ecclesiæ, tanquam infallibili regulæ*, omnibus *assentit*, *quæ Ecclesia docet: alioquin si de his, quæ Ecclesia docet, quæ vult, tenet, & quæ non vult, non tenet. non jam inhæret Doctrinæ Ecclesiæ sicut infallibili regulæ, sed propriæ voluntati.* Unde constitutiones Ecclesiæ, & Conciliorum, jejunia, & similia non sunt ejus generis, ut liberum sit unicuique iis vel uti, vel non uti sine salutis discrimine. Omnibus omnino, quę Ecclesia nobis credenda proponit, adhibenda est fides. Nihil hìc est pro libitu à quopiam vel admittendum vel respuendum. Alioquin talis non inhæret doctrinę Ecclesiæ, sicut infallibili regulæ, sed propriæ voluntati & opinioni. Proinde sicut vera justitia ad salutem requisita debet se extendere ad observationem *omnium* mandatorum, *qui* enim *offendit in uno, factus est omnium reus*, Jacobi 2. ita etiam vera fides debet se extendere ad *omnia* divinitùs revelata, atque ut talia ab Ecclesia proposita. Vide hoc infra fusiùs circa Epilogum operis.

Error Flacci Illyrici.

Peccatum Originis est ipsa substantia animæ rationalis.

D. Thomas 1. 2. q. 79. art. 1. *Sapientiæ* 1. *Dicitur, nihil odisti eorum, quæ fecisti: odit autem Deus peccatum secundum illud Sapientiæ* 14. *Odio sunt Deo impius, & impietas ejus, ergo Deus non est causa peccati cujuscumque.* Sequeretur autem, si hæc vera foret assertio, Deum esse causam, vel authorem peccati Originalis: anima enim utpote per creationem facta, solùm causatur à Deo, proinde si seipsa sit mala moraliter mali-

malitia originali, Deo talis malitia attribuenda erit. Quanta blasphemia!

Bona opera sunt homini ad salutem perniciosa.

Error Nicolai Amsdorphii.

D. Thomas 1. 2. q. 114. art. 1. *Dicitur Jerem.* 31. *Est merces operi tuo.* Et ad Titum 3. *Curent bonis operibus praesse, qui credunt Deo, hæc sunt bona, &* utilia hominibus. Denique ad Rom. 2. *Reddet* (Deus) *unicuique secundùm opera, iis quidem, qui secundùm patientiam boni operis, gloriam, & honorem, & incorruptionem quærunt*, vitam æternam.

Bona opera sunt universim ad salutem necessaria, etiam infantibus.

Error Georgii Majoris.

D. Thomas 1. 2. q. 5. art. 7. ad 2. *Pueris Baptizatis subvenit meritum Christi ab beatitudinem consequendam: licet eis desint* merita propria, *eò quòd per Baptismum sunt Christi membra effecti.*

Ad bona opera divinæ legis non obligantur homines Evangelici.

Error Joannis Agricolæ seu Antinomorum.

D. Thomas. 1. p. qu. 23. art. 4. *Dicitur* 2. *Petri* 1. (En tempore legis Evangelicæ) *satagite, ut per* bona opera *certam vestram vocationem, & electionem faciatis.* Et Jacobus Apostolus cap. 2. *Fides sine operibus* (inquit) *mortua est.*

1. *Homo justificatur eadem justitia, qua Deus essentialiter justus est.*

Errores Andreæ Osiandri.

D. Thomas 1. 2. q. 110. art. 2. *Gratia* (per quam homo justificatur) *est forma accidentalis animæ.* Deus autem est substantia. Unde *quod substantialiter est in Deo, accidentaliter fit in anima participante divinam bonitatem.* Proinde homo non justificatur eadem justitia, qua Deus essentialiter justus est. Hinc dicitur etiam Psalmo 50. *Cor mundum crea in me Deus. Ipsius enim sumus factura, creati in Christo Jesu in operibus bonis.* ad Ephes. 2. & 4. *Unicuique nostrum data est gratia secundùm mensuram donationis Christi.* Nostra igitur justitia non est essentia, sed creatum aliquod Dei donum.

2. *Christus est justificator humani generis secundùm solam divinam ipsius naturam, exclusa humana.*

D. Thomas 3. p. q. 64. art. 3. *Passio Christi, quæ*

competit ei secundùm humanam naturam, causa est nostra justificationis & meritoriè, & effectivè modo statim explicando. Unde dicitur 1.ad Timoth. 2.*Unus Mediator Dei, & hominum* homo *Christus Jesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.*

Error Francisci Stancari.

Christus Dominus est justificator noster solummodò secundùm humanitatem, exclusa natura divina.

D. Thomas ibidem, & art. 1. *Passio Christi.. causa est nostra justificationis & meritoriè, & effectivè non quidem per modum principalis agentis, sed per modum instrumenti, in quantum humanitas est instrumentum divinitatis ejus..* unde principaliter Deus est, qui justificat. ad Rom. 8.

Error Andrea Musculi.

Divina Christi natura unà cum humana in Cruce est mortua.

Solvitur ex dictis ad errorem 2. *Osiandri*. Vide etiam sub finem sæculi 5. errorem *Petri Fullonis*, quem resuscitavit *Musculus*.

Errores Joannis Brentii ses Ubiquitariorum Patris.

1. *Baptismus non omnia delet peccata, cum superstes sit concupiscentia, qua peccatum est.*

D.Thomas 3.p.q.69. art. 1. *Apostolus dicit Rom. 6. quicumque Baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius Baptizati sumus: & postea concludit, ita & vos existimate, vos mortuos quidem esse peccato, viventes autem Deo in Christo Jesu Domino nostro. Ex quo patet, quòd per Baptismum homo moritur vetustati peccati; & incipit vivere novitati gratia. Omne autem peccatum ad pristinam vetustatem pertinet. Unde consequens est, quod* omne peccatum per Baptismum tollatur.

Concupiscentia autem carnis contra Spiritum (quæ post Baptismum remanet) *quando ratio ei actualiter resistit*, non est peccatum, *sed materia exercenda virtutis*. 1. 2. q. 80. art. 3. ad 3.

2. *Corpus Christi est ubique ex vi unionis personalis, adeòque & in pane ante Consecrationem, & verba Christi, hoc est Corpus meum, sunt verba dispensationis significantia distributionem Corporis, & Sanguinis jam præsentis.*

D. Thomas 3. p. quæst. 52. art. 3. *Christus ubique est ratione natura divina, .. non humana.* Idque pro secunda parte constat ex clarissimis verbis Evangelii

Joa.6.

Joan. 6. *Cum vidiſſet turba, quod Ieſus non eſſet ibi, neque Diſcipuli ejus, aſcenderunt in naviculas, & venerunt Cap harnaum quærentes Ieſum.* Et *Marci* 16. *Ieſum quæritis Nazarenum Crucifixum: ſurrexit, non eſt hic.* Certè qui non eſt *hìc*, non eſt ubique. Et ſimiliter, qui non erat ibi, ubi turba eum quærebat, non erat ubique.

Idem liquet ex decurſu totius Evangelii, & Symboli Apoſtolici, nam ex utroque patet, Chriſtum ſecundum humanitatem ſępe locum mutaſſe, ac primò fuiſſe in utero materno, deinde extra uterum in ſtabulo, mox in Ægypto; iterum ex Ægypto rediiſſe, habitaſſe cum Joſepho & Maria in Nazaret; aſcendiſſe cum illis Hieroſolymam ad Templum; inde in Galilæam reverſum eſſe; iviſſe ad Jordanem, ut Baptizaretur à Joanne; mox in deſertum ſeceſſiſſe, ac deinde mutato identidem loco, nunc fuiſſe in Judæa, nunc in Galilęa, nunc in Samaria: nunc in ultima cœna, mox in horto, poſteà ductum eſſe ad Caipham, & Herodem, inde ad montem Calvarię: denique pependiſſe in Cruce, poſitum fuiſſe in ſepulchro, reſurrexiſſe, ad Cœlos aſcendiſſe. Quæ omnia manifeſtè docent, eum quoad Corpus non fuiſſe ubique. Nam ſi ſecundùm humanitatem fuiſſet Chriſtus ubique ſicut ſecundùm divinitatem eſt ubique, non potuiſſet de loco in locum migrare qui enim eſt ubique, non mutat loca.

At hìc videor audire *Brentium* dicentem; Corpus Chriſti non fuiſſe nec eſſe ubique ſecundùm ſe ſumptum ſecus verò, ut *unitum Verbo*. Dum enim duæ res inſeparabiliter, & indiſtanter inter ſe unitæ ſunt, tunc ubi eſt una, ibi etiam eſt altera. Humanitas autem Chriſti & perſona Verbi ſunt inſeparabiliter, & indiſtanter inter ſe unitæ, itaque ubi eſt perſona Verbi, ibi eſt humanitas Chriſti: at perſona Verbi eſt ubique, ergo & humanitas Chriſti eſt ubique. *Obiect.*

Sed hæc Reſponſio facilè convellitur. Unio enim duarum rerum inſeparabilium & indiſtantium non requirit, ut ubicumque eſt una, ibi ſit altera: ſed ſolùm ut alicubi ſint ſimul, & non diſtent. Si enim nullibi eſſent ſimul, jam eſſent ſeparatæ, & diſtantes. Hoc patet in anima, & capite Chriſti, quæ inſeparabiliter, & *Reſp.*

 indi-

indistanter unita sunt; & tamen non ubicumque est anima, ibi est caput, cum anima sit v.g. in pedibus, & manibus, ubi caput non est. Sunt tamen alicubi simul, & non distant; quod satis est ad unionem. Hæc proportionabiliter divinitati, & humanitati Christi applicanda sunt. Divina & humana natura sunt inseparabiliter in Christo unitæ. Hæc in Cœlo localiter est cum divina. At sicut in allato exemplo, ubicumque est anima Christi, ibi non est caput, licet inseparabiliter unita sint, ita licet ejus divinitas sit in omni loco seu ubique, non tamen humanitas quamvis Verbo unita est ubique: proinde illa non est in pane ante Consecrationem. *Corpus Christi incipit esse in hoc Sacramento per* Consecrationem, *& conversionem substantiæ panis in ipsum* 3. p. q. 76. art. 5. ad 1.

Ex dictis de se ruunt ultimæ particulæ propositionis. Sanè verba Christi *hoc est Corpus meum*, non sunt verba dispensationis significantia distributionem Corporis, & Sanguinis jam præsentis, sed efficiunt ipsam Corporis, & Sanguinis Christi præsentiam. Verba Christi citata convertunt Panem in Corpus Christi. *D. Thomas* 3. p. q. 78. art. 4. ad 2.

Error Joannis Spanebergi.

Nihil est discriminis inter consilia, & mandata.

D. Thomas 1. 2. q. 108. art. 4. *Præcepta intelliguntur esse data de his, quæ sunt necessaria ad consequendum finem æternæ beatitudinis: consilia verò oportet esse de illis, per quæ meliùs, & expeditiùs potest homo consequi finem prædictum.* Proinde *est differentia inter consilium, & præceptum.*

Ut verò nihil dicam de consiliis Evangelicis, multa certè sunt, quæ nobis Dominus consulit, licet ea non præcipiat. Ex pluribus, delibemus duntaxat responsum Angelici ad 4. *Ea, quæ de vera dilectione inimicorum Dominus dicit Matth.* 5. *& Lucæ* 6. hisce verbis: *diligite inimicos vestros; si referantur ad præparationem animi, sunt de necessitate salutis: ut scilicet homo sit paratus benefacere inimicis: & alia hujusmodi facere, dum necessitas hoc requirit, & ideò inter præcepta ponuntur. Sed ut aliquis inimicis hoc exhibeat promptè in actu, ubi specialis necessitas non occurrit, pertinet ad consilia.*

silia. Datur igitur rursus discrimen inter consilia, & mandata, seu præcepta.

Scripturæ Sacræ non est attendendum, utpote quæ non sit Verbum Dei. *Error Svvenckfeldii.*

D. Thomas 1. p. q. 1. art. 10. *Author Scripturæ Sacræ est Deus*. Et 1. ad Thessal. 2. dicitur. *Cum accepissetis à nobis Verbum auditus Dei accepistis illud non ut Verbum hominum, sed* (sicut est vere) Verbum Dei.

1. *Pueri non sunt Baptizandi, sed tantùm adulti rationis capaces.* *Errores Anabaptistarum.*

D. Thomas 3. p. q. 68. art. 9. *Apostolus dicit Rom. 5. Si unius delicto mors regnavit per unum, scilicet per Adam, multò magis abundantiam gratiæ, & donationis, & justitiæ accipientes, in vita regnabunt per unum Jesum Christum: pueri autem ex peccato Adæ peccatum originale contrahunt; quod patet ex hoc, quod sunt mortalitati subjecti quæ per peccatum primi hominis in omnes pertransit, ut Apostolus ibidem dicit, undè multò magis pueri possunt per Christum gratiam accipere, ut regnent in vita æterna. Ipse autem Dominus dicit Joan. 3. quod nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei: Unde* necessarium fuit pueros Baptizari; *ut sicut per Adam damnationem incurrerunt nascendo, ita per Christum salutem consequantur renascendo.*

At puer, inquiunt Anabaptistæ, nequit credere, requiritur autem fides ad Baptismum juxta illud Marci 16. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit.* Qui igitur puer capax est Baptismi? *Object.*

Sed audiatur Angelicus ad 3. *Puer cum baptizatur, non per seipsum, sed per* alios credit. Sicut enim sine propria voluntate labem orginalem contraxit, ita sine propria voluntate, & fide, à labe purgatur. *Resp.*

At ab iisdem obiicitur ex Matth. 28. *Docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris &c.* Pueri autem ob defectum ætatis non sunt capaces doctrinæ, ergo nec Baptismi. *Object.*

℞. Illud intelligendum esse de Baptismo adultorum, non excludendo tamen aliunde Baptismum parvulo- *Resp.*

rum, qui potissimùm colligitur ex citatis verbis Joan. 3. *Nisi* qui renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, *non potest introire in Regnum Dei*.

Suffragatur etiam post Scripturam Sacram Baptismo parvulorum perpetua Ecclesię *Traditio*, cui standum est juxta verba Scripturę, ad quam adversarii semper unicè appellant. *State & tenete Traditiones, quas didicistis sive per sermonem, sive per epistolam nostram*. 2. ad Thessal. 2.

2. *Non potest à Christianis exerceri Magistratus politicus.*

Per *Magistratum politicum*, intelligunt *Anabaptistæ*, non licere Christianis esse Principes, & Duces, non licere illis gerere Magistratum, erigere tribunalia, exercere judicia, delinquentes punire gladio: quę omnia refellit D. Thomas 2. 2. q. 104. art. 6. *Dicitur ad Titum 3. Admone illos, Principibus, & potestatibus subditos esse*. Et ad Rom. 13. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non enim est potestas nisi à Deo, quæ autem sunt à Deo ordinata sunt*. Cum omnes potestates à Deo ordinatę sint, consequenter à Deo ordinatum est, ut sicut dantur inferiores, ita alii sint Superiores, Principes, Duces, Judices. Hinc subjungitur verbis citatis ad Rom. *Si malè feceris, time, non enim sine causa* (Judex) *gladium portat*: Dei enim minister est. Cur ille in politicis ordo tam necessarius, quique vel apud impolitas, barbaras, & efferas Gentes locum obtinet, deberet tolli à *Christianis*?

3. *Nunquam licet jurare Christianis.*

Vide errorem 8. *Waldensium* sęculo 12.

4. *Illicitum est Christianis bellum gerere.*

D. Thomas 2. 2. q. 40. art. 1. *Ad hoc quod aliquod bellum sit justum*, & licitum, *tria requiruntur. Primò quidem authoritas Principis, cujus mandato bellum est gerendum. Non enim pertinet ad personam privatam bellum movere: quia potest jus suum in judicio superioris prosequi... secundò requiritur justa causa, ut scilicet illi, qui impugnantur propter aliquam culpam, impugnationem mereantur.... tertiò requiritur, ut sit intentio bellantium recta, qua scilicet intenditur, vel ut bo-*

num

num promoveatur, vel ut malum vitetur. Hæ verò conditiones sæpè possunt currere, & currunt in *Christianis*, illis proinde licet bellum gerere.

Confirmatur illud ex citato articulo. *Sicut Principes licitè defendunt Remp. cum materiali gladio contra interiores quosdam perturbatores, dum malefactores puniunt secundùm illud Apostoli ad Rom.* 13. *non sine causa gladium portat minister enim Dei est vindex in iram ei, qui malè agit: ita etiam gladio bellico ad eos pertinet rempublicam tueri ab exterioribus hostibus. Vnde & Principibus dicitur in Psalm.* 81. *Eripite pauperem, & egenum de manu peccatoris liberate.*

Ut Principi bellare, ita alicui privato sub Principis Authoritate licet arma gestare.

Id colligitur ex Lucæ 3. ubi Joannes Baptista rogatus à militibus; *quid faciemus & nos?* non dissuasit illis militiam, sed dixit *neminem concutiatis, neque calumniam faciatis, & contenti estote stipendiis vestris.*

At dicitur, inquiunt Anabaptistæ Matth. 26. *Omnis, qui acceperit gladium, gladio peribit.* *Object.*

Solutionem argumenti, quod & Doctor Angelicus erroris præsagus sibi objecit, hìc accipe ad 1. *Ille accipit gladium, qui nulla superiori potestate in sanguinem alicujus armatur. Qui verò ex authoritate Principis gladio utitur, non ipse accipit gladium*, sed ab alio (scilicet Principe) sibi commisso utitur. *Resp.*

1. *Distinctionis personarum in divinis, & unitati essentiæ nullum in Scriptura fundamentum assignatur.* *Errores Mennonistarũ.*

D. Thomas 1. p. q. 30. art. 1. *Dicitur* 1. *Ioan. ult. Tres sunt, qui testimonium dant in Cœlo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus, & hi tres unum sunt.* Vide errorem *Sabellii* sæculo 3.

2. *Christus de Corpore Virginis nihil accepit, sed tantùm per illius Corpus transiit, sicut lux vitrum pertransit, ideòque Christus non fuit verus homo.*

D. Thomas 3. p. q. 31. art. 4. *Dicitur Gal.* 4. *Misit Deus Filium suum* factum ex muliere. Non dicitur lux facta ex vitro, dum illud pertransit. Vide errorem *Valentini* sæculo 2. *Errores Davidis Anabaptistæ.*

De *Communione mulierum, & abjuratione Christi*

coram

coram hominibus, vide tum errorem *Nicolaitarum* sæculo 1. tum *Helceseitarum* sæculo 2. Alia ejus commenta quàm humani pandunt tenebras intellectus à vera luce devii!

Error Sabbatariorum. *Colendum est Sabbathum more Iudæorum spreta die Dominica.*

D. Thomas 1. 2. qu. 103. art. 3. ad 2. *Dominus dixit moriens, consummatum est. Ioan.* 19. *Et ideò tunc totaliter cessarunt Legalia, jam veritate eorum consummata*: unde *Sabbathum, quod significabat primam creationem, mutatum est in diem Dominicum, in quo commemoratur nova creatura inchoata in Resurrectione Christi.*

Error ejulantium. *Nulla devotio æquè Deo grata est, quàm perpetuò lacrymari, & ejulare.*

D. Thomas 1. 2. q. 19. art. 10. *Dicitur Micheæ* 6. *Indicabo tibi o homo, quid sit bonum, & quid Dominus requirat à te: utique facere judicium & diligere misericordiam, & sollicitum ambulare cum Deo tuo.* Hæc autem si quis observarit, etiamsi lacrymas prætermittat (licet nec hæ spernendæ sint) nihil refert. Sine horum verò observatione parvi momenti sunt lacrymæ.

Error Libertinorum. *Unicus est Spiritus immortalis, scilicet Deus: Angeli autem, dæmones, & animæ hominum nihil sunt, nisi mera opinio: unde omne, quod fieri ab hominibus videtur, sive malum, sive bonum, non fit ab ipsis, sed ab illo unico Spiritu Deo, qui omnia in omnibus operatur.*

D. Thomas 1. p. qu. 50. art. 1. *Dicitur in Psalm.* 103. Qui facit Angelos suos Spiritus. Dæmones vero etiam sunt Angeli: *in Angelis suis reperit pravitatem* Job 4. & q. 65. art. 1. dicitur. *Dæmones cum sanctis Angelis conveniunt in natura.* Quantùm ad animas hominum, sic Angelicus 1. p. q. 75. art. 7. *De homine concluditur Ecclesiastæ ult. Revertatur pulvis* seu corpus hominis *in terram suam, undè erat, &* Spiritus (anima ejus) *redeat ad Deum, qui dedit illum.* Hæc est autem hic differentia, quòd *anima humana competat uniri corpori, quod non est in Angelis*, q. 51. art. 1. Non datur itaque *unicus* Spiritus immortalis, scilicet Deus.

2. Pars redintegrat horribilem *Florini* blasphemiam docen-

docentis, *Deum esse auctorem* peccati. Vide illam sæculo 2. Sanè Calvinus, qui adversùs *Libertinos* calamum strinxit, & *Florini* principiis involutus fuit, sibi ipsi repugnarit, necesse est.

1. *Res est indifferens eam sequi Religionem, quam quisque voluerit.*

Errores quorumdam Calvinistarum.

D. Thomas 2. 2. qu. 4. art. 6. *Apostolus dicit ad Ephes.* 4. *Unus Dominus*, una fides: eaque Romana, ut sub finem operis fusius demonstrabitur, unde non est res indifferens eam sequi Religionem, quam quisque voluerit.

Errores Sebastiani Castellionis.

2. *Canticum Canticorum est colloquium, vel cantilena impudica Salomonis cum Amasia quadam sua.*

D. Thomas 2.2.q.10. art.12. in corpore, Standum est authoritati Ecclesiæ. Ecclesia autem semper admisit *Canticum Canticorum* ut librum Cononicum, in eo non carnale aliquid, sed castas Christi, & Ecclesiæ nuptias intelligens; imò ipsi Heterodoxi *Canticum* recensent inter libros *Proto-canonicos*, non igitur illud est colloquium, vel cantilena impudica Salomonis cum Amasia quadam sua.

Error Petri Boquini.

Christus non est pro omnibus peccatoribus crucifixus, sed tantùm pro fidelibus.

Confer hunc errorem cum hac assertione quarta inter famosas Alexandrinas 31. profligatas 7. Decembris 1690. *Dedit semetipsum* (Christus) *pro omnibus* & solis Fidelibus. Vide Opusculum nostrum *in Propositiones damnatas* pag. 188.

Error Sepulchralium.

Per Christi descensum ad inferos intelligitur quies in sepulchro.

D. Thomas 3. p. qu. 52. art. 1. *Apostolus dicit Ephes.* 4. *Quod autem ascendit, quid est, nisi quia & descendit primum in inferiores partes terræ? Glossa, id est in inferos:* descendendo utique ad limbum Patrum, *ut eos* (*qui venerat pœnam nostram portare, ut nos à pœna eriperet*) *misericorditer liberaret, qui detinebantur in inferno secundùm illud Zach.* 9. *Tu quoque in sanguine Testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu. Et ad Colos.* 2. *dicitur. Expolians Principatus, & Potestates, traduxit confidenter.*

Chri-

Error Infernalium. *Christus descendit usque ad locum damnatorum, ibique in anima sua dira damnatorum tormenta perpessus est.*

D. Thomas ejusdem Quæstionis articulo 2. *De inferno damnatorum dicitur Job. 10. Antequam vadam, & non revertar ad terram tenebrosam, & opertam mortis caligine, ubi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. Nulla autem est conventio lucis ad tenebras, ut dicitur 2. Cor. 6. Ergo Christus, qui est lux, ad illum infernum damnatorum non descendit. Descendit tamen eò per effectum damnatos de sua incredulitate, & malitia confutando.* Multò minùs igitur damnatorum tormenta perpessus est. Procul ista enormis facessat blasphemia.

Error Unctorum. *Is, cui semel remissa sunt peccata, non peccat ampliùs.*

D. Thomas 2. 2. q. 24. art. 11. *Charitas in hac vita potest amitti.* Undè Apocal. 2. Episcopo Ephesi dicitur *Charitatem tuam primam reliquisti: non amittitur autem Charitas, nisi per peccata.* Is igitur, cui semel remissa sunt peccata, propter vertibilitatem liberi arbitrii & potest iterùm peccare, &, proh dolor! sæpiùs peccat. Vide errorem 1. *Beguardorum & Beguinarum* Sæculò 14.

Error Anglo-Calvinistarum. *Rex est summum Caput Ecclesiæ Anglicanæ.*

D. Thomas in suppl. qu. 17. art. 1. *Dixit Dominus Matthæi 16. Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claves Regni Cœlorum.* Joannis verò 21. solemnissimè adimplevit id, quod promiserat, dicens *Petro* non semel, sed tertiò: Pasce oves meas. At nusquam legimus, alicui Principi in Evangelio dictum esse, *Pasce oves meas.* Et quid est, obsecro, *Pasce oves meas*, nisi *Ecclesiam meam tibi commendo, dirige, & guberna Fideles, quotquot in Ecclesia sunt, pasce, quæ in ea sunt, oves.* Verbo: *Vicarius meus esto.* Quid unquam simile dictum est alicui, Regi, vel Principi? imo *eas ipsas Petro*, & in *Petro*, omnibus illius Successoribus commissas esse, necesse est, cum *Petro* suum ovile commissum sit, proinde *omnes* oves, adeoque & Duces, Principes, Reges universi,

si, quà latè patet, Orbis terrarum.

Deinde dicitur ad Ephes. 4. *Ipse dedit, quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Evangelistas, alios autem Pastores, & Doctores ad consummationem Sanctorum in opus ministerii in ædificationem Corporis Christi*. Quibus ex verbis sic concludo. In Ecclesia Christi est legitimus quidam ordo, seu, ut alii volunt, dispositio, & Hierarchia, in qua alii Prælati sunt, alii subditi: alii pastores, alii oves: alii in fundamento: alii supra fundamentum; alii Doctores, alii Discipuli. Vel ergo Reges (Angliæ, aut cujuscumque Ditionis) includuntur in hac Hierarchia tanquam Primates, vel tanquam Subditi. Si hoc posterius, salva res est. Si illud prius, necesse est majori eos potestate præditos esse, quàm Apostolos. Nam si vel parem cum illis, vel inferiorem haberent potestatem, non rectè dicerentur esse Primates Ecclesiæ. Si ergo majorem habent, ea sine dubio à Christo concessa est. At ubi, & quibus verbis? aut ubi Scripturæ sacræ illius potestatis à Christo concessæ Regibus meminerunt? In testimoniis citatis, aut alibi nihil reperio. Ubique altùm siletur de Regibus.

Denique hanc assertionem de *Primatia Regum Angliæ in Spiritualibus*, praxis contraria & Ecclesiæ, & ipsorum Regum Angliæ, qui *Henricum* 8. præcesserunt, reprobat, ac perimit.

Errores Michaelis Serveti aliorumque Error Bernardini Ochini.

Errores illorum omnium adversùs SS. Triadem vide in *Sabellio* sæculo 3. & *Tritheitis* sæculo 6.

Licita est modò Polygamia.

D. Thomas in suppl. q. 69. art. 1. *David & plures alii Deo acceptissimi plures leguntur habuisse uxores: unde fuit hoc licitum in Lege veteri, ut major esset multiplicatio prolis ad cultum Dei educandæ. Tunc enim cultus Dei carnali propagatione multiplicabatur, & conservabatur*, nunc autem post Christi adventum *tempus est plenitudinis gratiæ Christi, per quam cultus Dei in omnes Gentes spirituali propagatione diffusus est, & ideò non est modò eadem ratio dispensationis* quoad uxorum pluralitatem, *quæ erat ante Christi adventum*. Vide supra errorem 6. *Mahometis* Sæculo 7.

1. *Chri-*

Errores Socinianorum.

1. *Christus est purus homo, sed dicitur Verbum Dei, quia verba Dei annuntiavit, quomodò Ioannes Baptista dicitur vox.*

D. Thomas 1. p. qu. 34. art. 1. & 2. Filius proprie dicitur Verbum in divinis. *Verbum autem propriè est interior mentis conceptus, undè Augustinus dicit lib. 15. de Trinit. Quisquis potest intelligere verbum, non solùm antequam sonet, verùm etiam antequam soni ejus imagines cogitatione involvantur, jam potest videre aliquam verbi illius similitudinem, de quo dictum est:* In principio erat verbum. Unde Christus, qui est Filius Dei, nequit dici Verbum, quia verba Dei in tempore annuntiavit, quomodò Joannes Baptista dicitur vox; sed dicitur Verbum, quod in principio, seu ab æterno ex intellectu Patris sine ullo sono procedit.

Quod verò Christus sit Filius Dei, patet ex 1. Joann. 5. *Quis est, qui vincit mundum, nisi qui credit, quoniam Jesus est Filius Dei?* Quod autem, & Deus sit; evidens est ibidem. *Simus in vero Filio ejus*: Hic est verus Deus.

2. *Homo ante lapsum non habuit justitiam originalem.*

D. Thomas 1. p. q. 95. art. 1. Primus homo fuit conditus in gratia: *& hoc videtur requirere ipsa rectitudo primi status, in quo Deus hominem fecit: secundùm illud Ecclesiastæ 7. Deus fecit hominem rectum.*

ERRONES SÆCULI DECIMI-SEPTIMI.

Gommarus, & Arminius.

ANno 1605. Lugduni-Batavorum gravis exarsit controversia inter *Franciscum Gommarum*, & *Iacobum Arminium* Theologiæ ibidem Professores. Ille Brugensis fuit. Sed cum ejus Pater se Calvinismo implicuisset, una cum illo in Angliam transmeavit. Ibi Theologia imbutus, tandem Lugduni Theologicam conscendit Cathedram: hic verò natus *Aldevvatera* in Hollandia ad fluvium Isselam, aliquot annis *Genevæ*

Theo-

Theodori Bezæ auditor fuit; deinde in patriam reverſus, primò Amſtelodami Miniſter, poſtremò ad Theologiæ Profeſſoratum in præfata Univerſitate promotus eſt. Præcipua inter ipſos controverſia fuit circa *Prædeſtinationem*, & *reprobationem*: *Gommaro* hac in materia rigidam Calvini hæreſim, *Arminio* Pelagianiſmum tuentibus. Tandem illa in apertum ſchiſma erupit, & reliqua Reip. membra in oppoſitas partes diſtraxit. Dum hæc diſcordia ſtylum, & arma per Hollandiam paſſim commoveret, convocata eſt à Statibus Hollandiæ Synodus Dordracena anno 1619. multis Miniſtrorum ex Germania, & Anglia eò confluentibus, ut ſua authoritate per ſententiam definitivam hanc controverſiam dirimerent. Gommaro ope Magiſtratus, præſertim verò Principis *Mauritii* ſuffulto lis magis adjudicata, quàm extincta fuit, ac *Barneveldius* authoritate, meritis, ac ætate gravis tanquam *Arminii* fautor, ſeptuagenario major capite ſupplicium luit: atque ita Conventus ille plus ſanguinis, quàm erroris exhauſit.

Barneveldius Patronus Arminii capite plectitur.

Eadem defenſionis *Arminianiſmi* procella percelebris involutus *Hugo Grotius* arctæ cuſtodiæ in Caſtro *Lovuenſteyn* mancipatus fuit. Sed inde erutus eſt mirabili uxoris ſuæ *Mariæ Regersberg* induſtria. Extorſerat illa à cuſtodibus, importunis precibus licentiam mittendi libros Marito in ſublevamen carceris; dumque illi de more *Grotio* in ciſta deſtinantur, conſilium fidelis conjugis captivus expendens, & occaſionem manu prenſans, ipſemet ſpem inter, & metum fluctuans ciſtæ ſe inſerit, ratiſque cuſtodibus, remitti uxori libros, grata ſarcina in ejus manus illabitur; atque ita *Grotius* feliciter evaſit.

Evaſio Grotii.

Porrò *Arminiani* vocantur etiam *Remonſtrantes*, Gommariſtæ autem *Contra-remonſtrantes*.

Obtinet hæc *Arminianorum* Secta variis licèt à Magiſtratu turbis agitata Religionis libertatem totam per Hollandiam. Famoſiores Arminianæ Sectæ defenſores hoc Sæculo ſuis fuere Scriptis *Simon Epiſcopius* & *Stephanus Courcelles*.

Epiſcopius Patria fuit Amſtelodamenſis, diu Theo-

logiam

logiam professus est in Universitate Lugduno-batava.

Simon Episcopius. *Stephanus Courcelles.*

Stephanus Courcelles Genevæ (quæ sedes est tenebris hæreseos devota) lucem aspexit 1586. Postquam aliquot annis Ministrum egisset in Galliis, in Hollandiam se recepit. In Professione Theologiæ successit Episcopio.

Quantùm ad rigido-Calvinistas, seu *Gommaristas* illorum causam potissimùm sustinuere *Joannes Piscator*, & *Sibrandus Lubbertus*,

Joannes piscator.

Piscator Theologiam tradidit in Schola Herbornensi (*Herborm*) in Comitatu *Nassoviæ*.

Sibrandus Lubbertus Franekeræ (*Franeker*) in Frisia Theologicam rexit Cathedram. Synodo Dordracensi interfuit, ibique Arminianos exagitavit. Hinc crebrò in eorum libris vapulat.

Sibrandus Lubbertus. *Conradus Worstius.*

Conradus Worstius primò Ecclesiæ Steinfurtensis (*Steinfurt*) Minister, posteà verò in citata Academia Lugdunensi Professor variis propositionibus Dei perfectionibus adversis tam Arminianos, quàm Gommaristas in se concitavit.

Hæ sunt præcipuæ illius assertiones.

1. *Deus est mutabilis.*

2. *Deus non est immensus*, seu *ubique*.

Lucillus Atheista.

Eadem tempestate Lucilius Natione Italus, *Atheismum* per varia Galliȩ loca disseminavit. Quamobrem Tolosȩ morti addictus est. Ceterùm fuere nonnulli, qui ipsum excusare auderent, ejusque impia dogmata in Philosophiam, quam prȩtexebat, rejicere. Sed tetra Lucilii impietas se prodidit, cum ad honorariam, ut ajunt, damnatus pœnam, veniamque à Deo, à Rege, & à Justitia petere jussus respondit: *quantum ad Deum attinet, nullum esse credo: quantùm ad Regem, nunquam illum offendi: quantùm verò ad justitiam, illam ego dæmonibus, si tamen demones aliqui existunt, devoveo*. Subjecit blasphemus, parùm profecturos, qui sibi mortem inferrent, quòd duodecim essent Neapoli egressi, & per Europam ad idem docendum dispersi. Primùm eruta est lingua ejus sacrilega:

lega, deinde combuſtus ipſe: & ne reliquiæ terram contaminarent, illius cineres vento commiſſi ſunt.

Marcus Antonius *de Dominis* olim Societatis Jeſu, poſteà Epiſcopus Segnienſis, deinde Archi-Epiſcopus Spalatenſis, Dalmatiæ, & Croatiæ Primas, innata animi inconſtantia, & œſtro amiſſæ litis de quadam penſione annua, qua Archi-Epiſcopatus oneratus erat, percitus, & quod ſuis ſe eſſe Suffraganeis odio, & contemptui, animadverteret, de Patria & fide deſerenda infauſtum cœpit conſilium: perque Helvetiam, ac ſuperiorem Germaniam in Belgium, atque inde in Angliam trajecit. Illìc benignè à Rege *Jacobo* I. exceptus Librum edidit *de Republica Chriſtiana*. In eo ex fide *Lutherana*, *Calviniſtica*, *Anabaptiſtica*, & *Romana*, unam eandemque *ſanam*, ac *Orthodoxam fidem conflari poſſe* ſuſtinuit, modumque quo illa unio fieret, abſurdiſſimum tradidit. Brevi vitam ejuſmodi pertæſus, & opera Oratoris Hiſpani in Anglia commorantis ſecurus à Pontifice redditus de venia, Angliam deſeruit, ac Romam perveniens, ibi ſcriptum evulgavit, quo ſolemniter, & diſtinctè retractavit, quæcumqne adversùs Eccleſiæ Catholicæ doctrinam evibrarat. *Marcus Antonius de Dominis.* *Illius inconſtans animus.*

Itaque Catholicus apparuit. Sed clandeſtinum cum Proteſtantibus commercium ſovere non deſtitit.

Dum interim Orthodoxum ſe fingit, ſubita morte extinguitur. Scripta ejus diſcutiuntur; ac ex eis undequaque ſe prodit occultata tantiſper Hæreſis. In exemplum, corpus ejus cum ſcriptis impiis in campo Floræ Flammis traditum eſt anno 1624.

Illuminati, quos Hiſpani vocant *los alumbrados*, in eo Regno orti ſunt circa annum 1575. Authoribus eorum per Inquiſitionis ſententiam Cordubæ punitis, in ipſis incunabulis penè oppreſſi fuere, at verſus annum 1623. in diæceſi Hiſpalenſi majoribus viribus emerſerunt. Horum ſeptem Andreas Pacheco Hiſpaniarum Inquiſitor Generalis igni adjudicatis, reliquos vel abjurare errores, vel patriam deſerere compulit. *Illuminati.*

Conveniunt cum Beguardis & Beguinis.

Beguardorum, & *Beguinarum* deliria, & spurcitias renovantes docuerunt, *auxilio orationis mentalis & unionis cum Deo* (de qua gloriabantur) *sese esse in tali perfectionis gradu constitutos, ut operibus bonis, vel Ecclesiæ Sacramentis non indigerent: seque valere præfata unionis subsidio vitam degere sine ullo vel minimo peccato veniali: ut omnes carnis desideriis habenas laxare possent.* Vide præfatos *Beguardos*, & *Beguinas* Sæculo 14.

Et Michaele Molinos.

Horum abominationes instauravit anno 1688. *Michael Molinos Quietistarum* Author. De quo vide Opusculum nostrum in Prop. damnatas pag. 203.

Independentes.

Independentes maximè *Cromvvelii* temporibus circa annum 1653. prodiere in medium. In hoc illi *Anglo-Calvinianis*, seu communi etiam vocabulo *Protestantibus* ac *Puritanis*, (de quibus *Sæculo* 16.) adversantur quòd neque Reges, neque Episcopos, neque Seniores ad Ecclesiæ regimen admittant, sed velint quemlibet sibi Ministrum esse *ac quemvis sine ulla persona, ac sexus distinctione esse legitimum verbi Dei præconem*, idque quovis loco, ac tempore, dum sentit se à Spiritu Sancto ad prædicandum Dei Verbum impelli: ac proinde Templa, Altaria, Pulpita rem esse frustraneam, & è medio tollendam existimant. Hujus Sectæ Professores plures etiamnum hodie illic supersunt.

Tremblantes sive Qua-Keri.

Anno Christi 1655. quasi non affatim monstrorum tum in rebus Politicis tum Ecclesiasticis *Cromvvelii* temporibus in Anglia foret, nova illic Secta *Tremblantium*, seu *Qua-Kerorum* erupit. Cœperunt illi omnes ex inferis furias cientes, in compitis, ac triviis *Londini* comparere solo tecti indusio; cætera nudi. Miras visiones, suaque somnia tanquam Revelationes divinas populo referebant: ac mox velut concionabundi, & divino Spiritu accensi monebant, homines debere *in timore, & tremore salutem operari*. Atque hinc illud *Tremblantium* nomen accepere. Horum aliqui comprehensi sunt, & flagellis cæsi, quorum præcipuus erat *Iacobus Nailor*, qui deserta militia, in qua sub *Fairfaxio* agebat Castrorum metatorem, his Fanaticis se Ducem præbuit. Et quamvis publicè signatus stigma-

stigmate, ejus etiam lingua candenti ferro perforata; & ergastulo demum ipse inclusus fuerit, nihil tamen de sua insania remisit. Pergit etiamnum hæc malesana rabies per varias Angliæ Provincias multorum animos occupare.

Nonnullis etiam Hollandiæ Civitatibus illa sese secta ab aliquot annis insinuavit.

Hæc præcipua circumferuntur illorum dogmata.

1. *Nullus potest esse Dominus; unde nullus debet alteri servire, sed omnes debent esse æqualis conditionis.*

2. *Omnis Cæremonia, seu affabilitas ex humana Societate fuganda est, unde nullus alium debet salutare, nec ei pileum deponere.*

3. *Quilibet habet lumen sufficiens, ut Scripturam sacram interpretetur.*

Spinosa natus est Judæus: Religionem Judæorum non abjuravit, nec Christianorum amplexus est. Libro, cui titulus *Tractatus Theologico politicus* impresso Hamburgi anno 1670. molitus fuit Religiones omnes, præsertim *Judaicam* & *Christianam* destruere, & purum putum Atheismum invehere. *Spinosa.*

In eo sustinebat, sufficere, quod cives rectè, & honestè vitam instituant, & Magistratibus suis obtemperent, cæterum *non curandum esse, quam quis interius Religionem teneat, dummodò exteriùs, & superficietenùs aliquam, ne regimen turbet politicùm, profiteatur.* *Politico. Atheus.*

Asseruit porrò, *Deum non esse ens infinitè perfectum, & beatum, sed aliud non esse illum, quam virtutem naturæ, quæ in omnibus creaturis diffusa est.*

Docuit etiam, *Prophetias Prophetarum veteris Testamenti consistere in eo, quòd hi imaginationem habuerint fortiorem communi, & illas Moysis in eo, quòd excellentiori præditus fuerit intellectu.* Idque etiam ad Christum extendit.

Primum illius dogma plures hodiè (quæ est nostrorum temporum calamitas) sectantur *Politici.*

Obiit in Hollandia 1677. 21. Februarii, ut vixerat, Politico-Atheus.

Investigantes, seu *expectantes*, *Sceptici*, *Quæstionarii*, vel *Quærentes* eodem hoc tempore prodierunt. *Investigantes seu expectantes.*

Z 2 Su-

Sustinent illi, Jesum Christum veram aliquam nobis Religionem è Cœlo attulisse, & hanc, dum in terris existeret, nobis revelasse, sed *nullam Religionem inter Christianos stabilitam esse veram Christi Religionem*.

Hinc omnibus contradicunt, & in genere eas damnant, nondum alicujus partes sectantes, vel ad electionem sese determinantes. Legunt autem assiduè Scripturas sacras, ut veram Religionem inveniant. Atque hinc *investigantes* &c. appellati sunt.

Ingens eorum tum in Anglia, tum Hollandia est numerus.

Voetius. Gisbertus Voetius (*Voet*) famosus fuit in Academia Ultrajectina Theologus, Synodo interfuit *Dordracenæ*: inde reversus rigidum *Calvinismum* pro aris, ac focis propugnavit. Hinc & animum, & stylum acuit in *Cocceium*, de quo statim.

Cocceius. Joannes Cocceius (*Cock*) natione Germanus, Patria Bremensis, (qua in urbe non *Lutheri*, sed *Calvini* exercetur Religio) professione Theologus fuit, primò in Patria anno 1630. Deinde *Franekeri* in Frisia 1636. Inde Lugdunum-Batavorum 1650. accersitus per plures illic annos Theologiam tradidit. Peculiaria quędam auditoribus instillans dogmata & Calvini Doctrinam temperans in se concitavit *Voetium*. Hinc nati sunt *Cocceiani*, & *Voetiani* qui etiamnùm hodiè inter se diffident. Moderni Ministri in Hollandia in alterutram partem abrepti sunt. Obiit *Cocceius* anno 1669. Paulò ante decesserat *Voetius*.

Porrò, hę sunt solemniores assertiones *Coccei*.

1. *Ab adorato vitulo aureo tantùm incæpit legalis Oeconomia, seu lex cæremonialis*. Unde sustinet Cocceius, in pœnam vituli aurei adorati, tam multiplicia populo Israelitico injuncta fuisse pręcepta cęremonialia.

2. *Fideles veteris Testamenti propter sacrificii expiatorii dilationem fuerunt impuri, sordidi, habuere non redempti peccatum & conscientiam peccati*.

3. *Tria sunt Testamenta, æternum, vetus, & novum.*

Cęterùm plures sunt modò in Hollandia, qui profiten-

fitentur, *quod non ſit neceſſe obſervare diem Dominicum, ſed quod ſufficiat ad cultum Dei quicumque dies hebdomadæ*. Hanc ob rem permulti illic diebus Dominicis ſe Templis ſubducunt. *Errantes circa diem Dominicum.*

Nonnulli hic fortè expectant vitam, & propoſitiones *Janſenii*. Sed de eo, uti & de *Baio* (de quo ſęculo 16. tractandum erat) *aliiſque*, licet erraverint, Sanctę Romanæ Eccleſiæ gremio immortuis, ex profeſſo egimus in libro, cui titulus, *veritas in medio*, ſeu *in propoſ. Damnatas*, ad quem Lectorem benevolum remittimus.

Quia verò noſtros in eo Opuſculo fugit oculos *Edmundus Richerius*, qui etiam, quamvis in errores inciderit, in ſinu expiravit Eccleſiæ, idcircò illum hìc ſubiicimus; ſeparatim tamen ab hæreticis, alioquin juxta ordinem temporis immediatè debebat ſuccedere *Marco Antonio de Dominis*.

Edmundus Richerius Presbyter Lingonenſis, & Doctor Theologus facultatis Pariſienſis libello edito (ſuppreſſo licet nomine) *de Eccleſiaſtica, & politica poteſtate* multùm turbavit Galliam. *Edmundus Richerius.*

Ut turbæ ſopirentur, anno 1612. celebrata eſt Pariſiis menſe Martii Synodus Provincialis à Jacobo Cardinale *Perronio* Archi-Epiſcopo Senonenſi. Libellus in ea proſcriptus eſt. Acceſſit illius condemnatio per Paulum 5. Cæterùm egregiè libellum confutavit *Andreas Duvallius* inſignis Doctor Sorbonicus. Nec tamen à ſuis Richerius ceſſavit molitionibus, quibus plures, in ſuas partes pellexit.

Tandem anno 1629. ſeptimo Decembris ab aſſertionibus ſuis receſſit, declarationem coram dignis teſtibus edens à ſe ſcriptam & obſignatam, qua ſe, præfatumque libellum ſuum, ac quaſcumque propoſitiones in eo contentas Eccleſiæ Romanæ judicio ſubjecit, eam màtrem, & Magiſtram omnium Eccleſiarum, & infallibilem veritatis judicem agnoſcens. Hanc declarationem conſignavit eminentiſſimo Cardinali *Richelio* proviſori domus Sorbonicæ.

Hæ ſunt famoſiores ejus poſitiones.

1. *Collationes beneficiorum* 1400. *annis communi jure*

id est, sacris electionibus factas., lex divina, & naturalis confirmant.

2. *Canone aut Concilio Ecclesiam sponsam gubernari voluit Dominus, ut Romanus Pontifex absque aliis Episcopis nihil quidquam magni momenti de proprio motu decerneret.*

Refelluntur Errores Sæculi decimi-septimi.

1. *Deus est mutabilis.*

Errores Conrardi Worstii.

D. Thomas 1. p. q. 9. art. 1. *dicitur Malach.* 3. *Ego Deus, & non mutor.*

Est enim *aliquod primum ens, quod Deum dicimus; hujusmodi verò primum ens oportet esse purum actum absque permixtione alicujus potentiæ. Omne autem quod quocumque modo mutatur, est aliquo modo impotentia. Unde impossibile est Deum aliquo modo mutari.*

2. *Deus non est immensus*, seu *ubique.*

D. Thomas 1. p. q. 3. art. 2. & 3. *Dicitur Ierem.* 23. *Cælum, & terram ego impleo.* Et Propheta Baruch ait cap. 3. *Magnus est, & non habet finem: excelsus, & immensus.*

Est autem Deus ubique per potentiam, præsentiam, & essentiam. *Idque considerandum est ex his, quæ in rebus humanis alicubi esse dicuntur. Rex enim dicitur esse in toto regno, scilicet per suam potentiam, licèt non sit ubique præsens. Per præsentiam verò suam dicitur aliquid esse in omnibus, quæ in prospectu ipsius sunt, sicut omnia, quæ sunt in aliqua domo, dicuntur esse præsentia alicui, qui tamen non est secundùm substantiam suam in qualibet parte domus. Secundùm verò substantiam vel essentiam dicitur aliquid esse in loco, in quo ejus substantia habetur... sic ergò Deus est in omnibus per potentiam, in quantùm omnia ejus potestati subduntur. Est per præsentiam in omnibus, in quantùm omnia nuda sunt, & aperta oculis ejus. Hebr. 4. Est in omnibus per essentiam, in quantùm adest omnibus, ut causa essendi.*

Object. Opponebat *Worstius*: quod est supra omnia, non est

est in omnibus rebus: sed Deus est suprà omnia; secundùm illud Psalm. 112. *Excelsus super omnes gentes Dominus*, ergo Deus non est in omnibus rebus. Cur divina Majestas sit in formica? cur in minimo quoque pulvisculi grano?

Objectioni *Worstii* sed quam à tot sæculis Angelicus præformavit, sic respondet ille art. 1. ad 1. *Deus est supra omnia per excellentiam suæ naturæ, & tamen est in omnibus rebus* etiam *minimis, & vilissimis* (q.22.art.3.) *ut causans omnium esse*. *Resp.*

Ex fide Lutherana, Calvinistica, Anabaptistica, & Romana fides una, sana, & Orthodoxa conflari potest. *Error Antonii de Dominis.*

D. Thomas 3. p. q. 8. art. 1. *Dicitur* 1. *ad Timoth.* 3. *Ecclesia Dei est columna, & firmamentum* veritatis, sola autem *Romana* est Dei Ecclesia, ut sæpè suprà ostensum est, & sub finem operis fusiùs declarabitur; nequeunt verò simul combinari veritas, & falsitas, proinde ex fide *Romana*, quæ vera est, & ex Lutherana, Calvinistica, Anabaptistica, quæ falsæ sunt, nequit una sana, & Orthodoxa fides conflari.

Quilibet sinè ulla persona, ac sexus distinctione est legitimus verbi Dei præco. *Error Independentium.*

D. Thomas 2. 2. qu. 177. art. 2. *Apostolus dicit* 1. *ad Corinth.* 14. *Mulieres in Ecclesiis taceant. Et* 1. *ad Timoth.* 2. *Docere mulieri non permitto ... primò quidem & principaliter* (ait Angelicus) *propter conditionem fœminei sexus, qui debet esse subditus viro, docere autem, & persuadere publicè in Ecclesia non pertinet ad subditos.*

Sed nec *cuilibet viro* datum est præconem verbi divini induere. Ut quis legitimè prædicet à suis mittatur superioribus, necesse est. *Quomodò prædicabunt, nisi mittantur?* ad Romanos 10.

Porrò *Independentes*, non admittentes Episcopos, nec Seniores ad regimen Ecclesię, nec curantes Templa, Altaria, Pulpita, pro suæ sectæ defensione hoc argumentum adversùs *Protestantes*, & *Puritanos* Anglos validè intorquent. Vobis omnibus licuit Ecclesię Romanę doctrinam evertere, quę tot centenis annis ante vos viguerat. Ergo multò magis licebit nobis vestra Dogma-

ta, vestras Ecclesias, ritus abolere, quæ quidem omnia tantùm de novo emerserunt, neque parem cum Ecclesia Romana authoritatem, aut antiquitatem obtinuerunt. Videant, quæso, illi, nisi suo ab errore recedant, quo pacto ab hoc *Independentium* argumento se expediant.

Error Tremblantium, seu QuaKerorum.

1. *Nullus potest esse Dominus: unde nullus debet alteri servire, sed omnes debent esse æqualis conditionis.*

D. Thomas 2.2. qu.104. art.5. *Apostolus dicit ad Coloss.* 3. Servi obedite Dominis .. *in simplicitate cordis timentes Deum*. Unde Paulus supponit, quod hìc alii licitè sint Domini, alii Servi. Sanè si omnes æqualis forent conditionis, *non posset humanarum rerum status conservari*. art. 6. Unde oportet dari Dominos, & Servos.

2. *Omnis cœremonia, seu affabilitas è societate humana fuganda est; unde nullus alium debet salutare, nec ei pileum deponere.*

D. Thomas 2.2. qu. 114. art. 1. tum in argumento sed contra: *Ecclesiastici* 4. *dicitur* Congregationi amabilem te facito: tum in corp. *oportet hominem convenienter ad alios homines ordinari in communi conversatione, tam in dictis, quam in factis, ut scilicet ad unumquemque se habeat secundùm quod decet*. Unde ruit hæc *QuaKerorum* barbaries. Cum efferis moribus animal sociale exuant; cur non asperum, incultum, inhospitalem incolunt montem Caucasum?

3. *Quilibet habet lumen sufficiens, ut Scripturam Sacram interpretetur.*

D. Thomas 2.2. qu.171. art.3. *Dicitur* 2. *Petri* 1. *Omnis Prophetia Scriptura* propria interpretatione non fit. Cum debeat esse in rebus ordo, & subordinatio, necesse est, ut inferiores, & rudiores à superioribus, & doctioribus instruantur: unde illud lumen interpretandi Scripturam Sacram cuilibet inditum non est. Spectat verò potissimùm ad Ecclesiam, quæ est *columna veritatis*, non ad *privatum quemlibet Spiritum* judicare de vero sensu Sanctarum Scripturarum. Sanè quam misera fuit *QuaKerorum* interpretatio quoad illa verba Scripturæ *in timore, & tremore salutem*

ve-

vestram operamini? quæ monstra non parturit pruritus *privati Spiritus* ? an non iisdem de *privato sensu* principiis, licèt nobiscum aversentur *QuaKeros*, & talia non præbeant argumenta dementiæ, laborant *Sectarii?*

1. *Non est curandum, quam quisque interiùs Religionem teneat, dummodò exteriùs, & superficietenùs aliquam, ne regimen turbet politicum, profiteatur.* *Errores Spinosæ.*

D. Thomas 2. 2. qu. 93. art. 1. *Mendacium maximè perniciosum est*, quod fit in his, quæ ad religionem pertinent. *Est autem mendacium, cum aliquis exteriùs significat contrarium veritati. Sicut autem significatur aliquid verbo, ita etiam significatur aliquid facto, & ideò* si quis aliquam Religionem, seu cultum exteriùs profiteatur, (ne regimen turbet politicum) quem interiùs non tenet, proindeque *significetur aliquid falsum*, erit cultus perniciosus, Deo qui est summa veritas, & Ecclesiæ, cujus non debet esse fucata fides, maximè injurius, & omnis omninò destructivus Religionis. An usque ad sacratissima delubra, ad aras, an ad divina usque mysteria ars penetrat Machiavello-politica? quousque talis artis, vel potiùs Atheismi Professores aulas Principum, & orbem deludent universum?

2. *Deus non est ens infinitè perfectum, sed aliud non est, quàm virtus naturæ, quæ in omnibus creaturis diffusa est.*

D. Thomas 1. p. qu. 4. art. 1. *Dicitur Matth. 5. Estote perfecti, sicut & Pater vester Cœlestis perfectus est.* Et art. 2. *In Deo sunt perfectiones omnium rerum.. quia Deus est ipsum esse per se subsistens; ex quo oportet, quod* totam perfectionem essendi in se contineat. Falsum proinde est, quòd non sit aliud, quam virtus naturæ, quæ in omnibus diffusa creaturis est. *Est natura naturans*, ut Patres loquuntur, seu Author naturæ, qui creavit omnes naturas. 1. 2. q. 67. art. 1.

3. *Prophetia Prophetarum veteris Testamenti consistunt in eo, quod hi imaginationem habuerint fortiorem communi, & illa Moysis in eo, quod excellentiori præditus fuerit intellectu.*

D. Tho-

D. Thomas 2.2. qu.72. art. 1. *Prophetica cognitio est eorum, quæ naturaliter excedunt humanam cognitionem. Et ideò Prophetia simpliciter dicta non potest esse à natura, sed solùm ex revelatione divina.* Si Prophetia non possit esse à natura, nec igitur Prophetiæ prædictorum Prophetarum consistunt in eo, quòd hi imaginationem habuerint fortiorem communi, nec illæ Moysis in eo quòd excellentiori præditus fuerit intellectu. Ad Prophetiam requiritur quoddam lumen intellectuale supernaturale, seu excedens lumen naturalis rationis. 2.2. q.71. art.2.

Error Expectantium. *Nulla Religio inter Christianos stabilita est vera Christi Religio.*

D. Thomas 2. 2. qu. 4. art. 6. *Apostolus dicit ad Ephes. 4. Unus Dominus*, una fides. Sanè unitas fidei est præcipuus veræ Religionis character, illam verò unitatem tum in capite, tum in doctrina sibi *Sola* Romana vendicat Ecclesia; ut infrà uberiùs demonstrabitur, proindè in *illa* reperitur *vera* Christi *Religio*: adeòque dici nequit, quòd nulla inter Christianos stabilita est vera Christi Religio.

Quò ruitis miseri *expectantes?* tanto jam tempore veram investigatis fidem: en illa in Ecclesia nostra in omnibus *una* tot inter sectas *discrepantes*, vestros in oculos vel ab oblato lumine sese avertentes insilit: illam amplectimini, tenete, sectemini, ab ea nunquam desciscite.

Errores Cocceii. 1. *Ab adorato vitulo aureo tantùm incepit legalis Oeconomia; seu lex caremonialis.*

D. Thomas 1. 2. quæst. 101. art. 1. *Dicitur Exodi* 18. *Ostendas* (tu Moyses) *populo caremonias, & ritum colendi Deum.* Vitulus autem aureus posteà tantùm adoratus est; ejusque adorationem Moyses refert capite 32. Unde ante incepit lex cæremonialis.

Deinde; q.98.art.6. & q.101. art.3. *Homines usque ad idololatriam* circa tempo Arabrahæ *sunt prolapsi.* Unde Jacob. Genes. 35. *Convocata omni domo sua, ajebat: abiicite Deos alienos, qui in medio vestri sunt. Et ideò post* hæc tempora *necessarium fuit, dari caremonialia, quæ ad cultum* Dei *pertinent, & per quæ ab* ido-

idololatriæ cultu homines revocarentur. Profectò quanta Majestate fulgura inter, & tonitrua Deus non pronuntiavit in Monte Sinai Exodi 20. *non habebitis Deos alienos coram me?* nonne hoc præcessit adorationem vituli aurei?

2. *Fideles veteris Testamenti propter Sacrificii expiatorii dilationem fuerunt impuri, sordidi, habuerunt non redempti peccatum, & conscientiam peccati.*

D. Thomas 1. 2. q. 98. art. 2. ad 4. *Quamvis lex vetus non sufficeret ad salvandum homines: tamen aderat aliud auxilium à Deo hominibus simul cum lege, per quod salvari poterant, scilicet fides Mediatoris, per quam* justificati sunt antiqui patres. Hinc *Josue* dicitur (cap. 11.) *universa mandata complevisse, nec unum quidem verbum prætermisse, quod præceperat Dominus Moysi.* Et 4. Regum 23. *Iosias* narratur *fecisse juxta omnem legem Moysi.* Non igitur fideles veteris Testamenti propter Sacrificii expiatorii dilationem fuerunt omnes impuri, & sordidi. Licet enim Sacrificium expiatorium differretur; justificabuntur tamen per fidem Mediatoris *venturi*, unde illis Sacrificium expiatorium, seu mors Christi salutifera per fidem apprehensa jam *virtualiter* aderat.

3. *Tria sunt Testamenta, æternum, vetus, & novum.*

D. Thomas 1. 2. q. 107. art. 1. *In una, & eadem Civitate dicitur alia lex, quæ imponitur viris perfectis, qui statim possunt exequi ea, quæ pertinent ad bonum commune: & alia lex datur de disciplina puerorum, qui sunt instruendi, qualiter postmodùm opera virorum exequantur.. sic igitur lex nova est alia à lege veteri, quia lex vetus est quasi pædagogus puerorum, ut Apostolus dicit ad Gal. 3. Lex autem nova est lex perfectionis data,, viris perfectis.* Unde *differentiæ, quæ sunt inter novam legem, & veterem, accipiuntur secundùm perfectum, & imperfectum.* Ecce Testamentum, seu lex non dividitur, & quidem tantùm penes perfectum, & imperfectum, nisi in legem veterem & novam. Proinde non sunt distinguenda tria Testamenta, quorum unum sit *æternum.*

Tò

Tò autem *aternum Testamentum* includitur in nova lege. *Et ad hoc designandum dicitur in forma calicis novi, & aterni Testamenti*. 3.p. q.78. art.3. *Dicitur autem Testamentum novum ratione exhibitionis : aeternum* verò *tam ratione aterna Dei praordinationis, quàm etiam ratione aterna hareditatis, qua per hoc Testamentum disponitur*. Hinc *Apostolus dicit ad Hebraos* 9. *Ideò novi Testamenti mediator est Christus, ut morte intercedente, repromissionem accipiant, qui vocati sunt aterna hareditatis*.

Error Circa diem Dominicam. *Non est necesse observare diem Dominicum, sed sufficit ad cultum Dei quicumque dies Hebdomada*.

D. Thomas 1.2. q.103. art.3. ad 4. *Sabbathum, quod significabat primam creationem, mutatum est* modò *in diem Dominicam, in quo commemoratur* nova creatura inchoata in Resurrectione Christi. Unde non haberetur repræsentatio ista *nova creatura*, nisi observaretur *dies Dominicus* : adeòque cultui divino non quæcumque dies Hebdomadæ, sed *Dominica* destinata est.

Errores Edmundi Richerii. 1. *Collationes beneficiorum* 1400. *annis communi jure, id est sacris electionibus factas.. lex divina, & naturalis confirmant*.

D. Thomas 2.2. q.10. art. 12. celeberrimo. *Consuetudo Ecclesia semper est in omnibus amulanda*. Fuit verò jam ab aliquot sæculis Ecclesiæ consuetudo, quòd collationes beneficiorum *per electiones* non contigerint, unde consuetudini illi standum est. Quod tamen dicendum non foret, si collationes beneficiorum *via electionis* essent de jure divino, aut naturali, ut hæc assertio contendit, consuetudo enim nequit refragari juri divino, aut naturali.

Sanè si electiones Prælatorum essent de jure divino, sequeretur, aut nullos esse jam veros Episcopos, aut illos peccasse mortaliter sine electione suscipiendo Episcopatum. Deinde, non est præceptum de electione Prælatorum in Scripturis. Sunt quidem illic exempla electionis (ut v.g. patet in Matth. Act.1.) sed illa præceptum non faciunt. Unde ruit hæc assertio *Richerii*.

2. Ca-

2. Canone, aut Concilio Eccleſiam ſponſam gubernari voluit Dominus, ut Romanus Pontifex abſque aliis Epiſcopis nihil quidquam magni momenti de proprio motu decerneret.

D. Thomas 2. 2. q. 1. a. 10. *Dominus Lucæ 22. Petro dixit, quem ſummum Pontificem conſtituit: ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando converſus* confirma fratres tuos. Non dixit, *confirmare* à fratribus tuis, ab Epiſcopis, dum quidpiam magni momenti decernendum eſt. Sed *confirma fratres tuos*, eos tibi ſubde, illis eſto & extra Concilium, & in Concilio, ac ubique ſuperior, eos veritatem edoce, eos ſolidiſſimis, & inconcuſſis, quibus omnes hæreſes, errores, portæque Inferi non prævaleant, imbue doctrinis. Unde ſine Epiſcopis, vel Concilio Romanus Pontifex quidpiam magni momenti de *motu proprio* poteſt decernere. Nonne id in primitiva patuit Eccleſia? illa annis 325. ſine generalibus ſtetit immota Conciliis; quis tunc enatas *Saturnini*, *Baſilidis*, *Nicolaitarum*, *Gnoſticorum*, *Marcionis*, *Montani*, aliorumque damnavit hæreſes, nonne exiſtens pro tempore Romanus Pontifex?

Sed & poſt Oecumenica celebrari cœpta Concilia *Manichæi*, *Aerius*, *Jovinianus*, *Helvidius*, *Pelagius*, aliique *ſolius* ſedis Apoſtolicæ authoritate profligati ſunt.

Quin imo Dogmata, Deciſiones, Reſolutiones, Definitiones Conciliorum generalium irrefragabile robur non habent, niſi à Romano confirmentur Pontifice.

Id egregiè exprimit Doctor Angelicus loco citato. Ad ſolam authoritatem ſummi Pontificis pertinet finaliter (poſtquam omnia in Conſiſtoriis, & Conciliis reſoluta ſunt) determinare ea, quæ ſunt fidei, ut ab omnibus inconcuſſa fide teneantur. Vide Opuſculum noſtrum in *propoſ. Damnatas*. pagina 181.

APPENDIX NOVA AD SÆCULUM XVII.

DE PRÆADAMITIS.

Præadamitæ. PRæadamitæ dici possunt homines hi, qui ante Adamum extitisse finguntur, vel hi quibus eos extitisse fingere placuit, qualis fuit recentior quidam anonymus, qui anno 1655. inter alios errores ausus est asserere primò, *alios ante Adamum extitisse à Deo creatos homines*, quos ideò *Præadamitas* dicebat, & *Adamum non esse primum hominem à Deo creatum*, edito ea de causa in lucem libro, cui titulus est, *Præadamitæ sive exercitatio super versus* 12. 13. 14. *cap.* 5. *Epist. Pauli ad Rom.* & iterùm paulò post edito altero, cum hoc præfixo titulo, *Systema Theologicum ex Præadamitarum hypothesi*. 2. *quod Moses capite primo Geneseos enarret Gentilium creationem*, *& capite secundo creationem Adami primi Patris non omnium hominum, sed solummodò Judæorum*. 3. *quod Diluvium Noeticum non fuerit universale super omnem faciem terræ, sed solùm supra Civitates, & Palæstinæ Provincias*; 4. *quod Gentiles omnibus vitiis dediti fuissent, non tamen peccasse*, visus malæ intelligentiæ verborum D. Pauli ad Rom. cap. 5. vers. 13. dicentis, *Usque ad legem enim peccatum erat in Mundo; peccatum autem non imputabatur, cum lex non esset*. 5. *quod Adam, & Gentiles mortui sunt, non quia peccaverint, sed ex conditione naturæ, hoc est quia corpus corruptioni subjectum induerint*.

Author iste anonymus summam erga Dei Ecclesiam venerationem simulans, verbis, & calamo oppugnare conabatur. Pellem ovinam ostentans, lupinos undequaque mores exercebat. Tandem divina excitatus gratia, abjuratis suæ doctrinæ tenebris, in Catholica luce obiit *Aubervilli* apud Parisios.

Re-

Refelluntur Errores.

1. Adam non fuit primus homo à Deo creatus, ſed ante ipſum fuerunt alii homines, qui Præadamitæ vocabantur.

In capite primo Geneſeos Moſes nullos Præadamitas commemorat, ſed primi hominis creationem deſcribit. *Creavit Deus hominem &c.* Hunc autem Adamum fuiſſe conſtat ex cap. 2. 3. & ſequentibus, præſertim ex cap. 5. ubi verba primi capitis repetens Moſes, illa de Adamo intelligenda ſignificat. *Hic eſt liber generationis Adam &c. & vocavit nomen eorum Adam in die, quo creati ſunt.* Et Apoſtol. 1. ad Corinth. 15. *Factus primus homo Adam in animam viventem; noviſſimus Adam in ſpiritum vivificantem. Primus homo de terra terrenus: Secundus homo de Cœlo Cœleſtis.*

D. Thomas 1. p. q. 92. art. 2. in corpore. In hoc quædam dignitas primo homini ſervatur, ut ſecundùm Dei ſimilitudinem ſit & ipſe principium totius ſuæ ſpeciei, ſicut Deus eſt principium totius Univerſi; ſed Deus ita eſt principium totius Univerſi, ut omnia ab eo creata ſint, ita Adam erit primus homo, ut cœteri homines ab ipſo ſint procreati.

2. Moſes capite primo Geneſeos enarrat Gentilium creationem, & cap. 2. creationem Adami primi Patris non omnium hominum, ſed ſolùm Hebræorum.

D. Thomas 1. p. q. 92. art. 2. In arg. ſed Con. ex illo Actuum 17. *Deus, qui fecit Mundum, & omnia, quæ in eo ſunt fecit ex uno omne genus hominum inhabitare ſuper univerſam terram.*

Nam in primo cap. ſicut Moſes commemorat generationes Cœli, & terræ, quandò creata ſunt in die quo fecit Dominus Deus Cœlum, & terram &c. ita creationem hominis, cum dicit *Formavit igitur Dominus Deus hominem de limo terræ &c.* Sicut ergò non alii Cœli, non alia terra anteà fuerunt, ita nec alii homines; Quod clarè patet ex verbis cap. 2. verſ. 5. *Et homo* non erat, qui *operaretur terram*; quod falſum eſſet, ſi Gentiles ante

Adam

Adam in primo capite somniati, fuissent creati.

Preterea Apostol. ad Rom. cap. 5. *Propterea*, inquit, *peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt*. Quapropter si Adam censendus solùm esset primus parens hebreorum, non autem omnium hominum; soli hebrei morerentur, hebreos peccatum originale duntaxat inficeret, & cœteri homines nature morbo essent immunes; quod est falsum.

3. Diluvium Noeticum, non fuit universale super omnem faciem terre, sed solummodò super Civitates, & Palestine Provincias.

Causa immittendi Diluvium, fuit ut habetur Genes. cap. 6. Quia; *Omnis caro corruperat viam suam super terram*; & immisso diluvio *venit*, inquit Deus, *Finis universæ carnis coram me. Requievit Arca mense septimo, vigesimo septimo die mensis super montes Armeniæ*. Celsissimos Montes superavit Arca; Quo ergo miraculo prohibite sunt aque, ut solos Palestine terminos inundarent? Si intra Palestinam diluvium grassatum est; frustrà commisisset Deus Noè arcam in sui refugium ædificare, cum extra Palestinam brevi, ac facili itinere posset transmeare.

4. Gentiles omnibus vitiis dediti erant, & tamen non peccabant; *Peccatum enim non imputabatur cum lex non esset*.

D. Thomas Lect. 4. ad Rom. 5. *Peccatum erat in mundo* scilicet actuale; homines enim multipliciter peccabant contra legem naturæ; unde dicitur Gen. 13. *Homines Sodomitæ pessimi erant*. Peccatum autem non imputabatur, cum lex non esset; quod est intelligendum, non quia imputaretur, quasi puniendum apud homines, cum quidam legantur ante legem puniti ab hominibus pro peccatis, ut patet Gen. 39. & 40. sed non imputabatur quasi à Deo puniendum. Tunc enim non credebant homines, quod Deus humana facta, vel puniret, vel prœmiaret secundùm illud Job. 22. Circa Cardines Cœli perambulat, nec nostra considerat.

5. Adam, & Gentiles mortui sunt, non quia peccaverint, sed ex conditione naturæ, hoc est, quia

cor-

corpus corruptioni subjectum habuerunt.

D.T.ad Rom.3.Lect.3.Dicendum est autem,quod humana natura dupliciter considerari potest: uno modo secundum principia intrinseca, & sic mors est ei naturalis; UndeSeneca dicit in libro de remediis fortuitorum,quod mors, natura est hominis, non pœna; alio modò potest considerari natura hominis secundùm quod per divinam providentiam ei per justitiam originalem provisum fuit &c. Sic ergo (sequitur D.T.) post quam mens hominis per peccatum est à Deo aversa, amisit virtutem continendi vires inferiores, & etiam corpus, & exteriora; & sic incurrit mortem naturalem à causis intrinsecis, & violentam ab exterioribus nocumentis.

Ulterius repugnat hoc Definitioni Ecclesię; Nam in Concilio universali Africę, Carthagine celebrato; anno 418. cujus canones sub Milevitani Concilii titulo editi sunt; quorum primus hunc Pelagianorum damnat errorem, ut quicunque dicit Adam primum hominem mortalem factum, ita ut sive peccaret, sive non peccaret, moreretur in corpore hoc est de corpore exiret, non peccati merito, sed necessitate naturę; Anathema sit.

Item Apost. ad Rom. 5. Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors; nota Apost. non dicere, & per conditionem naturæ; seu corpus corruptioni subjectum, sed per peccatum mors; Et ad Rom. 8. Corpus quidem mortuum est propter peccatum.

ERRONES
SÆCULI DECIMI-OCTAVI.

HOc sęculo fervet tum in ampla parte Germaniæ, tum in Helvetia *Pietistarum* secta. Hujus vel Authör, vel Promulgator fertur fuisse *N. FranK* in Universitate Hallensi in Saxonia Theologiæ Professor. *Pietistæ* dicti sunt tales ab adulterina, quam verbis, vultu, oculis, toto corporis nisu affectant, pietate. Solitudinem amant: Enthusiasmis, revelationibus, spe- *Pietistæ*

ciosis gradibus perfectionis, imaginaria unione cum Deo, fucata quiete Spiritus se pascunt. Hinc non videntur diferre nisi nomine a *Messalianis*, *Beguardis*, & *Beguinis* (de quibus sęculo 4. & 14.) *Illuminatis*, & *Quietistis*: de his sęculo pręcedenti egimus. Proinde tot illa damnatarum sectarum congeries nova refutatione non indiget.

Varii *Pietistarum* Ministri nuper *Scafhusii* in Helvetia virgis cęsi sunt, ac deinde exilio mulctati. Sed in hisce gloriati sunt, se esse imitatores Apostoli cujus cupiunt premere vestigia. Unde nihil de sua dementia remittunt.

Novissima secta cujusdam visionarii in Gallia.

A novorum illorum *Beguardorum*, & *Beguinarum* insania non multùm discrepat miserum commentum, quod novissimè à paucis septimanis Pastor quidam (*Capè* illi nomen est) profudit in Diœcesi Xantonensi in Gallia.

Docebat, *æqualem à Deo omnibus tribui hominibus gratiam tam peccatoribus, quàm justis: Deumque vel in hac vita videri ab hominibus, licet minùs clarè à peccatoribus.*

Hæc & plura hujusmodi incautæ plebi venditans coram Amplissimis Diœçeseos Vicariis citatus est. Aliquot Scripturę locis errorem frustra munire conatus, Doctorum sententię visus est acquiescere, promisitque, quod datum a se scandalum oppositis assertionibus coram suis esset reparaturus. At ecce vix in pagum reversus magis cœpit deliramentis suis infarcire auditores. Quare iterum apud superiores sistitur. Sua acriter tuetur somnia, erroris convincitur, illum & ipse damnat, & in serię, solidęque retractationis suę argumentum, scripta quędam, quę pro defensione aberrationum elucubrarat, in ignem proiicit. Credebatur tunc saltem è cerebro eradicasse commenta. Itaque ad subditos remissus est. At irrequietarum nequiit comprimere ęstum idearum. Statim conscendit suggestum, & majori, quam unquam ante vehementia, & impetu ex illo detonans sua sensa instaurat, propugnat, urget, seque in illorum explicationem, expressionem, & rationem, quę ipsis verè opponi poterant,

terant, imaginariam solutionem eviscerat.

Fama hac totam per Galliam percrebrescente, Serenissimus Aurelianensium Dux Galliarum Regens eum ad se accersiri jussit. Modò Parisiis, negotio accuratè discusso, in carcere asservatur.

Pastor ille 45. annos natus est.

Theologiæ Doctor est in Academia Burdegalensi. Adeò vel eruditiores (si divina desit gratia) Spiritu vertiginis immerguntur.

LUTHERI, ET CALVINI, SEU SECTARIORUM DOGMATA.

AD *Lutheri* modò, & *Calvini*, seu *Sectariorum* me converto Dogmata.

At quid aggredimur? cur illa discutienda suscipimus, quæ jam ab ipsis Ecclesiæ incunabulis, à longa remotissimorum sæculorum serie prædamnata sunt? quid est aliud *Lutheri*, & *Calvini* doctrina, quàm antiquorum per Ecclesiam Catholicam proscriptorum instauratio errorum?

Uterque docet, *nullam esse in homine arbitrii libertatem*. Idem docuit sæculo 1. *Simon Magus* errore 3. & sæculo 3. *Manichæi* errore 9.

Uterque docet, *non esse necessaria ad salutem bona opera, sed sufficere fidem*. Idem docuit *Simon Magus* errore 4. & sæculo 4. *Eunomius* errore 1.

Uterque docet, *habenti fidem nihil obesse peccata quantumlibet multa, & magna, horum enim malitiam non imputari credenti*. Idem docuit Eunomius errore 2.

Uterque docet, *Deum præcipere impossibilia*. Idem docuit *Ptolomæus* sæculo 2.

Uterque docet, *concupiscentiam esse peccatum*. Idem docuit *Proclus* Montani Discipulus eodem sæculo.

Uterque tollit *Traditiones omnes, & solis Scripturis*

omnia vult contineri. Idem docuere sæculo 2. *Gnostici* errore 5. sæculo 4. *Eunomius* errore 3. *Arius* & *Macedonius* errore 2.

Uterque docet, *Ecclesiam solis bonis constare*, & *Ecclesiam olim visibilem multis sæculis periisse: hoc verò tempore in suo tantum cœtu existere*. Idem docuerunt in substantia sæculo 4. *Donatistæ* errore primo, & sæculo 12. *Waldenses* errore 1.

Uterque docet, *omnia peccata esse paria, nec ullum dari peccatum ex natura sua veniale*. Idem sæculo 4. docuit *Jovinianus* errore 2.

Uterque docet, *non dari Episcopos in Ecclesia, qui sint Presbyteris superiores*. Idem sæculo 4. docuit *Aerius* errore 1.

Uterque docet, *non esse orandum pro defunctis; non esse servandum jejunium Quadragesimale, aut alia stata jejunia*. Idem docuit citatus *Aerius* errore secundo, & tertio.

Uterque negat *invocationem Sanctorum, venerationem sacrarum Reliquiarum, imaginum Christi, & Sanctorum*, & vocat hoc *Idololatriam*. Idem olim fecit sæculo 5. *Vigilantius* errore primo, & secundo. *Xenaias* eodem sæculo. *Iconoclastæ* sæculo 8.

Uterque non admittit *septem Sacramenta*, sed tantùm duo, *Baptismum*, & *Cœnam*, unde & *pœnitentiam* Sectarii reiiciunt. *Archontici* sèculò 2. nulla admittebant Sacramenta. *Novatus* sæculo 3. errore 2. specialiter negabat *Confirmationem esse Sacramentum*, & *flagitia post Baptismum perpetrata* nolebat *Sacerdotum ministerio, & authoritate remitti*.

Calvinus negat *realem Corporis Christi in Eucharistia præsentiam*. Idem negavit sæculo 11. *Berengarius* errore 1. Lutherus verò asserit illic quidem esse *realem Corporis Christi præsentiam*, sed ibi *simul* contendit *esse panem*. Idem asseruit *Berengarius* errore 2.

Uterque docet, *Pontificem Romanum non esse caput Ecclesiæ*. Idem sæculo 14. docuit Wicleff propositione 37.

Sectarii docuerunt, *proprium Dei opus non minùs esse proditionem Judæ, quàm vocationem Pauli*; ex quibus aliisque verbis Catholici deducebant, *Sectarios* sustinere,

nere, *Deum esse authorem peccati*, (*Modernos* illius modò doctrinę pudet .) *Deum* verò *esse authorem peccati*, docuit *Florinus* sęculo 2.

Sola *Sectariorum* doctrina de *merito*, nova est saltem quoad modum explicandi; sola, inquam, doctrina de *merito*: illorum enim systemati de *justificatione*, *bonisque operibus*, quę dicunt *esse infecta pecccato*, pręlusit pręcitatus *Proclus* sęculo 2. docens concupiscentiam, quę in *justis* etiam remanet, *esse peccatum*.

Unde liquet, *pleraque illorum dogmata* esse Hęreses *antiquas* à tot elapsis, & reconditis sæculis ab Ecclesia damnatas.

Cum verò fateantur *Sectarii* primis 5. sæculis veram fuisse in Ecclesia Romana fidem; seipsos dogmata tunc ab ea profligata renovantes inviti licet damnent, convincant, perimant, necesse est.

Proindè, illa veterum vibrata in Adversarios repetitio Hæresum ineluctabile semper fuit invictumque argumentum. Aliis sane vix armis opus est, ut demonstretur apud nos solummodò, non apud eos veram, ut prætendunt, extare Ecclesiam.

Age tamen; præcipua *Sectariorum* doctrinæ capita sine ulla acrimonia veritati unicè intenti expendamus; vel quod in idem redit, fidem exponamus Catholicam, omnibus absterſis ei calumniis, nebulis, tenebris, quæ ab adversariis illi sunt offusæ, vel etiamnum offunduntur. Tollatur caligo præjudiciorum. Hæc omnia aversatur veritas. Deformi nostræ detracta Religioni facie, apparebit digna, quæ suscipiatur.

Porrò licet D. Thomas omnes hactenus errores à *Simone Mago* ad hæc usque tempora, imò & *Sectariorum* in *priscis*, ut in hoc operis decursu vidimus, *Hæreticis* plerumque è Scripturis Sacris, quas solas fermè inclamant adversarii, prædebellarit, modò tamen *Aquinatem*, cum vel umbra citati cujusdam S. Patris, dum eis refragatur, illos feriat, hoc eorum dantes præoccupationi, tantisper seponemus.

Pro majori perspicuitate, & ordine doctrinam Ecclesiæ (quam potissimùm ex Concilio Tridentino, ejusque Catechismo colligemus) partiemur in varias

materias. 1. agemus de Invocatione Sanctorum. 2. de cultu imaginum. 3. de cultu Reliquiarum. 4. de Festis Sanctorum. 5. de justificatione. 6. de merito. 7. de libero arbitrio. 8. de satisfactionibus. 9. de Indulgentiis. 10. de purgatorio. 11. de Sacramentis in genere. 12. de omnibus in specie, ultimum reservantes locum Eucharistiæ, cum de ea sit præcipua nos inter, & *Sectarios* controversia. 13. tractabimus de Sacrificio Missæ. 14. de Communione sub utraque specie. 15. de Traditione. 16. de Authoritate Ecclesiæ. 17. de visibili illius Capite. 18. concludemus, solam Romanam dicendam esse veram Christi Ecclesiam; adeòque extra *Romanam Ecclesiam* non dari salutem.

INVOCATIO SANCTORUM.

Invocatio Sanctorum.

SEctarii jam dudum existimarunt, execrabilem à Catholicis in Invocatione Sanctorum, veneratione Imaginum, & cultu Reliquiarum exerceri idololatriam. Tam altè subditorum mentes hæc persuasio penetravit, ut passim populus iste autumet nos pro Deo vivente mortuos homines: pro summo, & sempiterno Spiritu ossa, & cineres, ligna, & lapides adorare. Sed tandem sinistræ exuantur ideæ: en dogma Romano-Catholicum ab omni prorsus idololatriæ umbra alienum. Docet, & profitetur Ecclesia cum Scriptura Sacra Matth.4. (*Dominum Deum tuum adorabis*) & omni retrò Antiquitate, cultum latriæ soli Deo utpote rerum omnium conditori, & supremo Domino esse tribuendum, nec eum ulli omninò creaturæ exhiberi posse. In Sanctis enim vel præstantissimis nullum est excellentiæ genus, quod à Deo non oriatur, nec virtus ulla, nisi quæ divinæ sit donum gratiæ, nec ulla nos juvandi nisi precibus facultas. Unde nos non colimus Sanctum quemcumque, ut rerum omnium Authorem (quod certum idololatriæ foret argumentum) sed solum, ut amicum ejus, qui absolutus, & universalis est Dominus. Tanti enim Deum facimus, ut etiam eos, quos ipse in sublimitate collocavit, aliquo dignos

dignos honore arbitremur. Quod quidem non in injuriam, sed gloriam Dei cedit: sicut in honorem Regis cedit, quod ejus aulici honorentur propter eorum relationem ad Regem, nimirum quia sunt ejus domestici, ministri, amici.

Deinde, idololatræ diis Sacrificia offerebant: inter Catholicos nihil per umbram simile, qui omninò sacrilegum esse profitentur, alteri, quam soli Deo Sacrificare. Hinc *Sanctis ab Ecclesia*, inquit Concilium Trid. sess. 22. cap. 3. *Sacrificium non offertur, sed* Deo Soli, *qui illos coronavit; unde nec Sacerdos dicere solet* offero tibi Sacrificium, *Petre, vel Paule, sed Deo de illorum Victoriis gratias agens, eorum patrocinia implorat, ut ipsi pro nobis intercedere dignentur in Cælis, quorum memoriam facimus in terris*. Proinde Sanctorum cultus in illorum pro nobis sistit intercessione apud Deum. Absit hìc igitur vel tenuis quædam species idololatriæ.

Porrò Ecclesia docet, *bonum atque utile esse, suppliciter eos invocare*. Concil. Trid. sess. 25. Eo autem charitatis Spiritu & fraternæ societatis ordine invocandi, seu orandi sunt, quo ad Fratrum in terris viventium auxilium quærendum inducimur. Hoc verò præstitit Apostolus scribens 2. ad Thess. 3. *Fratres orate pro nobis*. Et ad Coloss. 4. *Orationi instate orantes simul & pro nobis*. Ad Rom. etiam 15. *Obsecro vos, Fratres, per charitatem Sancti Spiritus, ut adjuvetis me in orationibus*. Qua ex doctrina concludit Concilii Tridentini Catechismus Catholicorum dogmatum medullam continens *par. 3. tit. de cultu, & Invocatione Sanctorum*; si quid Mediatoris dignitas (ut semper obiiciunt Sectarii) Christo in Scripturis tributa Sanctorum cum Deo regnantium intercessione minueretur, non minus viventium nobiscum Fidelium intercessione esse minuendam. Demonstrat Catechismus ille parte 4. tit. *Quis orandus sit*, immensum discrimen inter modum, quo Dei, & modum, quo Sanctorum auxilium imploramus. *Nam precamur*, inquit, *Deum, ut ipse vel bona det, vel liberet nos à malis: à Sanctis autem, quia gratiosi sunt apud Deum, petimus, ut nostri*

patrocinium suscipiant, ut nobis à Deo impetrent ea, quorum indigemus. Hinc duas adhibemus precandi formulas differentes, ad Deum enim proprie dicimus miserere nobis, audi nos: *ad Sanctum verò* Ora pro nobis: unde nobis persuadere debemus, quibuscumque verbis etiam gravissimis conceptæ sint preces ad Sanctos vel directę, vel dirigendæ, eas ad hanc solam formam *Ora*, aut *Orate pro nobis* per Ecclesiam intelligi. In Catholicæ confirmationem doctrinę ponderentur verba Tridentini loco citato docentis: *Sanctos una cum Christo regnantes orationes suas pro hominibus Deo offerre, bonum, atque utile esse suppliciter eos invocare, & ob beneficia impetranda à Deo per Filium ejus Iesum Christum Dominum nostrum, qui* Solus noster redemptor, & Salvator est, *ad eorum orationes, opem, auxiliumque confugere*. Evidentissimum igitur est ex mente Concilii, Sanctos invocare nihil aliud esse, quam *ad eorum preces confugere, ad beneficia per Christum à Deo impetranda*. Reipsa enim per Christum solum, inque ejus sacratissimo, & efficacissimo nomine consequimur, quodcumque consequimur intervenientibus Sanctis, cum ipsi Sancti non nisi per Christum orent, nec nisi in ejus nomine exaudiantur. Hinc accuratissimè observandum est, orationibus, seu precibus ad Sanctos fusis semper subnecti hasce particulas per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum. Non intelligimus igitur, qui nobis à Sectariis objectari possit, à Christo Mediatore nos recedere, cum rogamus ejus membra, quæ nostra etiam membra sunt, ejus Filios, Fratres nostros, ejus Sanctos, primitias nostras, ut nobiscum tanquam comprecatores, & pro nobis communem obsecrent Dominum in nomine Communis, & unius Mediatoris Dei, & hominum Jesu Christi.

Object. Restat aliud adversariorum argumentum, quod scilicet per preces ad Sanctos directas, occultarum eis tribuamus cogitationum notitiam, quam tamen sibi Deum reservare, tot Scripturæ apparet testimoniis.

Resp. Sed profecto *Sectarii* hoc nobis opponentes non satis Ecclesiæ percipiunt doctrinam. An ideò supra suam effer-

effertur sortem creatura, quod quarumdam rerum notitiam per lucem sibi à Deo communicatam haurire dicatur? nonne id variis, dum in hac vita degerent, contigit Prophetis? nonne Samuel cognovit omnia; quæ *erant in corde Saulis* 1. Reg. 9.? nonne Elisæus scivit omnia, quę à famulo absente erant perpetrata 4. Reg. 5.? nonne Daniel perspectum habuit occultum somnium Nabuchodonosoris. Dan. 2.? nonne etiam Petrus Apostolus scivit fraudem Ananię, & Saphiræ *circa pretium agri* Act. 5.? cur ea negetur cognitio in Patria, quę quibusdam data fuit in via?

Cęterùm nulli unquam Catholico in mentem venit, Sanctos ex *sese* cognoscere ea, quibus indigemus, aut etiam tacitas nostras voluntates. Hoc certè Deo reservatum est. Sufficit Ecclesiæ omni antiquitate sibi adstipulante, docere, preces eis esse utilissimas, qui illas fundunt, sive illę Sanctis innotescant ministerio, societateque Angelorum, quos illa scire, quæ geruntur apud nos, Scriptura testatur, *cum sint administratorii Spiritus missi propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis*; Hebr. 1. seu Deus ipse nostra Sanctis desideria, & efflagitationes singulari revelatione pandat, seu denique id ipsis arcanum in infinita sua essentia tanquam in lucidissimo speculo (ut est communior Theologorum opinio) manifestet: de quibus omnibus nihil definivit Ecclesia.

At quocumque pacto id fiat, certè verum est, Ecclesiam nihil creaturę in rebus nostris cognoscendis, quod soli Deo competat, Idololatrarum more tribuere, cum nulla sit in Sanctis nostrorum desideriorum, precum, humanorum negotiorum notitia, nisi quam eis Deus communicet.

Sed, ut pateat, quod Sancti (quomodocumque modo id contingat) nostras cognoscant, Deoque offerant necessitates, & orationes juvat hìc locum pro millibus unum ex quinto capite Apocalypsis v. g. subnectere. Illic *viginti quatuor seniores* (justorum scilicet animę in Cœlo, dum Joannes hęc scribebat, collocatę, de quibus utique v. sequenti habetur, *re-*

demi-

demisti nos ex omni tribu, & lingua, & populo, & natione) illic, inquam, dicuntur præfati *singuli habuisse phialas aureas, plenas odoramentorum, quæ sunt orationes Sanctorum*. Illæ igitur animæ beatæ deferebant, & offerebant Sanctorum in terra militantium orationes velut odoramenta fragrantia, & incensa gratissima in conspectu Domini.

CULTUS IMAGINUM.

Cultus Imaginum.

CUm is honor, qui Sanctis a fidelibus exhibetur, coram eorum Imaginibus, sacrisque Reliquiis maximè appareat, quid de illis Ecclesia sentiat, declarandum est. Tridentina Synodus sess. 25. disertè, & expresè prohibet, ne imaginibus *credatur inesse aliqua divinitas, vel virtus, propter quam sint colendæ, vel ab eis aliquid petatur, vel fiducia in imaginibus figatur: veluti olim fiebat à Gentibus, quæ in Idolis spem suam collocabant: honos* itaque, *qui eis exibetur, refertur ad Prototypa, quæ illæ* (imagines) *repræsentant: ita ut per imagines, quas osculamur, & coram quibus caput aperimus & procumbimus, Christum adoremus, & Sanctos, quorum illæ similitudinem gerunt, veneremur.* Quàm procul igitur Ecclesia vel ab umbra idololatriæ remota est!

Obiect. At inquies: dicitur Exodi. 20. *non facies tibi sculptile.*

Resp. Sanè eo loco non prohibetur facere quodcumque sculptile, sed facere *ad adorandum*. Unde subditur. *Non adorabis ea, neque coles.* Non ea simulachra, aut sculptilia facies, ut illa adores, aut colas sicut Deos. Unde ibi tantùm prohibetur usus imaginum, quas Gentiles conficiebant in suorum venerationem Deorum. Et ideò præmittitur: *Non habebis Deos alienos coram me.* Quod verò non absolutè prohibeantur imagines, patet ex capite 25. Exodi, ubi Deus duos Cherubim exstrui jussit ex utraque parte Tabernaculi. *Duos Cherubim aureos & productiles facies ex utraque parte Tabernaculi. Cherub unus sit in latere uno, & alter in altero.*

altero. Moyses quoque, Deo mandante, Num. 21. conflavit serpentem æneum, quem qui percussus, & intoxicatus serpentum morsu aspiciebat; sanabatur. *Fac serpentem æneum, & pone eum pro signo: qui percussus aspexerit eum, vivet*. Sed & Salomon 3. Reg. 7. Moysem æmulatus, *Cherubim sculpsit* in Templo. Non igitur vetatur in Scripturis de se confectio, & usus imaginum. Falsum proinde est, usum illum (ut & obiiciunt hodiè sectarii, & olim obiecere *Christianocategori* sæculo 8.) non aliis rationibus à nobis defendi posse, quàm quibus Ethnici cultum idolorum defendebant. Hoc age, demonstremus.

1. Ethnici *Polytheismum*, seu multitudinem Deorum credebant. 2. eorum simulachris divinitatem affricabant ob responsa, quæ Dæmones in eis promebant, & alios hujusmodi affectus mirabiles. 3. Hinc, ut in falsis suis Diis, ita & in eorum iconibus fiduciam figebant, & beneficia ab eis expectabant, quod ex infinitis locis profanæ Historiæ tum Græcæ, tum Latinæ sole clarius apparet.

Catholici verò unum Deum credunt; nec in ulla statua, vel imagine divinitatem ponunt: nec fiduciam collocant, nec ab ulla statua, vel imagine beneficia præstolantur.

Enim vero Sacræ imagines non alium apud nos Catholicos usum sibi vendicant, quam ut per eas Sanctorum in nobis prototyporum memoria refricetur, ut nostra erga Sanctos, quos illæ exhibent, devotio acuatur, ad eos imitandos provocemur, atque ad ipsos orandos, ut pro nobis ad Deum per Dominum nostrum Jesum Christum intercedant, excitemur.

Itaque non oramus imagines, sed apud imagines. Scimus illas inanimes, visu, auditu, omni sensu carere. Iis solummodo loquimur, quorum sunt imagines. Sanctis, inquam, loquimur, in iisque ipsum Deum Sanctitatis omnis, & gratiæ Authorem veneramur.

Unde liquet innumera esse, quibus ab Idololatris secernimur. Quin & hodiè Sectarii hoc in puncto sensim erga nos redduntur mitiores.

CUL-

Cultus Reliquiarum.

CULTUS RELIQUIARUM.

EOdem sensu accipiendus est honor, quem prima Ecclesiæ tempora imitati, Sacris deferimus Reliquiis. Profectò, si rectè perpenderent adversarii, Sanctorum corpora à nobis considerari ut Templa, & Organa Spiritus Sancti in eis quondam habitantis, & operantis, & ut victimas olim Deo vel Martyrio vel pœnitentia consecratas, non facilè adduci possent, ut crederent, nos honore ob ea motiva eis exhibito, ab honore ipsi Deo exhibendo ullatenus dimoveri.

Quocirca precor, ut hæc sequentia expendant Sectarii. Ea sanè est vis amoris, quo in aliquem ferimur, ut ille in ejus proles, & amicos, ac deinde quibusdam veluti gradibus, ad ea, quæ effigiem ipsius referant, & ad monumenta, quæ ex illo supersint, ac tandem ad omnia quæ quovis modo ejus memoriam refricent, indivisus extendatur: idem quoque est processus honoris; cum honor nihil aliud sit, quàm timori, & reverentiæ immixtus amor. Sic igitur, & amor noster & honor erga Deum, ad Sanctos etiam illius filios, cohæredes, amicos, eorumque corpora, seu Reliquias, vel quidquid ex iis restare potest, indivisè & indivulsè, seu sine ulla divini tum amoris, tum honoris imminutione se dilatat, unde omnis Ecclesiæ Catholicæ cultus à Deo proficiscitur, & ad Deum redit, ac refunditur. Proinde censendum non est, eo cultu, qui Sanctis, eorumque Reliquiis exhibetur, Deum ad æmulationem provocari. Hinc, quemadmodum Deus licet ab hominibus amari, ad ęmulationem usque percupidus nihil amori sibi debito detrahi arbitratur, dum ejus causa proximum diligimus; ita & Deus, etsi deferendę sibi reventię ad Zelum usque studiosus (*ego sum Dominus Zelotes* Exodi 20.) non ab illis suum existimat diminutum honorem, dum sua in eum veneratione directi, illos honorant, quos ipse honoravit.

Nonne autem Deus Sanctos, illorumque Reliquias hono-

honoravit (ut alia præteream) & in cadavere, quod cum sepulti *tetigisset ossa Elisæi, subitò revixit*, 4. Reg. 13. & in Paulo, à *cujus corpore sudaria, & semicinctia deferebantur ad languidos, & languores* fugabant Act. 19.? nonne vel *umbra* venientis Petri ab obviis quibusque morbos depulit Act. 5.? quanto apud Deum in honore, & pretio ipsum Petrum fuisse existimandum est, cujus umbræ tantam impertiebatur virtutem?

Cæterùm nobis imponitur, dum à Sectariis accusamur, quod theatrum, caput, viscera, medullam Religionis in Sanctorum cultu, & aliis hanc materiam concernentibus reponamus: cum fideles circa hæc puncta hoc tantùm doceat Tridentina Synodus scilicet morem illum de colendis Sanctis, eorumque imaginibus & Reliquiis, *bonum esse, ac utilem:* (sess. 25.) nec verbum ampliùs adjungat.

At audio: varii hìc sunt abusus.

Object. Certè abusus illi (si qui sint) particularium sunt abusus, non Ecclesiæ. Illos è contra detestatur Ecclesia.

Resp. Ponderate, quid circa hæc omnia Tridentinum sanciat Concilium loco sæpe allegato. *Omnis superstitio in Sanctorum invocatione, Reliquiarum veneratione, & imaginum Sacro usu tollatur, omnis turpis quæstus eliminetur.*

FESTA SANCTORUM.

Festa Sanctorum.

CUm omnis cultus Sanctorum à Deo (ut vidimus) oriatur, ad Deum redeat, seque in illum ut omnis sanctitatis authorem, & Oceanum exoneret, in Deum quoque defluunt *Festa Sanctorum*: proinde quemadmodum Sanctorum veneratio, ita & illorum Festa omnis sunt idolatriæ expertia. Non est igitur cur ea vellicent Sectarii.

Object. Sed prætereà alio ex medio ista carpunt adversarii. Illorum scilicet celebratio, inquiunt, in Sacra Scriptura non exprimitur.

Resp. Hìc vos interrogare liceat. Estne in Sacris expressum

ſum literis, quod obſervanda ſit dies Dominica? legimus quidem *Dominica die* (Apocalyp. 1.) Joanni eſſe revelata myſteria, ſed non legimus, Dominicam diem, calcato Sabbatho, debere regnare. Iſtam tamen ſolemniter colitis. Sed cur ita? quia hoc aſſerit perpetua (id vobis veritas nolentibus extorquet) Traditio Eccleſiæ illum colentis diem ob Reſurrectionem Domini, quę contigit in Dominica. Sed nonne & Traditio patrocinatur Feſtis Sanctorum: at de *Traditionibus*, quas Sectarii reſpuunt, & tamen velint, nolint, in pluribus admittunt, fuſiùs infra.

Deinde; non minoris authoritatis eſt Eccleſia, quam Synagoga: hæc verò præter Sabbathum à Deo præceptum Exodi 20. inſtituit Feſta quædam in memoriam alicujus ſingularis beneficii à Deo accepti. Ita cum Judęi eſſent erepti è ſanguinaria conſpiratione Aman, ſtatutus fuit dies in anno ſolemnis, quo memoria divini in ſe collati beneficii recoleretur, ut patet Eſther cap. 9. Idem præſtiterunt Bethulienſes in recordationem capitis Holofernis manu fœminæ à cervice avulſi. *Dies Victoriæ hujus feſtivitatis ab Hebræis in numerum Sanctorum dierum accipitur, & colitur à Iudæis ex illo tempore uſque in præſentem diem*. Judith. cap. 16. Quidni igitur liceat Eccleſiæ vel ob quædam beneficia à Deo Sanctorum interceſſione impetrata, vel impetranda, vel ob memoriam præclaræ Victoriæ de hoſtibus fidei per eos relatæ, aut quodvis aliud pium motivum, dies quoſdam Sanctorum venerationi conſecrare?

Sed quid plura? cum hodierna Eccleſia *Anglicana* (quam Sectarii fatentur eſſe veram) Feſtos aliquot dies celebret?

JUSTIFICATIO.

Juſtificatio.

AD Juſtificationem modò, quæ ex peccatore reddit hominem juſtum, Sanctoſque (de quibus egimus) germinat, progredimur.

Hanc materiam fatalis Authores diſſidii olim conſide-

siderarunt ut suarum caput disputationum, causamque principem discessionis ab Ecclesia. Sed sanè tanta olim contentione, fervore, impetu agitata quæstio nuda sententiæ Catholicæ expositione tolli potest. Hæc igitur docet Ecclesia.

Primò credimus, *remitti nobis peccata gratis divina misericordia propter Christum*. Hæc ipsa sunt Concilii Tridentini verba sess.6. cap.9. in qua Synodo additur capite 8. *Nos ideò dici gratis justificari, quia nihil eorum, quæ Justificationem præcedunt, sive fides, sive opera, ipsam Justificationis gratiam promeretur.*

Sed qui fit Justificatio? an per justitiam in nobis intrinsecè receptam, qua peccata verè tollantur, an per Justitiam Christi nobis imputatam, qua peccata duntaxat tegantur? illa Catholicorum, hæc Sectariorum est sententia. Itaque juxta istam peccata manent in homine, eo fere modo, quo vulnera alicujus, quæ tantùm teguntur, & occultantur sub veste, reverà remanent. At hæc assertio ex variis locis Scripturæ Sacræ refellitur. Dicitur Joann. 1. *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*. Act. 4. *Pœnitemini, & convertimini, ut deleantur peccata vestra*. Hebr.9. *Christus semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata*. Micheæ 7. *Proiiciet in profundum maris omnia peccata nostra*. Ex quibus omnibus testimoniis ita concludo. Id quod tollitur, deletur, exhauritur, & longissimè proiicitur ab homine; certè non manet in homine: sed in justificatione peccatum tollitur, deletur, exhauritur, & longissimè proiicitur ab homine, ut testatur Scriptura; peccatum igitur teste Scriptura, non manet in homine justificato.

Deinde; Scriptura peccata metaphoricè ad res corporeas vocat maculas, sordes, inquinamenta. Jeremiæ 2. *Maculata es in iniquitate tua coram me*. Apoc. 22. *Qui in sordibus est, sordescat adhuc, & qui justus est, justificetur adhuc*. Matth. 15. *Non quod intrat in os coinquinat hominem, sed quod procedit ex ore*. Dum vero maculæ, sordes, & inquinamenta corporis eluuntur, absterguntur, & emundantur per externam lotionem, tunc certè nō manent in corpore, sed evanescunt: neque

neque corpus dicitur ampliùs maculatum, sordidum, inquinatum; sed mundum, purum, immaculatum: itaque a simili servata proportione, dum maculæ, sordes, inquinamenta animę, peccata scilicet per internam lotionem eluuntur, absterguntur, & mundantur, quod fit in Justificatione, certè non manent in anima, sed omninò disparent: neque anima dicitur maculata, sordida, & inquinata; sed pura, munda. immaculata. De hac lotione loquebatur David Psalmo 50. *Asperges me Domine, hyssopo, & mundabor; lavabis me, & super nivem dealbabor*. Et Ezechiel 36. *Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris*. Hac lotione mundati erant, de quibus ait Apostolus 1. ad Corinth. 6. *Hæc quidem fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed justificati estis*. Ad hanc nos idem hortatur Apostolus 2. ad Corinth. 7. *Mundemus nos ab omni inquinamento carnis, & spiritus*. Peccata igitur non remanent, sed verè tolluntur, nec proinde teguntur tantùm per justitiam Christi nobis imputatam.

Object. At dicitur, inquis, Psalmo 31. *Beati, quorum remissæ sunt iniquitates; & quorum tecta sunt peccata*.

Resp. Sed cur locus ille non confertur cum aliis? cur non explicatur per tot testimonia pręcitata sole meridiano clariora? cur non ingenuè fateris & tegi, & simul tolli peccata, cum utrumque dicatur à Spiritu Sancto, & alterum alteri non repugnet? hoc pulchre explicatur ex proportione vulnerum corporis. Vulnera corporis duobus modis tegi possunt. Primò ab ipso vulnerato. Secundò à Medico. Vulneratus tegit ea veste, non tollit: medicus emplastro tegit, & tollit, Idem fit in peccatis; tegi possunt peccata tum ab ipso peccatore, tum à Deo. Peccator ista tegit, dum dissimulat, & quę interiùs latent in animo, non exprimit, quo pacto crimina sua texit Pharisęus Lucę 18. cum dixit: *non sum sicut cæteri hominum raptores, injusti, adulteri*. Deus tegit peccata, dum infusione gratię ea sanat, & tollit, quomodò texit flagitia publicani, qui *descendit justificatus in domum suam*. Quinam ergo Beati secundùm vatis Regii testimonium?

illinè,

Illinè quorum peccata priori, an quorum posteriori modo tecta sunt? videant Sectarii, quomodo beati esse velint. Nos profectò posteriori modo esse *appetimus*, ut etiam Augustinus enarratione in Psalmum præfatum optabat, cum ait; *Deus ergo tegat vulnera, non tu: nam si tu tegere volueris erubescens, medicus non curabit: medicus tegat, & curet, sub tegmine medici sanatur vulnus; sub tegmine vulnerati celatur vulnus.* Hinc patet, alio modo tegi peccata juxta Catholicos, alio juxta Sectarios. Catholici docent, illa tegi per internam infusionem gratiæ, qua non solum teguntur, verùm etiam sanantur. Adversarii docent, tegi per externam Christi justitiam fide peccatoris apprehensam, qua teguntur quidem, sed non sanantur.

Dignentur sanè expendere Sectarii, quantùm derogent pretio & virtuti Sanguinis Christi, dum per Christi justitiam nobis imputatam, peccata tantùm tegi, & occultari volunt, non verò tolli, ac omnino deleri. Sententia orthodoxa non solùm non injuria est passioni Redemptoris, (quod tamen semper urserunt Sectarii) sed è contra magis per illam relucet dignitas, præstantia, & excellentia meritorum ejus, dum virtute illorum nobis communicatur justitia inhærens, *qua renovamur Spiritu mentis nostra, & non modò reputamur, sed verè etiam justi, nominamur*, & sumus. sess. 6. cap. 7.

Itaque Justitia Christi non imputatur tantùm fidelibus, sed illa actu, & reipsa Spiritus Sancti operatione tribuitur, ita ut illi *intrinsecè* fiant justi. *Charitas Dei*, inquit Apostolus ad Roman. 5. *diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis.*

MERITUM OPERUM.

Meritum operum.

FRuctus Justificationis est meritum.

Ita Catholici; non ita Sectarii. Scilicet existimant per *illud*, gratiæ Dei, Christique iterum meritis inferri injuriam. Sed perperam. Hoc in Catholicæ videamus expositione doctrinæ.

Prælibanda sunt verba Apostoli. *Abundate in omni opere bono scientes, quod labor vester non est inanis in Domino*. v. ad Corinth. 13. *Non enim injustus est Deus, ut obliviscatur operis vestri, & dilectionis, quam ostendistis in nomine ejus*. Hebr. 6. Et *nolite amittere confidentiam vestram, quæ magnam habet remunerationem*. Hebr. 10. Nostra igitur bona opera remunerationem, & mercedem merentur.

Sed quomodò? per *gratiam filiis Dei per Jesum Christum misericorditer promissam*. sess. 6. cap. 16. Librentur & verba paulò post sequentia. *Christus Iesus tanquam caput in membra, & tanquam vitis in palmites, in justificatos jugiter virtutem*, seu gratiam *influit, illa virtus bona eorum opera semper antecedit, & comitatur, & subsequitur*: & sine illa, nullo ea pacto Deo grata, & meritoria esse possunt. Docet itaque Ecclesia, (ne temeraria meriti opinione, humana sibi blandiatur superbia) pretium omne, meritumque bonorum operum à gratia sanctificante, quæ nobis in nomine Christi gratis confertur, & à Redemptoris virtute proficisci. Nulla proinde *per meritum*, gratiæ Dei, Christique *meritis* irrogatur injuria.

Age, illa illustremus, roboremus, confirmemus.

In primis celebratissimum est Ecclesiæ dogma, nihil hominem posse cogitare, velle, aut facere quod ad vitam conducat æternam, sine divinæ gratiæ auxilio. Id abundè Sacræ testantur paginæ. *Non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est*. 2. ad Corinth. 3. *Deus operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate*. Ad Philipp. 2. *Sine me nihil potestis facere*. Joann. 15. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum*. Joann. 6. *Nemo potest dicere Dominus Iesus, nisi in Spiritu Sancto*. 1. ad Corinth. 12.

Unde non secus, ac virus infernale, Pelagianam hæresim, quæ effectus gratiæ enervabat vires naturæ nimiùm extollens, detestamur. Originem, & principium omnium bonorum operum, meritorumque nostrorum a Dei gratia, & infinita misericordia dependere indignitatis nostræ, infirmitatis, indigentiæ, imbecilitatis ni-

nimiùm conscii ingenuè confitemur. Ille, ille est, qui *nos coronat in misericordia, & miserationibus*. Psal. 102.

Reposita est quidem *mihi*, inquit Apostolus; *corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus judex*. 2. ad Timoth. 4. Sed cui *redderet coronam justus judex*, si non donasset gratiam misericors Pater? quomodò esset ista *corona justitiæ*, nisi præcessisset gratia, quæ justificat impium? quomodo ista debita redderetur, nisi priùs illa gratia donaretur?

Hinc Ecclesia in Concilio Tridentino hanc Augustini vocem adversariorum peremptricem ut Catholicæ fidei doctrinam admisit, *Deus, cum suorum coronat merita, nihil quàm sua dona coronat*.

Sed juvat paulò fusiùs ipsa Concilii verba allegare, ut Sectarii, si veritatem, ac pacem diligant, (quæ duo unice præ oculis habenda sunt) omnia præjudicia, quæ horribilem doctrinæ nostræ affricant ideam, aliquando abiiciant. *Licet*, inquit (loco præcitato) *bonis operibus in Sacris literis usque adeò tribuatur, ut etiam, qui uni ex minimis suis potum aquæ frigidæ dederit, promittat Christus, eum non esse sua mercede cariturum: & Apostolus testetur, id quod in præsenti est momentaneum, & leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operari in nobis; absit tamen, ut Christianus homo in seipso vel confidat, vel glorietur, & non in Domino: cujus tanta est erga omnes homines bonitas*, ut eorum velit esse merita, quæ sunt ipsius dona.

Eandem prosequitur doctrinam sess. 14. c. 8. *Nos, qui ex nobis tanquam ex nobis nihil possumus, eo cooperante, qui nos confortat, omnia possumus. Ita non habet homo, unde glorietur, sed omnis gloriatio nostra in Christo est, in quo vivimus, in quo* meremur, *in quo satisfacimus facientes fructus dignos pœnitentiæ; qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur à Patre*. Quare omnia petimus, omnia speramus, omnia impetramus per Dominum nostrum Jesum Christum. Hoc est dogma, hæc est sententia Ecclesiæ; non intelligimus, qui nobis alia possit attribui doctrina. Ingemino, infarcio, urgeo. Nec vita, nec spes ulla nisi in uno Chri-

sto Jesu à nobis collocatur. In illo unicè gloriamur, in eo bona operamur, in illo duntaxat meremur. Imo *cum fecerimus omnia, quæ præcepta sunt nobis*, certè *servi inutiles sumus* Lucæ 17. Inutiles, inquam, si adimpleta à nobis præcepta, si bona opera secundùm se considerentur; sumus verò servi utiles, si opera illa spectentur, ut elicita per gratiam Dei, quæ nobis per Sanguinem Christi misericorditer datur: unde quidquid opera dignitatis, roboris, & laudis habent, totùm hoc redundat in dignitatem, vim, & laudem meritorum Christi. Hoc declarat similitudo hìc superiùs insinuata; qua utitur Dominus Joann. 15. *Ego sum vitis, vos palmites. Sicut palmes non potest ferre fructum à semetipso, nisi manserit in vite, sic nec vos, nisi in me manseritis.* Quis dicat, detrahi aliquid de gloria vitis, si palmites ipsius multùm fructum adferant? nemo sanæ mentis. Quidquid enim vivi succi, & humoris habent palmites, hoc totum hauriunt à vite. Unde quò palmites magis sunt frugiferi, eo magis laudanda est vitis. Non igitur detrahitur de gloria meritorum Christi, si servi ejus fructum faciant. Quomodò enim fructum faciunt, nisi quia in Christo sunt, & ab eo succum & humorem divinæ gratiæ participant? quidquid ergo laudis, & virtutis est in meritis nostris, totum id Christo adscribendum est.

Object. Incassum hic obiicitur, vel Christi meritum per se sufficit, vel non. Si sufficit, frustra exiguntur nostra merita: si non sufficit, inferimus illi injuriam.

Resp. Dicimus enim, sufficiens esse meritum Christi, nec tamen in vanum requiri nostra merita. Non enim illa requiruntur propter alterius insufficientiam, sed quia Deus hæc sic ordinavit, clementissimè stipulans, quod bona opera nostra, (licet aliis sibi titulis, puta creationis, vel supremi in creaturas Dominii debita) acceptarentur, ut Cœlestis prœmii meritoria, *ex meritis Christi*. Unde à Catholicis non solùm non deprimuntur, sed magis attolluntur Christi merita, qui non tantùm sibi potuit mereri, sed etiam pretiosissimo Sanguine nobis vis ad merendum obtinuit.

LIBE-

LIBERUM ARBITRIUM.

Ex dictis sponte sua fluit, dari liberum in homine arbitrium, quod definitur facultas agendi, vel non agendi. Ad meritum enim uti & ad demeritum tanquam conditio essentialiter requisita, exigitur libertas. Sine illa nec virtus datur, nec peccatum, proinde nec corona, nec damnatio. Si libertate destituti sumus, in quo Thais femina in omnem effusa libidinem castissimæ cedet Susannæ? nonne perfidus Judas æquè fidelis erit, ac dilectissimus Christi Joannes Evangelista? expertes enim libertatis aliter agere non potuerunt: adeòque neque illi malè agendo offenderunt; neque hi quidquam laude, aut mercede dignum rectè operando gesserunt. *Liberum Arbitrium.*

Sed preterea dari in homine libertatem, evincunt innumera Sacrarum Scripturarum testimonia. Ecclesiastici 15. dicitur. *Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilii sui . . . si volueris mandata servare, conservabunt te . . . ad quod volueris, porrige manum tuam. Ante hominem vita, & mors, bonum, & malum: quod placuerit ei, dabitur illi.*

Ne quis verò hec ad hominem in statu Innocentie restringat, dicatque, hominem post lapsum Ade, libero carere arbitrio: en alia Scripture loca. *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat Crucem suam & sequatur me.* Luce 6. & 1. ad Corinth. 7. *Quod vult, faciat, non peccat, si nubat: qui autem statuit in corde suo,* non habens necessitatem, potestatem autem habens sue voluntatis, *& hoc judicavit in corde suo servare virginem suam, bene facit.* Deinde Apocalypsis 2. *Dedi illi tempus pœnitentiæ, & non vult pœnitere.* Denique *noli repellere consilia Matris tuæ.* Prover. 3. *Noli prohibere benefacere eum, qui potest.* Ibidem. *Nolite timere eos, qui occidunt corpus.* Matth. 10. *Nolite errare, Fratres.* Jacobi 2. *Nolite diligere mundum.* 1. Joan. 2. Hec & alia hujusmodi utriusque Testamenti eloquia, quid aliud, quàm

liberum demonstrant, & clamitant arbitrium?

Unde moderni Sectarii, cum eorum prædecessores extremis antea viribus libertatem post peccatum Adæ amissam, & extinctam esse, aut titulum esse *sine re*, contendissent, illam modò *in homine lapso* vi veritatis compulsi admittunt. Inconsequenter tamen ad sua principia; cum velint, hominem post lapsum protoparentis necessitari ex concupiscentia ad malum, ex gratia ad bonum. *Necessitas* autem tollit libertatem.

Quæstio quoque de *Justificatione*, & *Merito*, quam veluti pomum discordiæ primi istorum Authores considerarant, potioribus inter eos jam non videtur esse præcipua: paucique sunt qui non agnoscant, ex hoc quidem capite, nullam prorsus dari a nobis discedendi causam.

Reputent illi, quid pro pace sperandum sit, si penitus concepta de nobis sinistra judicia, & istum disceptandi pruritum tandem exuant.

Satisfa-ctiones.

SATISFACTIONES.

POst lustratam quæstionem de *Merito*, quod Christi meritis innititur, explananda etiam est ratio, qua Deo per ipsius gratiam pro peccatis satisfacere nos posse credimus.

Sed priùs considerandum est, tria in peccato (mortali) spectanda esse; nempe maculam, offensam, & injuriam. Macula respicit ipsum peccatorem, & significat turpitudinem, seu fœditatem peccati, quæ est in anima peccatoris. Offensa, seu inimicitia respicit amicitiam Dei, quia homo, quando peccat, offendit Deum, & lædit amicitiam ejus. Injuria respicit jus divinum, quia Deus, cum sit supremus Dominus, jus habet, ut ejus legi obediatur. Hoc jus violat peccator, dum impingit in legem Dei, & sic injuriam illi irrogat. Porrò hæc tria non eodem modo tolluntur. Macula tollitur per infusionem gratiæ justificantis. Sicut enim macula est quædam fœditas animæ, sic gratia est quidam nitor, seu pulchritudo, quæ animam in se reddit

dit pulchram, & ornatam. Offensa tollitur per eandem gratiam. Nam gratia non solùm ornat animam, sed etiam Deo gratam amabilemque efficit, ac in pristinam amicitiam restituit. Injuria tollitur per Satisfactionem, seu compensationem, quam Deus exigit.

Quia verò injuria illa (cum inferatur Deo qui est Majestatis infinitæ) est infinita, ideò communi consensu docent Catholici, solum Christum Deum simul & hominem idoneum fuisse, qui pro *infinita Personæ suæ dignitate* sufficientem pro injuria ista Satisfactionem offerret.

Porrò duplici ratione potuit infinitam illam nobis satisfactionem communicare, aut plenam peccatorum remissionem, nulla sibi reservata pœna, impertiendo, aut majorem pœnam minori, ęternam scilicet temporali commutando. Hac priore via in Baptismo statim utitur; alteram adhibet in ea venia, quam Baptizatis largitur in peccatum relapsis. Divinæ enim justitiæ ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante Baptismum ignorantes deliquerint: aliter verò, qui semel à peccati, & dæmonis servitute liberati, & accepto Spiritus Sancti dono, scientes *Templum Dei violare*, *& Spiritum Sanctum contristare* non formidaverint. Unde Deus eò compellitur summa peccatorum ingratitudine, qui tantæ immemores clementię primis ejus donis fędè abusi sunt, eò, inquam, compellitur, æternam quidem eis pœnam verè pęnitentibus remittens *temporalem* verò imponens.

Quod autem condonata culpa, nonnunquam pœna subeunda reservetur, id perspicua, & illustria in sacris literis exempla dumonstrant. Moyses, & Aaron, licet eis remissum à Deo foret peccatum incredulitatis, ob illud tamen in pœnam non potuerunt ingredi terram promissionis, ad quam ita anhelabant. *Dixit Dominus ad Moysem, & Aaron,* (Num. 20.) *quia non credidistis mihi, non introducetis hos populos in terram, quam dabo eis.* David post impetratam adulterii & homicidii veniam, punitus est morte filii, quem ex adulterio susceperat. *Dominus transtulit peccatum tuum, verumtamen filius qui natus est tibi morte morietur.* 2. Reg. 12.

Ubi considerandæ sunt duæ particulæ. Una est, *Deus transtulit peccatum tuum*, id est, condonavit tibi culpam. Altera, *verumtamen morietur Filius tuus*: id est tametsi Deus condonaverit tibi culpam, exigit tamen à te pœnam. Quidni Deus eodem nunc pacto in peccatum animadvertat? præsertim cum justum sit, imò nobis salutare, quod Deus, dum peccatum nobis, æternamque simul quam promeriti eramus, pœnam remittit, temporalem aliquam infligat, qua nos in officio contineat: ne peccata (dum nihil pœnæ persolvendum est) leviora putantes, velut injurii, & contumeliosi Spiritui Sancto, in graviora labamur, *thesaurizantes nobis iram in die iræ*. Ad Rom. 2. Procul dubio enim magnoperè nos à peccato arcent, & quasi freno quodam cohibent hæ pœnæ satisfactoriæ, majoremque pœnitentibus cautelam, vigilantiam, curam, conatum, & suarum sedúliorem potentiarum gubernationem imprimunt.

Cæterùm ex dictis inferri nequit, nos operibus nostris pœnalibus Christi satisfactioni esse injurios, quasi non plenè lytrum Redemptionis nostræ persolverit.

Certè integrum à Servatore salutis nostrę pretium solutum est; nihil illi pretio utpote infinito deest; nec pœnæ, post culpam condonatam temporales luendæ sunt, quod id pretium ullatenus deficiat; sed quia tum pacta promissaque in Baptismo data postmodum peccantes turpissimè violavimus, tum quia idcircò Deus justo nos vult metu, salubrique disciplina refrænare.

Neque verò ita nostra est satisfactio hæc, quam pro peccatis nostris exolvimus, ut non sit per Jesum Christum, quemadmodum nobis objiciunt Sectarii, in eo vim argumenti figentes: *nam qui ex nobis tanquam ex nobis nihil possumus, eo cooperante, qui nos confortat; omnia possumus. Ita non habet homo, unde glorietur, sed omnis nostra gloriatio in Christo est, in quo vivimus, in quo meremur*, in quo satisfacimus, *facientes fructus dignos pœnitentiæ*: qui ex illo vim habent; *ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur à Patre*. Hæc docet Ecclesia in celeberrima Synodo sess. 14. cap. 8. Nō igitur ex satisfactionibus nostris satisfactio Domini

nostri

nostri Jesu Christi vel obscuratur, vel aliqua ex parte imminuitur, sed illustratur potiùs, & extollitur; cum omnis satisfactio nostra efficaciam hauriat ex satisfactione Christi. Unde sine illa nullius valoris esset pœnitentia nostra. Atque hinc, ex satisfactione, inquam, Christi, si compatimur, & conglorificabimur. Ad Roman. 8.

INDULGENTIÆ.

DUm Ecclesia peccatoribus difficilia, & laboriosa injungit opera, iique illa submisso adimplent animo, id dicitur satisfactio; dum verò propter eximiam pœnitentium pietatem, aliave bona opera, quæ iis ipsa præscripserit, de debita quidquam illis pœna remittit, hoc dicitur Indulgentia. *Indulgentia.*

Nihil aliud de Indulgentiis credendum proponit Ecclesia in præfato Concilio sess. 25. quam *potestatem eas conferendi à Christo Ecclesiæ concessam esse*, *earumque usum Christiano populo maximè esse salutarem*. Additque, *retinendum illum*, *adhibita tamen moderatione*, *ne nimia facilitate Ecclesiastica disciplina enervetur*. Singulæ expendantur particulæ.

Potestas hæc conferendi Indulgentias, à Christo Ecclesiæ concessa censetur Matth. 16. Ubi dicitur Petro: *Quodcumque solveris super terram, erit solutum & in Cœlis*. Cum enim hæc verba sint generalia, continent omnem potestatem tollendi quælibet vincula, & obstacula, quibus homines impediri queunt ab ingressu Patriæ, inter quæ sunt peccata tam quoad pœnam, quam quoad culpam. Promittitur ergo illis verbis Petro summa potestas non solùm absolvendi à peccatis in Sacramento pœnitentiæ, sed etiam à pœnis, censuris, aliisque, quæ hominem quovis modo ligatum tenent, & remorantur à consecutione vitæ æternæ. Potestas autem illa Petro promissa, fuit data Joan. 20.

Ecclesia hac potestate usa est antiquissimis temporibus, ut patet ex facto Pauli, qui *donavit* incestuoso

(2. ad

(2. ad Corinth. 2.) partem pœnæ, quam subire debebat, idque *in persona Christi*, id est, ac si Christus donasset, adeoque, & in conscientia, seu foro interno. Continuatio deinde ejusdem potestatis observatur in primis, temporibus *S. Cypriani*, cum ad commendationes Martyrum carcere detentorum Ecclesiæ præpositi partem pænarum pœnitentibus relaxabant. Atque ita perpetuò Ecclesiæ Præsules pro majori fervore pœnitentium, ac ob alias causas minuere soliti sunt tempora pœnitentiæ seu pœnarum, ut ajebant, Canonicarum, id quod jam vocamus *concedere Indulgentias*.

Porrò fundantur Indulgentiæ in communione bonorum operum. Membra enim ejusdem Corporis *mystici*, non secùs ac *physici* inter se communicant: atque ita primariò infinita Christi merita, in charitate existentibus (in quos jugiter ille, ut caput in membra influit) applicantur ab Ecclesia per modum solutionis pœnarum temporalium, dimissis eorum peccatis debitarum; secundariò autem, & dependenter à Servatoris meritis, bona Sanctorum opera quæ respectu ipsorum superabundantia fuerunt in ratione *satisfactionis*, ab illa iisdem in gratia existentibus in præfatam pœnarum relaxationem assignantur tanquam propria, ob dictam communionem, in qua obeunt injuncta pietatis Officia.

Cæterùm Indulgentiarum usus Christiano populo maximè salutaris est, quia nimirum peccatis, eorumque pœnis Fideles liberati, in alio sæculo citiùs ad Dei conspectum perveniunt.

Usus ille retinendus est, *debita* tamen *moderatione adhibita, ne nimia facilitate Ecclesiastica disciplina enervetur*. Omnes autem circa Indulgentias abusus resectos vult Ecclesia. Quantùm illa ingemuit, dum tempestate Lutheri tam graviter hac in materia peccatum est! considera, quæ Decreta Concilium Tridentinum sessione citata in ista scandala evibrarit. *Abusus, qui in has* (Indulgentias) *irrepserunt, & quorum occasione insigne hoc Indulgentiarum nomen ab Hæreticis blasphematur, Sacro-Sancta Synodus emendatos, & correctos cupiens, præsenti Decreto generaliter statuit, pravos quæ-*

stus

stus omnes pro his consequendis, unde plurima in Christiano populo abusuum causa fluxit, omninò abolendos esse. Quibusdam verò interjectis statutis, tandem hisce verbis concludit. *Sanctarum Indulgentiarum munus piè, sanctè, & incorruptè omnibus fidelibus dispensetur.*

PURGATORIUM.

CUm remisso peccato mortali, & pœna æterna condonata, ordinariè supersit pœna temporalis sustinenda, (ut patuit in Davide aliisque) quam homo multoties hìc non adimplet, cumque justi (*septies in die cadit justus* Prov. 24.) crebrò immoriantur peccatis venialibus, necesse est, & ut relicta pœna persolvatur, & noxa venialis expietur in altera vita: adeoque præter infernum in peccato mortali decedentibus devotum, debet superesse *Purgatorium*, locus, inquam, in quo animæ ab omnibus istis plenè purgentur. *Nihil enim coinquinatum intrabit in regnum Cælorum.* Apocalyp. 21. Unde *Sancta, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur.* 2. Mach. 12. Libros autem Machabæorum, licet ii non contineantur in canone Judæorum, ut sacros, & canonicos primis temporibus recepit Ecclesia: hinc incassum huic loco renituntur Sectarii. ***Purgatorium.***

Quamobrem adducta est omnis retrò antiquitas, ut pro fidelibus in gratia & charitate defunctis, preces, eleemosynas, jejunia, sacrificiaque offerret: cum certa fide crederet, hisce illos plurimum juvari. Juvantur autem per ista, ob arctissimam inter se unionem membrorum unius corporis, qualia membra sunt nobiscum illi, qui in charitate defuncti sunt: ex hac unum alteri membrum succurrit.

Concilium Tridentinum, dum nobis credendum proponit, animas in purgatorio detentas fidelium juvari suffragiis, non definit quæ sit ibi pœnarum ratio: nec alia hujusmodi, in quibus indagandis magnam vult adhiberi cautionem, & prudentiam, prohibetque, *ne incerta, vel specie falsi laborantia* à quopiam *evulgentur.*

Dum

Dum his intendo, in sequentem incido Calvini locum lib. 3. Inst. cap. 5. paragr. 10. *Ante mille, & trecentos annos*, inquit, *usu receptum fuit, ut precationes fierent pro defunctis*. Et paulò post: *sed omnes fateor, in errorem abrepti fuerunt*. Supersederem argumento ex antiquitate eruto (ut hìc sub initium monui) sed cum illud sit, ut loquuntur, ad hominem, ideò ipsum produco. Igitur *ante mille & trecentos annos* mos *ille receptus erat*. At quam diù ante illos mille trecentos annos? quando, inquam, mos ille exorsus fuit *orandi pro defunctis*? a quo incepit? quando incepit? in qua Ecclesia? an nullus ævo illo purissimo, serpenti fuit errori refragatus? assignetur, obsecro, tempus, quo incępit. Profectò necesse est pro assignatione temporis, devolvi ad nascentis Ecclesiæ cunas, quod ex ipsis *Calvini* verbis facilè colligitur. Jam enim binis illis sæculis præcedentibus, seu *ante mille*, inquit, *& trecentos annos precationes illæ usu receptæ erant*. Cum illa suffragia publico orthodoxæ Ecclesiæ usu *tunc* (ante præfata sæcula) recepta forent, an dubitandum est, hoc fluxisse ex orthodoxa & Apostolica Disciplina? sin aliquo privatorum errore mos ille insinuatus est; iterum peto, quinam illi privati fuerunt? ubi cępere? quando cępere? an nemo ex tot Præsulibus, tot ex Martyribus fuit qui se errori opponeret, qui *rem ad Scripturas exploraret*, & nota censoria percelleret? at non pauci, sed *omnes*, ait, *in errorem abrepti fuerunt*. Qui sunt illi *omnes*, qui fuerunt in errorem abrepti, privatamne, an publicam sustinuerunt personam? certè illi, qui iis vixere temporibus, binis scilicet sæculis ante annos 1300. sub Nerone, Domitiano, Trajano, Severo, aliisque, vel Apostoli, vel Martyres plerique fuerunt. An illi omnes errarunt? an errarunt ipsimet Apostoli?

Hìc inextricabili vos irretitis Labyrintho. Non audetis confiteri errasse *Apostolos*, cum vestram Ecclesiam asseratis esse *Apostolicam*; & ecce jam illos errasse, ex Calvini verbis deducitur.

SACRA-

SACRAMENTA.

RECtus doctrinæ ordo postulat, ut jam loquamur de Sacramentis, quibus Christi merita in nos transfunduntur.

Novæ legis Sacramenta non sacra tantùm signa sunt, quæ gratiam indicent, nec sigilla quę datam confirment (ut volunt Sectarii) sed divinę virtutis instrumenta, quę gratiam non solùm significant, sed & efficiunt, eamque non ponentibus obicem conferunt. Baptismus enim, (ut quod docetur, exemplo notius fiat) dum, adhibitis certis, & solemnioribus verbis aqua extrinsecus abluimur, hoc significat; divina gratia omnem peccati maculam, & turpitudinem interiùs ablui, & animas nostras pręclaro illo Cęlestis justitię dono ornari: simulque ea corporis ablutio illud in anima efficit, quod significat. Unde Catechismus Romanus parte secunda, definiens Sacramentum, illud dicit *esse rem sensibus subjectam, quæ ex Dei institutione sanctitatis, & justitiæ, seu gratiæ sanctificantis tum significandæ tum efficiendæ vim habet.* *Sacramenta.*

Hinc non incongruè Sacramenta appellantur à Theologis quędam veluti vasa Christi Sanguinem continentia, nec non scaturigines aquę spiritualis in vitam ęternam salientis, ac demum fontes illi Servatoris, ab Isaia Propheta his verbis pręnuntiati. *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris.*

Illos sanè misericordię fontes hi obstruunt, hi Christi merita (pro quibus ita se dimicare asserunt Sectarii) minuunt, obscurant, enervant, qui virtutem instrumentalem causandi gratiam denegant Sacramentis.

Porrò Sacramenta novi fæderis agnoscimus nec plura nec pauciora, quam septem à Christo instituta, videlicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, extremam Unctionem, Ordinem, & Matrimonium.

Singula expendamus. Loco ultimo visum est reservare quęstionem de Eucharistia tanquam omnium ponderosissimam.

BAPTI-

BAPTISMUS.

Baptismus.

ECclesia docet, Baptismum omnibus adultis in re vel in voto, parvulis verò, cum votum suscipiendi Sacramenti elicere nequeant, *in re* omnino necessarium esse ad salutem: atque ita ad eos credimus, nisi reipsa Baptismum suscipiant, nullo modo redemptionis gratiam pervenire, ideòque in Adamo morientes nullam cum Christo nancisci partem. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire in Regnum Dei*. Joan. 3.

Ratio quoque hoc evincit. Nullus enim potest salutem consequi, nisi per Christum, ac proinde nisi Christo incorporetur, sitque membrum ipsius. Unde dicit Apostolus ad Rom. 5. *Sicut per unius delictum in omnes homines, in condemnationem, sic & per unius justitiam in omnes homines in justificationem*. Ad hoc autem datur Baptismus, ut aliquis incorporetur Christo factus membrum ipsius, unde dicitur ad Gal. 3. *Quicumque Baptizati estis, Christum induistis*. Proinde sine Baptismo nullus potest consequi salutem.

Hoc in puncto nobis etiam adstipulantur Lutherani, miranturque, omnimodam illam in parvulis Baptismi necessitatem fuisse negatam à Calvino: quam quidem antiquitùs nemo ausus est in dubium vocare, adeò hæc firmiter omnium mentibus inhærebat.

Non veritus est ille, nec verentur hodiè, qui Reformati dicuntur, permittere, ut parvuli nulla insigniti Christianæ Religionis tessera vix nati, non renati in Christo Jesu ex hac vita miserè discedant; non verentur hoc, inquam, permittere, si fortè non adsit præfixus publicis Conventibus suis dies, quo solo Baptismum conferunt.

Crudelis certè praxis, cui vel apud eos talium liberorum parentes suorum sortem miserati, sæpiùs, at frustra refragati sunt.

Scilicet allegant illi infantes fidelium nasci Sanctos, atque hinc docent, Baptismum non esse institutum,

ut

ut infantes per illum efficiantur Sancti, sed ut eorum sanctitas per Baptismum obsignetur. Baptismum enim nihil aliud esse asserunt, quam *publicum sigillum*, quo Ecclesia testatur filios fidelium sanctos esse. Hinc itaque profluit mos iste non Baptizandi parvulos, nisi diebus *publico Conventui suo* destinatis.

At falsum omninò est, filios fidelium nasci Sanctos, istaque sententia ex Scripturis apertè refellitur. *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors; & ita in omnes homines mors pertransit*, in quo omnes peccaverunt. Ad Rom. 5. Et 1. ad Corinth. 15. In Adam omnes moriuntur. Unde omnes prorsus *fidelium* & infidelium filii, qui ex parentibus per carnalem generationem procreantur, nascuntur natura filii iræ ad Ephesios 2. Hinc non efficiuntur sancti; seu filii Dei, nisi renascantur in Deo per Baptismum juxta illud Joann. 3. *Nisi quis renatus fuerit denuò, non potest videre Regnum Dei*. Et paulò infrà. *Oportet vos nasci denuò*. Proinde filii fidelium non nascuntur Sancti, sed eos *Baptisma* efficit Sanctos: adeòque si de vita periclitentur, non expectandus est pro Collatione Baptismi indictus Concioni dies, sed sine mora salutiferis undis perfundendi sunt.

CONFIRMATIO.

Confirmatio verum est Sacramentum. Nihil enim aliud ad propriam Sacramenti rationem requiritur, quam ut sit signum sensibile à Deo institutum ad conferendam gratiam sanctificantem. Sic autem *Actorum* 8. *Cum audissent Apostoli, quod* Samaritani *Baptizati essent in nomine Domini Iesu; tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum Sanctum*. Ecce illa manuum impositio post Baptismum erat signum sensibile, vi cujus conferebatur Spiritus Sanctificãs. Hęc itaque erat Sacramentum à Baptismo distinctum; quod Ecclesia ab initio Confirmationis Sacramentum appellare consuevit. Hujus etiam fit mentio Act. 19. ubi Paulus postquã nonnullos Baptizavit in nomine Jesu, *imposuit*

Confirmatio.

Obiect. *suit super eos manus, & venit super eos Spiritus Sanctus.*

Imò ais; Spiritus Sanctus tunc visibiliter in linguis igneis, alioque donorum exteriorum apparatu in eos effundebatur; modò nihil simile contingit; cur igitur illa manuum impositio rationem nunc Sacramenti sibi vendicet?

Resp. Profectò cum illius impositionis adhiberi solitæ is præcipuè effectus sit, ut Spiritus Sanctus *interiùs* illabatur, suaque nobis impertiatur dona, eo prætextu non debuit à Sectariis rejici, quod jam Spiritus Sanctus in nos conspicuus non descendat. Sufficit ab eodem Spiritu mentem intrinsecè illustrari, & roborari.

Ecclesia impositionem illam jam indè ab Apostolorum temporibus religiosissimè, & constantissimè retinuit: Sacro etiam adhibito Chrismate, quo hujus Sacramenti vis (in quo tribuitur plenitudo Spiritus ad robur spirituale) explicatiori internæ Spiritus Sancti unctionis significatione demonstretur.

Sed ecce & ipsum nomen *Confirmationis*, unctionem, gratiam, seu Spiritum Sanctum expressa 2. ad Corinth. 1. Qui confirmat *nos Deus*, & *qui* unxit nos, & *dedit pignus* Spiritus *in cordibus nostris*. Facilè saltem capiebant fideles, ad quid alluderetur.

At quid plura? cum hodierna Ecclesia Anglicana (quam Sectarii fatentur esse veram) Baptizatis, per Episcopos (qui & apud Acatholicos hujus sunt Sacramenti Ministri) Confirmationem quoque conferat? Ita Anglorum Liturgia, quæ præscribit etiam ritum rectè Confirmationem administrandi.

POENITENTIA.

Pœnitentia. SI ea in regeneratis omnibus gratitudo erga Deum esset, ut Justitiam in Baptismo ipsius beneficio, & gratia susceptam constanter tuerentur; non fuisset opus, aliud ab ipso Baptismo Sacramentum ad peccatorum remissionem esse institutum. Quia autem Deus *dives in misericordia* (ad Ephes. 2.) cognovit figmentum nostrum, illis etiam vitæ remedia contulit, qui sese po-

postea in peccati servitutem, & dæmonis potestatem tradidissent; Sacramentum videlicet Pœnitentiæ, quo lapsis post Baptismum beneficium mortis Christi benignissimè applicatur. Unde Ecclesia olim condemnavit *Novatianos*, quod nullum dicerent dati in Ecclesia remedium, quo peccata post Baptismum commissa remitterentur; quare illi divinæ misericordiæ terminos statuebant: è contra verò moderni Sectarii de supremi Numinis clementia præsumentes existimant, solam memoriam Baptismi jam suscepti, cum fide remissionis peccatorum ad eorum remissionem sufficere, proindèque Pœnitentiam, seu ipsam peccatorum Confessionem non esse à Christo Domino institutam.

Sanè pro astruenda Confessionis institutione, considerandа tantùm sunt verba Joan. 20. ubi Christus à mortuis excitatus insufflavit in Discipulos suos dicens: *accipite Spiritum Sanctum*, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, *& quorum retinueritis, recenta sunt*. Hisce verbis Jesus Christus Sacerdotes sui ipsius Vicarios reliquit, tanquam præsides, & Judices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Christi fideles ceciderint: constat autem Sacerdotes judicium hoc, incognita causa seu peccatis, exercere non posse; proinde citatis verbis ipsa peccatorum confessio perspicuè à Christo instituta est, Unde Sacramentum pœnitentiæ est tribunal quoddam Sacrum; in quo tanquam reus peccator sistitur ipse sui accusator, & testis: caussa, seu materia tribunalis, est peccatum post Baptismum commissum: in eo tanquam Judex Sacerdos residet: quemadmodum igitur Judex forensis nequit pronuntiare sententiam, nisi præhabita causæ notitia, ita nec Sacerdos potest circa peccata exercere judicium, nisi illa sibi pandantur: hoc autem est *Confessio*.

Ex dictis sequitur, Confessionem non esse *inventum humanum*, ut Sectarii commenti sunt. Rex enim ita difficilis, & humanæ superbiæ adeò repugnans, qualis est confessio omnium peccatorum etiam occultorum maximè pudendorum, nunquam in totam Ecclesiam induci potuisset, nisi eam Christus suprema, absoluta, divinaque authoritate præcepisset.

Unde nec ut Fideles confiterentur, Concilium Lateranense injunxit capite *utriusque sexus*, sed determinavit præceptum divinum quantùm ad tempus confitendi; statuendo scilicet, ut tale præceptum Confessionis saltem semel in anno ab omnibus, & singulis, cum ad annos discretionis pervenissent, adimpleretur.

Cæterùm Confessionis difficultas, ac peccata detegendi verecundia gravis nimiùm videri posset, nisi tot tantisque commodis, & consolationibus, quæ indè profluunt, levaretur. Ex Confessione scilicet profluit utilitas, & tranquillitas conscientiæ. Nunquam enim pacato eris animo, nisi peccata, quę conscientiam onerant, per sinceram confessionem expiaveris. Simile quid est in morbo corporis. Dum ęger es, sumenda est amara potio, quę nauseam provocat: interdum etiam tolerandę sunt sectiones, ustiones & alia remedia, quę cum ingenti dolore conjuncta sunt. Si hęc respuis, aut miserè vivendum, aut moriendum est. Sicut igitur, qui ęgro est corpore, medicum adit, ut ab eo juvetur; nec considerat molestias, & cruciatus, qui subeundi sunt, sed sanitatem, & vigorem membrorum, qui non nisi per ingratas, & acerbas medicinas recuperari potest: ita pariter, qui sauciam habet conscientiam, confessarium conveniat, necesse est; nec attendat, quàm hoc sit arduum, sed potiùs quanta & pax, & tranquillitas animi, per hoc obtineri queat.

Spiritualia hęc medicamina non pręsenti solùm ęgritudini sanandę destinata sunt, verùm etiam adversùs relapsum, hominem fulciunt, roborant, muniunt. Unde confitendi verecundia delinquendi cupiditati & licentię frenos iniicit, & improbitatem coercet.

His adde Confessionis utilitatem, quę ad vitę societatem & conjunctionem magnoperè spectat: constat enim si Sacramentalem Confessionem à Christiana disciplina exemeris, perniciosissimis omnia criminibus referta fore, quę homines abrepti consuetudine peccati palam tandem committere non verebuntur. Quid inter cętera, proclivitatem in rem alienam cohibet? nonne tum pudor aperiendi furtum, tum stricta restituendi ablata obligatio?

Unde

Unde credere non possumus, tot ab adversariis considerari commoda posse, quin eorum jacturam desiderent, illiusque eos Reformationis pudeat, qua tam salubris, sanctusque usus olim suos in officio continens sublatus est.

EXTREMA UNCTIO.

EXtrema Unctio non modò pœnitentiæ, sed & totius Christianæ vitæ, quæ perpetua pœnitentia esse debet, consummativa, verum est novæ legis Sacramentum: id colligitur ex Jacob. 5. *Infirmatur quis ex vobis? inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum ungentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & si in peccatis sit, dimittentur ei.* Quo ex loco sic licet discurrere. Signum sensibile ex institutione divina cum promissione gratiæ per illud conferendæ est verum Sacramentum, sed hæc reperiuntur in Extrema Unctione; sensibilia enim sunt oleum, ipsaque unctio olei, & oratio, quæ super infirmum funditur, adest etiam promissio gratiæ mediante illo signo sensibili conferendæ dum subditur, *si in peccatis sit, dimittentur ei*, qua etiam gratia ægroti anima alleviatur, & roboratur: veri proinde illa sibi vendicat rationem Sacramenti. *Extrema Unctio.*

Et certè quemadmodum Servator noster servis suis de salutaribus remediis adversus omnia omnium hostium tela prospiciens, auxilia maxima in Sacramentis aliis præparavit, quibus Christiani conservare se integros, dum viverent, ab omni contagione peccati possent; ita non possumus non suscipere Clementissimi benevolentiam Redemptoris, qui sub finem quoque vitæ, dum humani generis hostis omnes in nos tentationum, versutiarum, fraudumque vires exerit, firmissimo hominem præsidio contra Dæmonis insultus munire dignatur. Prędidium illud est extremæ Unctionis Sacramentum. Illud animam spicula mortis reformidantem, variarumque passionum ęstu quassatam sublevat, solatur, erigit, magnamque in ea divinæ misericordiæ

fiduciam excitat. Cur tantùm igitur & nobis, & sibi munimen eripere volunt Sectarii?

Object. Ideò scilicet (audire illos videor) hoc vobis eripimus; quia *Extrema ista Unctio* nihil est aliud, quam *gratia curationum*, de qua Marcus loquitur capite 6. *Ungebant oleo multos ægros* (Apostoli) *&* *sanabant* illa verò gratia jam dudum cessavit.

Resp. Sed hoc facilè refellitur. Præfata enim Unctio (apud Marcum) adhibebatur indifferenter omnibus ægris, sive decumbentibus & in discrimine vitæ constitutis, sive aliis: extrema autem unctio adhibetur *tantùm* de vita periclitantibus. Deinde, altera unctio simpliciter curabat corpora, hæc verò præcipuè ordinatur ad curationem seu salutem animæ; ita ut non intendat sanitatem corporis, nisi quatenus ista saluti animæ expedierit.

ORDO.

Ordo. CUm Scripturæ testimonio constet, (Apostolicam omitto Traditionem, quæ pro omnibus etiam Sacramentis militat) per Sacram ordinationem, quæ verbis & signis exterioribus perficitur, gratiam conferri, non est cur quisquam dubitet, *Ordinem* verè esse Sacramentum: dicit enim Apostolus 1. ad Timoth. 4. & 2. ad Timoth. 1. *Admoneo te, ut resuscitet gratiam, quæ est in te per impositionem manuum mearum.*

Deinde: nonne in Testamento veteri & Sacerdotes, & Levitæ speciali ritu Deo consecrabantur? nonne *sanctificabantur ad ministerium* Levit. 21.? plus sanè debetur novæ, quam antiquæ legi, plus sponsę Ecclesię, quam ancillę Synagogæ, plus corpori, quam umbrę, major proinde virtus, cum ad nobiliora etiam, sacratiora, & angustiora munia destinentur, Ecclesiæ Ministris tribuitur.

Sed jam dudum fatentur adversarii (in *Confessione fidei art.* 35.) se ex numero Sacramentorum non planè eximere Ministrorum consecrationem, sed solùm ab his eam Sacramenti se cernere, quę toti sunt Ecclesię communia.

At

At illud & nos profitemur. Non enim Ordo omnibus Communis est, ut v. g. sunt Eucharistia, & Baptismus.

His adde rursus, quòd Ecclesia Anglicana, seu *Protestantium* in Anglia (quam Reformati ut veram admittunt) Ordinem Sacerdotalem solemniter conferat, Episcopos consecret, aliaque exerceat, sine quibus ad Sacra ministeria Laicos non promovet.

Itaque cum & *Episcopos* nobiscum admittat Ecclesia Anglicana, ex eo saltem capite non habent Calvinistę, Præsbyteriani, seu Puritani, cur à fide descissant Catholica. *Episcopatus.*

Sed nonne & Act. 20. dicit Apostolus, *attendite vobis & universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit Sanguine suo.*

Nonne etiam sæculo 4. (quo Romanam, veram fuisse Christi Ecclesiam fatemini) *Aerium* damnavit antiquitas, quod negaret, *Episcopum* simplici esse Sacerdote superiorem?

MATRIMONIUM.

NOlunt Sectarii Matrimonium esse Sacramentum; illud coarctant ad contractum civilem. Oppositum docet Romana Ecclesia. *Matrimonium*

Est enim in matrimonio signum aliquod externum: sive sensibile, & gratia Sanctificans illi annexa. Signum sensibile, est mutuus consensus in traditionem corporum verbis, vel indiciis æquivalentibus expressus. Gratia colligitur ex verbis istis Apostoli ad Ephesios 5. *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo, & in Ecclesia.* Conjunctio enim viri cum fœmina significat conjunctionem Christi cum Ecclesia. Hæc autem conjunctio est per gratiam, & charitatem, & ratione hujus dicitur Christus sponsus, & Ecclesia illius sponsa. Ut igitur connubium viri cum fœmina hanc possit significare unionem Christi cum Ecclesia, oportet, ut sit inter fideles conjuges non tantùm unio

quędam naturalis, aut carnalis, qualis etiam inter Gentiles reperitur, sed unio quoque spiritualis, quę in gratia, & charitate consistit: ac proinde Matrimonium hanc gratiam impertiri debet, ut in eo subsistat significatio perfecta unionis Christi cum Ecclesia ab Apostolo asserta.

Deinde: ad insolubile vinculum tolerandum cum una, gratia Dei necessaria est. Nam professò res difficillima est, ita uni mulieri alligari, ut nulla de causa, nec per ullam dispensationem possit vinculum solvi, nec alia uxor superinduci vivente prima. Fides etiam inviolatè servanda est. *Thorus* debet esse *immaculatus* ad Hebr. 13. Studendum est unioni animorum, quę sępè abest ab unitis corporibus, proles Sanctè educanda incumbit, illi quoque temporales sunt relinquendæ facultates. Quis autem credat, Deum rem tam difficilem instituisse, & non simul gratiæ auxilium ad tot emergentes in eo statu superandas difficultates contulisse?

Porrò circa recensita Sacramenta quædam restant consideranda. Cur potiùs vobis, Sectarii, circa Sacramenta, quæ negatis, Ecclesia verò admittit, cur vobis, inquam, potiùs, quam Ecclesiæ Catholicæ credatur? docet hæc, per illa conferri gratiam dignè ea suscipientibus. Habet Scripturæ loca, quæ in hunc sensum exponat, habet tot elapsorum sæculorum authoritatem, tot viros celebres, seu integritatem, seu eruditionem spectes, (quibus supersedeo) sibi suffragantes, habet denique suum in decernendo pondus. Vos verò nec ex Scripturis verbum habetis, quo contrarium constet, nempe nec Pœnitentia, nec Confirmatione, nec Extrema Unctione, Ordine, Matrimonio gratiam ea sine obice recipientibus tribui. Restat igitur, ut non Scripturis hanc Ecclesiæ sententiam oppugnetis, (nam nullæ sunt, quibus hoc fiat) sed tantùm, ut negetis, hæc omnia, quę Ecclesia circa illa Sacramenta docet, & profitetur, rectè adstrui ex Scripturę locis, quę pro se allegat. Quo sanè quid impudentius dici potest? Quis enim vobis ab uno alterove sęculo exortis, majorem exponendarum Scripturarum authorita-

tem

tem adſcripſerit, quam vetuſtę Eccleſię, quæ vobis etiam fatentibus, expers erroris fuit? hæc autem præfata Sacramenta ſemper admiſit.

Hoc certè perpendatis, velim, Sectarii, non aliter hìc vos pugnare, quam antiquos omnes, recenteſque (quos etiam vos quibuſdam in punctis oppugnatis) errorum Profeſſores; ſcilicet negando, ita exponendas eſſe Scripturas, ut exponit Eccleſia. Cur igitur & vos erroris arguitis Anabaptiſtas, Mennoniſtas, alioſque qui non juxta ſenſum Eccleſiæ, ſed ſuum Scripturas exponunt; atque has ita exponentes in hæreſium voraginem prolabuntur? cur illis minùs liceat, quàm vobis divinas interpretari, & explanare paginas? ſed certè & vos erratis, & illi, dum non exponitis Scripturas, ut exponit Eccleſia: illius eſt judicare de vero ſenſu Sacrarum literarum, cum errare nequeat, utpote *columna, & firmamentum veritatis*. 1. ad Timoth. 3.

Sed de Eccleſia fuſiùs infrà.

EUCHARISTIA.

TAndem devolvimur ad quęſtionem omnium momentoſiſſimam, verſantem circa realem Corporis & Sanguinis Jeſu Chriſti in Euchariſtia præſentiam; quæ proinde latiùs deducenda eſt.

Realis præſentia Corporis & Sanguinis Chriſti in Euchariſtia.

Poteſt aliquis tribus potiſſimùm modis eſſe pręſens alicubi. Primò per ſignum, figuram, vel imaginem ſui, quo pacto Imperator eſt præſens in effigie, quę illum repræſentat. Secundò per apprehenſionem, quo pacto amicus amico præſens eſt, dum de illo reipſa cogitat. Tertiò per ſeipſum, quo pacto ſol eſt præſens in Cœlo, Rex in ſolio.

Hoc poſito; certum eſt apud omnes tam Catholicos, quam adverſarios, Chriſtum præſentem eſſe duobus prioribus modis in Euchariſtia. Primò, quia per externas ſpecies panis, & vini, tanquam per ſigna quædam divinitatis inſtituta, Chriſti Caro, & Sanguis ibi repræſentantur. Secundò, quia ex illa repræſentatione,

Christum fide apprehendimus. Est igitur præsens in Eucharistia repræsentativè, & apprehensive. Iisdem modis fuit presens in Sacramentis, & Sacrificiis antiquæ legis. Primò quia illa Christum figurabant. Secundò quia Judæi per fidem in Christum venturum credebant.

Tota difficultas est de tertio modo; an scilicet Christus non solùm per figuram, & apprehensionem; sed etiam per seipsum *verè*, *realiter*, & *substantialiter* sit præsens in Eucharistia. Id negant Calvinistæ, affirmant verò Catholici; quod modò demonstrandum est.

In primis itaque Dominus noster Jesus Christus Eucharistiæ Sacramentum à se instituendum promisit verbis, quę illam Christi in eo præsentiam omninò declarant: hisce nimirum Joannis 6. *Panis, quem ego dabo, Caro mea est pro mundi vita. Caro mea verè est cibus, & Sanguis meus verè est potus. Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, habet vitam æternam. Amen, dico vobis, nisi manducaveritis Carnem Filii hominis, & biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis.*

Promissum illud Dominus implevit, in ultima cœna instituendo Sacramentum Corporis, & Sanguinis sui verbis hisce ponderosissimis, clarissimis, lucentissimis: Hoc est corpus meum; Hic est Sanguis meus. Matth. 26. Marci 14. & Lucæ 22.

Institutionem illam sibi à Domino revelatam esse Apostolus testatur 1. ad Corinth. 11. his verbis: *ego enim accepi à Domino, quod & tradidi vobis; quoniam Dominur Jesus in qua nocte tradebatur, accepit Panem, & gratias agens, fregit, & dixit: Hoc est Corpus meum, quod pro vobis tradetur; similiter & Calicem postquam cœnavit, dicens. Hic Calix Novum Testamentum est in meo Sanguine.... qui manducat, & bibit indignè, judicium sibi manducat, & bibit non diiudicans Corpus Domini.*

Verba hæc accipimus, ut sonant, nec magis à nobis quærendum est, cur literali, ac proprio inhæreamus sensui, quàm à viatore, cur regiam sequatur viam.

Unde hæc sacratissima & evidentissima testimonia

Cal-

Calvinistæ frustra obscurare, & eludere conantur, contendentes ea tropicè Metaphoricè, figuratè, ac impropriè sumi, accipi & intelligi debere, ut accipiuntur voces, *Petra*, *Lapis*, *Ostium*, & si quæ sint alię similes, quæ de Christo in Sacris literis prædicantur.

Sanè ex rationibus, circumstantiis, & considerationibus in Sacro textu expressis, aut fundatis evincitur, prædicata *Carnis*, aut *Corporis*, & *Sanguinis* in hoc Sacramento propriè, & non Metaphoricè esse accipienda; secus ac sumuntur *Petra*, *Lapis*, *Ostium*, dum de Christo dicuntur.

Ad hoc verò observandum est primò, quòd Dominus famoso sexto capite Joannis non tantùm dixerit carnem suam esse cibum, & Sanguinem esse potum; sed *verè* cibum, & *vera* potum. Nusquam autem legitur, quod Dominus se dixerit esse *verè* petram, *verè* lapidem, aut *verè* Ostium, Secundò considerandum est, quod Dominus oborto Judæorum, & nonnullorum quidem è Discipulis suis gravi scandalo, aut murmure propter ipsius de hoc Sacramento Sermonem, perstiterit tamen in sententia de veritate, ac necessitate manducandę carnis suę, Sanguinisque bibendi.

Sed ut hujus argumenti vis percipiatur, en historiam illius scandali ex Sermone *Joan.* 6. Ubi versu 41. *Murmurabant Judæi*: & v. 53. *Litigabant ad invicem, dicentes: quomodo potest hic nobis Carnem suam dare ad manducandum? dixit* tamen *eis Jesus* (v. 54.) *Amen, amen dicco vobis; nisi manducaveritis Carnem Filii hominis, & biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis*. Dein v. 55. *Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, habet vitam æternam*. Et v. 56. *Caro mea vere est cibus, & Sanguis meus verè est potus*.

Sed ecce scandalum ferit vel Discipulos. *Multi ergo audientes ex Discipulis ejus* (v. 61.) *dixerunt: durus est hic Sermo, & quis potest eum audire?* nihilominus v. 62. *Jesus dixit eis: hoc vos scandalizat?* & statim adiecit v. 63. *Si ergo videritis Filium hominis ascendentem, ubi erat priùs?* volens scilicet rem unam mirabilem alia æquę mirabili confirmare. Sed cum hęc sublimiora

fo-

forent Mysteria; *ex hoc* (v. 67.) *multi Discipulorum ejus abjerunt retrò*; *& jam non* (id est nec ampliùs) *cum illo ambulabant*. Unde Christus *ad duodecim*, seu Apostolos v. 68. dixit: *numquid & vos vultis abire?*

Profectò divinæ Christi sapientiæ, & bonitati non congruebat, ut, multis e Discipulorum grege scandalizatis, & deserentibus eum, Apostolos data eis abeundi nisi crederent, libertate, seu optione tam periculosè tentaret, sciscitando, num & ipsi cum aliis Discipulis incredulis, ac desertoribus *abire vellent*; si in illo Sermone non veram Carnem suam, sed figuram carnis suæ intellexisset. An conveniebat benignissimæ Servatoris indoli, ita cum Discipulis, ac Apostolis suis agere, & quodammodò iis illudere? certè si non propriè, sed *figuratè* tantùm locutus fuisset, viso gravissimo scandalo ex suis verbis oborto, facilè illud sedare potuisset, & unico verbo manducationis Corporis sui *in figura*, difficultatem omnem non modò elevare, sed penitùs adimere, & profligare.

Tantùm verò abfuit, ut verbum illud, *in figura* (quod quæstionem dirimere poterat) adhibuerit; ut è contrà propositæ firmiter, immobiliter, ineluctabiliter inhærens veritati ipsos Apostolos ad credendum, vel abeundum vehementiùs urserit.

Quantùm verò ad Tò *Petra*, *Ostium*, *Lapis*, quæ de Christo dicuntur: *Petra erat Christus* 1. ad Corinth. 10. *Ego sum Ostium*. Joann. 10. *Lapis angularis*. Ad Ephes. 2. Quantùm ad illa, inquam, in locis allegatis additur subjectum, vel prædicatum, ex quibus sensus tropicus, vel metaphoricus manifestè deprehenditur; immediatè enim, antequam Paulus diceret; *Petra autem erat Christus*, dixerat loquens de Hebręis: *bibebant autem de spiritali consequente eos Petra*: proindeque sermo erat de Petra spirituali, & de ejus signo. Pariformiter dum Christus se dixit esse *Lapidem*, *vel Ostium*, ex antecedentibus, vel consequentibus apertè colligitur se loqui de Lapide, & Ostio spirituali. At verò in hoc Sacramento oppositum contingit: verba enim, quę Christus adjunxit prędicato sui Corporis & Sanguinis dicens, *quod pro vobis tradetur*. 1. ad Corint.

11.

11. *Qui pro multis effundetur*. Marci 14. verba illa omnem elidunt Metaphoram, Tropum, Figuram, aut Allegoriam: quod enim traditum fuit, erat verum Christi Corpus, & Sanguis, qui effusus est, erat verus ejus Sanguis, non autem eorum repręsentatio, & figura: ut etiam nobiscum fatentur Calvinistę; cum credant Christum verè passum, & mortuum fuisse: vera autem passio, & mors passionem, & mortem omnem figurativam, & Metaphoricam excludunt.

Deinde; si quidquam valeret Calvinistarum discursus de Corporis, & Sanguinis *figura*, probaret ille, non solùm licere verba illa Christi, *Hoc est Corpus meum*; in sensu Metaphorico usurpare, sed etiam ista, *Verbum Caro Factum est*. Hęc enim verba non magis expresse significant assumptionem Carnis à Verbo, quam ista, *Hoc est Corpus meum*, realem existentiam Corporis Christi sub speciebus Panis. Quin imo *Sociniani* sensibus istis Metaphoricis abrepti pręfata verba, *Verbum Caro Factum est*, in figuram aliquam detorserunt, magnumque Incarnationis miraculum inficiati sunt: Poterat nos Deus, inquiunt, sine tot Ambagibus servare; modò nobis culpas condonaret, doceretque nos, quod abundè poterat, tum id, quod ad doctrinam, tum id, quod ad mores pertinet, viri cujusdam Spiritus Sancti donis referti & verbis, & exemplis: nec *Deum* propterea Incarnari oportebat. Unde pręcitata verba, *Verbum Caro Factum est*, figuraliter (ajunt) & Metaphoricè intelligenda sunt. Illos tamen nobiscum oppugnatis, Calvinistæ, strenueque asseritis, verba ista esse in sensu literali, & obvio accipienda. Quæ cum ita sint; si in istis verborum proprietatem retinendam esse existimetis, cur non & in illis, *Hoc est Corpus meum*? aut si hæc tropis, & figuris exponatis, cur non & alia, *Verbum Caro Factum est*? quænam est ratio discriminis? nonne utrumque ingens est mysterium? anne divina ad Incarnationis Arcanum coarctata est potentia? cur igitur hoc apud vos sensum sibi vendicat literalem, istud verò ad Figuras, Tropos, & Metaphoras relegatur?

Accedit, quòd hoc Sacramentum fuerit à Domino

no institutum pridiè mortis suæ per modum Testamenti, ut patet locis Matth. Marc. & Luc. prœcitatis, ubi Calix, aut Sanguis à Domino in ultima cœna propinatus Apostolis, dicitur *esse novi Testamenti*, vel *Novum Testamentum*. Verba autem, quibus conditur Testamentum, debent esse clara, aperta, perspicua; ab omnibus tropis, figuris, parabolis, ambiguitatibus remotissima, ne, unde lites extingui deberent, inde potiùs istæ pullulent. Sic & vetus Testamentum, quod novi umbra erat, disertis, & evidentibus verbis antiquis Patribus datum fuit Exod. 24. An igitur credibile sit, Christum figuratis, & obscuris locutionibus Novum, quod condebat, voluisse involvere?

Prætereà: si nihil aliud sit in Sacramento Eucharistiæ præter figuram Corporis Christi, cur intonat Apostolus 1. ad Corinth. 11.? *probet seipsum homo, & sic de Pane illo edat, & de Calice bibat. Qui enim manducat, & bibit indignè, judicium sibi manducat, & bibit: non dijudicans Corpus Domini*. Unde *reus erit Corporis, & Sanguinis Domini*. Quomodò quis reus erit Corporis, & Sanguinis Domini indignè manducati, si Corpus Domini non manducet, sed ejus figuram?

Object. At audio: Sacramentum hoc, inquiunt Reformati, locis citatis vocatur. Panis. *Probet seipsum Homo, & sic de Pane illo edat, & de Calice bibat*. Eadem habentur *Joan. 6. Panis, quem ego dabo: Panis de Cœlo: qui manducaverit ex hoc Pane, vivet in æternum*. Itaque in hoc Sacramento est *Panis*, non *Corpus Domini*, sed tantùm ejus figura.

Resp. Respondetur in primis, Sacramentum hoc iis in locis vocari non Panem simpliciter, sed cum addito; *Panem; quem ego dabo*: *Panem de Cœlo*: *Panem hunc*, *Panem illum* &c. Quibus verbis *Pani* subjunctis, vel annexis indicatur, quod Panis ille sit alterius naturæ, quàm communis: nimirum Cœlestis, & vivificus, ipsaque Caro, & Corpus Christi, de quibus ibidem agitur.

Deinde; licet hoc Sacramentum in SS. literis simpliciter, & sine addito vocaretur *Panis*; non idcircò censendum est, quod in eo substantia Panis perseveret. Sæpè enim id, quod jam est, ex *eo* quod fuit, appellamus.

lamus. Virga Aaron, quæ verſa in colubrum, certè virga non erat: tunc tamen dicitur virga: ſcilicet, quia ex *virga* mutata erat in ſerpentem: *projecerunt ſinguli* (Exodi 7.) *virgas ſuas, quæ verſæ ſunt in Dracones: ſed devoravit virga Aaron* (quæ jam tamen erat ſerpens) *virgas eorum*, quæ itidem erant ſerpentes. Adam dicitur *Terra*, *Limus*, *Pulvis*, *Cinis*, quia de terra, limove conflatus eſt: idem Adam, poſtquam Deus ex una coſtarum ejus fœminam formaverat, etiamnum eam vocat *os* ex oſſibus ſuis, Cæcus natus jam à Chriſto illuminatus adhuc vocatur *cæcus* natus. Sexcenta ſuppetunt ejuſmodi exempla. Sic igitur & hoc Sacramentum nonnunquam in Scriptura appellatur *Panis*, quia ſcilicet ante Conſecrationem, *Panis* erat.

Apparent quidem ſenſibus, etiam poſt Conſecrationem, *panis*, & *vinum*: ſed fides, ejus, *qui omnia, quæcumque vult, facit*, efficaciſſimis attendens verbis, nullam hìc ſubſtantiam agnoſcit aliam, quam quæ iiſdem illis verbis deſignatur, hoc eſt, verum Corpus Chriſti, verumque Sanguinem, in quæ panis, & vinum mutata ſunt, eaque mutatio dicitur *Tranſubſtantiatio*: ſeu converſio totius ſubſtantiæ panis, & vini in Corpus, & Sanguinem Chriſti: remanentibus duntaxat Panis, & vini accidentibus. ***Tranſubſtantiatio.***

Quare evaneſcit omnis argumentatio præſertim à ſenſibus petita, dum attendimus eum loqui, cujus ſuprema ſenſibus præſtat authoritas, cujus potentia naturæ dominatur univerſæ,& qui verbis, id quod dicit, operatur. Si Deus in principio creavit Cœlum & Terram, & omnia, quæ in eis ſunt ſolo verbo ſuo juxta illud Geneſ. 1. *Fiat Lux, & facta eſt Lux &c.* Si tanta eſt virtus in Sermone Domini, ut inciperent eſſe, quæ non erant, quantò magis operatur, ut ea, quæ erant (*panis & vinum*) in aliud (Corpus, & Sanguinem Chriſti) commutentur ſeu tranſubſtantientur? nec adverſarios turbet hæc vox *Tranſubſtantiatio*. Si enim mutatio ſolius formæ *Transformatio* dicatur, & mutatio exterioris figuræ etiam in Evangelio vocetur *Transfiguratio*, cur mutatio totius ſubſtantiæ in aliam non poterit rectè *Tranſubſtantiatio* dici.

Ei igitur aures, mentemque præbemus, qui ait, id, quod accipimus, & manducamus, Corpus suum esse; ea vis verborum Christi est, ut ista prohibeant, externas illas species ad substantiam Panis referre, cogantque nos, ista referre ad præsens Christi Corpus.

Exposita modò Ecclesiæ doctrina de hisce potissimùm verbis; *Hoc est Corpus meum:* non est omittendum, quid de illis sentiat, quæ Christus subjunxit: *Hoc facite in meam Commemorationem.*

Ac primum non est dubium, quin Christus id agat, ut mortem, quam pro nobis pertulit, eo in mysterio memoria recolamus docente Apostolo, atque ex his verbis inferente, nos hoc Sacramento percipiendo, *mortem Domini annuntiare*. 1. ad Corinth. 11. Non est autem existimandum, illa Dominicæ mortis recordatione veram Corporis ipsius præsentiam excludi. Imo, qui præjudiciis non laborat, is manifestè intelliget, præsentiæ reali commemorationem illam inniti. Non enim pręcepit Christus, ut ejus meminerimus tantùm, sed ut Carnem ejus comedendo, Sanguinemque bibendo, illius meminerimus. Series ipsa pensetur; visque verborum Apostoli. Non id dicit, quod Calvinistæ intelligere videntur, panem Eucharistiæ, vinumque, sui nobis Corporis, suique Sanguinis tantum memoriale quoddam, ac monumentum futurum; sed monet, ut id agendo, quod præcipit, id est, sumendo Corpore ejus, & Sanguine, ipsius meminerimus. Quid enim Corpore, & Sanguine suo efficaciùs reperire poterat, quo sui memoriam nobis penitùs insereret, infigeret, imprimeret? profectò si Liberos tam suavis subit Patris, paternæque charitatis recordatio, cum accedunt ad tumulum, quo ejus corpus conditum est; quàm præsens debet in nobis memoria, quàm ardens charitas excitari, dum sub involucris Sacris, mysticoque illo, ut ita dicam, sepulchro, ipsissimam tenemus Christi pro nobis immolati Carnem, vivam illam Carnem, atque vivificam: ac Sacrum Cruorem, amore, quo fusus est, etiamnum fervidum, divinosque in nos ignes vibrantem?

Object. At SS. Patres, inquiunt Calvinistæ, sæpè docent,

ac

ac tradunt, Euchariſtiam eſſe *Sacramentum*, & *ſignum commemorativum* Chriſti pro nobis Paſſi; Chriſtus proindè non eſt ſubſtantialiter præſens in Euchariſtia: non enim (ut contendunt) dantur *ſigna* rerum *præſentium*, ſed tantùm abſentium: nec ulla res poteſt eſſe ſui ipſius *Sacramentum*, & *ſignum*.

Reſp. Sed certè frequentiſſimè dantur *ſigna* rerum præſentium, nec ullatenus implicat, quod res quæpiam ſui ipſius, ſub diverſa ratione, & conſideratione ſit *Sacramentum*, & *ſignum*. Plura ſuppetunt tam in rebus divinis, quàm humanis exempla, quæ id probent.

Columba quæ ſuper Chriſtum à *Joanne* Baptizatum viſibiliter deſcendiſſe, & manſiſſe legitur *Joan.* 1. erat *ſignum* Spiritus Sancti, non abſentis certè, ſed *præſentis*, ac in Chriſtum tunc illapſi.

Illę etiam *linguæ igneæ*, quę *ſuper Apoſtolos* die Pentecoſtes *ſediſſe Act.* 2. referuntur, ejuſdem Spiritus Sancti in eos illabentis, & tunc illis facultatem tribuentis loquendi variis linguis, *ſigna* erant, non *commemorativa*, aut *prognoſtica*, ſed *demonſtrativa*. Idem eſt de ſeptem legis novę Sacramentis, quę *præſentis* gratiæ *ſigna* ſunt operatoria à Chriſto inſtituta.

Sermones itidem noſtri, ſeu ore prolati, ſeu calamo deſcripti, *ſigna* ſunt cogitationum noſtrarum, non abſentium, præteritarum, aut futurarum, ſed *præſentium*, quas, utique animo formamus, & concipimus, dum loquimur, aut ſcribimus.

Belli quoque Dux facilè poſſet ſeipſum in Theatro ſub larva repræſentare, olim dimicantem, ac Triumphantem, Eſſet verò Dux ille in tali caſu *ſui ipſius* ſignum demonſtrativum ſub diverſa ratione.

Sic igitur Chriſtus latens in Euchariſtia, paniſque ſpeciebus, & accidentibus tectus, & quaſi veſtitus, Sacramentum eſt, & ſignum à ſe inſtitutum, quo ſeipſum repræſentat illud ultimà in cœna inſtituentem, & poſtridie in Cruce expirantem, & fideles ſua gratia nutrientem. Proinde ſignum eſt ſui ipſius *inſtituentis*, *patientis*, ac *nutrientis*.

Object. Sed nonne ſatis ſit, reponunt adverſarii, Chriſtum in Euchariſtia nobis adeſſe *per fidem*? ſeu *per fidem* à nobis ſpiritualiter comedi? Faci-

Resp. Facilè ad hoc respondetur, & sermonis ambiguitas diluitur. Aliud est, Christum nobis per fidem præsentem adesse, aliud, quod præsens sit, per fidem nos cognoscere. Priores illæ particulæ denotant non adesse reverà Christum; sed morali tantum, ut ajunt, præsentia, posteriores verò, quàm certa, ac vera fides est, tam *certam*, ac *veram* prædicant esse *præsentiam* utpote innixæ verbis Christi, quæ quod significant, infallibiliter operantur.

Deinde tò *per fidem* nos non discernit à Patribus antiquæ legis, qui credebant in Christum, subindèque spirituali manducatione per fidem Corpus ejus comederunt: unde si fideles novi Testamenti non manducent *realiter*, & *substantialiter* Carnem Christi sub speciebus Eucharisticis contentam, sed spiritualiter tantùm, & per fidem, sequitur, Fideles novi Testamenti non esse quoad manducationem Corporis Christi in conditione diversa, ac meliori, quam fuerint Patres fœderis antiqui. Hoc verò falsum est, ut constat ex verbis Christi *Joan. 6.* promittentis se daturum fidelibus novi Testamenti Carnem suam manducandam modo quodam, quo fideles veteris Testamenti illam non comederunt: ait enim: *non Moyses dedit vobis Panem de Cœlo; sed Pater meus dat vobis Panem de Cælo verum, Panis Dei est, qui de Cœlo descendit, & dat vitam mundo... Patres vestri manducaverunt Manna in deserto, & mortui sunt. Hic est Panis de Cœlo descendens, ut si quis ex ipso manducaverit, non moriatur*. Ut ergo detur discrimen fideles inter novi & antiqui Testamenti, illi Corpus Christi, *verè*, *realiter*, & *substantialiter*, quod de Cœlo descendit, sub speciebus Panis comedant, necesse est.

Huc scilicet collimabant omnia, quæ in lege pristina observabantur.

Immolatam pro peccatis Hostiam comedere Judæis (Lev.6.) prohibuerat Deus, ut nempe veram scelerum expiationem nec lege, nec animantium Sanguine fieri doceret, eaque prohibitione populus universus quodam veluti interdicto tenebatur, ne remissionis peccatorum reverà posset esse particeps. Corpus igitur

Chri-

Chriſti, veram ſcilicet hoſtiam pro peccatis immolatam, verè oportebat à fidelibus manducari, nimirum ut iſti impletam eſſe in novo Teſtamento peccatorum remiſſionem vera illius manducatione intelligerent.

Sanguinis etiam eſum Genti Judaicæ interdicebat Deus, cujus prohibitionis ea præcipuè ratio erat, quod *Sanguis nobis datus ſit, ut ſuper Altare in eo expiemus pro animabus noſtris.*(Lev. 17.) Contrà ergo Servator ſuum ideò nobis bibendum propinat Sanguinem, quod *effundatur in remiſſionem peccatorum*. Matth. 26.

Tam igitur verè, ac realiter in Sacra menſa Chriſti Carnem Sanguinemque ſumimus, quàm verè in novo Teſtamento expiantur peccata, Chriſtique Sacrificii participes efficimur.

Sed ecce jam ipſos adverſarios ad doctrinam Eccleſiæ propiùs accedentes.

Perindè illi, ac nos, aſſerunt, Chriſtum in Sacra cœna propriæ ſubſtantiæ nos facere participes, eundemque *nos alere, & vivificare Corporis ſui, ſanguiniſque ſubſtantia*. Habemus proinde in Euchariſtia Corpus, & Sanguinem Chriſti (vel ipſis fatentibus Calviniſtis) reipſa præſentia, quod enim nobis *ſecundum propriam ſuam ſubſtantiam* communicatur, id reipſa præſens adſit, neceſſe eſt. *Catech. Dom. 53. conf. fidei art. 36.*

Non quidem me latet hanc ab ipſis ita communicationem exponi, ut *Spiritu* eam dicant fieri & *per fidem*: ſed certè nequit fieri, ut Corpus, quod Spiritu duntaxat, ac per fidem communicatur, idem intelligatur reverà, & ſecundùm *propriam* communicari *ſubſtantiam* quod tamen ipſi fatentur. Unde adverſarii negantes realem Chriſti in Euchariſtia præſentiam, & aliunde admittentes Corpus ejus, & Sanguinem nobis ſecundùm *propriam* communicari *ſubſtantiam*, ſibi apertè repugnant.

Sed & divina providentia permiſit, ut aliud quoddam dogma traderent, quod verum eſſe nequit, niſi ſuppoſita Eccleſiæ de hoc myſterio doctrina.

Docent itaque, Chriſtum nobis in Euchariſtia, ait Illuſtriſſimus ex Condomenſi Epiſcopus Meldenſis (*in aurea expoſitione Doctrinæ Catholicæ*) certo quo-

dam modo dari, qui neque Baptismo, neque Evan-
„ gelii prædicationi conveniat, quique huic my-
„ sterio omninò sit proprius.

„ Ipsissima adduco, inquit Illustrissimus, illorum
„ Catechismi verba, quo loco exponit, quæ ad
„ cenam pertinent. Ibi disertis verbis ait Cate-
* Cat. „ chismus, * *non solum verè nobis in cœna Christum*
Dom. „ *dari, & quoad propriam ipsius substantiam*: * sed
53. „ *licet nobis verè, & per Baptismum, & per Evange-*
* Dom. „ *lium communicetur, tamen ex parte tantùm ibi, &*
25. „ *non plenè communicari*. Ergo in cœna infert Epi-
„ scopus, *plenè*, & non ex parte datur.

„ Utrum quid ex parte, an plenè accipiatur, mi-
„ rum est, quantùm intersit. Quare si alibi Chri-
„ stus semper ex parte tantum, in cœna autem *ple-*
„ *nè* recipiatur, sequitur, adversariis consentienti-
„ bus, atque ultrò præeuntibus, quærendam esse in
„ cœna eam communicandi rationem, quæ ita sit
„ huic Sacramento propria, ut neque Baptismo,
„ neque prædicationi conveniat. At simul id quo-
„ que sequitur, communicationem illam à sola fide
„ non pendere, cum fides in omnes omninò Christia-
„ ni hominis actus diffusa & in cœna reperiatur. Et
„ verò observatu dignum est, quantumvis Calviniani
„ Baptismum, & Evangelii prędicationem cœnæ Do-
„ minicæ æquaverint, eò scilicet, quod Christus in
„ hisce actionibus verè communicetur, ausos tamen
„ non fuisse in Catechismo dicere, eundem nobis Chr.
„ quoad propriam substantiam in Baptismo & in prędi-
„ catione dari, quod de cęna dicere minimè dubitarunt.

„ Intellexere ergo, nisi cœnæ tribueretur certus
„ quidam Christi possidendi modus, qui huic Sacra-
„ mento peculiaris esset, omninò non constare mysterii
„ rationem: neque porro ut id fiat, adduci posse fidem,
„ quæ omnibus Christiani hominis actibus sit commu-
„ nis. Quare ex ipsorum doctrina omninò concluden-
„ dum est, esse aliquem in Eucharistia verum Corporis
„ Christi & Sanguinis reipsa percipiendi modum, qui
„ per fidem non fiat: quòd sanè est in ipsissimam coin-
„ cidere de hoc Sacramento Ecclesiæ doctrinam.

Quis

Quis hìc non ſuſpiciat vim illam occultam veritatis, quæ citata hæc eis verba, *nobis in Euchariſtia propriam Corporis, ac Sanguinis Chriſti ſubſtantiam communicari*, extorſit? quis verò aliunde non ęgrè ferat, lugeat, deploret adverſariorum cęcitatem, conceſſo hoc antecedenti, ſeu admiſſa *propria Corporis, & Sanguinis Chriſti in hoc Sacramento ſubſtantia*, tam pervicaciter inficiantium ſequelam ſponte ſua inde fluentem, ac reſultantem, *veram* ſcilicet, *realem*, & ſubſtantialem *Chriſti in Euchariſtia* præſentiam, & ob illud præcipuè punctum tam dira nobis bella moventium?

Sed & in iſto negotio habentes *Lutheranos* nobis adſtipulantes: quin imo *Calviniſtæ* (ita diſponente Numine) profeſſi ſunt, eos, licet ſibi in iſta quęſtione refragantes, ad Sacræ quoque cœnę communionem eſſe admittendos: item ex doctrina *nullum venenum contineri*, nihil quod animę periculum creet, nihil quod ſalutis, ac fidei fundamenta deſtruat, aut quo inter fratres concordia, & communio exuatur.

O providentiam Dei admirabilem! quoties hęc egit, ut diffidentes, atque exacerbatos in Catholicos, *Calviniſtarum* animos emolliret, ac ab eis denſa, quibus involuti ſunt, prejudicia removeret? en quo conſilio, quo ordine eos Deus ad Eccleſiam, veramque fidem amplectendam pedetentim diſponat. Moderatioribus inter adverſarios ſenſim ſiniſtrarum de dogmatibus noſtris opinionum caligo abſtergitur: tot procellis videtur ſuccedere malacia: in Lutheranis realem Chriſti pręſentiam nobiſcum ſuſtinentibus nullum illi agnoſcunt fidei periculum, nullamque rationem diſſolvendi concordiam. Cur repentè dum *nos* Catholici ex ipſorummet verbis Euchariſticam urgemus pręſentiam: quamque in Lutheranis nec ſaluti, nec fidei fundamentis repugnare profitentur; cur repentè, inquam, in *nos* ab iis exciti *una Euruſque, Notuſque ruunt; creberque procellis Africus!* cur punctum illud, inter principes à nobis diſſidendi cauſas annumerant, quod in *Lutheranis* affirmant non tollere concordiam?

Iterum, iterumque Calviniſtas obteſtor, ut lucem

veritatis toties à Deo miserante sibi oblatam, perque tot arcanorum suorum consiliorum seriem sibi magis magisque præparatam, jamque affundi incipientem, non respuant; sed benignè, placidè, alacriter recipiant, sensusque & *intellectum captivent in obsequium fidei*.

Lutheranorum Impanatio.

Porrò Lutherani etsi nobiscum quoad præsentiam Corporis, & Sanguinis Christi in Eucharistia consentiant, differunt à nobis tamen dupliciter: primò, quòd cum Christi Corpore etiam sustineant adesse substantiam *panis*: unde *Impanatores* dicti sunt.

Iste autem error convellitur per toties citata Christi verba: *Hoc est Corpus meum*: quod certè non foret verum, si substantia *panis* ibi remaneret, nunquam enim substantia panis est Corpus Christi, sed potius esset dicendum; Hic *est Corpus meum*: nec dicendum fuisset à Christo *Ioan. 6. Panis quem ego dabo*, *Caro mea est*: sed in pane *quem ego dabo*, *Caro mea est*.

Secundò à nobis discrepant, quod non admittant Christi præsentiam, nisi *in usu*, seu *manducatione Corporis*. Hinc non adorant illud vel in Sacrificio Missæ, vel dum istud a Catholicis in supplicationibus circumfertur, vel dum aliàs populo venerandum exhibetur.

Corporis Christi præsentia ante usum.

Sanè cum nobis compertum sit, potentissimis, ac efficacissimis Christi verbis id effici omne, quod illa enuntiant, meritò credimus, statim illa, ac prolata sunt, suum esse in cœna effectum sortita, proindèque, quod est consectaneum, veram Corporis adesse præsentiam *ante manducationem*, docemus, agnoscimus, & profitemur.

Corpus Christi adorandum.

Cæterùm adversariorum Doctiores quique ac prudentiores dudum nobis concesserunt, efficere Christi in Eucharistiam præsentiam, ut ab iis, qui in illam credunt, meritò Christus adoretur: unde, supposita præsentia, nullum est modò nos inter, & ipsos de ista adoratione litigium.

SACRI-

SACRIFICIUM MISSÆ.

ECclesia docet, Euchariſtiam non tantùm eſſe Sacramentum, ſed etiam novæ legis *Sacrificium*. Id negant tum Lutherani, tum Calviniſtæ. *Sacrificium Missæ.*

Unde illi commenti ſunt Religionem ſine *Sacrificio*, *Altari*, *Sacerdote*; quod ne quidem efferatiſſima aggreſſa eſt unquam barbaries. Inveniuntur enim qui Deum verum obliti ſunt populi, qui verò *Sacrificia*, nulli. Sed hiſce omiſſis, Scripturas conſulamus.

Certè Deus nullo unquam tempore ſuam reliquit Eccleſiam ſine Sacrificio, quod in argumentum ſupremæ Majeſtatis illi offerri debeat. Nam in ſtatu legis naturæ reperimus publicum Sacrificium Deo oblatum per Abelem, Noè, Abrahamum &c. In lege Moyſaica plurima erant inſtituta Sacrificia, Holocauſta, Victimæ, Libamina: an in nova lege omnium perfectiſſima vero, & publico Eccleſia Chriſti ſit deſtituta Sacrificio? minimè verò.

Voluit ſcilicet Dominus noſter Jeſus Chriſtus dilectæ ſponſæ ſuæ Eccleſiæ viſibile, ut hominum natura exigit, pridiè mortis ſuæ relinquere Sacrificium, quo cruentum ſemel in ara Crucis peragendum repræſentaretur, ejuſque memoria (*hoc facite in meam commemorationem* Lucæ 22.) uſque in finem ſæculi quotidie ſumma cum utilitate ab Eccleſia, per univerſum orbem diffuſa coleretur. Hinc ad Hebr. 4. *Se Sacerdotem ſecundùm Ordinem Melchiſedech in æternnm* conſtitutum exhibens Corpus, & Sanguinem ſuum ſub ſpecie panis, & vini Deo Patri pro nobis obtulit.

Pro nobis, inquam. Diligentiſſimè enim advertendum eſt, non eſſe à Domino dictum: *Hoc eſt Corpus meum*, *quod* vobis *datur*, aut *quod* vobis *tradetur*; ſed *quod* pro *vobis datur* Lucæ 22. aut *quod* pro *vobis tradetur*. 1. ad Corinth. 11.

In Euchariſtia quippe ratio Sacramenti conſiſtit in eo, quod Corpus, & Sanguis Domini ſub ſpeciebus

panis, & vini tanquam spiritualis animarum alimonia, & refectio nobis *dentur*; ratio verò Sacrificii in eo sita est, quod Corpus, & Sanguis Domini sub iis speciebus vi verborum tanquam gladio verbi Dei separata ponantur; solum utique Corpus sub specie Panis, & solus Sanguis sub specie vini; atque ita passio, & mors Domini repræsentetur, & celebretur, ipseque Christus pro *nobis* misticè immoletur, & Deo Patri offeratur *in remissionem peccatorum*.

Eucharistiam igitur, quatenus est Sacramentum, his in effectu verbis Dominus exposuit: *accipite, & manducate Corpus meum sub specie Panis*, tanquam verum animæ vestræ nutrimentum, *qui* enim *manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, habet vitam æternam. Ioan. 6.*

Quatenus verò Eucharistia est Sacrificium, his in effectu verbis à Domino exponitur: Corpus meum; quod edendum *vobis datur*, pro *vobis* etiam *datur*, & immolatur. Unde Christus æquivalenter hæc dicit. En pro vobis solvo, pro vobis Patri satisfacio, pro vobis mortem Patri offero. Unde per Sacrificium hoc Pater generi humano maximè redditur propitius. Atque hinc illud meritò vocatur *propitiatorium*.

Hoc Sacrificium est quoque *Holocausticum*. Cum enim *holocausticum* Deo exhibeatur in *signum supremi Dominii, quod Deus habet in vitam, & in mortem*; illud perfectiùs exprimi nequit, quam per mortem unigeniti Filii sui, quam is semel cruentè toleratam, incruentè in Sacris Altaribus gladio verborum continuò offert Patri.

Quare etiam cum hoc Sacrificium cum Sacrificio Crucis in re oblata conveniat, & sola incruentæ oblationis ratione ab eo differat, omnium Sacrificiorum tam legis naturæ, quàm Moysaicæ differentias, ut Sacrificium Crucis, in se complectitur, adeòque non solùm dicitur *Propitiatorium, & Holocausticum*; sed & *Eucharisticum* seu *gratiarum actionis*, & *pacificum*, seu *impetratorium* beneficiorum spiritualium, ac temporalium.

Cæterùm Eucharistiæ Sacrificium prenuntiatum fuit *Malach.* 1. ubi Propheta sic Deum Judæis loquentem in-

introducit. *Non est mihi voluntas in vobis; & munus non suscipiam de manu vestrâ: Ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus*, & in omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda. Præsenti tempore Malachias utitur phrasi prophetica ob certitudinem eventus. Hìc autem nomine *oblationis mundæ*, intelligi nequeunt Oratio, Eleemosyna, contritio cordis, & alia hujusmodi bona opera, quæ Scriptura nonnunquam Sacrificia nuncupat, eò quòd Propheta Sacrificium novum promittat: persamiliare enim erat Judæis, Deum orare, Eleemosynas elargiri; aliaque præstare opera. Adde, quòd apud Sectarios sit axioma receptissimum; omnes actiones nostras esse immundas: Propheta autem loquitur de *oblatione munda*. Perperam hæc etiam intelligerentur de Agnis, Tauris, & cœteris animalibus, quæ in unico, & solo Salomonis Templo immolabantur. Promittitur enim Sacrificium, quod offerendum sit in omni loco. Nec hujus vim argumenti declinaverit is, qui dixerit, Prophetam illic loqui de Sacrificio cruento in Cruce per Christum consummato: quia in unico Calvariæ Monte id fuit immolatum: restat igitur, ut loquatur Malachias de Sacrificio Missæ, quod ubique offertur. In omni loco mihi sacrificatur, *& offertur oblatio munda*.

Non obscurè etiam Apostolus hoc innuit Sacrificium, dum hæc scribit Corinthiis. 1. 10. *Non potestis Calicem Domini bibere, & Calicem Dæmoniorum: non potestis mensæ Domini participes esse, & mensæ Dæmoniorum*. Ut enim pro Dæmoniorum mensa, Altare in quo eis sacrificabatur, intelligendum est; ita etiam mensa Domini nihil aliud nisi Altare, in quo Domino offertur Sacrificium significare potest.

Porrò Missæ Sacrificium adeò nos à Crucis Sacrificio (ut potissimùm Catholicis objectant adversarii) non separat, ut illi nos potiùs intimè conjungat, cum & ad id referatur totum, & inde, quidquid habet virtutis, pretii, valoris, ponderis, efficacię, tanquam ex fonte hauriat.

Atque hæc est Ecclesiæ Catholicæ doctrina in Concilio expressa Tridentino; quod Sacrificium Missæ ideò docet esse institutum, ut per illud *Sacrificium semel in Cruce peragendum repræsentaretur, ejusque memoria in finem usque sæculi permaneret; atque illius salutaris virtus in remissionem eorum, quæ à nobis quotidiè committuntur, peccatorum applicaretur.* Sess. 22. c, 1.

Unde in Missa novam nobis propitiationem non quærimus, qua de integro placetur Deus; quasi non foret Sacrificio Crucis divinæ factum satis justitiæ, vel qua aliquid salutis nostræ pretio velut imperfecto, & insufficienti adiiciatur: pretium illud, quod pro nobis ex intimis charitatis visceribus Dominus noster Jesus Christus solvere dignatus est, sufficiens est, immensum, & infinitum; nihil ei proinde addi potest: ad hoc tantùm ordinatur sacrificium Missæ, ut per illud fructus, virtus, & beneficium sacrificii Crucis nobis peccatoribus applicetur.

Hinc ingens illa argumenti Machina, quam ex epistola ad Hebræos nobis Sectarii opponunt, facilè destruitur. Incassum sanè illi contendunt ex Apostolo, à nobis evacuari Crucis sacrificium. Sed ipsam famosæ Epistolę doctrinam ex pręfato Illustrissimo Meldensi percelebris memorię perstringamus.

„ Apostoli in ea epistola consilium est, nos ut doceat, non potuisse peccatorem debitam mortem effugere, nisi aliquem suo loco submitteret, qui pro se moreretur: jam quamdiu nil nisi cęsas pecudes sua vice homines subjecerint, nihil aliud suis Sacris effecisse, quàm ut se mortem promereri palam profiterentur: cumque tam iniqua permutatione pecudis scilicet cum homine, nullo modo posset justissimo Deo satisfieri, iteratam quotidie fuisse victimarum cędem; ut nempe pecudes ita substitutas, hominibus pœnę, mortique eximendis non sufficere certissimè appareret; at postquam pro peccatoribus mori Christus voluerit; nihil fuisse, quod pro nostrę redemptionis pretio ampliùs repeteret Deus, cui esset spontanea dignissimæ Personę subrogatione abundè satisfactum: unde ar-

„ argumentando concludit Apoſtolus, non modò nul-
„ lam aliam poſt Chriſtum hoſtiam (ut ante fie-
„ bat) cruente immolandam, ſed ne ipſum quidem
„ Chriſtum amplius quàm *ſemel* morti poſſe offerri. Una quippe *oblatione* (profuſo Sanguine infiniti valoris) *conſummavit in ſempiternum ſanctificatos*. Ad Hebr. 9.

Judicet nunc Lector omnis expers præjudicii, & ęternæ ſalutis (cui unicè incumbendum eſt) ſtudioſus, an huic diſcurſui refragetur ſacrificium Miſſæ. Eò ſcilicet collimat Apoſtolus, ut demonſtret præſtantiam ſacrificii Crucis. Illud ita perfectum eſt, ut non ſolvi iterum debeat Redemptionis noſtræ pretium. Id primò abundè ſolutum eſt. Itaque non opus eſt, ut Chriſtus pro ſalute noſtra rurſus moriatur. Nam *ſemel* moriendo ſufficientiſſimè Deo Patri ſatisfecit pro nobis. Eò, inquam, tantùm vergit mens Apoſtoli. An ideò excludit ille, quod non poſſit fieri memoria, & applicatio ſacrificii Crucis? nonne ipſemet (perinde ac Lucas 22.) 1. ad Corinth. 11. recenſitis verbis iſtis; *Hoc eſt Corpus meum, quod pro vobis tradetur*, diſertè dixit: Hoc facite in meam commemorationem? memores nempe eſtote ſumendo Corpus, & Sanguinem meum cruenti ſacrificii jam in Cruce peragendi: illud jugiter in incruento Miſſæ ſacrificio recolite; virtutemque ejus vobis applicare nunquam deſiſtite. Hæc certè & non alia (quam nobis affricant Sectarii; quod ſcilicet per celebrationem Miſſæ velimus derogare ſacrificio Crucis tanquam imperfecto, & inſufficienti) hæc inquam, eſt Eccleſiæ doctrina in Concilio præcitata ſeſſione declarata, quam denuò allegamus. *Dominus noſter in cœna noviſſima, qua nocte tradebatur, Corpus ſuum, & Sanguinem ſub ſpeciebus Panis, & vini Deo Patri offerens viſibile Eccleſiæ, ſicut hominum natura exigit, reliquit ſacrificium, quo cruentum illud ſemel in Cruce peragendum repræſentaretur*, (non iteraretur, quaſi ſacrificium Crucis fuiſſet imperfectum) *& quo ejus memoria in finem uſque ſæculi permaneret*; atque illius ſalutaris virtus in remiſſionem eorum, que a nobis quotidie committuntur, peccatorum applicaretur.

COM-

COMMUNIO SUB UTRAQUE SPECIE.

Communio sub utraque specie.

EX præcedentibus liquet, in Euchariſtia rationem Sacrificii diſtinguendam eſſe à ratione Sacramenti. Sacrificium eſt, quatenus Chriſtus in ea myſticè immolatur, ſolo corpore ejus ſeparatim vi verborum poſito ſub ſpecie *Panis*, & ſolo Sanguine ſub ſpecie *vini*. Utraque ſpecies, & utriuſque ſpeciei ſumptio pertinet ad eſſentiam Sacrificii, & utramque ab Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribus Sacerdotibus conſecrari, & ſumi Chriſtus in ultima Cœna præcepit.

Quatenus verò Euchariſtia eſt Sacramentum; ea quidem ſub utraque ſpecie à Chriſto inſtituta eſt; non tamen illius ſumptio *ſub utraque ſpecie* à Servatore præcepta, ut volunt Sectarii in hoc imitati *Huſſitas*, de quibus ſupra ad ſæculum 15. Unde aliud eſt inſtitutio, aliud præceptum. Chriſtus inſtituit officium prædicandi, baptizandi, ordinandi, & plura alia, & tamen Laici apud adverſarios non ideò exiſtimant ſe divino præcepto ad iſta obligari. Ita igitur & Communio ſub utraque quidem ſpecie a Chriſto inſtituta eſt; attamen non ſequitur, illam eſſe omnibus Laicis promiſcuè præceptam. Sunt ergo quædam *ſubſtantialia*, quæ ſervanda Chriſtus præcepit & hæc quæ ſint, ex *Eccleſiæ* mente, quæ myſteriorum Chriſti *depoſitoria* manſit, & Scripturarum eſt interpres, diſcernendum eſt. *Subſtantiale* igitur in præceptis, quæ Chriſtus de hoc Sacramento ſumendo dedit, illud eſt; quod ſumatur à fidelibus Corpus, & Sanguis Domini quæ ſint iis in cibum, & potum ſpiritualem: *accidentale* verò eſt, utrùm Corpus ſub ſpecie cibi, Sanguis ſub ſpecie potus ſumatur; an è converſo, vel ſub utraque. Quod vel inde patet: quia qui Joann. 6. (ex quo capite tota adverſariorum vis colligitur) *utrique* ſpeciei ſumendæ tribuit effectus ſpirituales eximios, ita mox eoſdem *uni* tribuit ſpeciei. Sanè qui dixit, niſi *manducaveritis Carnem Filii hominis, & biberitis ejus Sanguinem*,

non

non habebitis vitam in vobis : dixit quoque *: si quis manducaverit ex hoc Pane, vivet in æternum.* Et qui dixit *: qui manducat meam carnem, & bibit meum Sanguinem, habet vitam æternam*, dixit etiam *: Panis, quem ego dabo, Caro mea est pro mundi vita.* Et qui dixit *: qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, in me manet, & ego in illo*, dixit item, *qui manducat hunc Panem, vivet in æternum* : Imo, ut egregiè observavit noster *Petrus de Ragusio*, qui hanc adversus Hussitas veritatem acerrimè in Concilio Basileensi propugnavit, Christus citato capite Joannis, undecies hujus Sacramenti meminit sub *specie Panis*, sub nomine autem *Carnis, & Sanguinis* non nisi *quater*, ut scilicet ostenderet, sumptionem *utriusque speciei* non esse de substantia *Sacramenti*, nec à se præceptam, sed *unam* speciem sufficere : præsertim cum sub *unica* totus Christus contineatur ob naturalem illam concomitantiam, qua Caro Christi realiter unita est Sanguini, animæ rationali, & Personæ Verbi. Unde tantumdem sub alterutra specie, quàm sub utraque comprehenditur. Totus enim & integer Christus sub panis specie, & sub quavis ipsius speciei parte, totus etiam sub vini specie, & sub ejus partibus existit.

Cæterùm primi fideles Act. 2. v. 42. referuntur, *perseverantes in communione fractionis Panis.* Et v. 46. *Frangentes circa domos Panem* : & cap. 20. v. 7. *una Sabbathi convenisse ad frangendum Panem.*

Variis etiam occasionibus in primitiva Ecclesia sumebatur hoc Sacramentum sub sola specie *Panis*. Fideles enim, cum metu persecutionum non possent frequenter ad Ecclesias convenire, Sacram Eucharistiam in domos suas deferebant, & decenti loco servabant de manu propria opportunis accipiendam temporibus.

Solebat etiam hoc Sacramentum sub specie tantùm *Panis* ab itinerantibus & navigantibus circumferri, ne in mortis discrimine hujus viatici effectu privarentur. Eodem modo sæpiùs ægrotis, lectoque affixis, nec valentibus accedere ad Ecclesiam illud administrabatur.

Me-

Memorat quoque S. Leo Papa libr. 4. de Quadragesima, Manichæos, ut se simularent Catholicos, communicasse cum Catholicis; quod intelligi nequit de Communione sub utraque specie, sed solùm de Communione sub specie *panis*; quia Manichæi superstitiosè abhorrebant à vino (ut vidimus ad sæculum 3.) tanquam à felle Draconis, & veluti à Dæmone creato, ejusque potum sacrilegum esse arbitrabantur.

Liquet igitur in primitiva Ecclesia solitos fuisse communicare fideles sub unica specie *panis*. Nullum proinde præceptum fuit divinum Communionis sub utraque specie; alioquin illud omnes præcepti capaces tunc obligasset.

Fuit quidem tempus aliquod occasione (scilicet istius erroris Manichæorum) quo præcepit Ecclesia sumptionem *utriusque* speciei, ut illi nimirum detegerentur, & à *veris* secernerentur Catholicis. Sed hoc ad solam spectabat disciplinam, & cessavit preceptum, desinente errore.

Successit ætas, ut sic loquar, media; qua in diversis Ecclesiis (sæculo 13.) diversus mos vigebat. Cum verò postremis temporibus promiscui populi negligentia multa fierent, unde res tanta minùs reverenter habebatur, Calix Laicorum omninò omissus est; decretumque, usum Calicis eis prohibens in Concilio Constantiensi primò promulgatum est: quod posteà à Tridentino est confirmatum.

Et sanè illud edere *Ecclesia* potuit, cum in Sacramentorum dispensatione, *salva illorum substantia*, ea statuere, vel mutare valeat, quæ suscipientium utilitati, vel ipsorum Sacramentorum venerationi pro rerum, & circumstantiarum quarumlibet varietate magis expedire judicaverit juxta illud Apostoli 1. ad Corinth. 4. *Sic nos existimet homo, ut dispensatores Mysteriorum Dei*.

Unde ita id fecit, ut sibi reservaret Communionis sub utraque specie restituenda facultatem, prout illam circumstantiis, paci, & concordiæ magis posse conducere existimabit.

Frustrà igitur culpant adversarii Communionem sub sola specie Panis.

Sed

Sed ecce accuſatio praxis noſtræ abundantiſſimè refellitur vel ex hoc ſolo argumento ad hominem, quod nimirùm ipſi Calviniſtæ in Gallia, dum ibi tolerarentur, hoc Sacramentum abſtemiis ſeu vini impatientibus ſoliti fuiſſent adminiſtrare ſub ſola ſpecie panis. Hoc videre eſt in ipſorum Synodo Pictavienſi celebrata anno 1560. in qua hæc habentur. *Iis adminiſtrari debet cœnæ panis*, qui Vinum bibere nequeunt; *ſic tamen ut contemptum abeſſe proteſtentur &c.*

Certè non eſſe Communionem ſub utraque ſpecie à Chriſto præceptam, hoc ſtatuto indicarunt: alioquin negandum omninò fuiſſet Sacramentum, percipere illud *integrum* non valentibus, nec propterea quidquam audendum adverſus præſcriptam à Chriſto rationem; cum diſpenſari nequeat in præceptis divinis. Nec ideo ejuſmodi, abſtemii, ſub *neutra* ſpecie (ubi *utraque* jure divino obligaret) Chriſtum ſumentes meritò culpari poſſent; quibus ipſa infirmitas excuſationi eſſet.

At æquo durius fore adverſariis viſum eſt, iis ſpeciem ſaltem *unam* non concedere, qui alteram percipere non poſſent: ex qua Iudulgentia nos Catholici legitimè deducimus, in verbis, quibus utramque nobis ſpeciem Chriſtus (dum hoc condebat Sacramentum) propoſuit, eſſe aliquem interpretationi locum, eamque interpretationem Eccleſiæ authoritate, quæ & fidiſſima eſt Myſteriorum Chriſti cuſtos, & *columna veritatis*, 1. ad Timoth. 3. fieri oportere.

TRADITIO.

NUnc exponenda ſuperſunt, quæ de Traditionibus quæque de Eccleſiæ tum authoritate, tum ejus viſibili in terris capite nos Catholici credimus. *Traditiò.*

Traditiones rejiciunt *Sectarii.* Illas & olim reſpuebant Gnoſtici, Neſtorius, Eutyches, aliique Eccleſiæ hoſtes infenſiſſimi. Nonne mirum eſt, *Proteſtantes*, qui illorum ſpurciſſima,& ſceleratiſſima nobiſcum averſantur dogmata, hoc in puncto iis ſuffragari? exiſtimant ſcilicet à Catholicis per Traditiones graviſſimas Sacris

cris paginis utpote continentibus, ut dictitant, omnia ad fidem, vel mores necessaria, irrogari injuriam. Sed hoc ineptum ipsorum commentum est. Sanè Scriptura Sacra non omnia complectitur, quæ ad fidem, vel mores requiruntur: proinde nullatenus illi sumus injurii; atque ideò hac in causa eam tantùm deficientem volumus; quia deficientem esse voluit, cui per alia media mundum erudire placuit, Deus. Talia media sunt Traditiones, ut patet in statu legis naturæ, Moysaicæ, & gratiæ.

In lege quidem naturæ bis mille, & ampliùs annis mysteria fidei fuerunt credenda, *sine fide* enim *impossibile est placere Deo* ad Hebręos 11. illa tamen non erant in Scripturam redacta (cum primus omnium scriptor Canonicus Moyses extiterit) adeoque ad traditiones recurrẽdum erat, ut quid agendum foret, innotesceret.

Object. At, inquies, lex vetus utpote scripta omnia comprehendebat ad fidem requisita.

Resp. Sed neque hoc subsistit. Ubinam Scriptura expressit, quod lex per Moysem data esset lex Dei, non figmentum Moysis? quòd Genesis, Exodus, aliique libri cultum, & mandata Dei concernentes verè essent illi libri, quos Moyses Spiritu Sancto inspirante conscripserat? sola igitur hoc Traditio docuit. Deinde Judæi fide tenebant, fœmellas æquè, ac masculos concipi in peccato originali; nihil eo certius: Proinde fide credebant, illas salutem consequi non posse nisi per quoddam remedium à Deo institutum: quod autem, & quale fuerit hoc remedium, nusquam extat in veteri Testamento; illius itaque cognitio soli Traditioni innitebatur: hæc verò Traditio erat ad salutem necessaria, cum sine remedio non possent salvari fœmellę, qualecumque tandem illud fuerit, seu fides parentum, seu quidpiam aliud. Porrò in lege veteri Traditiones viguisse, ipsę Sacrę literę crebrò commemorant. *Interroga Patrem tuum, & annuntiabit tibi, majores tuos, & dicent tibi*. Deuteron. 32. & Psalm. 77. *Quanta mandavit Patribus nostris nota facere ea Filiis suis, ut cognoscat generatio altera: Filii, qui nascentur, & exurgent, & narrabunt Filiis suis*.

Sed

Sed quid de lege nova? suntne in illa omnium figurarum termino, & totius perfectionis seminario etiam Traditiones ad fidem necessariæ? sunt enim verò: imo cum Christus Ecclesiam suam Evangelii prædicatione constituerit, prima Christianæ Religionis norma fuit verbum non scriptum: neque ideò suam amisit authoritatem, quòd ei posteà novi Testamenti Scripturæ post aliquos evolutos annos, adjunctæ sint. Hinc liquet, Traditionem fuisse Sacris priorem paginis, & Ecclesiam in suis stetisse incunabulis sine Scripturis, nunquam verò sine Traditionibus. Unde pari reverentia admittimus Traditionem seu Verbum Dei sola voce traditum, ac Verbum Dei scriptis mandatum. *Cum accepissetis à nobis*, inquit Apostolus 1. ad Thessal. 2. *Verbum auditus Dei* (en Traditio, illa enim est, quæ auditu percipitur) *accepistis illud non ut Verbum hominum, sed* (*sicut est* vere) *Verbum Dei*. Paris proinde Traditio roboris est, & ponderis cum verbo scripto; sicut mandatum Principis eadem fulget apud subditos authoritate, sive scripto, sive viva voce proferatur.

Sed & Traditiones recipiendas esse, urget Apostolus 2. ad Thess. 2. *State*, inquit, & tenete Traditiones *quas didicistis, sive per Sermonem, sive per epistolam nostram*.

Nec valet responsio adversariorum contendentium, per Tò *Traditiones*, intelligi ipsas Scripturas; clarè enim distinguit Apostolus verbum non scriptum seu ore prolatum (*per Sermonem*) a verbo scriptis transmisso (*per epistolam nostram*); proinde per Traditiones non intelliguntur ipsæ Scripturæ: sed ad rem nostram disertè docet Paulus; illas haud secùs, quàm Scripturas coli debere. Unde habemus hìc duo & Traditiones esse aliquas, quæ in Scripturis non sint, & illas æque, ac Scripturas esse tenendas, & observandas.

At audio: per nos licet, inquiunt adversarii; dantur, & dentur Traditiones aliquæ *ad fidem non necessariæ*; secus verò, quæ sunt *de fide*: omnia enim ad fidem spectantia in Sacris panduntur Bibliis. *Object.*

Resp. Hic est Sectariorum Achilles, sed ipso Thersite debilior; imo adversus Sectarios directè dimicat. Quid enim? nonne cum Catholicis de fide credunt, dari tres Personas in divinis? & tamen *fidei professionem, qua credimus in Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum è quibus Scripturis habemus?* inquit Basilius Magnus, libr. de Spiritu Sancto cap. 27. allegans pro illius Mysterii assertione perpetuam Ecclesiæ Traditionem. Ubinam legistis, Deum Patrem *ingenitum*, vel *innatum*, & tamen verum est? fidei quoque est, Spiritum Sanctum procedere à Patre, & Filio: ex Scriptura tamen id apertè non constat: processus quidem Spiritus Sancti à Patre exprimitur Joannis 15. *cum venerit paracletus, quem ego mittam vobis a Patre Spiritum veritatis, qui à Patre procedit, ille testimonium perhibebit de me*, sed quid apertè legitur de Processione ejus à Filio? & tamen articulus fidei est, eum ab utroque procedere; hæc igitur omnium animis per Traditionem impressa sunt. Certè ipsum fidei Symbolum, quod vocatur *Apostolicum*, ubinam integrum in Sacris Codicibus scriptum reperitur? ubinam articulus fidei de descensu Christi ad inferos in illis est obvius? inter alia porro fidei dogmata video Sectarios magno animi fervore Baptismum parvulorum adversus Anabaptistas propugnantes: sed cur ita laboratis, Sectarii, si omnem eliminetis Traditionem? profectò si pura consulatur Scriptura, cum majori fundamento, quam vos, discurrunt Anabaptistæ producentes illud Matth. 28. *Euntes docete omnes Gentes, Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*: & illud Marci 16. *Qui crediderit, & Baptizatus fuerit, salvus erit*: parvulus autem nec doctrinæ, nec fidei capax est, sed adultus: adeòque Baptismus ad adultos restringendus est: quo igitur argumento convincuntur Anabaptistæ? Traditionibus. Ipsam Scripturam Sacram, ad quam veluti ad arcem confugitis, undenam constat esse divinam, veram, genuinam? cur creditis, quatuor tantùm dari Evangelia, & non plura, vel pauciora? cur creditis, esse Evangelium secundùm Matthæum, & non secundùm Bartholomæum, aut aliud quempiam Apo-

sto-

stolum? cur creditis, nonnullos libros Apostolorum nomen præ se ferentes spuria scripta esse, furtoque in dignitatem tantorum nominum adoptata? cur admittitis epistolam Pauli ad Romanos? cur unam tantum? cur duas potius ad Thessalonicenses? & sic de aliis. Hic hęret aqua: quid respondebitis? nonne veritas è vobis incassum renitentibus eruit, & fateri vos jubet, veros, indubitatos, & ab adulterinis distinctos codices haberi per Traditionem? unde vos ipsi verbotenus Traditiones projicitis; revera autem recipitis.

Sed ulterius videamus, qui vestris, prætensi reformati, vos suffocetis Principiis. Cur nobiscum, everso Sabbatho (qua de re etiam pag. 382.) diem celebratis Dominicam? cur nobiscum celebratis Natalem Domini, ejusque in Cœlum Ascensionem, etiamsi hæ solemnitates in Dominicam non incidant? scilicet hæc omnia, Traditionum Osores, à *Traditionibus* derivata sunt: *Dominicam*, & *hasce* colendo *Festivitates* in laqueum vos coniicitis, è quo vos expedire non potestis.

Ex dictis facilè convellitur illud, quod nobis toties obiecistis. *Licet nos* (ad Gal. 1.) *aut Angelus de Cœlo Evangelizet vobis præterquam quod Evangelizavimus vobis, Anathema sit.* *Object.*

Sanè Apostolus non dicit *præterquam*, seu *præter id quod Scriptum* est, sed *præter id*, *quod* Evangelizavimus: verbum autem *Evangelizatum* tam Traditionem, quàm Scripturam complectitur. *Resp.*

Inconcussè igitur, & ineluctabiliter recipiendas esse Traditiones, nos Catholici demonstramus.

AUTHORITAS ECCLESIÆ.

EX his omnibus colligitur, quanta sit Ecclesiæ Authoritas. Illius namque est judicare, & declarare, quinam sint Libri Canonici, quive Apocryphi; illius est certam distinguere Scripturam à dubia: illa etiam est, quæ fidelissimam Traditionum ad fidem spectantium sibi vendicat custodiam. Quidni etiam sit controversiarum fidei judex? illud ei munus competere, umanimis *Authoritas Ecclesiæ.*

mis est, & constans Orthodoxorum sententia. Inter Sectarios alii pro Judice allegant Scripturam Sacram, alii privatum cujusque Spiritum, utpote (ut ajunt) capacem qui discernat veram Scripturam à non vera, & verum illius sensum à falso. Unde isti sese veritatis criterium possidere arbitrantur. Sed illorum omnium, quàm sit perversum judicium, perlustremus.

Inter controversias fidei, una ex potissimis versatur circa ipsam Scripturam. In hac autem ipsa Scriptura nequit esse judex; tum quia subjectum controversiæ nequit esse judex controversiæ; tum quia, priusquam utamur testimonio Scripturæ ad probandam alicujus dogmatis veritatem, priùs nobis constare debet, librum illum, unde depromitur testimonium, esse verè Scripturam, non verò esse librum ab aliquo impostore confictum. Hæc autem omnia ex Scripturis (ut numero pręcedenti vidimus) constare non possunt; nec præcisè per ipsas Scripturas, possumus probare, ipsas esse veras Scripturas Spiritus Sancti impulsu exaratas: unde recurrendum est ad Authoritatem Ecclesiæ, *quæ est columna, & firmamentum veritatis*, & quæ proinde nos securos reddat de veritate Scripturarum. Quomodo igitur Sectarii, qui negant infallibilem authoritatem discernendi veram Scripturam à falsa, residere penes Ecclesiam, & tamen sinè cujus judicio nullus est Genuinus Scripturę liber, quomodò illi, inquam, efficaciter arguere queunt ex Scriptura, quin imò illam determinare judicem ad lites omnes circa fidem decidendas? Accedit, cum vis Scripturæ non consistat in sono verborum, sed in sensu, qui est illius vita, & anima, sæpissimè de illius sensu moveri controversias; interpres itaque, & judex, qui decernat, quis sit sensus ejus Genuinus, nequit esse Scriptura. Sicut in republica lex non potest esse judex de sensu legis, dum de illo ambigitur, sed præter legem requiritur animatus judex, qui mentem, & sensum legis exponat: ita igitur tot in litibus vel circa sensum Sacrarum literarum vel circa fidem, moresve exortis, in tot difficultatibus, in tot discrepantibus opinionibus

nibus

nibus, opus est vivo judice, qui finalem, & irreformabilem proferat sententiam, ille autem judex est Ecclesia.

Non ita, ajunt Sectarii. Finalis illa in obviis quibusque difficultatibus prolatio sententiæ spectat ad literas Sacras: ex uno enim Scripturarum loco alius erit explicandus. *Object.*

At peto; num ille alius Scripturarum locus, quem ad alterum exponendum adhibes, expositione ipse non egeat. Eget omninò. Alioquin nullæ olim extitissent hæreses; nulla ferveret lis hodiè inter nos, si plerique Scripturarum loci ita cæterorum interpretationi servirent, ut ipsimet nec in varios inflecti sensus possent, nec interpretationi etiam subjacere. Enim verò cur ita disputamus de sensu Scripturarum; si unus locus per alium facillimo negotio, & de se explanetur? cur igitur à nobis olim desciverunt inter alios Ariani? *errant Catholici*, ajebant illi, *in Scripturis exponendis*, *nos eas rectè exponimus*. Sed cur Ariani, juxta vos, errabant Catholici in explicatione Scripturarum, si unus locus per alium facillimo negotio, & de se explanetur? sanè non alia modò Sectariorum vox est, quam illa, quæ quondam fuit Arianorum. Scripturæ non ritè exponuntur à Catholicis, inquiebant Ariani; Scripturæ non ritè exponuntur ab iisdem, inquiunt nunc Sectarii. Unde autem hoc probant Ariani, unde modò Sectarii? una, eademque utuntur ratione. Afferunt verba Scripturæ, ea examinant, de iis disceptant, de iis judicant, quod ipsorum judicio est consonum, audaci Majestate pronuntiant. Tum hæc verba intonant Ariani. *Pater major me est*. Joan. 14. &c. Quod si ab Arianis petieris, cur in notos sensus suos Scripturas exponant; replicabunt, faciles legentibus esse Scripturas, sibique liquidò ex ipsarum lectione, & collatione constare, ita eas esse exponendas. Jam interroga Lutheranos, Calvinistas, Anabaptistas, aliosque, cur eum Scripturarum sensum teneant, quem circa sua sequuntur dogmata, non responsum aliud feres, quàm illud Arianorum, imò non aliud dedere ulli Errones, nec aliud unquam dabunt. *Resp.*

Nihil profectò est, quod non possit aliquo prætextu,

 argu-

argumento, colore defendi, ab iis præcipuè, qui judices vivos, loquentesque defugiunt. Scripturę quidem certæ sunt, divinæ, colendæ; quis id inficiatur? sed sunt mutæ, sed illud sibi lumen vendicant, quod superbos perstringat oculos. Iis tacentibus potest imponi, eas, si animatum, eumque irrefragabilem declines judicem, quamcumque in partem torqueas, ejus denique tales tibi sententiæ videantur, quales in animo ipse habes; uti oculus coloratum intuens vitrum, domos, homines, campos eo colore censet, quo tinctum est vitrum. Unde, Sectarie, tuo tantum credens judicio, ipse tibi es Ecclesia, Ecclesiastes, Pastor, Ovis, & omnia. Quamvis enim inter vos alius Calvinum, alius Lutherum sectetur, tu eis tamen non adstipularis, nisi quatenus judicas eos Scripturis consentire. Si judicas consentire; non ideò credes, quia ita Congregationi, quia ita Ecclesiæ tuæ, sed quia tibi sic visum est: si judicas non consentire, qua ratione poteris à tua cogi Ecclesia? diceretne illa, *audi Ecclesiam: ei obtempera, illius audi ministros, noli altum sapere: mihi non tibi credendum est?* at certè reponeres: *Ecclesiam, & ministros ego audio, quatenus illi audiunt Scripturas: illis suffragor, quatenùs id quod ab eis promitur, Scripturis conforme est. An tu te, Ecclesia mea, infallibilem dicis? quo jure, aut privilegio errare non possis, quæ contendis Romanam potuisse errare, imo errasse Ecclesiam? dicis Romanam errare, & ego te, nisi, quod mihi proponis, id cum Sacris conveniat literis.* Video ergo, Sectarie, te non à tua regi Ecclesia, sed a sensu, quem è Scripturis ipse colligis, seu à *privato* tuo Spiritu.

At nonne cernis *privato illo* Spiritu omnia confundi, ac everti? nonne ille in parentibus vestris circa eadem verba, diversa procudit dogmata? Calvinus scilicet judicavit sensum illorum verborum Christi; *Hoc est Corpus meum*, esse hunc, *hic Panis figura est Corporis mei*. Lutherus verò illum respuit dicens, *Panem non esse figuram Corporis, sed cum pane esse verè Corpus Christi*. Nonne Spiritus ille innumerabilium fuit errorum seminarium? imo nulla unquam fuit secta, est, & erit, quæ Spiritu *privato* ducta doctrinam suam

in

in Bibliis fundatam esse non existimet, aut existimatura non sit. Cur igitur vos hodiè nobiscum novos Arianos seu *Socinianos* exagitatis? sanè illi Biblia ex mente sua exponunt: cur illis non liceat in puncto Filii Dei, quod vobis in aliis controversiis licere arbitramini? sed cur & mihi fas non sit privilegio Spiritus privati novum dogma efformare? cur tot sententię, opiniones, Errones, & Errores non sint, quot sunt in orbe capita? cur & *novissimè* protestantes Helveti animadverterunt in *Pietistas Spiritu privato* afflatos? sanè vel *illos*, & quoslibet Errones rectè procedere existimetis necesse est, vel exuatis oportet principium vestrum, quòd *Spiritus privatus sit judex controversiarum.*

Sed placuit tandem superis, ut adversarii, postquam Ecclesię authoritatem in decidendis de Scripturarum sensu, & fide controversiis velut intolerandam Tyrannidem omnia Spiritui privato attribuentes traducere conati essent, placuit, inquam, ut adversarii eandem quoque ipsi admittere coacti sint, ac innumeris dissensionibus componendis illam velut certum adhibere remedium, atque ita suis tanta contentione stabilitis directè repugnare Principiis. Illud clarissimè demonstrat formula literarum à Synodo Victoriacensi conscripta anno 1617. & à provinciis usurpanda, quoties ad Synodum nationalem legatos mittent. His est concepta verbis. *Promittimus coram Deo, iis omnibus nos subiiciendos, quæ à Sancto vestro cętu conventa, & decreta erunt, iisque nos parituros, & ea omni nostra facultate executuros, eò quòd nobis persuasum sit fore, ut Deus ei præsideat, vosque Spiritu Sancto in omni veritate, & æquitate per verbi sui regulam dirigat.* Non id hìc agitùr, ut provincię Synodi alicujus Decretum suscipiant tum, cum eam ad Scripturę mentem dixisse compererint: quin potiùs Synodo se ante subjiciunt, quàm congregata sit, ideòque se submittunt, quod persuasum habeant *fore, ut Spiritus Sanctus ei cætui præsideat.* Si tam pręclarè de Synodo congreganda Sectarii sentiant ob assistentiam Spiritus Sancti in supremis judiciis Ecclesię affuturam, sanè nihil ampliùs ipsi Catho-

lici postulant. Negarunt quidem illi, cum primò jugum excutere aggressi sunt, teneri Christianos privatum judicium Ecclesiæ judicio subdere; posteà verò, ut discordiæ ex privatis judiciis ortæ, & oriri natæ præsuffocarentur, compulsi sunt, ut admitterent id, quod primò secessionis a Romana Ecclesia tuendæ gratia spreverunt. Multò etiam longiùs processum fuit in Synodo nationali ad sanctæ fidei (Gallicè *Sainte Foy*) habita anno 1578. Tum temporis agebatur de pace cum Lutheranis componenda per *formulam professionis Fidei Generalis*. Expressum fuit Synodi Decretum his verbis. *Nationalis hujus Regni Synodus ... ministros delegavit quatuor rerum ejusmodi peritissimos, quibus expressè injunxit, ut ad diem, & locum signatum se sistant cum literis, & mandatis amplissimis ministrorum omnium seniorum, quotquot è provinciis hujus Regni sunt delegati: quod si fieri non posset ut prædicta professio* per omnes provincias examinaretur, *eorum prudentiæ, & sano judicio permissum est, ut concedant*, definiant, *quæcumque in deliberationem adducentur Capitula sive de* doctrina, *sive de quacumque alia re pertinente ad utilitatem, reconciliationem, & quietem omnium Ecclesiarum*. Hæc Illustrissimus Meldensis in præcitato non semel aureo Opusculo. En quid providentia Dei permiserit. Infirmitatis judicii nos accusarunt toties Sectarii, quod Ecclesiæ judiciis pareremus; quæ esset cœtus conflatus ex hominibus errori obnoxiis; id verò inconvenientissimum judicabant; & ecce in nationali Synodo, quæ Calvinianas omnes Galliarum Ecclesias repræsentaret, illi ipsi Ecclesiæ contemptores solemni ritu convocati fidem suam quatuor ministris consignare non dubitarunt, adeò propria deposita sententia, ut omnimodam eis facultatem quidlibet definiendi de doctrina, impertirentur. Et etiamnum Heterodoxi dubitent Ecclesiæ toto orbe diffusæ, quæ per tot ora Pontificum, totque Concilia selectissimis omni ex parte referta viris sua fudit oracula, se submittere? illa, illa est, cujus est judicare de vero sensu, & interpretatione Sanctarum Scripturarum; illa de rebus fidem, & mores

con-

concernentibus definitivam, irrefragabilem, inconcussam, infallibilem profert sententiam cum *sit Columna, & firmamentum veritatis*. 1. ad Timoth. 3.

VISIBILE CAPUT ECCLESIÆ.

EXpensa authoritate Ecclesiæ, videamus illius Caput, seu Pastorem, Rectorem, & Monarcham. Certum est etiam apud Acatholicos, à Christo fuisse fundatam Ecclesiam, eumque illius Monarcham extitisse visibilem: hoc disertè docet Apostolus ad Ephes. c. 1. *Omnia subjecit sub pedibus ejus, & ipsum dedit Caput suprà omnem Ecclesiam, quæ est Corpus ejus*. Et cap. 5. *Vir caput est mulieris, sicut Christus caput est Ecclesiæ*. Sed quæstio est, an Christus post visibilem suam præsentiam ab oculis fidelium in Cœlum ablatam, ita sit Ecclesiæ caput invisibile per continuum in eam gratiæ influxum, ut nullum sui Vicarium, sed caput aliquod visibile ad externam Ecclesiæ gubernationem in terris reliquerit. Negant Sectarii, sed suis refragantes Principiis, cum fateantur primis sæculis veram extitisse Ecclesiam; tunc autem floruerunt & sanctissimi, & sapientissimi Jesu Christi Vicarii, & Ecclesiæ moderatores: affirmant verò Catholici, & evidenter. Christus enim supremus Ecclesiæ Monarcha regendi formam, quam ipse cœperat, abiens reliquit posteris: nec enim prudens, sapiens, & potens legislator à se vix fundatum regimen moriens solet velle evertere: nec solet velle, ut à quopiam evertatur. Monarchicum igitur Ecclesiæ Regnum reliquit. Optimum enim regimen multitudinis est, ut regatur per unum: quod patet ex fine regiminis, qui est pax: pax quippe, & unitas subditorum est finis regentis; unitatis autem congruentior causa est unus, quàm multi, unde regimen Ecclesiæ, cum sit rectissimè ordinatum, sic fuit dispositum, ut unus toti Ecclesiæ præesset. Idque constat ex Scriptura, ubi Ecclesia dicitur & *unum Ovile* Joan. 10. *& unum Corpus, & unus Spiritus* ad Ephes. 4. Si unum Corpus, & unus Spiritus est Ecclesia; ergo uni de-

Visibile caput Ecclesiæ

buit subesse capiti, & Pastori. Et sanè cum Synagoga semper fuerit gubernata ab uno visibili capite, nempe à Pontifice, cui omnes Judæi erant subjecti, ut patet Deuteron. 17. à fortiori Ecclesia debuit gubernari ab uno visibili capite: nisi dicatur, meliùs fuisse provisum Ancillæ synagogæ, quàm sponsæ Ecclesiæ, meliùs umbræ, quàm corpori, meliùs figuræ, quàm rei figuratæ, omniumque figurarum consummatrici.

Petrus primum visibile illius caput.

Sed quis fuit ille, quem Christus Monarchiæ suæ visibilis, seu Ecclesiæ caput visibile constituit? respondeo cum Scriptura, & universali, nec unquam interrupta Traditione: *ille fuit* Petrus. Ille est, non alius; cui Christus Matth. 15. promisit, quòd esset futurus fundamentum Ecclesiæ (*ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam*) quodque esset accepturus claves Regni Cœlorum (*& tibi dabo Claves Regni Cœlorum,*) ergo promisit illi, quod futurus esset caput suæ Ecclesiæ: quod enim in ædificio est fundamentum, hoc in corpore est Caput, in Civitate Rector, in Regno Rex: & cui traduntur claves Urbis; is illius Princeps, vel Gubernator instituitur; dicere autem, quin vel cogitare, Christum summè veracem, & fidelem non stetisse verbo promisso, sed illud violasse, horrendum planè est & impium. Quin imò nonne Christus promissionem solemnissimè adimplevit, dum post Resurrectionem suam dixit Petro: *pasce Oves meas*? hìc quæro: vel omnes oves fuerunt Petro commissæ, vel solùm aliquæ: si tantùm aliquę: quænam sunt illæ? quandoquidem Christus illas non limitaverit, si enim limitasset ad oves unius Civitatis, aut Regni, tunc alias oves sine Pastore reliquisset; cum nulli alteri sic Oves suas sicut Petro commiserit: sequitur ergo, à Christo dicente Petro, *pasce Oves meas*; illi traditam esse curam sui ovilis, adeòque omnium ejus ovium: ergo Petrus fuit à Christo constitutus Pastor, Caput, Rector, Moderator, & Monarcha universalis Ecclesiæ. Hinc in Evangeliis, & actibus Apostolorum Petrus inter Apostolos & primus censetur, & primus nominatur, & esse dicitur. *Duodecim Apostolorum nomina sunt hæc: primus Simon,*

qui

qui dicitur Petrus. Matthæi 10. Cur primus? an à vocatione? ne hoc putes. Andreas eo modo primus fuit. Nam & prior Christum secutus est: & Petro deinde nuntiavit; *invenimus Messiam, & adduxit eum ad Jesum* Joan. 1. Cur igitur *primus*? nisi quia altiorem est ceteris potentiam nactus? unde *primus* est inter Apostolos tum potestate, tum dignitate. Hinc Petrus crebrò loquitur Omnium Apostolorum nomine, tanquam eorum antesignanus, dux, & præses. Hinc & primatum exercuit, proponendo congregatis in cœnaculo discipulis, ut duodenarii Collegii Apostolorum locus morte vacans Judæ proditoris repleretur, quod executioni mandatum est, Mathia assumpto.

Cæterùm, cum Petrus non potuerit semper vivere, & Christus voluerit, ut Regnum à se fundatum perenne foret, adeòque, ut Ecclesia semper esset duratura juxta illud Matth. 28. *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi*, debuit Petrus in officio suo Pastorali, in spirituali Ecclesiæ Monarchia habere successores, qui tot Nationes ad fidem conversas, & convertendas, suæque Ecclesiæ aggregandas in ejusdem fidei, & Religionis unitate continerent, suo singuli Pontificatu durante; aliusque alteri succedens usque ad extremum judicii diem. Quorsum enim fingatur, Christum, majorem gessisse curam paucorum fidelium tempore vitæ *Petri*, quàm immensæ multitudinis à morte *Petri* usque ad finem mundi crediturae?

Petro succedunt Romani Pontifices.

Tales successores non alii sunt, quam Romani Pontifices. Atque hæc concors fuit omnium Catholicorum & Latinorum, & Græcorum sententia. In sexta Synodo Act. 18. legitur: *Charta, & atramentum* (epistola) *videbatur*, & per Agathonem (Romanum Pontificem) Petrus loquebatur: & in fine Concilii Chalcedonensis vocatur Leo *Sanctissimus, & Beatissimus Papa, Caput universalis Ecclesiæ*, Petri Apostoli preditus dignitate. Hisce magnus suffragatur Augustinus loco non uno affirmans, ob mirabilem ab ipsa sede Petri Romanorum Pontificum successionem, se teneri, & foveri in gremio Ecclesiæ. Fuit-

ne

ne illa Romanorum successio Pontificum ab ejus temporibus ad præsens usque sæculum unquam interrupta? ingentibus quidem Ecclesia crebro fuit procellis agitata, sed in tot motibus semper immobilis stetit Pontificum series.

Nullus Princeps sæcularis potest esse caput Ecclesiæ in ditione sua.

Porrò procul hìc exulet sententia de Ecclesiæ capite, seu primatu, qui competeret alicui Principi sæculari in ditione sua. Potestas enim Principum sæcularium naturalis tantùm est, & civilis ordinata ad conservationem boni politici, proindè nullius Principis Laici potestas valet se extendere ad authoritatem capitis Ecclesiæ in terris suis. Hæc enim omnia supernaturalia sunt, & alterius ordinis.

Quoad nomen Antichristi, quod olim quidam diris furiis abrepti in Pontificem Romanum evibrarunt, ab eo modo abstinent prudentiores, & moderatiores inter Sectarios. Sanè infames notæ, & characteres Antichristi nullo prorsus pacto in Romanum queunt detorqueri Antistitem.

SOLA ROMANA DICENDA EST VERA CHRISTI ECCLESIA.

Sola Romana dicenda est vera Christi Ecclesia.

POst lustratos omnes, profligatosque à *Simone Mago* ad hæc usque tempora Errores; post expositam fidem nostram, post expensa etiam singulariter præcipua (licet in pristinis crebrò sectis refutata) Sectariorum dogmata, superest ponderosissima, & princeps quæstio, à qua scilicet salus dependet animæ, quænam sit vera Christi Ecclesia, utrum Romana, an Sectariorum.

Hęc quęstio ex ipsis Adversariorum principiis dirimitur. Admittunt illi quatuor celeberrima Concilia Generalia Nicęnum, Constantinopolitanum, Ephesinum, Chalcedonense; in Constantinopolitano autem Patres unanimiter profitentur, veram Christi Ecclesiam esse *unam*, *Sanctam*, *Catholicam*, *& Apostolicam*. Cæterùm hæ notæ eximiæ soli conveniunt fidelium multitudini, quæ cum Romano Pontifice indivulsè unita est; sola proinde Romana dicenda est vera Christi Ecclesia.

Age:

Age: scrutemur singulas.

Est *una* unitate capitis (quod est Pontifex) & doctrinæ. Omnium est eadem fides. Unde Romanæ applicandum est Ecclesię illud Apostoli ad Ephesios 4. *Unus Dominus*, una fides, *unum Baptisma*. Una fides omnium SS. Patrum; mirificus illorum inter se consensus, licet ii diversis temporibus & remotissimis in partibus vixerint, ac variis linguis scripserint; ut Ignatius, & Joannes Chrysostomus Antiochię, Athanasius Alexandriæ, Macarius, & Cyrillus Hierosolymæ, Proclus Constantinopoli, Justinus Martyr Athenis, Gregorius Nazianzenus & Basilius in Cappadocia, Ephrem in Syria, Cyprianus, & Augustinus in Africa, Epiphanius in Cypro, Ambrosius in Italia, Hieronymus in Palęstina, Irenæus in Gallia, Orosius, & Isidorus in Hispania, Beda in Anglia. Hisce adde omnia legitimorum Conciliorum, & Pontificum Decreta in omnibus fidei dogmatibus inter se convenientia: licet edita sint à diversis hominibus diversis locis, temporibus, occasionibus, & adversùs varias, imo crebrò inter se è diametro repugnantes hęreses. Nonne illa doctrinę concordia est clarissimum, apertissimum, & invictissimum unitatis argumentum?

At plura sunt apud Catholicos, inquiunt Sectarii: *Object.* opinionum in scholis dissidia. Quanta illic cernitur argumentorum pugna? ut Thomistę a Scotistis, ut hi ab illis dissentiunt? quot deinde eruditi sunt, quibus suas firmare sententias placeat; alienas autem densis quoque impetere voluminibus? an hęc concilientur cum celebri nota; *Ecclesia est* una?

Omninò, Sectarie. Quę in Scholis eo modo versant *Resp.* Theologi, res sunt dubię, res Adiaphorę, quibus credendis nulla est necessitas, rejiciendis nulla hęresis. Cave igitur Ecclesiam (cui est tunica *inconsutilis*) ob licitas hujusmodi lites tibi ipse effinxeris scissam, divisam, discordem, laceram, oppositas adoptantem sententias. In punctis tantummodò Scholasticis Theologi à se differunt, ac pro sua quisque assertione tanquam pro aris, & focis dimicat: dum verò agitur de quodam fidei articulo, tunc omnes Thomistę, Scoti-

stę,

stæ, & post illos exorti Molinistæ, Nominales, cęterique idem omnino tenent, idem docent, idem profitentur.

Ecclesia quoque Romana est *Sancta* tum propter illibatam; quæ servat, & subditis proponit, dogmatum puritatem, tum propter vitæ Sanctimoniam, qua præditi sunt illi, qui se ejus doctrinæ, & in fide, & in moribus omnis Erroris experti conformant. Certè omni tempore Ecclesia Romana Sanctos protulit: nostri fuerunt sacratissimi Martyres Romani Pontifices tres, & triginta, continenter pro fide interempti. Noster fuit Ignatius per Leonum dentes purissimum Christi frumentum; noster Polycarpus Smirnensis Antistes, noster Laurentius divino igne corporalem superans. Nostri fuere Confessores inclyti Hilarion, Antonius, Gregorius Thaumaturgus, Simeon Stylites ingentia nomina: nostri Nicolaus, & Martinus Episcopi exerciti vigiliis, paludati ciliciis, jejunio pasti. Noster Benedictus tot Religiosorum parens, aliique subsequentes. Supersedeo præfatis Doctoribus, quos certum est cum Ecclesiæ Filios, tum strenuos illius fuisse propugnatores. Nostrę etiam recensendæ sunt Virgines illæ perbeatæ Cæcilia, Agatha, Anastasia, Barbara, Agnes, Lucia, Dorothea, Catharina, quæ decretam pudicitiam adversùs & hominum & Dæmonum tyrannidem invicte defenderunt. Nostra Monica magni natura, piisque lacrymis bis Augustini Mater. Nostra Paula, quæ ex urbano Palatio, & opimis prædiis in Speluncam Bethleemiticam tantis itineribus peregrina cucurrit, ut ad Christi vagientis cunabula delitesceret. Nec Ecclesiæ Romanæ defuerunt Principes, Reges, Cæsares. Video mihi occurrentes ex Germania Henricos, Eduardos ex Anglia, Ludovicos è Gallia, Hermenegildos ex Hispania, Wenceslaos è Bohemia, Leopoldos ex Austria, Canutos è Dania, Stephanos ex Hungaria. Quin imo profligatissimis sęculis in ea viri floruere castigatissimis moribus orbis effecti prodigia. Hinc 1. Petri 2. Christiani appellantur *genus electum.. gens Sancta.*

Eccle-

Eccleſia etiam Sancta eſt, quia tota eſt divino cultui conſecrata, ejuſque Sacramenta, inſtituta, & ritus ſanctitatem redolent. Nec ejus integritati officit multorum pravitas miniſtrorum, utpote cum illa ex ejus doctrinæ Principiis, ut eſt Sectariorum doctrina ſubditis conſcientiæ habenas relaxans (de qua ſtatim) non dimanet; ſed illis apertè refragetur.

Tertiò appellatur *Catholica*, ſeu univerſalis; cum non ſit unius Regni, aut provinciæ terminis circumſcripta, ſed per univerſum, qua latè patet, orbem terrarum diffuſa. *Euntes in mundum univerſum prędicate Evangelium omni creaturæ* Marci 16. Sanè licet conglomerata Inferni, tyrannorumque poteſtas in ejus extirpationem ſæpè incubuerit, nulla tamen gens eſt, quæ hanc Romano-Catholicam Religionem vel non poſſideat etiamnum, vel aliquando non poſſederit, vel modò poſſidere non incipiat. Dum Lutherus partem Germaniæ dilacerat, Romana Eccleſia ſe extendit ad Orientem in India, ad Occidentem, in America, ad Septentrionem in Japonia, ad Meridiem in Braſilia, & innumeras ubique ſuis legibus ſubſternit animas. In omnibus hiſce partibus uti & apud Sinas, Perſas, Tartaros, Turcas, Peruanos, alioſque extremo ſub ſole repoſtos reperiuntur Templa, Altaria, Imagines Chriſti & Sanctorum: celebratur Miſſa, adminiſtrantur noſtra Sacramenta, ſervantur Feſta, & Jejunia; & publica exercetur fidei Romanæ profeſſio.

Poſtremò vocatur *Apoſtolica*, quia ab Apoſtolis promulgata eſt: *in omnem terram exivit ſonus eorum*. Pſal. 18. & à Petro Apoſtolorum Principe fundata, ejuſque Sanguine purpurata, & quia in eadem fide, quam ipſe annuntiavit, inviolata, immobilis, inconcuſſa, & ſine ulla Pontificum interruptione in hodiernum uſque diem perſeverat. Unde Eccleſia Romana nunquam amiſit eam fidem, quam hauſit ab Apoſtolis: Hinc fidiſſima ſemper habita eſt Traditionis depoſitaria. Hinc adverſus quaſcumque novitates illa toties effata profudit, *Nihil ſtatuendum, niſi quod* Traditum eſt. *Vitanda eſt novitas, tenenda eſt* Antiquitas. *Profana eſt novitas, ſacrata eſt vetuſtas. Deſinat novitas*

vitas incessere vetustatem. Hinc in obvios Errores toties illud intorsit Apostoli. 1. ad Timoth. 6. *O Timothee. depositum custodi devitans profanas vocum*, id est, dogmatum, rerum, sententiarum *novitates*. Enimverò quid est depositum? id quod tibi creditum est, non quod à te inventum, quod accepisti, non quod excogitasti, res non ingenii, sed doctrinæ; non usurpationis privatæ, sed publicæ Traditionis, res ad te perducta, non à te prolata, in qua non Author debes esse, sed custos, non institutor, sed sectator, non ducens, sed sequens. Hoc sanè præstitit Ecclesia; non nova inveniens, excogitans, proferens, instituens dogmata, sed antiqua sibi ab Apostolis credita, ab iis accepta, tradita, ad se perducta fidelissimè conservans. Illa semper sequitur, ab iis nulla occasione avulsa est, nec unquam avelletur. Rectè proinde Ecclesia Romana dicitur *Apostolica*, atque adeò, ut ex præmissis liquet, quatuor præfixas sibi notas vendicat.

Sed an illæ etiam Congregationibus competunt Sectariorum? minimè verò.

Illorum secta non est *una:* partim quia Acatholici non agnoscunt unum caput visibile, partim quia in doctrina sua, & pluribus fidei dogmatibus inter se discrepant; dum non tantum Calvinistæ in Lutheranos, & vicissim Lutherani in Calvinistas, ac utrique in Anabaptistas, & Arianos insurgunt, verùm etiam illi qui sub eodem comprehenduntur titulo, mirum in modum quoad fidei articulos inter se digladiantur. Nonne aliud circa eadem dogmata sentiunt, tenent, ac docent rigidi Calvinistæ, aliud molles? aliud Gommaristæ, aliud Arminiani quamvis Calviniano lacte enutriti? nonne aliud Lutherani puri, aliud Confessionistæ, aliud Mitigati? nonne aliud tenent hoc sæculo & Lutherani, & Calvinistę, aliud tenuerunt priori sęculo, aliud ad initium utriusque sectę, aliud in ejusdem progressu?

Non est *Sancta;* quia eorum doctrina plura continet moribus directè repugnantia, effręni concupiscentię fusas habenas laxantia, rectam extirpantia rationem, & infelicibus planè (ut termino mitiori utar) sequelis referta. Ex innumeris pauca delibemus. *Impossibile est ser-*

servare Dei præcepta etiam cum gratia: ergo Deus est injustus, & crudelis imponens homini mandata impossibilia, ob quorum tamen transgressionem gravissimis, & sempiternis illum tormentis excruciat. *Propter nullum peccatum damnatur homo, nisi propter peccatum infidelitatis*: ergo non propter fornicationem, veneficia, inimicitias, homicidia, & reliqua enormia crimina contra apertam Apostoli sententiam ad Galatas 5. *Omnia peccata sunt æqualia, nec ullum datur, quod sit veniale*: ergo verbum otiosum est ęquale reliquis peccatis: ergo & peccato blasphemię, ergo & peccato incredulitatis, ergo & apostasię à fide Christi: si ęquale his peccatis, ergo ęqualem meretur pœnam. *Omnia nostra opera sunt peccata*, & juxta eosdem, *omnia peccata sunt æqualia*, ergo omnia nostra bona opera sunt ęqualia peccata, ergo Deum orare erit ęquale peccatum, ac Deum blasphemiis impetere, & Eleemosynam dare pauperi erit ęquale peccatum, ac eundem pauperem tunica sua spoliare. Quam deplorandę consequentiæ! supersedeo positioni huic, *Deus est author peccati*, quæ jam ipsis Sectariis horrorem incussit. An præfata possunt dogmata cum Sanctitate combinari?

Illorum secta etiam non est *Catholica*, utpote non per omnes mundi partes propagata, sed paucis Europæ provinciis coarctata. Imo quamvis Acatholici sibi conati sunt, & etiamnum conentur arrogare nomen *Ecclesiæ Catholicæ*, & *Catholici* audire curaverint, & curent; nunquam id tamen obtinere potuerunt, nec possunt, sed ipsi Sectarii vel inviti nomine *Catholicorum* intelligunt eos, qui sunt sub obedientia Romani Pontificis, & fidem Ecclesiæ Romanę tenent, credendo ea, quæ sedes Petri credenda proponit. Ita olim observavit Augustinus lib. contra epistolam fund. cap. 4. *Tenet me in Eccclesia ipsum Catholicæ nomen, quod non sine causa inter tam multas hæreses sic ista Ecclesia sola obtinuit, ut cum omnes hæretici se Catholicos dici velint, quærenti tamen peregrino alicui, ubi ad Catholicam conveniatur; nullus hæreticorum vel Basilicam tuam vel domum audeat ostendere*

Certè

Certè sectæ omnes à suis denominantur Authoribus, ut à Marcione Marcionistæ, ab Ario Ariani, à Luthero Lutherani, à Calvino Calvinistæ; soli Romanę Ecclesiæ professori nomen *Catholici* artribuitur; unde post septemdecim evoluta sæcula nunquam Deus permisit; ut Romana sedes ab ista possessione deturbata fuerit.

Denique, non est *Apostolica*; cum Lutherani, & Calvinistę exorti sęculo 15. suam ab Apostolis ad seipsos sine ulla interruptione successionem in lucem proferre nequeant. Ubi, Sectarii, majorum vestrorum eandem sectam profitentium ad Apostolos usque deducta series? non jam quæro, an multi omnibus retroactis sæculis ad vos usque, sed an pauci aliqui, imo vel unus totam complexionem, *seu collectionem* doctrinæ vestræ (hoc accuratissimè notandum est) tradiderit.

Sectarii suam ab Apostolis ad seipsos sine ulla interruptione successionem in lucem proferre nequeunt, quod per omnia sęcula demonstratur.

Antiquos omnes consulite, qui quasdam cuderunt assertiones nobis adversas, vobis faventes. *Ptolomæus* vobiscum docuit, *Deum præcipere homini impossibilia*. Sed an ille negavit *Purgatorium*, an numerum truncavit Sacramentorum; & duo tantùm vobiscum admisit, *Baptismum*, & *Eucharistiam*? an in reliquis punctis vobis adstipulatur? *Aerius* quidem Purgatorium vobiscum explosit: at ubi ille inficiatus est realem Jesu Christi in Eucharistia præsentiam: cultum imaginum, Sanctorum suffragia? nusquam Gentium. Non igitur ab illis est vestra fides. *Vigilantius* Sanctorum Reliquiis bellum movit. Illi hac in re consentitis. Sed non ille vobiscum in cœteris. Nec enim erat à Missæ Sacrificio alienus, nec v. g. orationes pro mortuis eliminandas esse dixit. *Eunomius*, *Arius*, *Macedonius* sustulerunt vobiscum Traditiones omnes, & omnia solis Scripturis volebant contineri. Sed an respuerunt, ut vos, Festa Sanctorum, Jejunium Quadragesimale, rationem Meriti, & alia quæ vos reiicitis? an aliunde non aversamini blasphemiam ab Ario, & Macedonio vibratam in Filii, & Spiritus Sancti divinitatem? non itaque ab illis est vestra Religio. Denique ferme singula, in quibus à nobis discrepatis, Authores habuere Errones aliquos è priscis sęculis, qui verò simul *omnia* doctrinæ ve-

stræ

ſtræ capita profeſſus fuerit, nec remotiſſimis illis temporibus extitit, nec omnino ante vos ullus.

Qui ſunt igitur parentes veſtri? *Græcoſne* profere-tis? illi enim à Romana deſcivere Eccleſia, & diù eſt, quod Romanum Pontificem ejurarunt. Vos quoque obedientiam detrectatis Pontifici: ſed num in reliquis Græcos ſectamini? minimè verò. Græci de Tranſubſtantiatione, de Sacrificio Miſſę, de Invocatione Sanctorum, de cultu Imaginum nihil à nobis diſſentiunt. Vobis denique adeò non junguntur, ut vos palam hęreſeos accuſent.

Qui rurſus ergo Authores veſtri? *Berengarium* allegatis, qui de Euchariſtia ſentit, ut vos ſentitis. Quid tum? an Berengarius ille moviſſe legitur controverſiam de purgatorio, de veneratione Imaginum, de poteſtate Pontificis? Fides igitur veſtra non eſt eadem, que *Berengarii*.

An originem ducitis à *Petro* de *Bruis* inſigni Iconoclaſta? an in aliis ille rebus ſe vobis conformavit?

Ad *Waldenſes*, & *Albigenſes* modò confugitis. Sed hi oppidò ſeri ſunt parentes veſtri, cum illi ſub finem ſęculi duodecimi, hi ſub initium decimi-tertii mundo innotuerint.

Videamus tamen; an ab eis verè deſcendatis: Num cum Waldenſibus creditis, *Chriſtianis interdictum eſſe juramentum, ita ut nunquam eis jurare liceat*? num cum illis ſuſtinetis, *Laicos poſſe Euchariſtiam conficere non quidem prolatione verborum; quæ in cœna* Chri-*ſtus inſtituit, ſed recitationis Dominicæ*? an cum Albigenſibus in hoc Manichęos imitantibus creditis, *duos dari creatores, unum bonum, alterum malum*? an cum illis *reſurrectionem carnis* inficiamini? an *Baptiſmum eſſe inutilem* cenſetis *ad expianda peccata*?

Ad *Wicleffum* denique, & *Huſſium appellatis*. Sed hi ſanè quàm ſunt novitii! cum Wicleffus circa annum 1370. ſcripſerit: perieritque Huſſius anno demum 1415. nos autem ſucceſſionem quęrimus doctrinę ab *Apoſtolis* ad Lutherum uſque, & Calvinum: Sed duri non erimus. Exploremus; an utriuſque aſſertiones etiàm ſint veſtrę. Ecce autem inter cæteras, has Wicleffi pro-

positiones. *Nullus est Dominus civilis, nullus est Prælatus, nullus est Episcopus, dum est in peccato mortali. Universitates, studia, collegia, graduationes, & magisteria in eisdem, sunt vana gentilitate introducta; & tantùm prosunt Ecclesiæ sicut Diabolus. Deus debet obedire diabolo.* Hæ certè non sunt vestræ, an verò Wicleffus negavit purgatorium, invocationem Sanctorum, venerationem Reliquiarum: an duo tantùm vobiscum admisit Sacramenta?

Ad Joannem *Hussium* progredior. Sed ecce illius doctrina fuit, Wicleffi sententias, quas modò retulimus, magna injuria à Catholicis Doctoribus esse damnatas. *Condemnatio* (inquit propositione 25.) *Quadraginta quinque articulorum Joannis Wicleffi per Doctores facta, est irrationalis & iniqua & malefacta.* Sic igitur à Wicleffo, & ab *Hussio* dissentitis. His adde, quod Hussius signanter docuerit, & propugnarit (ut vidimus ad sæculum 15.) *numerum, & efficaciam Sacramentorum, confessionem Sacramentalem, extremam unctionem, orationes pro Defunctis, & intercessiones Sanctorum.* Non itaque ab illo Ecclesiarum vestrarum originem, aut *successionem* deducere potestis, quocum in plerisque fidei dogmatibus non consentitis.

Unde ergo vestra origo? quis totam hanc, quam profitemini, fidem Apostolicam consignavit vobis? quis eam ab Apostolis accepit? quis acceptam continuavit, quis continuatam ad vos usque perduxit? dico totam: fuerunt enim varii tum antiqui, tum recentiores Ecclesiæ Romanæ adversarii, qui nonnullas doctrinæ vestræ partes aut invenere, aut inventas post multa evoluta sæcula, sustinuere sopitorum suscitatores ignium; sed qui *integrum* systema vestrum, qui *universam collectionem*, corpus, complexionem dogmatum vestrorum compaginarit, nullus omninò ante Lutherum, vel Calvinum repertus est. Itaque illi sunt Filii sine Patre; consequens sine antecedenti, domus sine fundamento. Quos tandem sani ingenii viros hæc ratio, prout cura salutis exigit, ponderata è vestra, Sectarii, professione non eruat? sed cum fides sit opus gratiæ, enixe Deus rogandus est, ut vobis lumen, quo errorum tenebræ fugentur, miseri-

sericorditer impertiri dignetur. Cum vos interim vel minimo ab *Apostolis* ad vos usque successionis vestigio destituti sitis, secta vestra nullo prorsus pacto dici potest *Apostolica*. Proindeque, ut constat ex enumeratione partium, quatuor famosæ notæ vestris nequeunt Congregationibus adaptari.

At ecce, quia Sectarii sine ullo fundamento sunt, in suis vacillantes Principiis alia Patribus, & Concilio Constantinopolitano (quod tamen ut legitimum admittunt) ignota fabricant veræ Ecclesiæ signa, asserentes, non alias esse Christi Ecclesiæ discernendæ notas, quam veritatem, puri verbi Dei prædicationem, sinceram, & legitimam Sacramentorum administrationem. Sed nonne similes legitimæ Ecclesiæ assignare notas, manifesta est petitio Principii? in hoc enim totius difficultatis cardo vertitur, quisnam sit ille fidelium cœtus, in quo sola veritas, sincera verbi divini prædicatio, & legitima Sacramentorum reperiatur administratio? Porrò hæc tria in eximiis quatuor notis continentur. Non est enim veritas cum reliquis, nisi ubi est unitas, sanctitas, & doctrina à Christo accepta, & ab Apostolis ubique terrarum disseminata. Necesse est igitur, ut omnia sua Sectarii vel repugnantes in quatuor notas resolvant, quæ cum in Religione Romana elucescant, hęc sola dicenda est vera Christi Ecclesia.

Accedit quàm maximè, nunquam Romanam in fide defecisse, aut errasse Ecclesiam, nec unquam deficere, aut errare posse; sola illa proinde est vera Christi Ecclesia.

Age, illud demonstremus.

In orbe Terrarum datur aliqua vera Christi Ecclesia à Christo fundata (hanc propositionem admittunt omnes omninò Religiones, & sectę pręter *expectantes*, de quibus sęculo 17.) si datur talis Ecclesia, ergo à Christo debuit institui sapienter, ipse enim fuit sapientia ęterna. Et cum sapienter sit instituta, debebat institui durans stabiliter juxta ipsius Christi doctrinam Matth.7. ubi ait: *Sapientem virum esse, qui ædificavit domum suam supra Petram, & descendit pluvia, & ve-*

nerunt flumina, & flaverunt venti, & irruerunt in domum illam, & non cecidit: fundata enim erat supra Petram: si ita stabiliter est fundata, ergo non potuit deficere, & corruere sive per imbres afflictionum, sive per fluvios persecutionum, sive per ventos infrementium hęresum; alias enim fuisset fundata supra arenam, & non supra Petram. Ad hoc ipsum allusit Christus, dum dixit Petro Matth. 16. *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*. Sanè cum Christus sit summè sapiens, summè potens, & summè verax; omnis ejus absoluta promissio debet adimpleri: cum ergo Christus promiserit, portas Inferi non prevalituras adversùs Ecclesiam in *Petro* tanquam in firmissima rupe fundatam; ineluctabiliter dicendum est, adimplevisse eum, quod promisit: ergo portę Inferi hucusque non prevaluerunt, nec deinceps prevalebunt: adversùs Ecclesiam ab ipso in *Petro* (*primo Romano Pontifice*) fundatam: prevaluissent verò, si Ecclesia ab ipso constructa periisset; vel aliquando forent prevalituræ, si unquam esset peritura. Quamvis fluctus persecutionum intumescant, & hęreticorum machinę Ecclesiam Petri vertici incumbentem impetant, allidentur ad hujus firmitatem Petrę, & planè evanescent. Unde errare nunquam poterit. Ecclesia enim *Dei est columna, & firmamentum veritatis*. Quomodò autem foret columna, & firmamentum veritatis, si unquam à veritate deflexisset, vel posset deflectere, & loco veritatis sustentare posset Errores.

At audio: Romana Ecclesia sæculo 6. defecit, erravit; a majorum degeneravit vestigiis, tunc densa errorum caligine involuta est.

Itanè verò? ergo mille annorum spatio (qui ab eo tempore fluxere ad Lutherum usque, & Calvinum) non fuit in orbe vera Christi Ecclesia; Ecclesia enim Christi nequit esse Ecclesia *Erronea*; ergo qui illis vixere sæculis ante prædicationem Lutheri, & Calvini, omnes damnati sunt, cum in falsa, seu Erronea Ecclesia non detur salus; ergo perierunt *Benedictus, Bernardus, Dominicus, Franciscus*, aliique, qui post sæculum sextum in Ecclesia Romana sanctitate vitæ florue-

floruerunt. Hos tamen sanctos fuisse, ipsi heterodoxi fatentur. Nam Totila quamvis Arianus summo honore prosecutus est *S. Benedictum*, & tanquam verum Dei servum veneratus est, ut scribit D. Gregorius libr. 2. Dialogorum cap. 15. Calvinus etiam Instit. cap. 10. vocat *Bernardum* pium scriptorem; nemo autem pius, nemo sanctus, sine vera fide esse potest. Philippus etiam Melanchthon in Apologia art. 5. & 27. Confessionis Augustanæ appellat Sanctos *Bernardum*, *Dominicum*, *Franciscum*. Rursus: si tunc Romana erravit Ecclesia, ergo Nationes omnes Europæ, omnes majores vestri, qui ex iis temporibus conversi fuerunt ab idololatria ad fidem Romano-Catholicam, damnati sunt. Sæculo enim 6. conversi sunt Angli ad fidem nostram per Religiosos à S. Gregorio Magno ad hoc destinatos. Sæculo septimo conversi fuere Francones à S. Kiliano, quem ad hoc Romanus Pontifex legarat. Sæculo 8. conversa est magna ex parte Germania per S. Bonifacium à Gregorio 2. ad hoc missum. Circa eadem tempora fidem suscepere Brabanti, Flandri, Hollandi, Frisones, Westphali, cæterique vicini per hos Romanæ Ecclesiæ Filios S. Servatium, Eligium, Rumoldum, Amandum, Vedastum, Livinum, Remigium, Willebrordum, aliosque. Sæculo 9. conversi fuere Bulgari, Sclavi, Poloni, Dani, Moravi. Sęculo 10. & 11. conversi Hungari, nobilissimum Regis sui Stephani prementes exemplum. Sæculo 12. fidem amplexi sunt Norvegii per Adrianum quartum, priusquam foret Pontifex. Si igitur longissimo isto sæculorum tractu Romana aberravit Religio; omnes tunc illius cultores, (hoc ingemino) perierunt.

Sed certè neque post *sæculum* illum sextum Romana ab avita fide defecit Ecclesia. Nonne inter alia, Christus inviolabilem custodiam ab Ecclesia retinendam, nonne infallibilem assistentiam suam, qua Ecclesia in perpetuum adversùs quaslibet conservetur tempestates, & promisit, & expressit Matth. 28. dum dixit: ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem Sæculi? ecce *ego vobiscum sum* non solùm

per essentiam, præsentiam, & potentiam, sicut quatenus Deus præsens sum in omnibus rebus, nec solùm per gratiam, sicut sum cum omnibus justis, eis vitam impertiens spiritualem, sed per singularem providentiam qua fiet, ut Ecclesia nunquam deficiat. *Vobiscum sum usque ad consummationem sæculi*. Quia semper ero cum Ecclesia, quam vos repræsentatis, proindeque sum non solùm vobiscum, sed etiam cum omnibus successoribus vestris *usque ad consummationem sæculi*; *ecce ego*, qui nuper dixi *non relinquam vos orphanos*, Joann. 14. *Ego*, qui dixi: *confidite, ego vici mundum* Joann. 16. *Ego*, in quem *Princeps hujus mundi non habet quidquam* Joann. 14. Hoc irrefragabili testimonio usus est Augustinus Conc. 2. in Psalm. 101. contra Donatistas, qui cum dicerent, Ecclesiam quæ toto fuerat orbe dispersa, posteà toto orbe periisse ob crimen Cæciliani Episcopi, & tantùm remansisse in ea parte Africę, quę *Donato* adhęrebat (qua de re sęculo 4. egimus) ita introducit Ecclesiam cum Christo loquentem. *Quid est quod nescio qui recedentes à me murmurant contra me? Quid est, quod perditi me periisse contendunt? certè enim hoc dicunt, quia fui, & non sum: annuntia mihi exiguitatem dierum meorum, quamdiu ero in isto sæculo? annuntia mihi propter illos, qui dicunt; fuit, & jam non est; apostatavit, & periit Ecclesia de omnibus gentibus; & annuntiavit*: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem Sæculi. En quomodò Augustissimus Augustinus per latera Donatistarum, vos confodiat, ò Sectarii, qui etiam cum illis effutitis: *Ecclesia Romana jam non est, sed fuit: apostatavit, & periit*. Nonne Romanæ Ecclesiæ similiter modò licebit exclamare? quid est, quod nescio qui recedentes à me murmurant contra me? quid est, quod perditi me periisse contendunt? nonne tu, Domine, dixisti, *ecce ego tecum usque ad consummationem sæculi*? profectò non dixisti, ecce ego tecum sum Quingentis annis, & posteà te per aliquot (dum invisibilis existes) deseram sæcula usque ad tempora Lutheri & Calvini virorum instaurationi Ecclesiæ destinatorum, sed dixisti disertè, clarè, perspicuè: *omnibus*

die-

diebus uſque ad conſummationem ſæculi. Non igitur Romana periit, aut erravit Eccleſia etiam poſt ſæculum 6. licet variis, iiſque graviſſimis quaſſata turbinibus; nec unquam perire, aut errare poterit. Illa proindè dicenda eſt vera Chriſti Eccleſia.

Cum autem extra veram Eccleſiam non detur ſalus, ut ipſimet adverſarii fatentur; invictè ſequitur, extra Romanam Eccleſiam nullam patere viam ſalutis.

At ecce, Sectarii his convicti argumentis commenti ſunt, quemlibet in ſua poſſe Religione ſalvari, cum inter Romano-Catholicos, Lutheranos, & Calviniſtas non ſit diſcrepantia, ut ajunt, quoad *ſubſtantiales* fidei articulos, ſed tantum quoad *accidentales*, in quibus ſine æternæ ſalutis diſcrimine ſit plena ſentiendi libertas.

Hæc eſt noviſſima (ſed & dixerat *Rhetorius* ſeculo 4. quemlibet in ſua poſſe fide ſalvari) hęc eſt noviſſima ab antiquis præformata Novatorum (qui ſemper variant) ſententia: ſed à veritate remotiſſima. Nonne eſt ſubſtantiale, & eſſentiale fidei punctum (ut cœtera prætercam) ſolum Deum eſſe adorandum cultu Latriæ, & qui illum Deo cultum exhibere detrectat, graviſſimam ſupremo eum Numini irrogare injuriam? igitur vel Romano-Catholicus idolatra eſt adorans in Euchariſtia panem pro vero Chriſti Corpore, ſi non ſit illìc realis (ut falſiſſimè volunt Sectarii) Chriſti præſentia, vel Calviniſta reus eſt maximæ, & acerbiſſimæ adverſus Deum irreverentiæ, recuſans illìc Deum, & hominem adorare, ſi ſit verum (ut eſt veriſſimum) Catholicorum dogma aſſerens in hoc admirabili Sacramento verè, & realiter Corpus Jeſu Chriſti ſub exiguis ſpeciebus Panis contineri. Nonne igitur differentia Catholicos inter, & Sectarios hoc in myſterio eſſentialis eſt? porro Catholici credunt, Pontificem Romanum eſſe caput Eccleſiæ, Eccleſiam eſſe judicem controverſiarum, utpote *columnam, & firmamentum veritatis*, illiuſque eſſe judicare de vero, & falſo ſenſu Scripturarum, & declarare, quænam ſit Scriptura Sacra, credunt etiam confeſſionem à Chriſto Domino eſſe inſtitutam pro unico remedio in peccatum

mortale post Baptismum lapsis: hæc omnia pertinaciter inficiantur adversarii; nonne igitur dissensiones illæ substantiales, & capitales sunt? imo quo pacto in 12. articulis Symboli Apostolici (quos passim substantiales Heterodoxi appellant) quo pacto, inquam, dicere hæc queunt *credo Sanctam Ecclesiam Catholicam?* in hisce enim verbis, *credo Sanctam Ecclesiam Catholicam*, includitur, *credo simul omnia, quæ Ecclesia credenda proponit*; unde veræ fidei cultor nulli articulo ab Ecclesia proposito potest discredere. Hinc, dum dicitur seu obiicitur, salvari posse omnes, qui credunt 12. articulos Symbolo Apostolorum contentos, hoc solùm verum est, si credant secundùm verum, & legitimum sensum Ecclesiæ. Sensus autem Ecclesiæ quoad verba illa *Sanctam Ecclesiam Catholicam*, est ille: *Sancta dicitur Ecclesia, quia professio ejus est Sancta, nihil continens falsum quoad fidei, & morum doctrinam*. Ergo omnia vera sunt, quæ Ecclesia credenda proponit, ac proinde quilibet fidelis debet omnibus à Deo revelatis, & ut talibus ab Ecclesia propositis firmam, ac inconcussam adhibere fidem, & pariter debet esse paratus, & promptus ut credat explicitè, & sincerè, quidquid Ecclesia credendum proposuerit, & ut proiiciat Errores, quos Ecclesia vel damnat, vel damnavit, vel damnatura est. Ratio à priori est. Quia sicut vera justitia ad salutem requisita se debet ad omnia extendere mandata, *qui enim offendit in uno, factus est omnium reus*, Jacobi 2. siquidem hoc ipso spernit legislatorem, qui non minùs unum, quàm aliud præcepit, ita vera, & genuina fides debet se extendere ad omnia divinitùs revelata, atque ut talia ab Ecclesia proposita: unde qui inter articulos fidei distinguit; unum *essentialem*, alterum *accidentalem* vocans, & qui uni credit, alteri discredit, is contemnit authoritatem Dei revelantis, & fidei adversatur dissentiens alicui articulo sibi sufficienter proposito: tunc autem sufficienter sibi est propositus, dum Ecclesia *columna, & firmamentum veritatis* declarat, articulum illum esse à Deo revelatum: ergo Ecclesiæ declaranti, aliquid esse à Deo revelatum, adhibenda est fides; ergo vera sunt, quæ Ecclesia, ut revelata

nobis

nobis proponit credenda, ergo vera sunt, quæ fidelibus proponit quoad *Purgatorium*, *cultum Sanctorum*, *Imaginum*, *Reliquiarum*, *Eucharistiam*, *Confessionem*, *Justificationem*, *Meritum*, & reliqua Romanæ Ecclesiæ dogmata, ergo falsa sunt omnia, quæ Sectarii vel fabricarunt olim, vel fabricant, vel unquam fabricabunt perversæ suæ fidei systemata: circa unum enim & idem veritas, & falsitas combinari nequeunt; ergo in religione Sectariorum non datur salus, ergo in Romana, ergo extra Romanam Ecclesiam non est salus.

Quare tandem Sectarii salutis suæ curam seriò arripiant. Desinant, ut conscientiæ interdum latranti pabulum obiiciant, tam sibi quàm nobis propitium Deum fingere, quemlibet in sua fide salutem posse consequi asserentes. Extra Romanam Ecclesiam non datur salus. Hoc illi considerent, expendant, discutiant, ponderent.

Sed & contemplentur illud, quod ipsimet Catholicos salvari posse profiteantur; Catholici autem firmissima fide credant, neminem extra Ecclesiam Romano-Catholicam salvari posse. Quæ ergo imprudentia est, cum Catholicis non stare, quos vos, ò Sectarii, posse salvari admittitis, sed cum prætenso-Reformatis, quos Catholici salvari posse negant? cui non suadeatur tutior in periculosissimo via discrimine? illa verò est tutior, quam probat utraque pars, licet sibi adversaria, quàm illa, quam una tantùm pars probat, altera etiam jurando reprobat. Sic nemo dubitat, quin utriusque medici judicio medicina probata tutiùs accipiatur, quàm alterius judicio damnata ut mortifera. An igitur homo minorem pro anima, quàm pro corpore curam gerat? nonne pro illa princeps sollicitudo habenda est? suscipiatur igitur fides Romano-Catholica, quæ vestro etiam judicio est tutior.

Hunc in finem non ampliùs fidei momenta spiritus privati lance librentur. In spiritum illum privatum, dum etiam in Sacris existimat se fundatum paginis, omnes (ut hactenùs vidimus) Errores refunduntur. Audiatur Ecclesia, cujus est judicare de vero, & falso sensu Scripturarum, quæque est Magistra veritatis.

Sed

Apostrophe ad Christum pro conversione Sectariorum.

Sed quoniam fides est lumen Dei; ad te Jesu Christe ò lux vera, lux æterna, omnium illuminatrix hominum, supplices confugimus: te ex totis animæ visceribus, præcordiis, medullis precamur; ut lumen veræ fidei Sectariis infundere digneris. Quamquam illi a tua recesserint Ecclesia; tuæ tamen sunt creaturæ, ad imaginem, & similitudinem tuam efformatæ, pretio Sanguinis tui redemptæ, ad Cœlestem Hæreditatem & consortium tui Regni conditæ, & vocatæ. Non pereat tam præclarum opus tuum, quod tibi tanti stetit, quod æternas tibi referet laudes agnita veritate, quod ad Gloriam tuam in omne ævum splendebit. Discute tetram caliginem, quæ nunc mentem obsidet, incute illis metum acrem ignis inextinguibilis omnibus vera Religione destitutis præparati: iniice ardentem veritatis cognoscendæ & salutis consequendæ amorem. Reduc illos ad ovile tuum (in quo Majores ipsorum fuerunt) ut in eo salutari doctrinæ tuæ pabulo tum nutriantur, tum ei feliciter immoriantur.

Ceterùm opus hoc in gratiam veritatis unicè elucubratum sedis Apostolicæ, seu Romanæ (quæ est doctrix, custos, conservatrix veritatis) judicio in omnibus submitto.

FINIS.

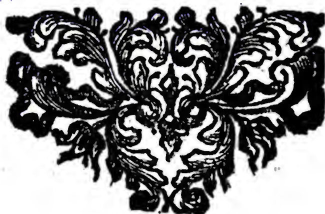
INDEX ERRONUM
Alphabetice diſpoſitus.

Blan-

Flo-

Pe-

INDEX ERRONUM.

INDEX ALPHABETICUS

Materiarum circa quas ERRORES versantur. Pro majori claritate ERRORIBUS subnectuntur ERRONES.

ADORATIO.

Antichristus.

Apostoli.

Baptismus.

Beatitudo.

rum. Hinc & Beatitudo potest amitti, & è contra dæmones, & impii aliquando pœnis liberandi sunt. Origenes 46. & 58. *Homo potest hic ita finalem Beatitudinem assequi, sicut eam in vita æterna obtinebit. Qualibet intellectualis creatura in seipsa naturaliter est beata, nec anima indiget lumine gloriæ ad Deum videndum.* Beguardi, & Beguinę 255. Ab his non multùm discrepant Messaliani 95. Illuminati 354. Quietistæ ibid. Pietistæ 369. Novissima Secta cujusdam visionarii in Gallia. 370.

Calceamentum.

Ob verba illa Domini dicta Moysi Exod. 3. *solve Calceamentum de pedibus tuis*, quidam dixerunt *incedendum esse nudis pedibus*. Hinc tales appellati fuere Nudipedes 96.

Cantus, Canticum Canticorum.

Deus irridetur Cantibus Ecclesiasticis. Henricus Petro-brusianus 210. *Frustra in illis tempus teritur.* Waldenses 219.

Canticum Canticorum est Cantilena impudica Salomonis cum Amasia quadam sua. Sebastianus Castellio Calvinista 347.

Caro, Corpus humanum.

Caro a malo provenit principio: unde caro de se mala est. Manichęi 63. *Hinc inferiores partes Corporis humani a diabolo factas esse* arbitrabantur Paterniani 99. Hinc & Manichęi *nolebant in cibum adhibere carnem animalium, ea idcirco mactari prohibentes.* 64.

Concupiscentia.

Concupiscentia est peccatum. Proclus 36. Sectarii 373.

Christus.

Christus non est Deus. Cerinthus, Ebion 15. Theodotus Coriarius 25. *Divinitas est in Christo, non per naturam, sed per quamdam excellentem gloriæ participationem, quam per bona opera meruerat.* Paulus Samosatenus 49. ita proludens Photino 90. *Christus non est ab æterno. Non est æqualis Patri.* Arius 86. *Filius est similis Patri, non tamen ei consubstantiali.* Semiariani 87. *Filius sic est in Patre, ut vas minus in majori.* Metangismonitę 89. *Christus est Dei virtus eo pacto quo dixit Moyses locustam, & Bruchum esse magnam Dei virtutem.* Asterius Arianus Episcopus 99. *Christus est purus homo, sed dicitur verbum Dei, quia verba Dei annuntiavit, quomodò Joannes Baptista dicitur vox.* Sociniani 350.

Christus non fuit verus homo, sed tantùm phantasticus. Saturninus 12. *Christus non est natus de Maria, sed per Mariam ostensus.*

dò secundùm naturam humanam, exclusa divina. Franciscus Stancarus 340. *In Christo non fuit Spiritus timoris Domini*. Abailardus 211. *Melchisedech non fuit purus homo, sed Christus*. Melchisedechiani, Duce Theodoto Argentario. 39.

Confessio.

Confessio auricularis non est admittenda. Sectarii 401. Præiverant Archontici omnia negantes Sacramenta 31. *Si homo debitè fuerit contritus, omnis confessio exterior est superflua, & inutilis*. Wicleff 264. *Aliquis confessus viris Religiosis habentibus licentiam audiendi confessiones tenetur eadem peccata iterum confiteri proprio parocho* 256. *Non à Christo instituta, sed ab hominibus invecta est confessio Sacramentalis*. Petrus Oxomensis 303.

Confirmatio.

Non datur Sacramentum Confirmationis. Novatiani 60. Sectarii 399.

Creatura.

Creatura, seu mundus creatus est ab Angelis. Simon Magus 9. *Creatus est à 7. Angelis*. Satutninus 12. *Creatura sive mundus non à Deo, sed ex seipso fortuitò conditus est*. Heribertus, & Lisoius 193. *Creaturæ corporales profluunt à malo Deo*. Manichæi 63. *Creaturæ spirituales, seu Angeli non sunt creati à Deo*. Hermanus Ruisvich 305.

Moises capite primo Geneseos enarrat Gentilium creationem, & cap. 2. Creationem Adami primi patris non omnium hominum, sed solùm Hebræorum Præadamitæ 367.

Decimæ.

Decimæ non debent dari Sacerdotibus Romanæ Ecclesiæ, quia non sunt pauperes sicut Apostoli. Gerardus Segarellus 241. *Decimæ sunt puræ Eleemosynæ, & possunt Parochiani propter peccata suorum Prælatorum ad libitum suum eas auferre*. Wicleff. 267.

Deus unus, & Trinus.

Sunt duo Dii, unus bonus, alter malus. Cerdon 29. Manichæi 62. *Novum Testamentum benigno Deo vetus maligno adscribendum est*. Albigenses 221. Ad materiam de Deo referendi sunt famosi *Æones* Valentini, 20. & Nicolaitarum, diverso modo explicati 6. His accedit commentum Basilidis 5. *Deus est corporeus*. Tertullianus 53. Audiani, seu Anthropomorphitæ 77. *Deus est materia prima*. David de Dinando 231. *Deus est mutabilis*. *Deus non est immensus seu ubique*. Conrardus Worstius Calvinista 358. *Deus*

 nescit

Diluvium.

Ecclesia.

Eleemosyna.

Epis-

Episcopus.

Episcopus non est simplici Sacerdote superior. Aerius 94. Marsilius Paduanus 220. Sectarii reiiciunt *Episcopos* 405. *Nullus est Dominus civilis, nullus est Episcopus, dum est in peccato mortali.* Wicleff 270. &c. Ioannes Hus 282.

Eucharistia.

Infandam materiam circa Eucharistiam adhibebant Gnostici 17. *Materia Eucharistiæ est Panis ex infantis Sanguine, & farina confectus.* Cataphryges 36. *Illius materia est panis, & caseus.* Artotyritæ 37. *Sola aqua in Altaris Sacrificio offerenda est.* Aquarii 33. *In eo aqua minimè vino miscenda est.* Armeni 148. Græci 184. *Sacramentum Eucharistiæ nequit confici in pane azymo.* Græci 179. *Laici possunt conficere Eucharistiam recitatione orationis Dominicæ.* Waldenses 217. *Istis verbis conficitur Eucharistia*: accipite, manducate, & bibite. Pauliciani 163. *Corpus, & Sanguis Christi non sunt in Sacramento Eucharistiæ verè, & realiter, sed tantùm in figura.* Berengarius 194. Wicleff 262. Calvinus 408. *Cum Christi Corpore in Eucharistia etiam est substantia panis.* Berengarius 195. Lutherus 420. *Corpus Christi est ubique ex vi unionis personalis, adeòque & in pane ante consecrationem.* Joannes Brentius Ubiquitariorum Parens 340. *Non est fundatum in Scriptura, quod Christus Missam ordinaverit.* Wicleff 204. Sacrificium Missæ reiiciunt etiam Sectarii 421. *Præcepta est à Domino Communio sub utraque specie, proinde Laici nequeunt privari usu calicis.* Hussitæ 292. Sectarii 426. *Sacro-Sancti Corporis, & Sanguinis Christi perceptio nihil prodest ad salutem perpetuam.* Tanchelinus 209.

Eunuchus.

Ad Deo benè serviendum, oportet, ut quisque castratus, seu Eunuchus sit. Valesii 55.

Excommunicatio.

Excommunicatio Papæ, vel cujuscumque Prælati non est timenda, quia est censura Antichristi. Wicleff. Vide illam pag. 269. cum aliis positionibus huc spectantibus. *Excommunicati sine reconciliatione recipi possunt.* Wecilo 198. Hujus alia propositio ibid. est huic affinis. Vide infra *prædicatio*.

Fatum.

Fato, & sideribus conversatio hominum est imputanda. Bar-

peccatum mortale, *actus autem carnalis* (*cum ad hoc natura inclinet*) *peccatum non est*. Beguardi & Beguinæ 255. Vide etiam *Heicetas* saltantes cum mulieribus 153.

Nuptiæ.

Nuptiæ sunt illicitæ, *cum actus Matrimonialis sit à Satana*. Saturninus 12. Encratitæ, seu Tatianus 22. Marcion. 29. Manichæi tollebant *nuptias*, *quòd per eas caro* (juxta ipsos de se mala) *propagaretur* 64. *Matrimonium licitum est*, *sed non copula*. Abeliani. 118. *Nuptiæ sunt fornicatio palliata*. Durandus de Vvaldach. 208. *Secundæ nuptiæ non sunt licitæ*, *sed scortationes*. Montanus 35. *Nuptiæ* (seu Matrimonium) *non sunt Sacramentum*. Sectarii 405. *Per adulterium solvitur Matrimonium etiam consummatum*. Græci 185. *In nova lege*, *potest frater defuncti fratris uxorem sibi matrimonio jungere*. Clemens Scotus 161. *Licitæ sunt nuptiæ in 4. gradu consanguinitatis*. Incestuosi. 197. *Nuptiæ sunt æqualis meriti apud Deum*, *ac virginitas*. Jovinianus 98. Vide etiam Agapetas *prætextu vitæ spiritualis dispari sexui sine Matrimonio cohabitantes*. 100.

Occidere.

Nullus homo justè occidi potest novæ legis tempore, *cum Novum Testamentum id non dicat*. Nicolaus Galæcus, Thaborita 303. *Ne quidem in bello unus alium potest occidere*, *unde bellum Christianis illicitum est*. Anabaptistæ. 344.

Oratio.

Oportet continuò orare, *imo sola oratio sufficit ad salutem*. *Homo capax est per juge orationis Sacrificium sanctissimum oculis corporeis videndi Trinitatem*. Messaliani 95. Non multum ab his discrepant Illuminati 353. Pietistæ 369. Novissima secta cujusdam visionarii in Gallia 370. *Non valet genuflexio*, *dum orationes fundimus*. Agonyclitæ 160. *Orationes privatæ majoris sunt ponderis apud Deum*, *quam communes*. Zachæus 100. *Ordinatio divina quibusdam orationibus impediri potest*. Ægyptii 130. *Oratio præsciti* (seu mali) *nulli valet*. *Speciales orationes*, *applicatæ uni personæ per Prælatos*, *vel Religiosos non plus prosunt eidem*, *quàm generales*. Vvicleff 272.

Ordo.

Ordo non est Sacramentum. Sectarii. 404. *Ordinati à Simoniacis sunt reordinandi*. Reordinates. 195.

Pon-

Præ-

Prædicatio.

Illi, qui dimittunt prædicare verbum Dei propter excommunicationem hominum, sunt excommunicati, & in Dei judicio traditores. Dei habentur. Licet alicui Diacono, vel Presbytero prædicare Verbum Dei absque authoritate sedis Apostolicæ, sive *Episcopi Catholici*. Wicleff 268. Et Joannes Hus 301. &c. *Quilibet sine ulla persona, ac sexus distinctione est legitimus verbi Dei præco*. Independentes 359.

Prophetia.

Prophetiæ sunt falsæ. Apelles 29. *Prophetia veterum Prophetarum consistunt in eo, quod hi imaginationem habuerint fortiorem communi; & illa Moysis in eo, quod excellentiori præditus fuerit intellectu*. Spinosa 361.

Purgatorium.

Non datur purgatorium, frustra proinde oratur pro Defunctis. Aerius 94. Sectarii 395.

Resurrectio.

Non est futura corporum resurrectio. Simon Magus 10. Albigenses 221. *Resurrectio mortuorum* (spiritualis) *jam facta est*, unde negabatur *resurrectio corporum*. Hymenæus, & Philetus 13.

Reliquiæ.

Non sunt colenda Sanctorum Reliquiæ. Vigilantius 116. Sectarii 380.

Religiosi.

Religiosi viventes in Religionibus privatis non sunt de religione Christiana. Sancti instituendo religiones privatas sic instituendo peccaverunt &c. Wicleff 275.

Sacerdos.

Sacerdos amittit potestatem consecrandi, si peccatum mortale commiserit. Waldenses 216. Wicleff 264. *Licitum est Clericis in Sacris Ordinibus (etiam Sacerdotii) constitutis habere uxores*. Novi Nicolaitæ 196. Idem tenent Sectarii.

Sancti.

Sancti pro nobis non orant, adeòque frustrà à nobis invocantur. Vigilantius 116. *Invocatio Sanctorum est idololatria*. Sectarii 374. Ideòque etiam tollunt Festa Sanctorum. 381.

Satis-

Satisfactio.

Scriptura Sacra.

Silentium.

Simonia.

Studia Generalia.

Subditus.

Templum.

Timor Domini.

Un-

E R R O R U M.

FINIS INDICIS.

FACULTAS ORDINIS.

TEnore præſentium, noſtrique Authoritate Officii Facultatem facimus Eruditiſſimo Patri F. Franciſco Van-Ranſt *Ord. Præd. in Alma Univerſitate Lovanienſi S. T. Licentiato, & Studii Generalis Antverpienſis Regenti* Typis mandandi librum *de Erroribus omnibus à Simone Mago ad hæc uſque tempora per Doctorem Angelicum prædamnatis*, dummodò priùs à duobus Theologis graduatis reviſus, & approbatus fuerit, aliaque ſerventur de jure ſervanda. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen. Datum Antverpiæ in Conventu noſtro Sancti Pauli Ord. Præd. 15. Decembris 1716.

F. HIERONYMUS T'SERAERTS *Ord. Præd. ſtrictæ Facultatis Theologicæ Lovanienſis Doctor, ac Profeſſor Regens, & Provincialis.*